

اسناد معاہدات دو جانبہ ایران با سایر دول

جلد اول

واحد شتر اسناد

آلمان قبل از جنگ
آلمان فدرال
آلمان دموکراتیک

شامل معاہدات با:
آرژانتین
آفریقای جنوبی
آلبانی

دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی

تذکره خطاطان و نویسندگان ایران

پهلوی
(۲)

۳

۲

۱

دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی
وابسته به وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران

تهران - خیابان شهید باهنر - خیابان شهید آقایی

صندوق پستی: ۱۷۹۳ - ۱۹۳۹۵

بها ۴۰۰۰ ریال

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت امور خارجه

شولکر عاظمیٰ حضرت بروجیہ و شہرہ

اسناد معاهدات دوجانبه ایران با سایر دول

جلد اول

شامل معاهدات ایران با:

آرژانتین، آفریقای جنوبی، آلبانی، آلمان قبل از تفکیک،
آلمان فدرال و آلمان دمکراتیک

در دوران پهلوی

واحد نشر اسناد

دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی

تهران، ۱۳۶۹

دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی

وابسته به وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران

اسناد معاهدات دوجانبه ایران با سایر دول (جلد اول)

واحد نشر اسناد

چاپ اول: ۱۳۶۹

امور فنی چاپ: دفتر ویرایش

چاپ و صحافی: چاپخانه دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی

تعداد: ۲ هزار جلد

تمامی حقوق محفوظ است.

فهرست مطالب

فهرست موضوعی اسناد	۸
پیشگفتار	۱
مقدمه	۳
متن اسناد	۹
نمونه اسناد	۵۹۹

فهرست موضوعی اسناد

موضوع معاهده	متن اصلی سند	تاریخ و محل امضا	نام امضا کنندگان	صفحه
--------------	--------------	------------------	------------------	------

آرژانتین (۱)

۱. نامه های لغو عهدنامه مودت با ضمایم	انگلیسی	۱۶ تیر ۱۳۰۶ (۷ ژوئیه ۱۹۲۷) واشنگتن	میرزا داودخان مفتاح، هونور-یوپیوریدن	۹
۲. عهدنامه مودت	اسپانیولی، فارسی، فرانسه	۲۷ اسفند ۱۳۱۵ (۱۸ مارس ۱۹۳۷)	نادر آراسته، کارلوس ساودرالا ماس	۱۴
۳. موافقتنامه فرهنگی	اسپانیولی، فارسی، فرانسه	۲۲ اردیبهشت ۱۳۴۴ (۱۲ مه ۱۹۶۵)	عباس آرام، میگئل آنگل زاوالاوریو	۱۶

آفریقای جنوبی (۲)

۱. نامه های متبادل راجع به لغوبه های روادید	اسپانیولی، فارسی، فرانسه	۱۹ مهر ۱۳۵۰ (۴ اکتبر ۱۹۷۱)	عباسعلی خلعتیری، جان اکسلی	۱۹
۲. موافقتنامه اقتصادی	انگلیسی	۳ تیر ۱۳۵۳ (۲۴ ژوئن ۱۹۷۴)	فرخ نجم آبادی، هورود	۲۲

آلبانی (۳)

۱. موافقتنامه بازرگانی و پرداخت با ضمایم	آلبانی، انگلیسی، فارسی	۱۳ اسفند ۱۳۵۵ (۳ مارس ۱۹۷۷)	خسرو فاضل، فسیتیم سینا	۲۹
--	------------------------	-----------------------------	------------------------	----

آلمان قبل از تفکیک (۱ - ۴)

۱. نامه های متبادل راجع به تمدید صلاحیت محاکم کنسولی آلمان در ایران	فرانسه	۲۵ اردیبهشت ۱۳۰۷ (۱۵ مه ۱۹۲۸)	پاکروان، کنت فون در شولنبورگ	۳۷
۲. عهدنامه مودت و پروتکل اختتامیه	آلمانی، فارسی، فرانسه	۲۸ بهمن ۱۳۰۷ (۱۷ فوریه ۱۹۲۹)	میرزا محمدعلی خان فرزین، فریدریک	

موضوع معاهده	متن اصلی سند	تاریخ و محل امضا	نام امضا کنندگان	صفحه
۳. قرارداد اقامت و پروتکل اختتامیه	آلمانی، فارسی، فرانسه	۲۸ بهمن ۱۳۰۷ (۱۷ فوریه ۱۹۲۹) تهران	میرزا محمد علی خان فرزین، فردریک ورنر گراف فن در شولنبورگ	۴۷
۴. قرارداد تجاری، گمرکی و بحریمایی با پروتکل اختتامیه	آلمانی، فارسی، فرانسه	۲۸ بهمن ۱۳۰۷ (۱۷ فوریه ۱۹۲۹) تهران	ایضاً	۵۸
۵. قرارداد علایم صنعتی و تجاری با ضمایم و ملحقات	فرانسه	۱۵ اسفند ۱۳۱۴ (۲۴ فوریه ۱۹۳۰) تهران	ایضاً	۶۹
۶. قرارداد تصفیة محاسبه با یک پروتکل و ضمایم	آلمانی، فارسی، فرانسه	۸ آبان ۱۳۱۴ (۳۰ اکتبر ۱۹۳۵) برلن	محمود بدر، برناد ویلهم فون بونو و هلموت ولتات	۷۸
۷. پروتکل محرمانه راجع به مبادلات تجاری، و معاملات بازرگانی با ضمایم و ملحقات	آلمانی، فارسی، فرانسه	۱۱ بهمن ۱۳۱۴ (۳۱ ژانویه ۱۹۳۶) برلن	ایضاً	۹۷
۸. قرارداد تصفیة محاسبه جانشین قرارداد تصفیة محاسبه قبلی با ضمایم	آلمانی، فارسی، فرانسه	۱۴ دی ۱۳۱۷ (۴ ژانویه ۱۹۳۹) تهران	مظفر اعلم، دکتر ریپکن	۱۴۷

آلمان فدرال (۲ - ۴)

۱. موافقتنامه بازرگانی با ضمایم	آلمانی، فرانسه	۱۰ مهر ۱۳۲۹ (۲ اکتبر ۱۹۵۰) پاریس	علی امینی، هرمن راینهارت	۱۵۵
۲. موافقتنامه پرداخت با ضمایم	آلمانی، فرانسه	۱۳ خرداد ۱۳۳۱ (۳ ژوئن ۱۹۵۲) بن	ایضاً	۱۸۴
۳. صورت مجلس تمدید اعتبار قرارداد مودت اقامت بازرگانی و حمایت از اختراع و علائم صنعتی	آلمانی، فارسی، فرانسه	۱۳ آبان ۱۳۳۳ (۴ نوامبر ۱۹۵۴) تهران	عبدالله انتظام، لوسترگیلهامر	۲۱۹

موضوع معاهده	متن اصلی سند	تاریخ و محل امضا	نام امضا کنندگان	صفحه
۴. موافقتنامه همکاری اقتصادی و فنی	آلمانی، فارسی، فرانسه	۱۳ آبان ۱۳۳۳ (۴ نوامبر ۱۹۵۴) تهران	ایضاً	۲۲۱
۵. موافقتنامه توسعه، تکمیل و ادارهٔ هنرستانهای تهران و تبریز با ضمایم	آلمانی، فارسی، فرانسه	۲۷ اسفند ۱۳۳۷ (۱۸ مارس ۱۹۵۹) تهران	محمود مهران لوسترگیلهامر	۲۲۴
۶. موافقتنامه واریز حسابهای تهاتری	آلمانی، انگلیسی	اول دی ۱۳۳۸ (۲۲ دسامبر ۱۹۵۹) بن	نیک پی، کناپشتاین و سایدلر	۲۳۲
۷. قرارداد تأسیس آموزشگاه کشاورزی با ضمایم	آلمانی، فارسی، فرانسه	۱۴ بهمن ۱۳۳۸ (۴ فوریه ۱۹۶۰) تهران	محمود مهران	۲۳۵
۸. قرارداد تأسیس مرکز آزمایشی و آموزش کشاورزی	آلمانی، فارسی، فرانسه	۲۷ فروردین ۱۳۳۹ (۱۶ آوریل ۱۹۶۰) تهران	جمشید آموزگان فن اونگرن اشتربگ	۲۴۲
۹. موافقتنامهٔ سرویسهای هوایی و بازرگانی با ضمایم	آلمانی، فارسی، انگلیسی	۱۰ تیر ۱۳۴۰ (اول ژوئیه ۱۹۶۱) تهران	حسین قدس نخعی، فن اونگرن اشتربگ	۲۴۶
۱۰. پروتکل پرداخت با ضمایم	انگلیسی، فارسی	۹ آبان ۱۳۴۰ (۳۱ اکتبر ۱۹۶۱) تهران	علی وثوق، براتین وشیرو-گلکه	۲۶۰
۱۱. قرارداد وام ۷۳ میلیون مازک آلمان به ایران با ضمایم	آلمانی، فارسی، انگلیسی	۱۷ آذر ۱۳۴۲ (۱۸ دسامبر ۱۹۶۳) فرانکفورت ماین	صفی اصفیاء، ریگ و باخم	۲۶۶
۱۲. قرارداد تشویق و حمایت متقابل سرمایه گذاری با ضمایم و ملحقات	آلمانی، فارسی، انگلیسی	۲۰ آبان ۱۳۴۴ (۱۱ نوامبر ۱۹۶۵) تهران	علی نقی علیخانی، فرانتز ژوف باخ	۲۷۸
۱۳. طرح نهایی قرارداد استرداد مجرمین و پروتکل الحاقی	آلمانی، فارسی، فرانسه	بدون تاریخ	هدایتی، دالینگر	۲۹۶
۱۴. موافقتنامه تقویت نیروی دفاعی ایران با ضمایم و ملحقات	آلمانی، فارسی، فرانسه	۲۰ شهریور ۱۳۴۵ (۱۱ سپتامبر ۱۹۶۶) تهران	جمشید قریب، فرانتز ژوف باخ	۳۱۵
۱۵. یادداشتهای متبادل راجع	آلمانی، فارسی	۲۲ تیر ۱۳۴۷ (۸ اوت ۱۹۶۸)	اردشیر زاهدی	

موضوع معاهده	متن اصلی سند	تاریخ و محل امضا	نام امضا کنندگان	صفحه
به معافیت متقابل مالیاتی شرکت‌های کشتیرانی		تهران		
۱۶. موافقتنامه کمک مالی چهل میلیون مارک آلمان به ایران	آلمانی، فارسی،	۱۷ شهریور ۱۳۴۷ (۸ سپتامبر)	صفی اصفیا،	۳۲۱
با ضمایم	انگلیسی	۱۹۶۸) تهران	دکتر باخ	۳۲۴
۱۷. موافقتنامه همکاری فنی	آلمانی، فارسی،	۱۶ آبان ۱۳۴۷ (۷ نوامبر)	گشورک فردیناندو-	
با ضمایم	انگلیسی	۱۹۶۸) بن	کویر	۳۳۳
۱۸. قرارداد اجتناب از اخذ مالیات	آلمانی، فارسی، فرانسه	۲۹ آذر ۱۳۴۷ (۲۰ دسامبر)	ایضاً	
مضاعف با ضمایم و ملحقات		۱۹۶۸) بن		۳۴۵
۱۹. نامه‌های متبادل راجع به	انگلیسی، فارسی	۶ آذر ۱۳۴۸ (۳ نوامبر)	اردشیر زاهدی،	
ترویج کشت چغندر		۱۹۶۹) تهران	لیلیانفیلد	۳۶۶
۲۰. نامه‌های متبادل راجع به	انگلیسی، فارسی	۳۰ بهمن ۱۳۴۸ تا ۱۹ شهریور ۱۳۵۳ (۱۹ فوریه ۱۹۷۰ تا ۱۰ سپتامبر ۱۹۷۴)	اردشیر زاهدی عباسعلی خلعتبری لیلیانفیلد، ف.- ژ. شولر، اس.- ژ. ویک	۳۷۲
۲۱. نامه‌های متبادل راجع به	انگلیسی، فارسی	۴ مرداد ۱۳۴۹ (اول ژوئن)	اردشیر زاهدی،	
ایجاد انستیتو الکترونیک		۱۹۷۰) تهران	لیلیانفیلد	۴۲۰
دانشگاه تهران				
۲۲. نامه‌های متبادل راجع به	انگلیسی، فارسی	۶ مهر ۱۳۴۹ (۱۹ اوت)	ایضاً	۴۲۷
وسیله نقلیه مجهز به		۱۹۷۰) تهران		
لوازم ژئوالکتریک				
۲۳. نامه‌های متبادل راجع به	انگلیسی، فارسی	۲ مرداد ۱۳۵۰ (۲۹ ژانویه)	ایضاً	
تعلیمات حرفه‌ای با آموزش		۱۹۷۱) تهران		۴۳۱
و پرورش				
۲۴. موافقتنامه وام	آلمانی، انگلیسی	۳۰ دی ۱۳۵۰ (۲۰ ژانویه)	ناخوانا	۴۳۷
		۱۹۷۲) فرانکفورت		
۲۵. نامه‌های متبادل در مورد	آلمانی، فارسی،	۲۰ اردیبهشت ۱۳۵۲ (۳۰ نوامبر ۱۹۷۲)	عباسعلی خلعتبری،	
همکاری آزمایشگاهی	انگلیسی	تهران	لیلیانفیلد	

موضوع معاهده	متن اصلی سند	تاریخ و محل امضا	نام امضا کنندگان	صفحه
رادیو ایزوتوپ				۴۵۳
۲۶. پروتکل اولین اجلاس کمیسیون مشترک اقتصادی	انگلیسی	۱۷ خرداد ۱۳۵۲ (۷ ژوئن ۱۹۷۳) بن	هوشنگ انصاری، هانس فردریش	
با ضمایم				۴۶۲
۲۷. نامه های متبادل راجع به تأسیس دانشکده تربیت بدنی	آلمانی، فارسی، انگلیسی	۱۷ بهمن ۱۳۵۲ (۱۵ دسامبر ۱۹۷۳) تهران	عباسعلی خلعتبری، لیلیانفیلد	۴۷۰
۲۸. نامه های متبادل راجع به نحوه بازپرداخت طلب دولت آلمان	آلمانی، فارسی، انگلیسی	۲۳ تیر ۱۳۵۳ (۲۹ آوریل ۱۹۷۴) تهران	عباسعلی خلعتبری، هانس گئورگ ویک	
۲۹. موافقتنامه آموزشی	آلمانی، فارسی	۳۰ اردیبهشت ۱۳۵۳ (۲۰ مه ۱۹۷۴) تهران	ناخوانا	۴۷۴
۳۰. موافقتنامه همکاری در پژوهش علمی و توسعه تکنولوژی با ضمایم	آلمانی، فارسی، انگلیسی	۹ تیر ۱۳۵۴ (۳۰ ژوئن ۱۹۷۵) تهران	مرتضی قدیمی، هانس گئورگ ویک	۴۷۸ ۴۸۲
۳۱. پروتکل دومین اجلاس کمیسیون مشترک اقتصادی	انگلیسی	۹ مرداد ۱۳۵۴ (۳۱ ژوئیه ۱۹۷۵) تهران	هوشنگ انصاری، هانس فردریش	
با ضمایم				۴۸۹
۳۲. موافقتنامه همکاری در زمینه استفاده صلح جویانه از انرژی هسته ای با ضمایم	آلمانی، فارسی، انگلیسی	۱۳ تیر ۱۳۵۵ (۴ ژوئیه ۱۹۷۶) تهران	اکبر اعظماد، هانس هیلگرهانشیلد	
۳۳. موافقتنامه تأسیس و توسعه دانشگاه گیلان و ملحقات	آلمانی، انگلیسی	۹ اردیبهشت ۱۳۵۶ (۱۹ آوریل ۱۹۷۷) بن	ناخوانا	۴۹۷ ۵۱۷
۳۴. نامه های متبادل راجع به ثبت اماکن سفارت آلمان	انگلیسی، فرانسه	اول آبان ۱۳۵۶ (۲۸ اوت ۱۹۷۷) تهران	عباسعلی خلعتبری، گرهارد رینزل	۵۲۶

آلمان دموکراتیک (۳ - ۴)

۱. صورت جلسه مذاکرات وزیران اقتصاد	انگلیسی	۲۲ اسفند ۱۳۵۱ (۱۳ مارس ۱۹۷۳) لایپزیک	هوشنگ انصاری، هورست سرل	۵۲۹
------------------------------------	---------	--------------------------------------	-------------------------	-----

موضوع معاهده	متن اصلی سند	تاریخ و محل امضا	نام امضا کنندگان	صفحه
۲. موافقتنامه بازرگانی و پرداخت	انگلیسی	۳ مهر ۱۳۵۲ (۲۵ سپتامبر ۱۹۷۳) تهران	ایضاً	۵۳۱
۳. پروتکل بازرگانی با ضمایم	انگلیسی	۵ تیر ۱۳۵۴ (۲۶ ژوئن ۱۹۷۵) برلین	مرتضی زمانی، لئونهارد ارشل	۵۴۴
۴. موافقتنامه فرهنگی با ضمایم	انگلیسی	۲۸ آبان ۱۳۵۴ (۹ نوامبر ۱۹۷۵) تهران	مرتضی قدیمی نوابی، گلاس ویلردینگ	۵۵۱
۵. موافقتنامه اقتصادی، فنی و علمی با ضمایم	انگلیسی	۲۸ آبان ۱۳۵۴ (۹ نوامبر ۱۹۷۵) تهران	هویدا، هورست زیندرمان	۵۵۴
۶. پروتکل اولین اجلاس کمیسیون مشترک اقتصادی، فنی و علمی و ملحقات	انگلیسی	۶ مهر ۱۳۵۵ (۲۶ سپتامبر ۱۹۷۶) برلین	فریدون نجم آبادی، ولف گانگ راشفوس	۵۶۱
۷. پروتکل دومین اجلاس کمیسیون مشترک اقتصادی، فنی و علمی	انگلیسی	۶ مهر ۱۳۵۶ (۲۸ سپتامبر ۱۹۷۷) تهران	محمد رضا امین، ولف گانگ راشفوس	۵۷۷
۸. برنامه مبادلات فرهنگی	فرانسه	۱۷ مرداد ۱۳۵۷ (۱۸ اوت ۱۹۷۸) برلین	ایرج پزشکشزاد، گلاس ویلردینگ	۵۸۶

پیشگفتار

گنجینه اسناد وزارت امور خارجه معرف بسیاری از موضوعات و مطالب و اسرار گذشته است که شاید اشخاص بسیار معدودی از آنها اطلاع داشته باشند و چه بسا اگر به همان صورت باقی بمانند، بیم آن می‌رود که از گزند حوادث روزگار مصون نمانند، هرآن نابود شوند؛ در حالی که اگر توفیق چاپ آنها تحصیل شود، ماندگار و جاودانه خواهند بود.

به همین لحاظ و با احساس مسئولیت در این خصوص، با به تصویب رسانیدن ماده واحده قانون انتشار اسناد طبقه‌بندی شده وزارت امور خارجه، زمینه انتشار اسناد فراهم آمد.

کتاب اسناد معاهدات دوجانبه ایران با سایر دول از مهمترین کتابهایی است که در این زمینه انتشار می‌یابد و جا دارد همه مردم و بخصوص اندیشمندان و علاقه‌مندان به کتب تاریخی با نظر عمیق و دقیق آن را مورد مطالعه و بررسی قرار دهند و صاحب نظران در باب هر یک از مطالب و موضوعات، نقدهای سازنده و اظهار نظرهای مفید ارائه نمایند و چنانچه هستند افرادی که در خصوص موضوعات اسناد ارائه شده اطلاعاتی دارند، آنها را برای اداره اسناد ارسال دارند تا با ذکر نامشان، مورد بهره‌برداری قرار گیرد.

کتاب اسناد معاهدات دوجانبه ایران با سایر دول که بالغ بر چندین جلد خواهد بود و با عنایت خداوند متعال به وسیله واحد نشر اسناد دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی منتشر می‌گردد، اثری بسیار نفیس و ارزشمند بوده و می‌تواند در مراجع سیاسی، تاریخی، فرهنگی و بین‌المللی جای واقعی خود را باز کرده، در شمار برگزیده‌ترین کتابها درآیند.

این جانب از زحمات شورای عالی اسناد که سیاستگذاری مربوط به انتشار

اسناد تاریخی وزارت امور خارجه را برعهده داشته و همچنین از جناب آقای عباس ملک، مدیرکل دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی، جناب آقای رضا حسین میرزا طاهری، سرپرست واحد نشر اسناد، و کلیه همکاران ایشان که با تلاش شبانه روزی مقدمات انتشار این مجموعه نفیس را فراهم آوردند، صمیمانه تشکر کرده، موفقیت آنان را از خدای بزرگ خواهان است.

علی اکبر ولایتی

وزیر امور خارجه

و

رئیس شورای عالی انتشار اسناد

مقدمه

اسناد تاریخی سیاسی ایران یکی از مهمترین آثار و منابع این کشور باستانی است که تقریباً می‌توان گفت نخستین جایگاه اهمیت را به خود اختصاص داده است و اگر با روش‌های علمی و فنی بایگانی شود و در حفظ و حراست آنها کوشش گردد، ارزشی چنان عظیم می‌یابد که با هیچ معیاری قابل سنجش نخواهد بود. به وسیله این اسناد است که ارباب عقل و دانش، به ادراک وقایع زمان، بدون پرده‌پوشی، پی‌برده، نکات دقیق و حساس مواضع زمامداران را کشف می‌کنند و در نتیجه، اگر به دور از هرگونه حب و بغضی به قضاوت بپردازند، خادم یا خائن را خواهند شناخت.

اسناد سیاسی تاریخی یک کشور تنها نشان‌دهنده عملکرد مسئولین و وقایع و حوادث مربوط به آنها نبوده، بلکه آینه حالات و رفتار مردم و منعکس‌کننده برخورد افراد جامعه با دولتها نیز خواهد بود. نحوه زندگی رجال، مردم، خانواده‌ها و جوامع از لایه لای این اسناد کشف گردیده و معلوم می‌شود که افراد اجتماع به چه ترتیب مذهب، اخلاق و آداب و رسوم خود را حفظ نموده و در مقابل قوانین و دستورات عکس‌العمل نشان داده‌اند. از طریق اسناد نحوه دخالت خارجی‌ان در امور داخلی (اعم از سیاسی و فرهنگی و استفاده از منابع کشور) روشن گردیده و دیده می‌شود که زمامداران و مردم در مقابل هجوم بیگانگان چگونه ایستادگی نموده و توانسته‌اند اصالت خود را حفظ نمایند و نسبت به ترقی و تعالی روحیات خود اقدام نمایند یا تحت تأثیر قرار گرفته و تقریباً همه چیز خود را از دست داده‌اند.

اسناد موجود دویست ساله بایگانی شده در آرشیو وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، گنجینه گرانبهائی است که متأسفانه از گذشته تا به حال بندرت مورد توجه بوده و کمتر در دسترس اندیشمندان قرار گرفته است، و اگر گاه در اختیار

صاحب‌نظران و علاقه‌مندان واقع شده، آثاری ارزشمند خلق گردیده و جویندگان طریقت واقعی را سیراب نموده است؛ البته هستند مورخین و نویسندگان صاحب‌نامی که برای تزیین آثار خود از برخی از این اسناد سود جسته‌اند.

ذکر این نکته ضروری است که تا به حال بیشترین کتب اسناد منتشره، محصول اقدامات خارجیانی بوده که به نحوی به ایران وارد شده و به اسناد و مدارک کشور دسترسی یافته‌اند و پس از بررسی و تدوین اسناد، آنها را از طریق دولتهایشان و یا شخصاً به چاپ رسانده‌اند.

خوشبختانه پس از پیروزی انقلاب اسلامی، قانون انتشار اسناد طبقه‌بندی شده وزارت امور خارجه به صورت زیر به تصویب رسید:

«ماده واحده- به وزارت امور خارجه اجازه داده می‌شود با رعایت مصالح جمهوری اسلامی ایران به نحوی که با تمامیت ارضی، حاکمیت، امنیت ملی و منافع جمهوری اسلامی هیچ گونه خدشه‌ای وارد نیاید، برخی از اسناد طبقه‌بندی شده و تاریخی آن وزارتخانه را مطابق آیین‌نامه اجرایی مصوب هیئت وزیران انتشار دهد. آیین‌نامه مذکور باید از تاریخ تصویب این قانون ظرف مدت شش ماه توسط وزارت امور خارجه تهیه و به تصویب هیئت وزیران برسد.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز یکشنبه بیست و هشتم بهمن ماه یکهزار و سیصد و شصت و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۳/۱۲/۹ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

رئیس مجلس شورای اسلامی، علی‌اکبر هاشمی رفسنجانی.»

و مسئولین ذریبط وزارت امور خارجه آیین‌نامه ذکر شده را که مشتمل بر ده ماده و دو تبصره است، در جلسه مورخ ۱۳۶۵/۴/۴ هیئت وزیران از تصویب گذراندند.

صرف نظر از بعضی اشکالات که در آیین‌نامه اجرایی وجود دارد، پیش‌بینی مرکزی به نام «واحد نشر اسناد» در دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه، تحت نظر «شورای عالی نظارت بر تدوین و نشر اسناد»، خود‌گویای اهمیت موضوع و توجه مقامات مربوط است.

بررسی، شناسایی، دسته‌بندی، ترمیم و تنظیم فهرست اسناد و موضوعات دیگر از وظایف واحد نشر اسناد است که تحت نظر شورای عالی نظارت بر تدوین و نشر اسناد تهیه و تنظیم و چاپ خواهد گردید. شورای عالی که بالاترین مرجع تصمیم‌گیرنده در مورد نشر هرگونه سند است و حاکمیت، تمامیت ارضی، امنیت ملی و منافع جمهوری اسلامی را مدنظر دارد، متشکل از افراد زیر است:

— وزیر امور خارجه و دو نفر از معاونین وزارتخانه به انتخاب ایشان؛

— یکی از معاونین نخست وزیر به انتخاب ایشان؛

— رئیس سازمان اسناد ملی ایران؛

— مسئول دبیرخانه وزیر امور خارجه؛

— مسئول دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی؛

— مسئول واحد نشر اسناد که ضمناً دبیر شورای عالی، خواهد بود.

با توجه به این نکته حساس که در این جهان پر آشوب، اقوام و طوایف و حکومتها بیشترین مساعی خود را صرف انحصار دیگران می نمایند و در این راه از هیچگونه کوششی دریغ نمی ورزند، همچنین به لحاظ پیشرفتهای گوناگونی که در علم و صنعت پیدا شده و نیازی که به منابع دیگران احساس می شود، دولتها به فکر ایجاد رابطه با یکدیگرند که با بستن قراردادهای و معاهدات خواسته های خویش را جامه عمل بپوشانند، پرواضح است که هر کس سعی در حفظ منافع بیشتر برای خود دارد و کوشش می کند از طرق مختلف آن را تحصیل نماید. قدرت بیان، دانستن اطلاعات و وارد بودن به قوانین و مقررات، ابزاری هستند که اگر در خدمت یک حکومت قرار گیرند، سنگینی کفه ترازوی مطامع را به نفع خود، زیادتیر می نمایند. اینجاست که بررسی و مطالعه اسناد گذشته، راهگشای تصمیم گیری های آینده خواهد بود. واحد نشر اسناد بدون توجه به تنگناهای موجود و با استعانت از درگاه خداوند متعال، با برنامه ریزی و استفاده از تخصص و توان افراد ذیربط، اقدام به تهیه و تدوین و انتشار مجموعه هایی ارزشمند از اسناد موجود در آرشیو نموده که بعضی از چاپ خارج شده و هم اکنون در دسترس عموم است و برخی دیگر مراحل مختلف چاپ را می گذرانند.

یکی از این مجموعه های بسیار نفیس، اسناد معاهدات دوجانبه ایران با سایر دول است که به علت حجم فراوان و اهمیت آن حوصله و وقت زیادی جهت تصویربرداری و تنظیم احتیاج داشته که الحمدلله این مهم با سعی و کوشش همکاران واحد نشر اسناد انجام گردیده و از آنجا که اکثر آنها به زبان بیگانه است اقدام به ترجمه آنها به فارسی شده است (در ترجمه متن معاهده یا نامه و غیره که به نحوی به موضوع ارتباط داشته و می بایست از زبانهای انگلیسی، فرانسه و... به فارسی برگردانده شود، نهایت دقت و کوشش و ایجاز به کار رفته است، اما به علت تعدد مترجمین، تمام متون فارسی هماهنگ نیست و لذا اگر محققین و دانشمندان، علاقه مند به استفاده بیشتر از یک سند باشند، لازم است به آرشیو مراجعه نموده و اصل آن را مورد ملاحظه قرار دهند.

در این مجموعه چند هزار صفحه ای، کلیه عهدنامه ها، قراردادهای،

موافقت‌نامه‌ها، پروتکل‌ها و مقاوله‌نامه‌ها، بیانیه‌ها، اعلامیه‌ها، الحاقیه‌ها، تفاهمنامه‌ها، یادداشت‌های متبادل و بعضی نامه‌ها که دارای جنبهٔ سیاسی، فرهنگی اقتصادی، بازرگانی و... هستند، درج گردیده و لازم است نکات زیر مورد توجه واقع شوند:

۱. صورت جلسات، که صرفاً جریان مبادلهٔ معاهدات را توضیح داده است و هیچ گونه افزایش یا کسری در آنها ایجاد نکرده، در متن کتاب نیامده‌اند.
۲. تصویب‌نامه‌ها و همچنین نامه‌هایی که معاهدات را به اطلاع دولت مقابل می‌رساند، در صورتی که یکطرفه بوده و جوابی نداشته باشد، ذکر نگردیده‌اند.
۳. از ذکر نامه‌های یکطرفه بدون جواب خودداری گردیده است.
۴. یکی از اختیارات نامه‌های نمایندهٔ دولت به عنوان نمونه آورده شده است.
۵. یکی از گواهی‌نامه‌های جامعهٔ بین‌المللی به عنوان نمونه درج گردیده است.

۶. اعداد جلوی هریک از کشورها، نمایندهٔ «کد» آنهاست که در کتاب راهنما و مشخصات معاهدات دوجانبهٔ ایران با سایر دول آورده شده است.
۷. عهدنامه‌هایی که در کتاب راهنما و مشخصات معاهدات دوجانبهٔ ایران با سایر دول از قلم افتاده‌اند، با علامت «م» مشخص شده‌اند.
- مجلدات کتاب اسناد معاهدات دوجانبهٔ ایران با سایر دول براساس نام کشورها به ترتیب حروف الفبا و تاریخ تنظیم گردیده‌اند.

کتاب حاضر که جلد اول از این مجموعه است، شامل ۲۴۶ فقره اسناد معاهدات ایران با کشورهای آرژانتین، آفریقای جنوبی، آلبانی، آلمان قبل از تفکیک، آلمان فدرال و آلمان دموکراتیک در دوران پهلوی است که افراد ذیل در به وجود آوردن آن، نقش داشته‌اند:

۱. آقای رضا حسین میرزا طاهری، سرپرست واحد نشر اسناد، برنامه‌ریزی و هماهنگی مراحل مختلف کار را با صبر و استعانت لازم انجام داده‌اند.
۲. آقایان عبدالعظیم هاشمی نیک، سرپرست پیشین و احمد شماع‌زاده از همکاران سابق واحد نشر اسناد، هماهنگی و شروع کار را برعهده داشته‌اند.
۳. آقای داود کریملو، سرپرست آرشیو وزارت امور خارجه و دیگر همکارانشان، همچنین همکاران دفتر حقوقی، در تهیه و تدارک اصل اسناد جهت تصویربرداری مساعدت نموده‌اند.

۴. آقایان عبدالله گودرزی، امیرحسین اکبر و علیرضا سماواتی، از همکاران واحد نشر اسناد، مفضلاً در تصویربرداری و تدوین و مرتب نمودن اسناد

کوشش فراوان معمول داشته‌اند.

۵. خانمها فریبا شعبانی نصر و خدیجه روحانی از همکاران واحد نشر اسناد در مقوله‌بندی، ویراستاری و تایپ مطالب همت به خرج داده‌اند.

۶. آقایان ابراهیم اقبالی، کامیاب منافی، منصور صفوتی و بهرام مسعود از همکاران دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی و خانم شهلا کیا ترجمه متون مختلف را از زبانهای بیگانه به فارسی به عهده داشته‌اند و خانم ژیلآ آراین‌پور، کارمند اداره حقوقی، بعضی از متون ترجمه شده قبلی را در اختیار قرار داده‌اند.

از آنجا که کتاب حاضر نمونه‌ای است از نحوه ارتباط میان ایران و سایر کشورها، لذا بر تصمیم‌گیران مملکتی واجب است که مطالب آن را مورد توجه و تجزیه و تحلیل قرار داده و با آگاهی بیشتر نسبت به شناخت خارجیان همت نموده و کوشش فرمایند در سایه حکومت جمهوری اسلامی، به نحوی به عقد معاهدات مبادرت نمایند، تا هم حقوق ملت مظلوم ایران محفوظ بماند و هم دریچه‌ای برای پیشرفت آینده باشد.

والسلام علی من التبع الهدی

واحد نشر اسناد

تیر ۱۳۶۸

آرژانتین (۱)

۱. نامه های لغو عهدنامه مودت ۲۷ ژوئیه ۱۹۰۲ *

۱. رونوشت نامه شماره ۵۰۰ وزیر مختار ایران در واشنگتن

هفتم ژوئیه ۱۹۲۷

شماره ۵۰۰

عالی جناب،

افتخار دارم، اعلام نمایم که از طرف دولت خود دستور یافته ام به اطلاع عالی برسانم که اعلی حضرت شاهنشاه، اراده نموده است که مزایای کنسولی که اتباع خارجی در ایران از آن بهره مند بوده و عنوان حقوق و مزایای قضاوت کنسولی [کاپیتولاسیون] از آن مستفاد می گردید، ملغی الاثر اعلام گردد. بنا براین اطلاعیه رسمی برای نمایندگان دول خارجی در تهران مبنی بر لغو کاپیتولاسیون از تاریخ ۱۰ مه ۱۹۲۸ ارسال شده است.

عالی جناب خواهند پذیرفت که تغییرات وسیع در ایران به موازات تحولی که در افکار عمومی پدید آمده، ضرورت این امر را آشکار می سازد. از سوی دیگر دولت ایران مداوماً تعهدات و الزامات خود را که بدون هیچ گونه اعمال فشار و اکراهی قبول نموده، محترم داشته و تا حد امکان از لغو آنها احتراز جسته است.

بر اساس شرایط و مقتضیات موجود دولت ایران با توجه به نیت همایونی که مبین هدف و آمال ملت ایران است، در نظر دارد که در عهدنامه های موجود با دول کامله الوداد تجدید نظر نماید.

این جانب به نمایندگی از دولت ایران احتراماً تقاضا دارم که عالی جناب به

* عهدنامه مودت ۲۷ ژوئیه ۱۹۰۲ مربوط به دوران قاجاریه است.

اطلاع دولت جمهوری آرژانتین برسانند که براساس ماده ششم عهدنامه مزبور، دولت ایران آن را لغو نموده و خوشنود خواهد گردید؛ چنانچه ظرف مدت یک سال که عهدنامه فعلی لازم الاجرا می باشد، دولت آرژانتین اقدامات مناسبی در جهت امضای قرارداد جدیدی با دولت ایران به عمل آورد تا هنگام انقضا و بلا اثر بودن قرارداد کنونی روابط دوستانه دو دولت و مردم ادامه داشته باشد [متوقف نگردد].

در پایان، احترامات فائقه را تقدیم می دارم.

رونوشت مشابه برای سفرای شیلی، مکزیک، برزیل و اروگوئه ارسال گردید.

این نامه برای سفیر اروگوئه در واشنگتن دی سی ارسال شده است.

شادان و دلخوش

سہوی نشہ . دران

عموم اس فرمان سخاوت سرور دلاور و عفت و درخت ردای محو

درد و شکنجۀ قیامت را می‌دیدیم با ناله و یا ناله‌های گریه و زاری

مدت بن چہن برس دلا دشتن دینا بدیدہ نام ما دلا دشتن دینا

کون رو مضامین، نامہ، تقریریں اور تمام مسلمات پر یہ سچ نہیں

۳. نامه جوابیه سفیر آرژانتین در واشنگتن
سفارت جمهوری آرژانتین [در امریکا]
از سفیر آرژانتین در واشنگتن به سفیر ایران در واشنگتن
واشنگتن، ۲۳ ژوئیه ۱۹۲۷
(وی. او. نمره ۱۱)

عالی جناب

خوشحالم به اطلاع آن جناب برسانم که نگارنده، متن ابلاغیه موجود در
یادداشت شماره ۵۰۰ مورخ ۷ ژوئیه ۱۹۲۷ شما را در مورد [لغو] حقوق خارج الارضی
ویژه بیگانگان، به دولت خود منتقل نموده ام.
صمیمانه ترین احترامات نگارنده را پذیرا باشید.

امضا

به: عالی جناب میرزا داودخان مفتاح
سفیر فوق العاده و وزیرمختار ایران در واشنگتن

۴. نامه سفیر آرژانتین در واشنگتن

سفارت جمهوری آرژانتین [در امریکا]

از سفیر آرژانتین در واشنگتن به سفیر ایران در واشنگتن

واشنگتن، ۵ نوامبر ۱۹۲۷

عالی جناب

مأمورم به اطلاعاتان برسانم که ابلاغیه مورخ ۷ ژوئیه شما که طی آن دولت ایران حقوق خارج الارضی و ویژه بیگانگان و براساس فصل شش پیمان نامه مربوطه، خود پیمان نامه مربوطه را لغو نموده به اطلاع دولت آرژانتین رسیده. خوشحالم به اطلاع برسانم که دولت نگارنده خیلی خوشوقت خواهد شد اگر دولت ایران پیمان نامه جدیدی در این مورد مطرح نماید و بدیهی است که در این صورت پیمان نامه جدید مذکور را در کمال علاقه مندی بررسی خواهد کرد.

صمیمانه ترین احترامات نگارنده را پذیرا باشید.

امضا

به: عالی جناب میرزا داودخان مفتاح

سفیر فوق العاده و وزیرمختار ایران در واشنگتن

۲. عهدنامه مودت

عهدنامه مودت

بین

دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری آرژانتین

اعلی حضرت همایون شاهنشاه ایران

و

حضرت رئیس جمهوری آرژانتین

نظر به میلی که به حفظ روابط مودت موجوده بین مملکتین دارند، تصمیم به تشدید روابط مزبوره به وسیله انعقاد عهدنامه مودت نموده و اختیارداران خود را برای این مقصود به قرار ذیل تعیین نمودند:

اعلی حضرت همایون شاهنشاه ایران:

جناب نادر آراسته

مأمور فوق العاده و وزیرمختار خودشان را در ممالک امریکای جنوبی مقیم آرژانتین

و

حضرت رئیس جمهوری آرژانتین:

جناب دکتر کارلوس ساودرالاماس، وزیر امور خارجه و مذهب

مشارالیهما بعد از مبادله اختیارنامه های خود که در کمال صحت و اعتبار بود،

در مقررات ذیل موافقت حاصل نمودند:

ماده ۱

صلح خلل ناپذیر و دوستی صمیمانه دائمی بین مملکت شاهنشاهی ایران و جمهوری آرژانتین همچنین بین اتباع مملکتین برقرار خواهد بود.

دولتین متعاهدین موافقت دارند که روابط سیاسی و قونسولی خود را برطبق اصول و معمول حقوق عمومی بین المللی مستقر سازند و نیز موافقت دارند که نمایندگان سیاسی و قونسولی هر یک از مملکتین در خاک مملکت دیگر از معامله که نسبت به نمایندگان سیاسی و قونسولی دولت کامله الوداد به عمل می آید، بهره مند شوند.

ماده ۲

دولتین متعاهدین موافقت دارند که روابط سیاسی و قونسولی خود را برطبق

اصول و معمول حقوق عمومی بین المللی مستقر سازند و نیز موافقت دارند که نمایندگان سیاسی و قونسولی هریک از مملکتین در خاک مملکت دیگر از معامله ای که نسبت به نمایندگان سیاسی و قونسولی دولت کامله الوداد به عمل می آید، بهره مند شوند.

ماده ۳

دولتین متعاهدتین موافقت دارند که روابط قنسولی و تجارتی و گمرکی و دریانوردی بین مملکتین همچنین شرایط اقامت و توقف اتباع خود را در خاک یکدیگر به وسیله قراردادهای مخصوصی تنظیم نمایند.

ماده ۴

دولتین متعاهدتین موافقت دارند که برای تسویه هرگونه اختلافی که بین آنها به ظهور رسد و به طور دوستانه در مدت مناسبی از طریق سیاسی عادی حل نگردد، متوسل به وسایل مسالمت آمیز شوند. دولتین این حق را برای خود محفوظ می دارند که در هر مورد به وسیله یک موافقتنامه مخصوصی طرز عملی را که به نظر آنها مناسب می رسد، تعیین نمایند.

ماده ۵

این عهدنامه به سه زبان فارسی و فرانسه و اسپانیولی تنظیم یافته است. عهدنامه مزبور به تصویب رسیده و مبادله اسناد مصوبه در اسرع اوقات ممکنه به عمل خواهد آمد و به محض مبادله اسناد مصوبه عهدنامه به موقع اجرا گذارده خواهد شد و هرگاه اختلاف نظری در تعبیر و تفسیر عهده نامه مزبور پیدا شود، متن فرانسه معتبر خواهد بود. بنا علی هذا اختیارداران مجاز طرفین این عهدنامه را امضا و با مهر خود ممهور نمودند.

بوئنس آیرس — به تاریخ ۲۷ اسفند ماه ۱۳۱۵ شمسی هجری، مطابق ۱۸ مارس ۱۹۳۷ میلادی.

۳. موافقتنامه فرهنگی

موافقتنامه فرهنگی بین ایران و آرژانتین

دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری آرژانتین نظر به تمایل خود به تحکیم علایق دوستی موجود میان دو کشور و به منظور توسعه و بسط روابط فرهنگی تصمیم به انعقاد موافقتنامه فرهنگی گرفتند و نمایندگان تام‌الاختیار خود را به شرح زیر برگزیدند. از طرف دولت شاهنشاهی ایران جناب آقای عباس آرام، وزیر امور خارجه، از طرف ریاست جمهوری آرژانتین جناب آقای دکتر میگوتل انگل زاوالا، وزیر امور خارجه و مذهب دولت آرژانتین، که پس از مبادله اختیارنامه‌های خود و اطمینان به صحت و اعتبار آن نسبت به موارد زیر موافقت حاصل کردند.

ماده ۱

طرفین متعهدین برای بسط و توسعه مناسبات فرهنگی میان دو کشور در زمینه‌های علمی و هنری که موجب تشدید روابط معنوی دوستانه میان دو ملت است بخصوص در موارد زیر کمال اهتمام را مبذول خواهند داشت

۱. فراهم کردن تسهیلات لازم برای مبادله و توزیع و فروش کتب و نشریات ملی؛

۲. مبادله منظم نشریات رسمی دو کشور به منظور آشنایی دو ملت به اوضاع و احوال یکدیگر؛

۳. فراهم کردن موجبات همکاری مراکز ورزشی دو کشور؛

۴. ایجاد تسهیلات در امر مبادله نمایشگاه‌های هنری و فیلمهای مستند و فرهنگی و تربیتی که در تحکیم روابط دوستی بین دو کشور مؤثر است.

ماده ۲

طرفین متعهدین تسهیلات لازم را در امر مبادله استادان و سخنرانان و نویسندگان و هنرمندان و دانشجویان و نیز اعطای بورس و برقراری کمک هزینه تحصیلی به عمل خواهند آورد.

ماده ۳

طرفین متعهدین تأسیس مؤسسات و انجمنهای فرهنگی را در کشورهای خود

تشویق خواهند کرد، مشروط بر اینکه تأسیس این مؤسسات و انجمنها و نحوه کار آنها با مقررات و قوانین محلی تطبیق کند.

ماده ۴

تسهیلات خاصی به منظور ایجاد مراکز تعلیم و تحقیق در زبان اسپانیایی در دانشگاهها و مدارس ایران و مراکز تعلیم و تحقیق در زبان فارسی در دانشگاهها و مدارس جمهوری آرژانتین به عمل خواهد آمد.

ماده ۵

طرفین متعاهدین تسهیلات لازم را برای ترجمه آثار ادبی و علمی آرژانتین به زبان فارسی و آثار ادبی و علمی ایرانی به زبان اسپانیایی به عنوان اقدام متقابل برای ایجاد تفاهم میان اتباع دو کشور به عمل خواهند آورد.

ماده ۶

طرفین متعاهدین ترویج جهانگردی را طبق قوانین داخلی خود به منظور تسهیل آشنایی و شناسایی یکدیگر تشویق می‌کنند.

ماده ۷

این موافقتنامه بر طبق قوانین اساسی هر یک از طرفین متعاهدین به تصویب خواهد رسید و سی روز پس از مبادله اسناد تصویب که در تهران به عمل خواهد آمد به موقع اجرا گذارده خواهد شد.

ماده ۸

مدت اعتبار این موافقتنامه پنج سال خواهد بود و هر یک از طرفین متعاهدین می‌توانند حداقل شش ماه قبل از انقضای مدت مزبور با اعلام فسخ به آن پایان بخشند در غیر این صورت مادام که یکی از طرفین متعاهدین به ترتیب مذکور آن را فسخ ننموده باشند به قوت خود باقی خواهد بود.

بنا علی هذا نمایندگان مختار طرفین متعاهدین این موافقتنامه را امضا و به مهر خود مهور نمودند. در تاریخ بیست و دو اردیبهشت یک هزار و سیصد و چهل و چهار شمسی در سه نسخه اصلی به زبانهای فارسی و اسپانیولی و فرانسه که متساویاً معتبرند در بوئنس آیرس به امضا رسید. در صورت اختلاف در تفسیر، نسخه فرانسه موافقتنامه معتبر

خواهد بود.

از طرف دولت شاهنشاهی ایران

عباس آرام

وزیر امور خارجه

از طرف دولت جمهوری آرژانتین

دکتر میگوئل انگل زاوالا

وزیر امور خارجه و مذهب

آفریقای جنوبی (۲)

۱. نامه‌های متبادل راجع به لغوبهای روادید

۱. نامه سرکنسول آفریقای جنوبی به وزارت امور خارجه ایران.

۴ اکتبر ۱۹۷۱

عالی جناب

برحسب دستور دولت متبوع خود افتخار دارد عطف به مکاتبات اخیری که درباره لغو متقابل بهای روادید بین جمهوری آفریقای جنوبی و ایران به عمل آمده و با توجه به تفاهم حاصله مراتب ذیل را پیشنهاد نماید:

۱. مقامات مربوطه آفریقای جنوبی از دریافت بهای روادید نسبت به اشخاصی که دارای گذرنامه‌های معتبر ایرانی هستند و قصد مسافرت به آفریقای جنوبی دارند، خودداری خواهند نمود.

۲. مقامات مربوطه ایران از دریافت بهای روادید نسبت به اشخاصی که دارای گذرنامه‌های معتبر آفریقای جنوبی هستند و قصد مسافرت به ایران دارند، خودداری خواهند نمود.

۳. این موافقتنامه از تاریخ اول نوامبر ۱۹۷۱ (۱۰ آبان ۱۳۵۰) به موقع اجرا گذارده می‌شود و تا زمانی که یکی از طرفین با اخطار کتبی دو ماهه به طرف دیگر، به اعتبار آن خاتمه دهد، همچنان به اعتبار خود باقی خواهد ماند.

چنانچه پیشنهادات فوق مورد موافقت دولت متبوع جناب عالی قرار دارد، دوستدار افتخار دارد پیشنهاد نماید این نامه و پاسخ جناب عالی مبنی بر قبول به منزله موافقت بین دولتين تلقی گردد.

موقع را معتنم شمرده، احترامات فائقه را تجدید می‌نماید.

جان اکسلی

سرکنسول

۲. اعلام توافقی وزارت امور خارجه ایران به سرکنسول آفریقای جنوبی

اداره: حقوقی

شماره: ۴۷۶۸/۱۸

تاریخ: ۱۳۵۰/۷/۱۹

جناب آقای سرکنسول

افتخار دارم وصول نامه جناب عالی مورخ ۴ اکتبر ۱۹۷۱ و به شرح ذیل را:

«عالی جناب

برحسب دستور دولت متبوع خود افتخار دارد عطف به مکاتبات اخیری که درباره لغو متقابل بهای روادید بین جمهوری آفریقای جنوبی و ایران به عمل آمده و با توجه به تفاهم حاصله مراتب ذیل را پیشنهاد نماید:

۱. مقامات مربوطه آفریقای جنوبی از دریافت بهای روادید نسبت به اشخاصی که دارای گذرنامه‌های معتبر ایرانی هستند و قصد مسافرت به آفریقای جنوبی دارند، خودداری خواهند نمود.

۲. مقامات مربوطه ایران از دریافت بهای روادید نسبت به اشخاصی که دارای گذرنامه‌های معتبر آفریقای جنوبی هستند و قصد مسافرت به ایران دارند خودداری خواهند نمود.

۳. این موافقت‌نامه از تاریخ اول نوامبر ۱۹۷۱ (۱۰ آبان ۱۳۵۰) به موقع اجرا گذارده می‌شود و تا زمانی که یکی از طرفین با اخطار کتبی دوماهه به طرف دیگر، به اعتبار آن خاتمه دهد، همچنان به اعتبار خود باقی خواهد ماند.

چنانچه پیشنهادات فوق مورد موافقت دولت متبوع جناب عالی قرار دارد، دوستدار افتخار دارد پیشنهاد نماید این نامه و پاسخ جناب عالی مبنی بر قبول به منزله موافقت بین دولتين تلقی گردد.

موقع را مغتنم شمرده، احترامات فائقه را تجدید می‌نماید.

جان اکسلی

سرکنسول»

اعلام و مندرجات آن را به نام دولت شاهنشاهی ایران مورد تأیید و موافقت قراردهم.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه مغتنم می‌شمارد.

وزیر امور خارجه — عباسعلی خلعت‌بری

۲۱.

جناب آقای جان اکسلی
سرکنسول افریقای جنوبی
تهران

وزیر امور خارجه عباسعلی خلعتبری
امضا

۲. موافقتنامه اقتصادی

محرمانه

موافقتنامه

۱. یک هیئت اقتصادی از جمهوری افریقای جنوبی به ریاست آقای او. پی. اف. هوروود، وزیر امور اقتصادی آن کشور، از تاریخ ۲۰ تا ۲۴ ژوئن ۱۹۷۴ از ایران دیدن نمود.

۲. وزیر اقتصاد افریقای جنوبی به حضور شاهنشاه آریامهر باریافت و از آقای امیرعباس هویدا نخست وزیر دیدن و همچنین با آقای منوچهر اقبال، مدیرعامل و رئیس هیئت مدیره شرکت ملی نفت ایران، هوشنگ انصاری، وزیر امور اقتصادی و دارایی؛ عبدالمجید مجیدی، وزیر کشور و سرپرست سازمان برنامه و بودجه؛ ایرج وحیدی، وزیر انرژی؛ فریدون مهدوی، وزیر بازرگانی و سایر مقامات عالی رتبه دولت ایران ملاقات و گفتگو نمود.

۳. آقای هوروود مذاکرات مفصلی با آقای فرخ نجم آبادی که ریاست هیئت ایرانی را عهده دار بود، انجام داد که در خلال آن طرفین امکانات توسعه روابط تجاری و اقتصادی بین ایران و افریقای جنوبی را ارزیابی و بررسی نمودند. طرفین بر این موضوع اعلان نظر داشتند که امکانات وسیعی برای همکاری در این زمینه ها موجود بوده و نسبت به امور ذیل موافقت نمودند:

انرژی اتمی

۴. طرف افریقای جنوبی ایران را از تجارب خود در زمینه اکتشاف، غنی ساختن و استفاده از اورانیوم و همچنین کارهای مقدماتی که برای ایجاد نیروگاههای اتمی انجام یافته، آگاه نموده و آمادگی خود را برای امضای موافقتنامه با ایران به منظور همکاری کلی در تمام زمینه های مربوط به انرژی اتمی و هر زمینه بخصوص دیگری اعلام داشت.

طرف افریقای جنوبی اعلام نمود که کارشناسان ایرانی را برای آشنایی با روشهای اکتشاف و استفاده از سنگهای اورانیوم در آن کشور خوش آمد گفته و اضافه نمود که چون ایجاد کوره اتمی برای غنی ساختن اورانیوم در افریقای جنوبی در دست

بررسی می‌باشد، شرکت دولت ایران در این طرح با مسرت پذیرفته خواهد شد. در این رابطه «طرح و چارچوب کلی برای مشارکت» برای اطلاع طرف ایرانی، ارائه گردید.

۵. وزیر صنایع و معادن ایران بیان داشت که سرپرست سازمان انرژی اتمی ایران تماسهای خود را با مقامات افریقای جنوبی که مسئول امور اتمی هستند، ادامه داده و برای سه ماهه چهارم سال ۱۹۷۴ از افریقای جنوبی دیدن خواهد کرد. وی اظهار داشت که در خلال این تماسها و ملاقات با امکانات همکاری بین دو کشور در قسمت‌های مزبور به وجه کاملی بررسی خواهد شد.

در مورد مشارکت ایران در طرح غنی ساختن اورانیوم موافقت گردید که افریقای جنوبی از نظر دولت ایران پس از دریافت اطلاعات مربوطه بیشتر و نتیجه بررسی‌های مقدماتی مطلع گردد.

معادن

۶. طرف افریقای جنوبی آمادگی خود را برای همکاری با ایران در زمینه اکتشاف و استخراج و بهره‌برداری از معادن اعلام داشت که با مسرت از جانب ایران پذیرفته شد.

۷. در این ارتباط طرفین موافقت نمودند که افریقای جنوبی در اکتشاف و استخراج و بهره‌برداری از معادن طلای ایران همکاری نموده و به این منظور بخش خصوصی را در آن کشور تشویق نماید تا با سازمانهای مربوطه که از جانب طرف ایرانی معین می‌گردد، ظرف دو ماه پس از امضای موافقتنامه کنونی ملاقات و برای اجرای پروژه مذکور طرح منسجمی را ارائه و فراهم نمایند. طرفین همچنین موافقت کردند که برای کشف و استخراج سرب، قلع و اسبستاس در ایران همکاری و مشارکت نمایند.

افریقای جنوبی تعدادی از کارشناسان بخش خصوصی را برای سفر به ایران ظرف چهار ماه پس از امضای این موافقتنامه تشویق خواهد کرد تا در جهت تحقق همکاری با کارشناسان ایرانی در این زمینه‌ها اقدام نمایند.

۸. وزیر امور اقتصادی افریقای جنوبی از سرمایه‌گذاری ایران در معادن زغال‌سنگ افریقای جنوبی و امکان تولید زغال برای رفع نیازهای دو کشور و نیز صادرات به بازارهای کشورهای ثالث استقبال می‌نماید.

وزیر صنایع و معادن علاقه‌مندی ایران را در این زمینه ابراز داشت و گفت: «این امر از جانب ایران مورد بررسی دقیق قرار خواهد گرفت.»

وزیر امور اقتصادی اظهار داشت که اطلاعات کامل دربارهٔ موقعیت و مشخصات معادن زغال‌سنگ افریقای جنوبی ظرف یک ماه پس از امضای موافقتنامهٔ کنونی برای مقامات ایرانی ارسال خواهد شد.

۹. دو طرف رضایت خود را درخصوص همکاری برای تعلیم کارشناسان و تکنسینهای معادن در ایران ابراز داشته و طرف افریقای جنوبی آمادگی خود را برای ادامهٔ همکاری به منظور تأسیس دانشکده‌های معدن‌شناسی در ایران و توسعهٔ دانشکدهٔ معدن‌شناسی نخلک اعلام نمود.

طرفین موافقت کردند که کارشناسان دو کشور ظرف سه ماه پس از امضای این موافقتنامه در تهران ملاقات خواهند کرد تا برنامه‌ای را در این زمینه که مشخص‌کنندهٔ نقش هریک خواهد بود، فراهم نمایند.

صنایع

۱۰. طرفین موافقت کردند که در ایجاد و تأسیس صنایع چوب، کاغذ و خمیر کاغذ در افریقای جنوبی همکاری نموده و برای بررسی دقیق این امر کارشناسان دو کشور ظرف چهار ماه پس از امضای این موافقتنامه در افریقای جنوبی ملاقات خواهند نمود.

۱۱. با توجه به نیازهای ایران برای سمند (سیمان) سنگ آهک و ماشین‌آلات معدنی طرف افریقای جنوبی اظهار داشت که امکان فراهم نمودن تجهیزات و ماشین‌آلات مورد نیاز ایران برای تولید اقلام یاد شده وجود داشته و این که آنها بخش خصوصی را برای همکاری با کارخانجات تولید ماشین‌آلات در ایران تشویق خواهند نمود تا امکان تولید هرچه بیشتر این گونه تجهیزات مورد نیاز فراهم گردد.

طرف ایران برای همکاری با افریقای جنوبی در این زمینه ابراز علاقه نمود و قرار شد کارشناسان ایرانی ظرف چهار ماه پس از امضای این موافقتنامه از کارخانجات مشابه در افریقای جنوبی بازدید و جزئیات همکاری در این طرحها را مورد گفتگو قرار دهند.

۱۲. طرفین موافقت نمودند که در مورد بهره‌برداری از امکانات صنعتی اضافی

که در دو کشور وجود دارد، با عنایت به منافع مشترک همکاری نموده و طرحهای مشترکی را در دو کشور با توجه به نیازهای آن دو و بازارهای کشورهای دیگر اجرا نمایند.

نفت و پتروشیمی

۱۳. در زمینه نفت و پتروشیمی، طرف افریقای جنوبی پیشنهادات ذیل را به عمل آورد:

(الف) سهام متعلق به شرکت ملی نفت ایران در پالایشگاههای افریقای جنوبی، ناترف (Natref) از $\frac{1}{4}$ ۱۷٪ به $\frac{1}{3}$ ۳۳٪ افزایش یابد.
(ب) با ازدیاد سهام مزبور شرکت ملی نفت ایران شروع به اعمال حقوق قانونی در پالایشگاه خواهد نمود.

(ج) پس از آنکه شرکت ملی نفت ایران به دنبال ازدیاد سهام خود منافع خویش را مشخص ساخت، شرکت مزبور از تسهیلات بازاریابی کالاها و تولیدات پالایشگاه از همان طریقی که برای شرکت نفت و گاز و زغال سنگ افریقای جنوبی (ساسول) فراهم گردیده، برخوردار خواهد بود. شرکت ساسول همچنین مایل است NI.OC براساس ۵۰ - ۵۰٪ امتیازی که به نام نفت Bluepump خواند، در جایگاههای فروش بنزین کمپانی های نفتی برخوردار است، مشارکت نماید.

در ارتباط با پیشنهادات فوق الذکر طرف افریقای جنوبی جزئیات بیشتری همراه با فواید اقتصادی و دیگر آثار مشارکت وسیعتر در امر پالایش و بازاریابی را در اختیار شرکت ملی نفت ایران قرار داده و آن شرکت را مختار می نماید که این پیشنهادات را در زمان حاضر و هر زمانی که مورد توافق قرار خواهد گرفت، بپذیرد که در آن هنگام مشکلات فنی موجود در پالایشگاه ناترف برطرف گشته است.

(د) ساسول مایل است براساس شرایط قابل رقابت امتیاز و دانش فنی و کارشناسی تبدیل گاز خشک به محصولات پتروشیمی را که به نام روش Tropsch-Fischer خوانده می شود و یا صنایع پتروشیمی مادر را در اختیار ایران قرار دهد و چنانچه ایران تصمیم به استفاده از این روش را اتخاذ نماید، ساسول با نظر مثبت الحاق به چنین پروژه ای را در صورتی که از آن دعوت به عمل آید، مورد بررسی قرار خواهد داد.
(ه) ساسول آمادگی خود را برای مشارکت شرکت ملی نفت ایران در مجتمع

پتروشیمی پیشنهادی که در سواحل یا در داخل خاک افریقای جنوبی و یا روش تقطیری احداث خواهد شد، در صورت تحقق پروژه مزبور، اعلام می نماید.

۱۴. طرف ایرانی اظهار داشت که هر نوع پیشنهاد منسجمی را همراه با اطلاعات لازم و بررسی های مقدماتی اقتصادی که از طرف ساسول به عمل آید مورد توجه و ارزیابی قرار خواهد داد.

بازرگانی

۱۵. طرفین روابط بازرگانی بین دو کشور را بررسی کرده و متوجه گردیدند که علی رغم گسترش روابط بازرگانی بین دو کشور هنوز امکانات وسیعتری برای توسعه روابط تجاری دوجانبه وجود دارد. آنها اتفاق نظر داشتند که گرچه اقدامات اولیه برای توسعه همکاری های اقتصادی بین دو کشور فاصله زیادی تا تحقق گسترش بازرگانی دارد. مع ذلک امضای قرارداد تجاری بین دو کشور موجب انگیزه بیشتری برای رواج بازرگانی بر مبنای درازمدت شده که مآلاً به قراردادهای مشخصی که محتوی طبیعت دوجانبه باشند، منتهی خواهد شد.

از این جهت طرفین بر روی یک متن قرارداد تجاری بین دو کشور که در زمان و مکان مورد توافق به امضا رسد، توافق حاصل نمودند.

۱۶. طرف افریقای جنوبی اظهار نمود که نهایت سعی خود را به عمل خواهد آورد تا مقدار ۳۰۰,۰۰۰ تن سیمان و ۱۰۰,۰۰۰ تن ورق آهن مناسب برای کارخانه های ایران و ۵۰,۰۰۰ تن شکر تصفیه نشده در خلال سالهای ۱۹۷۴ و ۱۹۷۵ در اختیار ایران قرار دهد.

طرفین موافقت نمودند که نمایندگان سازمانهای مربوط دو کشور ظرف شش ماه پس از امضای این موافقتنامه در افریقای جنوبی برای تهیه قراردادهای ضروری در مورد موارد فوق الاشعار ملاقات نمایند.

۱۷. وزیر امور اقتصادی از وزیر صنایع و معادن دعوت به عمل آورد که از افریقای جنوبی دیدن نماید.

این دعوت با مسرت پذیرفته شد و موافقت گردید که در زمانی که برای هر دو طرف مناسب باشد، انجام پذیرد.

در تهران به تاریخ ۲۴ ژوئن ۱۹۷۴ هر دو نسخه، به زبان انگلیسی که هر دو

اصلی می باشند، امضا شده است.

رئیس هیئت افریقای جنوبی

هوروود O.P.F

وزیر امور اقتصادی

رئیس هیئت ایرانی

فرخ نجم آبادی

وزیر صنایع و معادن

آلبانی (۳)

۱. موافقتنامه‌های بازرگانی و پرداخت

۱. موافقتنامه بازرگانی

موافقتنامه بازرگانی

بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری سوسیالیستی مردم آلبانی
دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری سوسیالیستی مردم آلبانی به منظور
توسعه روابط بازرگانی بین دو کشور براساس تساوی و منافع متقابل در موارد زیر توافق
حاصل نمودند:

ماده ۱

دو دولت متعهد می‌گردند که در چارچوب این موافقتنامه و بر طبق قوانین و
مقررات جاری در هر یک از دو کشور، هر کوششی را جهت تسهیل و توسعه مبادلات
بین دو کشور به عمل آورند.

ماده ۲

مبادله کالا بین دو کشور براساس فهرست «ب» (صادرات ایران به آلبانی) و
«الف» (صادرات آلبانی به ایران) منضم به این موافقتنامه انجام خواهد گرفت.
فهرستهای «الف» و «ب» جزء لاینفک این موافقتنامه بوده و می‌توانند با توافق
دوجانبه مقامات صلاحیتدار دو کشور تصحیح و مورد تجدید نظر قرار گیرند.
دو طرف متعهد می‌شوند که برای ورود و صدور کالاهای مذکور در فهرستهای
«الف» و «ب» و همچنین سایر کالاهایی که ممکن است بعداً مورد توافق مقامات
صلاحیتدار دو کشور قرار گیرد، طبق قوانین و مقررات جاری هر یک از دو کشور
تسهیلات لازم را فراهم سازند.

ماده ۳

طبق این موافقتنامه، کالاهائی که در ایران تولید یا ساخته شده و از ایران صادر می‌شوند، کالاهای ایرانی و کالاهائی که در آلبانی تولید یا ساخته شده و از آلبانی صادر می‌شوند، کالاهای آلبانی محسوب خواهند شد. گواهینامه مبدأ توسط مقامات صلاحیتدار کشور مربوط برای کالاهای مشمول شرایط این موافقتنامه صادر و ضمیمه اسناد حمل خواهد شد.

ماده ۴

واردات و صادرات کالاهای بین دو کشور در چارچوب این موافقتنامه براساس مواد قراردادهای منعقد بین اشخاص حقوقی و حقیقی ایرانی مقیم ایران و شرکتهای بازرگانی خارجی جمهوری سوسیالیستی مردم آلبانی، بر طبق قوانین و مقررات جاری هر کشور انجام خواهد گرفت.

ماده ۵

قراردادهایی که در مدت اعتبار این موافقتنامه منعقد و به تصویب مقامات صلاحیتدار دو کشور رسیده باشند تا اجرای نهایی تابع شرایط این موافقتنامه و موافقتنامه پرداختها که به تاریخ امروز به امضا رسید، خواهند بود. قراردادهایی که براساس این موافقتنامه منعقد می‌گردند ولی در هنگام انقضای این موافقتنامه هنوز اجرا نشده باشند، تا اجرای کامل آنها معتبر خواهند بود مگر اینکه توافق دیگری بین طرفین به منظور تسویه به عمل آمده باشد.

ماده ۶

پرداختهای مربوط به کالاهایی که تحت این موافقتنامه مبادله می‌شوند طبق شرایط « موافقتنامه پرداختها بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری سوسیالیستی مردم آلبانی » که به تاریخ امروز توسط دو طرف به امضا رسید و جزء لاینفک موافقتنامه حاضر می‌باشد، انجام خواهد گرفت.

ماده ۷

دو طرف اقدامات لازم را جهت تأمین اینکه کالاهای صادره از یک کشور به دیگری بدون موافقت کتبی قبلی مقامات کشور صادر کننده به یک کشور ثالث مجدداً صادر نگردد، معمول خواهند داشت.

ماده ۸

- به منظور تسهیل اجرای این موافقتنامه، دو طرف موافقت نمودند که نمایندگان آنها سالی یکبار به طور متناوب در تهران و تیرانا جهت بررسی موارد زیر ملاقات نمایند.
۱. اجرای شرایط موافقتنامه بازرگانی و موافقتنامه پرداختهای حاضر که امروز بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری سوسیالیستی مردم آلبانی به امضا رسید.
  ۲. معمول داشتن اقدامات لازم برای رفع مشکلاتی که ممکن است در دوره اجرای موافقتنامه حاضر و موافقتنامه پرداختها، بروز نمایند.
  ۳. مطالعه پیشنهادهایی که در چارچوب این موافقتنامه توسط هریک از دو طرف به منظور توسعه بیشتر و متنوع ساختن کالاهای مورد مبادله بین دو کشور به عمل می آیند.
  ۴. تجدید نظر و اصلاح فهرستهای الف و ب مذکور در ماده ۲ این موافقتنامه.

ماده ۹

موافقتنامه حاضر برای مدت یک سال معتبر می باشد و از تاریخ تصویب آن توسط مقامات صلاحیتدار دو طرف بر طبق قوانین و مقررات جاری هر کشور مربوط، به مورد اجرا درخواهد آمد. اطلاعات مربوط به تصویب آن از مجاری سیاسی مبادله خواهد گردید. این موافقتنامه هر سال خود به خود تمدید خواهد شد مگر اینکه یکی از دو طرف ۴ (چهار) ماه قبل از انقضای سال مربوط موافقتنامه به طور کتبی فسخ آن را اعلام و یا تقاضای انعقاد موافقتنامه جدیدی را بنماید.

این موافقتنامه در تیرانا به تاریخ سوم مارس ۱۹۷۷ در دو نسخه اصلی به زبانهای فارسی، آلبانی و انگلیسی تنظیم و امضا گردید که کلیه متنها به طور مساوی معتبر می باشند.

از طرف دولت جمهوری سوسیالیستی

مردم آلبانی

فستیم سینا

مدیر اداره اول

وزارت بازرگانی

از طرف دولت شاهنشاهی ایران

خسرو فاضل

مدیرکل بازرگانی خارجی

وزارت بازرگانی

لیست «الف»

کالاهای صادراتی آلبانی به ایران

ارزش — هزار دلار آمریکایی

۷۰۰	۱. سیمان
۳۰۰	۲. محصولات شیمیایی و پتروشیمی
۴۰۰	۳. سیمهای مسی و کابل‌های الکتریکی
۴۰۰	۴. محصولات چوبی
۲۵۰	۵. ورقه‌های فیبر
۲۵۰	۶. محصولات پنبه‌ای
۲۰۰	۷. کاغذ
۲۰۰	۸. میوه‌های تازه و سبزیجات
۲۰۰	۹. غذاهای کنسرو شده
۲۰۰	۱۰. محصولات معدنی
۱۰۰	۱۱. محصولات فلزی و فولادی
۱۰۰	۱۲. محصولات پشمی
۱۰۰	۱۳. سرامیک و شیشه‌آلات
۱۰۰	۱۴. لوازم آشپزخانه
۱۰۰	۱۵. صنایع دستی
۱۰۰	۱۶. نخ پنبه‌ای
۷۰	۱۷. گیاهان دارویی
۴۰	۱۸. وسایل اندازه‌گیری
۲۰	۱۹. کالاهای ورزشی
۲۰۰	۲۰. متفرقه

لیست «ب»

کالاهای صادراتی ایران به آلبانی

۷۰۰	۱. سیمان
۳۵۰	۲. لاستیک روئی
۲۰۰	۳. کامیون
۲۰۰	۴. تراکتور و سایر تجهیزات و ماشین آلات کشاورزی
۲۰۰	۵. واگن
۲۰۰	۶. نخ از الیاف مصنوعی
۲۰۰	۷. پمپ و لوازم مربوط به آن
۲۰۰	۸. محصولات شیمیایی شامل حشره کش
۱۰۰	۹. دستگاه آتش نشانی و لوازم مربوط به آن
۱۵۰	۱۰. وسایل تلفن
۴۰۰	۱۱. پنبه خام
۱۰۰	۱۲. جرثقیل و بالابر
۱۵۰	۱۳. پوست (دباغی شده)
۱۰۰	۱۴. آلومینیوم و محصولات آن
۷۰	۱۵. لوازم خانگی مانند یخچال
۷۰	۱۶. وسایل اندازه گیری
۷۰	۱۷. دارو
۷۰	۱۸. تجهیزات برای صنایع شیر
۷۰	۱۹. تیغ صورت تراشی
۷۰	۲۰. الکتروود
۷۰	۲۱. بلبرینگ
۳۰	۲۲. پیچ
۲۰	۲۳. شیشه برای آینه
۳۰	۲۴. ادویه جات
۳۰	۲۵. صنایع دستی
۲۰۰	۲۶. متفرقه

۲. موافقتنامه پرداخت

موافقتنامه پرداخت

بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری سوسیالیستی مردم آلبانی
دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری سوسیالیستی مردم آلبانی با توجه به
ماده ۶ موافقتنامه بازرگانی بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری سوسیالیستی
مردم آلبانی که امروز به امضا رسید، در موارد زیر توافق نمودند:

ماده ۱

پرداختهای مذکور در ماده ۳ زیر بین اشخاص حقوقی و حقیقی ایرانی مقیم ایران
و مؤسسات بازرگانی خارجی جمهوری سوسیالیستی مردم آلبانی در چارچوب این
موافقتنامه و طبق قوانین و مقررات جاری هر کشور مربوط انجام خواهد گرفت.

ماده ۲

۱. پرداختهای بین دو کشور به ترتیب توسط بانک مرکزی ایران و بانک دولتی
آلبانی انجام خواهد گرفت.
۲. بانک مرکزی ایران در تهران که از طرف دولت شاهنشاهی ایران عمل
می‌کند در دفاتر خود حسابی به نام بانک دولتی آلبانی به دلار امریکا (واحد محاسبه)
به عنوان «حساب تهاتر بانک دولتی آلبانی» باز خواهد کرد.
۳. بانک دولتی آلبانی در تیرانا که به نمایندگی دولت جمهوری سوسیالیستی
مردم آلبانی عمل می‌کند، در دفاتر خود حسابی به نام بانک مرکزی ایران به دلار امریکا
(واحد محاسبه) به عنوان «حساب تهاتر بانک مرکزی ایران» باز خواهد کرد.
این حسابها مولد بهره نبوده و از پرداخت هر نوع کارمزد و هزینه بانکی معاف
خواهد بود.

ماده ۳

پرداختهای زیر از طریق حسابهای فوق الذکر انجام خواهد شد:
پرداختها برای مبادله کالا تحت موافقتنامه بازرگانی و هزینه‌های مربوط به آن،
هزینه‌های مربوط به اعزام نمایندگی‌های سیاسی و بازرگانی، پرداختهای مربوط به
هیئت‌های نمایندگی و نمایندگان جداگانه و سایر پرداختهایی که مورد توافق دو بانک
قرار گیرد.

ماده ۴

به منظور تأمین تداوم مبادله کالاها بین دو کشور در چارچوب موافقتنامه حاضر، بانک مرکزی ایران و بانک دولتی آلبانی از طریق حسابهای مذکور در ماده ۲ بالا هریک به دیگری اعتبار فنی به مبلغ ۴۰۰ هزار دلار امریکا (واحد محاسبه) واگذار خواهند نمود. در صورتی که مانده حساب از مبلغ این اعتبار فنی تجاوز کند، به مبلغ اضافی ۲٪ در سال بهره تعلق خواهد گرفت. دو طرف در ۳۱ مارس، ۳۰ ژوئن، ۳۰ سپتامبر و ۳۱ دسامبر اقدامات لازم را جهت رفع عدم توازن از طریق تحویل کالا به عمل خواهند آورد. چنانچه طی این مدت مبلغ مازاد بر اعتبار فنی تسویه نشود، طرف بدهکار بنا به درخواست طرف بستانکار مبلغ مازاد را به ارز قابل تبدیلی که مورد توافق دو طرف باشد، پرداخت خواهد نمود.

ماده ۵

بانک مرکزی ایران و بانک دولتی آلبانی در مورد فراهم نمودن ترتیبات فنی بانکی لازم برای اجرای موافقتنامه حاضر، توافق خواهند نمود.

ماده ۶

پس از انقضای اعتبار این موافقتنامه، حسابهای تهاتری برای مدت ۶ ماه باز خواهند ماند تا طرف بدهکار بتواند در این فاصله مانده را از طریق صدور کالا به کشور بستانکار تسویه نماید. در صورتی که در پایان این دوره شش ماهه هنوز مانده ای در حسابهای تهاتر باقی مانده باشد، طرف بدهکار بایستی بلافاصله پس از درخواست طرف بستانکار آن را به ارز قابل تبدیلی که دو بانک توافق خواهند کرد، تسویه نماید.

ماده ۷

موافقتنامه حاضر جزء لاینفک «موافقتنامه بازرگانی بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری سوسیالیستی مردم آلبانی» که امروز به امضا رسید می باشد و برای مدت یک سال معتبر است. این موافقتنامه پس از تصویب آن توسط مقامات صلاحیتدار دو طرف طبق قوانین و مقررات جاری هر کشور مربوط، به مورد اجرا درخواهد آمد. اطلاعات مربوط به تصویب آن از مجاری سیاسی مبادله خواهد گردید. این موافقتنامه هر سال خود به خود تمدید خواهد شد، مگر اینکه یکی از دو طرف ۴ (چهار) ماه قبل از انقضای سال مربوط به طور کتبی فسخ آن را اعلام و یا تقاضای انعقاد موافقتنامه جدیدی را بنماید.

در تاریخ سوم مارس ۱۹۷۷ در تیرانا در دو نسخه اصلی به زبانهای فارسی،
آلبانی و انگلیسی تنظیم و امضا گردید که کلیه متنها به طور مساوی معتبر می باشند.

از طرف دولت جمهوری
سوسیالیستی مردم آلبانی
فستیم سینا
مدیر اداره اول
وزارت بازرگانی

از طرف دولت شاهنشاهی ایران
خسرو فاضل
مدیرکل بازرگانی خارجی
وزارت بازرگانی

آلمان قبل از تفکیک (۴)

۱. نامه‌های متبادل راجع به تمدید صلاحیت محاکم کنسولی آلمان در ایران

۱. نامه وزیرمختار آلمان در ایران به وزارت امور خارجه

شماره ۱۷۱

تهران ۱۵ مه ۱۹۲۸

عالی جناب

دولت من با روحی سرشار از صمیمیت مایل است در کوتاهترین مدت ممکن، مذاکرات جاری درباره انعقاد عهدنامه مودت، کنوانسیونهای کنسولی، بازرگانی، گمرکی و اقامت خاتمه یابد. ولی شرایط فعلی مانع انعقاد فوری این عهدنامه هاست. لهذا افتخار دارم، به نام دولت خود اعلامیه ذیل را که شامل مقررات موقت درباره روابط رایش با ایران است، به استحضار برسانم.

۱. از تاریخ ۱۰ مه ۱۹۲۸ در صورت عمل متقابل هیئت دیپلماتیک ایران از کلیه مزایا و مصونیت‌های ملحوظ در حقوق بین الملل در سرزمین رایش برخوردار خواهد بود.

اعضای نمایندگی کنسولی در سرزمین رایش که طبق مقررات دارای روانامه هستند، می‌توانند به شرط عمل متقابل در مکانی که تاکنون اقامت داشتند، به سر برند. آنها به شرط عمل متقابل از مزایای افتخاری و مصونیت‌های قضایی و مالیاتی ملحوظ در حقوق بین الملل برخوردار خواهند شد.

جناب آقای ف. پاکروان

کفیل وزارت امور خارجه

۲. نامه وزیرمختار آلمان به وزارت امور خارجه

شماره ۱۷۲

تهران- مورخ ۱۵ مه ۱۹۲۸

با نهایت افتخار وصول یادداشت مورخ امروز را که طی آن عالی جناب خواسته اند تا به نام دولت متبوع خود، تصمیمات متخذه درباره اقامت اتباع آلمان در ایران را به اطلاع این جانب برسانند، اعلام می دارم.

به نمایندگی از طرف دولت متبوع خود از تصمیمات دولت شاهنشاهی آگاهی یافتیم. مفتخرم که از مساعدت آن جانب استفاده نموده، استدعا نمایم که موافقت دولت خود را راجع به موارد ذیل اعلام فرمایید:

دعاوی و دادرسی های خاتمه نیافته و جاری در دادگاههای کنسولی آلمان در ایران در تاریخ ۱۰ مه ۱۹۲۸ توسط همین دادگاهها رسیدگی شود. ترتیبات شماره ۱۳ از تصمیمات دولت شاهنشاهی درباره دعاوی و دادرسی های جاری و خاتمه نیافته در دادگاه وزارت خارجه شامل دادگاههای کنسولی آلمان در ایران نیز گردد. این دادگاهها موظف هستند که به فعالیت خود تا تاریخ ۱۰ مه ۱۹۲۹ خاتمه دهند.

عالی جناب، خواهشمند است احترامات فائقه مرا بپذیرید.

جناب آقای ف. پاکروان

کفیل وزارت امور خارجه

۱. نحوه رفتار با هیئتهای دیپلماتیک و کنسولی ایران در سرزمین رایش به شرط عمل متقابل به هیچ وجه در سطح پایینتر از کشورهای کامله الوداد نخواهد بود.
۲. دولت رایش از تاریخ ۱۰ مه ۱۹۲۸ در مورد اقامت اتباع ایران در آلمان به شرط عمل متقابل، رویه مشابه کشورهای کامله الوداد اتخاذ خواهد نمود.
در مورد احوال شخصیه اتباع ایران در آلمان تابع قوانین ملی خود هستند. احوال شخصیه شامل موارد ذیل می شود: ازدواج و نظام تملک بین زوجین، طلاق، متارکه، جهیزیه، نسب، فرزندخواندگی، اهلیت حقوقی (تمتع)، سن بلوغ، سرپرستی، قیومیت، حق وراثت از طریق وصیت، تسویه حساب و تقسیم ارث یا ماترک و به طور عمومی هر مسئله ای که مربوط به حقوق خانواده و وقایع اربعه شود.
۳. دولت رایش از تاریخ ۱۰ مه ۱۹۲۸ تا تصمیم ثانوی شرایط ورود کالاهای کشورهای کامله الوداد را در مورد مواد خام و کالاهای ساخته شده ایرانی مرعی خواهد داشت.
مقررات این یادداشت بلافاصله قدرت قانونی خواهد یافت و تا سی روز پس از اعلام لغو مقررات مذکور توسط دولت من، لازم الاجرا خواهد بود.
عالی جناب، خواهشمند است احترامات فائقه مرا بپذیرید.

۳. نامه وزارت امور خارجه به وزیرمختار آلمان در ایران

۱۵ مه ۱۹۲۸

آقای وزیر

در پاسخ به سؤالات و در هنگام لغو نظامی که به نام نظام کاپیتولاسیون شناخته شده است، دولت شاهنشاهی ایران میل وافر دارد تا نگرانی‌های حاصله که احیاناً ممکن است از اجرای نظام جدید به جهت تازگی آن در اتباع آلمانی مقیم ایران پیدا شود را برطرف نماید. و مقررات جدید که توسط قوه مقننه و دولت ایران در مورد آنها وضع شده را به وسیله شما به اطلاع اتباع آلمان برساند.

بی مورد است که به شما گفته شود که دولت ایران به خاطر ضمانت هر چه بیشتر حقوق ایرانی‌ها، دستگاه دادگستری ایجاد نموده که نحوه کار آن تقریباً بی عیب است و در آن اصلاحات اساسی، هم از نظر قوانین هم از جهت کادر قضایی و اداری به عمل آمده است. در حال حاضر شرط الزامی ورود به کادر قضایی، اطلاعات حقوقی معادل درجه لیسانس است.

وضعیت اتباع آلمان در ایران از تاریخ ۱۰ مه ۱۹۲۸ طبق مقرراتی به شرح ذیل خواهد بود.

۱. اتباع آلمان به شرط عمل متقابل طبق قوانین و رویه متداول حقوق بین الملل در سرزمین ایران پذیرفته و با آنها رفتار خواهد شد. آنها از حمایت مقامات و قوانین ایران برخوردار بوده و رفتار مشابهی با اتباع ایران در مورد آنها اعمال خواهد گردید.

۲. در هر دادرسی مدنی یا بازرگانی که یکی از طرفین آلمانی باشد، تنها مدرک کتبی پذیرفته می شود.

در هر دادرسی حتی جنایی، احکام کتباً و متکی به ادله حقوقی و متناسب با عمل ارتكابی صادر می شود.

اصحاب دعوی یا وکلای آنها حق دارند، رونوشت شهادت شهود و احکام صادره را به شرط پرداخت هزینه متعلقه دریافت دارند.

در موارد جنایی، شهادت شفاهی، یکی از ادله اثبات دعوا است. منافع متهم به موجب مواد ۲۱۵ و ۲۱۶ قانون جزا از شهادتهای خلاف واقع حفظ می شود.

۳. چنانچه یکی از اصحاب دعوی از اتباع دولت آلمان باشد. تنها مرجع صالح جهت رسیدگی، دادگاههای وزارت دادگستری خواهد بود و هیچ دادگاه دیگری

صلاحیت رسیدگی را نخواهد داشت.

فقط دادگاههای جزایی دادگستری می‌توانند رأی زندان برای اتباع آلمان صادر کنند.

مع‌هذا در صورت اعلام وضعیت فوق‌العاده، هنگامی که رسیدگی به دعوا به دادگاه ویژه محول می‌شود، این دادگاه می‌تواند در صورت اتهام اتباع آلمان، دادرسی را انجام دهد.

بعلاوه در موضوعات مالیاتی و به‌طور کلی اختلاف بین یکی از ادارات با یکی از اتباع آلمان که موضوع صرفاً جنبه اداری دارد، دادگاههای اداری صلاحیت خود را حفظ می‌کنند.

۴. اتباع آلمان فقط در دادگاههای غیرمذهبی محاکمه و قوانین غیرمذهبی در مورد آنها اجرا می‌شود.

۵. دادگاههای ساده پلیس فقط در موارد کم‌اهمیت و جرایمی که جریمه آن مبلغ ناچیزی باشد، صالح می‌باشند.

آنها نمی‌توانند رأی زندان صادر کنند، مگر اینکه اتباع آلمان خود خواهان جایگزینی جریمه نقدی به زندان باشند. به موجب قانون دادگاههای ساده پلیس به هیچ وجه نمی‌توانند رأی بیش از یک هفته زندان صادر کنند. بدیهی است، که آنها حق صدور رأی جهت تنبیه بدنی را ندارند.

۶. در صورتی که یکی از اتباع آلمان در حین ارتکاب آشکار جرم، و مواردی که عمل ارتكابی، جرم یا جنایت نامیده شود، دستگیر گردد او را بیش از ۲۴ ساعت قبل از حضور نزد مقام صلاحیتدار نمی‌توان بازداشت نمود.

بجز موارد آشکار جرم هیچ یک از اتباع آلمان را نمی‌توان بدون دستور مقام قضایی صلاحیتدار دستگیر یا بازداشت نمود.

۷. اتباع آلمان که بازداشت و زندانی می‌شوند. مطابق قوانین زندانها حق ارتباط با نزدیکترین کنسول کشور خود را دارند و کنسولها یا نمایندگان آنها منطبق با قوانین زندانها از اجازه دیدار آنها برخوردارند.

مقامات دولتی بلافاصله تقاضای زندانی‌ها را مبنی بر درخواست ملاقات به کنسولها اعلام می‌کنند.

۸. دولت شاهنشاهی، آزادی افراد را از طریق وجه‌الضمان در تمام موارد بجز

ارتکاب به جنایت در نظر گرفته است (جنایت طبق تعریف قانون جزا). مبلغ وجه الضمان رابطه منطقی با درجه تخلف دارد. هنگامی که شخص محکوم تقاضای تجدید نظر نماید، تسهیلات برای آزادی وی از طریق وجه الضمان مورد بحث تا اعلام رأی دادگاه تجدید نظر وجود دارد.

۹. طبق قانون ایران، جلسات دادگاه بجز موارد استثنایی علنی است، اشخاص ذی نفع به دادرسی و به سرنوشت طرفین (بجز موارد استثنایی) می توانند به عنوان تماشاچی در جلسه حضور یابند بدون اینکه حق دخالت در بحثهای دادگاه را داشته باشند.

۱۰. دولت شاهنشاهی تصمیم دارد که شرایط زندانها را مطابق روشهای نوین بهبود بخشد. بدین منظور مبلغ کافی جهت تعمیر زندانها و ایجاد شرایط بهداشتی تصویب نموده است. تا تحقق این امر، اتباع آلمان که بیش از یک ماه به زندان محکوم شوند و (مدت یک ماه یا کمتر از آن قابل تبدیل به جریمه نقدی است) در صورت تقاضا می توانند به زندانی که دارای شرایط بهداشتی کافی است، انتقال یابند.

۱۱. در مورد احوال شخصیه اتباع آلمان در سرزمین ایران تابع قوانین ملی خود هستند.

۱۲. درخصوص مالیات، اتباع آلمان به مانند اتباع ایران هستند هیچ نوع مالیاتی تحت عنوان مالیات، عوارض یا هر نوع پرداخت مالیاتی که شامل اتباع ایران نگردد و از آنها اخذ نمی شود.

۱۳. در امور قضایی، کلیه آرای دادگاههای سابق حتی اگر هنوز هم اجرا نشده باشد، قطعی محسوب می شود و به هیچ وجه مورد رسیدگی مجدد قرار نخواهد گرفت. هم چنین تمام آرای قطعی دادگاههای سابق لازم الاجرا است.

به طور کلی، تمام دعاوی رسیدگی شده، تحت نظام سابق خاتمه یافته محسوب می شود و به هیچ وجه قابلیت عنوان مجدد را ندارد. کلیه دعاوی خاتمه نیافته در دادگاههای وزارت خارجه و دادگاههای استانداری ها نزد همان دادگاهها بررسی خواهد شد. مگر اینکه طرف دارای ملیت خارجی قبل از ختم دادرسی بخواهد که رسیدگی به دعوا به دادگاههای قضایی احاله شود.

دولت شاهنشاهی مقرر نموده است که رسیدگی به این دعاوی باید تا تاریخ ۱۰ مه ۱۹۲۹ خاتمه یابد.

۱۴. کلیه مسائل مربوط به موارد زیر منوط به ایجاد و تنظیم شرایط و اثره بین ایران و آلمان می باشد.

وجه الضمان تأمین هزینه دادرسی در دعوای اتباع خارجه علیه تبعه کشور محل دعوا، اجرای احکام، ابلاغ اسناد صادره از مراجع قضایی و مراجع رسمی دیگر، نیابت قضایی، محکومیت‌های ناظر به پرداخت کلیه هزینه‌های مربوط به دعوا، تأمین دفاع و دادرسی رایگان و اجبار به پرداخت دین از طریق بازداشت بدهکار.

۱۵. با توجه به اینکه طبق قانون ایران سازش و شرط ارجاع به داوری در امور مدنی مجاز بوده و احکام داوری که متعاقباً صادر می شود، با دستور رئیس دادگاه حقوقی مرحله ابتدایی قابل اجرا می گردد. صدور چنین دستوری جز در مواردی که حکم داوری مخالف نظم عمومی است، الزامی می باشد. بدیهی است که اتباع آلمان، کاملاً از مقررات قانونی مزبور بهره مند خواهند بود.

۱۶. برای حفظ و تأمین موقت مطالبات اشخاص در امور مدنی نمی توان مبادرت به توقیف یا محدود ساختن آزادی فردی اتباع آلمان نمود. مگر اینکه انجام عملیات اجرایی نسبت به اموال واقع در ایران و متعلق به بدهکاران به خطر افتد، یا اینکه تأمین مطالبات مزبور از طرق دیگر غیر ممکن باشد.

۱۷. در مورد دارایی های غیر منقول تفاهم شده است، که اتباع آلمان در ایران حق خرید اموال غیر منقول را برای سکونت، امور تجارت و صناعت در حد ضرورت را دارند.

۱۸. در امور اجرایی، متهم کاملاً مختار است وکلای مدافع خود را که می توانند از هموطنان او باشند، انتخاب نماید.

آقای وزیر، خواهشمند است عالی ترین احترامات مرا بپذیرید.

[پی نوشت:] در جلسه فوق العاده هیئت وزراء مورخ ۲۴ اردیبهشت ۱۳۰۷ این مراسم دایر به اعلامیه قضایی تصویب و به آقای پاکروان کفیل وزارت امور خارجه اجازه داده شد این مراسم را به سفارت آلمان بنویسند.

امضاء ناخوانا

۴. نامه وزارت امور خارجه به وزیرمختار آلمان در ایران

تهران ۱۵ مه ۱۹۲۸

آقای وزیر

دولت من با روحی سرشار از صمیمیت مایل است، در کوتاهترین مدت ممکن مذاکرات جاری درباره انعقاد عهدنامه مودت، کنوانسیونهای کنسولی، بازرگانی، گمرکی و اقامت خاتمه یابد. ولی شرایط فعلی مانع انعقاد فوری این عهدنامه ها است. لهذا، افتخار دارم به نام دولت خود اعلامیه ذیل را که شامل مقررات موقت در مورد روابط ایران با رایش است، به استحضار برسانم.

۱. از تاریخ ۱۰ مه ۱۹۲۸ در صورت عمل متقابل هیئت دیپلماتیک رایش از کلیه مزایا و مصونیتهای ملحوظ در حقوق بین الملل در سرزمین ایران برخوردار خواهد بود. اعضای نمایندگی کنسولی رایش در سرزمین ایران که طبق مقررات دارای روانامه هستند، می توانند به شرط عمل متقابل در مکانهایی که تا کنون اقامت داشتند، به سر برند.

آنها به شرط عمل متقابل از مزایای افتخاری و مصونیتهای قضایی مالیاتی ملحوظ در حقوق بین الملل برخوردار خواهند شد.

۲. نحوه رفتار با هیئتهای دیپلماتیک و کنسولی رایش در سرزمین ایران به شرط عمل متقابل به هیچ وجه در سطح پایین تر از کشورهای کامله الوداد نخواهد بود.

۳. دولت ایران از تاریخ ۱۰ مه ۱۹۲۸ در مورد اقامت اتباع آلمان در ایران به شرط عمل متقابل رویه مشابه کشورهای کامله الوداد را آغاز خواهد نمود.

در مورد احوال شخصیه، اتباع آلمان در ایران تابع قوانین ملی خود هستند. احوال شخصیه شامل موارد ذیل می شود: ازدواج و نظام تملک بین زوجین، طلاق، متارکه، جهیزیه، نسب، فرزندخواندگی، اهلیت حقوقی (تمتع)، سن بلوغ، سرپرستی و قیمومیت، حق وراثت از طریق وصیت، تسویه حساب و تقسیم ارث یا ماترک و به طور کلی هر مسئله ای که مربوط به حقوق خانواده و وقایع اربعه شود.

۴. دولت ایران از تاریخ ۱۰ مه ۱۹۲۸ تا تصمیم ثانوی ورود کالاهای خام و مصنوعات آلمان به ایران را مشمول مقررات گمرکی خود خواهد نمود.

دولت ایران کالاهای مذکور را، شامل حداقل تعرفه گمرکی و کلیه تخفیفهایی

که به کالاهای مشابه (از هر مبدأ که باشد) تعلق خواهد گرفت، می‌نماید.
 مقررات این یادداشت، بلافاصله قدرت قانونی خواهد یافت، و تا سی روز پس
 از اعلام لغو مقررات مذکور توسط دولت من، لازم‌الاجرا خواهد بود.
 عالی‌جناب، خواهشمند است احترامات فائقه مرا بپذیرید.

جناب آقای کنت فون درشولنبورگ
 وزیر آلمان
 تهران

[پی‌نوشت:] در جلسه هیئت وزرا مورخ ۲۴ اردیبهشت ۱۳۰۷ این مراسله به تصویب و
 به آقای پاکروان کفیل وزارت امور خارجه اجازه داده شد که این مراسله را به سفارت
 آلمان بنویسند.

امضاء ناخوانا

۵. نامه وزارت امور خارجه به وزیر مختار آلمان در ایران

تهران ۱۵ مه ۱۹۲۸

آقای وزیر

مطابق با درخواستی که به نام دولت خود ابراز داشتید، دولت شاهنشاهی به دادگاههای کنسولی آلمان در ایران زمانی برابر یک سال تا ۱۰ مه ۱۹۲۹ جهت حل و فصل دعاوی خاتمه نیافته اعطا خواهد نمود. تا رسیدگی به این دعاوی، خاتمه یابد. آقای وزیر احترامات فائقة مرا بپذیرید.

جناب آقای کنت فون در شولنبورگ

وزیر آلمان

تهران

[پی نوشت ۱:] راجع به تمدید صلاحیت محاکم کنسولی آلمان در مدت یک سال برای کارهای ناتمام.

[پی نوشت ۲:] در جلسه ۲۴ اردیبهشت ۱۳۰۷ هیئت وزراء این مراسله تصویب و به آقای پاکروان کفیل وزارت امور خارجه اجازه داده شد که این مراسله را به سفارت آلمان بنویسند.

امضاء ناخوانا

۲. عهدنامه مودت و پروتکل اختتامیه

Freundschaftsvertrag zwischen dem Deutschen Reich und dem Kaiserreich Persien.

Der Deutsche Reichs-
präsident
und

Seine Kaiserliche Majestät
der Schah von Persien,
von dem Wunsche befeßt, die über-
lieferten freundschaftlichen Beziehun-
gen zwischen den beiden Staaten
weiter zu befestigen, haben beschlos-
sen, einen Freundschaftsvertrag ab-
zuschließen, und haben zu diesem
Zwecke zu ihren Bevollmächtigten er-
nannt,

Der Deutsche Reichsprä-
sident:

Herrn Friedrich Werner Graf
von der Schulenburg, Deutschen außer-
ordentlichen Gesandten und
Bevollmächtigten Minister
in Teheran,

Seine Kaiserliche Maje-
stät der Schah von
Persien:

Seine Excellenz Herrn Mirza
Mohamed Ali Khan Far-
sine, Generanten Seines
Ministeriums der Auswärti-
gen Angelegenheiten,

die nach gegenseitiger Mitteilung
ihrer in guter und gehöriger Form
befundenen Vollmachten die nach-
stehenden Bestimmungen vereinbart
haben:

Artikel 1.

Zwischen dem Deutschen Reich
und dem Kaiserreich Persien und
zwischen den Angehörigen beider
Staaten soll unverleglicher Friede
und aufrichtige und dauernde Freundschaft
bestehen.

Artikel 2.

Die vertragsschließenden Staaten
kommen überein, ihre diplomatischen
und konsularischen Beziehungen ge-
mäß den Grundsätzen und der Übung
des allgemeinen Völkerrechts fortzu-
setzen. Sie vereinbaren, daß die
diplomatischen und konsularischen
Vertreter jedes von ihnen im Gebiete
des anderen Staates die Behandlung
erfahren sollen, die durch die Grund-
sätze und die Übung des allgemeinen
Völkerrechts festgelegt ist, und die —

عهدنامه مودت بین دولّین آلمان و ایران

رئیس مملکت آلمان

اعلیحضرت شاهنشاه ایران

ظنر باینکه به تحکیم روابط دوستی قدیمی
بین مملکتین مایل میباشند بافتاد عهدنامه
مودت تصمصم نموده و برای این مقصود
اختیارداران خود را نمین نمودند:

رئیس مملکت آلمان

مسیو فریدریک ورنز گراف فن در
شولنبورگ

وزیر مختار و ایلچی مخصوص آلمان در طهران

اعلیحضرت شاهنشاه ایران

جنابمستطاب اجل آقای میرزا محمد علیخان
فرزین

کفیل وزارت امور خارجه

مشاژ الیها پس از مبادله اختیارنامههای
خود که آنها را صحیح و نمبر یافتند در
مقررات ذیل موافقت حاصل نمودند:

ماده اول

بین دولّین آلمان و ایران و اتباع مملکتین
صلح خلل نا پذیر و دوستی صمیمانه دائمی بر
قرار خواهد بود

ماده دوم

دولّین متناهد بین موافقت مینابند که روابط
سیاسی وقونسولی خود را برطبق اصول ومعمول
حقوق عمومی بین المللی ادامه دهند — نسبت به
نمایندگان سیاسی و قونسولی هر یک از
طرفین متناهدین در خاک طرف متناهد
دیگر بمطابق اصول ومعمول حقوق عمومی
بین المللی رفتار خواهد شد و در هر حال

Traité d'Amitié entre l'Allemagne et l'Empire de Perse.

Le Président du Reich Allemand

et

Sa Majesté Impériale le Schah de
Perse,

Egalement animés du désir de
consolider les rapports d'amitié
traditionnels entre les deux Etats,
ont résolu de conclure un Traité
d'Amitié, et ont nommé à cet effet
pour Leurs Plénipotentiaires,

Le Président du Reich Allemand:

Monsieur Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg,
Envoyé Extraordinaire et
Ministre Plénipotentiaire
Allemand à Téhéran;

Sa Majesté Impériale le Schah
de Perse:

Son Excellence Mirza Moha-
med Ali Khan Farsine,
Gérant de Son Ministère
des Affaires Etrangères;

lesquels, après s'être communiqué
leurs pleins pouvoirs, reconnus
en bonne et due forme, sont con-
venus des dispositions suivantes:

Article 1.

Il y aura paix inviolable et ami-
tié sincère et perpétuelle entre
l'Allemagne et l'Empire de Perse,
ainsi qu'entre les ressortissants
des deux Etats.

Article 2.

Les Etats Contractants sont
d'accord pour continuer leurs re-
lations diplomatiques et consula-
ires, conformément aux principes
et à la pratique du droit commun
international. Ils conviennent que
les représentants diplomatiques et
consulaires de chacun d'Eux rece-
vront, sur le territoire de l'Autre,
le traitement consacré par les
principes et la pratique du droit
commun international et qui, en

In jedem Fall und gleichfalls unter der Bedingung der Gegenseitigkeit — nicht ungünstiger sein darf als die den diplomatischen und konsularischen Vertretern der meistbegünstigten Nation gewöhnliche Behandlung.

بشرط مُعامله مُتقابله رفتار مزبور نباید
مأذون مُعامله باشد که نسبت به نمایندگان سیاسی
و قونسولی دولت کاملة الوداد میشود

tout cas et également sous condition de réciprocité, ne pourra être moins favorable que le traitement accordé aux représentants diplomatiques et consulaires de la nation la plus favorisée.

Artikel 3.

Die vertragschließenden Staaten kommen überein, die konsularischen sowie die Handels-, Zoll- und Schiffs-fahrtsbestimmungen zwischen ihren Ländern ebenso wie die Bedingungen der Niederlassung und des Aufenthalts ihrer Angehörigen im Gebiete des anderen Staates durch Vereinbarungen nach den Grundsätzen und der Übung des allgemeinen Völkerrechts und auf der Grundlage vollständiger Gleichberechtigung und Gegenseitigkeit zu regeln.

ماده سوم
دولتین مُتعاہدین موافقت مینمایند که روابط
قونسولی و بحارنی و کمرکی و بحریانی بین
ملکین و نیز شرایط اقامت و توقف اتباع
خود را در خاک یکدیگر بموجب قراردادهائی
بر طبق اصول و معمول حقوق عمومی بین
المللی و بر روی اساس تساوی کامل و مُعامله
مُتقابله تنظیم نمایند.

Article 3.

Les Etats Contractants sont d'accord pour régler les relations consulaires, commerciales, douanieres et de navigation entre leurs pays ainsi que les conditions de l'établissement et du séjour de leurs ressortissants sur leurs territoires respectifs, par des conventions conformes aux principes et à la pratique du droit commun international et sur la base d'une parfaite égalité et réciprocité.

Artikel 4.

Die vertragschließenden Staaten kommen überein, alle Streitigkeiten, die zwischen ihnen über die Anwendung oder Auslegung der Bestimmungen aller geschlossenen oder noch zu schließenden Verträge und Abkommen einschließlich des gegenwärtigen Vertrages entstehen sollten und die nicht in angemessener Frist auf dem gewöhnlichen diplomatischen Wege gütlich geregelt werden können, einem Schiedsverfahren zu unterwerfen.

ماده چهارم
دولتین مُتعاہدین موافقت مینمایند که کلیه
اختلافاتی را که بین آنها در موضوع اجراء
یا تفسیر مُقررات کلیه مُعہود و قراردادهای
مُتخذہ یا مُعہود و قراردادهائی که متقد گردد
و از جمله راجع بہین عہدنامہ بطُور رسد
و تصفیہ دوستانہ اختلافات مزبورہ بواسیل
سیاسی مادی در مدت مناسبی ممکن نکردد
بحکمیت رجوع نمایند.

Article 4.

Les Etats Contractants conviennent de soumettre à l'arbitrage tous les différends qui surgiraient entre Eux à propos de l'application ou de l'interprétation des prescriptions de tous traités et conventions conclus ou à conclure, y compris le présent Traité, et qui n'auraient pu être réglées à l'amiable dans un délai raisonnable par les procédés diplomatiques ordinaires.

Diese Bestimmung findet auch er-forderlichenfalls Anwendung auf die Vorfrage, ob die Streitigkeit sich auf die Auslegung oder Anwendung der genannten Verträge und Abkommen bezieht.

این ترتیب در صورت لزوم اساسا برای
تشخیص اینست که آیا اختلاف مربوط به
تفسیر یا راجع باجرای عہود و قراردادهای
مذکورہ میباشد نیز اعمال خواهد گردید.
حُکم محکمه حکمیت برای طرفین الزام
آور است.

Cette disposition s'appliquera également en cas de besoin à la question préalable de savoir si le différend se rapporte à l'interprétation ou à l'application desdites traités et conventions.

Die Entscheidung des Schiedsgerichts ist für die Parteien bindend.

برای هر قضیة متنازعہ فیها محکمه حکمیت بر
حسب تقاضای یکی از دولتین مُتعاہدین
و بر ترتیب ذیل تشکیل خواهد یافت هر یک
از دولتین مُتعاہدین در ظرف سه ماه از
تاریخ تسلیم تقاضانامہ حکم خود را که
ممکن است در اتباع ملکت ثانی هم انتخاب
کردد تعیین خواهد نمود — هرگاه از تاریخ
تسلیم تقاضانامہ تا سه ماه بین دولتین راجع

La décision du tribunal arbitral obligera les parties.

Pour chaque litige le tribunal arbitral sera formé sur la demande d'un des Etats Contractants et de la façon suivante: dans le délai de trois mois à dater du dépôt de la demande, chaque Etat désignera son arbitre qui pourra également être choisi parmi les ressortissants d'un Etat tiers. Si les deux Etats ne s'entendent pas, dans les trois mois à dater du dépôt de la demande, sur le délai dans lequel les deux arbitres devront avoir rendu leur décision, ou

Das Schiedsgericht wird auf Antrag eines der vertragschließenden Staaten für jeden Streitfall in folgender Weise gebildet: Jeder Staat ernannt binnen 3 Monaten nach Stellung des Antrages auf Schiedsverfahren seinen Schiedsrichter, den er auch unter den Angehörigen eines dritten Staates auswählen kann. Wenn die beiden Staaten sich nicht binnen 3 Monaten nach Stellung des Antrages auf Schiedsverfahren darüber verständigen, in welcher Frist die beiden Schiedsrichter ihre

Entscheidung fällen sollen, oder wenn es den beiden Schiedsrichtern nicht gelingt, den Streitfall in der ihnen gestellten Frist zu regeln, wählen die beiden Staaten einen Angehörigen eines dritten Staates als dritten Schiedsrichter. Einigen sich die Staaten über die Wahl des dritten Schiedsrichters nicht binnen 2 Monaten nach Stellung des Antrages auf Benennung des dritten Schiedsrichters, so werden sie gemeinsam, oder, falls dieser gemeinsame Antrag nicht binnen einer weiteren Frist von 2 Monaten gestellt wird, so kann jeder von ihnen allein den Präsidenten des Ständigen Internationalen Gerichtshofes im Haag ersuchen, den dritten Schiedsrichter aus den Angehörigen dritter Länder zu ernennen. Auf Grund einer Verständigung der beiden Teile kann in eine Liste der dritten Staaten überreicht werden, auf die sich seine Wahl beschränken muß. Sie behalten sich vor, sich im voraus für eine bestimmte Zeit über die Person des dritten Schiedsrichters zu verständigen.

Wenn das Verfahren, das die beiden Schiedsrichter zu beobachten haben, nicht spätestens bei deren Ernennung in einer von den beiden Staaten vereinbarten besonderen Schiedsordnung geregelt ist, erfolgt seine Regelung durch die Schiedsrichter selbst.

Falls man zur Ernennung eines dritten Schiedsrichters hat schreiten müssen und nicht spätestens bei seiner Ernennung eine von den beiden Staaten festgesetzte Schiedsordnung das nach seiner Ernennung zu beobachtende Verfahren festgelegt hat, so treten der dritte Schiedsrichter und die beiden ersten Schiedsrichter zusammen, und das so gebildete Schiedsgericht entscheidet über sein Verfahren und über den sachlichen Streit. Alle Entscheidungen des Schiedsgerichts ergeben auf Grund Mehrheitsbeschlusses.

Artikel 5.

Dieser Vertrag ist in doppelter Urschrift in deutscher, persischer und französischer Sprache abgefaßt. Bei

بمذتیک در ظرف آن حکمین باید حکم خود را صادر نمایند موافقت حاصل نگردد یا اینکه حکمین نتوانند قضیه متنازع فیها را در مذتیک برای آنها تعیین شده تسویه نمایند دولین بکفر از اتباع دولت ثالثی را بعنوان حکم ثالث انتخاب خواهند کرد چنانچه دولین در ظرف دوماه از تاریخ خاصای تعیین حکم ثالث راجع بانتهاب او موافقت حاصل نمایند دولین مذکورین مشترکا یا در صورتیکه در ظرف مذت دوماه بعد از آتم خاصای مشترکی از طرف آنها بعمل نیاید هر یک از آنها که زودتر اقدام کنند از رئیس دیوان داوری بین المللی لاهه خاصا خواهد نمود که حکم ثالث را از اتباع دول ثالثی مقرر نماید یا موافقت طرفین ممکن است صورتی از مالک ثالثی که رئیس دیوان داوری بین المللی باید حکم ثالث را منحصر از آنها انتخاب نماید بمشارالیه تسلیم گردد. طرفین می توانند راجع بشخص حکم ثالث برای مدت قیعی قبلا فراری بین خود بدهند

در صورتیکه طرز عمل حکمین بموجب قرارداد مخصوصی بین دولین مشخص نگردیده و قرارداد مزبور در موقع تعیین حکمین منعقد نشده باشد بوسیله خود حکمها مشخص خواهد گردید

هرگاه تعیین یک نفر حکم ثالث لازم گردد و بین دولین تمهیدین راجع برویه که باید بعد از تعیین حکم مزبور تعین شود قراری داده نشده باشد حکم ثالث با دو حکم اولی تشکیل محکمه حکمیت داده و طرز عمل خود شانرا معلوم نموده اختلاف را تسویه خواهند کرد کتبه تصمیمات محکمه حکمیت با کثرت آراء اتحاذ خواهد گردید

ماده پنجم

این عهدنامه در دو نسخه اصل آلمانی و فارسی و فرانسه تحریر می شود چنانچه

si les deux arbitres ne parviennent pas à régler le litige dans le délai à eux imparti, les deux Etats choisiront pour tiers arbitre un ressortissant d'un Etat tiers. Si les Etats ne tombent pas d'accord sur le choix du tiers arbitre dans le délai de deux mois à dater du jour où aura été formulée la demande de la nomination d'un tiers arbitre, ils prieront en commun ou, faute d'avoir introduit cette requête commune dans un nouveau délai de deux mois, le plus diligent d'entre eux priera le Président de la Cour Permanente de Justice Internationale de La Haye, de nommer ce tiers arbitre parmi les ressortissants des Etats tiers. Du commun accord des parties il pourra lui être remis une liste des Etats tiers auxquelles son choix devra se restreindre. Elles se réservent de s'entendre à l'avance pour une période déterminée sur la personne du tiers arbitre.

La procédure que les deux arbitres auront à observer, si elle n'a pas été réglée dans un compromis spécial entre les deux Etats et conclu au plus tard lors de la désignation des arbitres, sera réglée par ces arbitres mêmes.

Au cas où il aurait fallu procéder à la désignation d'un tiers arbitre et à défaut d'un compromis entre les deux Etats Contractants ayant déterminé la procédure à suivre à partir de cette désignation, le tiers arbitre se joindra aux deux premiers arbitres, et le tribunal arbitral, ainsi formé, déterminera sa procédure et règlera le différend. Toutes les décisions du tribunal arbitral seront rendues à la majorité.

Article 5.

Le présent Traité est rédigé en double original en allemand, persan et français. En cas de di-

Meinungsverschiedenheiten über die Auslegung des Vertrages ist der französische Wortlaut maßgebend.

Der Vertrag soll ratifiziert und die Ratifikationsurkunden sollen sobald als möglich ausgetauscht werden. Der Vertrag tritt mit dem Austausch der Ratifikationsurkunden in Kraft.

Qu Urfund dessen haben die beiderseitigen gehörig beglaubigten Bevollmächtigten diesen Vertrag unterschrieben und ihm ihre Siegel beigelegt.

Teheran, den 17. Februar 1929.

(gez.) Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg.

(gez.) M. Farzine.

راجع به تفسیر عهدنامه اختلاف بروز نماید
متن فرانسه معتبر خواهد بود

پس از تصویب این عهدنامه مبادله نسخ
مصوبه در اسرع اوقات ممکنه بعمل خواهد
آمد این عهدنامه بحض مبادله نسخ مصوبه
بموقع اجرا گذاشته میشود بناءً علیهذا اختیار
داران طرفین که بدن امر کاملاً مجاز میباشند
این عهدنامه را امضاء و بمهر خود محصور
نمودند.

در طهران بتاريخ ۲۸ بهمن ۱۳۰۷

مطابق ۱۷ فوریه ۱۹۲۹

Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg.

محمد علی فرزین

vergence sur l'interprétation du
Traité, le texte français fait foi.

Le Traité sera ratifié et l'échange des ratifications aura lieu le plus tôt que faire se pourra. Il entrera en vigueur avec l'échange des ratifications.

En foi de quoi les Plénipotentiaires respectifs, dûment autorisés à cet effet, ont signé le présent Traité et y ont apposé leurs sceaux.

Fait à Téhéran,
le 17 Février 1929.

(signé) Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg.

(signé) M. Farzine.

Schlußprotokoll.

Bei der Unterzeichnung des heute zwischen dem Deutschen Reich und dem Kaiserreich Persien geschlossenen Freundschaftsvertrages haben die unterzeichneten Bevollmächtigten folgende Erklärung abgegeben, die einen wesentlichen Bestandteil des Vertrages selbst bildet:

Die beiden vertragschließenden Staaten behalten sich das Recht vor, die Bestimmungen des Artikel 4 des Freundschaftsvertrages nach einem Zeitraum von 10 Jahren nach dem Inkrafttreten dieses Vertrages neu zu prüfen.

Teheran, den 17. Februar 1929.

(gez.) Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg.

(gez.) M. Farzine.

پروتکل اختتامه

در موقع امضای عهدنامه مودت مُنقذہ
امروز بین دولین آلمان و ایران اختیارداران
امضاء گشته این پروتکل اظهار ذیل را که
جزء لاینجزای خود عهدنامه میباشند نمودند:

دولین متعاهدین اینحقاً را برای خود
محفوظ میدارند که پس از اینکه ده سال از
نبداله نسخ مصوبه عهدنامه مودت گذشت
مُقررات ماده چهار عهدنامه مزبوره را
مُجدداً تحت مطالعه قرار دهند

در طهران بتاريخ ۲۸ بهمن ۱۳۰۷

مطابق ۱۷ فوریه ۱۹۲۹

Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg.

محمد علی فرزین

Protocole final.

Au moment de procéder à la signature du Traité d'Amitié conclu aujourd'hui entre le Reich Allemand et l'Empire de Persie, les Plénipotentiaires soussignés ont fait la déclaration suivante qui constituera partie intégrante du Traité même:

Les deux Etats Contractants se réservent le droit de réexaminer les dispositions de l'article 4 du Traité d'Amitié à partir du moment où dix ans se seront écoulés depuis l'échange des ratifications dudit Traité.

Téhéran, le 17 Février 1929.

(signé) Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg.

(signé) M. Farzine.

۳. قرارداد اقامت و پروتکل اختتامیه

Niederlassungsabkommen zwischen dem Deutschen Reich und dem Kaiserreich Persien.

Der Deutsche Reichspräsident

und
Seine Kaiserliche Majestät der Schah von Persien,

von dem Wunsche befreit, entsprechend dem Freundschaftsvertrag vom heutigen Tage das Niederlassungsrecht der deutschen Staatsangehörigen in Persien und der persischen Staatsangehörigen in Deutschland zu regeln, haben beschlossen, ein Niederlassungsabkommen abzuschließen, und haben zu diesem Zwecke zu ihren Bevollmächtigten ernannt,

Der Deutsche Reichspräsident:

Herrn Friedrich Werner Graf von der Schulenburg, Deutschen Ausserordentlichen Gesandten und Bevollmächtigten Minister in Teheran,

Seine Kaiserliche Majestät der Schah von Persien:

Seine Excellenz Herrn Mirza Mohammad Ali Khan Farzaneh, Berenten Seines Ministeriums der Auswärtigen Angelegenheiten,

die nach gegenseitiger Mitteilung ihrer in guter und gehöriger Form befundenen Vollmachten die nachstehenden Bestimmungen vereinbart haben:

Artikel 1.

Die Angehörigen des einen vertragschließenden Staates werden in dem Gebiete des anderen Staates hinsichtlich ihrer Person und ihrer Güter nach den Grundsätzen und der Übung des allgemeinen Völkerrechts aufgenommen und behandelt. Sie genießen dort den ständigen Schutz der Landesregierung und -behörden für ihre Person und für ihre Güter, Rechte und Interessen. Sie können unter der Bedingung, daß, und solange als sie die auf diesem Gebiet geltenden Befehle und Verordnungen beobachten, das Gebiet des anderen vertragschließenden Staates betreten

قرارداد اقامت

بین دولتین آلمان و ایران

رئیس مملکت آلمان

اعلیحضرت شاهنشاه ایران

که مایلند حق اقامت اتباع آلمان را در ایران و اتباع ایران را در آلمان بر طبق عهدنامه مودت منعقد امروز تسلیم نمایند تصمیم به عقد قرارداد اقامت نموده برای این مقصود اختیارداران خود را تعیین نمودند:

رئیس مملکت آلمان

میسو فریدریک ورثه ورنر گراف فون در شولنبورگ
وزیر مختار و ایلچی مخصوص دولت آلمان
در طهران

اعلیحضرت شاهنشاه ایران

جناب مستطاب اجل آقای میرزا محمد علی خان فرزند
کفیل وزارت امور خارجه
مشار الیها پس از مبادله اختیاراتنامه‌های خود که آنها را صحیح و معتبر یافتند در مراتب ذیل موافقت حاصل نمودند:

ماده اول

اتباع هر یک از طرفین متعاهدین در خاک طرف متعاهد دیگر نسبت بشخص و اموالشان موافق اصول و معمول حقوق عمومی بین المللی پذیرفته شده و از این حیث با آنها مطابق اصول و معمول مزبور رفتار خواهد شد مشار الیهم از حمایت دائم قوانین و مصادر امور مملکتی نسبت بخود و اموال و حقوق و منافعتان بهره‌مند خواهند شد و میتوانند بخاک طرف متعاهد دیگر وارد و از آنجا

Convention d'Etablissement entre l'Allemagne et l'Empire de Perse.

Le Président du Reich Allemand

et
Sa Majesté Impériale le Schah de Perse,

Egalement animés du désir de régler le droit d'établissement des ressortissants allemands en Perse et des ressortissants persans en Allemagne, conformément au Traité d'Amitié en date de ce jour, ont résolu de conclure une Convention d'Etablissement, et ont nommé à cet effet pour leurs Plénipotentiaires,

Le Président du Reich Allemand:

Monsieur Friedrich Werner Graf von der Schulenburg, Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire Allemand à Téhéran;

Sa Majesté Impériale le Schah de Perse:

Son Excellence Mirza Mohammad Ali Khan Farzaneh, Gérant de Son Ministère des Affaires Etrangères;

lesquels, après s'être communiqué leurs pleins pouvoirs, reconnus en bonne et due forme, sont convenus des dispositions suivantes:

Article 1.

Les ressortissants de chacun des Etats Contractants seront accueillis et traités sur le territoire de l'autre Etat, en ce qui concerne leurs personnes et leurs biens, d'après les principes et la pratique du droit commun international. Ils y jouiront de la plus constante protection des lois et autorités territoriales pour leurs personnes, et pour leurs biens, droits et intérêts. Ils pourront pénétrer sur le territoire de l'autre Etat Contractant et en sortir, y voyager, y séjourner et s'y établir, à condition et aussi long-

und verlassen, dort reifen, sich dort aufhalten und niederlassen.

In allen diesen Angelegenheiten genießen sie eine Behandlung, die nicht weniger günstig ist als die den Angehörigen des meistbegünstigten Staates gewährte Behandlung.

Die vorstehenden Vorschriften hindern jedoch keinen der vertragschließenden Staaten, jederzeit Bestimmungen zu treffen, um die Einwanderung in sein Gebiet zu regeln oder zu verbieten, sofern diese Bestimmungen nicht eine Maßnahme unterschiedlicher Behandlung darstellen, die besonders gegen alle Angehörigen des anderen vertragschließenden Staates gerichtet ist.

خارج شده و در آن مسافرت و توقف و اقامت نمایند با این شرط و تا وقتی که موافق قوانین و نظامات جاریه در خاک میزبیر عمل نمایند. اتباع مذکوره فوق در تمام این مسائل از رفتاریکه مادون رفتار معموله نسبت باتباع دولت کماله الوداد نباشد بهره مند خواهند شد مهذا هیچیک از مراتب فوق مانع از آن نیست که هر یک از طرفین در هر موقع مقرانی برای تنطیم و یا منع مهاجرت در خاک خود وضع نمایند مشروط باینکه آن مقررات در حکم تبعی نباشند که مخصوصاً متوجه کلیه اتباع طرف متناهد دیگر باشد.

temps qu'ils se conformeront aux lois et règlements en vigueur sur ledit territoire.

En toutes ces matières ils jouiront d'un traitement qui ne sera pas moins favorable que celui accordé aux ressortissants de la nation la plus favorisée.

Toutefois rien de ce qui précède ne saurait empêcher chacun des deux Etats Contractants de prendre en tout temps des dispositions pour régler ou interdire l'immigration sur son territoire, pourvu qu'elles ne constituent pas une mesure de discrimination particulièrement dirigée contre tous les ressortissants de l'autre Etat Contractant.

Artikel 2.

Die Bestimmungen dieses Vertrages beeinträchtigen nicht das Recht jedes der vertragschließenden Staaten, Angehörigen des anderen Staates im einzelnen Falle infolge gerichtlicher Verfügung oder aus Gründen der inneren oder äußeren Sicherheit des Staates oder auch aus Gründen der Armen-, Gesundheits- und Sittenpolizei den Aufenthalt zu versagen.

Die Ausweisung wird unter Bedingungen, die den Anforderungen der Gerechtigkeit und Menschlichkeit entsprechen, durchgeführt werden.

مقررات این قرارداد بحق هیچیک از طرفین متناهدین لطمه وارد نمی آورد که توقف اتباع طرف متناهد دیگر را در موارد محدوده خواه در اثر تصدیق قضائی یا از لحاظ امنیت داخلی و یا خارجی مملکت و یا ملاحظات معاونت عمومی و یا حتی و یا اخلاق منوع بدارد. اخراج برتبیانی صورت خواهد گرفت که موافق مقتضیات حفظ الصحة و انسانیت باشد.

Article 2.

Les dispositions de la présente Convention ne portent pas atteinte au droit de chacun des Etats Contractants d'interdire aux ressortissants de l'autre Etat le séjour dans des cas spéciaux, soit à la suite d'une décision judiciaire, soit pour des raisons de sûreté intérieure ou extérieure de l'Etat ou bien pour des raisons d'assistance publique, d'hygiène et de mœurs.

L'expulsion sera exécutée dans des conditions répondant aux exigences de l'hygiène et de l'humanité.

Artikel 3.

Die Angehörigen jedes vertragschließenden Staates haben im Gebiet des anderen Staates, sofern sie die Landesgesetze und -verordnungen befolgen, das Recht, in gleicher Weise wie die Inländer jede Art von Gewerbe und Handel zu betreiben und jedes Handwerk und jeden Beruf auszuüben, soweit es sich nicht um ein Staatsmonopol oder um die Ausübung eines vom Staate verliehenen Monopols handelt.

Diese Vorschrift findet auch insoweit keine Anwendung, als die Eigenschaft als Inländer nach den genannten Gesetzen und Verordnungen eine unerlässliche Bedingung für die Ausübung eines Berufs bildet.

اتباع هر یک از طرفین متناهدین حق دارند در خاک طرف متناهد دیگر بشرط مراعات قوانین و نظامات مملکتی مثل اتباع داخله بهر قسم صنعت و تجارت پرداخته و بهر شغل و حرفه اشتغال ورزند اما تا حدیکه مربوط بانحصارات دولتی یا انحصارات اعطائی از طرف دولت نباشد و نیز حق مذکور فوق شامل مواردی نخواهد بود که مطابق قوانین و نظامات مملکتی تبعه داخله بودن شرط حتی اشتغال به شغل باشد.

Article 3.

Les ressortissants de chacun des Etats Contractants sur le territoire de l'autre, à condition d'observer les lois et règlements du pays, ont, de la même façon que les nationaux, le droit de se consacrer à toute espèce d'industrie et de commerce ainsi que d'exercer tout métier et profession, pour autant qu'il ne s'agit ni d'un monopole d'Etat ni de l'exploitation d'un monopole accordé par l'Etat.

Cette disposition ne sera pas non plus applicable en tant que, d'après les lois et règlements, la qualité de national forme une condition indispensable pour l'exercice d'une profession.

Artikel 4.

Aktiengesellschaften und Handelsgesellschaften jeder Art einschließlich der Industrie, Finanz-, Verkehrs-

ماده چهارم
شرکتهای انونیم و هر قسم شرکتهای تجارتی منجمله شرکتهای صنعتی و مالی و بیمه و

Article 4.

Les sociétés anonymes et les sociétés de commerce de toute espèce, y compris les sociétés in-

runge, Verkehrs- und Transportgesellschaften, die im Gebiet des einen vertragsschließenden Staates ihren Sitz haben und gemäß den Gesetzen des Landes ihres Sitzes errichtet und anerkannt sind, werden auch in dem Gebiet des anderen Staates in ihrer Rechts-, Geschäfts- und Prozeßfähigkeit anerkannt.

Ihre Zulassung zur Ausübung einer geschäftlichen Tätigkeit im Gebiet des anderen Staates bestimmt sich nach den dort geltenden Gesetzen und Vorschriften.

Insichtlich der Voraussetzungen ihrer Zulassung, der Ausübung ihrer Tätigkeit und in jeder anderen Beziehung können die genannten Gesellschaften unter der Bedingung, daß sie die Gesetze und Vorschriften des Niederlassungsstaates beobachten, sich dort jeder Handels- und Gewerbe-tätigkeit widmen, der sich gemäß Artikel 3 die Angehörigen des Landes, wo sie errichtet worden sind, widmen können. Die genannten Gesellschaften müssen in jeder Beziehung wie die gleichartigen Unternehmungen der meistbegünstigten Nation behandelt werden.

Artikel 5.

Die Angehörigen und die in Artikel 4 aufgeführten Gesellschaften des einen vertragsschließenden Staates genießen im Gebiet des anderen Staates sowohl für ihre Person wie für ihre Güter, Rechte und Interessen in Bezug auf Steuern, Gebühren und Abgaben jeder Art sowie alle anderen Lasten fiskalischen Charakters in jeder Beziehung bei den Finanzbehörden und Finanzgerichten die gleiche Behandlung und den gleichen Schutz wie die Zuländer.

Artikel 6.

Die Angehörigen jedes der vertragsschließenden Staaten haben im Gebiet des anderen Staates, wenn sie die dort geltenden Gesetze und Verordnungen beobachten, das Recht, dort jede Art von Rechten und von beweglichem Vermögen zu erwerben, zu besitzen und zu veräußern. Sie

ارتباطات و حمل و نقل که مقر شرکتی آنها در خاک یکی از طرفین متعاهدین بوده و مطابق قوانین ملکیتی که مقر شرکت در آن واقع است تاسیس و شناخته شده باشد حقوق و اهلّیت و حق ترافع قضائی برای آنها در خاک طرف متعاهد دیگر شناخته میشود و مبادرت آنها به عملیات تجاری در ملک متوقف فیها مطابق قوانین و مقرراتی خواهد بود که در ملک مزبور جاری است.

راجع به شرایط پذیرفته شدن شرکت های مزبوره در ملک متعاهد دیگر و اجرای عملیات آنها و همچنین راجع بکلیه مسائل دیگر شرکت های مزبوره می توانند بشرط ثبات از قوانین و مقررات ملک متوقف فیها بکلیه عملیات تجاری و صنعتی بردازند که مطابق ماده ۳ این قرارداد برای اتباع ملکیتی که شرکت های مذکوره در آنجا تاسیس شده اند مجازات با شرکت های مزبوره از هر جهت باید همان رفتاری بشود که با مؤسسات مُنشاءه دول کاملاً الوداد بعمل می آید.

ماده پنجم

اتباع هر یک از دولّین و شرکت های هر یک از طرفین متعاهدین که در ماده ۴ با آنها اشاره شده در خاک طرف متعاهد دیگر راجع به هر قسم مالیات و عوارض و همچنین کلیه تحمّلات دیگری که جنبه مالی داشته باشد نسبت به شخص و اموال و حقوق و منافضات در پیشگاه مأمورین و محاکم مالیه از همان رفتار و حمایتی که نسبت به اتباع داخله بعمل می آید بهره مند خواهند شد.

ماده ششم

اتباع هر یک از طرفین متعاهدین حق دارند با ثبات از قوانین و نظامات جاریه در خاک طرف متعاهد دیگر هر قسم حقوق و اموال منقوله تحصیل و تصرف و نقل و انتقال نموده و یا بمرض فروش رسانند

dustrielles, financières, d'assurance, de communication et de transport, qui ont leur siège social sur le territoire de l'un des États Contractants et seront constituées et reconnues conformément aux lois du pays de leur siège social, verront reconnus sur le territoire de l'Autre leur existence juridique, leur capacité et leur droit d'ester en justice.

Leur admission à exercer une activité commerciale sur le territoire de l'autre État se règle par les lois et les prescriptions qui y sont en vigueur.

En ce qui concerne les conditions de leur admission et l'exercice de leur activité, ainsi que sous tout autre rapport, lesdites sociétés pourront, à condition de se conformer aux lois et prescriptions du territoire de l'État de résidence, s'y livrer à toute activité commerciale et industrielle à laquelle, conformément à l'article 3, peuvent se livrer les ressortissants du pays où elles ont été constituées. Les sociétés en question devront, sous tous les rapports, être traitées comme les entreprises similaires de la nation la plus favorisée.

Article 5.

Les ressortissants, et les sociétés désignées à l'article 4, de l'un des États Contractants jouiront, à tous égards, sur le territoire de l'autre État, aussi bien pour leurs personnes que pour leurs biens, droits et intérêts, en ce qui concerne les impôts et taxes de toutes sortes, ainsi que toutes autres charges de caractère fiscal, auprès des autorités et des tribunaux de finance, du même traitement et de la même protection que les nationaux.

Article 6.

Les ressortissants de chacun des États Contractants auront, en se conformant aux lois et règlements en vigueur sur le territoire de l'Autre, le droit d'y acquérir, d'y posséder et d'y aliéner toute espèce de droits et biens meubles. Ils seront, à cet égard, traités

werden in dieser Hinsicht wie die Angehörigen der meistbegünstigten Nation behandelt.

Hinsichtlich der Grundstücke und der Rechte an Grundstücken werden die Angehörigen jedes der vertragsschließenden Staaten im Gebiet des anderen Staates in jedem Falle wie die Angehörigen der meistbegünstigten Nation behandelt. Bis zum Abschluss eines besonderen Abkommens besteht Einverständnis, daß die deutschen Staatsangehörigen in Persien nur berechtigt sind, Grundstücke, die sie als Wohnung und zur Ausübung ihres Berufes oder Gewerbes benötigen, zu erwerben, innezuhaben oder zu besitzen.

Artikel 7.

Die Wohnungen und alle Grundstücke, die von Angehörigen eines vertragsschließenden Staates im Gebiet des anderen Staates in Übereinstimmung mit den Vorschriften dieses Abkommens erworben, besessen und gemietet werden, können Hausjudikungen oder Durchsuchungen nur unter den gleichen Bedingungen und Formalitäten unterworfen werden, die durch die für Anländer geltenden Gesetze vorgeschrieben sind.

Ebenso dürfen Geschäftsbücher, Abrechnungen oder Urkunden irgendwelcher Art, die sich in den Wohnungen oder Geschäftsräumen der Angehörigen des einen vertragsschließenden Staates im Gebiet des anderen Staates befinden, nur unter den Bedingungen und Formalitäten einer Prüfung oder Beschlagnahme unterzogen werden, die durch die geltenden Gesetze für die Anländer vorgeschrieben sind.

Artikel 8.

Die Angehörigen jedes vertragsschließenden Staates genießen im Gebiet des anderen Staates in allem, was den gerichtlichen und behördlichen Schutz ihrer Person und ihrer Unterangeht, die gleiche Behandlung wie die Anländer.

Sie haben insbesondere freien und völlig unbehinderten Zutritt zu den Gerichten und können vor Gericht unter den gleichen Bedingungen wie die Anländer auftreten. Jedoch werden bis zum Abschluss eines besonderen Abkommens die Voraussetzungen

und von ihnen in dieser Hinsicht wie die Angehörigen der meistbegünstigten Nation behandelt.

Hinsichtlich der Grundstücke und der Rechte an Grundstücken werden die Angehörigen jedes der vertragsschließenden Staaten im Gebiet des anderen Staates in jedem Falle wie die Angehörigen der meistbegünstigten Nation behandelt. Bis zum Abschluss eines besonderen Abkommens besteht Einverständnis, daß die deutschen Staatsangehörigen in Persien nur berechtigt sind, Grundstücke, die sie als Wohnung und zur Ausübung ihres Berufes oder Gewerbes benötigen, zu erwerben, innezuhaben oder zu besitzen.

ماده هفتم

در منازل و کلبه اموال غیر منقوله دیگر که اتباع هریک از طرفین متعاهدین در خاک طرف متعاهد دیگر بر طبق مقررات این قرارداد تحصیل یا تألیک و یا اجاره نمایند نمی توان داخل شده و یا به تعینات مبادرت نمود مگر بجهان ترتیبات و مراسمی که در قوانین جاریه برای اتباع داخله مقرر است و همچنین دفاتر تجارتی یا صورت حساب و یا هر قبیل اسنادی را که در منازل یا در ادارات اتباع هریک از طرفین متعاهدین در خاک طرف متعاهد دیگر باشد نمی توان مورد تفتیش یا توقیف قرارداد مگر در تحت شرایط و مراسمی که بموجب قوانین جاریه برای اتباع داخله مقرر است.

ماده هشتم

اتباع هریک از طرفین متعاهدین در خاک طرف متعاهد دیگر راجع بحمايت خود و اموالشان در پیشگاه محاکم و مصادر امور از همان رفتاریکه نسبت باتباع داخله میشود بهره مند خواهند شد.

منار الهم مخصوصاً بدون هیچگونه مانی بحاکم دسترسی داشته و میتواند تحت همان شرایطی که برای اتباع داخله مقررات ترفع نماید مهذا تا انعقاد قرارداد مخصوصی ترتیبات

comme les ressortissants de la nation la plus favorisée.

En ce qui concerne les biens et droits de nature immobilière, les ressortissants de chacun des États Contractants, sur le territoire de l'Autre, seront, en tout cas, traités comme les ressortissants de la nation la plus favorisée. Jusqu'à la conclusion d'une convention spéciale, il est entendu que les ressortissants allemands, sur le territoire de la Perse, ne sont autorisés à acquérir, occuper ou posséder que les immeubles nécessaires à leur habitation et à l'exercice de leur profession ou industrie.

Article 7.

Les habitations et tous les autres immeubles que les ressortissants d'un des États Contractants auront acquis, posséderont ou auront loués en conformité des dispositions de la présente Convention sur le territoire de l'autre État, ne pourront être soumis à des descentes ou perquisitions domiciliaires que sous les mêmes conditions et avec les mêmes formalités qui sont prescrites par les lois en vigueur pour les nationaux.

De même, les livres de commerce, arrêtés de compte ou documents de n'importe quelle espèce qui se trouveraient dans les habitations ou les bureaux des ressortissants de l'un des États Contractants sur le territoire de l'autre État, ne pourront être soumis à un examen ou à une saisie que sous les conditions et avec les formalités que les lois en vigueur prescrivent pour les nationaux.

Article 8.

Les ressortissants de chacun des États Contractants jouiront, sur le territoire de l'autre État, en tout ce qui concerne la protection de leurs personnes et de leurs biens par les tribunaux et les autorités, du même traitement que les nationaux.

Ils auront notamment libre accès, sans entrave aucune, aux tribunaux et pourront ester en justice dans les mêmes conditions que les nationaux. Toutefois, jusqu'à la conclusion d'un accord spécial, les conditions concernant

für das Armenrecht und die Sicherheitsleistung für Prozeßkosten durch die örtliche Gesetzgebung geregelt.

An bezug auf das Personen-, Familien und Erbrecht bleiben die Angehörigen jedes der vertragschließenden Staaten im Gebiet des anderen Staates jedoch den Vorschriften ihrer heimischen Gesetze unterworfen. Die Anwendung dieser Gesetze kann von dem anderen vertragschließenden Staat nur ausnahmsweise und nur insoweit ausgeschlossen werden, als ein solcher Ausschuß allgemein gegenüber jedem anderen fremden Staat erfolgt.

Artikel 9.

Die Angehörigen jedes vertragschließenden Staates sind in Friedens- und Kriegszeit im Gebiet des anderen Staates außer im Falle der Abwehr einer Naturkatastrophe von jeder staatlichen Arbeitspflicht befreit. Sie sind von jedem militärischen Zwangsdienst, sei es in der Armee, Marine und Luftwehr, sei es in der Nationalgarde oder Miliz, und ebenso von jeder an Stelle des persönlichen Dienstes auferlegten Abgabe befreit. Die Angehörigen jedes vertragschließenden Staates sind auf dem Gebiet des anderen Staates von allen Zwangsanleihen befreit. Sie können militärischen Kontributionen oder militärischen und nichtmilitärischen Requisitionen gleichviel welcher Art oder Enteignungen zum öffentlichen Nutzen nur unter den gleichen Bedingungen und im gleichen Maße wie die Angehörigen der meistbegünstigten Nation unterworfen werden.

Bei den in Abs. 1 dieses Artikels behandelten Requisitionen sowie bei Enteignungen zum öffentlichen Nutzen behalten die Angehörigen des einen vertragschließenden Staates im Gebiet des anderen Staates für die angeforderten oder enteigneten Vermögenswerte eine angemessene Entschädigung, wobei die gesetzlichen Vorschriften des letzteren über die Modalitäten solcher Entschädigungen Bedachtung finden.

راجہ بارفاق قضائے نسبت باشخاص بی ضاعت ووجه الضمانہ مخصوص خارجہا بموجب قوانین محلیہ حل و تسویہ میگردد و در مسائل راجہ بہ حقوق شخصی و خانوادگی و وراثت و ترکہ اتباع ہریک از طرفین متعہدین در خاک طرف متعہد دیگر مطیع مقررات قوانین مملکت متبوعہ خود میباشند و دولت متعہد دیگر نمی تواند از اعمال قوانین مزبورہ منحرف بشود جز بطریق استثناء و تا حدیکہ یک چنین رویہ علی الموم نسبت بہ کلبہ مملکت خارجہ دیگر اعمال شود.

مادہ نهم

اتباع ہریک از طرفین متعہدین در موقع صلح و جنگ در خاک طرف متعہد دیگر از ہرگونہ الزام کار کردن برای دولت معاف میباشند مگر برای دفاع از بلایای طبیعی. مشار الہم از ہر نوع خدمت نظامی اجباری چہ در قشون بری و قوای بحری و ہوابائی و چہ در گارد ملی و یا چریک و همچنین از کتبہ مالیاتی کہ بجای خدمت شخصی وضع شدہ باشد معافیت دارند و اتباع ہریک از طرفین متعہدین در خاک طرف متعہد دیگر از کتبہ قرضہہای اجباری معاف میباشند و نمی توان مالیاتہای نظامی یا ہر قسم مصادرتی اعم از نظامی یا غیر نظامی و یا انتزاع مالکیت برای مصالح عمومی جز بہمان شرایط و بہمان ترتیبی کہ نسبت باتباع دولت کاملہ الوداد معمول میگردد بآنها تحمیل نمود.

برای جبران مصادراتی کہ در قسمت اول این مادہ مذکور است و همچنین در مورد انتزاع مالکیت برای مصالح عمومی باتباع ہریک از طرفین متعہدین در خاک طرف متعہد دیگر از بابت قیمت اموال منتزعہ و یا مصادرہ شدہ غرامت متصفانہ مطابق مقررات قوانین مملکت متوقف فہا کہ بموجب آن ترتیب این قبیل غرامات معین میگردد دادہ خواہد شد.

l'assistance aux pauvres et le *judicatum solvi* seront réglées par la législation territoriale.

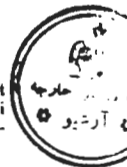
Toutefois dans les matières relatives au droit des personnes, de famille, de succession et d'héritage, les ressortissants de chacun des Etats Contractants sur le territoire de l'autre Etat resteront soumis aux prescriptions de leurs lois nationales. Il ne pourra être dérogé à l'application de ces lois par l'autre Etat Contractant qu'à titre exceptionnel et pour autant qu'une telle dérogation y est généralement pratiquée à l'égard de tout autre Etat étranger.

Article 9.

Les ressortissants de chaque Etat Contractant seront, en temps de paix et de guerre, sur le territoire de l'autre Etat, exempts de toute obligation de travail pour l'Etat, sauf dans le cas d'une défense contre une calamité naturelle. Ils seront exempts de tout service militaire obligatoire, soit dans l'armée de terre, navale et aérienne, soit dans la garde nationale ou la milice, de même que de toute taxe imposée au lieu et place du service personnel. Les ressortissants de chacun des Etats Contractants sur le territoire de l'autre Etat seront exempts de tous emprunts forcés. Ils ne pourront être assujettis à des contributions militaires ou à toute espèce de réquisitions, tant militaires que civiles, ou à des expropriations pour cause d'utilité publique, autrement que sous les mêmes conditions et sur le même pied que les ressortissants de la nation la plus favorisée.

En compensation des réquisitions traitées au paragraphe 1 du présent article, ainsi que dans le cas d'expropriation pour cause d'utilité publique, les ressortissants de l'un des Etats Contractants qui résident sur le territoire de l'autre Etat, recevront, pour la valeur du bien réquisitionné ou exproprié, une indemnité équitable, conformément aux dispositions prévues par les lois de ce dernier réglant les modalités de pareilles indemnisations.

Die Bestimmungen dieses Artikels finden auch auf die in Artikel 4 erwähnten Gesellschaften Anwendung.

Artikel 10.

Dieses Abkommen ist in doppelter Urschrift in deutscher, persischer und französischer Sprache abgefaßt. Bei Meinungsverschiedenheiten über die Auslegung des Abkommens ist der französische Wortlaut maßgebend.

Das Abkommen soll ratifiziert und die Ratifikationsurkunden sollen sobald als möglich ausgetauscht werden.

Das Abkommen tritt einen Monat nach Austausch der Ratifikationsurkunden in Kraft und bleibt fünf Jahre in Geltung. Wird es nicht sechs Monate vor Ablauf dieser Frist gekündigt, so gilt es als stillschweigend für unbestimmte Zeit verlängert. Es kann dann jederzeit unter Einhaltung einer Frist von sechs Monaten gekündigt werden.

Su Ursund dessen haben die beiderseitigen gehörig beglaubigten Bevollmächtigten dieses Abkommen unterzeichnet und ihm ihre Siegel beigelegt.

Téhéran, den 17. Februar 1929.

(gez.) Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg.

(gez.) M. Fargine.

مقررات این ماده شامل شرکتهای مذکوره در ماده ۴ نیز خواهد بود.

ماده دهم

این قرارداد به دو نسخه اصلی آلمانی و فارسی و فرانسه نوشته شده و در صورت بروز اختلاف در تفسیر این قرارداد متن فرانسه معتبر خواهد بود.

پس از تصویب این قرارداد مبادله نسخ مصوبه در اسرع اوقات ممکن بعمل خواهد آمد.

این قرارداد یک ماه بعد از مبادله نسخ مصوبه بموقع اجرا گذاشته میشود و مدت پنجسال هم مجری خواهد بود و چنانچه شش ماه قبل از اقبضای مدت مزبور فسخ نشود بطور ضمنی برای مدت غیر مسمی تمدید خواهد یافت در آن صورت هر موقع به فسخ آن میتوان مبادرت نمود بشرط آنکه شش ماه قبل از وقت بطرف متعاقد دیگر اخطار شود.

بناءً علیهذا نمایندگان طرفین متعاهدین که دارای اختیارات لازمه بودند این قرارداد را امضا و بمهر خود معمور نمودند.

طهران - بتاريخ ۲۸ بهمن ۱۳۰۷
مطابق ۱۷ فوریه ۱۹۲۹

Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg.

محمد علی فرزین

Les dispositions du présent article seront applicables aussi aux sociétés mentionnées à l'article 4.

Article 10.

La présente Convention est rédigée en double original en allemand, persan et français. En cas de divergence sur l'interprétation de la Convention, le texte français fait foi.

La Convention sera ratifiée et l'échange des ratifications aura lieu le plus tôt que faire se pourra.

La Convention entrera en vigueur un mois après l'échange des ratifications et restera en vigueur pendant cinq ans. Si elle n'est pas dénoncée six mois avant l'expiration de cette période, elle sera considérée comme prolongée tacitement et pour une durée indéterminée. Elle pourra dès lors être dénoncée à tout moment, à condition d'un préavis de six mois.

En foi de quoi les Plénipotentiaires respectifs, dûment autorisés à cet effet, ont signé la présente Convention et y ont apposé leurs sceaux.

Fait à Téhéran,
le 17 Février 1929.

(signé) Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg.

(signé) M. Fargine.

Schlußprotokoll.

Bei der Unterzeichnung des heute zwischen dem Deutschen Reich und dem Kaiserreich Persien abgeschlossenen Niederlassungsabkommens haben die unterzeichneten Bevollmächtigten folgende Erklärung abgegeben, die einen wesentlichen Teil des Abkommens selbst bildet:

I.

Su Artikel 1.

Es herrscht Einverständnis darüber, daß Artikel 1 die passrechtlichen Vorschriften sowie die allgemeinen

برنگل اختتامیه

در موقع امضای قرارداد اقامت که امروز بین دولین آلمان و ایران منعقد گردیده اختیار داران امضا کننده ذیل این اظهار را که جزو لاینجزای این قرارداد میباشد نمودند:

I

راجع بماده ۱

ماده اول قرارداد اقامت به قواعد مربوطه به تذکره و به مقررات عمومی که هر یک از

Protocole final.

Au moment de procéder à la signature de la Convention d'Établissement conclue aujourd'hui entre le Reich Allemand et l'Empire de Perse, les Plénipotentiaires soussignés ont fait la déclaration suivante qui constituera partie intégrante de la Convention même:

I.

Ad art. 1.

Il est entendu que l'article 1 ne touche ni aux règles relatives aux passeports ni aux dispositions

Vorschriften unberührt läßt, die von den vertragsschließenden Staaten über die Voraussetzungen erlassen sind oder künftig erlassen werden, unter denen die ausländischen Arbeiter zur Berufsausübung auf ihrem Gebiet zugelassen werden können.

طرفین متعاهدین راجع شرایط پذیرفتن کارگران خارجه در خاک خود و اشتغال آنها بمشغل وضع نموده و یا خواهند نمود لحظه وارد نیابرد

d'ordre général qui ont été ou seront édictées par l'un ou l'autre des Etats Contractants quant aux conditions selon lesquelles les ouvriers étrangers pourront être admis à exercer un métier sur leurs territoires respectifs.

Su Artikel 4.

Es herrscht Einverständnis darüber, daß weder die Bestimmungen des Artikel 4 noch irgendeine andere Bestimmung des Niederlassungsabkommens die Befugnis geben können, die besonderen Vorrechte zu beanspruchen, die Personen gewissen fremden Gesellschaften gewährt, für die die Bedingungen ihrer Tätigkeit durch besondere Konzessionen geregelt sind.

راجع بماده ۴

موافقت حاصل است که باستناد مقررات ماده ۴ و هیچیک از مقررات دیگر قرارداد اقامت نمی توان از مزایای مخصوص اعطائی ایران بشرکت های خارجی که عملیات آنها بموجب امتیازنامه های مخصوصی تعیین شده استفاده نمود

Ad art. 4.

Il est entendu que les dispositions de l'article 4 ni aucune autre de la Convention d'Etablissement ne peuvent autoriser à réclamer les privilèges spéciaux accordés en Perse à des sociétés étrangères dont les conditions d'activité sont réglées par des concessions spéciales.

Su Artikel 8 Abs. 3.

Die vertragsschließenden Staaten sind sich darüber einig, daß das Personen-, Familien- und Erbrecht, das heißt das Personalstatut, die folgenden Angelegenheiten umfaßt: Ehe, eheliches Güterrecht, Scheidung, Aufhebung der ehelichen Gemeinschaft, Wittail, Vaterschaft, Abstammung, Annahme an Kindes Statt, Geschäftsfähigkeit, Volljährigkeit, Vormundschaft und Pflegschaft, Entmündigung, testamentarische und gesetzliche Erbfolge, Nachlassabwicklungen und Erbauseinandersetzungen, ferner alle anderen Angelegenheiten des Familienrechts unter Einfluß aller den Personenstand betreffenden Fragen.

راجع بماده ۸ قسمت سوم

دولتین متعاهدین موافقت دارند که حقوق شخصی و خانوادگی و وراثت و ترک یا بمباره اخری حقوق مربوطه باحوال شخصه مشتمل بر مسائل ذیل است:
ازدواج - ترتیب اموال بین زوجین - طلاق - افتراق - جهیز - ایوت - نسب - قبولی فرزندی - اهلیت حقوق - بلوغ - ولایت و قیمومت - خنجر - حق وراثت بموجب وصیت نامه یا بدون وصیت نامه - نصبه و تقسیم ما ترک و یا اموال بطور عموم کتب مسائل مربوطه بمقوق خانوادگی و کتب امور مربوطه باحوال شخصه .

Ad art. 8, alinea 3.

Les Etats Contractants sont d'accord que le droit des personnes, de famille, de succession et d'héritage, c'est à dire le statut personnel, comprend les matières suivantes: le mariage, le régime des biens entre époux, le divorce, la séparation de corps, la dot, la paternité, la filiation, l'adoption, la capacité juridique, la majorité, la tutelle et la curatelle, l'interdiction, le droit de succession testamentaire ou *ab intestat*, les liquidations et les partages de successions ou de patrimoines, et en général toutes les questions relatives au droit de famille, y compris toutes les questions concernant l'état des personnes.

II.

Die Regierungen der beiden vertragsschließenden Staaten verpflichten sich, keinen Angehörigen des anderen Staates ohne vorherige Zustimmung seiner Regierung einzugbürgern.

II

دولتین متعاهدین تعهد مینمایند که اتباع طرف متعاهد دیگر را بدون اینکه قبلاً دولت متبوعه آنها موافقت کرده باشد بتابعیت خود نپذیرند.

II.

Les Gouvernements respectifs de chacun des Etats Contractants s'engagent à ne naturaliser aucun ressortissant de l'autre Etat sans l'assentiment préalable de son Gouvernement.

Teheran, den 17. Februar 1929.

در طهران بتاريخ ۲۸ بهمن ۱۳۰۷ مطابق ۱۷ فوریه ۱۹۲۹

Téhéran, le 17 Février 1929.

(gez.) Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg.

(gez.) M. Farzine.

Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg.

محمد علی فرزین

(signé) Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg.

(signé) M. Farzine.

۴. قرارداد تجارتی، گمرکی و بحر پیمایی و پروتکل اختتامیه

۱. متن قرارداد

Handels-, Zoll- und Schifffahrtsabkommen zwischen dem Deutschen Reich und dem Kaiserreich Persien.

Der Deutsche Reichspräsident
und
Seine Kaiserliche Majestät der Schah von Persien,

von dem Wunsche befeuert, die wirtschaftlichen Beziehungen zwischen den beiden Staaten weiter zu befestigen, haben entsprechend dem heute unterzeichneten deutsch-persischen Freundschaftsvertrag beschlossen, ein Handels-, Zoll- und Schifffahrtsabkommen abzuschließen, und haben zu diesem Zwecke zu ihren Bevollmächtigten ernannt:

Der Deutsche Reichspräsident:

Herrn Friedrich Werner Graf von der Schulenburg,
Deutscher Außerordentlichen Gesandten und Bevollmächtigten Minister in Teheran,

Seine Kaiserliche Majestät der Schah von Persien:

Seine Excellenz Herrn Mirza Mohammed Ali Khan Farzine, Beraten seines Ministeriums der Auswärtigen Angelegenheiten,

die nach gegenseitiger Mitteilung ihrer in guter und gehöriger Form befundenen Vollmachten die nachstehenden Bestimmungen vereinbart haben:

Artikel 1.

Deutsche Boden- und Gewerbeerzeugnisse werden bei der Einfuhr nach Persien mit feinen anderen oder höheren Zöllen, Koeffizienten, Zuschlägen oder Eingangsabgaben irgendwelcher Art belastet werden als die gleichartigen Erzeugnisse des in dieser Hinsicht meistbegünstigten Landes.

Deutsche Boden- und Gewerbeerzeugnisse werden bei ihrer Ausfuhr aus Deutschland nach Persien mit feinen anderen oder höheren Zöllen oder Ausfuhrabgaben irgendwelcher

قرارداد تجارتي و گمرکی و بحر پیمایی
بین دولتين آلمان و ایران

رئیس مملکت آلمان

اعلیحضرت شاهنشاه ایران

نظر اینکه مایل هستد روابط اقتصادی بین دولتين را بر طبق عهدنامه مودت موزحه امروز تحکیم نمایند بمقتد قرارداد تجارتي و گمرکی و بحر پیمایی تصمصم نموده و برای این مقصود اختیارداران خود را معین نمودند

رئیس مملکت آلمان

آقای فریدریک ورنر گراف فن در شولنبورگ

وزیر مختار و ایلچی مخصوص آلمان در طهران

اعلیحضرت شاهنشاه ایران

جناب مستطاب اجل آقای میرزا محمد علی

خان فرزین

کفیل وزارت امور خارجه

مشار الیها پس از مبادله اختیارتنامههای خود که آنها را صحیح و معتبر یافتند در مقررات ذیل موافقت حاصل نمودند

ماده اول

از محصولات طبیعی یا صنعتی آلمان در ورود ایران حقوق گمرکی و کتبیبان و سورتاکی یا هیچ قسم عوارض ورودی دیگری زیادت یا غیر از آنچه از محصولات متشابه دولتی که نسبت بآن درین قسمت مطالعه دولت کماله الوداد می شود دریافت میگردد اخذ نخواهد شد.

از محصولات طبیعی یا صنعتی آلمان در موقع خروج از آلمان ایران هیچگونه حقوق گمرکی و عوارض خروجی دیگری زیادت یا غیر از

Convention de Commerce, Douanes et Navigation entre l'Allemagne et l'Empire de Perse.

Le Président du Reich Allemand

et

Sa Majesté Impériale le Schah de Perse,

Egalement animés du désir de resserrer les relations économiques entre les deux Etats, conformément au Traité d'Amitié en date de ce jour, ont décidé de conclure une Convention de Commerce, Douanes et Navigation, et ont nommé à cet effet pour Leurs Plénipotentiaires,

Le Président du Reich Allemand.

Monsieur Friedrich Werner Graf von der Schulenburg, Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire Allemand à Téhéran;

Sa Majesté Impériale le Schah de Perse:

Son Excellence Mirza Mohammed Ali Khan Farzine, Gérant de Son Ministère des Affaires Etrangères;

lesquels, après s'être communiqué leurs pleins pouvoirs, reconnus en bonne et due forme, sont convenus des dispositions suivantes:

Article 1.

Les produits naturels ou fabriqués allemands ne seront pas frappés, à leur entrée en Perse, de droits de douanes, coefficients, surtaxes ou impositions d'entrée d'une nature quelconque autres ou plus élevés que ceux frappant les produits similaires de la nation, à cet égard, la plus favorisée.

Les produits naturels ou fabriqués allemands, à leur exportation d'Allemagne en Perse, ne seront frappés d'aucun droit de douanes ni imposition quelconque.

Art belastet werden als benjenigen Söllen oder Ausfuhrabgaben, die jetzt oder künftig bei der Ausfuhr gleichartiger Waren nach dem in dieser Hinsicht meistbegünstigten Lande erhoben werden.

Artikel 2.

Persische Boden- und Gewerbeerzeugnisse werden bei der Einfuhr nach Deutschland mit keinen anderen oder höheren Söllen, Koeffizienten, Zuschlägen oder Eingangsabgaben irgendwelcher Art belastet werden als benjenigen, die jetzt oder künftig von gleichartigen Erzeugnissen des in dieser Hinsicht meistbegünstigten Landes erhoben werden.

Persische Boden- und Gewerbeerzeugnisse werden bei ihrer Ausfuhr aus Persien nach Deutschland mit keinen anderen oder höheren Söllen oder Ausfuhrabgaben irgendwelcher Art belastet werden als benjenigen, die jetzt oder künftig bei der Ausfuhr gleichartiger Erzeugnisse nach dem in dieser Beziehung meistbegünstigten Lande erhoben werden.

Artikel 3.

Erzeugnisse des einen vertragschließenden Theiles, die ordnungsgemäß in das Gebiet des anderen Theiles eingeführt worden und für die bei der Einfuhr fremder Erzeugnisse durch Gesetze oder Verordnungen vorgeschriebenen Sölle und Abgaben entrichtet worden sind, werden späterhin in seiner Hinsicht einer ungünstigeren Behandlung unterworfen werden als gleichartige Boden- und Gewerbeerzeugnisse irgendeines dritten Landes.

Artikel 4.

Für die Art und Weise der Soll-erhebung sowie für die Sicherstellung und jede sonstige Höflichkeit bei der Ein- oder Ausfuhr verpflichtet sich jeder der vertragschließenden

آنچه که از اتمنه متشابه در موقع خروج قصد ملکیتی که نسبت بآن در این قسمت معامله دولت کامله الوداد میشود دریافت میگردد یا دریافت خواهد کردید اخذ نخواهد شد.

ماده دوم

محصولات طبیعی یا صنعتی ایران در مورد ورود بآلمان مورد ادای هیچگونه حق گمرک و کثیفیان و سورتا کس یا هر قسم عوارض ورودی دیگری زیادتز یا غیر از آنچه از اتمنه متشابه ملکیتی که نسبت بآن در این قسمت معامله دولت کامله الوداد میشود دریافت میگردد یا دریافت خواهد کردید واقع نخواهد شد.

محصولات طبیعی یا صنعتی ایران در مورد صدور از ایران بآلمان مورد ادای هیچگونه حق گمرک و هیچ قسم عوارض خروجی دیگری زیادتز یا غیر از حقوق گمرک و مالیاتهای خروجی که از اتمنه متشابه در موقع صدور بملکیتی که در این قسمت از معامله دولت کامله الوداد بهره مند میشود دریافت میگردد یا دریافت خواهد کردید واقع نخواهد شد.

ماده سوم

اتمنه هریک از طرفین متعاهدین که موافق قاعده بنگاک طرف دیگر وارد گردیده و از آنها حقوق و مالیاتهای ورودی که بموجب قوانین و نظامات برای اتمنه خارجه مقرر گردیده است دریافت شده باشد پس از آن هیچوجه مورد رفتاری مادون معامله که نسبت به محصولات طبیعی یا صنعتی متشابه ملکیت ثالث دیگری بعمل باید واقع نخواهد کردید.

ماده چهارم

راجع به کلیه ترتیبات مربوطه باخذ حقوق گمرک و ضمانت و هر گونه مراسم دیگری راجع ورود و خروج مال التجاره هریک

de sortie, autres ou plus élevés que les droits de douanes et impositions de sortie qui sont ou seront prélevés à l'exportation des produits similaires à destination du pays jouissant, à cet égard, du traitement de la nation la plus favorisée.

Article 2.

Les produits naturels ou fabriques de la Perse, à leur importation en Allemagne, ne seront frappés d'aucun droit de douanes, coefficient, surtaxe ou imposition quelconque d'entrée, autres ou plus élevés que les droits, coefficients, surtaxes ou impositions d'entrée qui sont ou seront prélevés sur les produits similaires de la nation, à cet égard, la plus favorisée.

Les produits naturels ou fabriques de la Perse, à leur exportation de Perse en Allemagne, ne seront frappés d'aucun droit de douanes ni imposition quelconque de sortie, autres ou plus élevés que les droits de douanes et impositions de sortie qui sont ou seront prélevés à l'exportation des produits similaires à destination du pays jouissant, à cet égard, du traitement de la nation la plus favorisée.

Article 3.

Les produits de l'une des Parties Contractantes, régulièrement introduits sur le territoire de l'autre Partie et ayant acquitté les droits et taxes d'entrée prescrits par les lois et règlements pour les produits étrangers ne seront, sous aucun rapport, soumis ensuite à un traitement plus défavorable que celui auquel seront soumis les produits naturels ou fabriqués similaires d'un tiers pays quelconque.

Article 4.

Pour toute modalité relative à la perception des droits de douanes ainsi que pour la caution et pour toute autre formalité d'importation et d'exportation, cha-

Teile, dem andern die gleiche Behandlung wie der in dieser Hinsicht meistbegünstigten Nation zu gewähren.

Artikel 5.

Sollten sich über den Ursprung einer Ware Zweifel ergeben, so können die Zollbehörden eines jeden der vertragschließenden Teile, soweit sie es für erforderlich erachten, die Vorlegung von Ursprungszeugnissen verlangen. Diese Ursprungszeugnisse werden von den Zollbehörden oder den anderen zuständigen Organen des Versandlandes ausgestellt. Die vertragschließenden Teile werden sich die Vise dieser Organe und die etwaigen späteren Änderungen der Vise mitteilen. Wenn die Ursprungszeugnisse nicht von einer Zollbehörde ausgestellt sind, so kann die Regierung des Bestimmungslandes deren Bestätigung durch die Zollbehörden des Versandlandes der Ware verlangen.

Die Ursprungszeugnisse können sowohl in der Sprache des Bestimmungslandes als auch in der Sprache des Versandlandes ausgestellt werden. Im letzten Falle können die Zollämter des Bestimmungslandes eine französische Übersetzung verlangen.

Waren, die aus dem Auslande in eines der beiden Länder eingeführt worden sind und daselbst alsdann entweder eine Verarbeitung oder eine Verarbeitung gewerblicher Art erfahren haben, gelten als Erzeugnisse dieses Landes.

Artikel 6.

Die vertragschließenden Staaten werden den gegenseitigen Warenauslaß durch keinerlei Ein- oder Ausfuhrverbote oder Beschränkungen behindern, mit Ausnahme der nachstehenden Arten von Verböten oder Beschränkungen, soweit sie nicht als Mittel willkürlicher Diskriminierung

از طرفین متعادلین متقبل میگردد طرف دیگر را از معاضه که در اینمسله با دولت کماله الوداد میشود برخوردار سازد.

ماده پنجم

هرگاه مبدا یک مال التجاره مورد شک و شبهه واقع شود ادارات گمرکی هر یک از طرفین متعادلین میتوانند تا درجه که لازم بدانند ارائه تصدیق نامه های مبدا را تقاضا نمایند این تصدیق نامه ها از طرف ادارات گمرکی یا از طرف سایر مقامات ساحله ملکیتی که مال التجاره از آنجا صادر گردیده داده میشود. طرفین متعادلین صورت این ادارات و تغییراتی را که در این صورت بعمل آید به یکدیگر ابلاغ خواهند نمود. اگر تصدیق نامه های مبدا را یکی از ادارات گمرکی صادر نه نموده باشد دولتی که مال التجاره به ملکیت آن محل شده ممکن است تقاضا نماید که تصدیق نامه های مبدا را ادارات گمرکی ملکیتی که مال التجاره از آنجا صادر گردیده تصدیق نمایند.

تصدیق نامه های مبدا ممکن است هم زبان ملکیت مقصد و هم زبان ملکیتی که مال التجاره از آنجا صادر گردیده نوشته شود - در صورت اخیر دفاتر گمرکی ملکیت مقصد میتوانند ترجمه فرانسه تصدیق نامه را تقاضا نمایند مال التجاره هائیکه از خارجه به یکی از ملکیتین وارد شده و در آنجا تغییر شکل داده یا از لحاظ صنعتی تکمیل شده باشد مثل امنه همان ملکیت محسوب خواهد شد.

ماده ششم

طرفین متعادلین راجع بمبادله مال التجاره بین ملکیتین به هیچگونه منع یا تحدید واردات یا صادرات اقدام نخواهند نمود به استثنای ممنوعیت ها یا تحدیداتی که در موارد ذیل بعمل می آید بشرط آنکه ممنوعیت ها یا

cune des Parties Contractantes s'engage à faire bénéficier l'autre Partie du traitement accordé à la nation, à cet égard, la plus favorisée.

Article 5.

Si l'origine d'une marchandise donne lieu à des doutes, les autorités douanières de chacune des Parties Contractantes pourront, pour autant qu'elles le jugent nécessaire, exiger la présentation des certificats d'origine. Ces certificats seront délivrés par les autorités douanières ou par les autres organes compétents du pays expéditeur. Les Parties Contractantes se communiqueront la liste de ces organes et les modifications qui viendraient à être apportées à cette liste. Si les certificats d'origine ne sont pas délivrés par une autorité douanière, le Gouvernement du pays de destination pourra exiger qu'ils soient certifiés par les autorités douanières du pays d'expédition de la marchandise.

Les certificats d'origine pourront être rédigés aussi bien dans la langue du pays de destination que dans celle du pays d'exportation. Dans ce dernier cas, les bureaux de douanes du pays de destination pourront exiger une traduction en langue française.

Les marchandises importées de l'étranger dans l'un des deux pays et qui y auraient ensuite subi ou bien une transformation ou bien un complément d'ordre industriel, seront considérées comme produits de ce pays.

Article 6.

Les Parties Contractantes n'entraveront l'échange des marchandises entre elles par aucune prohibition ou restriction visant leurs importations ou exportations à l'exception des catégories suivantes de prohibitions ou de restrictions, pour autant qu'elles ne

oder verschleierte Beschränkung benutzt werden:

1. Verbote oder Beschränkungen mit Rücksicht auf die öffentliche Sicherheit;
2. Verbote oder Beschränkungen aus Gründen der Sittlichkeit oder der Menschlichkeit;
3. Verbote oder Beschränkungen mit Beziehung auf Waffen, Munition und Kriegsgesähr oder — unter außerordentlichen Umständen — auf jeden anderen Kriegsbedarf;
4. Verbote oder Beschränkungen zum Schutze der öffentlichen Gesundheit oder zum Schutze von Tieren oder Pflanzen gegen Krankheiten, Insekten und Schädlinge;
5. Ausfuhrverbote oder -beschränkungen zum Schutze des künstlerischen, historischen oder archäologischen Nationalbesitzes;
6. Verbote oder Beschränkungen für Gold, Silber, Münzen, Papiergeld und Wertpapiere;
7. Verbote oder Beschränkungen, dazu bestimmt, auf fremde Erzeugnisse die Rechtsordnung auszudehnen, die im Inlande für Erzeugung, Handel, Verfertigung und Verbrauch gleichartiger einheimischer Erzeugnisse gilt;
8. Verbote oder Beschränkungen für Erzeugnisse, die gegenwärtig oder künftig im Inlande in bezug auf Erzeugung oder Handel Gegenstand von Staatsmonopolen oder von solchen Monopolen sind, die unter Aufsicht des Staates ausgeübt werden;
9. Verbote oder Beschränkungen, um unter außerordentlichen und anormalen Umständen die lebenswichtigen Interessen des Landes zu schützen. Wenn Maß-

تحدیدات مذکورہ بنحوی اعمال نکرده که وسیله تمییز بلا مجوزی نسبت بآنها گردیده یا نسبت بمال التجاره آنها باطناً تحدیداتی را موجب گردد

- ۱ - ممنوعیت ها یا تحدیدات مربوط بامنیت عمومی
- ۲ - ممنوعیت ها یا تحدیداتی که جهات اخلاقی و نوع پروری آنها را الزام مینماید
- ۳ - ممنوعیت ها یا تحدیدات مربوط به تجارت اسلحه و ذخایر و مهمات جنگی و یا در موارد استثنائی آنچه که بکار جنگ بخورد
- ۴ - ممنوعیت ها یا تحدیداتی که ملاحظه حفظ صحت عمومی یا حفظ حیوانات یا نباتات در مقابل امراض و حوام و حشرات طفیل مودیه لازم میشود.
- ۵ - ممنوعیت ها یا تحدیدات صادرات که منظور از آن حفظ ذخائر مستظرفه ملی یا آثار عتیقه و یا تاریخی باشد
- ۶ - ممنوعیت ها یا تحدیدات شامل طلا و قره و سکوکات و اسکناس و اوراق بهادار.
- ۷ - ممنوعیت ها یا تحدیداتی که بموجب آن محصولات خارجه نیز مشمول رزبی باشند که در داخله مملکت راجع به تولید و تجارت و حل و نقل و مصرف محصولات متشابه ملی برقرار است.
- ۸ - ممنوعیت ها یا تحدیدات معموله نسبت به تولید یا تجارت آنها در داخله مملکت موضوع انحصار دولتی یا انحصارات واقعه در تحت نظارت دولت بوده و خواهد بود.
- ۹ - ممنوعیت ها یا تحدیداتی که غرض از آن حفظ منافع حیاتی مملکت در مواقع فوق العاده و غیر طبیعی باشد

seront pas appliquées de manière à constituer un moyen de discrimination arbitraire ou de restriction déguisée à leur égard :

1. Prohibitions ou restrictions relatives à la sécurité publique ;
2. Prohibitions ou restrictions édictées pour des raisons morales ou humanitaires ;
3. Prohibitions ou restrictions concernant le trafic des armes, des munitions et des matériels de guerre, ou, dans des circonstances exceptionnelles, de tous autres approvisionnement de guerre ;
4. Prohibitions ou restrictions édictées en vue de protéger la santé publique ou d'assurer la protection des animaux ou des plantes contre les maladies, les insectes et les parasites nuisibles ;
5. Prohibitions ou restrictions à l'exportation ayant pour but la protection du patrimoine national artistique, historique ou archéologique ;
6. Prohibitions ou restrictions applicables à l'or, à l'argent, aux espèces, au papier-monnaie et aux titres ;
7. Prohibitions ou restrictions ayant pour but d'étendre aux produits étrangers le régime établi à l'intérieur du pays, en ce qui concerne la production, le commerce, le transport et la consommation des produits nationaux similaires ;
8. Prohibitions ou restrictions appliquées à des produits qui font ou feront, à l'intérieur du pays, en ce qui concerne la production ou le commerce, l'objet de monopoles d'Etat ou de monopoles exercés sous le contrôle de l'Etat ;
9. Prohibitions ou restrictions pour sauvegarder, dans des circonstances extraordinaires et anormales, les intérêts vitaux du pays. Si des mesures

nahmen dieser Art getroffen werden, so muß es so geschehen, daß sich daraus keine willkürliche Diskriminierung zum Nachteil des andern vertragsschließenden Teiles ergibt. Ihre Dauer muß auf die Dauer der Gründe oder der Verhältnisse beschränkt sein, die sie veranlaßt haben.

Artikel 7.

Die vertragsschließenden Teile gewährleisten sich gegenseitig die Freiheit der Durchfuhr durch ihr Gebiet. Ausnahmen hiervon können, soweit sie auf alle Länder oder auf die Länder, bei denen gleichartige Voraussetzungen zutreffen, angewendet werden, in folgenden Fällen stattfinden:

- a) mit Rücksicht auf die öffentliche Sicherheit;
- b) mit Rücksicht auf die Gesundheitspolizei oder zum Schutze von Tieren oder Pflanzen gegen Krankheiten und Schädlinge;
- c) für die Durchfuhr von Waffen, Munition und Kriegsmaterial sowie unter außerordentlichen Umständen, von allein sonstigen Kriegsbedarf.

Die vertragsschließenden Teile verpflichten sich, keine Durchgangsabgaben zu erheben, jedoch können von den zur Durchfuhr gelangenden Sendungen Abgaben erhoben werden, die ausschließlich zur Deckung der für die Kontrolle dieser Durchfuhr erforderlichen Kosten bestimmt sind.

Diese Bestimmungen gelten sowohl für Waren, die unmittelbar durchgeföhrt werden, als auch für Waren, die während der Durchfuhr umgepackt, umgepackt oder gelagert werden.

Artikel 8.

Die Bestimmungen des gegenwärtigen Abkommens erstrecken sich nicht:

1. auf die von einem der vertragsschließenden Teile angrenzenden Staaten gegenwärtig oder künft.

هرگاه این قبیل اقدامات اتخاذ شود باید قسمی اجرا گردد که بالتبعه هیچگونه تبعیض یا مجوزی ضرر طرف متعاقد دیگر بعمل نیاید. دوام اقدامات مزبوره تا وقتی است که علل یا کیفای که سبب آنها بوده باقی باشد.

ماده هفتم

طرفین متعاهدین حق ترانزیت آزاد از خاک خود بیکدیگر میدهند. مواردی را که ذیل اسم برده شده ممکن است مستثنی نمود بشرط آنکه موارد مذکوره شامل تمام ممالک یا شامل ممالکی گردد که دارای وضعیت مشابهی باشند.

- ا - بطنی که مربوط بانیت عمومی باشد
- ب - بمجاهات مربوطه بانتظامات صحتی یا برای حفظ حیوانات یا نباتات در مقابل امراض و حشرات طفیلی
- ث - برای تجارت اسلحه و ذخایر و مهمات جنگی و در موارد استثنائی هرچه که بکار جنگ بخورد.

طرفین متعاهدین متعهد میگرددند که از بابت ترانزیت حقوق دریافت نه نمایند مذلک از بابت حمل و نقلهاییکه بطور ترانزیت بعمل میآید ممکن است فقط بمجهت مخارج نظارت و قضیهی که این ترانزیت الزام مینماید عوارضی اخذ گردد.

این مقررات هم شامل مال التجارهائی میباشد که بطور ترانزیت مستقیم حمل میگردد و هم شامل مال التجارهائی است که از کشتی بکشتی دیگر نقل یا از نوبته میشود و یا در موقع ترانزیت در انبار گدازده میشود.

ماده هشتم

مقررات این قرارداد شامل موارد ذیل نخواهد بود

- ۱ - مساعدتهای مخصوصی که یکی از طرفین متعاهدین بممالک مجاور خود

de cette nature sont prises, elles devront être appliquées de telle manière qu'il n'en résulte aucune discrimination arbitraire au détriment de l'autre Partie Contractante. Leur durée devra être limitée à la durée des motifs ou des circonstances qui les ont fait naître.

Article 7.

Les Parties Contractantes s'accordent réciproquement la liberté du transit par leur territoire. Des exceptions pourront avoir lieu dans les cas ci-après énumérés, pour autant qu'elles soient applicables à tous les pays ou aux pays se trouvant dans des conditions similaires :

- a. Pour raison de sûreté publique;
- b. Pour raison de police sanitaire ou en vue d'assurer la protection des animaux ou des plantes contre les maladies et les parasites;
- c. Pour le trafic des armes, des munitions et des matériels de guerre et, dans des circonstances exceptionnelles, de tous autres approvisionnements de guerre.

Les Parties Contractantes s'engagent à ne pas percevoir de taxes sur le transit. Toutefois pourront être perçues sur les transports en transit des taxes exclusivement affectées à couvrir les dépenses de contrôle qu'imposerait ce transit.

Ces dispositions sont applicables aussi bien aux marchandises qui transitent directement qu'aux marchandises qui sont transbordées, emballées de nouveau ou mises en dépôt pendant le transit.

Article 8.

Les dispositions de la présente Convention ne s'étendront pas:

1. Aux faveurs spéciales que l'une des Parties Contractantes accorde ou accordera

schließenden Teile Fischereifahrzeugen oder der Einfuhr der von Mannschaften eigener Schiffe gefangenen Fische in sein Gebiet zuteil werden läßt.

Sie finden ferner keine Anwendung auf die Küstenschifffahrt, deren Regelung der Befehlgebung jedes der beiden Staaten vorbehalten bleibt. Hinsichtlich der Küstenschifffahrt hat jedoch jeder der vertragschließenden Teile für seine Schiffe das Recht auf alle Vergünstigungen und Vorrechte, die der andere in dieser Beziehung einem dritten Lande gewährt hat oder gewähren wird, unter der Bedingung, daß er den Schiffen des anderen Staates die gleichen Vergünstigungen und Vorrechte in seinem Gebiet zufließt.

Als Küstenschifffahrt gilt nicht:

1. der Verkehr der Schiffe von einem Hafen zum anderen, sei es, um daselbst vom Auslande mitgebrachte Passagiere oder Ladung, ganz oder teilweise, zu landen, sei es, um daselbst für das Ausland bestimmte Passagiere oder Ladung, ganz oder teilweise, an Bord zu nehmen;
2. die Beförderung von Passagieren, die mit direkten, im Auslande ausgestellten oder für das Ausland bestimmten Fahrscieinen versehen sind, oder von Waren, die mit direkten, im Auslande ausgestellten oder für das Ausland bestimmten Konnossementen versehen werden, von einem Hafen zum anderen.

Artikel 11.

In Fällen von Schiffbruch, von Beschädigungen auf See oder im Falle des Anlaufens eines Nothafens soll jeder der vertragschließenden Staaten den Schiffen des anderen Staates, mögen sie dem Staate oder Privaten gehören, denselben Beistand und Schutz und dieselben Vergünstigungen zuteil werden lassen, die in gleichen Fällen den Inländern

صیادی معمول میدهد و همچنین واردات ماهی که از طرف مستخدمین کشتیهای خود آن مملکت صید گردیده و بجاک آن حل میشود نخواهد بود.

همچنین مقررات مزبوره شامل کابوتاز که ترتیب آن از مختصات قوانین هر مملکتی است نخواهد بود مذلک راجع به کابوتاز هر یک از طرفین متعاهدین برای کشتیهای خود حق کلیه مساعدتها مزایایی را خواهد داشت که طرف دیگر در این قسمت برای مملکت ثالثی ملحوظ نموده یا در آئینه نباید بشرط آنکه طرف مزبور در خاک خود نسبت بکشتیهای طرف دیگر همان مساعدتها و مزایا را ملحوظ بدارد.

موارد ذیل کابوتاز محسوب نمی شود

- ۱ - حرکت کشتیا بین یک بندر و بندر دیگر خواه رای پیاده مسکون مسافرن یا خالی کردن تمام یا قسمتی از بارهای وارده از خارجه و خواه رای سوار کردن مسافرن یا بارگیری تمام یا قسمتی از بارهاییکه بخارجه حل میشود

۲ - ... حل مسافرنی که دارای بلیطهای مستقیمی باشند که در خارجه یا قصد خارجه داده شده باشد از یک بندر به بندر دیگر و حل مال التجارهائیکه با بارنامههای مستقیمی که در خارجه یا قصد خارجه داده شده باشد حل بکشتی میشود.

ماده یازدهم

در صورت غرق کشتی یا وارد شدن آسینی بان در دریا یا توقف اجباری آن هر یک از طرفین متعاهدین باید نسبت بکشتیهای طرف متعاهد دیگر اعتم از اینکه کشتیهای مزبوره منطبق به دولت یا منطق باشندخاص متفرقه باشد همان کمک و حمایت

Contractantes accorde aux bateaux de pêche non plus qu'à l'importation sur son territoire des poissons pris par les équipages de navires nationaux.

Elles ne sont pas non plus applicables au cabotage dont le règlement reste réservé à la législation de chaque pays. Toutefois, en ce qui concerne le cabotage, chacune des Parties Contractantes a, pour ses navires, droit à toutes les faveurs et à tous les privilèges que l'autre Partie a accordés ou accordera sous ce rapport à un pays tiers, à condition qu'elle accorde sur son territoire aux navires de l'autre Partie les mêmes faveurs et privilèges.

Ne sont pas considérés comme cabotage :

1. La circulation des navires entre un port et l'autre, soit pour y débarquer des passagers ou tout ou partie de la cargaison arrivant de l'étranger, soit pour y embarquer des passagers ou tout ou partie de la cargaison à destination de l'étranger ;
2. Le transport, d'un port à l'autre, des passagers munis de billets directs délivrés à l'étranger ou y étant destinés et le transport de marchandises embarquées avec des connaissements directs délivrés à l'étranger ou y étant destinés.

Article 11.

En cas de naufrage, avaries en mer ou relâche forcée, chacune des Parties Contractantes devra donner aux navires de l'autre, qu'ils appartiennent à l'Etat ou à des particuliers, la même assistance et protection et les mêmes faveurs que celles qui seront accordées en pareils cas aux navires nationaux. Les articles

schen Schiffen gewährt werden. Die von den schiffbrüchigen oder beschädigten Schiffen geborgenen Gegenstände sollen von allen Zöllen befreit bleiben, soweit sie unter der Aufsicht der zuständigen Zoll- oder anderen örtlichen Behörden stehen.

Die Ortsbehörden sollen den nächsten Konsul des Flaggenstaates so bald als möglich von dem Schiffbruch oder der Beschädigung benachrichtigen. Die Konsulen der vertragsschließenden Staaten sollen ermächtigt sein, den Angehörigen ihres Landes den erforderlichen Beistand zu leisten.

و همان مساعدتهائی را که در بنوادر لبست بکشتیهای خود آن مملکت بمل بمل آورد. اشیائیکه از کشتیهای غرق شده یا آسیب دیده نجات داده شود از هرگونه حقوق گمرکی معاف خواهد بود در صورتیکه تحت نظر ادارات گمرکی یا سایر ادارات ساحله محلی قرار گرفته باشند ادارات محلی باید در اسرع اوقات تمک غرق سکنتی یا آسیب وارده را به نزدیکترین قنصل مملکتی که کشتی منطبق بان بوده است اطلاع دهند. قنصلهای طرفین متعاهدین مجاز هستند که نسبت باتیاج خود مساعدت لازمه را معمول دارند.

Artikel 12.

Dieses Abkommen ist in doppelter Urschrift in deutscher, persischer und französischer Sprache abgefaßt. Bei Meinungsverschiedenheiten über die Auslegung des Abkommens ist der französische Wortlaut maßgebend.

Das Abkommen soll ratifiziert und die Ratifikationsurkunden sollen so bald als möglich ausgetauscht werden.

Das Abkommen tritt einen Monat nach Austausch der Ratifikationsurkunden in Kraft und bleibt fünf Jahre in Geltung. Wird es nicht sechs Monate vor Ablauf dieser Frist gekündigt, so gilt es als stillschweigend für unbestimmte Zeit verlängert. Es kann dann jederzeit unter Einhaltung einer Frist von sechs Monaten gekündigt werden.

Zu Urkund dessen haben die beiderseitigen gehörig beglaubigten Bevollmächtigten dieses Abkommen unterzeichnet und ihm ihre Siegel beigefügt.

Teheran, den 17. Februar 1929.

(gez.) Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg.

(gez.) M. Farzine.

ماده دوازدهم

این قرارداد در دو نسخه اصلی با لالی و فارسی و فرانسه تحریر میگردد در صورت بروز اختلاف در تفسیر قرارداد متن فرانسه معتبر خواهد بود.

پس از تصویب این قرارداد مبادله نسخ مصوبه در اسرع اوقات ممکنه بعمل خواهد آمد.

این قرارداد یک ماه بعد از مبادله نسخ مصوبه بموقع اجرا گذارده میشود و در مدت پنج سال مجری خواهد بود چنانچه قرارداد شش ماه قبل از اتمام مدت مزبوره فسخ نگردد بطور ضمنی برای مدت غیر مبنی تمدید خواهد یافت و در آصورت فسخ آن در هر موقع ممکن خواهد بود بشرط آنکه شش ماه قبل بطرف متعاهد دیگر اعلام گردد.

بناءً علیهذا اختیارداران طرفین که بدین امر کاملاً مجاز میباشند این قرارداد را امضاء و بمهر خود مهور نمودند.

در طهران بتاريخ ۲۸ بهمن ۱۳۰۷
مطابق ۱۷ فوریه ۱۹۲۹

Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg

محمدعلی فرزین

Article 12.

La présente Convention est rédigée en double original, en allemand, persan et français. En cas de divergence sur l'interprétation de la Convention, le texte français fait foi.

La Convention sera ratifiée et l'échange des ratifications aura lieu le plus tôt que faire se pourra.

La Convention entrera en vigueur un mois après l'échange des ratifications et restera en vigueur pendant cinq ans. Si elle n'est pas dénoncée six mois avant l'expiration de cette période, elle sera considérée comme prolongée tacitement et pour une durée indéterminée. Elle pourra dès lors être dénoncée à tout moment, à condition d'un préavis de six mois.

En foi de quoi les Plénipotentiaires respectifs, dûment autorisés à cet effet, ont signé la présente Convention et y ont apposé leurs sceaux.

Fait à Téhéran,
le 17 Février 1929.

(signé) Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg.

(signé) M. Farzine.

Schlußprotokoll.

Bei der Unterzeichnung des heute zwischen dem Deutschen Reich und dem Kaiserreich Persien abgeschlossenen Handels-, Zoll- und Schiffsahrtsabkommens haben die unterzeichneten Bevollmächtigten folgende Erklärung abgegeben, die einen wesentlichen Bestandteil des Abkommens selbst bildet:

Im Artikel 6.

Es besteht Einverständnis darüber, daß

- a) die von den beiden vertragsschließenden Teilen übernommene Verpflichtung sich nicht auf die Ein- und Ausfuhrverbote oder Beschränkungen beziehen, die, abgesehen von den nach Artikel 6 gestatteten Verboten und Beschränkungen, in den beiden Staaten bei Unterzeichnung dieses Abkommens in Kraft sind, und die sie dem andern innerhalb zweier Monate mitgeteilt haben;
- b) falls einer der vertragsschließenden Teile auf Grund der in Artikel 6 vorgesehenen Ausnahmen neue Verbote oder Beschränkungen anwendet oder in Kraft setzt, die geeignet sind, den Handel des andern Teiles ernstlich zu beeinträchtigen, der andere binnen einer Frist von einem Jahr nach dieser Anwendung oder Inkraftsetzung dieses Abkommens kündigen kann. In diesem Falle tritt das Abkommen sechs Monate nach der Kündigung außer Kraft.

Tehran, den 17. Februar 1929.

(gez.) Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg.
(gez.) M. Farzine.

پروتکل اختتامیه

در موقع امضای قرارداد تجارتی و گمرکی و بحر بیانی که امروز بین دولتین ایران و آلمان منعقد گردیده اختیارداران امضاء کنند: این پروتکل اظهار ذیل را که جزء لاینفکرای خود قرارداد میباشد بمنل آوردند

مربوط بماده شش

موافقت حاصل است که:

- ۱ - تمهیداتی که طرفین نموده اند به ممنوعیتها و تحدیدات واردات یا صادرات دیگری غیر از آنچه بموجب ماده ۶ اجازه داده شده و در حین امضای این قرارداد در هر یک از مملکتین مجری و در ظرف دو ماه بطرف مقابل اعلام شده باشد مربوط نمی گردد.
- ب - هرگاه یکی از طرفین متعاهدین بامتناد مستثنیات مذکوره در ماده ۶ ممنوعیتها یا تحدیدات جدیدی که به تجارت طرف دیگر لطمه شدیدی وارد سازد اعمال یا اجرا نماید طرف مزبور میتواند در ظرف یکسال از تاریخ اعمال یا اجرای ممنوعیتها یا تحدیدات مزبوره این قرارداد را فسخ نماید در اینصورت قرارداد شش ماه پس از فسخ خاتمه خواهد یافت.

طهران بتاريخ ۲۸ بهمن ۱۳۰۷
مطابق ۱۷ فوریه ۱۹۲۹

Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg
محمد علی فرزین

Protocole final.

Au moment de procéder à la signature de la Convention de Commerce, Douanes et Navigation conclue aujourd'hui entre le Reich Allemand et l'Empire de Perse, les Plénipotentiaires soussignés ont fait la déclaration suivante qui constituera partie intégrante de la Convention même :

Ad art. 6.

Il est entendu que :

- a) les engagements pris par les deux Parties Contractantes ne se réfèrent pas aux prohibitions ou restrictions d'importation ou d'exportation autres que celles autorisées par l'article 6 en vigueur dans chacun des deux Etats au moment de la signature de la présente Convention et qu'il aura notifiées à l'autre dans le délai de deux mois ;
- b) dans le cas où l'une des Parties Contractantes se basant sur les exceptions prévues dans l'article 6, appliquerait ou mettrait en vigueur des prohibitions ou restrictions nouvelles et de nature à porter sérieusement atteinte au commerce de l'autre Partie, cette autre Partie pourra, dans le délai d'un an à partir de cette application ou mise en vigueur, dénoncer la présente Convention. Dans ce cas la Convention cessera d'être en vigueur six mois après la dénonciation.

Téhéran, le 17 Février 1929.

(signé) Friedrich Werner
Graf von der Schulenburg.
(signé) M. Farzine.

۲. نامه سفارت آلمان به وزارت امور خارجه راجع به مستثنی شدن کشتی های جنگی
تهران ۱۷ فوریه ۱۹۲۹

جناب مستطاب اجل آقای میرزا محمدعلی خان فرزین، کفیل وزارت امور
خارجه

برحسب تقاضایی که فرموده بودید، با کمال احترام خاطر عالی مستحضر
می دارد که موافق تفسیری که دولت متبوعه دوستدار از ماده دهم قرارداد تجارتی و
گمرکی و بحرییمایی امضا شده امروزی نماید، مسلم است که ماده مزبور شامل
کشتی های جنگی دولتین متعاهدین نمی باشد.

متمنی است به دوستدار لطفاً مرقوم فرمایید که دولت ایران هم ماده مذکور را به
همین معنی تفسیر می نماید.

مراتب احترامات فائقه را تجدید می نماید.

امضا: فریدریک ورنر کنت فن در شولنبورگ

نامه جوابیه وزارت امور خارجه به سفارت آلمان در تهران

تهران ۲۸ بهمن ۱۳۰۷ (۱۷ فوریه ۱۹۲۹)

جناب آقای کنت شولنبورگ وزیرمختار آلمان درتهران، از اظهاری که در مراسله محترمه مورخه امروز فرموده اید دایر بر اینکه موافق تفسیر دولت آلمان راجع به ماده دهم قرارداد تجارتی، گمرکی و بحرپیمایی امضا شده امروز مسلم است که ماده مزبوره شامل کشتی های جنگی دولتین متعاهدتین نخواهد بود، اتخاذ سند نمود و به استحضار خاطر محترم می رساند که دولت متبوعه دوستدار نیز ماده مذکور را به همین معنی تفسیر می نماید.

مراتب احترامات فائقه را تجدید می نماید

امضا: فرزین

۵. قرارداد راجع به حمایت از اختراعات و علائم صنعتی و تجاری و حقوق مالکیت صنعتی و ادبی

۱. متن قرارداد

قرارداد بین دولت شاهنشاهی ایران و آلمان راجع به حمایت تصدیقنامه‌های اختراع و علائم صنعتی یا تجاری و اسامی تجاری و طرحها و حقوق مالکیت صنعتی و ادبی
اعلی حضرت همایون شاهنشاه ایران

و

رئیس جمهوری مملکت آلمان

برای تشیید روابط اقتصادی مملکتین برطبق عهدنامه مودت و برای تکمیل قرارداد تجاری و گمرکی و بحرپیمایی که در ۱۷ فوریه ۱۹۲۹ امضا شده، تصمیم به انعقاد قراردادی برای حمایت تصدیقنامه‌های اختراع و علائم صنعتی یا تجاری و اسامی تجاری و طرحها و حقوق مالکیت صنعتی و ادبی نموده و اختیارداران خود را به طریق ذیل معین نمودند:

اعلی حضرت همایون شاهنشاه ایران

جناب آقای میرزا محمد علیخان فرزین، وزیر امور خارجه

رئیس جمهوری مملکت آلمان

مسیو فریدریک ورنر کنت شولنبورگ، وزیرمختار مخصوص آلمان در تهران.
مشارالیهما پس از مبادله اختیارنامه‌های خودشان که در کمال صحت و اعتبار بود، در مواد ذیل موافقت حاصل نمودند:

ماده اول

اتباع و شرکتهای هریک از طرفین متعاهدین در خاک طرف متعاهد دیگر از همان حقوقی بهره‌مند خواهند بود که اتباع و شرکتهای مملکت متوقف فیها راجع به تصدیق نامه‌های اختراع و علائم صنعتی یا تجاری و طرحها و حقوق مالکیت صنعتی و ادبی با اجرای مراسم مقرر در قوانین جاریه مملکت متوقف فیها استفاده می نمایند.
طرفین متعاهدین برای حفظ حقوق مذکور فوق تعهد می نمایند، مجازاتهای مقتضیه برای موارد نقض حقوق مزبوره، مقرر بدارند.

و نیز قید می‌شود که هریک از طرفین متعاهدین این مواد را نسبت به تصدیق‌نامه‌های اختراع و علائم صنعتی یا تجارتی و اسامی تجارتی و طرحها و حقوق مالکیت صنعتی و ادبی اتباع و شرکتهای طرف متعاقد دیگر در صورتی که مراسم مربوطه به آنها بر طبق قوانین جاریه در مملکت متوقف فیها قبل از اجرای این قرارداد هم به عمل آمده باشند، اعمال خواهند نمود.

ماده دهم

این قرارداد در دو نسخه اصلی به فرانسه تحریر شده و پس از اینکه به تصویب پارلمان رسید، مبادله نسخ مصوبه آن هر چه زودتر در طهران به عمل خواهد آمد. و به محض انجام این عمل به موقع اجرا گذاشته می‌شود و تا انقضای مدت قرارداد اقامت که در ۱۷ فوریه ۱۹۲۹ بین طرفین متعاهدین امضا شده، مجری خواهد بود. مع هذا بر طبق قوانین اساسی خود طرفین متعاهدین می‌توانند قبل از مبادله نسخ مصوبه به وسیله تعاطی مراسله این قرارداد را برای مدت سه ماه به موقع اجرا گذارند. بنا بر مراتب فوق نمایندگان طرفین که دارای اختیارات لازمه بودند این قرارداد را امضا و به مهر خود ممهور کردند. تهران ۲۴ فوریه ۱۹۳۰.

امضا: محمدعلی فرزین

امضا: فریدریک ورنر کنت شولنبورگ

LE SECRÉTAIRE GÉNÉRAL
DE LA
SOCIÉTÉ DES NATIONS

THE SECRETARY GENERAL
OF THE
LEAGUE OF NATIONS

Certifie par la présente qu'à la demande du "Vieque" Gouvernement de la Serbe agissant de la Société des Nations, une convention entre la Serbe et l'Albanie, concernant la protection des intérêts d'industrie, marques de fabrique ou de commerce, des noms commerciaux et distinctifs, des droits de propriété artistique et littéraire, si- gnée à Trianon, le 24 février 1919 -

a été enregistrée conformément aux termes de l'Article 18 du Pacte de la Société des Nations, en date du 25 février 1921 sous le N° 2631 dans le Registre Officiel des Traités du Secrétariat.

Fait à Genève
le 25 février 1921

Le Secrétaire Général,
The Secretary General,
Lie Durrer

du Gouvernement National de Serbe

Hereby Certifies that at the request of the "Vieque" Delegate of the Serb accredited to the League of Nations, a convention between Serbia and Hungary, regarding the protection of patents, commercial marks, trade names and designs, and rights of literary and artistic property, signed at Trianon, February 24, 1919,

has been registered in February 25, 1921 under N° 2631 in the Official Register of Treaties of the Secretariat in accordance with Article 18 of the Covenant of the League of Nations.

Fait à Genève
on February 25 1921

Le Secrétaire Général,
The Secretary General,
Lie Durrer

of the National Government of Serbia

۳. نامه سفارت آلمان به وزارت امور خارجه

سفارت آلمان

شماره ۳۹۸

تهران ۲۲ فوریه ۱۹۳۰

آقای وزیر

در تعقیب مذاکرات انجام شده، مفتخرم، به استحضار آن جناب برسانم که ریاست (جمهوری) رایش در تاریخ ۷ ماه جاری سندی را که به من اجازه امضای کنوانسیون مربوط به حمایت از پروانه‌های اختراع، علائم ساخت یا علائم بازرگانی، اسامی و طرحهای بازرگانی، حقوق مربوط به مالکیت هنری و ادبی را می‌دهد، امضا نمودند.

به محض وصول سند مورد بحث که اکنون در راه است، تسلیم آن جناب خواهد

شد.

آقای وزیر خواهشمند است احترامات فائقه مرا بپذیرید.

امضا: وزیر آلمان

جناب میرزا محمدعلی خان فرزین
وزیر خارجه امپراطوری ایران- تهران

۴. نامه سفارت آلمان به وزارت امور خارجه

شماره ۵۹۴

تهران ۱۰ مارس ۱۹۳۰

آقای وزیر

پیرو نامه شماره ۳۹۸ مورخ ۲۲ فوریه، مفتخرم بدین وسیله سندی را که به موجب آن رئیس (جمهوری) رایش آلمان به من اجازه امضای کنوانسیون مربوط به حمایت پروانه اختراعات، علائم ساخت یا علائم بازرگانی اسامی و طرحهای بازرگانی، حقوق مالکیت هنری و ادبی را می دهد، تسلیم نمایم.

فرصت را جهت تجدید احترامات فائقه به آن جناب، مغتنم می شمارم.

امضا: وزیر آلمان

جناب آقای محمدعلی خان فرزین

وزیر خارجه امپراطوری ایران- تهران

۵. نامه نمایندگی ایران در ژنوبه وزارت امور خارجه

تاریخ: ۱۵ بهمن ۱۳۰۹
شماره: ۹۵۷ ضمیمه سفیریه وزارت ام

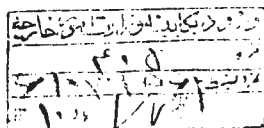
نماینده گی ایران در جاسه ملل
ژنو

مقام نی وزارت جلیه ارفا

۴۰۹۰۱ مورخ ۱۳۰۹/۱۱/۱۴ در باب ثبت قرارداد منعقد
۲۱۰۳۱۱۰
ثبت است این واکان راجع به مدغم منقر راجع به و غیره ریاست شد. بدو
سورده ریاسته جوابیه در ردش رد با لغام من سند ثبت قرارداد مذکور را در انحصار

حاکم تقدیم سداد

شماره
۱۰/۱/۷

۱۰/۱/۱۲
مقام نی وزارت
مقام نی وزارت

۱۱۷۳

فصلی

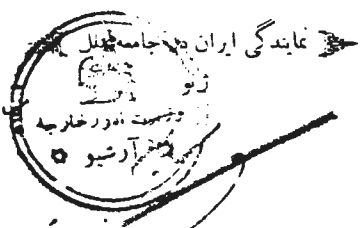
مقام نی وزارت

نشت ۴ در امر فقه انشا و بدو را در ملاحظه

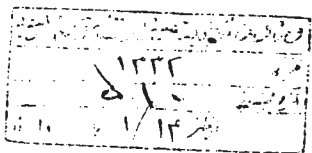
۱۰/۱/۱۲

۶. نامه نمایندگی ایران در ژنوبه وزارت امور خارجه

تاریخ ۳۰ آبان ۱۳۰۶
شماره ۴۴۱ - ضمیمه چهارم

مخبر وزارت جلاله پر خرام
لر زار دشت به سر چهارم
بیت چهارم و اصرار است در بلاد آنها
مورادند در سرحدت ترورند
بیت مذکور رعایت لازم میسر گنج

۱۰/۱/۱۰۰

نمایندگی ایران در ژنوبه
۱۲۲۲

۷. نامهٔ جامعهٔ ملل به وزارت امور خارجهٔ ایران

جامعه ملل

۳D/۲۶۴۵۲/۲۶۴۵۲

۲ مارس ۱۹۳۱

ضمیمهٔ یک

آقای وزیر

مفتخرم که وصول نامهٔ شماره ۵-۶۵۸ مورخ ۲۴ فوریهٔ ۱۹۳۶ را که به وسیله آن کنوانسیون مربوط به حمایت از پروانه‌های اختراعات، علائم، صنعتی یا بازرگانی، اسامی تجاری و طرحها، حقوق مالکیت هنری و ادبی که بین ایران و آلمان منعقد و در تاریخ ۲۴ فوریهٔ ۱۹۳۰ در تهران امضا شده را که جهت ثبت ارسال نموده بودید، اعلام نمایم.

برطبق مفاد مادهٔ ۱۸ پیمان جامعهٔ ملل کنوانسیون مذکور در تاریخ ۲۵ فوریهٔ ۱۹۳۱ در دبیرخانه ثبت و در اسرع وقت در مجموعهٔ معاهدات چاپ خواهد شد. مفتخرم که گواهی ثبت را به ضمیمه ارسال نمایم. آقای وزیر، موقع را جهت تجدید احترامات فائقه مغتنم می‌شمارم.

دبیرکل

مشاور حقوقی دبیرخانه

جناب آقای سپهبدی

فرستادهٔ مخصوص و وزیر...

نمایندهٔ دایم ایران نزد...

۸. نامهٔ جامعهٔ ملل به وزارت امور خارجه ایران

۳D / ۲۶۴۵۲ / ۲۶۴۵۲

جامعهٔ ملل

دبیرکل جامعهٔ ملل تعارفات خود را به عالی جناب فرستادهٔ بخصوص وزیر مختار، نمایندهٔ دائم ایران نزد جامعهٔ ملل اظهار و تقاضا دارد که در گواهی ثبت که در تاریخ ۲ مارس ۱۹۳۱ ارسال گردید، نامهٔ شمارهٔ ۲۶۳۰ را که اشتباهاً در سند مذکور به جای نامهٔ شماره ۲۶۳۱ مندرج گردیده، قرار دهند.

ژنو ۱۱ مارس ۱۹۳۱

۶. قرارداد تصفیۀ محاسبه

۱. متن قرارداد

قرارداد مربوط به تصفیۀ محاسبه بین ایران و آلمان مورخ ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵

ماده ۱

پرداختهای بین آلمان و ایران طبق قواعد و ترتیبات مقررۀ ذیل خواهد بود، مگر اینکه دولتین آلمان و ایران طرز دیگری را برای پرداخت تجویز نمایند.

ماده ۲

پرداختهای تجارتي یا از طریق تهاتر بین صندوق تهاتر آلمان و بانک ملی ایران و یا از راه حسابهای تهاتر خصوصی، تصفیۀ خواهد گردید.

ماده ۳

الف) پرداختهای در آلمان به دو طریق ذیل میسر خواهد گردید:

۱. به وسیلۀ تحویل رایش مارک به حساب تهاتر عمومی که به نام بانک ملی ایران در صندوق تهاتر آلمان باز می شود.

۲. به وسیلۀ تحویل رایش مارک به یک حساب تهاتر خصوصی (حساب مخصوص خارجی ها برای پرداخت در آلمان)

ب) پرداختهای در ایران نیز به دو طریق ذیل میسر خواهد بود:

۱. به وسیلۀ تحویل ریال در وجه بانک ملی ایران به حساب فروشندگان.

۲. به وسیلۀ پرداخت به حساب تهاتر خصوصی مفتوح شده در ایران.

اساس این پرداختها قیمتی است که در قراردادهای معاملات مربوطه منظور است و در صورت معاملات امانی مأخذ قیمت فروش دست اول خواهد بود.

ماده ۴

تبدیل پول غیر از ریال به رایش مارک براساس آخرین اطلاع حاصله مظنۀ متوسط رسمی ثبت شده در برلن خواهد بود. تبدیل رایش مارک به ریال و ریال به رایش مارک طبق مظنه که با توافق نظر صندوق تهاتر آلمان و بانک ملی ایران معین خواهد شد، به عمل می آید.

ماده ۵

پرداختهایی که وارد کنندگان اجناس ایرانی به آلمان طبق قسمت الف ۱ ماده

۳ می نمایند و همچنین پرداختهایی که وارد کنندگان اجناس آلمانی به ایران طبق قسمت ب ۱ ماده ۳ می نمایند مبراکننده دین است.

ماده ۶

مال التجاره ایرانی به مفهوم قرارداد حاضر اجناسی است که بالتمام در ایران تحصیل شده و یا برای تکمیل آن در ایران عملیاتی شده است که از لحاظ اقتصادی قابل قبول و در کیفیت آن تغییر عمده داده باشد.

مال التجاره آلمانی به مفهوم قرارداد حاضر اجناسی است که بالتمام در آلمان تحصیل شده و یا برای تکمیل آن در آلمان عملیاتی شده است که از لحاظ اقتصادی قابل قبول و در کیفیت آن تغییر عمده داده باشد.

ماده ۷

دارایی موجوده در یک حساب تهاتر خصوصی (حساب مخصوص خارجی ها برای پرداخت در آلمان) در آلمان را نمی توان به حساب خصوصی (حساب مخصوص خارجی ها برای پرداخت در آلمان) دیگری در آلمان و یا به حساب تهاتر عمومی بدون تصویب صندوق تهاتر آلمان و بانک ملی ایران منتقل نمود.

و همچنین دارایی موجوده در یک حساب تهاتر خصوصی باز شده در یکی از بانکهای ایران را نمی توان بدون تصویب صندوق تهاتر آلمان و بانک ملی ایران به حساب تهاتر خصوصی دیگر و یا به حساب تهاتر عمومی انتقال داد.

ماده ۸

برحسب تقاضای تجارتخانه های ذی علاقه و با تصویب صندوق تهاتر آلمان و بانک ملی ایران وجوه جمع شده در حساب تهاتر عمومی و یا تهاتر خصوصی را ممکن است به وسیله نقل و انتقال بین الاثنین از حساب باز شده در یک مملکت به حساب متشابه باز شده در مملکت دیگر پیاپی نمود.

ماده ۹

دولت آلمان بدون هیچ گونه حصر و تحدیدی اجازه می دهد که قیمت هر نوع مال التجاره آلمانی اعم از ساخته و یا نیم ساخته و همچنین زغال سنگ آلمانی به وسیله تهاتر بین صندوق تهاتر آلمان و بانک ملی ایران پرداخته شود. به علاوه دولت آلمان بدون هیچگونه حصر و تحدیدی اجازه می دهد که برای پرداختهای فوق از وجوه حاصله از حسابهای تهاتر خصوصی باز شده در آلمان (حساب مخصوص خارجی ها برای پرداخت

در آلمان) استفاده شود.

دولت ایران بدون هیچ گونه حصر و تحدیدی اجازه می دهد که قیمت هر نوع مال التجاره ایرانی به وسیله تهاتر بین بانک ملی ایران و صندوق تهاتر آلمان پرداخته شود. به علاوه دولت ایران بدون هیچ گونه حصر و تحدیدی اجازه می دهد که برای این گونه پرداختها از وجوه حاصله از حسابهای تهاتر خصوصی باز شده در یکی از بانکهای تأسیس شده در ایران استفاده شود.

ماده ۱۰

طرفین متعاهدین قبول می کنند که حسابهای تهاتر خصوصی و حساب تهاتر عمومی را مشمول یک نوع معامله نموده و در هیچ مورد مزایای اختصاصی برای یک یا دیگری از آن حسابها قائل نشوند. بدیهی است که وارد کنندگان می توانند از موجودی خود در حسابهای تهاتر خصوصی که در هر یک از دو مملکت به نام آنها باز شده باشد، برای پرداخت قیمت مال التجاره آزادانه استفاده نمایند.

ماده ۱۱

کلیه مخارج فرعی مربوط به تحویل مال التجاره آلمان در ایران و مال التجاره ایران در آلمان ممکن است به همان طریقی که نسبت به خود مال التجاره عمل می شود، پرداخت گردد.

ماده ۱۲

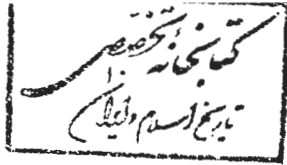
صندوق تهاتر آلمان و بانک ملی ایران مخارج دلالی و مخارج مسافرتها مربوط به امور تجارتی را نسبت به سایر پرداختها مقدم خواهند داشت.

ماده ۱۳

پرداختهای مربوط به خریدهای دولتی و بلدی و سایر مؤسسات عمومی نیز طبق مقررات این قرارداد معمول خواهد گردید، مگر اینکه ترتیب دیگری در قراردادهای مربوطه پیش بینی شده باشد.

ماده ۱۴

طریق پرداخت مذکور فوق فقط در مورد مال التجاره های آلمانی و ایرانی که علی التحقیق پس از گذشتن از گمرک وارد ایران یا آلمان شده باشد، معمول خواهد گردید.

نسبت به مال التجاره‌هایی که موضوع تجارت ترانزیتی از طریق یکی از دو مملکت واقع می‌شوند بالاخص مال التجاره‌هایی که در یک بندر آزادی به طور امانت موجود باشد، طریق فعلی نسبت به پرداختهای مربوطه آن باقی خواهد بود. معذک دولّین این حق را برای خود محفوظ می‌دارند که در موارد مخصوص پرداختهای مربوط به مال التجاره‌های ترانزیتی را طبق ماده ۳ قبول نمایند.

ماده ۱۵

برای اینکه مال التجاره‌های غیرآلمانی و غیرایرانی از مقررات این قرارداد راجع به پرداخت استفاده نمایند پرداختهایی که به موجب ماده ۳ مقرر است فقط در مورد مال التجاره‌هایی قبول می‌گردد که مبدأ ایرانی یا آلمانی بودن آن طبق نظامات جاریه مملکت واردکننده به اثبات برسد. برای این مقصود ممکن است تصدیق مبدأ مطالبه شود.

ماده ۱۶

اگر مال التجاره آلمانی یا ایرانی مستقیماً از مملکت مبدأ به ایران و یا آلمان وارد نشود، مقررات این قرارداد هنگامی مشمول آنها می‌گردد که از ممالک دیگر فقط به طور ترانزیت عبور و یا در آن ممالک تحت نظر گمرک بوده است.

ماده ۱۷

به اجناس ایرانی که به آلمان صادر می‌شود تصدیق صدور تعلق نخواهد گرفت. در مقابل اعطای جواز ورود مال التجاره‌های آلمانی به ایران تصدیق صدور مطالبه نمی‌شود.

ماده ۱۸

پانزده روز پس از تقاضای یکی از طرفین طریق عمومی جاریه مربوط به تصدیق صدور و جواز ورود که نسبت به سایر ممالک در ایران معمول است بین دو مملکت برقرار خواهد گردید. تقاضای مزبور لااقل پس از سه ماه از تاریخ عملی شدن این قرارداد ممکن است به عمل آید.

ماده ۱۹

پرداختهای غیرتجارتی بین آلمان و ایران از طریق تهاتر بین صندوق تهاتر آلمان و بانک ملی ایران انجام خواهد گرفت.

ماده ۲۰

این قرارداد به تصویب خواهد رسید و هشت روز بعد از مبادله اسناد تصویب به موقع اجرا گذارده می شود، لکن از تاریخ پانزدهم نوامبر ۱۹۳۵ قبلاً طبق آن عمل می شود.

این قرارداد به قوت خود باقی خواهد بود تا موقعی که یکی از طرفین تمایل خود را نسبت به خاتمه دادن آن ابراز کند. در این صورت قرارداد سه ماه بعد از اول ماهی که تقاضای فسخ آن اعلام شده، خاتمه خواهد یافت. اعلام مربوط به این موضوع زودتر از شش ماه پس از عملی شدن این قرارداد نباید داده شود. پس از فسخ قرارداد نسبت به مال التجاره هایی که قبل از خاتمه آن حمل شده باشند می توان طبق مقررات قرارداد عمل نمود. اقساط معاملات اعتباری که بین تجارتخانه های صادرکننده ایرانی و آلمانی مورد موافقت واقع شده و موعد پرداخت آنها اکثراً تا شش ماه بعد از تاریخ اختتام قرارداد باشد. ممکن است براساس این قرارداد تصفیه شود.

مبالغی که در خاتمه قرارداد در حسابهای تهاتر خصوصی و تهاتر عمومی موجود باشد ممکن است به طریقی که در این قرارداد پیش بینی شده مورد استفاده واقع شود. قرارداد حاضر در دو نسخه به زبانهای آلمانی و ایرانی و فرانسه تحریر و امضا شد. در صورت اختلاف نظر نسبت به مندرجات این سه متن، متن فرانسه معتبر خواهد بود.

برلن ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵

برونکل ضمیمه قرارداد مربوط به تصفیه محاسبه بین ایران و آلمان مورخ ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵

ماده ۱

ترتیباتی که طبق قرارداد برای پرداخت تعیین گردیده، ارتباطی به روغنهای معدنی ایران و مشتقات آن که توسط شرکت ایران و انگلیس صادر می شود و محصول شیلات بحر خزر که توسط شرکت ایران و شوروی صادر می شود، نخواهد داشت.

ماده ۲

دولت آلمان اصولاً باز کردن حساب تهاتر خصوصی را اجازه نخواهد داد مگر اینکه از میزان وسعت معاملات احتمال داده شود که در ظرف شش ماه حساب مزبور لااقل جریانی معادل سیصد هزار رایش مارک خواهد داشت.

ماده ۳

باز کردن حساب تهاتر خصوصی در بانکهای تأسیس شده در ایران ممکن نخواهد بود مگر اینکه پیش بینی شود که جریان معاملات تجارتخانه که تقاضای آن را می نماید در مدت شش ماه لااقل از دو میلیون ریال کمتر نباشد.

ماده ۴

در هر دو مملکت حساب تهاتر خصوصی برای یک معامله هم که در حدود یکصد هزار مارک باشد اجازه داده می شود.

ماده ۵

مخارج ذیل مخصوصاً جز مخارج فرعی به مفهوم ماده ۱۱ شمرده می شود:

۱. مخارج حمل و نقل ارضی؛
  ۲. حق گمرک و مالیاتهای نظیر آن؛
  ۳. مزد و حقوق؛
  ۴. مخارج عمومی؛
  ۵. حق دلالی؛
  ۶. مخارج اعلانات و نشریات؛
  ۷. مخارج وصول؛
  ۸. تخفیف و برگشت؛
  ۹. مخارج مسافرتهاى تجارى.
- مخارج ذیل جزء مخارج فرعی به مفهوم ماده ۱۱ محسوب نمی شود؛

۱. مخارج حمل و نقل بحری. این خرج به اسعار پرداخته می شود.
۲. حق بیمه حمل و نقل و اعتبار صادرات. این مخارج به اسعار پرداخته می شود، در صورتی که طبق قرارداد خصوصی مربوطه پرداخت خسارت آن به رایش مارک پیش بینی نشده باشد.

امضا

۲. نامه دکتر ولنات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
مراسله نمرة ۱ محرمانه
مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

جناب آقای بدر معاون وزارت مالیه
افتخار دارم به آن جناب تأیید نمایم که در موقع امضای قرارداد مربوط به تصفیة
محاسبه بین ایران و آلمان مورخ امروز و پروتکل ضمیمه قرارداد مزبور موافقتهای ذیل نیز
به عمل آمد:

هرگاه اجرای مقرراتی که در قرارداد تصفیة محاسبه بین ایران و آلمان پیش بینی
شده ایجاد مشکلاتی برای تجارت ایران و آلمان بنماید، برحسب تقاضای یکی از طرفین
بلافاصله مذاکرات بین دو طرف متعاهد برای رفع مشکلات شروع خواهد گردید.

هرگاه موجودی محاسبه تهاثر عمومی از یک میلیون رایش مارک و یا معادل آن
به ریال تجاوز نماید، دولتین آلمان و ایران برای اینکه در اسرع اوقات توازن حساب تهاثر
برقرار گردد، داخل مذاکره خواهند گردید.

هرگاه یکی از طرفین متعاهدین برای محصول صادراتی خود جایزه و یا تسهیلات
مخصوصی را برقرار نماید از این بابت نسبت به صدور همان محصول به طرف مملکت
متعاهد استثنایی قائل نخواهد گردید.

آقای معاون وزارت مالیه، احترامات فائقة مرا قبول فرمایید.

امضا

۳. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان
مراسله نمره - ۱ - الف محرمانه
مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

آقای دکتر ولتات مدیرکل

محترماً وصول مراسله شما، مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵ را که به قرار ذیل است:
«هرگاه اجرای مقرراتی که در قرارداد تصفیة محاسبه بین ایران و آلمان
پیش بینی شده ایجاد مشکلاتی برای تجارت آلمان و ایران بنماید برحسب تقاضای یکی
از طرفین بلافاصله مذاکرات بین دو طرف متعاهد برای رفع مشکلات شروع خواهد
گردید.

هرگاه موجودی محاسبه تهاتر عمومی از یک میلیون رایش مارک و یا معادل آن
به ریال تجاوز نماید، دولتین ایران و آلمان برای اینکه در اسرع اوقات توازن حساب تهاتر
برقرار گردد داخل مذاکره خواهند گردید.

هرگاه یکی از طرفین متعاهدین برای محصول صادراتی خود جایزه و یا تسهیلات
مخصوصی را برقرار نماید از این بابت نسبت به صدور همان محصول به طرف مملکت
متعاهد استثنایی قائل نخواهد گردید.»

اشعار و به نام دولت ایران با مندرجات آن اظهار موافقت می نمایم.
آقای مدیرکل خواهشمندم احترامات فائقة این جانب را قبول فرمایید.

امضا

۴. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان
مراسله نمرة ۲ محرمانه
مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

آقای دکتر ولتات مدیرکل
احتراماً خاطر شما را مستحضر می دارد که مقررات قرارداد مربوط به تصفیة
محاسبه بین ایران و آلمان شامل سفارشات مهمات جنگی دولت ایران در آلمان نخواهد
بود. این سفارشات کمافی السابق به اسعار واقعی تصفیة خواهد گردید. لکن خرید
ماشین آلات و تدارکات مربوط به ساختمان اسلحه و مهمات طبق ترتیبات تهاتر که در
قرارداد معین شده، تصفیة خواهد گردید.
آقای مدیرکل خواهشمندم احترامات فائقة این جانب را قبول فرمایید.

امضا

۵. نامه دکترو لتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
مراسله نمرة ۲ - الف محرمانه
مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

جناب آقای بدر معاون وزارت مالیه
محترماً وصول مراسله آن جناب مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵ را که به قرار ذیل
است:

«مقررات قرارداد مربوط به تصفیة محاسبه بین ایران و آلمان شامل سفارشات
مهمات جنگی دولت ایران در آلمان نخواهد بود. این سفارشات کمافی السابق به اسعار
واقعی تصفیة خواهد گردید. لکن خرید ماشین آلات و تدارکات مربوط به ساختمان
اسلحه و مهمات طبق ترتیبات تهاتر که در قرارداد معین شده است، تصفیة خواهد
گردید.»

اشعار و به نام دولت آلمان با مندرجات آن اظهار موافقت می نماید.
آقای معاون وزارت مالیه، احترامات فائقة مرا قبول فرماید.

امضا

۶. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
مراسله نمرة ۳
مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

جناب آقای بدر معاون وزارت مالیه
محترماً به آن جناب تأیید می نماید که در موقع امضای قرارداد مربوط به تصفیة
محاسبه بین ایران و آلمان موافقت شد که مقررات قرارداد مزبور شامل سفارشاتى که تا
تاریخ امضای قرارداد مستقیماً از طرف دولت ایران یا یکی از مقامات رسمی ایران یا
توسط تجارتخانه [ای] که مأموریت این امر را از طرف دولت ایران دارا بوده است، به
تجارتخانه های آلمانی داده شده نخواهد گردید.
آقای معاون وزارت مالیه، احترامات فائقة مرا قبول فرماید.

امضا

۷. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان
 مراسله نمره ۳ - الف
 مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

آقای دکتر ولتات مدیرکل

محترماً وصول مراسله مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵ شما را که به قرار ذیل است:
 «در موقع امضای قرارداد مربوط به تصفیة محاسبه بین ایران و آلمان موافقت شد
 که مقررات قرارداد مزبور شامل سفارشاتى که تا تاریخ امضای قرارداد مستقیماً از طرف
 دولت ایران یا یکی از مقامات رسمی ایران یا توسط تجارتخانه [ای] که مأموریت این امر را
 از طرف دولت ایران دارا بوده است، به تجارتخانه های آلمانی داده شده نخواهد گردید.»
 اشعار و به نام دولت ایران با مندرجات آن اظهار موافقت می نماید.
 آقای مدیرکل، احترامات فائقة این جانب را قبول فرمایید.

امضا

۸. نامه دکتر ولنات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی

مراسله نمرة ۴

مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

جناب آقای بدر معاون وزارت مالیه

محترماً به آن جناب تأیید می نماید که تصدیق مبدأ که به موجب ماده پانزده قرارداد مربوط به تصفیة محاسبه بین ایران و آلمان مورخ امروز باید ارائه شود، دارای تصدیق قونسولی نخواهد بود.

آقای معاون وزارت مالیه، احترامات فائقة مرا قبول فرمایید.

امضا

۹. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکترولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان
مراسله نمرة ۴ — الف
مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

آقای دکترولتات مدیرکل
محترماً وصول مراسله مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵ شما را که به قرار ذیل است:
«تصدیق مبدأ که به موجب ماده پانزده قرارداد مربوط به تصفیة محاسبه بین ایران
و آلمان مورخ امروز باید ارائه شود، دارای تصدیق قونسولی نخواهد بود.»
اشعار و به نام دولت ایران با مندرجات آن اظهار موافقت می نماید.
آقای مدیرکل، احترامات فائقة این جانب را قبول فرمایید.

امضا

۱۰. نامه دکتر ولنات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
مراسله نمره ۵ محرمانه
مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

جناب آقای بدر معاون وزارت مالیه
محترماً به آن جناب تأیید می نماید که در موقع امضای قرارداد مربوط به تصفیه
محاسبه بین ایران و آلمان مورخ امروز و پروتکل ضمیمه آن موافقت گردید که
تجارتخانه های ایرانی دایره در آلمان که قبل از عقد قرارداد مزبور در حدود مقررات
قانونی جاری آلمان مخارج حمل و نقل دریایی خود را به مؤسسات کشتیرانی آلمانی به
ریش مارک می پرداختند، می توانند در آتیه نیز مخارج مزبور را کمافی السابق به
ریش مارک به مؤسسات مزبور بپردازند. همین ترتیب نسبت به کلیه تجارتخانه های
ایرانی که در آتیه نیز در آلمان دایر گردند، معمول خواهد گردید.
آقای معاون وزارت مالیه، احترامات مرا قبول فرمایید.

امضا

۱۱. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان
مراسله نمرة ۵ - الف محرمانه
مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

آقای دکتر ولتات مدیرکل

محترماً وصول مراسله مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵ شما را که به قرار ذیل است:
« در موقع امضای قرارداد مربوط به تصفیة محاسبه بین ایران و آلمان مورخ امروز
و پروتکل ضمیمه آن موافقت گردید که تجارتخانه های ایرانی دایره در آلمان که قبل از عقد
قرارداد مزبور در حدود مقررات قانونی جاری آلمان مخارج حمل و نقل دریایی خود را به
مؤسسات کشتیرانی آلمانی به رایش مارک می پرداختند، می توانند در آتیه نیز مخارج
مزبور را کمافی السابق به رایش مارک به مؤسسات مزبور بپردازند. همین ترتیب نسبت به
کلیه تجارتخانه های ایرانی که در آتیه نیز در آلمان دایر گردند، معمول خواهد گردید.»
اشعار و به نام دولت ایران با مندرجات آن اظهار موافقت می نماید.
آقای مدیرکل، احترامات فائقة این جانب را قبول فرماید.

امضا

۱۲. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
مراسله نمرة ۶
برلن مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵.

جناب آقای بدر معاون وزارت مالیه
محترماً به آن جناب تأیید می نمایم که در موقع امضای قرارداد مربوط به تصفیة
محاسبه بین آلمان و ایران مورخ امروز موافقت حاصل شد که پرداختهای فوری مربوط به
بدهی هایی که به مفهوم ماده ۱۱ قرارداد عنوان مخارج فرعی دارند ممکن است از محل
وجوه حاصله از فروش مال التجاره بدون اجازه قبلی صندوق تهاتر آلمان و بانک ملی
ایران به عمل آید.

بدیهی است صاحبان حساب مزبور مکلفند هر موقع که از طرف صندوق تهاتر
آلمان و یا بانک ملی ایران تقاضا شود، صورتهای مشروح این نوع پرداختها را تسلیم
نمایند.

آقای معاون وزارت مالیه، احترامات فائقة مرا قبول فرمایید.

امضا

۱۳. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان

مراسله نمرة ۶ - الف

برلن مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

آقای دکتر ولتات مدیرکل

محترماً وصول مراسله شما مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵ را که به قرار ذیل است:

« محترماً به آن جناب تأیید می نمایم که در موقع امضای قرارداد مربوط به تصفیة محاسبه بین آلمان و ایران مورخ امروز موافقت حاصل شد که پرداختهای فوری مربوط به بدهی هایی که به مفهوم ماده ۱۱ قرارداد عنوان مخارج فرعی دارند ممکن است از محل وجوه حاصله از فروش مال التجاره بدون اجازه قبلی صندوق تهاتر آلمان و بانک ملی ایران به عمل آید.

بدیهی است صاحبان حساب مزبور مکلفند هر موقع که از طرف صندوق تهاتر آلمان و یا بانک ملی ایران تقاضا شود، صورتهای مشروح این نوع پرداختها را تسلیم نمایند.»

اشعار و به نام دولت ایران با مندرجات آن اظهار موافقت می نماید.

آقای مدیرکل، خواهشمندم احترامات فائقة این جانب را قبول فرمایید.

امضا

۷. پروتکلهای محرمانه راجع به مبادلات تجارتی

۱. پروتکل ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶

پروتکل محرمانه راجع به باره [ای] مسائل مربوط به مبادلات تجارتی بین آلمان و ایران در نتیجه مذاکرات بین نمایندگان دولتین آلمان و ایران در برلن موافقتهای ذیل حاصل گردید:

ماده ۱

دولت ایران ورود اجناس آلمانی را طبق صورت رسمی سهمیه آزاد ایران اجازه می دهد.

ماده ۲

دولت آلمان صدور تصدیقات اسعاری را برای ورود اجناس ایرانی مذکوره در فهرست ضمیمه طبق مقررات مربوطه به تنظیمات اسعاری به طور نامحدود تأمین می نماید.

ماده ۳

دولت آلمان طبق مقررات مربوط به تنظیمات اسعاری در مدت از اول ژانویه تا ۳۱ دسامبر ۱۹۳۶ برای واردات قالی ایران (مشمول نمرات ۴۰۱ ex - بافته شده با ابریشم طبیعی - و ۴۲۸ a/b) فهرست احصایه آلمان) تا میزان دو میلیون مارک و برای واردات گردو و خشکبار ایران (مشمول نمرات ۴۶ b - ۴۸ c/d - ۵۲ c - ۵۳ و ۵۴ a/b) فهرست احصایه آلمان) تا میزان سه میلیون مارک تصدیقات اسعاری صادر خواهد نمود. با حفظ این اختیار برای دولت ایران که از سهمیه پیش بینی شده برای قالی تا میزان پانصد هزار مارک کسر و معادل آن به سهمیه معینه برای گردو و خشکبار بیفزاید. در سنوات آتی هر سال از مبالغ مذکور در قسمت اول فوق معادل میزانی که مبالغ مزبور از صدی بیست و پنج کل واردات آلمان از ایران به موجب احصایه سال قبل از آلمان تجاوز نموده باشد، کسر خواهد شد.

در سنوات آتی هر سال به مبالغ مذکوره در قسمت اول فوق به میزانی که صدی بیست و پنج کل واردات آلمان از ایران طبق احصایه سال قبل آلمان از مبالغ مزبور تجاوز کرده باشد، افزوده خواهد شد.

برای به دست آوردن مبالغی که طبق قسمتهای ۲ و ۳ فوق باید کسر یا اضافه

شود وجوهی که برای خرید اجناس آلمانی از طرف ایران به اسعار واقعی پرداخته شده باشد، به میزان کل واردات آلمان از ایران معینه در احصایه آلمان افزوده خواهد شد. مبالغ پیش‌بینی شده برای واردات قالی و گردو و خشکبار به دوره‌های سه ماهه به نسبت قیمتی که اجناس مزبور در دوره‌های مختلف سه ماهه سال قبل طبق احصایه گمرکی آلمان از ایران وارد شده است، تقسیم خواهد شد. لکن در صورتی که مقتضیات تجارتی ایجاب کند بر حسب تقاضای یکی از طرفین متعاهدین مذاکرات برای پیدا کردن مأخذ مناسب دیگری جهت تقسیم مزبور تجدید خواهد شد. ورود اجناس ایرانی که در مواد اول و دوم فوق مذکور نیست در حدود مقررات عمومی آلمان میسر خواهد بود.

ماده ۴

این پروتکل از تاریخ امضا مجرا و مقررات آن از اول ژانویه ۱۹۳۶ به بعد اثر قهرایی داشته و برای مدت نامحدود به قوت خود باقی خواهد بود با محرز بودن اینکه هر یک از طرفین متعاهدین می‌تواند در هر موقع فسخ آن را اعلام نماید در این صورت پروتکل مزبور سه ماه بعد از انقضای ماهی که در ظرف آن اعلام فسخ به عمل آمده است، خاتمه خواهد یافت.

علی‌ای حال همان موقعی که قرارداد مربوطه به طرز پرداخت منعقد بین ایران و آلمان مورخ ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ از درجه اعتبار ساقط شود، پروتکل حاضر نیز ملغی خواهد بود.

در برلن نستختان در تاریخ ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶ به زبانهای آلمانی و فارسی و فرانسه تحریر شد.

در صورت اختلاف نظر متن فرانسه معتبر خواهد بود.

برلن ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶

امضای طرف آلمان

امضای طرف ایران

فهرست مال التجاره های ایرانی که برای ورود آنها تصدیقات اسعاری نامحدود صادر خواهد شد

مال التجاره	نمره فهرست احصایه آلمان
گندم	۲ a
جو	۳ a/b
ارزن	۶
برنج	۱۰ و ۱۶۳
پنبه خام	۲۸ a
میوه و برگ و گیاه هایی که مصرف صنعتی دارند	۷۱ a
زیره صحرایی، موس دیلاند و خزّه های دیگر، تمر هندی، کاسیای	۷۲ c
خام میوه و برگ و گیاه و ساقه هایی که به مصرف طبی می رسد.	
پوستهای درخت برای دباغی (حتی به صورت کوبیده)	۹۲ a/c
آلگار و بیا، بابلق، دیویدوی ماز و هلیله	۹۴ a/f
انگم، سندروس، صمغهای لاک و جلا، صمغهای دیگر	۹۷ a/g
موم زنبور عسل و سایر مومهای حشره به صورت طبیعی	۱۴۱
پشم خام گوسفند	۱۴۴ a/f
کرک شتر (خام و جوشانده)	۱۴۵ a ^۱
موی بز (خام و جوشانده)	۱۴۵ a ^۲
پیلۀ ابریشم	۱۵۲
پوست و چرم خام	۱۵۳ a/r
پوستهای لباس خام (روباه، خز گرگ، شغال، سگ آبی،	۱۵۵
گرینه کوهی سایر اقسام گرینه، راسو، پوست بره)	
روده گوسفند	ex ۱۵۷ a
مستخرجات حیوانی	۱۶۱ b
عصاره های دباغی	۳۸۴ a, c, e

۲. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان

مراسله نمرة ۱ محرمانه

برلن — مورخه ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶

به آقای دکتر ولتات مدیرکل — برلن

آقای مدیرکل

با عطف به مقررات مندرج در ماده اول پروتکل محرمانه راجع به پاره مسائل مربوطه به مبادلات تجارتي بين ايران و آلمان امضا شده در تاريخ امروز، محترماً به نام دولت ايران مراتب ذيل را به استحضار شما مي رسانم.

۱. دولت ايران ورود مال التجاره آلماني را طبق صورت رسمي سهميه آزاد ايران قبول مي کند. ليکن هرگاه به علت تمام شدن سهميه پيش بيني شده در صورت مزبور صدور جواز جهت ورود مال التجاره هاي آلماني به ايران مقدور نباشد، دولت ايران سهميه مزبور را به ميزاني که براي دادن جوازيها تقاضا شده کافي باشد، اضافه خواهد نمود.

۲. آنچه راجع به مال التجاره هايي است که فقط دولت ايران وارد مي کند، دولت ايران هر اندازه که بيشتر مقدور باشد، منافع صادرات آلمان را در نظر خواهد گرفت.

آقای مدیرکل، احترامات فائقه مرا قبول فرمایید.

امضا

۳. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
مراسله نمرة ۱ - الف محرمانه
برلن - مورخ ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶
به جناب آقای بدر معاون وزارت مالیه - برلن

آقای معاون

محترماً وصول مراسله محرمانه آن جناب را که به مضمون ذیل است:
«با عطف به مقررات مندرج در ماده اول پروتکل محرمانه راجع به پاره مسائل
مربوطه به مبادلات تجاری بین ایران و آلمان امضا شده در تاریخ امروز، محترماً به نام
دولت ایران مراتب ذیل را به استحضار شما می‌رسانم.

۱. دولت ایران ورود مال التجاره آلمانی را طبق صورت رسمی سهمیه آزاد ایران
قبول می‌کند. لیکن هرگاه به علت تمام شدن سهمیه پیش‌بینی شده در صورت مزبور
صدور جواز جهت ورود مال التجاره‌های آلمانی به ایران مقدور نباشد، دولت ایران سهمیه
مزبور را به میزانی که برای دادن جوازهای تقاضا شده کافی باشد، اضافه خواهد نمود.
۲. آنچه راجع به مال التجاره‌هایی است که فقط دولت ایران وارد می‌کند،
دولت ایران هر اندازه که بیشتر مقدور باشد، منافع صادرات آلمان را در نظر خواهد
گرفت.»

اشعار و به نام دولت آلمان با مندرجات آن اظهار موافقت می‌نمایم.
آقای معاون، احترامات فائقه مرا قبول فرمایید.

امضا

۴. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
مراسله نمرة ۲ محرمانه
برلن - مورخه ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶
به جناب آقای بدر معاون وزارت مالیه برلن

آقای معاون

در جریان مذاکراتی که منجر به عقد پروتکل محرمانه امضا شده امروز در باب
مبادلات تجارتي بين ايران و آلمان شده است، نسبت به پاره از مسائل مهمه مربوط به
مبادلات بين آلمان و ايران قرارهايي داده شد. چون بسطی که امید می رود در این
مبادلات حاصل شود ممکن است طرح مسائل جدیدی را پیش بیاورد که در طی
مذاکرات فی مابین مورد بحث واقع نگردیده است، لهذا اینجانب به نام دولت آلمان اعلام
می دارد که حاضر است کلیه پیشنهادهایی را که به منظور ایجاد تسهیلات جدیدی در
مبادلات تجارتي و یا برای رفع محظورات در تجارت بشود، با نظر مساعد مورد مذاقه قرار
دهد.

آقای معاون، احترامات فائقه مرا قبول فرمایید.

امضا

۵. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان
مراسله نمرة ۲ - الف محرمانه
برلن - مورخه ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶
به آقای دکتر ولتات مدیرکل برلن

آقای مدیرکل

در مراسله محرمانه امروز خودتان لطفاً مراتب ذیل را به اینجانب اطلاع داده اید:
«در جریان مذاکراتی که منجر به عقد پروتکل محرمانه امضا شده امروز در باب
مبادلات تجاری بین ایران و آلمان شده است، نسبت به پاره [ای] از مسائل مهمه مربوط
به مبادلات بین آلمان و ایران قراردایی داده شد. چون بسطی که امید می رود از این
مبادلات حاصل شود ممکن است طرح مسائل جدیدی را پیش بیاورد که در طی
مذاکرات فی مابین مورد بحث واقع نگردیده است، لهذا این جانب به نام دولت آلمان
اعلام می دارد که حاضر است کلیه پیشنهادهایی را که به منظور ایجاد تسهیلات جدیدی
در مبادلات تجاری و یا برای رفع محظورات در تجارت بشود، با نظر مساعد مورد مذاقه
قرار دهد.»

به نام دولت ایران از این اطلاع اتخاذ سند نموده و احتراماً تأیید می نمایم که
دولت ایران نیز به نوبه خود حاضر است کلیه پیشنهادهایی را که به منظور ایجاد تسهیلات
جدیدی در مبادلات تجاری و یا برای رفع محظورات در تجارت بشود با نظر مساعد مورد
مذاقه قرار دهد.

در این موقع احتراماً به شما تأیید می نمایم که هیچ گونه عوارض بابت جواز ورود
اجناس آلمانی به ایران مأخوذ نخواهد گردید.
آقای مدیرکل، احترامات فائقه مرا قبول فرمایید.

امضا

۶. نامه دکتروالتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی

مراسله نمرة ۳

برلن — مورخه ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶

به جناب آقای بدر معاون وزارت مالیه — برلن

آقای معاون

احتراماً به آن جانب تأیید می نمایم که موقع عقد قرارداد راجع به طرز پرداخت بین آلمان و ایران در مسائل ذیل موافقت حاصل گردید.

باز کردن حسابهای تهاتر خصوصی همچنین تهاتر مستقیم بابت بدهی های ذات البین مربوط به مبادلات ایران و آلمان جز با تصویب مقامات ذی صلاحیت طرفین مجاز نخواهد بود.

معاملات مربوط به تهاتر خصوصی که قبل از سی ام اکتبر ۱۹۳۵ از طرف دوایر صلاحیتدار آلمان اجازه آن داده شده است، قابل انجام و تسویه خواهد بود.

به حسابهای تهاتر خصوصی که قبل از سی ام اکتبر ۱۹۳۵ اجازه باز شدن آن داده شده، ممکن است ادامه داده شود.

آقای معاون، احترامات فائقه مرا قبول بفرمایید.

امضا

۷. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان
مراسله نمره ۳ الف
برلن - مورخه ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶
به آقای دکتر ولتات مدیرکل - برلن

آقای مدیرکل

محترماً وصول مراسله شما را که به مضمون ذیل است:
«احتراماً به آن جانب تأیید می‌نمایم که موقع عقد قرارداد راجع به طرز پرداخت
بین آلمان و ایران در مسائل ذیل موافقت حاصل گردید.
باز کردن حسابهای تهاتر خصوصی همچنین تهاتر مستقیم بابت بدهی‌های
ذات البین مربوط به مبادلات ایران و آلمان جز با تصویب مقامات ذی‌صلاحیت طرفین
مجاز نخواهد بود.
معاملات مربوطه به تهاتر خصوصی که قبل از سی ام اکتبر ۱۹۳۵ از طرف دوایر
صلاحیتدار آلمان اجازه آن داده شده، قابل انجام و تسویه خواهد بود.
به حسابهای تهاتر خصوصی که قبل از سی ام اکتبر ۱۹۳۵ اجازه باز شدن آن
داده شده، ممکن است ادامه داده شود.»
اشعار و به نام دولت ایران با مندرجات آن اظهار موافقت می‌نمایم.
آقای مدیرکل، احترامات فائقه مرا قبول فرمایید.

امضا

۸. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
مراسله نمرة ۴

برلن — مورخه ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶
به جناب آقای بدر معاون وزارت مالیه برلن

آقای معاون

احتراماً به آن جانب تأیید می‌نمایم که ایرانی‌های واردکننده اجناس آلمانی در
مدت اعتبار قرارداد راجع به طرزپرداخت بین آلمان و ایران مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵ نیز
می‌توانند کمافی السابق از اجازه که دولت آلمان به طور کلی برای پرداخت قسمتی از
قیمت مال التجاره‌های آلمانی از محل شپرمارک (مارک بلوکه) اعطا نموده است،
استفاده نمایند.

آقای معاون، احترامات فائقه مرا قبول فرمایید.

امضا

۹. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان
مراسله نمره ۴ - الف
برلن - مورخه ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶
به آقای دکتر ولتات مدیرکل - برلن

آقای مدیرکل

محترماً وصول مراسله شما را که به مضمون ذیل است:
« احتراماً به آن جانب تأیید می نمایم که ایرانی های وارد کننده اجناس آلمانی
در مدت اعتبار قرارداد راجع به طرز پرداخت بین آلمان و ایران مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵
نیز می توانند کمافی السابق از اجازه که دولت آلمان به طور کلی برای پرداخت قسمتی از
قیمت مال التجاره های آلمانی از محل شهرمارک (مارک بلوکه) اعطا نموده است،
استفاده نمایند».

اشعار و به نام دولت ایران با مندرجات آن اظهار موافقت می نمایم.
آقای مدیرکل، احترامات فائقه مرا قبول فرمایید.

امضا

۱۰. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان
 مراسله نمرة ۵ محرمانه
 برلن - مورخه ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶
 به آقای دکتر ولتات مدیرکل - برلن

آقای مدیرکل

در تعقیب مذاکراتی که به عمل آمده است، محترماً به شما تأیید می‌نمایم که دولت ایران به تجارتخانه‌های ایرانی که قبل از سی‌ام اکتبر ۱۹۳۵ مال التجاره‌های آلمانی را خریداری ولی قیمت آنها را هنوز نپرداخته‌اند، استثنائاً اجازه خواهد داد که خارج از مقرراتی که در قرارداد مربوط به طرزپرداخت بین آلمان و ایران مورخ سی‌ام اکتبر ۱۹۳۵ مقرر گردیده، قروض خود را به اسعار آزاد تأدیه نمایند، مشروط بر اینکه فروشندگان قبل از سی‌ام اکتبر ۱۹۳۵ بابت طلب خود از خریداران ایرانی در مقابل تحویل مال التجاره مبادعه‌هایی توسط بانکهای مستقر در مملکت ثالث دریافت نموده باشند.

آقای مدیرکل، احترامات فائقه مرا قبول فرمایید.

امضا

۱۱. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
مراسله نمرة ۵ - الف محرمانه
برلن - مورخ ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶
به جناب آقای بدر معاون وزارت مالیه - برلن

آقای معاون

محترماً وصول مراسله شما را که به مضمون ذیل است:
«در تعقیب مذاکراتی که به عمل آمده است محترماً به شما تأیید می نمایم که
دولت ایران به تجارتخانه های ایرانی که قبل از سی ام اکتبر ۱۹۳۵ مال التجاره های
آلمانی را خریداری ولی قیمت آنها را هنوز نپرداخته اند استثنائاً اجازه خواهد داد که
خارج از مقرراتی که در قرارداد مربوط به طرزپرداخت بین آلمان و ایران مورخ سی ام
اکتبر ۱۹۳۵ مقرر گردیده، قروض خود را به اسعار آزاد تأدیه نمایند، مشروط بر اینکه
فروشنندگان قبل از سی ام اکتبر ۱۹۳۵ بابت طلب خود از خریداران ایرانی در مقابل
تحویل مال التجاره مساعده هایی توسط بانکهای مستقر در مملکت ثالث دریافت نموده
باشند.»

اشعار و به نام دولت آلمان با مندرجات آن اظهار موافقت می نمایم.
آقای معاون، احترامات فائقه مرا قبول فرمایید.

امضا

۱۲. پروتکل ۸ اکتبر ۱۹۳۹

پروتکل محرمانه

به موجب ماده ۲ پروتکل محرمانه راجع به مسائل مربوط به معاملات بازرگانی بین ایران و آلمان مورخ ۲۷ مهر ۱۳۱۷ (۱۹ اکتبر ۱۹۳۸) نسبت به حداقل فرستاده‌های ایران به آلمان از تاریخ ۱ ژوئیه ۱۹۳۹ تا تاریخ ۳۰ ژوئن ۱۹۴۰ به شرح ذیل موافقت گردید:

شماره فهرست واردات آلمان	نام کالا	مقدار به تن - عدد - و یا بها
۲۲ آ	گندم	۲۰,۰۰۰ تن (x)
۳	جو	۱۰,۰۰۰ تن
۲۸ آ	پنبه	۳۲,۵۰۰ تن (xx)
۲۹	توتون	۱۵۰۰ تن
از ۴۶ ب	گردو و فندق	۴۰۰ تن
۴۸ آ	سیب گلابی و میوه‌جات خشک دیگر	۱۰۰۰ تن
۴۸ س	زردآلو، هلو خشک	۵۰۰۰ تن
از ۵۱ س و از ۵۴ ب	پسته	۳۰۰ تن
۵۲ س	کشمش	۸۰۰۰ تن
از ۵۳	خرما	۸۰۰۰ تن
۵۴ آ	بادام	۲۰۰۰ تن
از ۶۰	تریاک	۳۶ تن
از ۷۱ آ	هسته زردآلو	۵۰۰ تن
از ۹۷ ف	کتیرا (معروف به صمغ شیرازی)	۵۰۰ تن
۹۷ ک	کتیرا	۷۰۰ تن
از ۱۴۴ س. ف	پشم دباغی	۱۵۰۰ تن
از ۱۴۵ آ. ۲	کرک بز	۱۰۰۰ تن
از ۱۴۴ آ ف	پشم قیچی شده	۳۰۰۰ تن
از ۱۴۵ آ ۲	موی بز	۱۲۰۰ تن

از ۱۴۵	موی شتر	۸۰۰ تن
۱۰/۱۶۳	برنج	۲۰,۰۰۰ تن
از ۱۵۷ آ	روده	۳۰۰ تن
از ۲۳۷ آ	خاکسرخ	۱۰۰۰ تن
از ۴۰۱ و از ۴۲۸ آ. ب	فرش	۵ میلیون مارک
از ۵۴۴ آ. ب	پوست گوسفند، بز، بزغاله و همچنین چرم گوسفند و بز و بزغاله	سه میلیون عدد
از ۵۶۳	پوست بره، گوسفند و بز به منظور مصرف پوستی	یک میلیون عدد

(x) تبصره — موافقت حاصل گردید که مقدار سهمیه گندم معادل ۷۵ درصد مقدار کل صادرات سالیانه گندم ایران خواهد بود. چنانچه مقدار مزبور از بیست و هشت هزار تن بیشتر و یا از بیست هزار تن کمتر باشد.

(xx) تبصره — ده هزار تن از سهمیه پنبه به موجب پیمان منعقدۀ فی مابین شرکت سهامی قماش تهران و شرکت سهامی کریستیان دیریک — لانکن بیلاو مورخ ۱۹ تیر ۱۳۱۸ (۱۱ ژوئیه ۱۹۳۹) تحویل خواهد گردید.

در تهران به زبان آلمانی و فارسی در دو نسخه اصلی از هر زبان به امضا رسید.

۱۵ مهر ۱۳۱۸

۸ اکتبر ۱۹۳۹

امضای فارسی   امضای لاتین

۱۳. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان
برلن ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶

آقای ولتات مدیرکل

در موقع امضای پیمان راجع به تسویه پرداختهای بین آلمان و ایران مورخ ۳۰
اکتبر ۱۹۳۵ (x) نامه محرمانه شماره ۵ مربوط به پرداخت کرایه باربری دریایی به
مارک از طرف بنگاههای ایران مقیم آلمان بین ما مبادله گردید.
نظر به علاقه ای که بنگاههای مزبور به مفاد نامه مذکور دارند، با کمال احترام
به نام دولت ایران موافقت شما را با انتشار نامه مزبور تقاضا می نمایم.
احترامات فائقه خود را اظهار می دارم — بدر

(x) مطابق پیمان مورخ ۴ ژانویه ۱۹۳۹

۱۴. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
برلن ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶

جناب آقای بدر معاون وزارت مالیه

با کمال احترام وصول نامه ذیل را:

«(x) در موقع امضای پیمان راجع به تسویه پرداختهای بین آلمان و ایران مورخ
۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ نامه محرمانه شماره ۵ مربوط به پرداخت کرایه باربری دریایی به مارک
از طرف بنگاههای ایران مقیم آلمان بین ما مبادله گردید.
نظر به علاقه ای که بنگاههای مزبور به مفاد نامه مذکور دارند، با کمال احترام
به نام دولت ایران موافقت شما را با انتشار نامه مزبور تقاضا می نمایم.»
اشعار و به نام دولت آلمان موافقت خود را به انتشار این نامه اعلام می دارد.
احترامات فائقه خود را تقدیم می دارد— ولتات

(x) مطابق پیمان مورخ ۴ ژانویه ۱۹۳۹

۱۵. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی

برلن ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶

یادداشت جهت جناب آقای بدر، معاون وزارت مالیه

ضمن مذاکراتی که امروز منتهی به عقد و امضای پروتکل مربوطه به مسائل معاملات بازرگانی بین آلمان و ایران گردید، پاره [ای] اشکالات راجع به واردات کالای آلمان به ایران مورد بحث واقع گردید. هیئت نمایندگان آلمان در آن موقع تقاضا نمودند که مقرراتی وضع گردد که اولاً برای ارزش پروانه ورود و تعیین میزان حقوق گمرکی از روی قیمت جهت کالای آلمان در موقع ورود به ایران قیمت خرید جنس به اضافه کلیه مخارج لازمه کالای وارداتی تا محل ورود بدون به حساب آوردن گمرک ورودی و سایر عوارض ورودی مأخذ قرار داده شود و ثانیاً برای تعیین قیمت خرید صورت حساب کالا که به تصدیق یکی از اطافهای تجارت و یا نماینده تجارتنی و یا فلاحتی آلمان رسیده باشد، شناخته شود.

و ثالثاً عوارض راه داری به نحوی تنظیم شوند که مانع از ورود کالای آلمانی

نگردد.

ولتات

۱۶. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی

جناب آقای وزیر دارایی

موضوع: ضمانت‌های بانکی جهت صدور کالا به ایران

دولت شاهنشاهی ایران برای سفارشات که به تجارتخانه‌های آلمانی داده تا به حال مرتباً ضمانت بانکی مطالبه نموده است. تجارتخانه‌های آلمانی فقط در صورتی می‌توانستند این ضمانت را بدهند که بانکهای آلمانی طرف معامله آنها در برابر بانک ملی تعهد نمایند که در صورت تقاضای پرداخت ضمانت از عهده آن برآیند. اینک که پیمان راجع به طرزپرداخت بین ایران آلمان منعقد گردیده، به بانکهای آلمان اجازه ارزی برای ایفای چنین تعهدی نسبت به بانک ملی ایران فقط در صورتی داده می‌شود که ایفای این تعهد فقط به همان نحو و طرز که پرداخت از طرف دولت شاهنشاهی ایران انجام می‌گیرد، صورت پذیرد، یعنی در صورت پرداخت ارز از طرف دولت شاهنشاهی ایران به ارز و در صورت پرداخت به مارک پایاپای، به مارک پایاپای.

ولتات

جناب آقای بدر،

وزیر دارایی دولت شاهنشاهی ایران

تهران

۱۷. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی

برلن ۱۰ فوریه ۱۹۳۶

محرمانه

جناب آقای بدر، معاون وزارت مالیه

طبق تقاضای جناب عالی، با کمال احترام به نام دولت آلمان به اطلاع آن جناب می‌رساند که مقصود از ادوات جنگی که پرداخت قیمت آن به موجب یادداشت محرمانه شماره ۲ مورخ ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ بایستی به ارز به عمل آید، فقط ادواتی به شمار می‌روند که خروج آنها از آلمان منوط به اجازه کمیسر صادرات و واردات آلمان باشد. فهرستی از این اشیا در آگهی که در تاریخ ۱۶ نوامبر ۱۹۳۵ از طرف کمیسر واردات و صادرات آلمان انتشار یافته مندرج و ترجمه آن به پیوست تقدیم گردیده است.

احترامات فائقه خود را تقدیم می‌دارد.

ولتات

۱۸. نامه هیئت نمایندگی آلمان به هیئت نمایندگی ایران
 هیئت نمایندگی آلمان
 تهران - به تاریخ ۱۵ مهر ۱۳۱۸ (۸ اکتبر ۱۹۳۹)

هیئت نمایندگی ایران

بر مبنای یادداشت مورخ ۱۰ مرداد ۱۳۱۷ (۱ اوت ۱۹۳۸) موافقت حاصل گردید که پرداختهای حاصله از معاملات بازرگانی بین ایران و اطیش سابق از تاریخ ۲۴ تیرماه ۱۳۱۷ (۱۵ ژوئیه ۱۹۳۸) طبق مقررات مربوط به پیمان طرز تسویه پرداخت، مورخ ۷ آبان ماه ۱۳۱۴ (۳۰ اکتبر ۱۹۳۵) بین ایران و آلمان انجام گیرد.
 به نام دولت آلمان این هیئت موافقت می نماید که تمام معاملاتی که قبل از تاریخ ۲۴ تیرماه ۱۳۱۷ (۱۵ ژوئیه ۱۹۳۸) بسته شده و هنوز تسویه نگردیده در صورتی هم که مخصوصاً موافقت شده باشد به ارزش پرداخته شوند، از طریق پایاپای پرداخت گردد.

احترامات فائقه خود را تقدیم می داریم.

هیئت نمایندگی ایران
 تهران

امضا

۱۹. نامه هیئت نمایندگی ایران به هیئت نمایندگی آلمان

تهران - به تاریخ ۱۵ مهر ۱۳۱۸ (۸ اکتبر ۱۹۳۹)

هیئت نمایندگی ایران

هیئت نمایندگی آلمان

با کمال احترام، وصول نامه امروز شما را به شرح ذیل:

«بر مبنای یادداشت مورخ ۱۰ مرداد ۱۳۱۷ (۱ اوت ۱۹۳۸) موافقت حاصل گردید که پرداختهای حاصله از معاملات بازرگانی بین ایران و اطریش سابق از تاریخ ۲۴ تیرماه ۱۳۱۷ (۱۵ ژوئیه ۱۹۳۸) طبق مقررات مربوط به پیمان طرز تسویه پرداخت، مورخ ۷ آبان ماه ۱۳۱۴ (۳۰ اکتبر ۱۹۳۵) بین ایران و آلمان انجام گیرد. به نام دولت آلمان این هیئت موافقت می نماید که تمام معاملاتی که قبل از تاریخ ۲۴ تیرماه ۱۳۱۷ (۵ ژوئیه ۱۹۳۸) بسته شده و هنوز تسویه نگردیده در صورتی هم که مخصوصاً موافقت شده باشد به ارزش پرداخته شوند، از طریق پایاپای پرداخت گردد.» اشعار و به نام دولت شاهنشاهی ایران موافقت خود را اعلام می داریم. احترامات فائقه خود را اظهار می داریم.

هیئت نمایندگی آلمان

تهران

امضا

۲۰. نامه هیئت نمایندگی آلمان به هیئت نمایندگی ایران
تهران - به تاریخ ۱۵ مهر ۱۳۱۸ (۸ اکتبر ۱۹۳۹)
هیئت نمایندگی آلمان

هیئت نمایندگی ایران

در موقع امضای پروتکل محرمانه مربوط به مسائل بازرگانی بین ایران و آلمان
مورخ ۲۷ مهر ۱۳۱۷ (۱۹ اکتبر ۱۹۳۸) و همچنین پیمان مربوط به تصفیه محاسبه‌ها
بین ایران و آلمان مورخ ۱۵ دی ۱۳۱۷ (۴ ژانویه ۱۹۳۹) موافقت شد که نامه‌ها و
یادداشت‌هایی که به مناسبت عقد پیمان مورخ ۷ آبان ۱۳۱۴ (۳۰ اکتبر ۱۹۳۵) و پیمان
مورخ ۱۰ بهمن ۱۳۱۴ (۳۱ ژانویه ۱۹۳۶) رد و بدل گردیده تا حدی که موضوع آنها از
بین نرفته به قوت خود باقی بمانند.

بنا بر این نامه‌ها و یادداشت‌هایی که به شرح ذیل به پیوست این نامه می‌باشند:

۱ الف. ب تا ۶ الف. ب مربوط به پیمان پایاپای و ۱ الف. ب تا ۳ الف. ب
مربوط به پروتکل محرمانه با تغییراتی که در نتیجه وضع پیمان جدید در آنها داده شده،
به قوت خود باقی می‌مانند.

احترامات فائقه خود را تقدیم می‌داریم.

هیئت نمایندگی ایران

تهران

امضا

۲۱. نامه هیئت نمایندگی ایران به هیئت نمایندگی آلمان

تهران— به تاریخ ۱۵ مهر ۱۳۱۸ (۸ اکتبر ۱۹۳۹)

هیئت نمایندگی ایران

هیئت نمایندگی آلمان

محترماً وصول نامه مورخ امروز شما را که به قرار ذیل است:

«در موقع امضای پروتکل محرمانه مربوط به مسائل بازرگانی بین ایران و آلمان مورخ ۲۷ مهر ۱۳۱۷ (۱۹ اکتبر ۱۹۳۸) و همچنین قرارداد مربوط به تصفیه محاسبه بین ایران و آلمان مورخ ۱۵ دی ۱۳۱۷ (۴ ژانویه ۱۹۳۹) موافقت شد که نامه ها و یادداشتهایی که به مناسبت عقد پیمان مورخ ۷ آبان ۱۳۱۴ (۳۰ اکتبر ۱۹۳۵) و پیمان مورخ ۱۰ بهمن ۱۳۱۴ (۳۱ ژانویه ۱۹۳۶) رد و بدل گردیده تا حدی که موضوع آنها از بین نرفته به قوت خود باقی بمانند. بنا براین نامه ها و یادداشتهایی که به شرح ذیل به پیوسته این نامه می باشند:

۱ الف. ب تا ۶ الف. ب مربوط به پیمان پایاپای ۱ الف. ب تا ۱۳. ب مربوط به پروتکل محرمانه با تغییراتی که در نتیجه وضع پیمان جدید در آنها داده شده، به قوت خود باقی می مانند.»

اشعار و به نام دولت شاهنشاهی ایران با مندرجات آن اظهار موافقت می نمایم. احترامات فائقه خود را تقدیم می داریم.

هیئت نمایندگی آلمان

تهران

امضا

۲۲. نامه دکتر ولنت، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
مراسله نمرة ۱ محرمانه ب
مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

جناب آقای بدر، معاون وزارت مالیه
افتخار دارم به آن جناب تأیید نمایم که در موقع امضای قرارداد مربوط به تصفیة
محاسبه بین ایران و آلمان مورخ امروز و پروتکل ضمیمه قرارداد مزبور موافقتهای ذیل نیز
به عمل آمد:

هرگاه اجرای مقرراتی که در قرارداد تصفیة محاسبه بین ایران و آلمان پیش بینی
شده ایجاد مشکلاتی برای تجارت ایران و آلمان بنماید، برحسب تقاضای یکی از طرفین
بلافاصله مذاکرات بین دو طرف متعاهد برای رفع مشکلات شروع خواهد گردید.

هرگاه موجودی محاسبه تهاتر عمومی از یک میلیون رایش مارک و یا معادل آن
به ریال تجاوز نماید، دولتین آلمان و ایران برای اینکه در اسرع اوقات توازن حساب تهاتر
برقرار گردد، داخل مذاکره خواهند گردید.

هرگاه یکی از طرفین متعاهدین برای محصول صادراتی خود جایزه و یا تسهیلات
مخصوصی را برقرار نماید از این بابت نسبت به صدور همان محصول به طرف مملکت
متعاهد استثنایی قایل نخواهد گردید.

آقای معاون وزارت مالیه، احترامات فائقة مرا قبول فرمایید.

۲۳. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان
 مراسله نمرة ۱ الف محرمانه
 مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

آقای دکتر ولتات مدیرکل

محترماً وصول مراسله شما مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵ را که به قرار ذیل است:
 «هرگاه اجرای مقرراتی که در قرارداد تصفیة محاسبه بین ایران و آلمان
 پیش بینی شده ایجاد مشکلاتی برای تجارت آلمان و ایران بنماید، برحسب تقاضای
 یکی از طرفین بلافاصله مذاکرات بین دو طرف متعاهد برای رفع مشکلات شروع خواهد
 گردید.

هرگاه موجودی محاسبه تهاتر عمومی از یک میلیون رایش مارک و یا معادل آن
 به ریال تجاوز نماید، دولتین ایران و آلمان برای اینکه در اسرع اوقات توازن حساب تهاتر
 برقرار گردد، داخل مذاکره خواهند گردید.

هرگاه یکی از طرفین متعاهدین برای محصول صادراتی خود جایزه و یا تسهیلات
 مخصوصی را برقرار نماید از این بابت نسبت به صدور همان محصول به طرف مملکت
 متعاهد استثنائی قایل نخواهد گردید.»

اشعار و به نام دولت ایران با مندرجات آن اظهار موافقت می نمایم.
 آقای مدیرکل خواهشمندم احترامات فائقة این جانب را قبول فرمایید.

۲۴. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان
مراسله نمرة ۲ محرمانه ب
مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

آقای دکتر ولتات مدیرکل
احتراماً خاطر شما را مستحضر می دارد که مقررات قرارداد مربوط به تصفیة
محاسبه بین ایران و آلمان شامل سفارشات مهمات جنگی دولت ایران در آلمان نخواهد
بود. این سفارشات کمافی السابق به اسعار واقعی تصفیة خواهد گردید، لکن خرید
ماشین آلات و تدارکات مربوط به ساختمان اسلحه و مهمات طبق ترتیبات تهاتر که در
قرارداد معین شده، تصفیة خواهد گردید.
آقای مدیرکل، خواهشمندم احترامات فائقة این جانب را قبول فرمایید.

۲۵. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
مراسله نمره ۲ الف محرمانه
مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

جناب آقای بدر معاون وزارت مالیه
محترماً وصول مراسله آن جناب مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵ را که به قرار ذیل
است:

«مقررات قرارداد مربوط به تصفیه محاسبه بین ایران و آلمان شامل سفارشات
مهمات جنگی دولت ایران در آلمان نخواهد بود. این سفارشات کمافی السابق به اسعار
واقعی تصفیه خواهد گردید. لکن خرید ماشین آلات و تدارکات مربوط به ساختمان
اسلحه و مهمات طبق ترتیبات تهاتر که در قرارداد معین شده است، تصفیه خواهد
گردید.»

اشعار و به نام دولت آلمان با مندرجات آن اظهار موافقت می نماید.
آقای معاون وزارت مالیه، احترامات فائقه مرا قبول فرمایید.

ولتات

۲۶. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
مراسله نمرة ۳ ب
مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

جناب آقای بدر معاون وزارت مالیه
محترماً به آن جناب تأیید می نماید که در موقع امضای قرارداد مربوط به تصفیة
محاسبه بین ایران و آلمان موافقت شد که مقررات قرارداد مزبور شامل سفارشاتى که تا
تاریخ امضای قرارداد مستقیماً از طرف دولت ایران یا یکی از مقامات رسمی ایران یا
توسط تجارتخانه که مأموریت این امر را از طرف دولت ایران دارا بوده است به
تجارتخانه های آلمانی داده شده، نخواهد گردید.
آقای معاون وزارت مالیه، احترامات فائقة مرا قبول فرمایید.

ولتات

۲۷. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان
مراسله نمرة ۳ الف
مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

آقای ولتات مدیرکل

محترماً وصول مراسله مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵ شما را که به قرار ذیل است:
«در موقع امضای قرارداد مربوط به تصفیة محاسبه بین ایران و آلمان موافقت شد
که مقررات قرارداد مزبور شامل سفارشاتى که تا تاریخ امضای قرارداد مستقیماً از طرف
دولت ایران یا یکی از مقامات رسمی ایران یا توسط تجارتخانه که مأموریت این امر را از
طرف دولت ایران دارا بوده است به تجارتخانه های آلمانی داده شده، نخواهد گردید.»
اشعار و به نام دولت ایران با مندرجات آن اظهار موافقت می نماید.
آقای مدیرکل، احترامات فائقة این جانب را قبول فرمایید.

۲۸. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
مراسله نمره ۴ ب
مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

جناب آقای بدر، معاون وزارت مالیه
محترماً به آن جناب تأیید می نماید که تصدیق مبدأ که به موجب ماده پانزده
قرارداد مربوط به تصفیة محاسبه بین ایران و آلمان مورخ امروز باید ارائه شود، دارای
تصدیق قونسولی نخواهد بود.
آقای معاون وزارت مالیه، احترامات فائقة مرا قبول فرماید.

ولتات

x — ماده ۱۲ پیمان مورخ چهارم ژانویه ۱۹۳۹

۲۹. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان

مراسله نمرة ۴ الف

مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

آقای ولتات، مدیرکل

محترماً وصول مراسله مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵ شما را که به قرار ذیل است:

« تصدیق مبدأ که به موجب ماده پانزده قرارداد مربوط به تصفیة محاسبه بین ایران

و آلمان مورخ امروز باید ارائه شود، دارای تصدیق قونسولی نخواهد بود. »

اشعار و به نام دولت ایران با مندرجات آن اظهار موافقت می نماید.

آقای مدیرکل، احترامات فائقة این جانب را قبول فرماید.

بدر

x — ماده ۱۲ پیمان مورخ چهارم ژانویه ۱۹۳۹

۳۰. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
مراسله نمره ۵ محرمانه ب
مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

جناب آقای بدر، معاون وزارت مالیه
محترماً به آن جناب تأیید می نماید که در موقع امضای قرارداد مربوط به تصفیه
محاسبه بین ایران و آلمان مورخ امروز و پروتکل ضمیمه آن موافقت گردید که
تجارتخانه های ایرانی دایره در آلمان که قبل از عقد قرارداد مزبور در حدود مقررات قانونی
جاری آلمان مخارج حمل و نقل دریایی خود را به مؤسسات کشتی رانی آلمانی به رایش
مارک می پرداختند، می توانند در آتی نیز مخارج مزبور را کمافی السابق به رایش مارک
به مؤسسات مزبور بپردازند. همین ترتیب نسبت به کلیه تجارتخانه های ایرانی که در آتی
نیز در آلمان دایر گردند معمول خواهد گردید.
آقای معاون وزارت مالیه، احترامات مرا قبول فرمایید.

ولتات

۳۱. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان
مراسله نمره ۵ الف محرمانه
مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

آقای ولتات، مدیرکل

محترماً وصول مراسله مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵ شما را که به قرار ذیل است:
«در موقع امضای قرارداد مربوط به تصفیه محاسبه بین ایران و آلمان مورخ امروز
و پروتکل ضمیمه آن موافقت گردید که تجارتخانه های ایرانی دایره در آلمان که قبل از
عقد قرارداد مزبور در حدود مقررات قانونی جاری آلمان مخارج حمل و نقل دریایی خود
را به مؤسسات کشتی رانی آلمانی به رایش مارک می پرداختند، می توانند در آتیه نیز
مخارج مزبور را کمافی السابق به رایش مارک به مؤسسات مزبور بپردازند. همین ترتیب
نسبت به کلیه تجارتخانه های ایرانی که در آتیه نیز در آلمان دایر گردند، معمول خواهد
گردید.»

اشعار و به نام دولت ایران با مندرجات آن اظهار موافقت می نماید.
آقای مدیرکل، احترامات فائقه این جانب را قبول فرمایید.

۳۲. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی

مراسله نمرة ۶ ب

برلن مورخه سی ام اکتبر ۱۹۳۵

جناب آقای بدر، معاون وزارت مالیه

محترماً به آن جناب تأیید می نمایم که در موقع امضای قرارداد مربوطه به تصفیة محاسبه بین آلمان و ایران مورخ امروز موافقت حاصل شد که پرداختهای مربوط به بدهی هایی که به مفهوم ماده ۱۱ قرارداد عنوان مخارج فرعی دارند ممکن است از محل وجوه حاصله از فروش مال التجاره بدون اجازه قبلی صندوق تهاتر آلمان و بانک ملی ایران به عمل آید.

بدیهی است صاحبان حساب مزبور مکلفند هر موقع که از طرف صندوق تهاتر آلمان و یا بانک ملی ایران تقاضا شود، صورتهای مشروح این نوع پرداختها را تسلیم نمایند.

آقای معاون وزارت مالیه، احترامات فائقة مرا قبول فرمایید.

ولتات

۳۳. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان

مراسله نمرة ۶ - الف

برلن مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵

آقای ولتات، مدیرکل

محترماً وصول مراسله شما مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵ را که به قرار ذیل است:
 «محترماً به آن جناب تأیید می نمایم که در موقع امضای قرارداد مربوط به تصفیة محاسبه بین آلمان و ایران مورخ امروز موافقت حاصل شد که پرداختهای مربوط به بدهی هایی که به مفهوم ماده ۱۱ قرارداد عنوان مخارج فرعی دارند ممکن است از محل وجوه حاصله از فروش مال التجاره بدون اجازه قبلی صندوق تهاتر آلمان و بانک ملی ایران به عمل آید. بدیهی است صاحبان حساب مزبور مکلفند هر موقع که از طرف صندوق تهاتر آلمان و یا بانک ملی ایران تقاضا شود، صورتهای مشروح این نوع پرداختها را تسلیم نمایند.»

اشعار و به نام دولت ایران با مندرجات آن اظهار موافقت می نماید.
 آقای مدیرکل خواهشمندم، احترامات فائقة این جانب را قبول فرمایید.

بدر

x - ماده هشت پیمان مورخ چهارم ژانویه ۱۹۳۹

۳۴. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان

مراسله نمرة ۱ محرمانه ب

برلن - مورخه ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶

به آقای دکتر ولتات مدیرکل - برلن

آقای مدیرکل

با عطف به مقررات مندرج در ماده اول پروتکل محرمانه راجع به پاره مسائل مربوط به مبادلات تجارتي بين ايران و آلمان امضا شده در تاريخ امروز، محترماً به نام دولت ايران مراتب ذيل را به استحضار شما مي رسانم.

۱. دولت ايران ورود مال التجاره آلماني را طبق صورت رسمي سهميه آزاد ايران قبول مي کند. ليکن هرگاه به علت تمام شدن سهميه پيش بيني شده در صورت مزبور صدور جواز جهت ورود مال التجاره هاي آلماني به ايران مقدور نباشد، دولت ايران سهميه مزبور را به ميزاني که براي دادن جوازي تقاضا شده کافي باشد، اضافه خواهد نمود.

۲. آنچه راجع به مال التجاره هايي است که فقط دولت ايران وارد مي کند، دولت ايران هر اندازه که بيشتر مقدور باشد منافع صادرات آلمان را در نظر خواهد گرفت.

آقای مدیرکل، احترامات فائقه مرا قبول فرماييد.

بدر

۳۵. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
 مراسله نمرة ۱ الف محرمانه
 برلن مورخه ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶
 به جناب آقای بدر، معاون وزارت مالیه - برلن

آقای معاون

محترماً وصول مراسله محرمانه آن جناب را که به مضمون ذیل است:
 «با عطف به مقررات مندرج در ماده اول پروتکل محرمانه راجع به پاره مسائل
 مربوطه به مبادلات تجارتی بین ایران و آلمان امضا شده در تاریخ امروز، محترماً به نام
 دولت ایران مراتب ذیل را به استحضار شما می رسانم.
 ۱. دولت ایران ورود مال التجاره آلمانی را طبق صورت رسمی سهمیه آزاد ایران
 قبول می کند. لیکن هرگاه به علت تمام شدن سهمیه پیش بینی شده در صورت مزبور
 صدور جواز جهت ورود مال التجاره های آلمانی به ایران مقدور نباشد، دولت ایران سهمیه
 مزبور را به میزانی که برای دادن جوازهای تقاضا شده کافی باشد، اضافه خواهد نمود.
 ۲. آنچه راجع به مال التجاره هایی است که فقط دولت ایران وارد می کند، دولت
 ایران هر اندازه که بیشتر مقدور باشد منافع صادرات آلمان را در نظر خواهد گرفت.»
 اشعار و به نام دولت آلمان با مندرجات آن اظهار موافقت می نمایم.
 آقای معاون، احترامات فائقه مرا قبول فرماید.

ولتات

۳۶. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
مراسله نمره ۲ محرمانه ب
برلن - مورخه ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶
به جناب آقای بدر، معاون وزارت مالیه - برلن

آقای معاون

در جریان مذاکراتی که منجر به عقد پروتکل محرمانه امضا شده امروز در باب
مبادلات تجارتي بين ايران و آلمان شده است، نسبت به پاره‌اي از مسائل مهمه مربوط
به مبادلات بين آلمان و ايران قرارهايي داده شده، چون بسطی که امید می‌رود در این
مبادلات حاصل شود ممکن است طرح مسائل جدیدی را پیش بیاورد که در طی
مذاکرات فی‌مابین مورد بحث واقع نگردیده است، لهذا این جانب به نام دولت آلمان
اعلام می‌دارد که حاضر است کلیه پیشنهادهایی را که به منظور ایجاد تسهیلات جدیدی
در مبادلات تجارتي و یا برای رفع محظورات در تجارت بشود با نظر مساعد مورد مذاقه
قرار دهد.

آقای معاون، احترامات فائقه مرا قبول فرمایید.

ولتات

۳۷. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان
 مراسله نمرة ۲ الف محرمانه
 برلن مورخه ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶
 به آقای دکتر ولتات مدیرکل - برلن

آقای مدیرکل

در مراسله محرمانه امروز خودتان لطفاً مراتب ذیل را به اینجانب اطلاع داده‌اید:
 «در جریان مذاکراتی که منجر به عقد پروتکل محرمانه امضا شده امروز در باب
 مبادلات تجاری بین ایران و آلمان شده است، نسبت به پاره‌ای از مسائل مهمه مربوط به
 مبادلات بین آلمان و ایران قرارهایی داده شده، چون بسطی که امید می‌رود از این
 مبادلات حاصل شود ممکن است طرح مسائل جدیدی را پیش بیاورد که در طی
 مذاکرات فی مابین مورد بحث واقع نگردیده است، لهذا این جانب به نام دولت آلمان
 اعلام می‌دارد که حاضر است کلیه پیشنهادهایی را که به منظور ایجاد تسهیلات جدیدی
 در مبادلات تجاری و یا برای رفع محظورات در تجارت بشود، با نظر مساعد مورد مذاقه
 قرار دهد.»

به نام دولت ایران از این اطلاع اتخاذ سند نموده و احتراماً تأیید می‌نمایم که
 دولت ایران نیز به نوبه خود حاضر است کلیه پیشنهادهایی را که به منظور ایجاد تسهیلات
 جدیدی در مبادلات تجاری و یا برای رفع محظورات در تجارت بشود، با نظر مساعد مورد
 مذاقه قرار دهد.

در این موقع احتراماً به شما تأیید می‌نمایم که هیچ گونه عوارض بابت جواز ورود
 اجناس آلمانی به ایران مأخوذ نخواهد گردید.
 آقای مدیرکل، احترامات فائقه مرا قبول فرمایید.

بدر

۳۸. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
مراسله نمرة ۳ ب
برلن — مورخه ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶
به جناب آقای بدر، معاون وزارت مالیه — برلن

آقای معاون

احتراماً به آن جناب تأیید می نمایم که ایرانی های وارد کننده اجناس آلمانی در
مدت اعتبار قرارداد راجع به طرز پرداخت بین آلمان و ایران مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵ نیز
می توانند کمافی السابق از اجازه که دولت آلمان به طور کلی برای پرداخت قسمتی از
قیمت مال التجاره های آلمانی از محل شپرمارک (مارک بلوکه) اعطا نموده است،
استفاده نمایند.

آقای معاون، احترامات فائقه مرا قبول فرمایید.

ولتات

۳۹. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان

مراسله نمره ۳ الف

برلن - مورخه ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶

به آقای دکتر ولتات، مدیرکل - برلن

آقای مدیرکل

محترماً وصول مراسله شما را که به مضمون ذیل است:

« احتراماً به آن جناب تأیید می نمایم که ایرانی های وارد کننده اجناس آلمانی در مدت اعتبار قرارداد راجع به طرز پرداخت بین آلمان و ایران مورخ سی ام اکتبر ۱۹۳۵ نیز می توانند کمافی السابق از اجازه که دولت آلمان به طور کلی برای پرداخت قسمتی از قیمت مال التجاره های آلمانی از محل شیرمارک (مارک بلوکه) اعطا نموده است، استفاده نمایند.»

اشعار و به نام دولت ایران با مندرجات آن اظهار موافقت می نمایم.

آقای مدیرکل، احترامات فائقه مرا قبول فرمایید.

۴۰. نامه هیئت نمایندگی آلمان به هیئت نمایندگی ایران
محرمانه

تهران - به تاریخ ۱۵ مهرماه ۱۳۱۸ (۸ اکتبر ۱۹۳۹)
هیئت نمایندگی آلمان

هیئت نمایندگی ایران

با عطف به قسمت ۲ پیمان الحاقی ماده ۲ پیمان مربوطه به تصفیة محاسبه بین ایران و آلمان مورخ ۱۵ دی ۱۳۱۷ (۴ ژانویه ۱۹۳۹) با کمال احترام تأیید می‌نماییم که راجع به مراتب زیر موافقت حاصل گردید:

شرکتهای کشتی‌رانی آلمان هزینه باربری کالا از ایران به آلمان را به ریال دریافت و از محل این وجوه هزینه خود را در ایران خواهند پرداخت. دولت شاهنشاهی ایران به شرکتهای کشتی‌رانی آلمان اجازه خواهد داد مازاد وجوه حاصله را به ارز آزاد طبق مقررات ارزی ایران به آلمان انتقال دهند.

احترامات فائقة خود را تقدیم می‌داریم.

هیئت نمایندگی ایران
تهران

امضا

۴۱. نامه هیئت نمایندگی ایران به هیئت نمایندگی آلمان

محرمانه

تهران - به تاریخ ۱۵ مهر ۱۳۱۸ (۸ اکتبر ۱۹۳۹)

هیئت نمایندگی ایران

هیئت نمایندگی آلمان

با کمال احترام وصول نامه مورخ امروز شما را که به قرار ذیل است:

«با عطف به قسمت ۲ پیمان الحاقی پیمان مربوط به تصفیه محاسبه بین ایران و آلمان مورخ ۱۵ دی ماه ۱۳۱۷ (۴ ژانویه ۱۹۳۹) با کمال احترام تأیید می‌نمایم که راجع به مراتب زیر موافقت حاصل گردید:

شرکتهای کشتی‌رانی آلمان هزینه باربری کالا از ایران به آلمان را به ریال دریافت و از محل این وجوه هزینه خود را در ایران خواهند پرداخت. دولت شاهنشاهی ایران به شرکتهای کشتیرانی آلمان اجازه خواهد داد مازاد وجوه حاصله را به ارز آزاد طبق مقررات ارزی ایران به آلمان انتقال دهند.»

اشعار و به نام دولت شاهنشاهی ایران با مندرجات آن اظهار موافقت می‌داریم.

هیئت نمایندگی آلمان

امضا

۴۲. نامه هیئت نمایندگی آلمان به هیئت نمایندگی ایران
تهران — به تاریخ ۱۵ مهر ۱۳۱۸ (۸ اکتبر ۱۹۳۹)
هیئت نمایندگی آلمان

هیئت نمایندگی ایران

با کمال احترام تأیید می‌نماییم که در موقع امضای پیمان مربوط به تصفیه محاسبه بین ایران و آلمان مورخ ۱۵ دی ۱۳۱۷ (۴ ژانویه ۱۹۳۹) موافقت حاصل گردید که مقررات ماده ۱۴ پیمان مزبور راجع به تصدیق صدور پروانه ورود مطابق معمول فعلی تا تصمیم ثانوی به موقع عمل گذارده نشود.

این موافقت ممکن است طبق تقاضای یکی از طرفین متعاهدین با اخطار قبلی ۱۵ روزه دو مرتبه لغو گردد. مقررات ماده ۱۴ پیمان مورخ ۴ ژانویه ۱۹۳۹ پس از آن مجدداً دارای اعتبار خواهد شد.

احترامات فائقه خود را تقدیم می‌داریم.

هیئت نمایندگی ایران
تهران

امضا

۴۳. نامه هیئت نمایندگی ایران به هیئت نمایندگی آلمان
تهران - به تاریخ ۱۵ مهر ۱۳۱۸ (۸ اکتبر ۱۹۳۹)
هیئت نمایندگی ایران

هیئت نمایندگی آلمان

با کمال احترام وصول نامه مورخ امروز شما را به شرح ذیل:
« با کمال احترام تأیید می‌نمایم که در موقع امضای پیمان مربوطه به تصفیۀ
محاسبه بین ایران و آلمان مورخ ۱۵ دی ۱۳۱۷ (۴ ژانویه ۱۹۳۹) موافقت حاصل گردید
که مقررات ماده ۱۴ پیمان مزبور راجع به تصدیق صدور و پروانه ورود مطابق معمول
فعلی تا تصمیم ثانوی به موقع عمل گذارده نشود.
این موافقت ممکن است طبق تقاضای یکی از طرفین متعاهدین با اخطار قبلی
۱۵ روزه دو مرتبه لغو گردد. مقررات ماده ۱۴ پیمان مورخ ۴ ژانویه ۱۹۳۹ پس از آن
مجدداً دارای اعتبار خواهد شد.»
اشعار و به نام دولت متبوعه خود موافقت خود را با آن اعلام می‌داریم.
احترامات فائقه خود را اظهار می‌نمایم .

هیئت نمایندگی آلمان
تهران

امضا

۴۴. نامه محمود بدر، معاون وزارت دارایی، به دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان
برلن ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶

آقای ولتات، مدیرکل

در موقع امضای پیمان راجع به تسویه پرداختهای بین آلمان و ایران مورخ ۳۰
اکتبر ۱۹۳۵ (x) نامه محرمانه شماره ۵ مربوط به پرداخت کرایه باربری دریایی به
مارک از طرف بنگاههای ایران مقیم آلمان بین ما مبادله گردید.
نظر به علاقه ای که بنگاههای مزبور به مفاد نامه مذکور دارند با کمال احترام
به نام دولت ایران موافقت شما را با انتشار نامه مزبور تقاضا می نمایم.
احترامات فائقه خود را اظهار می داریم.

بدر

(x) مطابق پیمان مورخ ۴ ژانویه ۱۹۳۹

۴۵. نامه دکتر ولتات، مدیرکل وزارت دارایی آلمان، به محمود بدر، معاون وزارت دارایی
برلن ۳۱ ژانویه ۱۹۳۶

جناب آقای بدر، معاون وزارت مالیه

با کمال احترام وصول نامه ذیل را:

«(x) در موقع امضای پیمان راجع به تسویه پرداختهای بین آلمان و ایران مورخ
۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ نامه محرمانه شماره ۵ مربوط به پرداخت کرایه باربری دریایی به مارک
از طرف بنگاههای ایران مقیم آلمان، بین ما مبادله گردید.
نظر به علاقه ای که بنگاههای مزبور به مفاد نامه مذکور دارند، با کمال احترام
به نام دولت ایران موافقت شما را با انتشار نامه مزبور تقاضا می نمایم.»
اشعار و به نام دولت آلمان موافقت خود را به انتشار این نامه اعلام می دارد.
احترامات فائقه خود را تقدیم می دارد.

ولتات

(x) مطابق پیمان مورخ ۴ ژانویه ۱۹۳۹

۴۶. نامه هیئت نمایندگی ایران به هیئت نمایندگی آلمان
تهران — به تاریخ ۱۵ مهر ۱۳۱۸ (۸ اکتبر ۱۹۳۹)
هیئت نمایندگی ایران

هیئت نمایندگی آلمان

در موقع امضای نامه مورخ ۱۵ مهر ۱۳۱۸ (۸ اکتبر ۱۹۳۹) راجع به ادامه اعتبارنامه ها و یادداشت‌هایی که در موقع مذاکرات مربوطه به پیمان پایاپای مورخ ۷ آبان ۱۳۱۴ (۳۰ اکتبر ۱۹۳۵) و پروتکل محرمانه مورخ ۱۰ بهمن ۱۳۱۴ (۳۱ ژانویه ۱۹۳۶) مبادله گردید، موافقت حاصل شد که نامه ها و یادداشت‌های پیوست هم چنانچه بازرسی مشترک بین سفارت شاهنشاهی ایران در برلن و وزارت امور خارجه در برلن معلوم سازد که آنها در سال ۱۹۳۶ — ۱۹۳۵ با موافقت هیئت نمایندگی آن موقع دولت ایران و آلمان به موقع اجرا گذارده شده، به قوت خود باقی بمانند.
احترامات فائقه خود را اظهار می داریم.

هیئت نمایندگی آلمان
تهران

امضا

۴۷. نامه هیئت نمایندگی آلمان به هیئت نمایندگی ایران
تهران - به تاریخ ۱۵ مهرماه ۱۳۱۸ (۸ اکتبر ۱۹۳۹)
هیئت نمایندگی آلمان

هیئت نمایندگی ایران

با کمال احترام وصول نامه ذیل را:

«در موقع امضای نامه مورخ ۱۵ مهر (۸ اکتبر ۱۹۳۹) راجع به ادامه اعتبارنامه‌ها و یادداشت‌هایی که در موقع مذاکرات مربوطه به پیمان پایاپای مورخ ۷ آبان ۱۳۱۴ (۳۰ اکتبر ۱۹۳۵) و پروتکل محرمانه مورخ ۱۰ بهمن ۱۳۱۴ (۳۱ ژانویه ۱۹۳۶) مبادله گردیده، موافقت حاصل شد که نامه‌ها و یادداشت‌های پیوست هم چنانچه بازرسی مشترک بین سفارت شاهنشاهی ایران در برلن و وزارت امور خارجه در برلن معلوم سازد که آنها در سال ۱۹۳۶ - ۱۹۳۵ با موافقت هیئت نمایندگان آن موقع دولت ایران و آلمان به موقع اجرا گذارده شده، به قوت خود باقی بمانند.»
اشعار و به نام دولت آلمان موافقت خود را با آن اعلام می‌داریم.
احترامات فائقه خود را تقدیم می‌داریم.

هیئت نمایندگی ایران

تهران

امضا

۸. قرارداد تصفیۀ محاسبه جانشین پیمان ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵

۱. متن قرارداد

پیمان مربوط به تصفیۀ محاسبه بین ایران و آلمان مورخ چهاردهم دی ۱۳۱۷

ماده ۱

پرداختهای بین ایران و آلمان طبق قواعد و ترتیبات مقرر ذیل خواهد بود مگر اینکه دولتین ایران و آلمان طرز دیگری را برای پرداخت تجویز نمایند.

ماده ۲

پرداختهای تجارتی از طریق پایاپای بین بانک ملی ایران - تهران و دویچه فرشنونگس کاسه برلن، تصفیۀ خواهد شد.

ماده ۳

الف) پرداختهای در آلمان به وسیلۀ تحویل رایش مارک به حساب پایاپایی که به نام بانک ملی ایران در دویچه فرشنونگس کاسه باز می شود، به عمل خواهد آمد.

ب) پرداختهای در ایران به وسیلۀ تحویل ریال در وجه بانک ملی به حساب فروشندگان صورت خواهد گرفت.

اساس این پرداختها بهایی است که در پیمانهای معاملات مربوط منظور است و در صورت معاملات امانی مأخذ بهای فروش دست یکم خواهد بود.

ماده ۴

پرداختها از هر طرف به پول آن کشور و به ترتیب نوبه که پرداختهای مربوط به رایش مارک یا به ریال صورت گرفته است، به میزان وجوه موجود به عمل خواهد آمد.

در صورتی که بانک ملی به واسطۀ فقدان اعتبار در حساب پایاپای خود در دویچه فرشنونگس کاسه برلن نتواند بلافاصله برای بدهکاران ایرانی مارکهای مورد درخواست آنها را تهیه نماید، سفارت آلمان مقیم تهران و همچنین دویچه فرشنونگس کاسه برلن را از تمام پرداختهای به ریال که به منظور انتقال به آلمان انجام گرفته است، مستحضر خواهد داشت.

ماده ۵

تبدیل پول غیر از ریال به رایش مارک براساس آخرین اطلاع حاصله مظنة متوسط

رسمی ثبت شده.

در برلن خواهد بود تبدیل ریال به رایش مارک و رایش مارک به ریال طبق مظنه که با توافق نظر بانک ملی ایران و دویچه فرشنونگس کاسه معین خواهد شد، به عمل خواهد آمد.

ماده ۶

کالای ایرانی به مفهوم پیمان حاضر اجناسی است که بالتمام در ایران تحصیل شده یا برای تکمیل آن در ایران عملیاتی شده که از لحاظ اقتصادی قابل قبول و در کیفیت آن تغییر عمده داده باشد.

کالای آلمانی به مفهوم پیمان حاضر اجناسی است که بالتمام در آلمان تحصیل شده و یا برای تکمیل آن در آلمان عملیاتی شده است که از لحاظ اقتصادی قابل قبول و در کیفیت آن تغییر عمده داده باشد.

ماده ۷

دولت آلمان بدون هیچ گونه حصر و تحدیدی اجازه می دهد که بهای هر نوع کالای آلمانی اعم از ساخته یا نیم ساخته و همچنین زغال سنگ آلمانی به وسیله پایاپای بین بانک ملی ایران و دویچه فرشنونگس کاسه پرداخت شود. دولت ایران بدون هیچ گونه حصر و تحدیدی اجازه می دهد که بهای هر نوع کالای ایرانی به وسیله پایاپای بین بانک ملی و دویچه فرشنونگس کاسه پرداخته شود.

ماده ۸

کلیه هزینه فرعی مربوط به تحویل کالای آلمانی در ایران و کالای ایرانی در آلمان ممکن است به همان طریقی که نسبت به خود کالا عمل می شود، پرداخت گردد.

ماده ۹

بانک ملی ایران و دویچه فرشنونگس کاسه هزینه دلالی و هزینه مسافرتها مربوطه به امور تجارتی را نسبت به سایر پرداختها مقدم خواهند داشت.

ماده ۱۰

پرداختهای مربوط به خریدهای دولتی و شهرداری و سایر بنگاههای عمومی نیز طبق مقررات این پیمان معمول خواهد گردید، مگر اینکه ترتیب دیگری در پیمانهای مربوط پیش بینی شده باشد.

ماده ۱۱

طریق پرداخت مذکور فوق فقط در مورد کالاهای ایرانی و آلمانی که

علی التحقیق پس از گذشتن از گمرک وارد آلمان یا ایران شده باشد، معمول خواهد گردید. دولتمین اقدام لازم خواهند نمود که کالاهایی که بهای آن از طریق این پیمان پرداخت می شود به کشور سومی صادر نگردد.

نسبت به کالاهایی که موضوع تجارت ترانزیتی از طریق یکی از دو کشور واقع می شوند بویژه کالاهایی که در یک بندر آزاد به طور امانت موجود باشد، طریق فعلی نسبت به پرداختهای مربوطه آن باقی خواهد بود. معذالک دولتمین این حق را برای خود محفوظ می دارند که در موارد مخصوص پرداختهای مربوط به کالاهای ترانزیتی را طبق ماده ۳ قبول نمایند.

ماده ۱۲

برای اینکه کالاهای غیر ایرانی و غیر آلمانی از مقررات این پیمان راجع به پرداخت استفاده ننمایند پرداختهایی که به موجب ماده ۳ مقرر است فقط در مورد کالاهایی قبول می شود که مبدأ ایرانی یا آلمانی بودن آن طبق نظامات جاریه کشور وارد کننده به اثبات برسد. برای این مقصود ممکن است تصدیق مبدأ مطالبه شود.

ماده ۱۳

اگر کالای ایرانی یا آلمانی مستقیماً از کشور مبدأ به آلمان و یا به ایران وارد نشود، مقررات این پیمان هنگامی مشمول آنها می گردد که از کشورهای دیگر فقط به طور ترانزیت عبور و یا در آن کشورها تحت نظر گمرک بوده است.

ماده ۱۴

به اجناس ایرانی که به آلمان صادر می شود تصدیق صدور تعلق نخواهد گرفت. در مقابل اعطای پروانه ورود برای کالاهای آلمانی به ایران تصدیق صدور مطالبه نمی شود.

ماده ۱۵

پانزده روز پس از تقاضای یکی از طرفین طریق عمومی جاری مربوط به تصدیق صدور و پروانه ورود که نسبت به سایر کشورها در ایران معمول است بین دو کشور برقرار خواهد گردید.

ماده ۱۶

پرداختهای غیر تجارتي بین ایران و آلمان از طریق پایاپای بین بانک ملی ایران و دویچه فرشنونگس کاسه انجام خواهد گرفت.

ماده ۱۷

این پیمان جانشین پیمان مورخ ۳۰ اکتبر ۱۹۳۵ خواهد بود. این پیمان به تصویب خواهد رسید و پس از مبادله اسناد تصویب که در برلن به عمل خواهد آمد به موقع اجرا گذارده می شود، ولی مع هذا قبلاً با اثر قهرایی از تاریخ یکم ژوئیه ۱۹۳۸ به موقع اجرا گذارده می شود. این پیمان ممکن است با اخطارسه ماه قبل در تاریخ ۳۰ ژوئن و یا ۳۱ دسامبر هر سال فسخ گردد، مع ذلک زودتر از ۳۰ ژوئن ۱۹۳۹ قابل فسخ نخواهد بود. در صورت فسخ پیمان نسبت به کالاهایی که قبل از خاتمه آن حمل شده باشند می توان طبق مقررات پیمان عمل نمود. اقساط معاملات اعتباری که بین تجارتخانه های صادر کننده ایرانی و آلمانی مورد موافقت واقع شده و مواعد پرداخت آنها اکثراً تا شش ماه بعد از تاریخ اختتام پیمان باشد ممکن است به اساس این پیمان تصفیه شود. مبالغی که پس از فسخ پیمان در حساب پایاپای موجود باشد ممکن است به طریقی که در این پیمان پیش بینی شده، مورد استفاده واقع شود. پیمان حاضر در دو نسخه اصلی به زبانهای ایرانی و آلمانی و فرانسه تحریر و امضا شد.

تهران تاریخ ۱۴ دی ۱۳۱۷

امضا

۲. پروتکل پیوست قرارداد

پروتکل پیوست پیمان مربوط به تصفیه محاسبه بین ایران و آلمان

مورخ چهاردهم دی ۱۳۱۷

ماده ۱

ترتیباتی که طبق پیمان برای پرداخت تعیین گردیده، ارتباطی به روغنهای معدنی ایران و مشتقات آن که توسط شرکت ایران و انگلیس صادر می شود و محصول شیلات دریای خزر که توسط شرکت ایران و شوروی صادر می شود نخواهد داشت.

ماده ۲

هزینه های ذیل مخصوصاً جزء هزینه های فرعی به مفهوم ماده ۸ شمرده می شود:

۱. هزینه های باربری ارضی؛
  ۲. حقوق گمرکی و مالیاتهای نظیر آن؛
  ۳. مزد و حقوق؛
  ۴. هزینه های عمومی؛
  ۵. حق دلالی؛
  ۶. هزینه های اعلانات و نشریات؛
  ۷. هزینه های وصول؛
  ۸. تخفیف و برگشت؛
  ۹. هزینه های مسافرتهاى تجارتي؛
  ۱۰. حق بیمه و باربری و اعتبار صادرات.
- هزینه های باربری دریایی مشمول مفهوم هزینه های فرعی موضوع ماده ۸ نگردیده و بایستی بازپرداخت شود.

تهران - به تاریخ چهاردهم دی ۱۳۱۷

۳. صورت مجلس اول

در جلسه نمایندگان در تاریخ ۳۱ شهریورماه ۱۳۱۸ (۲۳ سپتامبر ۱۹۳۹) هیئت نمایندگی آلمان نسبت به موضوع پرداخت خسارات حاصل از تغییر نرخ پول و میزان ربح چنین اظهار داشتند:

«در موقع مذاکرات راجع به مفاد پیمان جدید پایاپای مورخ ۱۵ دی ۱۳۱۷ (۴ ژانویه ۱۹۳۹) بین نمایندگان ایران و آلمان موافقت حاصل گردید که پرداختهایی که طبق پیمان پایاپای به ریال و یا به مارک به عمل می آید مبری کننده دین نخواهد بود، بنا براین چنانچه در نتیجه تأخیر در انتقال وجوه خساراتی برای بستانکاران ایجاد شود این خسارات نیز از طریق پایاپای باید قابل پرداخت باشد.»

نمایندگی ایران با نظر فوق موافقت نموده و به موجب این موافقت دولتی ایران و آلمان به مقامات ایرانی و آلمانی که برای نقل و انتقال وجه صلاحیت دار می باشند اطلاع خواهند داد که پرداختهای بعدی خسارات حاصله از تغییر نرخ و ربح می تواند حواله شود، مشروط به اینکه به وسیله قرار کتبی که بین معامله کنندگان ایرانی و آلمانی قبلاً داده شده باشد، تعهد پرداخت بعدی به ثبوت برسد.

نمایندگان ایران طبق موافقت شفاهی رونوشتی از این صورت مجلس دریافت می دارند.

تهران ۴ مهر ۱۳۱۸

۲۷ سپتامبر ۱۹۳۹

دکتر ریپکن

۴. صورت مجلس دوم

صورت مجلس

در موقع مذاکرات نمایندگان راجع به مبادله نامه در باب پرداخت وجوه حاصل از معاملات بین ایران و اتریش که هنوز تسویه نشده است، آقای دکتر یپکن اظهار داشتند که بر طبق اطلاع ایشان حداکثر موجودی اتریشی ها بابت معاملات مزبور به میزان ۵۰,۰۰۰ مارک بالغ می گردد.

به موجب میل هیئت نمایندگان ایران مشارالیه موافقت نمود که تسویه مذکوره در نامه هایی که مبادله آنها پیشنهاد شده فعلاً محدود به ۵۰,۰۰۰ مارک گردد.

در صورتی که موجودی اتریش و ایران به میزان مختصری از ۵۰,۰۰۰ مارک تجاوز نماید دولتین ایران و آلمان انتقال آن را با نظر مساعد تلقی خواهند نمود.

تهران - ۱۰ مهر ۱۳۱۸

۳ اکتبر ۱۹۳۹

امضا

آلمان فدرال (۲ - ۴)

۱. موافقتنامه بازرگانی

۱. متن موافقتنامه

موافقتنامه بین دولت ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان راجع به مبادله کالا دولت ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان نظر به این که مایل هستند روابط بازرگانی بین دو کشور را تا سرحد امکان تسهیل کرده توسعه دهند، در موارد ذیل توافق حاصل کرده اند:

ماده ۱ - مبادله کالا بین ایران و جمهوری فدرال آلمان بر طبق مقررات مربوط به واردات و صادرات مجری در هر یک از دو کشور بر اساس صورتهای الف و ب ضمیمه این موافقتنامه صورت خواهد گرفت.

ماده ۲ - دولت ایران برای کالاهای مذکور در صورت ب و در حدود مبالغ تعیین شده اجازه ورود خواهد داد. همچنین دولت جمهوری فدرال آلمان برای کالاهای مذکور در صورت الف و در حدود مبالغ تعیین شده اجازه ورود خواهد داد. محدودیت ورود این کالاها اصولاً ممکن نیست مگر آنکه کمیسیون مختلط که در ماده ۷ این موافقتنامه پیش بینی شده است، آن را پیشنهاد کند و مقامات صالح دو کشور آن را تصویب نمایند. هرگاه مبالغ پیش بینی شده در قسمت اول صورتهای الف و ب تماماً مورد استفاده قرار گرفت به خودی خود ۲۵٪ بر آنها افزوده خواهد شد؛ مشروط بر آنکه این افزایش حداکثر مانده حساب مجاز پیش بینی شده در قرارداد پرداخت را بیش از ۵۰٪ بالا نبرد. به علاوه کمیسیون مختلط می تواند موافقت کند که سهمیه های افزایش یافته مجدداً ترقی داده شود. همچنین می تواند تصمیم بگیرد مبالغ استفاده نشده را جزئاً یا کلاً از فصلی به فصل دیگر انتقال دهد و این اقدام را در مورد مبالغ مذکور در قسمت دوم صورتهای الف و ب نیز می تواند به عمل آورده، علاوه بر این کمیسیون مختلط می تواند

واردات اضافی را اجازه دهد اگرچه مبالغ مربوط قبلاً افزایش یافته یا انتقال داده شده باشد. طرفین مراقبت خواهند کرد در موارد تخصیص ارز لازم بابت اجرای سفارشهایی که در حدود این قرارداد انجام می شود، تصمیمات محدود کننده گرفته نشود.

ماده ۳- طرفین مراقبت خواهند کرد که نسبت به واردات و صادرات کالاهای پیش بینی شده در صورتهای الف و ب در حدود مبالغ تعیین شده محدودیتی وقوع نیابد. ماده ۴- در مورد صدور پروانه های ورود و صدور کالا مقامات صلاحیتدار طرفین مقرراتی سخت تر از آنچه نسبت به هر کشور دیگر اعمال می شود، اجرا خواهند کرد.

ماده ۵- کالاهایی به موجب این قرارداد کالای آلمانی شناخته می شود که در خاک آلمان تولید شده یا در آنجا نسبت به آن عملیات نهایی صنعتی صورت گرفته باشد که از نظر اقتصادی مورد قبول بوده و تغییر اساسی در ماهیت کالا به وجود آورده باشد. کالاهایی به موجب این قرارداد کالای ایرانی شناخته می شود که در خاک ایران تولید شده یا در آنجا نسبت به آن عملیات نهایی صنعتی صورت گرفته باشد که از نظر اقتصادی مورد قبول بوده و تغییر اساسی در ماهیت کالا به وجود آورده باشد.

برای اثبات مبدأ کالا طرفین ارائه گواهی نامه مبدأ کالا را مطالبه خواهند کرد. این گواهی نامه باید توسط مقامات صلاحیتدار طرفین تنظیم و به وسیله مقامات رسمی طبق مقررات تصدیق شده باشد.

گواهی نامه های مبدأ طبق نمونه های ضمیمه این موافقتنامه تنظیم خواهد شد. ماده ۶- پرداختهای مربوط به معاملاتی که در مدت اعتبار این قرارداد صورت می گیرد بر طبق مفاد موافقتنامه پرداختی که اکنون مجری است، صورت خواهد گرفت. صورت حسابها ممکن است به ریال یا دویچه مارک یا هر پول دیگری تنظیم شود.

ماده ۷- برای بررسی توسعه روابط اقتصادی دو کشور و به منظور تهیه پیشنهادهایی که باعث تسهیل آن باشد یا حل مشکلاتی که احیاناً در ضمن اجرای این موافقتنامه بروز کند، کمیسیون مختلطی مرکب از نمایندگان ایران و آلمان به تقاضای یکی از دو دولت در مدت مناسبی تشکیل خواهد شد.

ماده ۸- قراردادهای معامله که بر طبق مفاد این موافقتنامه منعقد گردد ولی در انقضای این موافقتنامه کاملاً به انجام نرسیده باشد، بایستی بر طبق مقررات همین

موافقتنامه به موقع اجرا گذاشته شود، مگر آن که در متن قرارداد معامله ترتیب اجرای دیگری پیش بینی شده باشد.

ماده ۹ - طرفین موافقت دارند به محض این که ممکن شود قراردادی را که بین ایران و آلمان راجع به حمایت پروانه های اختراع و علائم کارخانجات یا علائم تجاری و اسامی تجاری و طرحها و حقوق مالکیت صنایع ظریفه و حقوق ادبی در ۲۴ فوریه ۱۹۳۰ منعقد شده است، دوباره به موقع اجرا بگذارند.

ماده ۱۰ - این موافقتنامه و ضمائم آن از روزی که به وسیله طرفین امضا شود، به موقع اجرا گذارده خواهد شد و تا ۳۰ نوامبر ۱۹۵۱ به قوت خود باقی خواهد بود و به خودی خود برای دوره های یک ساله تمدید خواهد گردید، مگر آن که یکی از طرفین سه ماه قبل از انقضای هر دوره آن را فسخ کند.

این قرارداد در تاریخ ... در ... تحریر شده و در چهار نسخه که دو نسخه آن به فرانسه و دو نسخه دیگر به آلمانی است، تنظیم گردیده و دو متن فرانسه و آلمانی متساویاً معتبر خواهد بود.

از طرف دولت ایران	از طرف جمهوری فدرال آلمان
پاراف دکتر شهید نورائی	پاراف دکتر راینهارت

ضمیمه ۱ - موافقنامه بازرگانی بین ایران و آلمان

صورت (الف)
صادرات کالای ایران به آلمان

کالا	مبلغ به هزار ریال
قسمت اول:	
۱. دانه روغنی، روغن های نباتی؛	
علوفه و غلات (گندم جو و غیره) برنج- پوست کنده یا با پوست- سبوس، روده	
گوسفندی، محصولات فلاحتی مختلف؛	۶۵۰۰
۲. خشکبار، خرما و فندق؛	۶۴۰۰
۳. سنگ مس و سرب و روی و همچنین ذوب شده آنها روده و چربی برای مصرف	
صنعتی، فضولات استخوان و چرم، تریاک خام، موم غسل، صمغ ها؛	۲۱۰۰
۴. پوست گوسفند، میش، بز و حیوانات کوچک دیگر، خام و نیمه ساخته	
(میش و تیماج) پوست بره ایرانی؛	۳۵۰۰
۵. موی خوک، پنبه، پشم و موی حیوانات، ابریشم خام؛	۴۷۰۰
۶. محصولات صنعتی مختلف	۱۲۵۰
<hr/>	
	۲۴۴۵۰
قسمت دوم:	
۱. سنگهای قیمتی و نیمه قیمتی؛	۲۵
۲. داروهای خام، قلیایات منجمله مغزیسته و زردآلو؛	۵۰۰
۳. مواد شیمیایی دیگر؛	۷۵
۴. چوب و تیر اره شده؛	۲۰۰
۵. صدف؛	۵۰
۶. فرش .	۱۰۰۰
<hr/>	
جمع قسمت اول و دوم	۲۶،۳۰۰
	۱۸۵۰۰

صورت (ب)

وادرآت ایران از آلمان

کالا

مبلغ به هزار ریال

قسمت اول:

۱. رازک، جو (مالت) محصولات مختلف غذایی منجمله مخمر اسانس و اسانسهای معطر، حیوانات تخمی، محصولات فلاحتی مختلف منجمله تخم چغندر قند؛
۲. موتور با احتراق داخلی قسمت اعظم موتور دیزل، ماشین برای ساختمان (اقسام جرثقیل و ترانسپر تردوباند)، ماشین برای صنایع معدنی مانند ماشین سوراخ کننده معادن و ماشین تهیه سنگ معدن و ذغال، تلمبه، دستگاه فشردن هوا، ماشینهای یخچال، کارخانه های سیمان، ماشینهای فلاحتی و تراکتور، ماشینهای صنایع نساجی منجمله ماشین خیاطی، ماشینهای صنایع کفاشی و چرم سازی، ماشینهای صنایع غذایی و تهیه اسپیسالیته، ماشینهای کاغذسازی و چاپ، ماشینهای دفتری منجمله ماشین حساب و ماشین پلی کپی، لوازم لوله کشی و شیر آب از هر قبیل، اسباب برای مؤسسات آتش نشانی، ماشینهایی که در بالا ذکر نشده منجمله لوازم یدکی و لوازم فرعی، اتومبیل مانند اتومبیل سواری و باری و اتوبوس و اتاقهای آنها، قطعات و لوازم یدکی اتومبیل، لوازم برقی اتومبیل و لوازم موتورهای دیزل، دوچرخه مانند دوچرخه پایی، موتورسیکلت و سایدکار و دوچرخه موتوردار و قطعات و لوازم آنها؛
۳. ساختمانهای فلزی از هر قبیل مانند پل، اسکلت فلزی، ساختمانهای هیدرولیک فولادی، (سدواکلوز) دکل، صفحات دوار و دستگاه نقاله، دیگ بخار، انبار و مخزن، لوله های انتقال، دستگاه های حرارت مرکزی، سوزنها و چند راههای راه آهن، دستگاههای حرارت و تهویه و تنظیم حرارت و قطعات منفصل و یدکی همه آنها، اتاقهای راه آهن مانند اتاق مسافر، اتاق خواب، اتاق غذاخوری، اتوموتریس اتاق باری و اتاق های مخصوص، لوکوموتیو و قطعات یدکی، لوکوموتیو دیزل، اتاق برای راه آهن باریک و راه آهنهای صنعتی و قطعات آنها، قایقهای ماهی گیری و راهنما و غیره؛
۴. ماشینهای تولید و توزیع برق، ترانسفورماتور، ماشینهای تنظیم کننده جریان،

• احتمالاً ترانسفورماتور است.

موتور برق، تأسیسات کوپلاژ، کنتورهای برق، لوازم تأسیسات و کابل و سیم، لوازم تلگراف و تلفن بیسیم، الکتروآکوستیک، دستگاههای فرستنده، دستگاههای گیرنده و لوازم، اشیای برقی طبی و خانگی، محصولات دیگر صنایع برق که ذکر نشده، اشیای آهنی و فولادی به شکل سیم و ورق مانند انواع سیم و اشیای سیمی، سیم فولادی، ورقهای فولادی، لوله‌های دقیق، اشیای فولادی قالبی مانند دهانه لوله‌ها، بلوک کابل، ورن و کریک، فنر و زنجیر از هر قبیل، بیل و کلنگ؛

۵. محصولات شیمیایی غیرآلی منجمله ذغال مخصوص، مواد رنگی آلی، متفرعات صنایع نساجی برای رنگریزی و چرم‌سازی، رنگهای معدنی و چاپخانه و لاک و رنگهای لاک و رنگ برای کشتی، مواد رنگی فریت (خمیر شیشه‌گری)، مواد مذاب برای شیشه‌گری و میناسازی و چینی‌سازی، مواد شیمیایی برای داروسازی و اسپسیالته، محصولات شیمیایی برای تجزیه و تهیه رآکتیف، مواد شیمیایی آلی مانند مواد حلال و پلاستیفیان، مواد اولیه برای تهیه لاک، عطریات ترکیبی، مواد دباغی و کرمی، محصولات فیتوسانی تر و حشره کش و حافظ چوب، محصولات شیمیایی عکاسی مانند کاغذ، پلاک، فیلم و مواد شیمیایی، لوازم دفتری شیمیایی و مداد، مواد شیمیایی دیگر از جمله کود شیمیایی ازتی، محصولات کانوچویی از هر قبیل مانند محصولات کانوچویی نرم و سخت برای حواج فنی و جراحی، کفش و پارچه لاستیکی، طایر از هر قبیل برای اتومبیل، محصولات پنبه کوهی، سیمان معمولی و رنگی، محصولات روغنی معدنی به استثنای مواد سوختنی؛

۲۵۰۰

۷۵۰

۶. محصولات صنعتی مختلف.

۱۷۰۰۰

قسمت دوم:

۱. محصولات مکانیکی دقیق و آلات بصری (علمی و انسانی) - دستگاههای عکاسی و سینما و لوازم یدکی و فرعی، ابزار نقاشی و حساب، کنتور گاز و آب، لوازم و دستگاههای جراحی برای دندان‌سازی و دامپزشکی، ساعت؛

۵۰۰

۲. محصولات تی که از آهن و ورق آهن و فلزات دیگر ساخته شده مانند اشیای

آهنی و فولادی، اشیای فلزی غیرآهنی و از فلزات قیمتی، لوازم موسیقی، لوازم ورزش؛

۱۵۰۰

۳. نخ ابریشم مصنوعی، منسوجات ابریشم مصنوعی، پشمی، پنبه‌ای، کتان، تخم ابریشم مصنوعی و پشمی و پنبه‌ای برای خرده‌فروشی، مخمل و بادله، روبان، تور و اشیای علاقه‌بندی، پارچه ابریشم مصنوعی و حریر، پارچه پشمی و پارچه برای کفافی پارچه نخی و پشم مصنوعی، سفید، رنگی، باسمه و با نخ رنگ شده، پارچه برای صحافی، برای نقشه‌برداری و پارچه‌های دیگر برای حوایج فنی، کلاه و کلاه نیمه ساخته، پشم سلولز (مصنوعی)؛

۳۰۰۰

۴. صفحات الیاف چوبی (صفحات عایق و سخت)، اشیای چوبی کار شده مانند قرقره چوبی از انواع چوبها، برس و قلم‌مو، اشیای چوب‌پنبه، ارگ، پیانو، دکمه، کاغذ و مقوا، محصولات باسمه؛

۲۵۰

۵. شیشه‌آلات، بلورآلات، چینی برای اثاثیه خانه، لوازم صحنی ساختمانی و چینی آلات دیگر انواع سنباده؛

۲۳۰

۶. مواد پلاستیکی مصنوعی و محصولات آن، چرم مصنوعی، مشمع، لینولوم؛ ۲۸۰

۴۰

۷. چرم، دستکش چرمی؛

۸. محصولات متورق از جمله ورق فولاد، قطعات آهن ریخته‌گری، لوازم چرخها،

۲۰۰۰

لوله‌ها؛

۹. محصولات ریخته‌گری؛ ۱۰۰۰

۱۰. محصولات نیمه ساخته فلزات غیرآهنی و آلیاژ آنها مانند ورق فلزات و نوارهای فلزی و گرد فلزات و لوازم و دستگاههای حرارت و لوازم مقاومت برقی و صفحات فلزی، ملقمه، فلزات گران‌بها.

۵۰۰

 ۹۳۰۰

قسمت اول: ۱۷۰۰۰

قسمت دوم: ۹۳۰۰

جمع ۲۶۳۰۰

ضمیمه ۳ موافقتنامه بازرگانی ایران و آلمان

نمونه گواهینامه مبدأ برای صدور کالا از ایران به آلمان

آلمان

گواهینامه مبدأ

فرستنده:

نام

نشانی

خیابان

شرح کالا

بسته بندی

تعداد بسته ها

علایم و شماره ها

وزن

غیر خالص

خالص

ارزش

سیف

وسیله باربری

اداره کل گمرک ایران گواهی می دهد که کالاهای مذکور در فوق ایرانی می باشد.
به تاریخ .....

ضمیمه ۴ موافقتنامه بازرگانی ایران و آلمان

نمونه گواهینامه مبدأ برای صدور کالا از آلمان به ایران

ایران

گواهینامه مبدأ

فرستنده:

نام

نشانی

خیابان

شرح کالا

بسته بندی

تعداد بسته ها

علائم و شماره ها

وزن

خالص

غیر خالص

سیف

ارزش

وسیله باربری

اطاق بازرگانی ..... گواهی می دهد که کالاهای مذکور در فوق آلمانی

می باشد.

به تاریخ .....

۲. نامه رئیس هیئت نمایندگی جمهوری آلمان به رئیس هیئت نمایندگی ایران

نامه شماره I الف

منضم به موافقتنامه پرداخت آلمان و ایران

رئیس هیئت نمایندگی آلمان

موضوع: پرداخت لیره استرلینگ

عالی جناب

به استناد بند ۲ ماده ۶ و بند ۳ ماده ۹ موافقتنامه پرداخت به تاریخ امروز، مفتخرم که به اطلاع شما برسانم که آلمان لیره استرلینگ را به عنوان پولی که در صورت انقضای مدت، پرداخت با آن صورت می‌گیرد، انتخاب کرده است. نرخ مورد عمل برای محاسبه مبالغ به لیره استرلینگ جهت پرداختهای فوق‌الذکر برابر دلار آمریکا به لیره استرلینگ می‌باشد که از طرف صندوق بین‌المللی پول در روز واریز، معتبر شناخته شده است.

عالی جناب، احترامات فائقه مرا بپذیرید.

امضا: دکتر راینهارت

جناب آقای دکتر علی امینی رئیس هیئت نمایندگی ایران- پاریس

۳. اعلام توافق رئیس هیئت نمایندگی ایران با نامه رئیس هیئت نمایندگی آلمان

نامه I ب

منضم به موافقتنامه پرداخت ایران و آلمان

رئیس هیئت نمایندگی ایران

موضوع: پرداخت لیرة استرلینگ

آقای رئیس

به استناد بند ۲ ماده ۶ بند ۳ ماده ۹ موافقتنامه پرداخت به تاریخ امروز مفتخرم که به اطلاع شما برسانم که ایران لیرة استرلینگ را به عنوان پولی که در انقضای مدت، پرداختها با آن صورت می‌گیرد، انتخاب کرده است.

نرخ مورد عمل برای محاسبه مبالغ به لیرة استرلینگ جهت پرداختهای فوق الذکر برابر دلار به لیرة استرلینگ می‌باشد که از طرف صندوق بین‌المللی پول در روز واریز، معتبر شناخته شده است.

آقای رئیس، احترامات فائقه مرا بپذیرید.

امضا: دکتر علی امینی

به آقای هرمان راینهات رئیس هیئت نمایندگی آلمان-پاریس

۴. نامه رئیس هیئت نمایندگی ایران به رئیس هیئت نمایندگی آلمان
نامه ۲ الف ضمیمه موافقتنامه بازرگانی ایران و آلمان
موضوع رقم مربوط به فولاد

آقای رئیس

هیئت نمایندگی آلمان نتوانسته است تمایل ایران را نسبت به افزایش رقم مربوط به محصولات فولادی و ذوب شده تا چهار میلیون دلار انجام دهد. عطف به اظهارات این جانب ضمن مذاکراتی که امروز خاتمه یافته است، لازم می‌دانم، تأکید کنم که ایران به محصولات مذکور خیلی بیش از رقم مذکور در فوق احتیاج دارد و آلمان باید فروشنده عمده این کالا به ایران شناخته شود.

به این جهت ممنون خواهم شد، اگر بتوانید از مقامات صلاحیتدار آلمانی افزایش رقم مربوط به آن را لااقل تا چهار میلیون دلار تحصیل نمایید.

خواهشمند است، آقای رئیس احترامات فائقه مرا بپذیرند.

امضا: دکتر علی امینی

آقای دکتر هرمان راینهارت، رئیس هیئت نمایندگی آلمان

۵. پاسخ رئیس هیئت نمایندگی آلمان به رئیس هیئت نمایندگی ایران
نامه ۲ ب ضمیمه موافقتنامه بازرگانی ایران و آلمان
موضوع: رقم مربوط به فولاد

عالی جناب

افتخار دارم وصول نامه امروز شما را که به شرح ذیل است، اعلام دارم:
«هیئت نمایندگی آلمان نتوانسته است تمایل ایران را نسبت به افزایش رقم
مربوط به محصولات فولادی و ذوب شده تا چهار میلیون دلار انجام دهد. عطف به
اظهارات این جانب ضمن مذاکراتی که امروز خاتمه یافته است، لازم می دانم، تأکید
کنم که ایران به محصولات مذکور خیلی بیش از رقم مذکور در فوق احتیاج دارد و آلمان
باید فروشنده عمده این کالا به ایران شناخته شود.

به این جهت ممنون خواهم شد، اگر بتوانید از مقامات صلاحیتدار آلمانی افزایش
رقم مربوط به آن را لااقل تا چهار میلیون دلار تحصیل نمایید.»

این جانب ضمن مذاکرات عللی را که فعلاً به دولت آلمان اجازه نمی دهد تمایل
شما را راجع به افزایش رقم مربوطه به فولاد انجام دهد، تشریح نمودم. مع هذا اقدام
خواهم کرد که این موضوع مجدداً مورد رسیدگی قرار گیرد و تصور می کنم به محض این
که تولید مصالح مربوط به محصولات فولادی و ذوب شده آماده برای صادرات عمومی
آلمان اضافه شود و در نتیجه مشکلات فعلی برطرف گردد، افزایش رقم مزبور امکان پذیر
باشد.

خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.

امضا: دکتر راینهارت

جناب آقای دکتر امینی، رئیس هیئت نمایندگی ایران

۶. نامه رئیس هیئت نمایندگی ایران به رئیس هیئت نمایندگی آلمان
نامه ۳ الف ضمیمه موافقتنامه بازرگانی ایران و آلمان
موضوع: محصولات نیمه تمام از فلزات غیر آهنی

آقای رئیس

در صورت ب (ضمیمه ۲ موافقتنامه مربوط به مبادله کالا که امروز پاراف شده است) رقمی برای محصولات نیمه تمام از فلزات غیر آهنی تا مبلغ ۵۰۰,۰۰۰ دلار گنجانده شده است. این مبلغ به طوری که شفاهاً اظهار داشته‌ام صریحاً غیر کافی و بدون در نظر گرفتن واردات همین کالا در سال جاری به ایران می‌باشد، برای انجام تمایل دولت جمهوری فدرال آلمان بود که دولت ایران لازم دانست این واردات اضافی را به شما اجازه دهد.

ممنون خواهم شد، چنانچه بتوانید، موافقت مقامات صلاحیتدار آلمان را نسبت به اضافه مبلغی تا میزان ۸۰۰,۰۰۰ دلار جلب نمایید، تا این که در این زمینه مهم نیز تنزلی مهم در تحویل کالاهای آلمانی به ایران رخ ندهد.
خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.
امضا: دکتر علی امینی

آقای دکتر هرمان راینهارت، رئیس هیئت نمایندگی آلمان

۷. پاسخ رئیس هیئت نمایندگی آلمان به رئیس هیئت نمایندگی ایران
نامه ۳ ب ضمیمه موافقتنامه بازرگانی ایران و آلمان
موضوع: محصولات نیمه تمام از فلزات غیر آهنی

عالی جناب

افتخار دارم از وصول نامه امروز شما را که به شرح ذیل است، اعلام دارم:
«در صورت ب (ضمیمه ۲ موافقتنامه مربوط به مبادله کالا که امروز پاراف شده
است) رقمی برای محصولات نیمه تمام از فلزات غیر آهنی تا مبلغ ۵۰۰,۰۰۰ دلار
گنجانده شده است. این مبلغ به طوری که شفاهاً اظهار داشته‌ام صریحاً غیر کافی و
بدون در نظر گرفتن واردات همین کالا در سال جاری به ایران می‌باشد، برای انجام
تمایل دولت جمهوری فدرال آلمان بود که دولت ایران لازم دانست این واردات اضافی را
به شما اجازه دهد.

ممنون خواهم شد چنانچه بتوانید، موافقت مقامات صلاحیتدار آلمان را نسبت به
اضافه مبلغی تا میزان ۸۰۰,۰۰۰ دلار جلب نمایید تا این که در آن زمینه مهم نیز تنزلی
در تحویل کالاهای آلمانی به ایران رخ ندهد.»

من از مفاد آن اطلاع حاصل کردم و حتی القوه سعی خواهم کرد که رقم مربوط
به محصولات نیمه تمام از فلزات غیر آهنی از مبلغ ۵۰۰,۰۰۰ دلار تعیین شده، اضافه‌تر
شود.

خواهشمندم، احترامات فائقه مرا بپذیرید.

امضا: دکتر راینهارت

جناب آقای دکتر علی امینی، رئیس هیئت نمایندگی ایران

۸. نامه رئیس هیئت نمایندگی ایران به رئیس هیئت نمایندگی آلمان
نامه ۴ الف ضمیمه موافقتنامه بازرگانی ایران و آلمان
موضوع: انتقال مبالغ پیش بینی شده برای کالاها

آقای رئیس

بنا به پیشنهاد هیئت نمایندگی آلمان ارقامی در صورت ب قید شده است که
بیش از احتیاج ایران به کالاهای مربوطه می باشد و به نظر هیئت نمایندگی ایران تماماً
مورد استفاده قرار نخواهد گرفت، از طرف دیگر هیئت نمایندگی ایران اظهار داشته است
که برای بعضی از محصولات آلمان امکان ورود بیشتری به ایران موجود است و ارقام
پیش بینی شده کنونی غیر کافی به نظر می رسد.

هیئت نمایندگی ایران تصور می کند، لازم باشد ارقام مذکور در اولین جلسه
کمیسیون مختلط پیش بینی شده در ماده هفت موافقتنامه مربوط به مبادلات کالا با در
نظر گرفتن مشاهداتی که در خلال مدت به عمل می آید، مورد تجدید نظر قرار گرفته و به
ارقام دیگری که در جمله دوم به بعد بند چهار از ماده دو ذکر شده است، منتقل گردد.
خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.

امضا: دکتر امینی

آقای دکتر هرمان راینهارت، رئیس هیئت نمایندگی آلمان.

۹. پاسخ رئیس هیئت نمایندگی آلمان به رئیس هیئت نمایندگی ایران
نامه ۴ ب ضمیمه موافقتنامه بارزگانی ایران و آلمان
موضوع: انتقال مبالغ پیش بینی شده برای کالاها

عالی جناب

افتخار دارم وصول نامه امروز شما را که به شرح ذیل است، اعلام دارم:
« بنا به پیشنهاد هیئت نمایندگی آلمان ارقامی در صورت ب قید شده است که
بیش از احتیاج ایران به کالاهای مربوطه می باشد و به نظر هیئت نمایندگی ایران تماماً
مورد استفاده قرار نخواهد گرفت، از طرف دیگر هیئت نمایندگی ایران اظهار داشته است
که برای بعضی از محصولات آلمانی امکان ورود بیشتری به ایران موجود است و ارقام
پیش بینی شده کنونی غیر کافی به نظر می رسد.
هیئت نمایندگی ایران تصور می کند، لازم باشد ارقام مذکور در اولین جلسه
کمیسیون مختلط پیش بینی شده در ماده ۷ موافقتنامه مربوط به مبادلات کالا با در نظر
گرفتن مشاهداتی که در خلال مدت به عمل می آید، مورد تجدید نظر قرار گرفته و به
ارقام دیگری که در جمله دوم به بعد بند چهار از ماده ۲ ذکر شده است، منتقل گردد.»
من با شما موافقت دارم که در اولین جلسه کمیسیون مختلط ارقام مذکور در فوق
که در خلال مدت عدم استفاده از آن مشاهده است به ارقام دیگری انتقال داده شوند.
خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.
امضا: دکتر راینهارت

جناب آقای دکتر امینی، رئیس هیئت نمایندگی ایران.

۱۰. نامه رئیس هیئت نمایندگی آلمان به رئیس هیئت نمایندگی ایران
نامه ۵ الف ضمیمه موافقتنامه بازرگانی ایران و آلمان
موضوع: شمول نواحی غربی برلن بزرگ

عالی جناب

به مناسبت امضای موافقتنامه مربوط به مبادلات کالا و موافقتنامه پرداخت که
امروز به امضا رسیده است، دولت جمهوری فدرال آلمان و دولت ایران موافقت حاصل
کردند، نظر به وضع حقوقی مخصوص سه ناحیه غربی برلن بزرگ کلیه مفاد موافقتنامه
مربوط به مبادلات کالا و موافقتنامه پرداخت به تاریخ امروز نسبت به نواحی اشغالی
امریکا، انگلیس و فرانسه نیز مجری گردد.
خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.
امضا: دکتر راینهارت

جناب آقای دکتر امینی، رئیس هیئت نمایندگی ایران

۱۱. اعلام توافق رئیس هیئت نمایندگی ایران با نامه رئیس هیئت نمایندگی آلمان
نامه ۵ ب موافقتنامه بازرگانی ایران و آلمان
موضوع: شمول نواحی غربی برلن بزرگ

آقای رئیس

به مناسبت امضای موافقتنامه مربوط به مبادلات کالا و موافقتنامه پرداخت که
امروز به امضا رسیده است، دولت جمهوری فدرال آلمان و دولت ایران موافقت حاصل
کردند، نظر به وضع حقوقی مخصوص سه ناحیه غربی برلن بزرگ کلیه مفاد موافقتنامه
مربوط به مبادلات کالا و موافقتنامه پرداخت به تاریخ امروز به نواحی اشغالی امریکا و
انگلیس و فرانسه نیز مجری گردد.
امضا: دکتر علی امینی

آقای دکتر هرمان راینهارت، رئیس هیئت نمایندگی آلمان.

۱۲. نامه رئیس هیئت نمایندگی آلمان به رئیس هیئت نمایندگی ایران

نامه شماره VI الف

منضم: موافقتنامه پرداخت آلمان و ایران

رئیس هیئت نمایندگی آلمان

موضوع: تسویه بدهی های سابق

عالی جناب

به استناد بند ۲ ماده ۱۰ موافقتنامه پرداخت به تاریخ امروز مفتخرم مطالب ذیل را که مورد توافق طرفین قرار گرفته است تأیید نمایم.

چنانچه بدهکار تمایل داشته باشد، باقیمانده مبلغی را که فوراً قابل پرداخت است در ظرف شش ماه تسویه نماید. طلبکار هیچ گونه اعتراضی نخواهد داشت.

بدیهی است که تسویه مبلغ به موجب عبارات نامه های (I الف و I ب) مورخ امروز در مورد لیره استرلینگ صورت می گیرد.

عالی جناب خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.

امضا: دکتر راینهارت

جناب آقای دکتر علی امینی، رئیس هیئت نمایندگی ایران-پاریس.

۱۳. اعلام توافق رئیس هیئت نمایندگی ایران با نامه رئیس هیئت نمایندگی آلمان

نامه شماره VI ب

منضم به موافقتنامه پرداخت ایران و آلمان

رئیس هیئت نمایندگی ایران

موضوع: تسویه بدهی های سابق

آقای رئیس

«به استناد بند ۲ ماده ۱۰ موافقتنامه پرداخت به تاریخ امروز، مفتخرم مطالب

ذیل را که مورد توافق طرفین قرار گرفته است تأیید نمایم:

چنانچه بدهکار تمایل داشته باشد، باقی مانده مبلغی را که فوراً قابل پرداخت

است در ظرف شش ماه تسویه نماید، طلبکار هیچ گونه اعتراضی نخواهد داشت.

بدیهی است که تسویه مبلغ به موجب عبارات نامه های (I الف و I ب) مورخ

امروز در مورد لیره استرلینگ صورت می گیرد.»

عالی جناب، خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.

امضا: دکتر علی امینی ۲/۹

آقای دکتر هرمان، رئیس هیئت نمایندگی آلمان-پاریس.

۱۴. نامه رئیس هیئت نمایندگی آلمان به رئیس هیئت نمایندگی ایران

نامه شماره VII الف

به مناسبت مذاکرات بازرگانی آلمان و ایران

رئیس هیئت نمایندگی آلمان

موضوع: انعقاد عهدنامه بازرگانی موقت

عالی جناب

در جریان مذاکرات بازرگانی که امروز پایان یافت، هیئت نمایندگی آلمان پیشنهاد نمود که عهدنامه موقتی جهت یافتن راه حل برای یک سلسله از مسائل (به ویژه شرط کشورهای کامله الوداد در مورد حقوق گمرکی، تشریفات گمرکی و غیره، اقامت و فعالیتهای حرفه ای و بازرگانی و غیره، همچنین کشتیرانی) که از اقلیت و ویژه جهت روابط متقابل بازرگانی برخوردار است، منعقد شود. هیئت نمایندگی آلمان طرح چنین عهدنامه ای را ارائه نمود.

بر اساس اظهارات جناب عالی نمی توان قبل از اتمام مذاکرات از تصمیم متخذه توسط دولت متبوع شما درباره مسائل مطروحه آگاه گردید. مع هذا مفتخرم که استدعای تعقیب قضیه را نمایم تا هنگام بازدید شما از آلمان جهت امضای موافقتنامه هایی که امروز پاراف شده بتوان مسائل مطروحه را در چارچوب یک عهدنامه حل و فصل نمود. عالی جناب خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.

امضا: دکتر راینهارت

جناب آقای دکتر علی امینی، رئیس هیئت نمایندگی ایران-پاریس.

۱۵. پاسخ رئیس هیئت نمایندگی ایران به رئیس هیئت نمایندگی آلمان

نامه VII ب

به مناسبت مذاکرات بازرگانی ایران و آلمان

رئیس هیئت نمایندگی ایران

موضوع: انعقاد عهدنامه بازرگانی موقت

آقای رئیس

مفتخرم که وصول نامه امروز شما را که به قرار ذیل بوده است را اعلام نمایم: «در جریان مذاکرات بازرگانی که امروز پایان یافت، هیئت نمایندگی آلمان پیشنهاد نمود که عهدنامه موقتی جهت پایان عهدنامه موقتی جهت یافتن راه حل برای یک سلسله از مسائل (به ویژه شرط کشورهای کامله الوداد در مورد حقوق گمرکی، تشریفات گمرکی و غیره، اقامت و فعالیتهای حرفه ای و بازرگانی و غیره، همچنین کشتیرانی) که از اهمیت ویژه جهت روابط متقابل بازرگانی برخوردار است، منعقد شود. هیئت نمایندگی آلمان طرح چنین عهدنامه ای را ارائه نمود.

براساس اظهارات جناب عالی نمی توان قبل از اتمام مذاکرات از تصمیم متخذه توسط دولت متبوع شما درباره مسائل مطروحه آگاه گردید. مع هذا مفتخرم که استدعای تعقیب قضیه را نمایم، تا هنگام بازدید از آلمان جهت موافقتنامه هایی که امروز پاراف شده بتوان مسائل مطروحه را در چارچوب یک عهدنامه حل و فصل نمود.»

این جانب از مفاد نامه شما آگاه شده و سعی خواهم نمود که نظر دولت ایران را هر چه زودتر تحمیل نمایم تا در هنگام بازدید از آلمان جهت امضای موافقتنامه هایی که امروز پاراف شد، بتوان مسائل مطروحه را در چهارچوب عهدنامه ای حل و فصل نمود.

آقای رئیس خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.

امضا: دکتر علی امینی

آقای دکتر هرمان راینهارت، رئیس هیئت نمایندگی آلمان-پاریس.

۱۶. نامه اصلاح متن موافقتنامه از طرف رئیس هیئت نمایندگی آلمان به رئیس هیئت بازرگانی ایران
رئیس هیئت نمایندگی آلمان
پاریس [تاریخ ناخواناست]
موضوع: تغییر متن موافقتنامه مربوط به مبادلات کالا

عالی جناب

با توجه به مذاکرات مورخ ۲۵ نوامبر ۱۹۵۰ مفتخرم که به استحضار برسانم، دولت جمهوری فدرال آلمان بنا به تمایل دولت شاهنشاهی ایران تغییرات ذیل را در مواد ۶ و ۱۰ موافقتنامه‌هایی که در تاریخ ۱۰/۲/۱۹۵۰ پاراف گردیده بود، به عمل آورده است:

ماده ۶ (متن جدید)

پرداختهای مربوط به معاملات در زمان اعتبار این موافقتنامه برحسب ترتیبات موافقتنامه پرداخت که در عرض مدت مذکور لازم الاجرا است، صورت خواهد گرفت.
پرداختها به مارک آلمان، ریال یا سایر اسعار قابل تأدیه است.

ماده ۱۰ (متن جدید)

این موافقتنامه (و ضمایم آن) از روز امضا توسط طرفین متعاهدین لازم الاجرا است. موافقتنامه مذکور تا تاریخ ۱۹۵۱/۱۱/۳۰ معتبر و تلویحاً سال به سال تجدید می شود، مگر اینکه سه ماه قبل از انقضا در هر دوره یکی از طرفین تمایل خود را نسبت به انصراف از موافقتنامه مذکور اعلام نماید.

این جانب تغییرات فوق الذکر را در متن موافقتنامه هر چه زودتر به اطلاع کمیسیون عالی متفقین خواهم رساند. که از آن به بعد به صورت نهایی تلقی خواهد شد.
تاریخ موافقت کمیسیون عالی متفقین نیز متعاقباً به اطلاع شما خواهد رسید.
من از محتوای آن اطلاع حاصل نموده و موافقت خود را با آن اعلام می دارم.
عالی جناب خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.
امضا: دکتر راینهارت

جناب آقای استاد شهید نورائی، مشاور بازرگانی دولت شاهنشاهی برای
اروپای غربی.

۱۷. پاسخ رئیس هیئت بازرگانی ایران به رئیس هیئت نمایندگی آلمان

پاریس به تاریخ

شورای بازرگانی ایران برای اروپای غربی

موضوع: تغییرات در متن توافق نامه کالا

آقای رئیس

مفتخرم وصول نامه امروز شما را به شرح زیر تأیید کنم:

«با استناد به مذاکرات شفاهی مورخ ۱۹۵۰/۱۱/۲۳ مفتخرم به اطلاع برسانم که با درخواست حکومت سلطنتی ایران از دولت جمهوری فدرال نسبت به تصمیم جدید در مواد ۶ و ۱۰ موافقتنامه پاراف شده در ۱۹۵۰/۱۰/۲ میان جمهوری فدرال آلمان و حکومت سلطنتی ایران درباره حمل کالا تفاهم دارد.»
ماده ۶ (جدید)

پرداخت کلیه سهام قابل انتقالی که در طول مدت اعتبار این موافقتنامه صورت گرفته است، طبق قراردادهای موجود توافقنامه های پرداخت عملی می گردد. صورت حسابها به مارک آلمان، ریال و هر ارز دیگری معتبر است.

ماده ۱۰ (جدید)

این توافقنامه به اضافه ملحقات آن در روز امضای طرفین قرارداد به اجرا درمی آید و تا تاریخ ۳۰ نوامبر ۱۹۵۱ معتبر خواهد بود و در صورتی که یکی از طرفین آن را سه ماه قبل از پایان مدت قرارداد فسخ نکند خود به خود برای مدت یک سال دیگر تمدید خواهد شد. خاطرنشان می سازم که کمیسیون عالی متفقین را در اسرع وقت در مورد این تغییرات مطلع خواهم ساخت و به محض دریافت موافقت این کمیسیون در قطعیت یافتن موافقتنامه کالا، شما را در جریان خواهم گذاشت.»

این جانب از مفاد این توافقنامه مطلع هستم و بدین وسیله موافقت خود را اعلام

می دارم.

آقای رئیس اجازه بفرمایید که احترامات فائقه خود را تقدیم دارم (دکتر

نورائی).

به ریاست هیئت آلمانی

آقای هرمان راینهارت، هماهنگ کننده وزارت پاریس.

۱۸. نامه اصلاحیه متن موافقتنامه رئیس هیئت نمایندگی آلمان به رئیس هیئت نمایندگی ایران

پاریس ۶ نوامبر ۱۹۵۰
رئیس هیئت نمایندگی ایران

عالی جناب

عطف به نامه مورخ ۳۰ اکتبر، مفتخرم به استحضار برسانم که دولت آلمان، مجوز امضای موافقتنامه بازرگانی را که مذاکرات مربوط به آن بین هیئت نمایندگی دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان انجام پذیرفته و منجر به پاراف موافقتنامه بازرگانی در تاریخ ۲ اکتبر ۱۹۵۰ گردید، از کمیسیون عالی متفقین که در این مذاکرات به عنوان ناظر شرکت داشت، تحصیل نمود. موافقت کمیسیون عالی متفقین از شرایط اجتناب ناپذیر امضای موافقتنامه مذکور است.

عالی جناب خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.
دکتر راینهارت

جناب آقای دکتر علی امینی

رئیس هیئت نمایندگی دولت شاهنشاهی ایران-پاریس.

۱۹. نامه اصلاحیه از طرف رئیس هیئت نمایندگی آلمان به رئیس هیئت نمایندگی ایران

پاریس ۱۲ سپتامبر ۱۹۵۰

رئیس هیئت نمایندگی آلمان

عالی جناب

مفتخرم که به استحضار برسانم که دولت جمهوری فدرال آلمان به خاطر جلوگیری از قطع احتمالی مبادلات کالا و عملیات پرداخت بین جمهوری فدرال آلمان و امپراطوری ایران قبل از لازم الاجرا شدن موافقتنامه جدید بازرگانی و پرداخت موافقت می نماید.

(الف) موافقتنامه بازرگانی که بین دولت نظامی آلمان (امریکا، بریتانیا و فرانسه) از یک طرف و دولت شاهنشاهی ایران از طرف دیگر به تاریخ اول ژوئن ۱۹۴۹ منعقد و ابتداءً تا تاریخ ۲۳ سپتامبر ۱۹۵۰ تمدید شده بود.

(ب) موافقتنامه پرداخت که بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت نظامی آلمان (امریکا، بریتانیا، فرانسه) به تاریخ اول ژوئن ۱۹۴۹ (ماده VII) منعقد شد و ابتداءً تا تاریخ ۲۳ سپتامبر ۱۹۵۰ تمدید شده بود.

(ج) نامه های منضم به موافقتنامه های بازرگانی و پرداخت هم چنین مفاد صورت جلسه مذاکرات کمیسیون عالی متفقین از یکطرف و نماینده دولت شاهنشاهی ایران از طرف دیگر مورخ ۳۱ اکتبر ۱۹۴۹ در مورد تسویه حساب به لیره استرلینگ تا تاریخ ۳۰ نوامبر ۱۹۵۰ تمدید شود.

در طی این مدت (۲۴ سپتامبر تا ۳۰ نوامبر ۱۹۵۰) امکان استفاده از یک ششم (۱/۶) سهمیه و سایر طرقی برای دوره بعدی مورد توافق قرار گیرد، موجود است (اول دسامبر ۱۹۵۰ تا ۳۰ نوامبر ۱۹۵۱).

عالی جناب خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.

جناب آقای دکتر علی امینی

رئیس هیئت نمایندگی ایران

۲. موافقتنامه پرداخت

۱. متن موافقتنامه

موافقتنامه پرداخت

بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان
در اجرای موافقتنامه مربوط به مبادلات کالا بین دولت ایران و دولت جمهوری
فدرال آلمان که موقتاً از اول ژوئن ۱۹۵۲ به مورد اجرا گذاشته شده، طرفین متعاهدین در
موارد زیر موافقت نموده‌اند.

ماده ۱ - کلیه پرداختهای جاری راجع به مبادلات بازرگانی خدمات و سایر
معاملات (به استثناء انتقالات درآمدها و انتقالات مربوط به استهلاك سرمايه) که بین
اشخاص حقیقی و یا حقوقی ساکن کشور ایران و ساکن جمهوری فدرال آلمان صورت
گرفته باشد، باید در حدود این موافقتنامه و طبق مقررات ارزی مجری در دو کشور در
مدت اعتبار این موافقتنامه انجام گیرند.

ماده ۲ - کلیه پرداختهایی که در ماده ۱ فوق اشاره شده به دلار امریکا صورت
خواهد گرفت. بدین منظور بانک دویچه لاند در دفتر خود حساب بدون بهره‌ای به دلار
امریکا به نام بانک ملی ایران تحت عنوان (حساب دلار بانک ملی ایران) باز خواهد
کرد. این حساب از این به بعد در متن این موافقتنامه به نام (حساب دلار امریکا) خوانده
خواهد شد.

ماده ۳ - کلیه پرداختهایی که به موجب این موافقتنامه مجاز شناخته شوند، باید
به بستانکار یا بدهکار (حساب دلار امریکا) برده شوند.

پرداختهای قابل قبول به موجب این موافقتنامه چنانچه ناشی از تعهداتی باشند
که مبلغ آن به پول دیگری بپردازد دلار امریکا تعیین شده باشد براساس برابری تصویب
شده از طرف صندوق بین‌المللی پول برای پول مزبور و دلار امریکا به دلار صورت خواهند
گرفت. تبدیل دویچ مارک به دلار براساس نرخ تعیین شده برای دویچ مارک نسبت به
دلار امریکا صورت خواهد گرفت (نرخ فعلی دلار ۲۳۸۰۹۵/۰ (دویچ مارک).

ماده ۴ - به محض اینکه حساب دلار امریکا مانده بدهکار یا بستانکاری متجاوز
از ۶ میلیون دلار نشان دهد، هریک از طرفین متعاهدین می‌تواند تشکیل کمیسیون
مختلطی را که در ماده ۷ موافقتنامه مذکور در فوق منعقد بین کشور ایران و کشور

جمهوری فدرال آلمان برای مبادلات کالا پیش‌بینی شده خواستار شود. در این کمیسیون مختلط نمایندگان بانک ملی ایران و نمایندگان بانک دویچه لاند نیز باید شرکت نمایند. کمیسیون مختلط تصمیماتی را که برای اجتناب از پرداخت نقدی و استقرار مجدد تعادل عملیات مالی باید اتخاذ نمود، مورد مطالعه و بحث قرار می‌دهد.

چنانچه در موقع (حساب دلار آمریکا) مانده بدهکار یا بستانکاری متجاوز از ۸ میلیون دلار نشان دهد اضافه مبلغ مزبور طبق تقاضای طرف بستانکار در مدت شش ماه در نیویورک قابل پرداخت خواهد بود. پرداخت مزبور ممکن است با موافقت طرفین متعاهدین به پول دیگری نیز انجام گیرد در صورتی که پایاپای تعهدات متقابل ناشی از اعتبارات اسنادی مانده بستانکاری به نفع طرف بدهکار نشان دهد باید تعهدات مزبور را نیز در نظر گرفت به نحوی که بتوان این مانده بستانکاری را با مبلغی که باید طبق بند ۲ جمله اول این ماده پرداخت شود، پایاپای نمود.

ماده ۵ - بانک ملی ایران و بانک دویچه لاند در باره کلیه تشریفات اجرای این موافقتنامه توافق خواهند کرد.

ماده ۶ - این موافقتنامه و ضمایم آن با عطف به ماسبق اول ژوئن ۱۹۵۲ فوت قانونی دارد و تا ۳۱ مارس ۱۹۵۳ اعتبار خواهد داشت و به خودی خود سال به سال اعتبار آن تجدید خواهد شد. مگر آنکه یکی از طرفین متعاهدین سه ماه قبل از خاتمه هر دوره فسخ آن را اعلام کند.

ماده ۷ - چنانچه یکی از طرفین متعاهدین در مهلت پیش‌بینی شده، فسخ این موافقتنامه را اعلام دارد و موافقتنامه جدیدی نیز منعقد نشود و یا اینکه فسخ مزبور باطل نگردیده باشد، مقررات زیر به مورد اجرا گذاشته خواهد شد.

حسابی که در ماده ۲ مذکور در فوق بدان اشاره شد تا هر مدتی که لازم باشد برای به حساب بردن پرداختهای راجع به معاملات منعقد قبل از انقضای این موافقتنامه مفتوح خواهد ماند. و مقررات ماده در باره این حساب کمافی السابق مجری خواهد بود. شش ماه پس از انقضای این موافقتنامه مانده حساب دلار آمریکا به دلار آمریکا قابل پرداخت خواهد بود تا هنگام بسته شدن قطعی (حساب دلار آمریکا) مانده‌هایی که در حساب مزبور پس از انقضای این مهلت شش ماهه نشان داده شوند در آخر هر ماه به دلار آمریکا قابل پرداخت خواهند بود.

در تعقیب موافقتی که فی مابین حاصل گردیده این پرداختها ممکن است

همچنین به پول دیگری صورت گیرد و نیز طرفین متعاهدین می توانند توافق نمایند که مانده فعلی به وسیله تحویل کالا واریز شود.

ماده ۸- از تاریخ اجرای این موافقتنامه، موافقتنامه پرداخت منعقد در اول ژوئن ۱۹۴۹ بین دولت ایران و حکومت‌های نظامی امریکایی انگلیس و فرانسوی باطل خواهند گردید. مانده حساب واردات- صادرات دویچه لندر بانک بلافاصله به حساب پیش‌بینی شده در ماده ۲ به محض اینکه حساب مزبور افتتاح شود، انتقال داده خواهد شد.

پرداخت‌های مزبور به معاملات منعقد در مدت اعتبار موافقتنامه پرداخت اول ژوئن ۱۹۴۹ که در هنگام بسته شدن حساب (واردات- صادرات دویچه لندر بانک) هنوز به مورد اجرای گذاشته نشده باشند، طبق مفاد ماده ۳ فوق‌الذکر از طریق (حساب دلار امریکا) واریز خواهند شد.

در بن در ۳ ژوئن ۱۹۵۳ در چهار نسخه که دوتای آن به زبان فرانسه و دوتای دیگر به زبان آلمانی است و هر دو متن معتبر می باشند، به امضا رسید.

از طرف دولت ایران
از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان
دکتر علی امینی
دکتر هرمان راینهارت

۲. نامه رئیس هیئت نمایندگی ایران به رئیس هیئت نمایندگی آلمان
بن، ۳ ژوئن ۱۹۵۲

آقای رئیس

بازگشت به ماده ۲ موافقتنامه پرداخت به تاریخ امروز، احتراماً به آگاهی
می‌رساند که طرف ایرانی موافق است که دلار کونتو امریکا که منفعت ندارد، طبق
مقررات ماده مذکور و برای تسهیل نقل و انتقالات حسابها، برای مدتی دیگر و تا
دریافت دستور جدید، در دفاتر بانک ملی ایران تحت عنوان «Bank Deutscher
Länder USA - Dollar - Konto» محسوب شد.

تعیین روز گشایش حساب در دفاتر بانک دویچه لاندرب به موجب ماده ۲
موافقتنامه پرداخت به تاریخ امروز، برابر ترتیبات بعدی طبق توافق بین بانک ملی ایران و
بانک دویچه لاندرب خواهد بود.

آقای رئیس خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.

امضا: دکتر علی امینی

۳. اعلام توافق رئیس هیئت نمایندگی آلمان با نامه رئیس هیئت نمایندگی ایران
بن، ۲ ژوئن ۱۹۵۲

عالی جناب،

عطف به ماده ۲ موافقتنامه پرداخت به تاریخ امروز، احتراماً به آگاهی می‌رساند
که طرف آلمانی موافق است که دلار کونتو آمریکا که منفعت ندارد، طبق مقررات ماده
مذکور و برای تسهیل نقل و انتقالات حسابها، باز هم برای مدتی دیگر و تا دریافت
دستور جدید، در دفاتر بانک ملی ایران تحت عنوان «Bank Deutscher Länder USA
Dollar Konto» محسوب شود.

تعیین روز گشایش حساب در دفاتر بانک دویچه لاند به موجب ماده ۲
موافقتنامه پرداخت به تاریخ امروز برابر ترتیبات بعدی طبق توافق بین بانک ملی ایران و
بانک دویچه لاند خواهد بود.

آقای رئیس خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.

امضا: دکتر هرمان راینهارت

۴. نامه رئیس هیئت نمایندگی ایران به رئیس هیئت نمایندگی آلمان
بن، ۳ ژوئن ۱۹۵۲

آقای رئیس

به استناد بند ۲ ماده ۴ و بند ۲ ماده ۸ موافقتنامه پرداخت منعقد به تاریخ
امروز، احتراماً به استحضار می‌رساند که طرف ایرانی، لیره استرلینگ را به عنوان پولی
که در صورت اقتضا باید پرداختهای نقدی به وسیله آن صورت گیرند، انتخاب کرده
است.

ارزش لیره استرلینگ معادل برابری آن با دلار امریکا طبق پذیرش صندوق
بین‌المللی پول در تاریخ انجام و واریزهای فوق‌الذکر خواهد بود.
آقای رئیس خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.
امضا: دکتر علی امینی

۵. اعلام توافق رئیس هیئت نمایندگی آلمان با نامه رئیس هیئت نمایندگی ایران
بن، ۳ ژوئن ۱۹۵۲

عالی جناب

به استناد بند ۲ ماده ۴ و بند ۲ ماده ۸ موافقتنامه پرداخت منعقد به تاریخ
امروز، احتراماً به استحضار می‌رساند که طرف آلمانی، لیره استرلینگ را به عنوان پولی
که در صورت اقتضا باید پرداختهای نقدی به وسیله آن صورت گیرند، انتخاب کرده
است.

ارزش لیره استرلینگ معادل برابری آن با دلار امریکا طبق پذیرش صندوق
بین‌المللی پول در تاریخ انجام واریزهای فوق‌الذکر خواهد بود.

عالی جناب خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.

امضا: دکتر هرمان راینهارت

۶. نامه رئیس هیئت نمایندگی ایران به رئیس هیئت نمایندگی آلمان

بن، ۳ ژوئن ۱۹۶۹

عالی جناب

به استناد جمله دوم بند اول ماده ۴ موافقتنامه پرداخت منعقد به تاریخ امروز، احتراماً به استحضار می‌رساند که طرفین متعاهدین در مراتب ذیل توافق نمودند:

چنانچه مبادله متقابل کالاها به حدی توسعه یابد که سطح اعتبار ۸ میلیون دلاری (دلار امریکا) مندرج در ماده ۴ کافی نباشد، مذاکراتی در این باره انجام و کمیسیون مشترک اقداماتی برای اجتناب از پرداختهای نقدی و برقراری مجدد تعادل پرداختها، اتخاذ خواهد نمود.

آقای رئیس خواهشمند است، احترامات فائقة مرا بپذیرید.

امضا: دکتر علی امینی

۷. اعلام توافق رئیس هیئت نمایندگی آلمان با نامه رئیس هیئت نمایندگی ایران
بن، ۳ ژوئن ۱۹۵۲

عالی جناب

بازگشت به جمله دوم بند اول ماده ۴ موافقتنامه پرداخت منعقد به تاریخ امروز،
احتراماً به استحضار می‌رساند که طرفین متعاهدین به شرح ذیل توافق نمودند:
چنانچه مبادله متقابل کالاها به حدی توسعه یابد که دیگر سطح اعتباری ۸
میلیون دلاری (دلار امریکا) مندرج در ماده ۴، کفایت نماید، موضوع باید مورد مذاکره
قرار گرفته و کمیسیون مشترک اقدامات لازم برای اجتناب از پرداختهای نقدی و ایجاد
تعادل مجدد پرداختها را اتخاذ نماید.

عالی جناب خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.

امضا: دکتر هرمان راینهارت

۸. صورت جلسه امضای موافقتنامه

پروتنکل امضا

براساس موافقتنامه بازرگانی پاراف شده در تاریخ ۲۵ آوریل ۱۹۵۰ بین دولت جمهوری فدرال آلمان و دولت شاهنشاهی ایران که به موجب آن طرفین متعاهد توافق نمودند، مبادلات خود را موقتاً تنظیم نمایند و تا کسب موافقت مقامات صالح ایرانی، نمایندگان دولتهای جمهوری فدرال آلمان و دولت شاهنشاهی ایران مذاکراتی را درباره تجدید نظر در فهرستهای واردات و صادرات ضمیمه موافقتنامه مذکور و امضای موافقتنامه پرداخت، انجام دادند.

این مذاکرات منجر به نتایج ذیل گردید.

۱. با توجه به روند فزاینده مبادلات دو جانبه، به نظر دولتین، مبادلات بین دو کشور می تواند افزایش یابد. لذا به جای اینکه حجم مبادلات تقریباً ۲۶ میلیون دلار طبق برآورد مذاکرات درپاییز ۱۹۵۰ باشد، با توجه به تخمین کنونی، براساس دو فهرست الف و ب که به تازگی تنظیم شده اند، حجم مبادلات حدود ۵۰ میلیون دلار است.

۲. در قبال وضع اقتصادی خاصی که دولت شاهنشاهی ایران در حال حاضر دچار آن است، علی رغم بعضی ضررهای ناشی از طبقه بندی محصولات صادراتی و وارداتی در دو دسته طبق سهمیه عمومی منتشره در ۱۵ آوریل ۱۹۵۲، دولت جمهوری فدرال آلمان از تاریخ ۱۷ آوریل ۱۹۵۲ تا تاریخ ۳۱ مارس ۱۹۵۳ خود را با رژیم مذکور وفق می دهد.

مع هذا دولت جمهوری فدرال آلمان مایل است وابستگی خویش را به آزادی تجارت و وضعیت اقتصادی عرضه و تقاضا که یک سیستم بازرگانی کاملاً هدایت شده در امور اقتصادی می تواند در عملکرد آن مشکلاتی ایجاد کند و به این ترتیب به نحو خاصی به منافع بعضی شرکتها ضرر برساند را تأکید کرد.

لذا دولت شاهنشاهی ایران به دولت جمهوری فدرال آلمان اطمینان می دهد که سیستم تقسیم طبقه بندی محصولات، به هیچ وجه معاملات اقتصادی عرضه و تقاضا را مشکل نکرده و مانع استفاده موثر از سهمیه های پیش بینی شده در موافقتنامه بازرگانی بین دو دولت نگردد.

۳. دولت جمهوری فدرال آلمان توجه را به این نکته جلب می نماید که به علت وجود قانون لازم الاجرا در ایران در مورد فعالیت تجارتي شرکتهای خارجی، دامنه فعالیت

شرکتهای آلمانی در مقام مقایسه با شرکتهای ایرانی بسیار محدود می باشد (برای جزئیات، رجوع شود به تذکاریه پیوست - ضمیمه شماره ۱).

به نظر دولت جمهوری فدرال آلمان برای اجتناب از آثار زیان آور این قانون برای شرکتهای آلمانی، باید هر چه زودتر محدودیتهای مذکور لغو شوند.

دولت شاهنشاهی ایران قول میدهد که براساس عمل متقابل، اقداماتی را که اجازه لغو سریعتر محدودیتهای مذکور را بدهند، اتخاذ نماید.

۴. به نظر دو دولت، برای آنکه مبادلات بازرگانی و پرداختهای بدون اشکال انجام شوند، نفع آنها ایجاب می کند که حساب بدهکار متعلق به ایران هر چه سریعتر تسویه شود.

چون دولت شاهنشاهی ایران تصور می نماید که تسریع در صدور پروانه های صادرات برای کالاهای ایران می تواند برقراری تعادل را تسهیل نماید. دولت جمهوری فدرال آلمان اقدامات فوری برای آنکه پروانه های مربوط به سهمیه های کالاهای مندرج در فهرست الف با آهنگ تندتری اعطا شوند، معمول خواهد داشت.

اگر برخلاف انتظار و طی سه ماه، این اقدامات منجر به پایین آمدن قابل توجه بدهکاری ایران نشود، دولت شاهنشاهی ایران برای آنکه پروانه های مربوط به سهمیه های کالاهای مندرج در فهرست ب با آهنگ کند اعطا شود، اقدامات فوری معمول خواهد داشت.

چنانچه حتی این اقدامات نیز به نتایج مطلوب منجر نشود، کمیسیون مشترک پیش بینی شده، طبق ماده ۷ موافقتنامه تشکیل و اقدامات دیگری را که می تواند باعث بهبود اوضاع شود، تعیین خواهد کرد.

۵. به علت تحول پیش بینی نشده امکانات جذب در دو کشور، کالاهای در بازار آزاد هامبورگ و گمرک خرمشهر انباشته شده و جریان آن باید با نظر دو دولت تضمین شود.

لذا دو دولت توافق کردند:

سریعاً پروانه ها برای کالاهای انباشته شده در بندر آزاد هامبورگ یا در انبارهای خرمشهر در تهران و آنهایی که بارنامه هایشان هم اکنون به مقصد رسیده است، حتی اگر مقدار این کالاهای آزاد شده بیشتر از سهمیه های پیش بینی شده در فهرستهای الف و ب باشد، داده شود.

در مورد فرش، اجازه ورود فرشها در ردیف اول سهمیه باقیمانده سال ۱۹۵۱ جای خواهد گرفت، درخواستهای عرضه برای فرشها، فرقی میان فرشهایی که از بندر آزاد هامبورگ وارد می شود و سایر فرشها نخواهد گذاشت.

راجع به تقاضای دولت شاهنشاهی ایران مبنی بر صدور پروانه برای کالاهای فصلی، (رجوع شود به تذکاریه پیوست ضمیمه ۲)، دولت جمهوری فدرال آلمان قول می دهد که اقدامات لازم برای آنکه پروانه های مربوط به این کالاها به صورت دلخواه دولت شاهنشاهی ایران اعطا شوند، معمول خواهد داشت.

۶. هر سه ماهه، بدون فوت وقت دو دولت از وضعیت به کار رفتن سهمیه های وارداتی اطلاع حاصل خواهند نمود.

برای آگاهی شرکتهای ذی نفع در تجارت آلمان- ایران از آخرین وضعیت به کار رفتن سهمیه های وارداتی، راجع به تقاضای خود، چه مربوط به کالاها و چه مربوط به گروه محصولات خویش، دو دولت اقدامات عاجل را معمول خواهند داشت.

۷. تحول اموال سرمایه گذاری در سطح بسیار وسیع در ایران مخصوصاً زمانی که موضوع اموال سرمایه گذاری به بنیادهای دولتی ایران در میان باشد، جزء سهمیه های پیش بینی شده در فهرست ب منظور نخواهد شد.

جزئیات این عملیات و همچنین کالاهایی که باید در عوض از طرف ایران داده شود توسط کمیسیون مختلط پیش بینی شده در ماده ۷ موافقتنامه بازرگانی تعیین خواهند شد.

۸. عملیات تبادل در رژیم تهاثر خصوصی به صورت استثنایی به عنوان وسیله علی البدل افزایش مبادلات پذیرفته خواهد شد، ولی شرط آن این است که تعادل کامل بین ارزش کالاهای صادراتی هر کشور به کشور دیگر برقرار و هر یک از عملیات قبلاً به وسیله مقامات صالح دو کشور پذیرفته شده باشد.

کالاهای مبادله شده تحت رژیم فوق الذکر خارج از لیست کالاهای داخل سهمیه پیش بینی شده در فهرستهای الف و ب ضمیمه موافقتنامه بازرگانی محسوب خواهند شد.

۹. با تقدیم تذکاریه ای (ضمیمه شماره ۳). دولت جمهوری فدرال آلمان تقاضا دارد اموال توقیف شده آلمان در ایران مسترد شود.

دولت شاهنشاهی ایران قول می دهد که در آینده اقدامات لازم برای حل و فصل

این امر طبق خواسته آلمانها و براساس عمل متقابل را انجام دهد.

۱۰. دولت جمهوری فدرال تمایل خود را به اینکه شرکتهای بیمه آلمانی که قبل از جنگ در ایران فعالیت داشته اند، به کار خود ادامه دهند را ابراز داشت. دولت شاهنشاهی ایران قول داد که از مقامات ایرانی بخواهد به طور کلی همان مقرراتی را که برای سایر شرکتهای بیمه خارجی به کار می برند در مورد شرکت های بیمه آلمانی نیز اعمال نمایند.

۱۱. به نظر دولت شاهنشاهی ایران نفع شرکتهای ایرانی مقیم جمهوری فدرال آلمان ایجاب می نماید که برای اجتناب از اخذ مالیات مضاعف مقرراتی وضع شود. دولت شاهنشاهی ایران در این مورد به تذکاریه پیوست (ضمیمه شماره ۴) استفاده می نماید.

دولت جمهوری فدرال آلمان فوراً در باره امکان رسیدگی به شکایات طرف ایرانی از طریق اداری یا در صورت لزوم از راه انعقاد یک موافقتنامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف بین دو کشور به بررسی خواهد پرداخت.

بن، ۳ ژوئن ۱۹۵۲

از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان	از طرف دولت شاهنشاهی ایران
دکتر هرمان راینهارت [امضا]	دکتر علی امینی [امضا]

۹. نامه رئیس هیئت نمایندگی آلمان به رئیس هیئت نمایندگی ایران
موضوع: شمول ایالت برلن

عالی جناب

هنگام امضای موافقتنامه پرداخت و پروتکل امضا مورخ ۳ ژوئن ۱۹۵۲، دولت
جمهوری فدرال آلمان و دولت شاهنشاهی ایران توافق کردند که با توجه به وضعیت
حقوقی خاص برلن^۵، از امروز کلیه الزامات موافقتنامه پرداخت و پروتکل امضا شامل
ایالت برلن نیز گردد.

عالی جناب خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید.
امضا: دکتر راینهارت

۵ مقصود از ایالت برلن قسمتی از برلن است که از نظر اقتصادی وابسته به دولت جمهوری فدرال آلمان می باشد.

۱۰. اعلام توافق رئیس هیئت نمایندگی ایران با نامه رئیس هیئت نمایندگی آلمان
موضوع: شمول ایالت برلن

آقای رئیس

هنگام امضای موافقتنامه پرداخت و پروتکل امضا مورخ ۳ ژوئن ۱۹۵۲، دولت
شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان توافق کردند که با توجه به وضعیت
حقوقی خاص برلن، از امروز کلیه الزامات موافقتنامه پرداخت و پروتکل امضا شامل
ایالت برلن^۵ نیز گردد.

آقای رئیس خواهشمند است، احترامات فائقه مرا بپذیرید .

امضا: دکتر علی امینی

^۵ مقصود از ایالت برلن قسمتی از برلن است که از نظر اقتصادی وابسته به دولت جمهوری فدرال آلمان می باشد.

۱۱. تذکاریه ای (یادداشتی) حاوی ۴ ماده

تذکاریه

هنگام مذاکرات اقتصادی اخیر بین ایران و آلمان، هیئت آلمانی به خود اجازه می دهد که توجه هیئت ایرانی را به این نکته جلب کند که طبق اطلاعات دریافتی از ایران، اختلاف ذیل موجب اشکالاتی در فعالیتهای شرکتهای آلمانی در ایران می شوند:

۱. تساوی بین شرکتهای آلمانی در ایران و شرکتهای ایرانی در آلمان:

الف) هم اکنون شرکتهای آلمانی در ایران با محدودیتهای گوناگونی مواجهند در حالی که شرکتهای ایرانی در آلمان با تعداد خیلی بیشتر می توانند آزادانه به امور بازرگانی خود بپردازند. به موجب یکی از قوانین سال ۱۹۴۸ ایران، خصوصاً کلیه شرکتهای خارجی یا شرکتهای با مشارکت خارجی از مبادرت به واردات منع شده اند. پس شرکتهای خارجی تنها می توانند به صورت صادر کننده یا نمایندگی به کار اشتغال ورزند و اگر بخواهند به واردات بپردازند، باید متوسل به یک شرکت ایرانی بشوند. برعکس تعداد زیادی از شرکتهای ایرانی در هامبورگ می توانند بدون هیچ گونه محدودیتی، به امر واردات مبادرت نمایند. طبق برآورد، بیش از نیمی از واردات آلمان از ایران توسط شرکتهای ایرانی در آلمان صورت می گیرند.

ب) در این شرایط برای ایجاد عمل متقابل، خوشوقت خواهیم شد چنانچه امکاناتی برای انجام تجارت آزادانه در اختیار شرکتهای آلمانی در ایران گذاشته شده و آنها در شرایط مساوی با شرکتهای ایرانی قرار گیرند.

۲. اجازه سفر آلمانی ها به ایران

کلیه بازرگانان ساکن تهران و همچنین آنان که از آلمان به تهران می آیند، برای هر بار مسافرت به شهرستان باید اجازه مخصوص از پلیس ایران دریافت نمایند. غالباً صدور این اجازه که سه هفته به درازا می کشد و بسیاری اوقات هم آن را نمی دهند، لذا معاملات بازرگانی بسیار مشکل شده اند و مسافرینی که از آلمان می آیند، غالباً مجبورند به نحو بیهوده ای اقامت خود را طولانی تر کنند.

در این شرایط، خواهشمند است، دستور فرمایند اقدامات لازم برای آنکه بدون

اشکال، یعنی ظرف تقریباً بیست و چهار ساعت، اجازه سفر به آنها داده شود، معمول گردد.

۳. صدور اجازه اقامت

الف) آلمانی‌های مقیم ایران در مورد اجازه اقامت خود با مشکلات عدیده‌ای مواجهند. اجازه اقامت آنها حداکثر برای سه تا شش ماه تمدید می‌گردد.

ب) خواهشمند است دستور فرمایند با توجه به رویه آزاد منشانه جمهوری فدرال آلمان در قبال شرکتهای ایرانی مقیم آلمان، اجازه اقامتها را به همان نحو و برای مدت آن چنان طولانی، صادر گردد.

۴. اعتبارات بانکی برای شرکتهای آلمانی

الف) در حالی که شرکتهای ایرانی در آلمان از کلیه تسهیلات بانکی استفاده کرده و همچنین اعتبارات بانکی دریافت می‌کنند. تا این زمان بانک ملی ایران هیچ وامی به شرکتهای آلمانی تخصیص نداده است. قبلاً بانک British Bank of Iran and the Middle East گاه‌گاهی اعتباراتی به شرکتهای آلمانی می‌دارد، لیکن چون این بانک در حال تصفیه نمایندگی خود در ایران است و از ۳۰ ژوئیه آینده گیشه‌های خود را خواهد بست. لذا شرکتهای آلمانی جز دریافت وام از بازار، هیچ گونه امکان دیگری ندارد و برای دریافت این نوع اعتبار باید قبلاً بیست و چهار تا سی درصد بهره سالیانه راپردازند در حالی که شرکتهای ایرانی وامهای خود را از بانک ملی ایران به نرخ ۸ درصد دریافت می‌کنند.

ب) خواهشمند است، دستور فرمایند، احترامات لازم معمول گردد تا بانک ملی ایران در حدود امکان از طریق اعتبار دادن موجبات رضایت شرکتهای آلمانی در تهران را فراهم آورد. مضافاً بر این که در حال حاضر بانک Bank Duskscher Bänder اعتبار قابل توجهی بدون بهره از طریق تهاتر (Clearing) به بانک ملی ایران می‌دهد به نظر می‌رسد که اعطای وامی لااقل در حدود ۲ میلیون ریال برای صرف بروات پیش‌پرداختهای اعتباری روی مدارک و غیره، به کلیه شرکتهای آلمانی قابل توجه می‌باشد. این مبلغ به نرخ کنونی معادل ۱۴۰,۰۰۰ دلار می‌شود.

بن، ۳ ژوئن ۱۹۵۲

۱۲. تذکاریه راجع به صادرات محصولات کشاورزی ایران به آلمان

تذکاریه

محصولات کشاورزی رقم عمده‌ای از صادرات ایران به جمهوری فدرال آلمان را تشکیل می‌دهند. در سال گذشته ملاحظه شد که اعطای اجازه‌های واردات به صورت جزء جزء با داده‌های فصلی کشت و بازار تطبیق نمی‌کند. این روند اعطای اجازه‌های واردات دلیل عدم تحقق مقدارپیش‌بینی شده این محصولات در سهمیه گردیدند. لذا به نظر دولت شاهنشاهی ایران، برای توسعه تجارت بین دو کشور، کاملاً لازم است که اجازه‌های مربوط به این محصولات در مقدارپیش‌بینی شده در سهمیه در یک نوبت و یا حداکثر در دو نوبت و آن هم در فصل مناسب اعطا گردد. مضافاً بر این که اجازه‌های واردات در مورد محصولات آلمانی در مقدارپیش‌بینی شده در سهمیه به محض انتشار سهمیه یعنی در آغاز سال، داده شده‌اند.

بن، ۳ ژوئن ۱۹۵۲

۱۳. تذکاریه راجع به توقیف اموال آلمانی‌ها در ایران

تذکاریه

دولت ایران کلیه اموال آلمانی‌ها را در ایران توقیف می‌نماید.

طبق اطلاع روزنامه شبانه کیهان، چاپ تهران در شماره ۲۱۰۹ مورخ ۱۴ اردیبهشت ۱۳۲۹ (۱۹۵۰/۴/۲۴)، شورای وزیران ایران، موافقت خود را با استرداد اموال توقیف شده اتباع آلمانی به آنها، اعلام داشته است.

لیکن تاکنون هیچ کاری در این باره انجام نشده است.

موقع را مغتنم شمرده و با اجازه توجه شما را به این نکته جلب می‌نماید که با بعضی از کشورهای دیگر مذاکراتی در این باره در جریان است. این نکته نیز شایان توجه است که تاکنون بعضی کشورها این دارایی‌ها را که متعلق به مأموریت‌های سیاسی آلمان بوده، مسترد داشته‌اند و امید است که سایر کشورها نیز به همین ترتیب عمل نمایند.

با توجه به تغییر وضعیت سیاسی، چنانچه دولت ایران بتواند خود را با تصمیم فوق‌الذکر شورای وزیران وفق دهد، چنین اقدامی از طرف ایران به منزله اقدامی دوستانه برای دولت فدرال تلقی خواهد شد. در صورت لزوم دولت فدرال آلمان آماده مذاکرات در این مورد می‌باشد.

بن، ۳ ژوئن ۱۹۵۲

۱۴. تذکار به راجع به مالیات تجار ایرانی در آلمان

تذکار به

عده‌ای از تجار ایرانی در هامبورگ به من اطلاع داده‌اند که اداره دارایی منطقه، با موافقت وزارت فدرال دارایی در بن، در مورد درآمدهای این آقایان در ایران و سایر نقاط خارج از آلمان، مالیات وضع کرده است.

به نظر من این عمل باید به صورت نوعی مالیات مضاعف تلقی گردد زیرا این درآمدها در کشورهای مذکور شامل مالیات بردرآمد بوده و پرداخت مجدد مالیات در آلمان قابل قبول به نظر نمی‌رسد.

متشکر خواهم شد اگر ضمن تماس با ادارات دارایی مذکور در آلمان، مراتب را برای آنها تشریح و آنها را متعهد به انصراف از وضع چنین مالیاتی نمایند.

بن، ۳ ژوئن ۱۹۵۲

ضمیمه ۱ موافقتنامه مربوط به مبادلات کالاهای ایرانی و آلمانی

فهرست الف

صادرات محصولات ایرانی به طرف جمهوری فدرال آلمان

نام	ارزش به دلار آمریکا	طبقه صادرات ایران
اول- فرآورده های غذایی و کشاورزی		
۱. دانه های روغنی برای علوفه	۵۰۰۰	۱
۲. روغنی های گیاهی	۵۰۰	۲
۳. علوفه و گندم (شامل جو و گندم سفید)	۳۰۰۰	۱
۴. برنج، خام و سفید کرده	۳۰۰۰	۱
۵. بعضی انواع نان	۵۰۰	۲
۶. بقولات	۵۰۰	۱
۷. روده های گوسفند	۱۰۰۰	۱
۸. خشکبار	۲۰۰۰	۱
۹. خشکبار	۸۵۰۰	۲
	۲۴۰۰۰	
دوم- فرآورده های صنعتی		
(بخش اول)		
۱. فرآورده های شیمیایی و همچنین مواد اولیه دارویی و الکالوئیدها	۲۰۰۰	۲
۲. ترکیبات معدنی مس، روی، سرب و همچنین محصولات کنسانتره آنها		
و سایر ترکیبات معدنی	۳۰۰۰	۲
۳. دانه های روغنی برای مصرف صنعتی		
(دانه های کوچک و کتان)	۱۵۰۰	۱
۴. شاخها، سمها و استخوانها	۵۰	۲
۵. زواید چرم	۱۰۰	۲

۱	۶۰۰	۶. تریاک خام
۲	۱۰	۷. موم زنبورها
۱	۱۰۰۰	۸. صمغ آدرآگانت
۲	۳۰۰	۹. سایر صمغها
		۱۰. پوستهای گوسفند، میش، بز
۱	۳۰۰۰	سایر حیوانات کوچک
۱	۱۰۰۰	۱۱. چرم از پیش دباغی شده
۱	۱۰۰۰	۱۲. بره ایرانی
۱	۶۵۰۰	۱۳. پنبه
۲	۱۰۰۰	۱۴. زواید پنبه
۲	۵۰۰	۱۵. پشم
۲	۵۰۰	۱۶. زواید پشم
۲	۵۰۰	۱۷. موی حیوانات
۲	۵۰	۱۸. ابریشم و زواید ابریشم
۱	۵۰	۱۹. پوستهای گوناگون
۲	۱۵۰۰	۲۰. قالی

 ۲۴۱۶۰

(بخش دوم)

۲	۵۰	۱. سنگهای قیمتی و سنگهای ظریف
۱	۱۰۰۰	۲. چوبهای گرد و اره شده
۲	۵۰	۳. صدف

 ۱۱۰۰

مبلغ اول، فرآورده های غذایی
و کشاورزی

۲۴۰۰۰

مبلغ دوم، فرآورده های صنعتی
بخش اول = ۲۴۱۶۰

۲۵۲۶۰

بخش دوم = ۱۱۰۰

مبلغ سوم، فرآورده های گوناگون

۹۶۹۵

مجموع ۵۸۹۵۵

ضمیمه ۲ موافقتنامه مربوط به مبادلات کالاهای ایران و آلمان

فهرست ب

واردات فرآورده‌های آلمانی به ایران

نام	ارزش به دلار	طبقه واردات ایرانی
اول فرآورده‌های غذایی و کشاورزی		
۱. آشامیدنی‌های غیرالکلی	۱۰۰	۲
۲. اسانسها و اسانسهای معطر	۵۰	۲
۳. نشاسته	۵۰	۲
۴. پودر شیر، شیر عسلی، شیر کودکان	۷۵	۲
۵. دامها	۵۰	۲
۶. بذر چغندر	۵۰	۲
۷. رازک	پ. م	۲
۸. مالت	پ. م	۲
سایر فرآورده‌های غذایی و کشاورزی		
گوناگون	۵۰	—
	۴۲۵	

نام	ارزش به دلار	طبقه وادرات ایرانی
فرآورده‌های صنعتی		
۱. الف) موتورهای با احتراق داخلی، غالباً موتورهای دیزل		۱
ماشین‌آلات ساختمانی، آلت برای پاک کردن اراضی که آب در آن رسوبی گذاشته، گچ کوب، جرثقیل، ماشینهای جابجایی با نوار		۱
ماشین‌آلات صنعتی، معدنی، مثلاً پروفرانورهای معادن و معادن سنگ، ابزار حفاری،		۱
ماشین‌آلات مخصوص استخراج معادن و زغال پمپ‌ها و کمپرسورهای هوا		۱
ابزار با هوای فشرده		۱
سیمانی		۱
ماشین‌آلات کشاورزی و تراکتورها		۱
ماشین‌آلات برای صنعت نساجی همچنین ماشین‌آلات خیاطی صنعتی		۱
ماشین‌آلات برای صنایع کفاشی و ساختن چرم		۱
ماشین‌آلات برای صنایع غذایی و برای صنعت محصولات انتخابی و تخصص		۱
انواع شیرها و اتصالات		۱
ماشین‌آلاتی که به‌طور اخص نام آنها ذکر نشده و وسایل یدکی آنها	۹۰۰۰	۱
ماشین‌آلات برودتی		۲
ماشینهای خیاطی خانگی		۲
ماشین‌آلات دفتری منجمله ماشینهای حساب و پلی‌کپی		۲
وسایل بدنی آتش‌نشانها	۳۰۰۰	۲

	۱. ب) اتومبیلها	
۱	وسایل حمل کالاها و کامیونها	
۱	امینبوس (اتوبوسها) و شاسی های آنها	
۱	قطعات فرعی و یدکی اتومبیلها	
	یدکی های برقی اتومبیلها و تجهیزات	
۱	برای ماشینهای دیزل	
	دوچرخه ها (وسایل دارای دوچرخ)	
۱	ولوسپدها (دوچرخه ها)	۱۲۰۰
	قطعات و یدکی های ولوسپدها	
۱	اتومبیلها برای اشخاص	
۲	موتورسیکلتها و سکوثرها (موتور سیکلت کوچک)	
	دوچرخه های موتوردار و منجمله خود	
۲	موتورها و قطعات فرعی آنها	
۲	قطعات و یدکی های موتورسیکلتها	۱۸۰۰
	۲. بنسهای فولادی از همه نوع مثلاً	
۱	پلها و چوب بستهها	
۱	بناهای هیدرولیک فولادی (سدها)	
۱	دکلها	
	صفحات دوار و عرابه های حمل و نقل	
۱	از کشتی به کشتی دیگر	
۱	دیگهای بخار	
۱	مخازن	
۱	مخاری لوله ها	
	تأسیسات مکانیکی شوفاژ منجمله وسایل	
۱	یدکی آنها	
۱	سوزنها و محل تقاطع راهها	
	تأسیسات گرمایشی، تهویه و تنظیم	
۱	درجه حرارت	
۱	وسایل نقلیه برای راههای آهن	
۱	مثلاً ماشینهای مسافربری	
۱	واگن تختخوابدار و واگن رستوراندار	

۱	اتوموتریسها
	واگنها برای حمل کالا و واگنهایی
۱	که به نحو خاصی ساخته شده اند
۱	لوکوموتیوها و قطعات یدکی

 ۱۵۰۰۰

نام	ارزش به دلار آمریکا	طبقه واردات ایران
لوکوموتیوهای دیزل		۱
وسایل نقلیه راه آهن با خط باریک		
و راه آهن برای بهره برداری های		
صنعتی و وسایل یدکی آنها		۱
و یدک کشها	۶۷۰۰	۱
قایقهای ماهیگیری	۳۰۰	۲۰
۳. الف) ژنراتورها و دستگاههای توزیع		
جریان برق		۱
ترانسفرماتورها		۱
گرلا تورهای جریان و اصلاح کننده های جریان		۱
موتورهای الکتریکی		۱
تأسیسات کوپلاژ		۱
کنترهای برق		۱
وسایل برقی برای درمان	۱۵۰۰	۱
ابزار تأسیسات کابلها و سیمها		۲
تلگراف و تلفن بی سیم		۲
الکتروآکوستیک		۲
تأسیسات برای دستگاه فرستنده		۲
پستهای دریافت و وسایل یدکی آنها		۲
وسایل برقی خانگی		۲
سایر محصولات صنعتی برقی که نام		
آنها ذکر نشده است	۳۰۰۰	—
۳. ب) فرآورده های آهنی و فولادی نورد		
سرد		
مانند سیمها و اوسکن ساخته شده		
با سیم فولادی		۱
نورد سرد شده ورقه های نورد		
سرد شده		۱
لوله های دقیق	۱۰۰۰	۱

۳. ج) فرآورده‌های با فولاد ریخته شده

مانند

اتصال لوله‌ها با آهن حدادی شده

۱

و اتصالات

دسته‌های کابل، شانور، جکهای مکانیکی

۱

و هیدرولیکی، جکها

انواع فنرها و زنجرها، بیل و

۱

کلنگها

۱۰۰۰

۲۸۵۰۰

نام	ارزش به دلار آمریکا	طبقه واردات ایرانی
۴. مواد اولیه شیمیایی برای داروسازی و کارهای تخصصی	۲۰۰۰	۱
مواد رنگی ارگانیک، رنگهای معدنی و آبی، رنگهای چاپ، لاکها و رنگهای لاک و...	۲۰۰۰	۱
وسایل کانوچویی		
الف) انواع لاستیک چرخ وسایل نقلیه	۳۰۰۰	۱
ب) محصولات کانوچویی برای مصرف فنی	۲۵۰	۲
ج) کفشهای کانوچویی و پارچه های کانوچویی		
محصولات شیمیایی برای عکاسی	۵۰۰	۲
سیمانها	۱۰۰۰	۲
اقلام شیمیایی دفتری شامل مدادها، مدادهای رنگی و مدادهای کپی	۵۰۰	۲
محصولات شیمیایی گوناگون منجمله محصولات کانوچویی نرم یا سخت برای مصارف جراحی، محصولات، آمیانتی محصولات از روغن معدنی (به استثناء کاپور آنها)	۳۳۰۰	۱
۵. محصولات صنعتی گوناگون	۱۵۰۰	—
مجموعه ۲ - محصولات صنعتی		
بخش اول	۴۲۶۰۰	
بخش دوم		
۱. ابزار دقیق مکانیکی و اپتیکی		
اهداف علمی و اپتیکی		۱
ابزار نقاشی و ریاضی		۲
ابزار دستگاهها و تأسیسات پزشکی -		
جراحی برای دندان پزشکی و دامپزشکی	۸۰۰	۱
کنتورهای گاز و آب	۱۰۰	۱
دستگاههای عکاسی، سینماتوگرافی و		

۲۱۳

۲

۴۰۰

وسایل یدکی آنها ساعت سازی

۴۳۹۰۰

نام	ارزش به دلار	طبقه واردات ایرانی
۲. محصولات آهنی و فلزی و فولادی مانند فرآورده های تمام شده آهنی و فولادی فرآورده های تمام شده فلزی غیر آهنی		
وفلزات قیمتی	۳۰۰۰	۲
ابزار موسیقی		
اقلام جواهر فروشی	۲۰۰	۲
وسایل ورزشی		
۳. نخهای پشمی، پنبه ای، پشم سلولز، ابریشم مصنوعی، پرلون، کتان، کنف	۳۰۰	۲
انواع نخها، تهیه شده برای جزئی - فروشی مخمل، پارچه مخمل نما، روبانها،		
دانتل ها و قیطان دوزی	۳۰۰	۲
پارچه های ابریشم مصنوعی	۶۰۰	۲
پارچه های پشمی	۱۰۰۰	۲
پارچه های پنبه ای و انواع پارچه های الیاف مصنوعی بجز پارچه های ابریشم		
مصنوعی	۱۶۰۰	۲
کاراه ها	۱۰۰	۲
پشمهای سلولز و ابریشم مصنوعی	۲۰۰	۲
دستکشهای زنانه ابریشمی و نایلونی		۲
کراواتها		۲
زیربازویی		۲
دستمالهای سر		۲
بارانی ها		۲
کرستها		۲
چشم بند - پیشانی بند و تورها	۲	۲
یقه های مصنوعی سفید آهارزده		۲
چرمهای کلاه		۲
ژ یله ها و زیرشلواری ها از کرک خالص		۲

۲

۵۰

پایونها

سایرمنسوجات که نام آنها در
اینجا آمده است مانند: پارچه های
کفش، تورهای نازک الک، کاغذهای
الگو برداری و سایرمنسوجات برای
مصارف فنی

۲۰۰

 ۵۱۷۵۰

نام	ارزش به دلار	طبقه واردات ایرانی
۴. قرقره‌های چوبی	۱۰۰	۱
فرآورده‌های چاپی برای آموزش کاغذ	.	.
روزنامه و کاغذ سیگار	۱۰۰	۱
ورقه‌های از الیاف چوبی (ورقه‌های ایزولانت و سخت فرآورده‌های از چوب کنده کاری شده و مشابه آنها مثلاً انواع محصولات چوبی ابروسها و قلم موها، محصولات چوب پنبه ای یا چوب پنبه ای متراکم، ارگسها و پیانوها، دگمه‌ها کاغذها و انواع کارتنها	۲	۲
چنانچه متعلق به دسته اول مانند کاغذ روزنامه و کاغذ سیگار نشوند.		
فرآورده‌های چاپی به استثنای مخصوص آموزش	۴۰۰	۲
۵. شیشه و محصولات شیشه‌ای	۱۰۰	۲
چینی و محصولات سرامیکی	۳۵۰	۲
آبرازیفها (مواد ساینده در صنایع)	۵۰	۲
۶. مواد پلاستیکی خام	۱۰۰	۱
محصولات شمعی، لینولوم	۴۰۰	۲
۷. دستکشهای چرمی	۴۰	۲
تسمه‌های انتقال	۴۰	۲
۸. محصولات ورقه شده، ورقه شده در گرما منجمله فولاد صاف شده، ورقه‌های آهن کوبیده، مصالح متحرک، لوله‌ها	۲۰۰۰	۱
۹. فرآورده‌های ریخته‌گری	۲۰۰۰	۱
۱۰. فرآورده‌های نیمه ساخته از فلزات		

غیر آہنی و آلیاژ آنها

۵۷۳۳۰

مانند ورقه‌ها و صفحه‌های آهنی و فولادی، نوارها، پودرهای متالیک، وسایل برای تأسیسات کالریفیک و وسایل برای مقاومت الکتریک ورقه‌ها و صفحه‌های آهنی و فولادی روکش دار، (آبداده)

۱	۱۲۰۰
	<hr/>
	۵۸,۵۳۰
۴۲۵	
	۴۲۶۰۰
۵۸۵۳۰	۱۵۹۳۰
<hr/>	<hr/>
۵۸۹۵۵	جمع

مجموعه ۱. فرآورده‌های غذایی و کشاورزی

مجموعه ۲. فرآورده‌های صنعتی

بخش اول

بخش دوم

۳. صورت مجلس تمدید اعتبار چند معاهده

صورت مجلس

۱. دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان استنباط می نمایند که با توجه به مناسبات دوستانه دو کشور روابط طرفین به قسمی جریان دارد که می توان گفت قراردادهای ذیل به اعتبار خود باقی مانده، بوده است:

(الف) عهدنامه مودت بین دولتین ایران و آلمان مورخ ۱۷ فوریه ۱۹۲۹ و پروتکل اختتامیه آن.

(ب) قرارداد اقامت بین دولتین ایران و آلمان مورخ ۱۷ فوریه ۱۹۲۹ و پروتکل اختتامیه آن.

(ج) قرارداد تجارتی و گمرکی و بحرپیمایی بین دولتین ایران و آلمان مورخ ۱۷ فوریه ۱۹۲۹ و پروتکل اختتامیه آن.

(د) قرارداد حمایت تصدیقنامه های اختراع و علائم صنعتی یا تجارتی و طرحها و حقوق مالکیت صنعتی و ادبی مورخ ۲۴ فوریه ۱۹۳۰ بین دولتین ایران و آلمان.

معذک دو دولت تصدیق می نمایند که قراردادهای فوق الذکر نه تنها عملاً به موقع اجرا گذاشته می شود بلکه به محض امضای این صورت مجلس از لحاظ حقوقی نیز قوت قانونی خواهد یافت.

۲. در مورد ماده ۴ عهدنامه مودت بین دولتین ایران و آلمان مورخ ۱۷ فوریه ۱۹۲۹ دولت شاهنشاهی ایران معتقد است، همان طور که در اعلامیه مندرج در پروتکل اختتامیه عهدنامه مزبور پیش بینی شده است در ماده فوق الذکر باید تجدید نظر به عمل آید، بدین جهت دو دولت توافق حاصل نموده اند که هر چه زودتر توجه نمایند مذاکراتی برای تجدید نظر در مقررات ماده ۴ آغاز نمایند. بدین ترتیب که فقط اختلافات ناشیه از تفسیر عهدنامه های موجوده بین دو کشور توسط دیوان دادگستری بین المللی حل و فصل گردد.

۳. در مورد ماده ۵ قرارداد اقامت بین دولتین ایران و آلمان مورخ ۱۷ فوریه ۱۹۲۹ دو دولت اظهار تمایل نموده اند که ترتیب موضوع مالیات مضاعف و همچنین مالیات مضاعف دریانوردی را ضمن موافقتنامه های خاصی بدهند و تا انعقاد چنین موافقتنامه ها دو دولت بدون هیچ گونه محدودیت کلیه تسهیلاتی را که در قوانین و آیین نامه های موجوده در مورد مالیات مضاعف پیش بینی شده است به اتباع دولت دیگر

اعطا خواهند نمود.

۴. در مورد ماده ۶ قرارداد تجارتی و گمرکی و بحرپیمایی بین دولتین ایران و آلمان مورخ ۱۷ فوریه ۱۹۲۹ دو دولت در نظر دارند بعداً ماده مزبور را به نحوی تنظیم کنند که قصد آنها مبنی بر عدم اجرای آن قسمت از مقررات ماده مزبور که با شرایط فعلی روابط تجارتی بین دو کشور وفق نمی دهد به نحو بهتری تصریح گردد.

۵. در مورد ماده ۱۰ قرارداد تجارتی و گمرکی و بحرپیمایی بین دولتین ایران و آلمان مورخ ۱۷ فوریه ۱۹۲۹ دو دولت توافق حاصل نموده اند که به منظور انعقاد موافقتنامه خاصی درباره بحرپیمایی با در نظر گرفتن تقاضاهای دو دولت در مورد دریانوردی تجارتی وارد مذاکره شوند.

۶. دولت شاهنشاهی ایران اطلاع داده است که چنین استنباط می نماید که شرط معامله کاملة الوداد مندرج در قرارداد تجارتی و گمرکی و بحرپیمایی بین دولتین ایران و آلمان مورخ ۱۷ فوریه ۱۹۲۹ براساس معامله متقابل می باشد.

۷. این صورت مجلس برای قسمت غربی برلین نیز معتبر خواهد بود مگر اینکه دولت جمهوری فدرال آلمان در ظرف سه ماه از تاریخ امضا این صورت مجلس خلاف آنرا ضمن اعلامیه ای به دولت شاهنشاهی اطلاع دهد.

۸. این صورت مجلس در دو نسخه به زبانهای فارسی، آلمانی و فرانسه تنظیم شده است در صورت اختلاف در تفسیر این صورت مجلس متن فرانسه معتبر خواهد بود.

تهران به تاریخ سیزده آبان ماه هزار و سیصد و سی و سه مطابق با چهارم نوامبر هزار و نهصد و پنجاه و چهار.

از طرف دولت شاهنشاهی ایران	از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان
وزیر امور خارجه، عبدالله انتظام	دکتر لوتس گیلهامر

وزیر مختار و نماینده فوق العاده

جمهوری فدرال آلمان در تهران

دکتر هرمان رینهارت

مدیرکل وزارت اقتصاد ملی جمهوری فدرال آلمان

۴. موافقتنامه همکاری اقتصادی و فنی

موافقتنامه راجع به همکاری اقتصادی و فنی
دولت شاهنشاهی ایران و جمهوری فدرال آلمان

اعلی حضرت همایون شاهنشاه ایران

و

رئیس جمهوری فدرال آلمان

با در نظر گرفتن منافع مشترک دولت شاهنشاهی ایران و جمهوری فدرال آلمان در توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورهای خود و با تصدیق اینکه چنانچه دو دولت مساعی خود را در این راه مشترکاً مصروف دارند در انجام این منظور بهتر موفق می شوند، تصمیم گرفتند موافقتنامه ای درباره همکاری اقتصادی و فنی منعقد نمایند و برای این مقصود اختیارداران خود را تعیین نمودند.

اعلی حضرت همایون شاهنشاه ایران

جناب آقای عبدالله انتظام، وزیر امور خارجه دولت شاهنشاهی ایران

رئیس جمهوری فدرال آلمان

جناب آقای دکتر لوتس گیلهامر، وزیر مختار و نماینده فوق العاده جمهوری فدرال آلمان در تهران

جناب آقای دکتر هرمان رینهارت، مدیرکل وزارت اقتصاد ملی جمهوری فدرال آلمان مشارالیهما پس از مبادله اختیارنامه های خود که آنها را صحیح و معتبر یافتند، نسبت به مقررات زیر توافق حاصل نمودند:

ماده اول

طرفین معظمین متعاهدین در مسائل مربوط به اجرا و مبادله تجربیات علمی و فنی به خصوص به منظور تشریک مساعی در قلمرو خود برای توسعه قدرت تولیدیه و بهره برداری از منابع طبیعی به یکدیگر کمک خواهند نمود.

کمک مشترک باید شامل تکمیل معلومات فنی و علمی اتباع دو دولت متعاهد و همچنین مبادله طرحهای کارآموزی و کار به منظور تشریک مساعی در تکمیل معلومات حرفه ای اتباع دو کشور باشد.

طرفین معظمین متعاهدین این کمک مشترک را به وسیله انعقاد موافقتنامه های خاص

و با برنامه‌ها و طرحهای معین عملی خواهند نمود.

هر یک از طرفین معظمین متعاهدین یکدیگر را در جریان کارها و نقشه‌هایی خواهند گذاشت که ممکن است به سبب استفاده از تجربیات طرف دیگر موجبات تسریع اجرای آن حاصل گردد.

طرفین معظمین متعاهدین در مسائل مربوط به طرحهای توسعه اقتصادی و امکانات اجرای آن با یکدیگر مشورت خواهند نمود و با در نظر گرفتن نتیجه این مشورت در مورد نوع همکاری مناسب توافق حاصل خواهند کرد.

ماده دوم

دولت جمهوری فدرال آلمان حاضر است طبق تقاضای دولت شاهنشاهی ایران مساعی خود را به کاربرد تا مؤسسات و افراد آلمان تجربیات خود را در اختیار دستگاههای دولتی ایران بگذارند.

دو دولت ایجاد روابط بین اشخاص و مؤسسات آلمانی را از یک طرف و دستگاههای دولتی ایران را از طرف دیگر در مورد تهیه و اجرای نقشه‌های مذکور در فوق تسهیل خواهند نمود.

ماده سوم

هر یک از طرفین معظمین متعاهدین از اشخاص عادی یا حقوقی طرف دیگر یعنی از اشخاص شرکتهای و نمایندگی‌های بازرگانی و امثال آن که سرمایه خود را در قلمرو وی به کار انداخته‌اند حمایت قانونی کاملی خواهد نمود که در هر صورت نامساعدتر از حمایتی نخواهد بود که شامل اتباع آنان می‌شود.

در صورت انتزاع مالکیت بند ۲ و ۳ ماده ۹ قرارداد اقامت ایران و آلمان مورخ ۱۷ فوریه ۱۹۲۹ قابل اجرا خواهد بود.

ماده چهارم

هر یک از طرفین معظمین متعاهدین نسبت به اتباع و شرکتهای طرف دیگر در مورد به کار انداختن و انتقال سرمایه‌ها معامله کامله الوداد را معمول خواهد داشت.

ماده پنجم

این موافقتنامه در قسمت غربی برلین نیز از تاریخی که دولت جمهوری آلمان اعلامیه کتبی در این باره به دولت شاهنشاهی ایران تسلیم دارد، قابل اجرا خواهد بود.

ماده ششم

این موافقتنامه در دو نسخه به زبانهای فارسی، آلمانی و فرانسه تنظیم شده است در صورت بروز اختلاف در تفسیر این موافقتنامه متن فرانسه معتبر خواهد بود.

پس از تصویب این موافقتنامه مبادله نسخ مصوبه در اسرع اوقات ممکنه به عمل خواهد آمد. این موافقتنامه به محض مبادله نسخ مصوبه به موقع اجرا گذاشته می شود.

مدت اعتبار این موافقتنامه ده سال است و چنانچه شش ماه قبل از انقضای مدت مزبور فسخ نشود به طور ضمنی برای مدت غیر معینی تمدید خواهد یافت، در آن صورت هر موقع به فسخ آن می توان مبادرت نمود به شرط آنکه شش ماه قبل از وقت به طرف متعاقد دیگر اخطار شود.

بناعلی هذا اختیارداران طرفین که بدین امر کاملاً مجازمی باشند این موافقتنامه را امضا و به مهر خود ممهور نمودند.

تهران به تاریخ پنجشنبه سیزده آبان هزار و سیصد و سی و سه مطابق با چهارم نوامبر هزار و نهصد و پنجاه و چهار

از طرف اعلی حضرت همایون شاهنشاه ایران   از طرف رئیس جمهوری فدرال آلمان

۵. موافقتنامه توسعه، تکمیل و اداره هنرستانها

۱. متن موافقتنامه

موافقتنامه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان در مورد توسعه و تکمیل و

اداره هنرستانهای تهران و تبریز

نظر به اینکه دولت جمهوری فدرال آلمان در مارس ۱۹۵۷ به دولت شاهنشاهی ایران پیشنهاد همکاری فنی در مورد مدارس حرفه‌ای نموده است و دولت شاهنشاهی ایران با توجه به ماده ۱ قرارداد همکاری اقتصادی و فنی بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان مورخ ۴ نوامبر ۱۹۵۴ مطابق ۱۳ آبان ۱۳۳۳ این پیشنهاد را پذیرفته است، لذا دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان مصمم به انعقاد موافقتنامه‌ای در این مورد می‌باشند و برای این منظور نمایندگان مختار خود را به شرح زیر تعیین نمودند:

از طرف دولت شاهنشاهی ایران جناب آقای دکتر محمود مهران، وزیر فرهنگ دولت شاهنشاهی ایران، از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان جناب آقای دکتر لوتس گیلهامر، سفیر کبیر دولت جمهوری فدرال آلمان در ایران، که پس از مبادله اختیاراتنامه‌های خود و اطمینان به صحت آنها در مورد موافقتنامه زیر توافق حاصل نمودند.

ماده ۱

الف) دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان با همکاری نزدیک و صرف اعتبارات و اقدامات مالی دوجانبه دو هنرستان حرفه‌ای یکی در تهران و دیگری در تبریز را با تکمیل و توسعه آنها به صورت مؤسسه‌های آموزشی نمونه برای تربیت تکنیسینها استادکاران و کارگران فنی ایران درخواهند آورد.

ب) نمایندگان مختار بالا و یا قائم مقام و نماینده آنان جدیت خواهند نمود که اقدامات پیش‌بینی شده در این موافقتنامه از طرف دولتمین به موقع خود و به طور کامل اجرا شود و میزان آنها با هم متناسب باشد و برای منظور پیش‌بینی شده مصرف گردد. نمایندگان مختار مزبور در صورت لزوم و بنا به میل یکی از آنان تشکیل جلسه خواهند داد و دوره کار آنان لااقل تا موقعی خواهد بود که معلمین و متخصصین آلمانی که به خرج دولت آلمان استخدام می‌شوند در این مدارس مشغول به کار باشند.

ماده ۲

تعهدات دولت جمهوری فدرال آلمان:

الف) دولت جمهوری فدرال آلمان به خرج خود برای کارگاههای مدارس حرفه‌ای مذکور در بند الف ماده ۱ با توافق وزارت فرهنگ دولت شاهنشاهی ایران و بازرس کل که در بند ب این ماده ذکر شده است، تجهیزات لازم از قبیل ماشین آلات و افزار کار و دستگاههای آزمایشی و کتابهای آموزشی و نمونه‌ها و امثال آنها را تعیین و به محل مقصد آنها در ایران خواهند رساند. به علاوه دولت جمهوری فدرال آلمان به خرج خود ماشینها و وسایل دیگر را در محل مقصد قرار داده و نصب و آماده به کار خواهد کرد، بدین ترتیب که مخارج حمل و نقل و بیمه وسایلی که برای مدارس حرفه‌ای فوق تعیین شده‌اند به عهده دولت جمهوری فدرال آلمان خواهد بود و مخارج لوله کشی و تهیه آب و ساختن فونداسیون برای نصب ماشین آلات و کابل کشی و سیم کشی و تهیه نیروی برق به عهده دولت شاهنشاهی ایران است.

وسایل ماشین آلات و دستگاههایی که برای مدارس حرفه‌ای فوق تعیین شده‌اند از لحظه تحویل به رؤسای مدارس حرفه‌ای که برای هنرستان مزبور تعیین شده‌اند به ملکیت دولت شاهنشاهی ایران در خواهند آمد و برای مدتی که معلمین آلمانی که در بندج ذکر خواهند شد در این مدارس کار می‌کنند وسایل و لوازم مزبور در اختیار آنان قرار داده خواهد شد. این وسایل ماشین آلات و دستگاهها دارای پلاکی خواهند بود که در روی آن عبارت «هدیه دولت جمهوری فدرال آلمان به هنرستانهای ایران» به زبان آلمانی و فارسی قید می‌گردد.

ب) دولت جمهوری فدرال آلمان به خرج خود یک متخصص مناسب آلمانی را برای تهیه برنامه‌ها و تشکیلات هر دو مدرسه صنعتی و همچنین برای نظارت در اجرای برنامه‌ها و تربیت تکنیسینها و استادکاران و کارگران فنی در اختیار دولت شاهنشاهی ایران خواهد گذارد.

ج) دولت جمهوری فدرال آلمان به خرج خود به تعداد لازم افراد آموزشی برای تربیت هنرجویان ایرانی مدارس فوق الذکر به شرح زیر برای مدت دو سال اعزام خواهد داشت:

هنرآموز، سراسناده فنی، استادکار و کمک استادکار.
 د) هر یک از دو هنرستان دارای یک مدیر فنی آلمانی خواهد بود که مسئول

امور تعلیماتی فنی می باشد و اداره هریک از هنرستانها به عهده یک نفر رئیس ایرانی می باشد که مسئول امور اداری و مالی خواهد بود. این دو نفر با همکاری یکدیگر وظایف مربوطه را انجام می دهند.

ه) حقوق بازرس کل و هیئت آموزشی آلمانی در آلمان و ایران و مخارج مسافرت آنان و متعلقان آنها به ایران و بالعکس و همچنین مخارج بیمه های معموله برای آنان و متعلقانشان به عهده دولت جمهوری فدرال آلمان می باشد.

و) دولت جمهوری فدرال آلمان به خرج خود افراد آموزشی فنی ایرانی را برای مدت یک سال در آلمان تعلیم خواهد داد و مدت این تعلیم برای مدت یک سال دیگر ممکن است تمدید شود. مخارج مسافرت، رفت و برگشت هنرآموزان ایرانی به عهده دولت آلمان خواهد بود. عده معلمینی که اعزام می شوند و همچنین رشته های مربوطه، همه ساله به وسیله بازرس کل تعیین می شود. انتخاب افرادی که برای تعلیم اعزام می شوند زیر نظر وزارت فرهنگ ایران به وسیله بازرس کل انجام خواهد شد.

ز) بازرس کل و سایر همکاران آلمانی در مدت اقامت خود در کشور شاهنشاهی ایران صرفاً به امور آموزشی و فنی خواهند پرداخت و وارد هیچ گونه فعالیت سیاسی و اجتماعی نخواهند شد.

ماده ۳

تعهدات دولت ایران:

الف) دولت شاهنشاهی ایران به خرج خود تعمیرات و تکمیل ساختمانهای دو هنرستان نامبرده در بند الف ماده ۱ را به نحوی که بین وزارت فرهنگ ایران و بازرس کل توافق خواهد شد انجام خواهد داد.

ب) دولت شاهنشاهی ایران به خرج خود اثاثیه آموزشی لازم را برای این دو هنرستان در موعد مقرر طبق تشخیص وزارت فرهنگ دولت شاهنشاهی ایران و بازرس کل، تهیه و در اختیار خواهد گذارد.

ج) دولت شاهنشاهی ایران مخارج جاری نگاهداری و اداره کردن این دو هنرستان را به عهده خواهد گرفت و برای هریک از معلمین آلمانی دو نفر کمک معلم ایرانی که دارای استعداد تعلیماتی باشند در اختیار خواهد گذارد. همچنین به خرج خود معلمین زبان آلمانی برای تدریس زبان در این هنرستانها به کار خواهد گمارد و به طور

کلی تمام مخارج مربوط به کارمندان ایرانی که در آموزشگاههای مزبور به خدمت اشتغال دارند از طرف دولت شاهنشاهی ایران پرداخت خواهد شد.

د) دولت شاهنشاهی ایران برای صدور پروانه‌های لازم برای بازرس کل و هیئت آموزشی آلمانی و متعلقان نشان و احتمالاً مستخدمین آنان اقدام خواهد کرد و همچنین جواز اقامت برای آنان تهیه خواهد نمود. دولت شاهنشاهی ایران برای بازرس کل و هیئت آموزشی آلمانی که حقوق خود را از دولت آلمان دریافت خواهند داشت، برای مدت اقامتشان در ایران منزل مبله مناسبی تهیه نموده و یا کرایه منزل متناسبی در اختیار آنان خواهد گذارد.

و) هزینه سفر بازرس کل و هیئت آموزشی آلمانی و مخارج اقامت آنان در محل مأموریت در داخل کشور شاهنشاهی ایران به عهده دولت ایران خواهد بود.

ماده ۴

این موافقتنامه از تاریخ امضا معتبر خواهد بود و پس از گذشتن دو سال ممکن است در هر موقع از جانب هر یک از طرفین اعلام فسخ آن به عمل آید و در این صورت موافقتنامه مزبور شش ماه بعد از اعلام فسخ از اعتبار ساقط می‌گردد.

به تاریخ ۲۷ اسفند ۱۳۳۷ در تهران این موافقتنامه در دو نسخه به زبانهای آلمانی و فارسی تهیه شده است و هر دو نسخه دارای اعتبار مساوی خواهد بود. یک نسخه ترجمه رسمی موافقتنامه به زبان فرانسه نیز ضمیمه است.

از طرف دولت شاهنشاهی ایران	از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان
دکتر محمود مهران	دکتر لوتس گیلهامر
وزیر فرهنگ	سفیر کبیر دولت جمهوری فدرال آلمان

۲. نامه وزیر فرهنگ ایران به سفیر جمهوری فدرال آلمان

تهران - مورخ ۲۷ اسفند ۱۳۳۷

جناب آقای سفیر کبیر دولت جمهوری فدرال آلمان
 با نهایت احترام معطوفاً به موافقتنامه‌ای که امروز بین دولت شاهنشاهی ایران و
 دولت جمهوری فدرال آلمان به امضا رسید، راجع به تکمیل و توسعه و اداره شدن
 هنرستانهای حرفه‌ای تهران و تبریز مراتب زیر را به استحضار می‌رساند.
 دولت شاهنشاهی ایران به دولت جمهوری فدرال آلمان انعقاد توافق ذیل را
 پیشنهاد می‌نماید.

۱. بازرس کل هنرستانهای تهران و تبریز و همچنین سایر افراد کادر تعلیماتی
 آلمانی که در هنرستانهای حرفه‌ای ایران به کار اشتغال دارند، مادامی که در خدمت
 وزارت فرهنگ شاهنشاهی می‌باشند در تمام مدت اقامت خود در کشور شاهنشاهی تا
 آنجایی که برخلاف قوانین و مقررات ایران نباشند در مورد پرداخت مالیات، عوارض
 گمرکی و سایر عوارض قانونی ایران در ردیف سایر کارشناسان خارجی که در ایران نظیر
 همین نوع مأموریتها را دارند، قرار خواهند گرفت. مقررات اخیرالذکر شامل اقوام نزدیک
 بازرس کل و کادر تعلیماتی آلمانی و مستخدمین آنها که تابعیت ایران را ندارند، خواهد
 بود.

۲. کلیه ماشین‌آلات و ابزار کاری که برای مجهز ساختن هنرستانهای حرفه‌ای
 تهران و تبریز از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان به ایران وارد می‌شود از پرداخت
 عوارض گمرکی و دولتی معاف خواهد بود.

چنانچه دولت جمهوری فدرال آلمان با پیشنهاد دولت شاهنشاهی در موارد مزبور
 موافقت حاصل نماید، یادداشتهای اشاره شده به منظور تأیید پیشنهادات اعلام شده و
 توافق نظر هر دو دولت تلقی خواهد شد.

موقع را مغتنم شمرده، احترامات فائقه را تقدیم می‌دارد.

وزیر فرهنگ، دکتر محمود مهران

۳. اعلام توافق سفیر جمهوری فدرال آلمان با نامه وزیر فرهنگ ایران
سفیر کبیر دولت جمهوری فدرال آلمان
تهران - مورخ ۱۸ مارس ۱۹۵۹

جناب آقای دکتر مهران

با نهایت احترام وصول و دریافت یادداشت مورخ ۲۷ اسفند ۱۳۳۷ امروز
جناب عالی را که متضمن پیشنهاد دولت شاهنشاهی ایران و حاوی نکات زیرین بوده
است، بدین وسیله تأیید می نماید.

۱. بازرس کل هنرستانهای تهران و تبریز و همچنین سایر کادر تعلیماتی آلمانی
که در هنرستانهای ایران به کار اشتغال دارند، مادامی که در خدمت وزارت فرهنگ
شاهنشاهی می باشند در تمام مدت اقامت خود در کشور شاهنشاهی تا آنجایی که
برخلاف قوانین و مقررات ایران نباشد در مورد پرداخت مالیات عوارض گمرکی و سایر
عوارض قانونی ایران در ردیف سایر کارشناسان خارجی که در ایران نظیر همین نوع
مأموریتها را عهده دار می باشند، قرار خواهند گرفت. مقررات اخیرالذکر شامل اقوام
نزدیک بازرس کل و کادر تعلیماتی آلمانی و مستخدمین آنها که تابعیت ایران را ندارند،
خواهد بود.

۲. کلیه ماشین آلات و ابزار کاری که برای مجهز ساختن هنرستانهای حرفه ای
تهران و تبریز که از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان به ایران وارد می شود از پرداخت
عوارض گمرکی و دولتی معاف خواهد بود.

دوستدار با نهایت احترام مضافاً به اطلاع جناب عالی می رساند که پیشنهاد دولت
شاهنشاهی نیز مورد قبول و موافقت دولت جمهوری فدرال آلمان قرار گرفته است زیرا در
این زمینه یادداشت جناب عالی و یادداشت جوابیه اشاره شده در فوق به منظور تأیید
پیشنهادهای اعلامی و موافقت نظر هر دو دولت تلقی خواهد شد.
موقع را مغتنم شمرده، احترامات فائقه را تقدیم می دارد.

دکتر لوتس گیلهامر

۴. نامهٔ سفیر جمهوری فدرال آلمان به وزیر فرهنگ ایران

تبادل مکاتبات راجع به استان برلن
سفیر کبیر دولت جمهوری فدرال آلمان
تهران ۱۸ مارس ۱۹۵۹

جناب آقای دکتر مهران

با نهایت احترام معطوفاً به موافقتنامه‌ای که امروز فی مابین دولت جمهوری فدرال آلمان و دولت شاهنشاهی ایران راجع به تکمیل و توسعه و اداره شدن هنرستانهای حرفه‌ای تهران و تبریز به امضا رسید، مراتب زیر را به استحضار می‌رساند.

دولت جمهوری فدرال آلمان با تصویب مجلس ایالتی برلن، شمول استان برلن را در موافقتنامهٔ منعقدۀ فی مابین دولت جمهوری فدرال آلمان و دولت شاهنشاهی ایران درخصوص تکمیل و توسعه و اداره شدن هنرستانهای حرفه‌ای تهران و تبریز اعلام و در نتیجه به دولت شاهنشاهی ایران پیشنهاد زیر را تقدیم می‌دارد.

این موافقتنامه شامل استان برلن هم خواهد بود تا آنجایی که دولت جمهوری فدرال آلمان در مقابل دولت شاهنشاهی ایران تا مدت سه ماه بعد از اعتبار یافتن، موافقتنامه ملاحظات مغایرت داری ابراز ندارد.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهاد دولت جمهوری فدرال آلمان موافقت نماید، یادداشتهای اشاره شده به منظور تأیید پیشنهادات اعلام و موافقت نظر هر دو دولت مبنی بر الحاق استان برلن در موافقتنامه‌ای که بین دولت جمهوری فدرال آلمان و دولت شاهنشاهی ایران دربارهٔ تکمیل و توسعه و اداره شدن هنرستانهای تهران و تبریز که امروز به امضا رسید، تلقی خواهد شد.

موقع را مغتنم شمرده، احترامات فائقه را تقدیم می‌دارد.

دکتر لوتس گیلهامر
امضا

۵. اعلام توافق وزیر فرهنگ ایران با نامهٔ سفیر جمهوری فدرال آلمان
تهران - مورخ ۲۷ اسفند ۱۳۳۷

جناب آقای سفیر کبیر

با نهایت احترام بدین وسیله وصول و دریافت یادداشت مورخ ۱۸ مارس ۱۹۵۹ امروز جنابعالی را تأیید می نماید. ضمن یادداشت مزبور جنابعالی به دوستدار اعلام نموده بودید که دولت جمهوری فدرال آلمان با تصویب مجلس ایالتی برلن، مایل است موافقت استان برلن را با موافقتنامه منعقد فی مابین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان در خصوص تکمیل و توسعه و اداره شدن هنرستانهای حرفه ای تهران و تبریز جلب نموده و با دولت شاهنشاهی ایران به شرح زیر توافق نمایند.

این موافقتنامه شامل استان برلن هم خواهد بود تا آنجایی که جمهوری فدرال آلمان در مقابل دولت شاهنشاهی ایران مدت سه ماه بعد از اعتبار یافتن، موافقتنامه اظهار نظر مغایرت داری ابراز ننماید.

در خاتمه محترماً به اطلاع جنابعالی می رساند که پیشنهاد دولت فدرال آلمان به موافقت نظر دولت شاهنشاهی نیز رسیده شده است.

بنای علی هذا یادداشت جنابعالی و یادداشتهای جوابیه ضمیمه به منظور تأیید پیشنهادات اعلام شده و توافق نظر هر دو دولت مبنی بر الحاق برلن در موافقتنامه ای که بین دولت شاهنشاهی و دولت جمهوری فدرال آلمان دربارهٔ تکمیل و توسعه و اداره شدن هنرستانهای تهران و تبریز که امروز به امضا رسید، تلقی خواهد شد.

موقع را مغتنم شمرده، احترامات فائقه را تقدیم می دارد.

وزیر فرهنگ دولت شاهنشاهی ایران

امضا

۶. موافقتنامه حسابهای تهاتری

موافقتنامه بین کشور شاهنشاهی ایران و جمهوری فدرال آلمان درباره واریز تهاتری - سابق ایران و آلمان

کشور شاهنشاهی ایران و جمهوری فدرال آلمان

نظر به اینکه مایلند برای واریز حسابهای تهاتری سابق ایران و آلمان اقدامات لازم را به عمل آورند، تصمیم به انعقاد موافقتنامه زیر گرفته اند.

ماده ۱ - جمهوری فدرال آلمان مبلغ ۱۸۳۵۶۷۹/۸۹ مارک آلمان به کشور شاهنشاهی ایران پرداخت خواهد کرد.

ماده ۲-۱. جمهوری فدرال آلمان متعهد می شود که مطالبات پولی بستانکاران مذکور در ماده ۳ ذیل و قائم مقامان آنها را واریز کند. واریز این مطالبات مشروط به رعایت یکی از دو شرط زیر و در حدود مذکور در آن صورت خواهد گرفت.

الف) بانک ملی ایران، طبق مفاد موافقتنامه پرداختهای ایران و آلمان مورخ ۴ ژانویه ۱۹۳۹ از حسابهای تهاتر خود برحسب رایش مارک نزد دویچه فرخنونگز کاسه حواله پرداختهای مربوطه را در تاریخ ۱۶ ژوئن ۱۹۴۱ یا قبل از آن ارسال داشته باشد، لکن دویچه فرخنونگز کاسه این حواله ها را پرداخت نکرده باشد.

ب) بانک ملی ایران معادل وجوه مزبور را برحسب رایش مارک به حساب صندوق تهاتر ایران و آلمان که در ۲۸ اکتبر ۱۹۴۱ در بانک مزبور گشوده شد، منظور نموده و در فوریه ۱۹۴۷ وجوه منظور شده در این حساب به حساب دویچه فرخنونگز کاسه منتقل شده و هم چنان به حالت انتقال باقی مانده باشد.

۲. مطالبات مذکور در بند ۱ فوق به نحو زیر واریز خواهد شد. مبالغ رایش مارک که در مقابل آن حواله پرداختهای مذکور در قسمت الف از بند ۱ صادر شده است و هم چنین مبالغ رایش مارک که به حساب مذکور در قسمت ب از بند ۱ فوق منظور شده است از رایش مارک به مارک آلمان به نسبت ده به یک تبدیل خواهد شد و وجوه حاصله برحسب مارک آلمان پرداخت خواهد گردید.

ماده ۳ - تعهد مذکور در ماده ۲ فوق در مورد مطالبات پولی افراد یا اشخاص حقوقی که طبق حقوق خصوصی و عمومی تأسیس شده اند یا شرکتهای گروه اشخاص خواهد بود که در تاریخ تقاضا (ماده ۴ ذیل) در قلمرو جمهوری فدرال آلمان یا در برلن

(غربی) اقامتگاه یا دفتر کار رسمی داشته باشند یا نماینده‌ای تعیین کنند که در قلمرو مزبور واقع بوده و مجاز باشد پرداختهای مربوط به این مطالبات را دریافت کند.
ماده ۴ - الف) پرداختهای مذکور در ماده ۲ فوق منوط به تسلیم تقاضا خواهد بود.

ب) تقاضانامه ممکن است از طرف بستانکار یا قائم مقام وی تسلیم شود.
ج) تقاضانامه‌ها باید ظرف یک سال از تاریخ اعتبار یافتن موافقتنامه حاضر، تسلیم دویچه فرخنونگزکاسه گردد. در مورد هر متقاضی که بدون تقصیری از ناحیه خود نتواند ظرف مدت مذکور تقاضای خود را تسلیم نماید ممکن است به خاطر اعاده وضع وی به حال او در ظرف یک سال مهلت تسلیم تقاضا به وی اعطا شود.
د) مسئولیت تصمیمات مربوط به تقاضاهای پرداخت و اعطای مهلت با «دویچه فرخنونگزکاسه» خواهد بود.

ماده ۵ - قبول پرداختهایی که طبق مفاد مواد ۲ و ۳ و ۴ فوق به عمل می‌آید از طرف بستانکاران به منزله اعلام تصفیه کامل و نهایی مطالبات آنان (منجمله هرگونه بهره) خواهد بود که نسبت به آن حواله پرداختهای مذکور در قسمت الف از بند ۱ ماده ۲ صادر شده یا انتقالات مذکور در قسمت ب از بند ۱ ماده ۲ به عمل آمده است.
ماده ۶ - تعهداتی که جمهوری فدرال آلمان در مواد ۱ و ۲ فوق نموده به منزله تصفیه کامل و نهایی کلیه تعهدات زیر خواهد بود:

الف) مانده حسابهای برحسب رایش مارک در حساب تهاتر مذکور در قسمت الف از بند ۱ ماده ۲ فوق الذکر، روی هم جمع شده است.
ب) مطالباتی که برای تصفیه آنها به حساب در گردش بانک ملی ایران نزد دویچه فرخنونگزکاسه (که این حساب در تاریخ ۶ دسامبر ۱۹۴۱ گشوده شد) پرداختهایی برحسب رایش مارک به عمل آمده است.
ماده ۷ - کشور شاهنشاهی ایران تعهد می‌نماید مطالبات معوقه‌ای را بپردازد که برای تصفیه آنها:

الف) حواله پرداختهایی از طرف دویچه فرخنونگزکاسه قبل از ۶ دسامبر ۱۹۴۱ صادر شده ولی از طرف بانک ملی ایران پرداخت نشده است. یا آن که
ب) سپرده‌هایی از طرف دویچه فرخنونگزکاسه پذیرفته شده و به بستانکار حساب تهاتر مذکور در قسمت الف از بند ۱ ماده ۲ فوق منظور شده است، بدون آن که

حواله پرداخت از طرف دویچه فرخنونگز کاسه صادر شده باشد. یا آن که
(ج) سپرده‌هایی به حساب در گردش بانک ملی نزد دویچه فرخنونگز کاسه
مذکور در قسمت ب ماده ۶ فوق گذاشته شده است.

ماده ۸-۱. کشورهای طرف موافقتنامه حاضر اقدامات لازم برای اجرای این
موافقتنامه به عمل خواهند آورد.

۲. دولتهای طرف موافقتنامه راجع به کلیه امور مربوط به تفسیر و شمول این
موافقتنامه بایکدیگر مشورت نموده و موافقتنامه‌های مکمل که برای اجرای فنی آن لازم باشد،
منعقد خواهند ساخت.

ماده ۹- این موافقتنامه شامل خاک برلن نیز خواهد بود، مشروط بر این که
جمهوری فدرال آلمان ظرف مدت سه ماه از تاریخ لازم الاجرا شدن این موافقتنامه اعلامیه
متناقضی در این مورد به دولت شاهنشاهی ایران تسلیم ننماید.

ماده ۱۰-۱. این موافقتنامه به تصویب خواهد رسید و اسناد تصویب در اسرع وقت
ممکن مبادله خواهد شد.

۲. این موافقتنامه یک ماه پس از مبادله اسناد تصویب لازم الاجرا خواهد شد.
در تاریخ ۲۲ دسامبر ۱۹۵۹ در دو نسخه به زبان انگلیسی و آلمانی که هر دو
متن متساویاً معتبر می‌باشند، در بن به امضا رسید.

از طرف کشور شاهنشاهی ایران
از طرف جمهوری فدرال آلمان
نیک پی
کناپشتاین سایدلر
امضا
امضا

۷. قرارداد تأسیس آموزشگاه کشاورزی

۱. متن قرارداد

قرارداد فیما بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان دایر بر تأسیس آموزشگاه کشاورزی

۱۴ بهمن ۱۳۳۸ برابر با ۴ فوریه ۱۹۶۰

دولت شاهنشاهی ایران و دولت فدرال آلمان

موافقت حاصل نمودند که در اجرای قرارداد مورخه ۴ نوامبر ۱۹۵۴ دایر بر همکاری اقتصادی و فنی فی مابین دولت شاهنشاهی ایران و دولت فدرال آلمان در کشور شاهنشاهی ایران طبق موازین و موارد ذیل آموزشگاه مخصوص تعلیمات کشاورزی تأسیس نمایند.

ماده ۱

۱. دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان متفقاً آموزشگاهی مخصوص تعلیمات کشاورزی تشکیل می دهند که از این پس آموزشگاه نامیده می شود.
۲. حدود تشریک مساعی دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان به قراری است که مواد مربوطه در این قرارداد تعیین می گردد.

ماده ۲

آموزشگاه فوق از لحاظ حقوقی در کشور ایران دارای شخصیت حقوقی می باشد و اساسنامه این شخصیت حقوقی به طور جداگانه فی مابین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان با موافقت طرفین تدوین می گردد.

ماده ۳

آموزشگاه دارای وظایف ذیل است:
الف) تأسیس مزارع تعلیماتی مختلف برای نشان دادن اختلاف زیاد نتایج حاصل از به کار بردن طرق کشاورزی قدیم و جدید.

ب) تربیت و تعلیم روستاییان جوان ایرانی در یک دوره دو ساله آموزشی مدرن که در آن مخصوصاً کشت و کار، آماده ساختن زمین، ارز آبیاری، تکنیک کشاورزی اقتصاد و اداره امور کشاورزی و همچنین مرغوب ساختن محصولات کشاورزی، آموخته خواهد شد.

ج) تعلیم امور مختلف کشاورزی مخصوصاً دفع آفات و مبارزه با بیماری های نباتی، بیماری های عادی و واگیردار حیوانی، آبیاری، سازمانهای تعاونی برای استفاده مشترک از ماشینها و دستگاههای کشاورزی همچنین طرز اداره امور روستایی و کشاورزی به زارعین ایرانی در طی دوره های تعلیماتی کوتاه.

ماده ۴

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان مخارج زیر را به نفع شخصیت حقوقی مطرحه در ماده ۲ این قرارداد به عهده می گیرد.

الف) مدیر آموزشگاه را که در عین حال وظیفه یک متخصص و معلم را نیز به عهده دارد برای مدت ۴ سال و همچنین سایر معلمان و متخصصین آلمانی لازم را برای مدت سه سال به خرج خود استخدام می کند.

ب) ماشین آلات، افزار آلات و دستگاههای کشاورزی و لوازم تدریس و آزمایش را در مقصد مجاناً در اختیار دولت شاهنشاهی ایران می گذارد.

۲. دولت جمهوری فدرال آلمان تعهدات پیش بینی شده در بند ۱ این ماده را موقعی انجام خواهد داد که موضوع شخصیت حقوقی مطرحه در ماده ۲ قرارداد عملی شده و شخصیت حقوقی مورد بحث عنوان مالکیت اراضی پیش بینی شده.

در ماده ۵ (بند ۱ - حرف ۲) را دارا شده باشد.

۳. تجهیزات و اثاثیه ای را که دولت جمهوری فدرال آلمان به نفع شخصیت حقوقی مذکور در ماده ۲ ضمن تأسیس آموزشگاه فوق در اختیار دولت شاهنشاهی ایران می گذارد به این شرط به دولت شاهنشاهی تحویل می گردد، کادر آموزش آلمانی در زمان فعالیت خود در آموزشگاه بتواند آنها را به طور نامحدود مورد استفاده قرار دهد.

۴. دولت جمهوری فدرال آلمان به خرج خود تعداد مناسبی از ایرانی ها را به منظور فرا گرفتن امور آموزش برای آموزشگاه فوق در نظر گرفته آنها را به آلمان اعزام و تربیت خواهد نمود.

ماده ۵

۱. دولت شاهنشاهی ایران به نفع شخصیت حقوقی مندرجه در ماده ۲ این قرارداد وسایل ذیل را فراهم ساخت.
(الف) کادر سازمان ایرانی لازم برای امور اداری و کارپردازی اعم از کارمندان کمکی یا فنی.
(ب) تمام اراضی و ابنیه و متعلقات به آن که برای تأسیس آموزشگاه فوق ضروری است.
(ج) خانه‌های مبله بطرز شایسته برای سکونت کادر تعلیماتی و کارشناسان آلمانی.
۲. دولت شاهنشاهی ایران کلیه هزینه‌های جاریه مربوط به آموزشگاه و نگهداری دستگاههای آموزشی را تقبل می‌نماید.

ماده ۶

۱. دولت شاهنشاهی ایران تقبل می‌نماید که:
(الف) شخصیت حقوقی مطرحه در ماده ۲ این قرارداد را با توجه به وظایف عام المنفعی که انجام می‌دهد از پرداخت مالیات و هرگونه عوارض مالی معاف دارد.
(ب) کلیه تجهیزات و اثاثیه‌ای را که از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان تحویل می‌شود و همچنین مبلمان و اثاثیه و وسایل شخصی را که افراد کادر آموزشی آلمانی برای خود و خانواده‌شان وارد می‌نمایند و نیز یک اتومبیل سواری برای هر خانواده را از عوارض گمرکی ورودی و خروجی و سایر عوارض مالیاتی معاف نماید.
(ج) کادر آموزشی و کارشناسان آلمانی را مادام که طبق این قرارداد به فعالیت و کار اشتغال دارند از مالیات و سایر عوارض معاف دارد.
۲. دولت شاهنشاهی ایران تاحدی که لازم باشد به کار آموزشی آلمانی و خانواده و بستگان آنها اجازه اقامت و جواز کار اعطا خواهد کرد. و دولت شاهنشاهی ایران این جوازها را به طور دسته جمعی و یا انفرادی فقط با موافقت سفارت کبرای جمهوری فدرال آلمان در تهران، لغو خواهد ساخت.

مادة ٧

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان و دولت شاهنشاهی ایران به منظور انجام هدفهای مندرج در این قرارداد شورای دائمی مختلطی تشکیل می دهند که مقرر دایمی آن در ایران خواهد بود، در شورای دائمی مختلط مورد بحث هر یک از دولتهای متعاهدتین دو نفر نماینده معرفی و اعزام خواهند داشت.

۲. وظیفه شورای دایمی مختلط عبارت از این است که در حین اجرای مواد مندرجه در این قرارداد هر یک از طرفین متعاهدتین بتوانند در مواقع ضروری مشورت‌های لازم را به عمل آورند.

۳. شورای دایمی مختلط قرار است فعالیت خود را بعد از مدتی هم که مساعدتهای مقرر از طرف دولت آلمان نسبت به آموزشگاه به عمل می‌آید، نیز ادامه دهد.

مادة ٨

این قرارداد برای استان برلن معتبر است مگر اینکه دولت جمهوری فدرال آلمان در عرض مدت ۳ ماه پس از امضای این قرارداد، خلاف آن را به دولت شاهنشاهی ایران اطلاع دهد.

مادة ٩

این قرارداد از تاریخ امضا معتبر خواهد بود.

این قرارداد در تاریخ چهاردهم بهمن ماه ۱۳۳۸ در دو نسخه اصلی که هریک به زبانهای آلمانی فارسی و فرانسه تنظیم گردیده در تهران منعقد شد و در صورت بروز اختلاف نظر متن فرانسه الزام آور خواهد بود.

از طرف دولت شاهنشاهی ایران
از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان

موافقتنامه الحاقی محرمانه

ضمیمه قرارداد مورخه چهاردهم بهمن ماه ۱۳۳۸ مطابق با چهارم فوریه ۱۹۶۰ فی مابین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان راجع به تأسیس آموزشگاه مخصوص تعلیمات کشاورزی.

دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان در تکمیل ماده ۵ (بند ۱ حروف ب- ج و همچنین بند ۲) قرارداد مورخه ۱۴ بهمن ماه ۱۳۳۸ مطابق با چهارم فوریه ۱۹۶۰ دایر بر تأسیس آموزشگاه مخصوص تعلیمات کشاورزی با مواد زیرین نیز موافقت نمودند.

ماده ۱

بنا به تمایل دولت شاهنشاهی ایران دولت جمهوری فدرال آلمان اعلام می نماید که حاضر است هزینه هایی را که دولت شاهنشاهی ایران به استناد ماده ۵ بند ۱ راجع به ساختمانها و خانه های مسکونی و همچنین به موجب ماده ۵ بند ۲ درخصوص هزینه های جاریه مربوط به آموزشگاه و نگهداری مؤسسه قبول نموده است، برای آغاز مدت ۳ سال پس از افتتاح آموزشگاه به طور وام تقبل نماید.

ماده ۲

دولت شاهنشاهی ایران متعهد می شود هزینه هایی را که دولت جمهوری فدرال آلمان به استناد ماده ۱ این موافقتنامه الحاقی پرداخت می نماید، مسترد نماید. سررسید مسترد داشتن مبلغ فوق، ۳ سال پس از افتتاح آموزشگاه خواهد بود و دولت شاهنشاهی ایران مبلغ مورد بحث به مارک آلمان به حساب جاری که ثمره آن را بعداً دولت جمهوری فدرال آلمان تعیین خواهد کرد، عهده دوج بوندس بانک واقع در فرانکفورت ماین پرداخت نماید؛ نرخ تبدیل همان نرخ خواهد بود که هنگام پرداخت مخارج از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان رسمیت داشته است.

ماده ۳

این موافقتنامه برای استان برلین نیز معتبر است مگر اینکه دولت جمهوری فدرال آلمان در ظرف سه ماه پس از امضای این موافقتنامه خلاف آن را به دولت شاهنشاهی

ایران اطلاع دهد.

ماده ۴

این موافقتنامه الحاقی از تاریخ امضا معین خواهد بود.
و این موافقتنامه الحاقی در تاریخ ۱۳۳۸/۱۱/۱۴ در دو نسخه اصلی که هریک
به زبانهای فارسی، آلمانی و فرانسه تنظیم گردیده، در تهران منعقد گردید و در صورت
بروز اختلاف نظر متن فرانسه آن معتبر خواهد بود.

از طرف دولت شاهنشاهی ایران	از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان
امضا دکتر مهران، وزیر فرهنگ	امضا نماینده دولت آلمان

۲. نامه وزارت فرهنگ به وزارت امور خارجه

شماره: ۳۶/م

تاریخ: ۱۰ بهمن ۳۹

اداره تشریفات وزارت امور خارجه

در پاسخ نامه شماره ۵۴۶۸ - ۳۹/۱۱/۱۰ بدین وسیله یک نسخه رونوشت قرارداد منعقد شده بین دولت فدرال آلمان و دولت شاهنشاهی ایران و یک نسخه موافقتنامه الحاقی محرمانه راجع به ایجاد یک مرکز آموزش کشاورزی در علی آباد کمین فارس را ارسال می دارد. خواهشمند است دستور فرمایید رسید آن را اعلام فرمایند.

مدیرکل امور حرفه ای وزارت فرهنگ، کلانتری

۸. قرارداد تأسیس مرکز آزمایشی و آموزش کشاورزی

قرارداد بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان راجع به تأسیس یک مرکز آزمایشی و آموزشی به منظور حفظ نباتات در کشور شاهنشاهی ایران

دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان در اجرای قرارداد مورخ چهارم نوامبر ۱۹۵۴ منعقد بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان راجع به همکاری اقتصادی و فنی موافقت نمودند یک مرکز آزمایشی و آموزشی طبق مقررات زیر در کشور شاهنشاهی ایران تأسیس نمایند.

ماده یک

۱. دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان متفقاً یک مرکز آزمایشی و آموزشی برای حفظ نباتات که در این قرارداد «مرکز آزمایشی» نامیده می شود، تأسیس می کنند.
۲. «مرکز آزمایشی» یکی از ادارات تابعه وزارت کشاورزی دولت شاهنشاهی ایران خواهد بود.
۳. حدود مشارکت دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان طبق مقررات زیر است:

ماده دو

- «مرکز آزمایشی» دارای تکالیف زیر است:
- الف) کوشش و اقدام در فراهم ساختن مقدمات و شرایط مبارزه با بیماری ها و آفات نباتی.
  - ب) تعلیم کارشناسان ایرانی طی دوره های آموزشی مخصوص با متدهای مناسب مبارزه با بیماری ها و آفات نباتی.
  - ج) اقدامات لازم برای مبارزه با بیماری ها و آفات نباتی و نظارت در اقدامات مزبور.

ماده سه

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان، وسایل زیر را به هزینه خود در اختیار مرکز آزمایشی می‌گذارد.

الف) مدیر آلمانی مرکز آزمایشی و دو نفر دانشمند کارشناس دیگر برای مدت چهار سال و دو نفر کارشناس حفظ نباتات برای مدت دو سال.

ب) آلات و ادوات علمی و فنی مورد لزوم «مرکز آزمایشی» به انضمام وسایل آموزش بصری برای آغاز کار— سیف مقصد.

۲. اشیایی که در حدود این قرارداد از طرف جمهوری فدرال آلمان در مقصد تحویل دولت شاهنشاهی ایران می‌گردد، به ملکیت دولت اخیرالذکر درمی‌آید مشروط بر اینکه اشیای مزبور به طور نامحدود در اختیار کارشناسان آلمانی به منظور انجام تکالیف محوله خود در «مرکز آزمایشی» قرار گیرد.

ماده چهار

۱. دولت شاهنشاهی ایران به هزینه خود وسایل زیر را در اختیار «مرکز آزمایشی» می‌گذارد.

الف) اراضی و ابنیه مورد لزوم به انضمام لوازم و مصالح مربوط غیر از آنچه از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان تحویل می‌گردد.

ب) کارشناسان و کارمندان اداری و کارکنان کمکی ایرانی مورد لزوم.

ج) خانه‌های مسکونی مبله شده و متناسب برای کارشناسان آلمانی و خانواده آنها.

۲. دولت شاهنشاهی ایران هزینه‌های لازمه تأسیس و هزینه‌های جاری و نگاهداری «مرکز آزمایشی» و خانه‌های مسکونی کارشناسان آلمانی و خانواده آنها را تقبل می‌نماید.

ماده پنج

دولت شاهنشاهی ایران، تکالیف زیر را به عهده می‌گیرد.

الف) صدور پروانه‌های مورد لزوم برای ورود اشیایی که از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان، تحویل می‌گردد.

ب) انجام تشریفات گمرکی و تقبل حقوق و عوارض گمرکی احتمالی.

ماده شش

دولت شاهنشاهی ایران در صورت لزوم برای کارشناسان آلمانی و خانواده و مستخدمین آنها پروانه اقامت و برای کارشناسان آلمانی پروانه کار صادر می‌کند. دولت شاهنشاهی ایران پروانه‌های مزبور را عموماً یا منفرداً فقط با موافقت سفارت کبرای جمهوری فدرال آلمان در تهران، لغو می‌کند.

ماده هفت

۱. دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان به منظور انجام هدفهای مورد این قرارداد یک هیئت مختلط دائمی که مرکز آن در کشور شاهنشاهی ایران است، تشکیل داده و هریک از دولتی طرف این قرارداد دو نفر نماینده به هیئت مزبور اعزام می‌دارند.

۲. هیئت مختلط مذکور مکلف است دولتی طرف قرارداد را در انجام مقررات این قرارداد راهنمایی کند.

۳. هیئت مختلط دائمی باید به فعالیت خود علاوه بر طول مدتی که مساعدتهایی از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان در باره «مرکز آزمایشی» می‌شود، ادامه دهد.

ماده هشت

این قرارداد برای استان برلن نیز معتبر است مشروط بر اینکه دولت جمهوری فدرال آلمان ظرف سه ماه پس از امضای این قرارداد توضیح متضادی به دولت شاهنشاهی ایران ایران ندهد.

ماده نه

این قرارداد از تاریخ امضا قابل اجرا می‌باشد.

قرارداد بالا در تهران در تاریخ ۲۷ فروردین ۱۳۳۹ در دو نسخه اصلی هر کدام به زبانهای آلمانی و فارسی و فرانسه امضا گردید و هریک از متون مزبور به طور تساوی

معتبر است، در صورت بروز اختلاف راجع به معنی و مفهوم این قرارداد، متن فرانسه معتبر است.

از طرف دولت شاهنشاهی ایران	از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان
امضا	امضا

۹. موافقتنامه سرویسهای هوایی بازرگانی

۱. متن موافقتنامه

موافقتنامه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان راجع به سرویسهای هوایی بازرگانی مابین قلمرو دو دولت و ماورای آنها

مقدمه

دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان که متعاهدین قرارداد بین المللی هواپیمایی کشوری که در تاریخ ۷ دسامبر ۱۹۴۴ در شیکاگو امضا شده است می باشند، مایلند به منظور استقرار سرویسهای هواپیمایی بین قلمرو خود و ماورای آن موافقتنامه ای علاوه بر قرارداد مذکور منعقد نمایند، نمایندگان تام الاختیار خود را بدین منظور به شرح زیر تعیین نمودند:

دولت شاهنشاهی ایران

جناب آقای حسین قدس نخعی، وزیر امور خارجه

دولت جمهوری فدرال آلمان

جناب آقای دکتر ف. فن اونگر اشتربگ، سفیر کبیر جمهوری فدرال آلمان در ایران.

نمایندگان مزبور پس از مبادله اختیارنامه های خود که در کمال صحت و اعتبار بود به ترتیب ذیل موافقت حاصل نمودند:

ماده اول

برای مقاصد این موافقتنامه جز در مواردی که مضمون عبارت مفهوم مخالف آن را ایجاب کند:

الف) عبارت «قرارداد» قرارداد مربوط به هواپیمایی کشوری بین المللی است که در تاریخ ۷ دسامبر ۱۹۴۴ برای امضا در شیکاگو حاضر شده بود و نیز شامل هر ضمیمه ای است که تحت ماده ۹۰ قرارداد مزبور مورد قبول واقع گردیده و هر اصلاحیه ای که در ضمایم مذکور یا در اصل قرارداد بر طبق مواد ۹۰ و ۹۴ قرارداد به عمل آمده است. ب) عبارت «مقامات هواپیمایی» در مورد دولت شاهنشاهی ایران «اداره کل هواپیمایی کشوری» و هر شخص یا مقامی که مجاز به انجام وظایف فعلی آن اداره کل

و یا وظایف مشابه آن باشد و در مورد دولت جمهوری فدرال آلمان وزیر راه فدرال و هر شخص یا هیئتی که مجاز به انجام وظایف فعلی وزیر مزبور است، می باشد.

ج) مقصود از عبارت «مؤسسه هواپیمایی معینه» یک مؤسسه هواپیمایی است که یکی از طرفین متعاهدین طبق ماده ۳ این قرارداد به وسیله اعلامیه کتبی برای به کار انداختن سرویسهای هوایی در خطوط مشخصه به طرف متعاقد دیگر معین نموده است.

د) عبارت «قلمرو» «سرویس هوایی»، «سرویس هوایی بین المللی»، «مؤسسه هواپیمایی» و «توقف به منظورهای غیربازرگانی» به ترتیب همان معانی را خواهند داشت که در مواد ۲ و ۹۶ قرارداد به آنها داده شده است.

ماده دوم

هر یک از طرفین متعاهدین حقوق تصریح شده در این موافقتنامه را به منظور تأسیس سرویسهای منظم هواپیمایی بین المللی به طرف متعاقد دیگر اعطا می نماید. خطوطی که مؤسسات هواپیمایی معینه دو طرف متعاقد در آن مجاز به بکار انداختن سرویسهای هوایی بین المللی خواهند بود در برنامه خطوطی که با مبادله یادداشتیهایی مورد موافقت قرار خواهد گرفت، مشخص می گردد.

سرویسها و خطوط مزبور در این موافقتنامه به ترتیب «سرویسهای مورد موافقت» و «خطوط مشخصه» نامیده می شوند.

مؤسسات هوایی معینه به وسیله هر یک از طرفین متعاهدین زمانی که یک سرویس مورد موافقت را در خطوط مشخصه به کار می اندازند از حقوق زیر بهره مند می گردند:

- الف) پرواز از فراز قلمرو کشور متعاقد دیگر بدون فرود آمدن.
- ب) توقف در قلمرو کشور مذکور به منظورهای غیر از حمل و نقل.
- ج) توقف در قلمرو کشور مزبور در نقاطی که برای آن خط مشخص گردیده به منظور پیاده و سوار کردن مسافر، بار و پست در رفت و آمدهای بین المللی.
۲. و نیز مقرر است در مناطق جنگ یا مناطقی که در اشغال نظامی است یا مناطقی که جنگ و اشغال نظامی در آن تأثیر داشته است با توجه به ماده ۹ قرارداد به کار انداختن این گونه سرویسها منوط به اجازه و تصویب مقامات صلاحیتدار نظامی باشد.

ماده سوم

۱. هر یک از طرفین متعاهدین حق خواهد داشت یک یا چند مؤسسه هواپیمایی را برای بهره‌برداری در سرویسهای مورد موافقت در خطوط مشخصه کتباً تعیین و به طرف متعاهد دیگر معرفی نماید.

۲. به مجرد رسیدن چنین معرفی‌نامه طرف متعاهد دیگر به شرط رعایت مقررات بندهای ۳ و ۴ این ماده به مؤسسه معینه مزبور بدون تأخیر اجازه لازم برای بهره‌برداری اعطا می‌نماید.

۳. مقامات هواپیمایی یک طرف متعاهد ممکن است از مؤسسه‌ای که توسط طرف متعاهد دیگر معین گردیده بخواهد مقامات مزبور را قانع سازد که قابلیت انجام شرایطی را که طبق قوانین و مقرراتی که معمولاً برای به کار انداختن سرویسهای هوایی بین‌المللی به وسیله مقامات مزبور در تأیید مقررات قرارداد وضع شده است، دارا می‌باشد.

۴. هر یک از طرفین متعاهدین در هر مورد که قانع نشده باشد که مالکیت عمده و کنترل مؤثر بر آن مؤسسه هواپیمایی در دست طرف متعاهدی که مؤسسه مزبور را تعیین نموده یا اتباع آن طرف می‌باشد حق خواهد داشت از اعطای اجازه بهره‌برداری مذکور در بند ۲ این ماده امتناع ورزد و یا شرایطی را که برای اعمال حقوقی مشخصه در ماده ۲ این قرارداد توسط یک مؤسسه هواپیمایی معینه لازم بداند، تحمیل نماید.

۵. وقتی که یک مؤسسه هواپیمایی بدین ترتیب معین و مجاز گردید می‌تواند هر وقت بخواهد بهره‌برداری از سرویسهای مورد موافقت را شروع نماید، مشروط بر اینکه تعرفه‌ای که طبق مقررات ماده ۱۱ این موافقتنامه وضع شده است در مورد سرویس مزبور مجری باشد.

ماده چهارم

۱. هر یک از طرفین متعاهدین حق خواهد داشت اجازه بهره‌برداری صادره را لغو نمایند یا استفاده از حقوق مشخصه در ماده ۲ این موافقتنامه را از مؤسسه‌ای که توسط طرف متعاهد دیگر تعیین گردیده معلق نمایند یا شرایطی را که ممکن است برای استفاده از این حقوق لازم باشد، تحمیل نمایند:

الف) در هر موردی که قانع نشده باشد مالکیت عمده و کنترل مؤثر بر مؤسسه

هواپیمایی مزبور در دست طرف متعاهدی که آن مؤسسه هواپیمایی را معین نموده یا اتباع آن طرف می باشد یا

ب) در موردی که مؤسسه هواپیمایی مزبور از عهده انجام دادن قوانین و مقررات دولت متعاهدی که این حقوق را اعطا کرده است، برنیاید.

ج) در موردی که مؤسسه هواپیمایی مزبور از عهده بهره برداری طبق شرایط مندرج در این موافقتنامه برنیاید.

۲. چنانچه لغو فوری، تعلیق یا تحمیل شرایط مذکور در بند ۱ این ماده به منظور جلوگیری از نقض بیشتر قوانین یا مقررات ضرورت اساسی نداشته باشد، چنین حقی پس از مشورت با طرف متعاهد دیگر اعمال خواهد شد.

۳. هر یک از طرفین متعاهدین حق خواهد داشت که به وسیله مکاتبه به طرف متعاهد دیگر مؤسسه هواپیمایی دیگری را به جای مؤسسه هواپیمایی معینه تعیین نماید. مؤسسه هواپیمایی معینه جدید همان حقوق و تعهداتی که مؤسسه هواپیمایی قبلی داشته است، دارا خواهد بود.

ماده پنجم

هیچ یک از مقررات ماده ۲ این موافقتنامه نباید طوری تلقی شود که به مؤسسات هواپیمایی معینه یکی از طرفین متعاهدین امتیاز گرفتن مسافر، بار یا پست در قلمرو طرف متعاهد دیگر درازای کرایه یا حق الزحمه به مقصد نقطه دیگری در همان قلمرو اعطا شده است.

ماده ششم

عوارضی که در قلمرو یکی از طرفین متعاهدین برای استفاده هواپیمای مؤسسه معینه طرف متعاهد دیگر از فرودگاهها و سایر تسهیلات هواپیمایی وضع می گردد، نباید از آنچه که به وسیله هواپیمای یک مؤسسه هواپیمایی ملی که در سرویسهای هوایی بین المللی مشابه اشتغال دارند پرداخت می گردد، بیشتر باشد.

ماده هفتم

۱. هواپیمایی که در سرویسهای بین المللی به وسیله مؤسسات هواپیمایی معینه

هر یک از طرفین متعاهدین به کار می رود و همچنین تجهیزات معمولی آنها، ذخایر سوخت و روغنهای مخصوص چرب کردن موتور و ذخایر خواربار هواپیما (شامل غذا، آشامیدنی و دخانیات) که در داخل چنین هواپیمایی قرار دارد در موقع ورود به قلمرو طرف متعاهد دیگر از کلیه حقوق گمرکی، هزینه های بازرسی و سایر عوارض یا مالیاتهای دیگر معاف خواهد بود، مشروط بر اینکه چنین لوازم و ذخایر تا زمانی که مجدداً صادر شوند در داخل هواپیما باقی بمانند.

۲. موارد زیر به استثنای عوارض مربوط به خدمات انجام شده نیز از پرداخت عوارض و مالیاتهای مزبور معاف خواهند بود:

(الف) ذخایر و خواروباری که در قلمرو یکی از طرفین متعاهدین در حدودی که به وسیله مقامات طرف متعاهد مزبور معین می گردد برای مصرف ضمن پرواز به خارج از کشور به داخل هواپیما سرویس بین المللی کشور متعاهد دیگر حمل می شود.

(ب) وسایل یدکی و تجهیزات هواپیما که برای نگهداری، تعمیر یا تجهیزات هواپیمایی که در سرویسهای بین المللی به وسیله مؤسسات معینه طرف متعاهد دیگر به کار می روند به قلمرو هر یک از طرفین متعاهدین وارد می شود.

(ج) سوخت و روغنهای مخصوص چرب کردن موتور هواپیما که برای ذخیره در هواپیمایی که به وسیله مؤسسات معینه متعاهد دیگر در سرویسهای بین المللی پرواز می کنند، تهیه می گردد ولواینکه این ذخایر در قسمتی از پرواز که بر فراز قلمرو کشور متعاهدی که این ذخایر در آن کشور به داخل هواپیما حمل شده باشد، مصرف می گردد. اشایی که در بندهای الف و ب و ج فوق بدانها اشاره شده است ممکن است خواسته شود که تحت نظارت یا کنترل گمرک نگهداری گردد.

ماده هفتم

تجهیزات معمولی مورد نیاز هواپیما و همچنین مواد و ذخایری که در داخل هواپیمای هر یک از طرفین متعاهدین باقی می ماند ممکن است در قلمرو طرف متعاهد دیگر فقط پس از تصویب مقامات گمرک طرف متعاهد مزبور تخلیه گردند. در چنین مواردی وسایل و ذخایر مزبور ممکن است تا زمانی که مجدداً صادر و یا به انحای دیگر طبق مقررات گمرکی مربوطه ترخیص گردند، تحت نظارت مقامات مزبور قرار گیرند.

ماده نهم

۱. قوانین و مقررات یک طرف متعاهد مربوط به ورود و خروج هواپیمایی که در هوانوردی بین المللی اشتغال دارد یا مربوط به عملیات و هوانوردی چنین هواپیمایی است هنگامی که در قلمرو مزبور می باشد در باره هواپیمای مؤسسه یا مؤسسات معینه طرف متعاهد دیگر به کار خواهد رفت و مقررات مزبور از طرف چنین هواپیمایی در موقع ورود و خروج و زمانی که در قلمرو طرف متعاهد اول است، متابعت خواهد گردید.
۲. قوانین و مقررات یک طرف متعاهد مربوط به ورود یا خروج مسافری از قلمرو طرف مزبور، کارکنان هواپیما یا بار هواپیما از قلمرو طرف مزبور مثل مقررات مربوط به ورود، ترخیص، مهاجرت، گذرنامه ها، گمرک و قرنطینه به وسیله یا از طرف چنین مسافرین، کارکنان یا بار طرف متعاهد دیگر در موقع ورود یا خروج و در هنگامی که در قلمرو طرف متعاهد اول هستند باید متابعت گردد.

ماده دهم

۱. مؤسسات هواپیمایی طرفین متعاهدین فرصت مناسب و متساوی خواهند داشت که سرویسهای مورد موافقت را در خطوط مشخصه در بین قلمروهای خود به کار اندازند.
  ۲. در به کار انداختن سرویسهای مورد موافقت مؤسسات هواپیمایی هر یک از طرفین متعاهدین منافع مؤسسات هواپیمایی طرف متعاهد دیگر را ملحوظ خواهند داشت، به نحوی که تأثیر نامطلوبی در جریان امور سرویسهای که طرف اخیرالذکر در تمام یا قسمتی از همان خطوط دایر نموده است، حاصل نشود.
  ۳. سرویسهای مورد موافقت که به وسیله مؤسسات هواپیمایی معینه طرفین متعاهدین برقرار می گردد باید کاملاً با احتیاجات عمومی برای حمل و نقل در خطوط مشخصه منطبق باشد و هدف اصلی آنها فراهم نمودن ظرفیتی (با ضریب بارگیری معقولانه) کافی برای احتیاجاتی باشد که فعلاً و منقطعاً از لحاظ حمل و نقل مسافر، بار و محمولات پستی به مقصد و یا از مبدأ قلمرو طرف متعاهدی که مؤسسه یا مؤسسات هواپیمایی را تعیین نموده است.
- فراهم نمودن وسایل حمل مسافر، بار و محمولات پستی از لحاظ پیاده و سوار کردن آنها در نقاطی واقع در خطوطی مشخصه در قلمرو دولتهایی غیر از دولتی که

مؤسسه یا مؤسسات هواپیمایی را تعیین نموده است، طبق مقررات کلی که ظرفیت باید متناسب با ترتیب زیر باشد انجام گیرد:

(الف) احتیاجات حمل و نقل هوایی از مبدأ و به مقصد قلمرو کشور متعاهدی که مؤسسه هواپیمایی را تعیین نموده است.

(ب) احتیاجات حمل و نقل نواحی که مؤسسه هواپیمایی از آن عبور می نماید پس از رعایت منافع سرویسهای حمل و نقل هوایی دیگری که به وسیله مؤسسات هواپیمایی کشورهای آن نواحی تأسیس شده است و
(ج) احتیاجات خط هواپیمایی سرتاسری.

ماده یازدهم

۱. تعرفه‌هایی که به وسیله مؤسسات هواپیمایی یکی از طرفین متعاهدین برای حمل محمولات از مبدأ یا به مقصد قلمرو طرف متعاهد دیگر وضع می‌گردد بایستی به میزان عادلانه و با توجه به کلیه عوامل مربوطه از جمله هزینه بهره‌برداری، نفع عادلانه و تعرفه‌های مؤسسات هواپیمایی دیگر برقرار گردد.

۲. تعرفه‌هایی که در بند ۱ این ماده بدان اشاره شده است توأم با حق کمیسیون نمایندگی مربوطه در صورت امکان به وسیله مؤسسات هواپیمایی معینه مربوطه طرفین متعاهدین و با مشورت مؤسسات هواپیمایی دیگری که در تمام یا قسمتی از خط مزبور بهره‌برداری می نمایند و باید مورد توافق قرار گیرد و این موافقت بایستی در جایی که امکان دارد از طریق دستگاه تعیین نرخ مؤسسه بین المللی حمل و نقل هوایی (یاتا) به عمل آید.

۳. تعرفه‌هایی که به نحو فوق مورد موافقت قرار گرفته باید اقلأ ۳۰ روز قبل از تاریخ معینه برای اجرا جهت تصویب مقامات هواپیمایی طرفین متعاهدین تسلیم گردد و در موارد مخصوص این مدت معینه با موافقت مقامات مزبور ممکن است تقلیل داده شود.

۴. اگر مؤسسات معینه نتوانند با هریک از تعرفه‌های مزبور موافقت نمایند یا چنانچه به دلایل دیگر یک تعرفه نتواند طبق مقررات قسمت ۲ این ماده تثبیت گردد یا در صورتی که در ظرف مدت ۱۵ روز از مدت ۳۰ روز مندرج در بند ۳ این ماده یک طرف متعاهد عدم موافقت خود را با هر تعرفه‌ای که طبق مقررات بند ۲ بدان توافق شده است به وسیله یادداشتی به طرف متعاهد دیگر اعلام نماید، مقامات هواپیمایی طرفین

متعاهدین سعی خواهند کرد نسبت به تعیین تعرفه به وسیله موافقتنامه اتخاذ تصمیم نمایند. ۵. در صورتی که مقامات هواپیمایی نتوانند در مورد تعرفه ای که طبق بند ۳ این ماده جهت تصویب به آنها تسلیم شده است و یا در اتخاذ تصمیم نسبت به هر تعرفه ای که طبق بند ۴ این ماده باید تعیین گردد، موافقت حاصل نمایند مورد اختلاف طبق ماده ۱۵ این قرارداد حل و فصل خواهد شد.

۶. با رعایت مقررات بند ۵ این ماده هیچ تعرفه ای به موقع اجرا گذارده نخواهد شد، مادام که مقامات هواپیمایی هریک از طرفین متعاهدین آن را تصویب نکرده باشند. ۷. تعرفه هایی که طبق مقررات این ماده تعیین شده است به قوت خود باقی خواهند بود تا تعرفه های جدیدی که براساس مقررات این ماده وضع می گردد، تعیین شود.

ماده دوازدهم

۱. مؤسسات هواپیمایی معینه حداقل ۳۰ روز قبل از تاریخ دایر شدن سرویسها در خطوط مشخصه نوع سرویسها، انواع هواپیماهایی که در برنامه پرواز به کار خواهند رفت و همچنین تغییراتی که بعداً در آنها داده می شود به مقامات هواپیمایی طرفین متعاهدین اطلاع خواهند داد.

همین ترتیب در مورد هر گونه تغییرات بعدی نیز معمول خواهد گردید.

۲. مقامات هواپیمایی یک طرف متعاهد در صورت تقاضا اطلاعاتی های منظم یا سایر گزارشات مربوط به آمارها مؤسسات معینه را که معقولا برای تجدید نظر کردن در ظرفیتی که به وسیله هریک از مؤسسات معینه طرف متعاهد اول در خطوط مشخصه مقرر گردیده، جهت مقامات هواپیمایی طرف متعاهد دیگر تهیه خواهد نمود. چنین اطلاعاتی تمامی اطلاعات لازم جهت تصمیم در باره مقدار محمولات حمل شده و مبدأ و مقصد چنین محمولات را شامل خواهد بود.

ماده سیزدهم

۱. در صورت لزوم بین مقامات هواپیمایی دو طرف متعاهد به منظور حصول همکاری نزدیک و توافق در کلیه موضوعات مربوط به کار بردن و تفسیر این موافقتنامه تبادل نظر به عمل خواهد آمد.

ماده چهاردهم

۱. در هر موقع ممکن است به منظور مذاکره درباره اصلاح موافقتنامه حاضر یا برنامه پرواز به وسیله یکی از طرفین متعاهدین تقاضای مشاوره به عمل آید. همین ترتیب نیز در صورتی که یکی از طرفین متعاهدین ملاحظه نماید که تبادل نظر موضوع ماده ۱۳ در مورد مذاکرات مربوط به تفسیر و به کار بردن موافقتنامه حاضر پیشرفتی حاصل ننموده است، جاری خواهد بود. چنین مشورتی در ظرف مدت ۶۰ روز از تاریخ وصول تقاضای مشورت شروع خواهد شد.

۲. هر تغییری در این موافقتنامه که به ترتیب فوق مورد توافق قرار گیرد وقتی لازم الاجراء می‌گردد که پس از انجام شرایط قانون اساسی توسط هر یک از طرفین متعاهدین به وسیله مبادله یادداشتهای سیاسی مورد تأیید واقع شده باشد.

ماده پانزدهم

۱. در صورتی که هر نوع اختلاف نظر ناشی از تفسیر یا اجرای موافقتنامه فعلی طبق ماده ۱۴ حل نشود، بنا به تقاضای هر یک از طرفین متعاهدین موضوع به هیئت داورى ارجاع می‌گردد.

۲. هیئت داورى مزبور برای هر مورد خاص تشکیل می‌گردد از سه نفر عضو به این ترتیب که هر یک از طرفین متعاهدین یک نفر عضو تعیین می‌نماید و دو نفر عضو مزبور برای انتخاب یک نفر از اتباع کشور ثالث که ریاست هیئت را خواهد داشت و به وسیله دولتمتین متعاهدین تعیین می‌گردد، توافق خواهند کرد. اعضای مزبور در ظرف ۶۰ روز و رئیس هیئت در ظرف ۹۰ روز بعد از تاریخی که یکی از طرفین متعاهدین به طرف متعاقد دیگر قصد خود را مبنی بر ارجاع اختلاف نظر به حکمیت اطلاع می‌دهد، تعیین می‌گردند.

۳. چنانچه مهلت‌های مقرر در بند ۲ ملحوظ نشده باشد، هر یک از طرفین متعاهدین می‌تواند در صورت عدم هر نوع سازش دیگری از رئیس شورای سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری (ایکائو) دعوت نماید که انتصابات لازم را بنماید. وقتی که رئیس شورا تابعیت یکی از دو کشور متعاقد را داراست یا به نحو دیگر از انجام این کار منع شده باشد، معاون او انتصابات لازم را انجام خواهد داد.

۴. هیئت داورى با اکثریت آراء اخذ تصمیم خواهد کرد. تصمیمات مزبور برای

طرفین متعاهدین لازم الاجرا خواهد بود. هر کدام از طرفین متعاهدین مخارج عضو منتصب خود و همچنین مخارج نمایندگی خود را در هیئت داورى به عهده خواهد داشت. مخارج رئیس هیئت و هرگونه مخارج دیگر بالمناصفه به عهده طرفین متعاهدین خواهد بود. در تمام موارد دیگر هیئت داورى مقرراتی برای ترتیب داورى خود وضع خواهد نمود.

ماده شانزدهم

در صورتی که قرارداد حمل و نقل هوایی چند جانبه ای به وسیله طرفین متعاهدین مورد قبول واقع گردد و به موقع اجرا درآید، مقررات قرارداد چند جانبه مزبور نافذ خواهد بود.

هرگونه مذاکرات راجع به تعیین اینکه قرارداد چند جانبه مزبور تا چه حد این موافقتنامه را خاتمه می دهد یا تبدیل یا اصلاح و یا تکمیل می نماید، طبق ماده ۱۴ این موافقتنامه به عمل خواهد آمد.

ماده هفدهم

هر یک از طرفین متعاهدین ممکن است در هر موقع اعلام کتبی مبنی بر خاتمه موافقتنامه حاضر را به طرف متعاقد دیگر بدهد و موافقتنامه یک سال پس از وصول اطلاعیه مزبور به طرف متعاقد دیگر خاتمه می پذیرد.

ماده هجدهم

این موافقتنامه و هر اصلاحیه آن و هر یادداشتی که طبق بند ۱ ماده ۲ این موافقتنامه مبادله شود، جهت ثبت به سازمان بین المللی هواپیمایی کشوری (ایکائو) اطلاع داده خواهد شد.

ماده نوزدهم

این موافقتنامه طبق مقررات قانون اساسی طرفین متعاهدین به تصویب خواهد رسید و از تاریخ مبادله اسناد مصوبه که در بن صورت خواهد گرفت، به موقع اجرا درمی آید.

برای تأیید مراتب فوق امضا کنندگان ذیل که از طرف دولتهای متبوع خود دارای اختیار تام می باشند این موافقتنامه را امضا و به مهر خود ممهور نمودند.

در تاریخ دهم تیرماه ۱۳۴۰ مطابق با اول ژوئیه ۱۹۶۱ در تهران در ۶ نسخه به زبان فارسی و آلمانی و انگلیسی هر کدام در دو نسخه به امضا رسید، در صورت اختلاف در تفسیر آن نسخه انگلیسی معتبر خواهد بود.

از طرف دولت شاهنشاهی ایران
امضا: قدس نخعی

از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان
امضا

۲. برنامه خطوط پرواز

تهران اول ژوئیه ۱۹۶۱

سفیر کبیر جمهوری فدرال آلمان

عالی جناب

مفتخراً عطف به بند ۱ ماده ۲ موافقتنامه حمل و نقل هوایی مابین دولت جمهوری فدرال آلمان و دولت شاهنشاهی ایران امضا شد در تهران در اول ژوئیه ۱۹۶۱ در مذاکراتی که راجع به موافقتنامه فوق الذکر به عمل آمد موافقت شد که سرویسهای هوایی ممکن است در خطوط مشخصه در برنامه خط زیر انجام گیرد:

برنامه خطوط پرواز

۱. خطوطی که توسط مؤسسات معینه به وسیله دولت جمهوری فدرال آلمان

به کار می رود:

۴	۳	۲	۱
نقاط ماورأ	نقاط واقع در قلمرو ایران	نقاط واسطه	نقاط مبدأ
کراچی (مشروط)	تهران	وین	جمهوری فدرال
یک نقطه در هندوستان*		رم	آلمان
کلمبو		استانبول	
رانگون		ویا آنکارا	
بانکوک		بیروت	
الف) هونگ کنگ		بغداد*	
مانیلا			
ب) سنگاپور			
جاکارتا			
سیدنی			

* بدون حقوق حمل و نقل به تهران و بالعکس.

** بعداً توافق خواهد شد.

۲. خطوطی که توسط مؤسسات معینه به وسیله دولت شاهنشاهی ایران به کار

می رود:

۱	۲	۳	۴
نقاط مبدأ	نقاط واسطه	نقاط در قلمرو جمهوری فدرال آلمان	نقاط ماورأ
ایران	بیروت	مونیک یا	پاریس
	آنکارا و یا	اشتوتگارت یا	بروکسل
	استانبول	فرانکفورت یا	لندن
	آتن	دوسلدرف	یک نقطه در کشور
	رم		متحد امریکای شمالی ^۵

۳. مؤسسه معینه ممکن است در صورت تمایل یک یا چند نقطه در خطوط مشخصه را حذف نماید، مشروط بر اینکه نقطه مبدأ چنین خطی در قلمرو کشور متعاهدی که مؤسسه را معین نموده واقع باشد.

مفتخرم که به اطلاع برسانم که دولت جمهور فدرال آلمان با برنامه خط فوق موافقت دارد. خوشوقت خواهم شد چنانچه شما نیز اطلاع فرمایید که دولت ایران با این برنامه خط موافقت دارد در این صورت یادداشت فعلی و یادداشت جوابیه شما به عنوان تحصیل توافق بین دولتین خود تلقی می گردد.

با تقدیم احترامات
امضا

جناب آقای حسین قدس نخعی
وزیر امور خارجه شاهنشاهی ایران
تهران

۵ بعداً مورد موافقت قرار خواهد گرفت.

۲. یادداشت درخصوص نحوه پرواز

تذکاره

تهران اول ژوئیه ۱۹۶۱

در خلال مذاکراتی که در بُن، از تاریخ ۱۴ لغایت ۱۶ سپتامبر ۱۹۶۰ بین هیئتهای منصوب از طرف دولت شاهنشاهی ایران و جمهوری فدرال آلمان در مورد قرارداد حمل و نقل هوایی انجام پذیرفت، مطلب ذیل مورد توافق قرار گرفت:

«از زمان امضای قرارداد فوق‌الذکر تا زمان تصویب و اجرای آن به شرکتهای هواپیمایی در کشور موقتاً اجازه داده می‌شود که خدمات خود را با احراز این حق که تمام یا هریک از شهرهای بین‌مسیر را که بخواهند حذف کنند، شروع نمایند.»

از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان
امضا

از طرف دولت ایران
امضا

۱۰. پروتکل پرداخت

۱. متن پروتکل ۱۹۶۱

Protokoll 31. Okt 1961

Das Konsortium Wilhelm Hagen KG., Soest, erklärt sich aufgrund der bisherigen Verhandlungen mit Seiner Exzellenz Ministerpräsident Dr. Ali Amini und Seiner Exzellenz Staatssekretär Ali Vossough bereit, für die rückständigen Zahlungen aus dem mit dem zweiseitig-iranischen Arsenal am 21. Oktober 1958 abgeschlossenen Vertrag folgende Form zu akzeptieren:

Es werden bis zum 20. November 1961 gezahlt:

- 1) Restrate Oktober 1960 DM 149.288,--
- 2) Volle Rate 1961 DM 2.100.000,--
- 3) Teilbetrag der am 1.10.61 fällig gewordenen Rate in Höhe von DM 1.680.000,--

DM 750.712,--
DM 3.000.000,--
=====

Am 1. Juli 1962 werden gezahlt:

- 1) Rest aus der Oktoberrate 1961 DM 929.288,--
- 2) Zweiter ermäßigter Zinsbetrag DM 106.000,--
DM 1.035.288,--
=====

Aufgrund der bisherigen guten Zusammenarbeit mit unserem iranischen Vertragspartner haben wir uns dazu entschlossen, unsere berechnete Zins- und Unkostenforderung in Höhe von DM 200.000,-- auf DM 106.000,-- zu reduzieren. Dies ist

- 2 -

مجموعه ۹ دی ۱۳۴۰

بر اساس مذاکراتی که تا کنون با جناب آقای دکتر علی امینی نخست وزیر و جناب آقای علی وثوق معاون نخست وزیر صورت گرفته کسر سهم شرکت مختلفه سهامی وطنی هانگن در شهر زوستان حاضر است نسبت به پرداخت جای طلب افتاده مربوط به قرارداد منتهی در تاریخ ۲۱ اکتبر ۱۹۵۸ با اداره تسهیلات ارتش ناهتمانی ایران طرز پرداخت سروجه در زیر را بپذیرد:

تا تاریخ ۲۰ بهمن ۱۳۴۰ و به زیر ناهیه خواهد شد:

- ۱ - بقیه تسهیلات ۱۹۶۰ /- ۲۸۸ ۴۸۸ تا ماه
- ۲ - تسهیلات ماه به ۱۹۶۱ /- ۱۰۰ ۰۰۰ تا ماه
- ۳ - بخشی از تسهیلات که سروجه ناهیه آن در تاریخ ۱۰/۱/۶۱ بالغ بر /- ۱۸۰ ۰۰۰ تا ماه

است /- ۷۵۰ ۷۱۲ تا ماه

/- ۳ ۰۰۰ ۰۰۰ تا ماه
===== در اول ماه ژوئیه ۱۹۶۲ پرداخت خواهد شد:

- ۱ - بقیه تسهیلات ۱۹۶۱ /- ۹۲۹ ۲۸۸ تا ماه
- ۲ - تسهیلات ماه به ۱۹۶۲ /- ۱۰۶ ۰۰۰ تا ماه

/- ۱۰۳۵ ۲۸۸ تا ماه
=====

بر اساس همکاری مجدداً اینکه تاکنون با حزب ایرانی قرارداد موجود بوده این کسر سهم محسوب است مطالبات حلاله خود را ناشی از بهره و هزینه ها بجمع /- ۲۰۰ ۰۰۰ تا ماه بجمع /- ۱۰۶ ۰۰۰ تا ماه تقبل و تسهیل دهد. این آخرین مساعدت است که این

- ۲ -

کسرجمع متیانه از خود ابراز دارد . نقلیل بهمنتر
از این دیگر برای این کسرجمع غیر قابل تحمل است .

از لحاظ تکمیل موضوع شرایط این تند بد را که در
مذاکرات پیشین نتایجاً با این کسرجمع رده داده
نده است تکرار می‌باشد :

الف - از وجهیک باید در وجه شرکت پهلیم هاکن
پرداخت شود همچگونه مالکات و عوارض اخذ
نمایدند .

ب - بمطهر جلوگیری از تاحیرات غیر ضروری کلیه
پرداختها مستقیماً به وسیله وزارتخانه مربوطه
انجام خواهد گردید .

ج - از طرف مقامات ایرانی برای تمام پرداختهای مذکور
در این صورتجلسه برای پرداختهایی که به
سبب ماده ۱۲ قرارداد مملکه در تاریخ ۲۱
اکتبر ۱۹۰۸ با اداره تسلیحات ارتش شاهنشاهی
ایران باید هنوز نادره شود ضمانت نامه بدین
شرط و قید باشد مرکز ایران داده میشود .
هزینه ضمانت نامه مذکور بعهده دولت ایران
است .

د - ضمانت نامه مزبور فقط پولی مؤثر است که قرارداد
از قبال طرف آلمانی نمی‌گردد . اگر طرف آلمانی
مطکر ادعای اداره تسلیحات ارتش شاهنشاهی ایران
بنمبر بر نفس قرارداد نمود در اینصورت باید ضمیمه
ماده ۱۹ قرارداد مملکه با اداره تسلیحات

das kuxerste Entgegenkommen, welches
wir erweisen können. Eine darüber hin-
ausgehende Reduzierung ist für das
Konsortium nicht mehr tragbar.

Der Vollständigkeit halber wiederholen
wir nachstehend die une in den voran-
gegangenen Besprechungen bereits mündlich
ausgesagten Voraussetzungen dieser Proklam-
ation:

- a) Für die an die Firma Wilhelm Hagen
zu leistenden Zahlungen werden kei-
nerlei iranische Steuern oder Abga-
ben irgendwelcher Art erhoben.
- b) Zur Vermeidung unnötiger Verzögerun-
gen werden sämtliche Zahlungen
direkt vom zuständigen Ministerium
aus erfolgen.
- c) Für sämtliche in diesem Protokoll
aufgeführten Zahlungen sowie für die
noch zu leistenden Zahlungen aus
Artikel XII des mit dem Kaiserlich-
Iranischen Arsenal am 21. Oktober
1958 abgeschlossenen Vertrages wird
von iranischer Seite aus die unbe-
dingte Garantie der Iranischen Staats-
bank gestellt. Die Kosten der oben
genannten Garantie gehen zu Lasten
der Kaiserlich-Iranischen Regierung.
- d) Die Garantie ist nur dann wirksam,
wenn keine Vertragsverletzung von
deutscher Seite aus vorliegt. Be-
streitet die deutsche Seite eine
vom Kaiserlich-Iranischen Arsenal
behauptete Vertragsverletzung, so
ist die Entscheidung nach Artikel

- 3 -

ارتنس نامنشیاهی ایران مورخه ۲۱ اکتبر ۱۹۵۸
حکم صادر نمود .

XII des mit dem Kaiserlich-Iranischen
Arsenal am 21. Oktober 1958 abgeschlos-
senen Vertrages herbeizuführen.

تهران - بتاريخ ۲۱ اکتبر ۱۹۶۱
محافل آبان ۱۳۴۰

Teheran, den 31. Oktober 1961
9. Aban 1340

از طرف دولت نامنشیاهی ایران

Für die Kaiserlich-Iranische
Regierung

جای امضای علی وئول

ges.: Ali Vossough

از طرف کنسرسیوم شرکت مختلط آلمانی
کارخانه اکسولاتور سازی ویلهلم هاگن در شهر
زوست

Für das Konsortium
Accumulatoren-Fabrik
Wilhelm Hagen K.G.
Soest

(گلکه)

(پزاینیش)

1.A.
(Breitenwischer)

1.A.
(Gohlke)

بسمت ناظر دولت جمهوری فدرال آلمان

Als Beobachter der Regierung
der Bundesrepublik Deutschland

ges.: Dr. Adt

محفل امضای دکتر آدت

۲. تذکاریه مربوط به پروتکل پرداخت ۳۱ اکتبر ۱۹۶۱

تذکارته

به عنوان وزیر امور خارجه دولت ایران
موضوع: دعاوی توسط آقایان ویلهلم هیگن ک ج سواست و همکاران علیه
سازمان صنایع نظامی ایران.

در تاریخ ۳۱ اکتبر ۱۹۶۱ پروتکل (مقاوله نامه ای) توسط آقای علی وثوق معاون
وزارت کشور و نماینده ویژه دولت شاهنشاهی ایران به منظور حل و فصل دیون ایران به
شرکتهای صنعتی آلمانی و خانم برتین ویشوبه نمایندگی آقایان ویلهلم هیگن ک ج به
امضا رسید.

مقاوله نامه مزبور در حضور مستشار اقتصادی سفارت آلمان دکتر جی. آدت برای
دولت ایران و آقایان ویلهلم هیگن ک ج الزام آور اعلام گردید.
پروتکل مذکور واجد شرایط ذیل برای پرداخت اقساط معوقه و اقساطی که موعد
پرداخت آنها فرارسیده است می گردید:

۱. پرداخت ۳,۰۰۰,۰۰۰ مارک تا ۲۰ نوامبر ۱۹۶۱ (که در تاریخ ژانویه
۱۹۶۲ پرداخت و تأدیه شد).

۲. استمهال مبلغ ۱,۰۳۵,۲۸۸ مارک (موعد پرداخت اکتبر ۱۹۶۱ تا ژوئیه
۱۹۶۲) که تا تاریخ ۱۲ نوامبر ۱۹۶۲ قسطی پرداخت نشده است. به علت عدم پرداخت
و تسویه دین بخش ۲ به وسیله سازمان صنایع نظامی ایران، ویلهلم هیگن ک ج ناگزیر
از ضمانت نامه بانکی، که توسط دولت جمهوری آلمان (شرکت بیمه هرمس) صادر شده
بود، استفاده نمودند.

در تاریخ ۱۵ مه ۱۹۶۲ موعد قسط دیگری به مبلغ ۹۴۵,۰۰۰ مارک و همچنین
در تاریخ اول اکتبر ۱۹۶۲ موعد قسط دیگری به مبلغ ۹۴۵,۰۰۰ مارک فرارسید.
جمع کل مبلغ مورد ادعای ویلهلم هیگن بنا براین بالغ بر ۳,۰۰۰,۰۰۰ مارک
می گردد.

تهران ۱۲ نوامبر ۱۹۶۲

ضمیمه: پروتکل مورخ ۳۱ اکتبر ۱۹۶۱

۳. تذکاریه مربوط به پروتکل پرداخت ۲۴ اکتبر ۱۹۶۱

تاریخ: ۱۲ نوامبر ۱۹۶۲

سفارت جمهوری فدرال آلمان در تهران

403-84.03

یادداشت [تذکاریه]

به عالی جناب وزیر امور خارجه شاهنشاهی ایران
رجوع کنید به: دعاوی حقوقی شرکت سهامی فریتز ورنر برلن بر علیه قورخانه
(آرسنال) دولت شاهنشاهی ایران در تهران، ایران.
در تاریخ ۲۴ اکتبر ۱۹۶۱ (۱۳۴۰/۷/۲ هجری شمسی) یک پروتکل توسط
عالی جناب علی وثوق، معاون وزیر خارجه و مأمور (کارگزار) ویژه دولت ایران برای
حمل و فصل دعاوی مربوط به دیون دولت ایران به کمپانی های صنعتی آلمان باختری و
آقای گورت براندس، رئیس شرکت سهامی فریتز ورنر برلن امضا شد و دولت ایران و
شرکت آلمانی مذکور هر دو در حضور مشاور اقتصادی سفارت آلمان باختری در ایران،
دکتر گ. آت آن را کاملاً تأیید و تصدیق نمودند و دارای اعتبار اجرایی و قانونی اعلام
کردند.

موارد پرداخت اقساط زیر توسط دولت ایران در پروتکل مذکور تأیید شده اند:

۱. پرداخت ۷,۵۴۸,۵۰۰ مارک آلمان تا حداکثر ۱۵ نوامبر ۱۹۶۱.

(این قسط در تاریخ ۱۰ ژانویه ۱۹۶۲ پرداخت شد.)

۲. پرداخت ۸,۰۰۰,۰۰۰ (هشت میلیون) مارک آلمان در ماه مه ۱۹۶۲.

(این قسط هنوز پرداخت نشده.)

۳. پرداخت ۸,۰۰۰,۰۰۰ (هشت میلیون) مارک آلمان در ماه اکتبر ۱۹۶۲.

طبق مندرجات پروتکل مذکور، بانک مرکزی ایران قرار بوده ضمانت نامه های
مربوط به سه مورد فوق الذکر را صادر نماید و دکتر علی امینی، نخست وزیر وقت ایران
نیز این ترتیب و قرار را تصدیق و تأیید فرموده بودند، ولی بانک مرکزی ایران تاکنون در
این مورد اقدامی به عمل نیاورده است.

وعده های پرداخت اقساط زیر سر رسیده اند:

۸,۰۰۰,۰۰۰ (هشت میلیون) مارک آلمان در ماه مه ۱۹۶۲.

۸,۰۰۰,۰۰۰ (هشت میلیون) مارک آلمان در تاریخ اول اکتبر ۱۹۶۲.

۱۶,۰۰۰,۰۰۰ (شانزده میلیون) مارک آلمان

تهران، ۱۲ نوامبر ۱۹۶۲ میلادی

پیوست:

ترجمه پروتکل مربوط مورخ ۲۴ اکتبر ۱۹۶۱ میلادی*.

۱۱. قرارداد وام

۱. متن قرارداد

قرارداد وام

منعقدہ بین دولت شاهنشاهی ایران
(که منبع وام گیرنده نامیده می شود)

و

کردیت انشتالت فرویدر آوف باو فرانکفورت ماین
(که از این پس کردیت انشتالت خوانده می شود)

ماده یک

مبلغ و موارد مصرف وام و حمل و نقل

۱. به موجب مندرجات این قرارداد کردیت انشتالت متعهد می گرد و امی که جمع
مبلغ آن از ۷۳,۰۰۰,۰۰۰ مارک آلمان (هفتاد و سه میلیون مارک آلمان) تجاوز نکند در
اختیار وام گیرنده بگذارد.

۲. وجوه دریافتی از بابت وام باید منحصراً صرف پرداخت هزینه های ارزی
تعهدات زیر گردد که در چهارچوب طرح سفیدرود (که از این پس طرح خوانده خواهد
شد) قرار دارد:

الف) تا میزان ۳۹ میلیون مارک آلمان از بابت:

سد تاریک.

تونل فومن.

تونل اصلی فومن و شبکه آبیاری فومن.

ب) تا میزان ۱۹ میلیون مارک آلمان از بابت سد سنگر.

کانال اصلی دست چپی سنگر با شبکه آبیاری رشت.

کانال اصلی دست راستی سنگر با شبکه آبیاری لاهیجان.

ج) تا میزان ۱۵ میلیون مارک آلمان از بابت ایجاد شبکه برق در جلگه گیلان.

در صورتی که ثابت شود که مبلغ کمتری از میزان مشخص شده در هر یک از

اقلام الف تا ج به مصرف رسیده باشد. تتمه را می توان پس از موافقت کردیت انشتالت

جهت تأمین هزینه‌های اضافی مربوط به اقلام دیگر مصرف نمود. کالاها و خدماتی که از محل این وام تأمین می‌گردد باید از طریق مبادله نامه‌ها بین وام گیرنده و یا موافقت کردیت انشتالت و طی صورت اقلام کالاها و خدمات مشخص گردد.

۳. اعتبارات کامل مربوط به این طرح باید تأمین گردد. هزینه‌هایی که مشمول این وام نمی‌گردد باید به وسیله وام گیرنده تأمین شود. پس از تسلیم درخواست باید اسناد لازم دال بر موجود بودن اعتبارات کافی به کردیت انشتالت ارائه گردد. تخصیص چنین اعتباری در بودجه وام گیرنده یا بودجه مؤسسه دولتی که از طرف وام گیرنده در این مورد مجاز باشد، دلیل کافی تلقی خواهد شد.

۴. وجوه دریافتی از محل وام نباید به مصارف زیر برسد:

الف) پرداخت عوارض کالاهای وارداتی و مالیات و سایر عوارض عمومی.

ب) پرداخت بابت کالا و خدماتی که توسط کشورهای بلوک شوروی و چین کمونیست یا یوگسلاوی تحویل گردد و یا کالاهایی که از منابع کشورهای این بلوک تهیه می‌گردد.

۵. وام گیرنده تقبل می‌نماید در مورد حمل و نقل دریایی و هوایی افراد و کالاهای مربوط به این قرارداد آزادی عمل را تأمین نموده و از اتخاذ هرگونه تصمیم که سبب عدم مشارکت مؤسسات حمل و نقل آلمانی در این مورد گردد خودداری نماید.

ماده دوم

پرداخت

۱. وام فوق‌الذکر بنا به درخواست وام گیرنده و براساس پیشرفت طرح پرداخت می‌گردد.

نحوه پرداخت وام بویژه اسنادی که مجوز مصرف وجوه وام برای مقاصد مندرج در قرارداد می‌گردد، باید ضمن تبادل نامه‌ها مورد توافق وام گیرنده و کردیت انشتالت قرار گیرد.

۲. در صورتی که از تمام یا قسمتی از وام تا تاریخ سی ام سپتامبر ۱۹۶۸ استفاده نشده باشد، کردیت انشتالت مجاز خواهد بود از هرگونه پرداخت و یا پرداخت وجوه دیگر خودداری نماید.

۳. وام گیرنده اختیار دارد که در هر موقع از استفاده از وجوه وام پرداخت نشده انصراف حاصل نماید.

ماده سوم

کارمزد تعهدی، بهره و بازپرداخت

۱. وام گیرنده تعهد می نماید که کارمزد تعهدی معادل $\frac{1}{4}$ یک درصد در سال (یک چهارم یک درصد در سال) بابت مانده استفاده نشده وام پرداخت نماید. این کارمزد از تاریخ این قرارداد تا تاریخهایی که پرداختها به حساب بدهکار، وام گیرنده منظور می شود، احتساب خواهد شد.

۲. وام گیرنده بهره ای معادل $\frac{1}{4}$ ۳ درصد در سال (سه و یک چهارم درصد در سال) بابت مانده مسترد نشده وام پرداخت خواهد کرد.

بهره از تاریخهایی که پرداختها به حساب بدهکار وام گیرنده منظور می شود تا تاریخهایی که کلیه بازپرداختها به حساب بستانکار کردیت انشتالت واریز می گردد (بند ۱۱ مندرج در زیر)، محاسبه خواهد شد.

۳. کارمزد تعهدی و بهره هر شش ماه یک بار در تاریخ سی ام آوریل و سی و یکم اکتبر هر سال نسبت به شش ماه گذشته قابل پرداخت است و تاریخ شروع پرداختها سی ام آوریل ۱۹۶۴ خواهد بود.

۴. وام دریافتی باید به شرح زیر بازپرداخت گردد.

در تاریخ سی و یکم اکتبر	۱۹۶۸	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی ام آوریل	۱۹۶۹	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی و یکم اکتبر	۱۹۶۹	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی ام آوریل	۱۹۷۰	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی و یکم اکتبر	۱۹۷۰	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی ام آوریل	۱۹۷۱	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی و یکم اکتبر	۱۹۷۱	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی ام آوریل	۱۹۷۲	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی و یکم اکتبر	۱۹۷۲	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی ام آوریل	۱۹۷۳	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان

در تاریخ سی و یکم اکتبر	۱۹۷۳	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی ام آوریل	۱۹۷۴	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی و یکم اکتبر	۱۹۷۴	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی ام آوریل	۱۹۷۵	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی و یکم اکتبر	۱۹۷۵	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی ام آوریل	۱۹۷۶	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی و یکم اکتبر	۱۹۷۶	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی ام آوریل	۱۹۷۷	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی و یکم اکتبر	۱۹۷۷	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان
در تاریخ سی ام آوریل	۱۹۷۸	۳۶۵,۰۰۰,۰	مارک آلمان

مارک آلمان ۷۳,۰۰۰,۰۰

۵. کردیت انشتالت مجاز خواهد بود که در مورد دیرکرد بازپرداخت هریک از اقساط وام نرخ بهره را برای همان قسط به میزان ۲ درصد در سال (دودرصد در سال) یعنی از $3\frac{1}{4}$ به $5\frac{1}{4}$ درصد در سال (پنج و یک چهارم درصد در سال) افزایش دهد.

ضمناً برای جبران زیان ناشی از دیرکرد پرداخت بهره در موعد مقرر کردیت انشتالت مجاز است که هزینه اضافی مطالبه نماید. میزان پرداخت زیان دیرکرد نباید از دودرصد نرخ تنزیل بانک بوندسبانک آلمان هنگام سررسید پرداخت تجاوز نماید و زیان دیرکرد مزبور از تاریخ سررسید بهره تا تاریخ وصول آن محاسبه خواهد شد.

۶. کارمزد تعهدی و بهره و هزینه های اضافی از بابت دیرکرد (در صورتی که مورد پیدا کند) برحسب ۳۶۰ روز در سال که شامل ۱۲ ماه ۳۰ روزه می باشد، احتساب خواهد شد.

۷. وام گیرنده مجاز است یک یا چند قسط وام را پیش از سررسید با ابلاغ قبلی ۳۰ روزه واریز نماید.

۸. بدون اینکه به مفاد بند ۱۰ ذیل لطمه ای وارد آید، بازپرداخت هایی که قبل از سررسید واریز می گردد به حساب آخرین اقساط جدول بازپرداخت منظور و از آن کسر می گردد.

۹. آن مبلغ از وام که طبق بند ۳ ماده ۲ بالا مورد استفاده وام گیرنده واقع نشود،

به نسبت از کلیه اقساط وام کسر می‌گردد.

۱۰. کلیه پرداختهایی که صورت می‌گیرد باید در مرحله اول برای واریز کارمزد تعهدی و بعداً زیان دیرکرد موضوع بند ۵ بالا و سپس بابت دیرکرد بهره و بالاخره بابت دیرکرد اقساط وام منظور گردد.

۱۱. کلیه پرداختها باید منحصراً به مارک آلمانی صورت گیرد و وجوه پرداختی باید به حساب شماره ۱۵۵۵/۱۰ - کردیت انشتالت نزد بانک بوندسبانک آلمان در فرانکفورت ماین منظور گردد.

ماده چهارم

تعلیق پرداخت وام و فسخ آن

۱. در موارد زیر کردیت انشتالت مجاز خواهد بود که از پرداخت هرگونه وجوه خودداری و یا درخواست بازپرداخت فوری کلیه وام پرداختی و بهره مربوطه و همچنین هر نوع پرداخت دیگری مربوط به این وام را بنماید.

الف) کارمزد تعهدی و یا بهره و یا اقساط اصل وام در سررسید مقرر تماماً و یا مقداری از آن پرداخت نشده باشد.

ب) وجوه وام به مصارفی غیر از آنچه تعیین و موافقت شده است برسد.

ج) تعهدات دیگر این قرارداد رعایت نشده و یا تعهدات مذکور به طور مطلوب انجام نشده باشد.

د) هرگونه اوضاع و احوال غیرعادی که مانع از انجام تعهدات وام گیرنده طبق این قرارداد شود و یا امکانات او را در اجرای تعهدات خود شدیداً مختل سازد.

ه) وام گیرنده در اثر اجرای قراردادهای وام و یا ضمانتهای دیگر موفق به پرداختهای خود به کردیت انشتالت در سررسید مقرر نشود.

۲. در هر یک از موارد مندرج در قسمتهای الف و ه بالا کردیت انشتالت مجاز نخواهد بود درخواست فوری بازپرداخت وام را بنماید، مگر اینکه وام گیرنده در مدت ۳۰ روز پس از دریافت اخطاریه در انجام پرداخت تعهدات سررسیده خود موفق نشود.

ماده پنجم

سفته‌ها

۱. وام گیرنده به منظور تأمین وام باید پیش از انجام اولین پرداخت ۲۰ برگ

سفته به حواله کرد کردیت انشتالت طبق نمونه ای که مؤسسه مزبور ارائه می دهد به کردیت انشتالت تسلیم نماید. مبلغ هر یک از سفته ها باید معادل یک قسط از اصل وام مزبور بوده و تاریخ سررسید آن باید به ترتیبی باشد که در بند ۴ ماده ۳ بالا مقرر شده است.

۲. سفته ها باید به حساب کردیت انشتالت قابل پرداخت باشد. در صورتی که طبق قوانین جاری کشور وام گیرنده. تمبر نمودن سفته ها لازم باشد، وام گیرنده باید نسبت به تمبر نمودن سفته ها اقدام نماید.

۳. هر یک از سفته ها که هنوز در اجرای قرارداد وام مورد مطالعه واقع نشده باشد، به صورت امانت وام گیرنده نزد کردیت انشتالت نگهداری خواهد شد.

۴. با وصول هر یک از اقساط اصل وام کردیت انشتالت سفته مربوطه را به وام گیرنده مسترد خواهد نمود.

ماده ششم

ماده عدم تبعیض

۱. کردیت انشتالت و وام گیرنده متقابلاً موافقت می نمایند که هیچ گونه تضمینی برای این وام داده نشود مگر و یا تا موقعی که وام گیرنده تضمینی برای هر گونه دین طویل المدت خارجی دیگری قابل گردد، در این صورت وام گیرنده باید تضمینی که دارای همان ارزش باشد به کردیت انشتالت بدهد.

۲. منظور از اصطلاح «تضمین» که در بند یک بالا به کار رفته، هر گونه حقی است که به موجب آن طلبکار دیگری مجاز خواهد بود که نسبت به استفاده از اموال و یا درآمد وام گیرنده بانک مرکزی و یا هر یک از مؤسسات تابعه وام گیرنده حق تقدم داشته باشد.

۳. منظور از اصطلاح دیون خارجی طویل المدت به قسمی که در بند ۱ بالا به کار رفته، شامل هر گونه دیونی است که به هر گونه ارز خارجی غیر از پول رایج کشور وام گیرنده قابل پرداخت بوده و سررسید بازپرداخت آن زودتر از یک سال از تاریخ دریافت آن نباشد.

ماده هفتم

مالیات و حقوق و عوارض

۱. کلیه وجوهی که توسط وام گیرنده به موجب این قرارداد بازپرداخت می گردد، نباید مشمول هیچ گونه کسور بابت مالیات و حقوق و یا عوارض دیگری بشود.
۲. کلیه مالیات و حقوق و عوارض که به انعقاد و اجرا این قرارداد تعلق می گردد، به عهده وام گیرنده است.

ماده هشتم

اختیارات مربوط به تحصیل وام و نمایندگی

۱. وام گیرنده قبل از دریافت وام باید اسناد و مدارکی که مورد قبول کردیت انشتالت باشد برای اثبات موارد زیر ارائه دهد.
- الف) مدرکی دال بر اینکه وام گیرنده کلیه شرایطی را که طبق قوانین اساسی و جاری مملکتی برای قبول تعهدات قانونی و معتبر این قرارداد مقرر شده است، رعایت نموده است.
- ب) مدرکی حاکی از اینکه نمایندگان وام گیرنده که این قرارداد و سفته ها و قرارداد مربوط به داوری مندرج در بند ۴ ماده دهم ذیل را امضا می نمایند، دارای اختیارات لازم می باشند.
۲. وام گیرنده در موقع مناسب نمونه امضا اشخاصی را که از طرف وام گیرنده در اجرای این قرارداد مجاز خواهند بود، در اختیار کردیت انشتالت قرار خواهد داد.

ماده نهم

اجرای طرح

۱. وام گیرنده موافقت می نماید که طرحی را که از محل این وام تأمین اعتبار می شود، طبق اصول مهندسی و مالی صحیح و با کمک مساعدت مؤسسات واجد شرایط ساختمانی و مشاورتی اجرا نماید.
- احتیاجات مخصوص کشاورزی و هیدرولوژی که در اجرای طرح مورد توجه خاص می باشد، طی نامه جداگانه ای توسط کردیت انشتالت تعیین خواهد شد.
- وام گیرنده هر سال یکبار گزارشی پیرامون پیشرفت کار طرح به کردیت انشتالت

تسلیم خواهد نمود.

۲. وام گیرنده دفاتر و سوابقی که حاوی هزینه کالاهای و خدمات لازم برای اجرای طرح می باشد و در آن کالاهای و خدماتی که از محل وام تأمین می گردد معلوم و مشخص شده است، نگهداری می نماید و یا وسایل نگهداری آنها را فراهم خواهد نمود. وام گیرنده باید وسایل فراهم نماید تا نمایندگان کردیت انشتالت این گونه دفاتر و سوابق را بازرسی کنند و هرگونه اطلاعات مربوط به طرح را که کردیت انشتالت به طور معقول درخواست نماید، در اختیار آن بگذارد.

۳. وام گیرنده تا موقعی که تمام دیون خود را طبق این قرارداد به کردیت انشتالت واریز نکرده است، به نمایندگان کردیت انشتالت اجازه خواهد داد که در هر موقع طرح و کلیه تأسیسات مربوط به آن را بازدید نمایند.

۴. چنانچه وام گیرنده تشخیص دهد عوامل و مشکلاتی در بین است و یا پیش خواهد آمد که مانع از انجام مقاصد وام و یا پرداختهای به موقع و صحیح آن خواهد بود، فوراً کردیت انشتالت را مطلع خواهد نمود.

ماده دهم

متفرقه

۱. هیچ گونه تأخیر و یا عدم اجرای هریک از حقوقی که کردیت انشتالت می تواند طبق این قرارداد از آن استفاده کند، نباید به منزله انصراف از حق یا قبول اشتباه تلقی گردد. استفاده از قسمتی از این حقوق نباید مانع از استفاده بعدی از تمامی این حقوق که جزئاً یا کلاً مورد استفاده قرار نگرفته است، بشود.

چنانچه یک یا چند ماده از این قرارداد اعتبار خود را از دست بدهد سایر مواد این قرارداد به اعتبار خود باقی خواهد بود.

۲. هرگونه ابلاغ یا درخواستی که بین طرفین قرارداد مبادله می گردد باید کتبی باشد و این گونه ابلاغ و یا درخواست به محض اینکه به نشانی های زیر مربوط به طرفین قرارداد ارسال گردد، قطعی و دریافت شده تلقی خواهد شد.

برای کردیت انشتالت: کردیت انشتالت فور ویدرآوف باو

نشانی پستی: لیندن اشتراسه شماره ۲۷

۶ فرانکفورت-ماین

(جمهوری فدرال آلمان)

نشانی تلگرافی: کردیت انشتالت فرانکفورت-ماین

برای وام گیرنده: سازمان برنامه

نشانی پستی: تهران-ایران

نشانی تلگرافی: برنامه-تهران

۳. این قرارداد و کلیه حقوق و تعهدات ناشی از آن تابع قوانین دولت آلمان خواهد بود و محل انعقاد آن شهر فرانکفورت-ماین می باشد. در صورت بروز هرگونه تردید و ابهام نسبت به تفسیر صحیح این قرارداد متن آلمانی آن معتبر خواهد بود.

۴. هرگونه اختلافی که در مورد این قرارداد پیدا شود و از راه مسالمت آمیز حل نگردد، باید طبق قرارداد داوری که جزء لاینفک و منضم به این قرارداد است، به داوری ارجاع گردد.

۵. این قرارداد قانوناً معتبر نخواهد بود مگر اینکه مجوز لازم تحت قوانین ایران نسبت به آن تحصیل شده باشد.

این قرارداد در چهار نسخه و به دو زبان آلمانی و انگلیسی هریک در دو نسخه در تاریخ ۱۸ دسامبر ۱۹۶۳ در شهر فرانکفورت-ماین امضا شده است.

دولت شاهنشاهی ایران کردیت انشتالت فرویدر آوف باو

امضا- صفی اصیفاء امضا- دکتر ریک

امضا- باخم

۲. قرارداد داوری

قرارداد داوری

عطف به مندرجات بند ۴ از ماده ۱۰ قرارداد وام منعقد بین:

دولت شاهنشاهی ایران

(که از این پس وام گیرنده خوانده می شود)

و

کردیت انشتالت فروویدر آوف باو-فرانکفورت (ماین)

(که از این پس کردیت انشتالت نامیده می شود)

به تاریخ ۱۸ دسامبر ۱۹۶۳

وام گیرنده و کردیت انشتالت بدین وسیله در موارد زیر موافقت می نمایند:

ماده ۱ - اتخاذ تصمیم نهایی و قطعی نسبت به اختلافات ناشی از قرارداد وام که نتواند از راه دوستانه و مسالمت آمیز بین طرفین قرارداد حل و فصل شود، به داوری ارجاع خواهد شد.

ماده ۲ - طرفین دعوی در این داوری وام گیرنده و کردیت انشتالت خواهند بود.

ماده ۳ - در صورتی که طرفین قرارداد در مورد داور واحد موافقت ننمایند،

هیئت داوری از سه نفر به شرح زیر تشکیل خواهد شد:

یک نفر داور به وسیله وام گیرنده و دیگری توسط کردیت انشتالت و داور سوم (که منبعد « سرداور » نامیده می شود) با موافقت طرفین تعیین خواهد شد. در صورتی که طرفین ظرف ۶۰ روز پس از رسیدن درخواست داوری به مدعی علیه با یکدیگر توافق ننمایند، داور سوم بنا به تقاضای هر یک از طرفین به وسیله رئیس اطاق بازرگانی بین المللی و یا در صورت عدم موفقیت وی توسط رئیس کمیته ملی سویس در اطاق بازرگانی بین المللی انتخاب خواهد شد.

هرگاه هر یک از طرفین دعوی موفق به تعیین داور اختصاصی خود نشود، داور

مربوطه به وسیله سرداور انتخاب خواهد شد.

۲. در صورتی که هر یک از داوران که طبق مندرجات و شرایط بالا تعیین شده

باشد از مقام خود کناره گیری کند و یا نتواند به عنوان داور انجام وظیفه نماید، جانشین

وی به همان ترتیبی که در مورد داور اولیه ذکر شد، انتخاب خواهد شد. جانشین مزبور

دارای تمامی اختیارات و وظایف داور اولیه خواهد بود.

ماده ۴- ۱. ارجاع امر به داوری باید طی درخواست کتبی به وسیله یکی از طرفین به طرف دیگر ابلاغ شود.

این درخواست باید حاوی نوع و کیفیت ادعا و خسارت و یا غرامتی که مورد درخواست است و همچنین نام داوری که توسط مدعی تعیین شده است، باشد.

۲. مدعی علیه موظف است ظرف ۳۰ روز پس از دریافت چنین درخواستی نام داوری را که انتخاب کرده است به مدعی ابلاغ نماید.

ماده ۵- هیئت داوری باید در تاریخی که به وسیله سرداور تعیین می‌گردد، تشکیل شود. در صورتی که طرفین در مورد محل تشکیل هیئت توافق نداشته باشند، سرداور رأساً محل تشکیل جلسات هیئت را تعیین خواهد نمود.

ماده ۶- هیئت داوری به کلیه مسائلی که در حدود صلاحیت آن است رسیدگی خواهد نمود و روش کار خود را طبق اصول و موازین معمول و متداول تعیین خواهد کرد.

به طرفین دعوی فرصت داده خواهد شد که در جلساتی که رسماً تشکیل می‌شود مطالب خود را شفاهاً توضیح دهند. هیئت داوری مجاز است که بدون توجه به عدم حضور هریک از طرفین در مورد دعوی تصمیم بگیرد.

کلیه تصمیمات هیئت داوری باید حداقل به اکثریت دو نفر از داوران تصویب و تأیید گردد.

ماده ۷- هیئت داوری رأی خود را با ذکر دلایل کتباً ابلاغ خواهد کرد. رأی هیئت در صورتی که حداقل توسط دو نفر از داوران امضا شده باشد، نظر کلی هیئت محسوب و تلقی خواهد شد.

رأی هیئت پس از امضا برای طرفین ارسال خواهد شد.

رأی هیئت قطعی و لازم‌الاجرا خواهد بود. طرفین دعوی با امضای این قرارداد متفقاً خود را متعهد به تبعیت از رأی هیئت می‌نمایند.

ماده ۸- ۱. طرفین دعوی باید حق الزحمه داوران و هر شخص دیگری را که ممکن است جهت انجام جریانات داوری مورد نیاز باشد تعیین کنند.

۲. چنانچه پیش از تشکیل جلسه هیئت طرفین نسبت به میزان حق الزحمه توافق نمایند، هیئت داوری رأساً حق الزحمه مناسب تعیین خواهد نمود.

هر یک از طرفین دعوی هزینه جریان داوری را تا آنجا که مربوط به خود اوست تقبل خواهد کرد. هزینه هیئت داوری به وسیله طرفی که رأی علیه وی صادر شده است پرداخت خواهد شد. در صورتی که رأی صادره شامل کلیه مدعا به نباشد، هزینه هیئت به نسبت توسط دو طرف دعوی تقبل خواهد شد.

۳. هیئت داوری در مورد کلیه مسائل مربوط به این گونه هزینه ها تصمیم نهایی اتخاذ خواهد کرد.

۴. طرفین دعوی مشترکاً و به طور جداگانه مسئول پرداخت حق الزحمه اشخاصی هستند که در بند ۱ بالا ذکر شده است.

ماده ۹- هر نوع ابلاغ یا درخواستی که توسط هر یک از طرفین و یا هیئت داوری در مورد جریان داوری تنظیم و تسلیم می گردد باید کتبی باشد و این گونه ابلاغ یا درخواست به محض اینکه به نشانی های زیر مربوط به طرفین دعوی ارسال گردد، صحیحاً دریافت شده تلقی خواهد شد.

برای کردیت انشتالت:

نشانی پستی: کردیت انشتالت فورویدر آف باو

لیندن اشتراسه شماره ۲۷

۶ فرانکفورت (ماین)

(جمهوری فدرال آلمان)

نشانی تلگرافی: کردیت انشتالت فرانکفورت (ماین)

برای وام گیرنده:

نشانی پستی: سازمان برنامه

تهران. ایران

نشانی تلگرافی: برنامه. تهران

این قرارداد در تاریخ ۱۸ دسامبر ۱۹۶۳ و در شهر فرانکفورت ماین در چهار نسخه که دو نسخه اصلی آن به زبان آلمانی و دو نسخه دیگر به زبان انگلیسی تنظیم شده است، به امضا رسیده است.

دولت شاهنشاهی ایران کردیت انشتالت فورویدر آف باو

امضاء- صفی اصفیا امضاء- دکتر ریگ

امضاء- باخم

۱۲. قرارداد تشویق و حمایت متقابل سرمایه گذاری

۱. متن قرارداد

قرارداد بین کشور شاهنشاهی ایران و جمهوری فدرال آلمان

مربوط

به تشویق و حمایت متقابل سرمایه گذاری

اعلی حضرت همایون شاهنشاه ایران

و

رئیس جمهور فدرال آلمان

به منظور توسعه همکاری اقتصادی بین دو کشور و ایجاد شرایط مساعد برای سرمایه گذاری اتباع و شرکتهای خود در قلمرو یکدیگر با توجه به اینکه حمایت از چنین سرمایه گذاری ها به وسیله قرارداد موجب تشویق فعالیتهای خصوصی و افزایش سعادت و ترقی دو کشور است، تصمیم گرفتند قراردادی بدین منظور منعقد نمایند و برای این امر نمایندگان مختار خود را به شرح ذیل تعیین نمودند:

اعلی حضرت همایون شاهنشاه ایران:

جناب آقای دکتر علینقی عالیخانی، وزیر اقتصاد

رئیس جمهوری فدرال آلمان:

جناب آقای دکتر فرانز ژوزف باخ، سفیر کبیر جمهوری فدرال آلمان

نمایندگان مزبور پس از مبادله اختیارنامه های خود که در کمال صحت و اعتبار بود درباره مواد زیر موافقت نمودند:

ماده اول

۱. هر یک از طرفین متعاهد طبق قوانین خود به اتباع یا شرکتهای طرف متعاهد دیگر اجازه خواهد داد که در قلمرو آن اقدام به سرمایه گذاری نمایند و تا حد امکان به تشویق سرمایه گذاری مزبور خواهد کوشید و اعطای پروانه های لازم مربوط به سرمایه گذاری را با نظر مساعد مورد توجه قرار خواهد داد.

۲. هیچ یک از طرفین متعاهد در قلمرو خود نسبت به سرمایه هایی که متعلق به اتباع یا شرکتهای طرف متعاهد دیگر باشد یا سرمایه هایی که اتباع یا شرکتهای طرفین در

آن سهیم باشند، رفتاری نامساعدتر از رفتاری که نسبت به سرمایه‌های اتباع یا شرکتهای خود و یا سرمایه‌های اتباع یا شرکتهای کشور ثالثی می‌نمایند معمول نخواهد داشت.

ماده دوم

هیچیک از طرفین متعاهد در قلمرو خود نسبت به اتباع یا شرکتهای طرف دیگر در مورد مسائل مربوط به کار و پیشه که مرتبط با سرمایه‌هایی که از طرف آنان به کار رفته است باشد، شرایطی نامساعدتر از آنچه که در مورد اتباع یا شرکتهای خود یا اتباع یا شرکتهای کشور ثالثی معمول می‌دارد، تحمیل نخواهد کرد. این امر شامل اداره امور سرمایه‌گذاری و به کار بردن و استفاده از آن نیز خواهد بود.

ماده سوم

۱. سرمایه‌گذاری اتباع یا شرکتهای هر یک از طرفین متعاهد در قلمرو طرف متعاهد دیگر از حمایت و تأمین کامل برخوردار خواهد بود.

۲. سرمایه‌گذاری اتباع یا شرکتهای هر یک از طرفین متعاهد در قلمرو طرف متعاهد دیگر نباید مصادره گردد، مگر در مواردی که به نفع عمومی و در مقابل پرداخت غرامت باشند. چنین غرامتی باید معادل سرمایه‌گذاری ضبط شده بوده، بالفعل قابل تبدیل به پول نقد و آزادانه قابل انتقال باشد و بدون تأخیر پرداخت گردد. در مورد چنین مصادره‌ای باید قبلاً یا در موقع اقدام به مصادره تدابیر لازم جهت تعیین میزان غرامت و پرداخت آن در نظر گرفته شود. هرگونه اختلاف راجع به انطباق یا عدم انطباق چنین مصادره‌ای با قوانین مربوطه یا راجع به میزان غرامت در محاکم صالحه کشوری که سرمایه‌گذاری در آن صورت گرفته است، طبق موازین قانونی همان کشور مورد رسیدگی واقع خواهد شد.

۳. در مورد اتباع یا شرکتهای هر یک از طرفین متعاهد که به علت جنگ یا زد و خوردهای مسلحانه دیگر یا انقلاب یا شورش در قلمرو طرف متعاهد دیگر سرمایه به کار انداخته خود را از دست بدهند از جهت اعاده سرمایه یا پرداخت غرامت یا جبران خسارت و یا هرگونه ارفاق مالی دیگر طرف متعاهد مزبور رفتاری نامساعدتر از رفتاری که نسبت به اتباع یا شرکتهای خود می‌نماید، نخواهد کرد.

نسبت به انتقال وجوه مزبور هر یک از طرفین متعاهد نسبت به درخواستهای اتباع

یا شرکتهای طرف متعاقد دیگر رفتاری معمولی خواهد داشت که از رفتاری که نسبت به درخواستهای مشابه اتباع یا شرکتهای کشور ثالثی معمول می دارد، نامساعدتر نخواهد بود.

۴. مقررات بندهای ۱ و ۲ و ۳ این ماده شامل عایدات حاصله از سرمایه گذاری نیز خواهد بود.

۵. نسبت به موضوعات مندرج در این ماده اتباع و شرکتهای هریک از طرفین متعاقد در قلمرو طرف متعاقد دیگر از اصل دولت کامله الوداد برخوردار خواهند بود.

ماده چهارم

هر یک از طرفین متعاقد تضمین خواهند نمود که اتباع و شرکتهای طرف متعاقد دیگر بتوانند سرمایه و عایدات حاصله از آن و نیز در مورد تصفیه وجه حاصله از عمل تصفیه را انتقال بدهند.

ماده پنجم

چنانچه دولت یکی از طرفین متعاقد به موجب تضمینی که نسبت به سرمایه به کار رفته نموده است وجوهی به شخص و یا شرکت بپردازد، دولت طرف متعاقد دیگر انتقال حقوق چنین شخصی یا شرکت را به دولت متعاقد مزبور به رسمیت خواهد شناخت و آن دولت را در مورد حقوق مزبور قائم مقام آن شخص یا شرکت تلقی خواهد کرد، بدون آنکه این شناسایی بر حقوق آن دولت طبق ماده ۱۱ این قرارداد لطمه ای وارد کند.

ماده ششم

۱. انتقالات مذکور در بندهای ۲ یا ۳ یا ۴ از ماده سوم و ماده چهارم یا پنجم بایستی بدون تأخیر و طبق نرخ ارز در معاملات جاری در روز انتقال صورت گیرد، مگر در موارد و تا حدودی که اشخاص ذی نفع ترتیبات دیگری بدهند و آن ترتیبات مورد قبول مقامات مربوطه طرف متعاهدی که سرمایه گذاری در قلمرو آن صورت گرفته، واقع شود.
۲. نرخ ارز در معاملات جاری باید مبتنی بر نرخ توافق شده با صندوق بین المللی پول بوده و بین حداکثر و حداقل مجاز طبق قسمت ۳ از ماده ۴ موافقتنامه صندوق بین المللی پول باشد.
۳. چنانچه در روز انتقال نرخ مطابق مندرجات بند ۲ فوق الذکر برای طرف

متعاهد ذی نفع وجود نداشته باشد، ملاک عمل نرخ رسمی پول رایج آن دولت نسبت به دلار آمریکا یا پول رایج دیگری که آزادانه قابل تبدیل باشد و یا طلا خواهد بود. در صورتی که چنین نرخ تعیین نشده باشد، مقامات مربوطه کشوری که در قلمرو آن سرمایه گذاری شده است، نرخ متناسب و عادلانه ای را معین خواهند کرد.

ماده هفتم

چنانچه قوانین هر یک از طرفین متعاهد یا تعهدات بین المللی که در حال حاضر وجود دارد و یا در آینده بین طرفین متعاهد علاوه بر این قرارداد ایجاد شود، موجب وضعی گردد که طبق آن اتباع یا شرکتهای هر یک از طرفین متعاهد در قلمرو متعاهد دیگر حق داشته باشند در امر سرمایه گذاری از رفتاری مساعدتر از آنچه در قرارداد حاضر مذکور است برخوردار گردند، مقررات این قرارداد تأثیری در آن وضع نخواهد داشت. هر یک از طرفین متعاهد تعهدات دیگری را که ممکن است نسبت به سرمایه گذاری اتباع یا شرکتهای طرف متعاهد دیگر در قلمرو خود پذیرفته باشد، مراعات خواهد نمود.

ماده هشتم

۱. اصطلاح «سرمایه گذاری» شامل هر نوع دارایی و مخصوصاً و نه انحصاراً شامل مصادیق زیر خواهد بود:
الف) اموال منقول و غیر منقول و هر گونه حقوق عینی دیگر از قبیل رهن وثیقه و حق انتفاع و سایر حقوق مشابه.

ب) سهام و هر نوع حقوق دیگر در شرکتهای.

ج) حقوق مالی و حق مطالبه هر گونه ایفای تعهدی که مالیت داشته باشد.

د) حق التألیف، حقوق مالکیتهای صنعتی، طریقه های فنی، علایم تجاری، حق کسب و کار و پیشه و پروانه های حرفه ای از جمله پروانه های مربوط به تفحص اکتشاف و استخراج منابع طبیعی که به صاحبان آنها حق قانونی استفاده از آن را برای مدت معینی می دهد. هر گونه تغییر شکل در نوع دارایی مادام که برای اجرای منظوری که پروانه برای آن صادر شده است باشد و یا پروانه جدیدی طبق قانون برای آن اخذ شود، تأثیری در شناسایی آن به عنوان سرمایه نخواهد داشت.

۲. اصطلاح «عایدات» عبارت خواهد بود از آنچه از سرمایه گذاری به عنوان

منفعت یا بهره برای مدت معینی به دست آمده باشد.

۳. از لحاظ این قرارداد اصطلاح «اتباع» به معنی زیر خواهد بود:

الف) در مورد جمهوری فدرال آلمان، آلمانی‌ها بر طبق قانون اساسی جمهوری فدرال آلمان.

ب) در مورد کشور شاهنشاهی ایران، ایرانی‌ها بر طبق قانون اساسی و سایر قوانین مربوطه کشور شاهنشاهی ایران.

۴. اصطلاح «شرکتها» عبارت خواهد بود از:

الف) در مورد جمهوری فدرال آلمان، هر شخص حقوقی یا هر شرکت بازرگانی یا غیر آن یا هرگونه مؤسسه اعم از اینکه شخصیت حقوقی داشته باشد یا خیر که مرکز آن در قلمرو جمهوری فدرال آلمان بوده و طبق قوانین آن کشور به نحو قانونی وجود داشته باشد، صرف نظر از اینکه مسئولیت شرکا یا وابستگان یا اعضای آن محدود یا نامحدود و اعم از اینکه انتفاعی یا غیرانتفاعی باشد.

ب) در مورد کشور شاهنشاهی ایران، هر شخص حقوقی یا شرکت بازرگانی و یا مؤسسه‌ای که مرکز اصلی آن در قلمرو دولت شاهنشاهی بوده و طبق قوانین ایران شخصیت حقوقی داشته باشد.

ماده نهم

این قرارداد شامل سرمایه‌گذاری‌هایی که قبل از تاریخ اجرای آن ولی بعد از ۲۹ نوامبر ۱۹۵۵ به وسیله اتباع یا شرکتهای هر یک از طرفین متعاقد در قلمرو طرف متعاقد دیگر طبق قوانین طرف متعاقد اخیرالذکر صورت گرفته باشد نیز خواهد بود.

ماده دهم

هر یک از طرفین متعاقد در موضوعات مربوط به این قرارداد نسبت به اتباع طرف متعاقد دیگر همان رفتاری را خواهد کرد که نسبت به اتباع خود معمول می‌دارد، مشروط به اینکه طرف متعاقد دیگر نیز متقابلاً در موارد مشابه چنین رفتاری را معمول دارد.

ماده یازدهم

۱. اختلاف بین طرفین متعاقد که مربوط به تفسیر یا اجرای این قرارداد باشد در

صورت امکان به وسیله دولتهای طرفین متعاهد حل و فصل می‌گردد.

۲. چنانچه اختلاف به ترتیب فوق رفع نشود، رسیدگی به موضوع بنا بر درخواست هریک از طرفین قرارداد به یک هیئت داورى ارجاع خواهد شد.

۳. هیئت داورى برای هر مورد خاص تشکیل می‌شود و هریک از طرفین متعاهد یک عضو آن را معین می‌کند و دو عضو مزبور نسبت به انتخاب یک نفر سرداور از میان اتباع دولت ثالثی توافق خواهند نمود. سرداور مزبور از طرف دولتهای طرفین متعاهد به این سمت منصوب خواهد شد. تعیین اعضای هیئت داورى ظرف دو ماه و سرداور ظرف سه ماه پس از آنکه یکی از طرفین متعاهد تمایل خود را دایر بر ارجاع اختلاف به داورى به طرف دیگر اطلاع دهد، صورت خواهد گرفت.

۴. چنانچه مدتهای مذکور در بند ۳ مراعات نشود و ترتیب دیگری هم داده نشده باشد، هریک از طرفین متعاهد می‌تواند از رئیس دادگاه بین‌المللی دادگستری تقاضا نماید که داورها را تعیین نماید. در صورتی که رئیس دادگاه بین‌المللی از اتباع یکی از طرفین متعاهد بوده و یا به جهت دیگری نتواند این وظیفه را انجام دهد، نایب رئیس دادگاه بین‌المللی انتخاب مزبور را به عمل خواهد آورد. و چنانچه نایب رئیس نیز از اتباع یکی از طرفین متعاهد باشد و یا به جهتی نتواند وظیفه مزبور را انجام دهد، عضو ارشد دادگاه بین‌المللی دادگستری مشروط به اینکه تبعه هیچیک از طرفین متعاهد نباشد نسبت به انتخاب داورها اقدام خواهد نمود.

۵. هیئت داورى به اکثریت آراء اتخاذ تصمیم خواهد نمود و رأی صادره الزام‌آور است. مخارج عضو مشاور حقوقی هر طرف متعاهد در جریان داورى به عهده همان طرف خواهد بود و هزینه‌های مربوط به سرداور و سایر مخارج متساویاً به وسیله طرفین متعاهد پرداخت می‌گردد. هیئت داورى می‌تواند با توافق طرفین متعاهد ترتیب دیگری نسبت به مخارج مقرر نماید. در سایر موارد هیئت داورى نحوه عمل و آئین داورسى خود را تعیین خواهد کرد.

ماده دوازدهم

در صورت بروز اختلافات بین طرفین مقررات این قرارداد به قوت خود باقی خواهد بود، بدون اینکه لطمه‌ای به حقوق طرفین متعاهد در مورد انجام اقدامات موقتی که به موجب مقررات عمومی حقوق بین‌الملل مجاز شناخته شده است، وارد سازد. اقدامات

اخیرالذکر باید به محض پایان یافتن اختلافات بین طرفین متعاهد موقوف الاجرا گردد، اعم از اینکه روابط سیاسی مجدداً برقرار شده یا نشده باشد.

ماده سیزدهم

مقررات این قرارداد به استثنای مقررات مذکور در بند ۱۲ پروتکل مربوط به حمل و نقل هوایی شامل ایالت برلن نیز خواهد بود، مشروط بر اینکه دولت جمهوری فدرال آلمان ظرف سه ماه از تاریخ اجرای این قرارداد خلاف آنرا به دولت شاهنشاهی ایران اعلام نداشته باشد.

ماده چهاردهم

۱. این قرارداد به تصویب خواهد رسید و اسناد تصویب آن در اسرع وقت در بن مبادله خواهد شد.

۲. این قرارداد یک ماه پس از تاریخ مبادله اسناد تصویب به موقع اجرا گذارده خواهد شد و برای مدت ده سال اعتبار خواهد داشت و پس از آن نیز اعتبار آن به مدت نامحدود ادامه خواهد یافت، مگر آنکه یکی از طرفین متعاهد تصمیم خود را دایر بر فسخ قرارداد یک سال قبل از انقضای مدت آن کتباً به طرف دیگر اعلام دارد. پس از پایان ده سال هر یک از طرفین متعاهد می توانند در هر موقع این قرارداد را با اخطار کتبی یک ساله فسخ نمایند.

۳. در مورد سرمایه گذاری هایی که قبل از پایان مدت این قرارداد صورت گرفته باشد، مقررات مواد یک تا ۱۳ این قرارداد برای مدت ۱۵ سال دیگر از تاریخ پایان این قرارداد، معتبر خواهد بود.

بنا بر مراتب فوق امضا کنندگان زیر که دارای اختیارات تمام می باشند این قرارداد را امضا و به مهر خود مهر نمودند.

این قرارداد در شش نسخه اصلی دو نسخه به زبان فارسی دو نسخه به زبان آلمانی و دو نسخه به زبان انگلیسی که هر سه متن متساویاً معتبر می باشند. در تاریخ یازدهم نوامبر یکهزار و نهصد و پنجاه و پنج (بیستم آبان یکهزار و سیصد و چهل و چهار شمسی) در تهران به امضا رسید.

در صورت بروز اختلاف در متتهای فارسی و آلمانی، متن انگلیسی ملاک عمل

خواهد بود.

از طرف کشور شاهنشاهی ایران

امضا

از طرف جمهوری فدرال آلمان

امضا

۲. پروتکل اصلاح مواد قرارداد

پروتکل

در موقع امضای قرارداد توسعه و حمایت متقابل سرمایه گذاری منعقد میانه کشور شاهنشاهی ایران و جمهوری فدرال آلمان امضا کنندگان زیر نمایندگان تام الاختیار علاوه بر مقررات قرارداد مزبور نسبت به مقررات زیر که بایستی جزء لاینفک قرارداد محسوب شود، موافقت حاصل نمودند.

۱. مربوط به ماده ۱ قرارداد

(الف) در صورت وجود اختلاف بین مقررات این قرارداد و قوانین ملی مقررات قرارداد مناط اعتبار خواهد بود. پروانه های لازم طبق قوانین موضوعه کشوری که سرمایه گذاری در آن به عمل می آید. صادر خواهد شد و صدور آن نباید مخالف مفاد این قرارداد باشد.

(ب) سرمایه گذاریهایی که در ایران به عمل می آید چنانچه با اجازه دولت ایران یا یکی از سازمانهای تعیین شده آن دولت صورت گرفته باشد، مشمول مقررات این قرارداد خواهد بود.

۲. مربوط به ماده ۱ تا ۳

طرفین متعاهد از اصل دولت کامله الوداد که در بند ۲ از ماده اول و ماده دوم و بند ۳ تا ۵ از ماده سوم این قرارداد مذکور است، فقط در حدودی برخوردار خواهند بود که تعهدات مربوط به آن را نیز پذیرفته باشند.

۳. مربوط به ماده ۲

(الف) مقررات مندرج در ماده دوم این قرارداد شامل ورود و اقامت موقت نخواهد شد.

(ب) مفاد ماده دوم علی الخصوص ناظر به موارد زیر خواهد بود.

محدودیتهای مربوط به خرید مواد اولیه یا مواد فرعی — نیرو یا سوخت — یا وسایل تولید یا وسایل هر نوع عملیات ممانعت از عرضه محصولات در بازارهای داخلی یا

خارجی و نیز اقداماتی دیگر از این قبیل که اثرات مشابهی داشته باشد. اقداماتی که به منظور نظم و امنیت و بهداشت و یا اخلاق عمومی معمول شود، مشمول مفاد ماده دوم نخواهد بود.

۴. مربوط به ماده ۳

الف) منظور از مصادره، ضبط یا محدود نمودن هرگونه مال یا حق مالکیتی است که طبق این قرارداد سرمایه گذاری تلقی می شود، به وسیله هرگونه اعمال قوه حاکمیت و تا حدودی که منتهی به عنوان مصادره گردد.

مقررات بند ۲ از ماده سوم شامل ملی کردن سرمایه به کار رفته نیز خواهد بود.
ب) در مواردی که مقرراتی راجع به مرور زمان طبق قوانین ایران برای مصادره به موقع اجرا گذاشته می شود، مقررات مذکور نباید قبل از اعلام مفاد آن به اشخاص یا شرکتهای مربوط مورد عمل واقع شود.

۵. مربوط به ماده ۴

اصطلاح «تصفیه» بنا به مفهوم ماده ۴ این قرارداد شامل هر نوع واگذاری که به منظور انصراف از تمام یا قسمتی از سرمایه گذاری مربوط باشد، خواهد بود.

۶. مربوط به ماده ۴ و ۶

بین طرفین متعاهدین این مفهوم مورد توافق است که اجرای مواد ۴ و ۶ تأثیری در قوانین هیچیک از طرفین متعاهد راجع به وصول مالیاتها و سایر عوارض مالی و نیز تأثیری در مطالبه ایفای تعهدات عمومی یا خصوصی نخواهد داشت.

۷. مربوط به ماده ۵

الف) در موارد جانشینی طرفین متعاهد فوراً درباره حل و فصل مسائل ناشی از جانشینی مزبور به مشاوره خواهند پرداخت. در موارد مهم استفاده از حقوق انتقال یافته به وسیله دولت‌های هریک از طرفین متعاهد فقط با انعقاد موافقتنامه‌ای با دولت طرف متعاهد دیگر میسر خواهد بود. در صورت عدم موفقیت در مشاوره موضوع به وسیله موافقتنامه مخصوصی بین طرفین متعاهد حل و فصل خواهد شد.

ب) شناسایی مذکور در ماده ۵ ناظر بر انتقال حقوقی که مربوط به تضمین مخاطرات غیرتجاری نیست، نخواهد بود.

۸. مربوط به ماده ۶

الف) انتقال مذکور در بند اول ماده ۶ در صورتی «بدون تأخیر» تلقی خواهد شد که در مدتی که معمولاً برای تکمیل تشریفات انتقال لازم است، صورت گیرد. مدت مزبور از روزی که درخواست مربوطه داده شود، شروع شده و در هیچ صورت از سه ماه تجاوز نخواهد نمود.

ب) چنانچه اشکالی در محاسبه نرخ ارزیابی آید، طرفین متعاقد به منظور یافتن راه حلی که برای هر دو طرف قابل قبول باشد، وارد مذاکره خواهند شد.

۹. مربوط به ماده ۷

حق استفاده از رفتار مساعدتر مذکور در جمله اول ماده ۷ مشروط خواهد بود به قبول تعهدات مربوط به وسیله اتباع و یا شرکتهایی که مطالبه رفتار مساعدتر را می نمایند.

۱۰. مربوط به ماده ۸

الف) دارایی های مذکور در قسمت د از بند اول ماده ۸ مربوط به منظورهای خواهد بود که برای آن پروانه سرمایه گذاری صادر شده است.

ب) عایدات حاصله از سرمایه گذاری های اتباع طرفین متعاقد نیز سرمایه به معنای مذکور در این قرارداد تلقی می شود، مشروط بر اینکه در منظورهای به کار رود که برای آنها پروانه صادر شده یا پروانه جدید طبق مقررات تحصیل می شود.

ج) بدون اینکه لطمه ای به سایر مقررات راجع به تعیین تابعیت وارد آید هر کس دارای گذرنامه ای باشد که از طرف مقامات صالحه یکی از طرفین متعاقد صادر شده باشد، تبعه آن دولت محسوب می گردد.

د) مادامی که شخصی دارای دو تابعیت آلمانی و ایرانی باشد از مقررات این قرارداد حقی نمی تواند درخواست نماید.

۱۱. مربوط به ماده ۹

در مورد ایران مقررات این قرارداد فقط شامل سرمایه‌گذاری‌هایی خواهد بود که بر طبق قانون مربوط به جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی مصوبه ۲۹ نوامبر ۱۹۵۵ صورت گرفته باشد.

در مورد سرمایه‌گذاری‌هایی که طبق مقررات قانون فوق‌الذکر صورت نگرفته است، سرمایه‌گذاران ذی‌نفع آلمانی باید تقاضایی به اداره تعیین شده از طرف دولت شاهنشاهی ایران تسلیم و درخواست نمایند که از مزایای این قرارداد بهره‌مند گردند. اداره مربوطه هر یک از تقاضاها را مورد رسیدگی قرار داده و چنانچه قانع شود که سرمایه‌گذاری مذکور در راه توسعه اقتصادی ایران به عمل آمده است، پروانه لازم برای برخورداری از مزایای این قرارداد به سرمایه‌گذار متقاضی اعطا خواهد نمود.

۱۲. هر یک از طرفین متعهد از هرگونه اقدامی که مخالف اصول رقابت آزاد بوده و منجر به ممانعت یا اختلال در حرکت کشتی‌ها یا هواپیماهای طرف متعهد دیگر برای حمل و نقل کالا به منظور سرمایه‌گذاری به معنای مندرج در این قرارداد می‌شود، خودداری خواهد کرد. این امر در مورد کالاهایی که در قلمرو هر یک از طرفین متعهد یا در قلمرو هر دولت ثالثی با وجوه مربوطه به مؤسسه‌ای که به مفهوم این قرارداد سرمایه‌گذاری نموده است، تحصیل گردد نیز مجری است.

به تاریخ یازدهم نوامبر یکهزار و نهصد و پنجاه و پنج میلادی در شش نسخه اصلی، دو نسخه به زبان فارسی، دو نسخه به زبان آلمانی و دو نسخه به زبان انگلیسی که هر شش متن متساویاً معتبرند در تهران به امضا رسید.

در صورت بروز اختلاف در تفسیر متون فارسی و آلمانی متن انگلیسی ملاک عمل خواهد بود.

از طرف کشور شاهنشاهی ایران

از طرف جمهوری فدرال آلمان

امضا

امضا

۳. پروتکل مقررات داوری در صورت اختلاف

پروتکل

در موقع امضای قرارداد توسعه و حمایت متقابل سرمایه گذاری منعقد میان کشور شاهنشاهی ایران و جمهوری فدرال آلمان امضا کنندگان زیر نمایندگان تام الاختیار علاوه بر مقررات قرارداد مزبور نسبت به مقررات زیر که بایستی جزء لاینفک قرارداد محسوب شود، موافقت حاصل نمودند.

۱. اتباع یا شرکتهای طرفین متعاقد ممکن است توافق نمایند که اختلافات ناشی از قراردادهای تجارتی مربوط به سرمایه گذاری به یک هیئت داوری برای تصمیم ارجاع شود.

۲. این توافق به داوری باید در خود قرارداد تجاری پیش بینی شود یا موضوع قرارداد مخصوصی گردد که به امضا طرفین قرارداد تجاری رسیده است. هر موضوعی را که طرفین توافق کرده اند به طریق داوری رسیدگی شود، دیگر رسیدگی آن در صلاحیت محاکم داخلی نخواهد بود.

۳. قبل از آنکه مسئله ای به داوری ارجاع شود، طرفین کوشش خواهند کرد که موضوع را از طریق سازش ظرف دو ماه از تاریخی که یکی از طرفین به طرف دیگر اطلاع دهد که در صورت عدم سازش موضوع را به داوری ارجاع خواهد کرد، حل و فصل نمایند.

۴. در صورت فقدان قرار دیگر بین طرفین هیئت داوری مشتمل بر سه عضو خواهد بود و هریک از طرفین داور خود را تعیین می نماید و اگر طرفی از تعیین داور خود امتناع نماید، در مورد ممتنع ایرانی طرف دیگر می تواند در ایران به رئیس دیوان عالی کشور در مورد ممتنع آلمانی به رئیس دیوان عالی دادگستری فدرال برای تعیین داور مزبور مراجعه نماید.

همین ترتیب در صورتی که داوری در انجام وظیفه داوری خود مواجه با مانعی گردد یا استعفا دهد و طرف مربوط نیز از تعیین داور جدید خودداری کند، معمول خواهد شد. دو داور مزبور اقدام به انتخاب سرداور می کنند و در صورتی که داورها نتوانند راجع به انتخاب سرداور توافق نمایند، هریک از طرفین یا هریک از داورها می تواند از رئیس اطاق بازرگانی بین المللی پاریس درخواست نماید که سرداور را تعیین کند. اگر رئیس

ر هیئت داورى پرداخت خواهد شد.

کشور اجرا خواهد شد.

در موقع درخواست مدارک ذیل را ارائه دهد.

(الف) اصل رأی یا رونوشت مصدق آن؛

(ب) اصل قرارداد داوری یا رونوشت مصدق آن؛

می‌گیرد، نباشد.

متحد درباره شناسایی و اجرای آرای داوری خارجی می توان امتناع کرد.

۹. بند ۳ ماده ۱۴ قرارداد به نحو مقرر اجرا خواهد شد.

تفسیر متون فارسی و آلمانی متن انگلیسی ملاک عمل خواهد بود.

از طرف کشور شاهنشاهی ایران

۴. نامه سفیر آلمان به وزیر اقتصاد

سفیر کبیر جمهوری فدرال آلمان

تهران- ۲۰ آبان ۱۳۴۴

عالی جناب

افتخار دارم وصول نامه مورخ ۲۰ آبان ۱۳۴۴ آن جناب را که به شرح زیر است، اعلام دارم:

«عطف به قرارداد بین جمهوری فدرال آلمان و کشور شاهنشاهی ایران مربوط به تشویق و حمایت متقابل سرمایه گذاری که امروزه امضا رسید، افتخار دارم موضوع زیر را به استحضار برسانم:

مقصود از «موارد مهم» مذکور در قسمت الف بند ۷ پروتکل که منوط به موافقت دولت ایران شده، کلیه مواردی است که استفاده از حقوق انتقال یافته یا مستلزم ادامه عملیات به مدت معقولی برای تصفیه بود یا مربوط به نظم و سیاست عمومی کشور که در قلمرو آن سرمایه گذاری شده است، گردد.

موجب کمال امتنان است، چنانچه موضوع فوق الذکر مورد تأیید آن جناب واقع شود.»

بدین وسیله مراتب فوق الذکر را تأیید می نماید.

عالی جناب احترامات فائقه مرا بپذیرید.

(دکتر فرانترث وزف باخ)

جناب آقای دکتر علینقی عالیخانی

وزیر اقتصاد

تهران

ه توضیح: از درج نامه های وزیر امور خارجه ایران به سفیر آلمان در ایران که متن آنها در ضمن پاسخ سفیر آلمان آمده است، صرف نظر گردیده.

۵. نامه سفیر آلمان به وزیر اقتصاد

سفیرکبیر جمهوری فدرال آلمان

تهران- ۲۰ آبان ۱۳۴۴

عالی جناب

افتخار دارم وصول نامه مورخ ۲۰ آبان ۱۳۴۴ آن جناب را که به شرح زیر است، اعلام دارم:

«عطف به قرارداد بین جمهوری فدرال آلمان و کشور شاهنشاهی ایران مربوط به تشویق و حمایت متقابل سرمایه گذاری که امروز به امضا رسید، افتخار دارم که موضوع زیر را با استحضار برسانم:

طبق مقررات داخلی ایران اتباع و شرکتهای خارجی حق ندارند سهام و منافع و حقوق خود را به دولت متبوعه خود یا دولتهای دیگر منتقل نمایند. از نظر دولت شاهنشاهی ایران مقررات قرارداد فوق الذکر که امروز به امضا رسید غیر از ترتیبات مقرر در ماده ۵ آن تأثیری در مقررات داخلی فوق الذکر ایران نخواهد داشت.

موجب نهایت امتنان است چنانچه تأیید فرمایند که این موضوع مورد توجه جناب عالی نیز واقع شده است.»

بدین وسیله تأیید می نمایم که موضوع فوق مورد توجه این جانب قرار گرفته است. عالی جناب احترامات فائقه مرا بپذیرید.

(دکترفرانتز ژوزف باخ)

جناب آقای دکتر علینقی عالیخانی

وزیر اقتصاد

تهران

۶. نامهٔ سفیر آلمان به وزیر اقتصاد

سفیر کبیر جمهوری فدرال آلمان

تهران ۲۰ آبان ۱۳۴۴

عالی جناب

عطف به قرارداد بین جمهوری فدرال آلمان و کشور شاهنشاهی ایران مربوط به تشویق و حمایت متقابل سرمایه‌گذاری که امروزه امضا رسیده است، افتخار دارم که موضوع زیر را به اطلاع برسانم:

جمهوری فدرال آلمان بر اساس قانون فعلی بودجهٔ ضمانتنامه‌هایی اعطا می‌کند که در مورد سرمایه‌گذاری‌های خارجی خطرات غیر تجاری را تضمین می‌نمایند. این امر از جمله مستلزم انعقاد توافقی در مورد نوع رفتار با این گونه سرمایه‌گذاری‌ها می‌باشد. قرارداد بین جمهوری فدرال آلمان و کشور شاهنشاهی ایران مربوط به تشویق و حمایت متقابل سرمایه‌گذاری‌ها که امروزه امضا رسید از روزی که اعتبار یابد در حکم چنین توافقی است.

لذا در هر مورد که دیگر شرایط لازم برای اعطای ضمانتنامه‌ها بر طبق مقررات جاری جمهوری فدرال آلمان تأمین شده باشد، مقامات صلاحیتدار جمهوری فدرال آلمان هنگام صدور و اعطای ضمانتنامه‌های مزبور حمایت قضایی مذکور در قرارداد امضا شده امروز را منظور خواهند کرد.

عالی جناب احترامات فائقهٔ مرا بپذیرید

(دکتر فرانتر ژوزف باخ)

جناب آقای دکتر علینفی عالیخانی

وزیر اقتصاد

تهران

۷. نامه سفیر آلمان به وزیر اقتصاد

سفیرکبیر جمهوری فدرال آلمان

تهران- ۲۰ آبان ۱۳۴۴

عالی جناب

افتخار دارم وصول نامه مورخ ۲۰ آبان ۱۳۴۴ جناب عالی را که به شرح زیر است، اعلام دارم:

«عطف به قرارداد بین جمهوری فدرال آلمان و کشور شاهنشاهی ایران مربوط به تشویق و حمایت متقابل سرمایه گذاری که امروز به امضا رسیده است، افتخار دارم که موضوع زیر را به اطلاع برسانم:

در مورد سرمایه گذاری هایی که در ایران طبق قرارداد مذکور به عمل می آید، ایران این حق را برای خود محفوظ خواهد داشت که پروانه های لازم برای سرمایه گذاری های مجاز طبق بند ۲ ماده ۱ را به شرحی صادر نماید که سرمایه گذاری از طریق انتقال ارز خارجی به وسیله بانک مجاز یا از طریق به کار انداختن عایدات حاصله از سرمایه گذاری مزبور صورت گیرد، به استثنای اموال منقول عینی که ممکن است طبق قوانین مربوطه ایران وارد کشور شود.

چنانچه مندرجات این نامه مورد موافقت جناب عالی باشد پیشنهاد می نماید که این نامه و جواب جناب عالی جزء لاینفک این قرارداد تلقی شود.»

بدین وسیله افتخار دارم مطالب فوق الذکر را تایید و پیشنهاد نمایم که این دو نامه جزء لاینفک قرارداد فوق الذکر تلقی شود.

عالی جناب احترامات فائقه مرا بپذیرید.

(دکتر فرانترژ وزف باخ)

جناب آقای دکتر علینقی عالیخانی

وزیر اقتصاد

تهران

۱۳. طرح نهایی قرارداد استرداد مجرمین

قرارداد استرداد مجرمین و تعاون قضایی در امور کیفری

منعقد بین کشور شاهنشاهی ایران و کشور جمهوری فدرال آلمان

نظر به اینکه اعلیٰ حضرت همایون شاهنشاهی ایران و رئیس جمهوری فدرال آلمان علاقه‌مندند که با موافقت مشترک روابط بین دو کشور را در زمینه استرداد مجرمین و تعاون قضایی در امور کیفری تنظیم نمایند، تصمیم به عقد قراردادی گرفته و بدین منظور نمایندگان تام‌الاختیار خود را به شرح زیر تعیین نموده‌اند:

اعلیٰ حضرت همایون شاهنشاه ایران—
رئیس جمهوری فدرال آلمان—

نمایندگان مزبور پس از مبادله اختیارنامه‌های خود که در نهایت صحت و اعتبار بود، درباره زیر موافقت نمودند:

قسمت اول:

استرداد

ماده ۱

الزام به استرداد

کشورهای متعاقد تعهد می‌کنند که متقابلاً افرادی را که به علت ارتکاب جرم و یا برای اجرای مجازات و یا یک اقدام تأمینی از طرف مقامات قضایی یکی از دو کشور تحت تعقیب بوده و در قلمرو کشور دیگر باشند، مطابق قواعد و شرایط مقرر در مواد زیر مسترد دارند.

ماده ۲

اعمالی که موجب استرداد می‌شود

۱. استرداد برای تعقیب کیفری در مورد جرائمی اعمال می‌گردد که حداکثر مجازات سالب آزادی آن مطابق قوانین دو کشور کمتر از یک سال حبس و یا مجازاتی شدیدتر نباشد.

۲. استرداد برای اجرای مجازات در صورتی اعمال می‌شود که مدت مجازات

سالب آزادی یا اقدام تأمینی که باید نسبت به یک یا چند فقره از جرائم مذکور در بند ۱ معمول گردد، لااقل چهار ماه باشد. در صورتی که جرم مشمول چندین مجازات سالب آزادی یا اقدام تأمینی بوده باشد، مجموع مدتهای مربوطه احتساب خواهد شد.

۳. در صورتی که با استرداد مطابق مقررات فوق موافقت به عمل آمده باشد، نسبت به جرائمی که فی حد ذاته به سبب میزان مجازات یا اقدام تأمینی موجب استرداد نمی شود نیز استرداد معمول خواهد گردید.

ماده ۳

جرائم سیاسی

در صورتی که جرم مورد تقاضای استرداد در کشور متقاضی عنۀ جرم سیاسی و یا -مربط به جرم سیاسی محسوب گردد، با استرداد موافقت نمی شود. در هیچ مورد سؤ قصد نسبت به حیات یک شخص جرم سیاسی و یا جرم مرتبط به آن تلقی نمی گردد.

۲. در صورتی که کشور متقاضی عنۀ دلایل موجهی برای تصور این امر داشته باشد که استردادی که به علت یک جرم عمومی تقاضا شده به منظور تعقیب یا مجازات یک فرد به علل نژادی یا مذهبی یا تابعیت یا عقیده سیاسی عنوان گردیده است و یا اینکه وضع این فرد ممکن است به یکی از علل فوق وخیم تر گردد، با تقاضای استرداد موافقت نخواهد کرد.

ماده ۴

جرائم نظامی

در صورتی که کشور متقاضی جرم ارتكابی را صرفاً جرم نظامی بداند با تقاضای استرداد موافقت نخواهد کرد.

ماده ۵

جرائم مالیاتی

در مورد عوارض و مالیاتها و حقوق گمرکی و موضوعات ارزی، تقاضای استرداد طبق شرایط این قرارداد در حدودی که از طریق تبادل نامه در مورد هر جرم یا طبقه ای از جرائم توافق شده باشد، پذیرفته خواهد شد.

ماده ۶

عدم استرداد اتباع خود

۱. کشور متقاضی عنه اتباع خود را مسترد نخواهد داشت و در حدود قانون از اعطای صفت تابعیت به افرادی که مورد تقاضای استرداد کشور دیگر می باشند خودداری خواهد نمود.

۲. مع هذا طبق درخواست کشور متقاضی. اعمال انتسابی به اطلاع مقامات صالحه قضایی رسانیده خواهد شد، تا نسبت به لزوم تعقیب تصمیم مقتضی اتخاذ گردد. برای این منظور پرونده های مربوطه و مدارک و اشیای مربوط به جرم مجاناً ارسال می گردند و نتیجه استرداد به اطلاع کشور متقاضی خواهد رسید.

ماده ۷

تعقیب عمل واحد

۱. در صورتی که استرداد برای جرمی تقاضا شده باشد که در قلمرو کشور متقاضی فیه مورد رسیدگی است، تقاضای استرداد ممکن است پذیرفته نشود.

۲. در صورتی که شخص مورد تقاضای استرداد از طرف مقامات صلاحیتدار کشور مسترد کننده محکومیت قطعی یافته باشد، تقاضای استرداد رد خواهد شد.

ماده ۸

عفو عمومی

عفو عمومی در قلمرو کشور متقاضی عنه، مانع از استرداد نخواهد بود. در صورتی که جرم در صلاحیت مقامات قضایی آن کشور نباشد.

ماده ۹

مرور زمان

در صورتی که تعقیب کیفری یا مجازات طبق قانون کشور متقاضی یا کشور متقاضی عنه مشمول مرور زمان باشد، با استرداد موافقت نخواهد شد.

ماده ۱۰

رسیدگی به شکایت

کشور متقاضی عنه درباره اینکه آیا شکایت لازم برای تعقیب کیفری به وسیله طرف متضرر به عمل آمده است یا خیر، رسیدگی نخواهد کرد.

ماده ۱۱

مجازات اعدام

در صورتی که جرم موجب تقاضای استرداد مطابق قانون کشور متقاضی مستوجب مجازات اعدام باشد و این مجازات در قانون کشور متقاضی عنه پیش بینی نشده باشد، دولت کشور متقاضی به مقام صلاحیتدار خود پیشنهاد می کند که به جای مجازات اعدام یک مجازات سالب آزادی تعیین کند.

ماده ۱۲

محاكم مخصوص

۱. کشور متقاضی نمی تواند شخص مسترد شده را در یک دادگاه مخصوص در قلمرو خود محاکمه نماید.
۲. با استرداد برای اجرای مجازات یا اقدام تأمینی که یک دادگاه مخصوص صادر کرده باشد، موافقت نخواهد شد.

ماده ۱۳

مجرای سیاسی

تقاضای استرداد کتبی و از مجرای سیاسی به عمل خواهد آمد. مکاتبات بعدی بین دو کشور نیز از طریق سیاسی صورت خواهد گرفت.

ماده ۱۴

مدارك ضمیمه تقاضای استرداد

۱. تقاضای استرداد منضم خواهد بود به قرار بازداشت و یا مدرک دیگر که در حکم آن بوده و به امضای دادرس رسیده باشد و یا به یک نسخه رونوشت مصدق حکم

قطعی لازم الاجرا محکومیت شخص مورد استرداد و عنداللزوم مدارک دیگری حاکی از قدرت اجرایی آن.

۲. اسناد ذیل نیز باید ضمیمه تقاضای استرداد باشد، مگر آنکه در مدارک فوق مطالب آن مذکور باشد:

(الف) شرح اعمالی که موجب تقاضای استرداد شده است. زمان و محل وقوع و توصیف قانونی اعمال ارتكابی و ذکر مقررات قانونی که در مورد آن اعمال قابل اجرا می باشد.

(ب) یک نسخه از مقررات قانونی قابل اجرا یا اجرا شده، مشخصات دقیق شخص مورد تقاضای استرداد تا سرحد امکان و هرگونه اطلاعات دیگری که باعث کشف هویت متهم و تابعیت او گردد.

ماده ۱۵

اطلاعات تکمیلی

در صورتی که کشور متقاضی عنه مدارک ارسالی را کافی برای اخذ تصمیم به منظور اجرای این قرارداد نداند، اطلاعات تکمیلی دیگری را مطالبه خواهد کرد. کشور مزبور مهلتی برای وصول اطلاعات لازم تعیین خواهد کرد و کشور متقاضی می تواند تقاضای تمدید مهلت مزبور را بنماید.

ماده ۱۶

قاعده تخصیص

۱. شخص مسترد شده به علت اعمال ارتكابی قبل از تقاضای استرداد غیر از آنچه موجب استرداد شده مورد تعقیب یا محاکمه قرار نخواهد گرفت و یا به جهت اجرای مجازات و اقدام تأمینی زندانی و یا آزادی او به نحوی از انحاء محدود نخواهد شد.

۲. ولی کشور متقاضی می تواند طبق قوانین کشور خود برای تهیه مدارک لازمه جهت جلب موافقت دولت متقاضی عنه طبق بند ۳ و یا برای قطع مرور زمان و یا تهیه مقدمات اخراج از کشور اقدامات لازم معمول دارد. شخص مسترد شده ممکن است برای این منظور نسبت به جرم دیگری غیر از جرم موجب استرداد مورد بازجویی قرار گیرد.

۳. محدودیت مقرر در بند ۱ در صورتی که کشور متقاضی عنه به تعقیب جزایی و اجرای مجازات و اقدام تأمینی رضایت دهد، معمول نخواهد گردید. تقاضای جلب رضایت باید با مدارک مذکور در ماده ۱۴ و یک صورت مجلس قضایی از اظهارات شخص مسترد شده همراه باشد. در صورتی که جرم موجب تقاضا مطابق این قرارداد مستلزم استرداد باشد، رضایت داده خواهد شد.

۴. و نیز محدودیت پیش‌بینی شده در بند ۱ در موردی که شخص مسترد شده بعد از آزادی قطعی خود بیش از ۳۰ روز در قلمرو و کشور متقاضی اقامت کند وجود ندارد، مشروط بر اینکه شخص مزبور بتواند و حق داشته باشد آن کشور را ترک کند و یا اینکه پس از ترک مجدد به خاک آن کشور مراجعت کرده باشد. آزادی مشروط در حکم آزادی قطعی است.

ماده ۱۷

تغییر تشخیص قضایی

در صورتی که در جریان رسیدگی در کشور متقاضی تشخیص قضایی جرم نسبت به آنچه که در تقاضای استرداد مذکور است تغییر یابد، شخص مسترد شده فقط در حدودی که عمل انتسابی به او مطابق توصیف قانونی جدید نیز از جرایم قابل استرداد باشد، مورد تعقیب و محاکمه قرار خواهد گرفت.

ماده ۱۸

استرداد مجدد به یک کشور ثالث

۱. شخص مسترد شده را نمی‌توان به یک کشور ثالث تحویل داد، مگر با رضایت کشوری که او را مسترد نموده است.
تقاضای رضایت به استرداد مجدد باید منضم به یک نسخه و یا رونوشت مصدق پرونده استرداد کشور ثالث باشد.
۲. در صورتی که یکی از شرایط پیش‌بینی شده در بند ۴ ماده ۱۶ انجام شده باشد، رضایت به استرداد مجدد لازم نخواهد بود.

ماده ۱۹

بازداشت موقت

۱. مقامات قضایی صالحه یکی از دو کشور می‌تواند در صورت فوریت مستقیماً یا به وسیله سازمان بین‌المللی پلیس جنایی (انترپول) از مقامات قضایی کشور دیگر بازداشت موقت شخص مورد تعقیب را تقاضا کنند.

کشور متقاضی عنه نسبت به تقاضای توقیف مطابق قوانین خود عمل خواهد کرد.

۲. در تقاضای بازداشت موقت وجود یکی از مدارک پیش‌بینی شده در بند ۱

ماده ۱۴ و قصد ارسال تقاضای استرداد اعلام خواهد گردید. در این درخواست جرمی که به مناسبت آن تقاضای استرداد خواهد شد و همچنین زمان و محل وقوع جرم و تاحد امکان مشخصات و تابعیت شخص مورد تعقیب ذکر خواهد شد.

۳. تصمیم متخذه در مورد این تقاضا بدون تأخیر به کشور متقاضی ابلاغ خواهد

شد.

۴. تقاضای استرداد مطابق ماده ۱۴ بعد از تقاضای بازداشت موقت ارسال خواهد

گردید. در صورتی که تقاضای استرداد در ظرف مدت ۳۰ روز از تاریخ شروع توقیف به کشور متقاضی عنه که اقدام به توقیف کرده است واصل نگردد، رفع توقیف خواهد شد.

کشور متقاضی عنه می‌تواند در صورت وجوه اوضاع و احوال خاصی این مدت را

تا ۳۰ روز دیگر تمدید کند. رفع بازداشت موقت مانع از توقیف شخص به منظور استرداد

یا عمل استرداد نمی‌گردد، به شرط آنکه تقاضای استرداد بعداً مطابق مقررات این قرارداد دریافت شود.

ماده ۲۰

تقارن تقاضا

در صورتی که استرداد یک نفر به وسیله یکی از کشورهای متعاقد و یک کشور

ثالث به سبب جرم واحد و یا جرایم مختلف تقاضا شده باشد، کشور متقاضی عنه نسبت

به اولویت هر یک با ملاحظه اوضاع و احوال و مخصوصاً اهمیت جرم ارتكابی و محل و

رعایت تاریخ وصول تقاضا و تابعیت شخص مورد تقاضای استرداد و امکان استرداد

مجدد، اتخاذ تصمیم خواهد نمود.

اولویت در استرداد به کشور موطن شخص نباید اعطا گردد، مگر در موارد

استثنایی در صورتی که استرداد به یک کشور ثالث به موجب مقررات مذکور در فوق مورد موافقت یکی از دو کشور متعاقد واقع شده باشد درخواست استرداد کشور متعاقد دیگر به منزله تقاضای رضایت با استرداد مجدد به کشور اخیر تلقی خواهد شد.

ماده ۲۱

تحويل شخص مورد تقاضا

۱. کشور متقاضی عنه هر چه زودتر تصمیم خود را نسبت به تقاضای استرداد به کشور متقاضی اطلاع خواهد داد. رد تمام یا قسمتی از تقاضا باید مستدل باشد.
۲. کشوری که با تقاضای استرداد موافقت کرده است، تاریخ و محل تحويل شخص مورد تقاضا را تعیین خواهد نمود. همچنین مدت زمانی که شخص مورد استرداد در کشور مسترد کننده به منظور استرداد بازداشت بوده است به اطلاع کشور متقاضی رسانیده خواهد شد.
۳. در صورتی که شخص مورد استرداد مطابق مقررات بند ۲ در اختیار کشور متقاضی گذارده شود و کشور مزبور در مدت سی روز او را تحويل نگیرد، شخص مزبور آزاد می شود. پس از چنین آزادی با استرداد به علت همان جرم موافقت نخواهد شد، مگر اینکه علل مهمی استرداد مجدد را ایجاب نماید.

ماده ۲۲

تعویق در استرداد

۱. کشور متقاضی عنه می تواند استرداد شخص مورد تقاضای استرداد را به علت رسیدگی به یک جرم یا برای اجرای یک مجازات یا یک اقدام تأمینی به تعویق بیندازد.
۲. در صورت تعویق تحويل کشور متقاضی عنه می تواند موقتاً برای بعضی تشریفات دادرسی مخصوصاً محاکمه شخص مورد استرداد را به کشور متقاضی تحويل دهد. بعد از خاتمه تشریفات دادرسی کشور متقاضی بدون توجه به تابعیت شخص مزبور را به کشور متقاضی عنه تسلیم خواهد نمود.

ماده ۲۳

عبور

۱. با عبور از قلمرو هر یک از کشورهای متعاقد طبق تقاضای ارسالی از مجرای سیاسی و تحت شرایط لازم برای استرداد موافقت خواهد شد.
۲. در صورتی که عبور از طریق هوا صورت گیرد مقررات زیر اعمال می‌گردد:
  - (الف) در صورتی که فرود پیش‌بینی نشده باشد، کشور متقاضی کشوری را که از قلمرو قضایی او پرواز می‌شود مطلع می‌سازد و وجود یکی از مدارک پیش‌بینی شده در بند ۱ ماده ۱۴ را اعلام می‌دارد. در صورت فرود اجباری این اعلام اثر تقاضای بازداشت موقت مذکور در ماده ۱۹ را خواهد داشت و کشور متقاضی یک تقاضای عبور طبق معمول ارسال خواهد داشت.
  - (ب) در صورتی که فرود پیش‌بینی شده باشد، دولت متقاضی یک تقاضای عبور طبق معمول ارسال خواهد داشت.

ماده ۲۴

استرداد اشیا

- در صورت موافقت با استرداد شخص اشیا و ادوات مدرک جرم و یا اشیای حاصله از جرم و یا ادوات و اشیای دیگر نظیر آنها که در اختیار شخص مزبور باشد در صورت امکان همراه با شخص مورد استرداد و بدون تقاضای مخصوص تحویل کشور متقاضی خواهد گردید.
- پس از موافقت با استرداد، فوت و یا فرار شخص مورد تقاضای استرداد مانع از تحویل اشیا فوق‌الذکر نمی‌گردد.

ماده ۲۵

تحویل اشیا بدون رضایت با استرداد

۱. اشیای مذکور در ماده ۲۴ پس از تقاضای استرداد و یا تقاضای مخصوص به کشور متقاضی تسلیم می‌گردد، حتی اگر استرداد شخص که به موجب این قرارداد ممکن بوده به علت فوت و یا غیبت او از قلمرو کشور متقاضی عنه میسر نباشد.
۲. تقاضای مخصوص تسلیم اشیا با مدارکی که برای تقاضای استرداد لازم

می باشد همراه خواهد بود. ولی قرار توقیف اشیا به امضای دادرسی می تواند به منزله جانشین قرار بازداشت و یا مدرک دیگری که واجد این اثر است تلقی شود.

ماده ۲۶

استثنائات بر تحویل اشیا

۱. با تحویل اشیایی که در کشور متقاضی عنه تحت بازداشت یا ضبط و یا توقیف قرار گرفته باشد موافقت خواهد شد، مشروط بر اینکه اشیای پس از ختم دادرسی جزایی مربوطه به کشور متقاضی عنه مسترد شود.
۲. مع هذا حقوقی که کشور متقاضی عنه و یا اشخاص ثالث نسبت به این اشیا کسب نموده باشند، محفوظ خواهد بود. در صورت وجود این قبیل حقوق اشیای مزبور پس از ختم دادرسی بدون هیچ گونه هزینه برای کشور متقاضی عنه بدون تأخیر مسترد می گردد، مگر اینکه دولت اخیر از دریافت آنها صرف نظر نماید. مع هذا در صورتی که موجبات مهمی برای منابع دولت متقاضی عنه وجود داشته باشد و یا اشخاص ثالث به آن اعتراض کنند، با تحویل اشیا موافقت نخواهد شد.
۳. در صورتی که کشور متقاضی عنه برای یک دادرسی کیفری در جریان در قلمرو خود به اشیای مزبور احتیاج داشته باشد، می تواند برای مدت دادرسی اشیای مزبور را نگهدارد.

قسمت دوم

تعاون قضایی در امور کیفری

ماده ۲۷

الزام به تعاون

۱. کشورهای متعهد متعهد می شوند که طبق قواعد و شرایط معینه در مواد زیر با تعاون قضایی در هر امر کیفری موافقت نمایند.
۲. این تعاون در اجرای متقابل تصمیمات قضایی مربوط به بازداشت و محکومیت در امور کیفری اعمال نمی گردد.

ماده ۲۸

موارد رد تعاون

۱. در موارد زیر تعاون قضایی رد خواهد شد:
 الف) در صورتی که تقاضا ناظر به جرایمی باشد که در کشور متقاضی عنه از جرایم سیاسی یا جرایم مرتبط با جرایم سیاسی و یا جرایم صرفاً نظامی محسوب گردد.
 ب) در صورتی که اجرای تقاضا موجب لطمه به مصالح عالیه مخصوصاً حق حاکمیت و یا به امنیت کشور متقاضی عنه نموده بوده و یا با قوانین آن کشور منافات داشته باشد.
۲. تعاون قضایی می تواند مورد قبول قرار نگیرد، در صورتی که راجع باشد به جرایم مربوط به عوارض مالیات و گمرک و ارز و یا در صورتی که:
 الف) متهم تبعه کشور متقاضی عنه باشد.
 ب) جرم انتسابی مطابق قوانین کشور متقاضی عنه قابل مجازات نباشد.
۳. رد تعاون قضایی مستدل خواهد بود.

ماده ۲۹

اجرای تقاضا

۱. کشور متقاضی عنه، تقاضای تعاون در امور کیفری را طبق قوانین کشور خود در مورد درخواست مقامات قضایی کشور متقاضی برای بازجویی و ارسال مدارک متناسب و پرونده ها و یا اسناد به موقع اجرا خواهد گذارد.
۲. کشور متقاضی عنه می تواند فقط به ارسال رونوشت یا عکس مصدق پرونده یا اسناد مورد تقاضا اکتفا نماید. مع هذا در صورت تقاضای صریح کشور متقاضی به ارسال اصل مدارک با این تقاضا در حدود امکان خواهد گردید.

ماده ۳۰

بازرسی و توقیف اشیا

- تقاضای تعاون به منظور تفتیش محل و یا توقیف اشیا و فقط در مورد جرایمی که هم در کشور متقاضی و هم در کشور متقاضی عنه قابل مجازات باشد، اجرا خواهد گردید. این امر به شرط پیش بینی شده در ماده ۲۸ لطمه وارد نمی سازد.

ماده ۳۱

تعویق در تحویل

۱. کشور متقاضی عنه می تواند تسلیم اشیا و پرونده و یا اسناد مورد مطالبه را به تأخیر اندازد، به شرط آنکه عین اشیا یا پرونده و یا اسناد برای یک امر کیفری جاری لازم باشد.

۲. اشیا و اصول پرونده ها و اسنادی که در اجرای تقاضای تعاون قضایی ارسال شده به محض امکان از طرف کشور متقاضی برای کشور متقاضی عنه اعاده خواهد گردید، مگر آنکه کشور اخیر از این امر انصراف حاصل کند.

ماده ۳۲

ابلاغ

۱. کشور متقاضی عنه به ابلاغ اسناد دادرسی و تصمیمات قضایی که از طرف کشور متقاضی برای این منظور ارسال شده باشد، اقدام خواهد نمود. این ابلاغ می تواند به وسیله ارسال عادی مدارک یا تصمیمات به شخص مورد نظر انجام گیرد.

۲. مدرک ابلاغ، رسید تاریخ دار و امضا شده به وسیله شخص مورد نظر و یا اعلام مقام صلاحیتدار حاکی از ابلاغ و نحوه و تاریخ آن خواهد بود. هر یک از این مدارک فوراً جهت مقام تقاضا کننده ارسال خواهد گردید.

۳. در صورتی که ابلاغ ممکن نباشد، کشور متقاضی عنه فوراً علت آن را به کشور متقاضی اطلاع خواهد داد.

ماده ۳۳

احضار شهود و کارشناسان

گواه یا کارشناسی را که احضار او مورد تقاضاست ولی با وجود صراحت احضاریه دایر به عدم مجازات یا اقدامات تأمینی حاضر به حضور نباشد، نمی توان ملزم یا مجبور به این امر کرد، مگر آنکه بعداً به میل خود در خاک کشور متقاضی حضور به هم رسانده و مجدداً در آنجا احضار گردد.

ماده ۳۴

هزینه مسافرت و اقامت

۱. هزینه مسافرت و اقامت گواه و کارشناس طبق نظامنامه و تعرفه جاری در کشوری که استماع انجام می‌گیرد، پرداخت خواهد شد.

۲. در تقاضای ابلاغ احضاریه یا خود احضاریه باید قید شود که مقامات صلاحیتدار کشور متقاضی تا چه میزان به گواه یا کارشناس بابت هزینه سفر و اقامت و نیز بابت فوق‌العاده روزانه مسترد خواهند نمود. کشور متقاضی عنه می‌تواند در صورت مطالبه کارشناس یا گواه تمام یا قسمتی از هزینه مسافرت و اقامت را به طور مساعده بپردازد. این مبالغ در ورقه احضاریه ذکر شده و از طرف کشور متقاضی مسترد خواهد شد.

ماده ۳۵

مصونیت

۱. گواه یا کارشناسی که بر اثر دریافت احضاریه نزد مقامات قضایی کشور متقاضی حاضر می‌شود، قطع نظر از تابعیتی که دارد در قلمرو کشور متقاضی برای اعمال یا محکومیت‌های مربوط به قبل از عزیمت از قلمرو کشور متقاضی عنه مورد تعقیب و یا بازداشت واقع نخواهد شد و آزادی او به نحوی از انجا سلب نخواهد گردید.

۲. کسانی که نزد مقامات قضایی کشور متقاضی برای ادای توضیحات و مدافعات نسبت به اعمال قابل تعقیب خود احضار شده باشند، قطع نظر از تابعیت آنها به سبب اعمال یا محکومیت‌های مربوط به قبل از عزیمت از قلمرو کشور متقاضی عنه و یا مواردی غیر مذکور در برگ احضار مورد تعقیب و یا بازداشت واقع نخواهند شد و آزادی آنان به نحوی از انجا سلب نخواهد گردید.

۳. هر گاه گواه یا کارشناس و یا شخص مورد تعقیب با وجود امکان ترک کشور متقاضی تا ۳۰ روز بتوالی پس از تحقیقات، قلمرو کشور متقاضی را ترک نکرده و در آن کشور باقی بماند و یا پس از ترک دوباره بدان کشور مراجعت نماید، مصونیت مذکور در این ماده قطع خواهد شد.

ماده ۳۶

ارسال مستخرجات سجل کیفری

۱. ارسال اطلاعات مربوط به سجل کیفری که برای یک امر کیفری مورد مطالبه باشد در همان حدودی خواهد بود که به مقامات قضایی کشور متقاضی عنه نیز داده می شود.

۲. تقاضاهای صادره از یک دادگاه حقوقی و یا یک مقام اداری باید مستدل باشد. در حدود مقررات قانونی نظامنامه های داخلی کشور متقاضی عنه جهت ارسال اطلاعات مورد تقاضا اقدام خواهد شد.

ماده ۳۷

شکل تقاضای تعاون قضایی

۱. تقاضاهای تعاون قضایی باید شامل مطالب زیر باشد:

الف) مقام صادر کننده تقاضا؛

ب) موضوع و علت تقاضا؛

ت) هویت و تابعیت شخص مورد نظر، تا حدود امکان؛

د) نام و نشانی طرف تقاضا در صورت لزوم.

۲. تقاضاهای تعاون مندرج در مواد ۲۹ و ۳۰ باید به علاوه نوع اتهام و خلاصه وقایع را نیز ذکر کند.

۳. تقاضای تفتیش با توقیف اشیای مندرج در ماده ۳۰ باید با قرار قضایی صلاحیتدار کشور متقاضی همراه باشد.

ماده ۳۸

مجرای تقاضا

تقاضای تعاون و اوراق مربوط به اجرای آن مستقیماً بین وزارت دادگستری ایران و وزارت دادگستری جمهوری فدرال آلمان مبادله خواهد شد.

ماده ۳۹

قوانین قابل اجرا

تقاضای تعاون قضایی مطابق قوانین کشور متقاضی عنه اجرا خواهد شد، مع هذا در صورتی که کشور متقاضی بخواهد که تعاون قضایی به طریق خاصی اجرا گردد کشور متقاضی عنه در صورتی که این طریق در قوانین آن کشور ممنوع نباشد، مطابق آن اقدام خواهد کرد.

ماده ۴۰

اطلاع درباره اجرا

در صورت تقاضای صریح مقامات متقاضی، مقامات اجرا کننده تاریخ و محل اجرای تقاضای تعاون قضایی را به مقامات متقاضی عنه اطلاع خواهند داد تا مقامات یا طرفهای ذی نفع بتوانند حضور به هم رسانند.

ماده ۴۱

اطلاعات مربوط به بازداشت

۱. در صورتی که یکی از اتباع ایران در قلمرو جمهوری فدرال آلمان بازداشت شود، مقامات صلاحیتدار آلمانی فوراً سفارت کبرای شاهنشاهی ایران یا نزدیکترین کنسولگری محل را مطلع خواهند ساخت.
- در صورتی که یکی از اتباع آلمان در قلمرو ایران بازداشت شود مقامات صلاحیتدار ایرانی فوراً سفارت کبرای جمهوری فدرال آلمان یا نزدیکتر کنسولگری محل را مطلع خواهند ساخت.
۲. هر کشور از طریق مذکور در ماده ۳۸ کشور دیگر را از تصمیمات متخذه درباره هر یک از اتباع کشور طرف مقابل مطلع خواهد ساخت. در صورت تقاضای صریح رونوشتی از تصمیمات متخذه ارسال خواهد گردید.

ماده ۴۲

اعلام جرم

۱. اعلام جرم از طریق مذکور در ماده ۳۸ تسلیم خواهد شد.

۲. هرگاه اعمالی که موجب اعلام جرم گردیده از طرف مقامات قضایی کشور متقاضی عنه عمل خلاف محسوب شود، تعقیب آن عمل نیز مجاز است.

ماده ۴۳

مبادله اطلاع مربوط به محکومیت

هر یک از کشورهای متعاقد اطلاعات مربوط به احکام کیفری و اقدامات متعاقبه را که نسبت به تبعه کشور دیگر اتخاذ و در سجل کیفری ضبط گردیده، به کشور ذی نفع اطلاع خواهد داد. وزارتین دادگستری دو کشور لااقل سالی یکبار اطلاعات مزبور را برای یکدیگر ارسال خواهند داشت.

ماده ۴۴

تعمیم اجرا

مقررات این قسمت قرارداد حاضر در صورتی که تعاون قضایی مربوط به امور زیر باشد، همچنین قابل اجرا خواهد بود:

۱. ترتیب عفو و بخشودگی؛
۲. شخصی که از نظر حقوقی مسئول بوده و در یک موضوع کیفری وارد شده باشد.
۳. به اعمالی که فقط مستوجب جزای نقدی است ولی از طرف مقامات قضایی کیفری رسیده می‌گردد.

قسمت ۳

مقررات نهایی

ماده ۴۵

ترجمه

تقاضاها و سایر اسناد و مدارک با ترجمه رسمی فرانسه و یا انگلیسی همراه خواهد بود.

ماده ۴۶

تسجيل اسناد ومدارك

اسناد و مدارکی که در اجرای قرارداد حاضر ارسال می‌گردد، از کلیه تشریفات تسجيل اسناد معاف خواهد بود.

ماده ۴۷

هزینه

کشورهای متعاقد با در نظر گرفتن مقررات بند ۲ ماده ۳۴ از مطالبه هزینه‌های ناشی از استرداد یا تعاون قضایی که مطابق مقررات قرارداد حاضر پیش آید صرف‌نظر می‌کنند. هزینه عبور یا کارشناس در برابر ارائه مدارک مثبته پرداخته می‌شود.

ماده ۴۸

تعريف اقدامات تأمینی

عبارت «اقدامات تأمینی» در این قرارداد شامل کلیه اقدامات سالب آزادی است که به حکم یک دادگاه جزایی در تکمیل و یا به جای یک مجازات صادر شده باشد.

ماده ۴۹

قلمرو اجرا قرارداد

این قرارداد در منطقه برلن («لاند» برلن) هم اجرا خواهد شد، مگر آنکه دولت جمهوری فدرال آلمان ظرف سه ماه پس از اجرای قرارداد خلاف آن را به دولت شاهنشاهی ایران اعلام نماید.

ماده ۵۰

امضا و تصویب قرارداد

۱. این قرارداد به تصویب خواهد رسید و اسناد مصوبه در اسرع اوقات مبادله خواهد شد.
۲. این قرارداد ۳۰ روز پس از مبادله اسناد مصوبه به مرحله اجرا درخواهد آمد.

۳. این قرارداد یک سال بعد از فسخ آن از طرف یکی از کشورهای متعاقد از درجه اعتبار ساقط می‌گردد.

بنابر مراتب فوق نمایندگان مختار دو کشور این قرارداد را امضا و به مهر خود مختوم نمودند.

در تاریخ ... در... شش نسخه اصلی که دو نسخه به زبان فارسی و دو نسخه به زبان آلمانی و دو نسخه به زبان فرانسه است، تنظیم گردید. متن فارسی و متن آلمانی متساویاً معتبر است. در صورت اختلاف بین متن فارسی و آلمانی، متن فرانسه ملاک عمل قرار خواهد گرفت.

از طرف کشور شاهنشاهی ایران

از طرف جمهوری فدرال آلمان

۱۴. موافقتنامه تقویت نیروی دفاعی ایران

۱. متن موافقتنامه

موافقتنامه

دولت شاهنشاهی ایران

و

دولت جمهوری فدرال آلمان

با توجه به علایق دوستی دیرین و کمکهایی که تا کنون نسبت به یکدیگر معمول داشته اند به منظور تقویت نیروی دفاعی دولت شاهنشاهی ایران به شرح زیر توافق نمودند:

ماده اول

۱. دولت شاهنشاهی ایران کارخانجات سازمان تسلیحات ارتش شاهنشاهی ایران را برای قبول ساخت تفنگ آلمانی (ژ-۳) و تفنگ خودکار (ام-ژ-یک) تکمیل نموده و توسعه می دهد. هزینه این عملیات و ارزش اسلحه تحویلی (منجمله مهمات) و حمل و نقل آنها کلاً به مبلغ تقریبی / ۴۵ میلیون دویچ مارک برآورد می شود.

۲. دولت جمهوری فدرال آلمان از این بابت سهمی را که میزان و شرایط آن در ماده ۲ تصریح شده، به عهده می گیرد.

۳. دولت شاهنشاهی ایران عملیات تکمیل و توسعه فوق را به مؤسسه آلمانی فریتز ورنر شرکت با مسئولیت محدود مقیم گایزنهایم محول می دارد و از آنجا که دولت جمهوری فدرال آلمان طبق بند ۳ از ماده ۲ سهمی در این توسعه به عهده دارد، قراردادی که در این مورد بین دولت شاهنشاهی ایران و مؤسسه فریتز ورنر منعقد می گردد، با موافقت دولت جمهوری فدرال آلمان خواهد بود و قرارداد مزبور جزء لایتجزای موافقتنامه حاضر می باشد.

ماده دوم

۱. الف) دولت جمهوری فدرال آلمان تعداد ده هزار (۱۰۰۰۰) قبضه تفنگ

ژ-۳ و تعداد یک هزار (۱۰۰۰) قبضه تفنگ خودکار (مسلسل) (ام-ژ-یک) و کلاً تعداد پنج میلیون (۵۰۰۰۰۰۰) تیر فشنگ برای سلاحهای فوق به دولت شاهنشاهی ایران تحویل می دهد.

ب) نوع و تجهیزات اقلام مذکور در پاراگراف الف طبق ترتیبات خاصی خواهد بود که در هر مورد بین طرفین متعاهدین مقرر می شود.

۲. دولت جمهوری فدرال آلمان امتیاز ساخت تفنگ ژ-۳ را به دولت شاهنشاهی ایران بلاعوض واگذار می نماید و همچنین دولت شاهنشاهی ایران را همواره در جریان پیشرفت و بهبودی که در آتیه در ساخت تفنگ مزبور حاصل می شود و مورد شناسایی وزارت دفاع دولت جمهوری فدرال آلمان قرار گیرد، خواهد گذارد.

۳. دولت جمهوری فدرال آلمان هزینه تدارک وسایل ساخت از قبیل (ابزارها و دستگاههای اندازه گیری و مدلها و ماشینهای مخصوص) برای تفنگ ژ-۳ را تا میزان ۱۴,۶۲۰,۰۰۰ دویچ مارک تقبل می نماید.

۴. ارزش کل وسایل و تدارکاتی که دولت جمهوری فدرال آلمان طبق بند ۱ و این ماده به دولت شاهنشاهی ایران تحویل خواهد نمود و همچنین مخارج حمل و سایر هزینه های مربوط موضوع بند ۲ از ماده ۳ حداکثر به ۲۲,۰۰۰,۰۰۰ دویچ مارک بالغ خواهد شد.

۵. دولت جمهوری فدرال آلمان اجازه تحصیل امتیاز ساخت تفنگ خودکار (مسلسل) (ام-ژ-یک) را به دولت شاهنشاهی ایران می دهد و نیز دولت شاهنشاهی مجاز خواهد بود وسایل ساخت مورد لزوم را تحصیل و به ایران صادر نماید.

ماده سوم

۱. وسایل و تدارکات طبق مقررات (incoterms 1953) سیف بندر ایران تحویل خواهد شد.

۲. هزینه حمل محمولات که به وسیله کشتی های با پرچم آلمان انجام می شود و همچنین سایر هزینه های مربوطه از محل مبلغ مندرج در بند ۴ از ماده ۲ تأمین خواهد شد.

۳. مالیاتهای احتمالی مربوط به هزینه حمل محمولات که در موقع تحویل در بنادر ایران و یا برگشت از ایران تعلق می گیرد، به عهده دولت شاهنشاهی ایران خواهد

بود.

ماده چهارم

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان در مورد وسایل و تدارکاتی که به دولت شاهنشاهی ایران تحویل می دهد همان قیمتی را محاسبه خواهد نمود که وزارت دفاع دولت جمهوری فدرال آلمان برای وسایل و تدارکات نیروهای مسلح آلمان در همان تاریخ پرداخت می نماید.
۲. طرفین متعاهدین مراقبت خواهند نمود که این قیمتها و قیمتهای تمام شده به اطلاع اشخاص ثالث نرسد.

ماده پنجم

۱. دولت شاهنشاهی ایران مبالغی را که براساس محاسبه نهایی قیمت وسایل و تدارکات مورد تحویل و همچنین هزینه های مندرج در بند ۲ از ماده ۳ که از ارزش کل مندرج در بند ۴ از ماده ۲ تجاوز نماید، به دولت جمهوری فدرال آلمان پرداخت خواهد نمود. در موقع محاسبه نهایی، نحوه این پرداخت مورد توافق قرار خواهد گرفت.
۲. در صورتی که براساس محاسبه نهایی جمع ارزش وسایل و تدارکات مورد بحث و هزینه های مربوطه موضوع بند ۲ از ماده ۳ از میزان مندرج در بند ۴ از ماده ۲ کمتر باشد، بابت ما به التفات و وسایل و تدارکات اضافی تحویل خواهد شد.

ماده ششم

۱. کنترل کیفیت کلیه وسایل و تدارکات نظامی که تحویل می شود بدون هزینه توسط سرویس کنترل وزارت دفاع دولت جمهوری فدرال آلمان و براساس مقررات مربوطه دولت آلمان معمول خواهد گردید.
۲. چنانچه دولت شاهنشاهی ایران مایل باشد می تواند به هزینه خود نمایندگان برای شرکت در امر کنترل کیفیت وسایل و تدارکات در موقع تحویل اعزام نماید. ولی اخذ تصمیم درباره قبول وسایل و تدارکات با سرویس کنترل کیفیت وزارت دفاع دولت جمهوری فدرال آلمان خواهد بود.

ماده هفتم

مالکیت وسایل و تدارکات در تاریخ تحویل نسخ اصلی بارنامه‌های ظهنویسی شده به دولت شاهنشاهی ایران منتقل می‌گردد و در صورتی که وسایل و تدارکات در جمهوری فدرال آلمان به اختیار نماینده دولت شاهنشاهی ایران گذاشته شود، انتقال مالکیت از تاریخ در اختیار گرفتن تدارکات خواهد بود.

ماده هشتم

دولت جمهوری فدرال آلمان در مورد وسایل و تدارکاتی که ساخته می‌شود، مقررات تضمینی را که معمولاً برای وسایل و تدارکات نیروهای مسلح آلمان وجود دارد، معمول خواهد داشت و تا حدودی که حقوق مربوط به تضمین را بتواند در قبال تدارک کنندگان تحقق بخشد این حقوق را به دولت شاهنشاهی ایران واگذار می‌نماید و عنداللزوم دولت شاهنشاهی ایران را تا حدود امکان برای تحقق بخشیدن این حقوق کمک خواهد نمود.

ماده نهم

دولت شاهنشاهی ایران اسلحه و مهمات تحویل شده را فقط در کادر نیروهای مسلح شاهنشاهی ایران به کار خواهد برد.

ماده دهم

این موافقتنامه از تاریخ امضا به مورد اجرا گذاشته خواهد شد.
این موافقتنامه در دو نسخه به زبانهای فارسی و آلمانی و فرانسه تنظیم گردید و در صورت اختلاف در تفسیر متن فرانسه معتبر خواهد بود.

تهران- به تاریخ بیستم شهریورماه ۱۳۴۵

از طرف دولت شاهنشاهی ایران
از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان
امضا امضا

۲. نامهٔ سفیر جمهوری فدرال آلمان به معاون سیاسی و پارلمان وزارت خارجه
تهران- به تاریخ ۲۰ شهریورماه ۴۵

احتراماً عطف به موافقتنامهٔ همکاری در امر تسلیحات که در تاریخ بیستم شهریورماه ۱۳۴۵ از طرف دولت فدرال آلمان و دولت شاهنشاهی ایران در تهران به امضا رسیده، به استحضار می‌رساند که طی مذاکراتی که دربارهٔ این موافقتنامه به عمل آمده، موافقت شده است که دولت شاهنشاهی ایران سلاحهایی را که طبق حقوق مکسبیه به موجب بند ۲ و ۵ مادهٔ ۲ ساخته می‌شود تا تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۷۱ فقط در کادر نیروهای مسلح دولت شاهنشاهی مورد استفاده قرار دهد.

احتراماً به استحضار می‌رساند که دولت فدرال آلمان با این ترتیب موافقت دارد در صورتی که دولت شاهنشاهی ایران نیز با این ترتیب موافقت داشته باشد، پیشنهاد می‌نماید که این نامه و نامهٔ جوابیهٔ آن جناب به منزله توافق بین دو دولت تلقی گردد. این توافق از تاریخ نامهٔ جوابیه آن جناب به مورد اجرا گذاشته خواهد شد.

جناب آقای دکتر فرانتس ژوزف باخ
سفیر دولت جمهوری فدرال آلمان- تهران

۳. اعلام توافق معاون سیاسی و پارلمانی وزارت امور خارجه ایران به نامه سفیر جمهوری فدرال آلمان
تهران- به تاریخ ۲۰ شهریورماه ۴۵

جناب آقای سفیر

احتراماً وصول نامه مورخ بیستم شهریورماه ۱۳۴۵ آن جناب را که متن آن ذیلاً درج می شود، اعلام می دارد:

احتراماً عطف به موافقتنامه همکاری در امر تسلیحات که در تاریخ بیستم شهریور ماه ۱۳۴۵ از طرف دولت فدرال آلمان و دولت شاهنشاهی ایران در تهران به امضا رسیده، به استحضار می رساند که طی مذاکراتی که در باره این موافقتنامه به عمل آمده، موافقت شده است که دولت شاهنشاهی ایران سلاجهایی را که طبق حقوق مکتسبه به موجب بند ۲ و ۵ ماده ۲ ساخته می شود تا تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۷۱ فقط در کادر نیروهای مسلح دولت شاهنشاهی مورد استفاده قرار دهد.

احتراماً به استحضار می رساند که دولت فدرال آلمان با این موافقت دارد در صورتی که دولت شاهنشاهی ایران نیز با این ترتیب موافقت داشته باشد، پیشنهاد می نماید که این نامه و نامه جوابیه آن جناب به منزله توافق بین دو دولت تلقی گردد. این توافق از تاریخ نامه جوابیه آن جناب به مورد اجرا گذاشته خواهد شد.

احتراماً به استحضار می رساند که دولت متبوع این جناب با این ترتیب موافقت دارد و قبول می نماید که نامه حاضر و نامه جوابیه آن جناب به منزله توافق بین دو دولت تلقی گردد و توافق از تاریخ نامه جوابیه آن جناب به مورد اجرا گذاشته شود.

با تقدیم احترامات فائقه

جمشید قریب

معاون سیاسی و پارلمانی وزارت امور خارجه

جناب آقای دکتر فرانکس ژوزف باخ

سفیر دولت جمهوری فدرال آلمان - تهران

۱۵. یادداشتهای متبادل راجع به معافیت متقابل مالیاتی شرکتهای کشتیرانی

۱. نامه سفارت آلمان به وزارت امور خارجه

Botschaft
der
Bundesrepublik Deutschland

P 538/68
(Bitte bei Antwort angeben)

سفارت جمهوری فدرال آلمان

یادداشت

Teheran, den 8. August 1968
Iran
Avenue Ferdowsi

Postfach: POB 48

Fernsprecher: 305111-14

Fernschreiber: 3088 diplogerma tha.

Verbalnote

سفارت جمهوری فدرال آلمان ضمن اظهار
تعارفات خود به وزارت امور خارجه شاهنشاهی
در نهایت امتنان وصول یادداشت شماره ۴۰۸/۱۸
مورخه ۱۳۴۷/۴/۲۲ آن مقامات محترم را نائید
می کند.

همانطور که وزارت امور خارجه شاهنشاهی مستحضر
میباشد دولت آلمان آماده است پذیرد گسی
مالیاتی را از تاریخ ۲۱ مارس ۱۹۶۷ بهرود اجرا
کزارد. سفارت آلمان بی نهایت از وزارت امور
خارجه شاهنشاهی سپاسگزار خواهد شد چنانچه
اطلاع حاصل نماید مقامات مسئول شاهنشاهی
نیز با این امر موافقت دارد.

سفارت جمهوری فدرال آلمان موقع را مغتنم شمرده
احترامات فائقه خود را به وزارت امور خارجه شاهنشاهی
تقدیم میدارد.

تهران - ۳ مرداد ۱۳۴۷

Die Botschaft der Bundesrepublik
Deutschland beehrt sich, den Eingang
der Note des Kaiserlich Iranischen
Außenministeriums Nr. 2450/18 vom
22.4.47 (13. Juli 1968) mit verbäl-
lichem Dank zu bestätigen.

Wie dem Kaiserlich Iranischen Außen-
ministerium bekannt, ist die deutsche
Regierung bereit, die Steuerbefreiung
mit rückwirkender Kraft ab 21. März 1967
in Kraft treten zu lassen. Die Botschaft
wäre deshalb dem Kaiserlich Iranischen
Außenministerium für eine Mitteilung
dankbar, ob die zuständigen Kaiserlich
Iranischen Stellen damit ebenfalls
einverstanden sind.

Die Botschaft der Bundesrepublik
Deutschland benutzt auch diesen Anlass,
das Kaiserlich Iranische Außenministe-
rium ihrer ausgezeichneten Hochachtung
zu versichern.

Teheran, den 25. Juli 1968

An das
Kaiserlich Iranische
Außenministerium
Teheran

۱۳۴۷/۵/۲۲
۵۰۶۴/۱۸
وزارت امور خارجه

وزارت امور خارجه
شاهنشاهی
تهران

مهر و امضاء

دفتر امور مالیاتی

۲. نامه وزارت امور خارجه به سفارت آلمان

یادداشت

وزارت امور خارجه شاهنشاهی تعارفات خود را به سفارت جمهوری فدرال آلمان اظهار و احتراماً عطف به یادداشت شماره ۵۳۸/۶۸ ب مورخ (۲۵ ژوئیه ۱۹۶۸) ۳ مرداد ۱۳۴۷ اشعار می دارد:

مقامات مربوطه دولت شاهنشاهی ایران معافیت مؤسسات کشتیرانی دولت جمهوری فدرال آلمان را از تاریخ ۴/۲/۱۴ (۴ مه ۱۹۶۸) که مقررات مزبور به تصویب هیئت دولت ایران رسیده اعلام نموده اند.
موقع را برای تجدید احترامات فائقه مغتنم می شمارد.

رونوشت عطف به نامه شماره ۱۴۹۳۳ مورخ ۴۷/۸/۶ به وزارت دارایی ارسال می گردد.

وزیر امور خارجه

سفارت جمهوری فدرال آلمان — تهران

۳. نامه وزارت امور خارجه به سفارت آلمان

یادداشت

شماره: ۲۴۵۸/۱۸

تاریخ: ۱۳۴۷/۴/۲۲

وزارت امور خارجه شاهنشاهی تعارفات خود را به سفارت جمهوری فدرال آلمان اظهار و احتراماً اشعار می دارد:

مقامات مربوطه دولت شاهنشاهی ایران با معافیت مؤسسات کشتیرانی آلمانی از پرداخت مالیات بر درآمد معامله از حمل و نقل کالا و مسافران بنادر ایرانی مشروط به رعایت معامله متقابل از طرف دولت متبوع آن سفارت در مورد درآمد حاصله مؤسسات کشتیرانی ایرانی از حمل و نقل کالا و مسافران از بنادر جمهوری فدرال آلمان، موافقت دارند.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه مغتنم می شمارد.

رونوشت پیرو نامه های شماره ۲۷۵۲۷/۶۰۷۶/۱۸ مورخ ۲۷/۱۲/۲۲ و شماره ۴۱۸/۱۸ مورخ ۴۷/۱/۲۹ و شماره ۱۸۲۸/۱۸ مورخ ۴۷/۳۰/۲۵ و شماره ۲۱۳۲/۱۸ مورخ ۴۷/۴/۴ و عطف به نامه های شماره ۷۳۸۱ مورخ ۴۷/۴/۱۶ و شماره ۸۶۲۷ مورخ ۴۷/۴/۱۳ و شماره ۹۶۶۳ مورخ ۴۷/۴/۱۵ به وزارت دارایی ارسال می شود.
وزیر امور خارجه

رونوشت پیرو نامه های شماره ۳۷۵۲۷/۶۰۷۶/۱۸ مورخ ۲۷/۱۲/۲۲ و شماره ۴۱۸/۱۸ مورخ ۴۷/۱/۲۹ و شماره ۱۸۳۸/۱۸ مورخ ۴۷/۳/۲۵ و عطف به نامه شماره ۳۳۸۲/۷۸۵۶ ب د مورخ ۴۷/۴/۳ به سازمان بنادر و کشتیرانی ارسال می گردد.
وزیر امور خارجه

رونوشت پیرو نامه های شماره ۳۷۵۲۷/۶۰۷۶/۱۸ مورخ ۲۷/۱۲/۲۲ و شماره ۴۱۸/۱۸ مورخ ۴۷/۱/۲۹ و شماره ۱۸۳۸/۱۸ مورخ ۴۷/۳/۲۵ به سفارت شاهنشاهی ایران در کلن ایفاد می گردد.
وزیر امور خارجه

۱۶. موافقتنامه کمک مالی

۱. متن موافقتنامه

موافقتنامه

بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان درباره کمک مالی با توجه به عوامل مودت و مناسبات دوستانه موجود بین کشور شاهنشاهی ایران و جمهوری فدرال آلمان و نظر به علاقه طرفین به تحکیم و تقویت این مناسبات از طریق همکاری سودمند در زمینه کمکهای عمرانی، و با در نظر گرفتن اینکه حفظ این مناسبات دوستانه اساس و پایه مفاد موافقتنامه حاضر می باشد، و به منظور تسریع در توسعه اقتصاد ایران، دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان به شرح زیر توافق نموده اند:

ماده اول

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان به دولت شاهنشاهی ایران امکان می دهد که وامی به مبلغ که ۴۰ میلیون مارک آلمان از کردیت آشتالت فرویدر آف باو، واقع در شهر فرانکفورت ماین جهت هزینه خرید چهار دستگاه هیدروژنراتور اضافی از آلمان و نصب آنها برای مرحله سوم توسعه سد محمدرضا شاه پهلوی (دز) و پستهای مبدل نیرو برای خط انتقال نیروی برق شمال جنوب در صورتی که طرحهای مذکور پس از بررسی واجد شرایط تشخیص داده شود، اخذ نماید.
۲. در صورت توافق طرفین موافقتنامه طرحهای دیگری را می توان جایگزین طرحهای مندرج در بند ۱ این ماده نمود.

ماده دوم

۱. استفاده از وام و شرایط اعطای آن تابع مقررات قراردادی خواهد بود که قرار است بین وام گیرنده و کردیت آشتالت فرویدر آف باو طبق قوانین جاری جمهوری فدرال آلمان منعقد گردد.
۲. الف) هیچ گونه وثیقه ای جهت این وام داده نخواهد شد. ولی در صورتی که

وام گیرنده در مورد هر نوع بدهی دراز مدت خارجی دیگری در آینده وثیقه‌ای بسپارد، باید وثیقه‌ای با ارزش مشابه نیز به کردیت آنشتالت بدهد.

ب) اصطلاح «وثیقه» به نحوی که در بند الف مذکور در بار به کار رفته، عبارت خواهد بود از هر حقی که به هر یک از بستانکاران وام گیرنده اولویتی در استفاده از دارایی یا درآمد معین وام گیرنده یا بانک مرکزی و یا هر یک از سازمانها یا مؤسسات وام گیرنده اعطا نماید.

ج) منظور از عبارت «بدهی دراز مدت خارجی» به نحوی که در بند الف بالا به کار رفته، هر نوع بدهی خواهد بود که به پولی غیر از پول رایج وام گیرنده قابل پرداخت باشد و سررسید آن کمتر از یک سال از تاریخ استقراض نباشد.

ماده سوم

دولت شاهنشاهی ایران کردیت آنشتالت فورویدر آف باو را از پرداخت کلیه مالیاتها و سایر عوارض دولتی که در کشور شاهنشاهی ایران در هنگام انعقاد یا در مدت اجرای قرارداد وام موضوع ماده ۲ این موافقتنامه وضع گردد، معاف خواهد ساخت.

ماده چهارم

دولت شاهنشاهی ایران، با توجه به مفاد ماده پنجم موافقتنامه حاضر اختیار انتخاب وسایل نقلیه را به مسافران و فروشندگان جهت حمل افراد و کالاهای مربوط به اعطای این وام از راه هوا یا دریا خواهد داد و از هر نوع اقدامی که مانع مشارکت در حمل و نقل توسط مؤسسات آلمانی گردد و یا به این امر لطمه وارد سازد، خودداری خواهد نمود و پروانه‌های لازم را در این مورد صادر خواهد کرد.

ماده پنجم

از این وام نمی‌توان برای تأمین هزینه خرید اجناس یا خدمات از کشورها یا سرزمینهایی که به وسیله دولت جمهوری فدرال آلمان در برنامه جداگانه‌ای نام برده شده، استفاده نمود. این اصل شامل کالاهایی که منشأ آن کشورها یا سرزمینهای مذکور باشد نیز خواهد بود. همچنین حمل کالاهایی که از محل این وام تهیه می‌شود نمی‌تواند با وسایل نقلیه کشورها یا سرزمینهای نامبرده صورت گیرد.

ماده ششم

بجز در موارد خاصی که خلاف آن تصریح شود، کالاهای و خدمات مربوط به طرحهایی که از محل این وام تأمین اعتبار می شود باید از طریق مناقصه عمومی در کشور جمهوری فدرال آلمان تحصیل گردد.

ماده هفتم

دولت جمهوری فدرال آلمان علاقه مند است که در مورد کالاهای موضوع این وام نسبت به محصولات صنایع منطقه برلن ارجحیت داده شود.

ماده هشتم

به استثنای آن قسمت از مفاد ماده ۴ که به حمل و نقل هوایی اشاره می نماید این موافقتنامه شامل منطقه برلن نیز خواهد بود، مشروط بر اینکه دولت جمهوری فدرال آلمان ظرف سه ماه پس از قابل اجرا شدن موافقتنامه حاضر خلاف آن را به دولت شاهنشاهی ایران اعلام نکرده باشد.

ماده نهم

موافقتنامه حاضر هنگامی قابل اجرا خواهد بود که دولت شاهنشاهی ایران به دولت جمهوری فدرال آلمان اطلاع دهد که تشریفات قانونی کشور شاهنشاهی ایران در مورد قابل اجرا شدن موافقتنامه طی گردیده است.

در تاریخ دوم اردیبهشت ۱۳۴۷ در تهران در شش نسخه اصل - دو نسخه به هر یک از زبانهای فارسی و آلمانی و انگلیسی - به امضا رسید که هر شش نسخه معتبر می باشد. در صورت تغییر متفاوت بین متن فارسی و آلمانی متن انگلیسی ملاک عمل خواهد بود.

از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان

سفیر آلمان در ایران

دکتر باخ

از طرف دولت شاهنشاهی ایران

صفی اصفیا

[توضیح: اصل سند که به زبان انگلیسی می باشد در تاریخ ۸ سپتامبر ۱۹۶۸
(۱۷ شهریور ۱۳۴۷) امضا شده است.]

فهرست

کشورها و سرزمینهایی که طبق ماده پنجم موافقتنامه مربوط به کمک مالی مورخ ... بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان استثنأ شده‌اند، به شرح ذیل می‌باشند:

الف) کشورها: آلبانی

کره شمالی

کوبا

جمهوری مردم مغولستان

لهستان

چکسلواکی

اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی

ویتنام شمالی

جمهوری مردم چین

ب) سرزمینها: منطقه‌ای از آلمان که توسط شوروی اشغال گردیده، ناحیه‌ای از برلن که توسط شوروی اشغال گردیده.

۲. نامه سفارت آلمان به مدیرعامل سازمان برنامه

از: سفارت جمهوری فدرال آلمان - تهران

به: جناب آقای مهندس صفی اصفیاً مدیرعامل سازمان برنامه - تهران

تاریخ: دوم اردیبهشت ۱۳۴۷

عطف به ماده پنجم موافقتنامه مربوط به کمک مالی منعقد در تاریخ دوم اردیبهشت ۱۳۴۷ بین دولت جمهوری فدرال آلمان و دولت شاهنشاهی ایران که متن آن به شرح زیر است.

«از این وام نمی توان برای تأمین هزینه خرید اجناس یا خدمات از کشورها یا سرزمینهایی که به وسیله دولت جمهوری فدرال آلمان در نامه جداگانه ای نام برده شده، استفاده نمود. این اصل شامل کالاهایی که منشأ آن هریک از کشورها یا سرزمینهای مذکور باشد نیز خواهد بود. همچنین حمل کالاهایی که از محل این وام تهیه می شود نمی تواند با وسایل نقلیه کشورها یا سرزمینهای نامبرده صورت گیرد.»

افتخار دارد که از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان فهرست پیوست را که حاوی کشورها و سرزمینهای مستثنی شده می باشد، تقدیم نماید.

در این مورد اجازه می خواهد به استحضار برساند که ماده پنجم موافقتنامه مذکور شامل رفت و آمد داخلی بین منطقه برلن و سایر نواحی جمهوری فدرال آلمان این حق را برای خود محفوظ می دارد که با ارسال نامه، فهرست مذکور را اصلاح نماید. متمنی است مراتب احترامات فائقه این جانب را بپذیرید.

۳. نامه مدیر عامل سازمان برنامه به سفیر آلمان

جناب آقای دکتر باخ

سفیر دولت جمهوری فدرال آلمان

عطف به نامه مورخ ۲۲ آوریل ۱۹۶۸ جناب عالی در مورد ماده پنجم موافقتنامه درباره کمک مالی منعقد در تاریخ دوم اردیبهشت ۱۳۴۷ بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان، این جانب را از طرف دولت متبوع خود با کمال خوشوقتی مدلول نامه مذکور در بالا را تأیید می نماید.

ممتنی است مراتب احترامات فائقه این جانب را بپذیرد.

صفی اصفیاء

۴. نامه سفیر آلمان به مدیرعامل سازمان برنامه

از: سفارت جمهوری فدرال آلمان-تهران

به: جناب آقای مهندس صفی اصفیاء - مدیرعامل سازمان برنامه - تهران

تاریخ: دوم اردیبهشت ۱۳۴۷

عطف به ماده ششم موافقتنامه مالی که در تاریخ دوم اردیبهشت ۱۳۴۷ بین دولت جمهوری فدرال آلمان و دولت شاهنشاهی ایران به امضا رسیده و با در نظر گرفتن اینکه مناقصه مربوط به طرح مذکور در بند ۱ ماده اول موافقتنامه بنا به عللی که ذیلاً ذکر خواهد شد صورت نخواهد گرفت. این جانب پیشنهاد می نماید که به شرح زیر توافق به عمل آید:

«طرفین موافقت می کنند که از انجام مناقصه در کشور جمهوری فدرال آلمان برای طرح مورد اشاره در بند ۱ ماده ۱ موافقتنامه به این سبب که مقام ذی ربط ایرانی قبلاً قرارداد مربوط را از نظر تسریع در اجرای طرح مذکور با یک شرکت آلمانی منعقد نموده است، خودداری ورزند.»

در صورت موافقت جناب عالی این جانب پیشنهاد می نماید که این نامه و پاسخ جناب عالی جزء لاینفک موافقتنامه تلقی گردیده و همراه با این موافقتنامه در تاریخ ... به موقع اجرا گذارده شود.

متمنی است مراتب احترامات فائقه را بپذیرید.

۵. نامه مدیرعامل سازمان برنامه به سفارت آلمان

جناب آقای دکتر باخ

سفیر دولت جمهوری فدرال آلمان

عطف به نامه مورخ ۲۲ آوریل ۱۹۶۸ جناب عالی در مورد ماده ششم موافقتنامه درباره کمک مالی منعقد در تاریخ دوم اردیبهشت ۱۳۴۷ بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان مفتخر است که از طرف دولت شاهنشاهی ایران پیشنهاد جناب عالی را به شرح زیر مورد تأیید قرار دهد.

«به علت اینکه مقامات مربوط ایرانی از نظر تسریع در اجرای طرح قبلاً قراردادی با یک شرکت آلمانی در مورد طرح مندرج در بند ۱ ماده ۱ موافقتنامه منعقد نموده اند، طرفین این موافقتنامه نسبت به ترک مناقصه در این مورد در داخل کشور جمهوری فدرال آلمان توافق می نمایند.

موافقت می شود که نامه جناب عالی و این نامه جزء لاینفک موافقتنامه تلقی

گردد.

متمنی است مراتب احترامات فائقه این جانب را بپذیرید.

صفی اصفیا

۱۷. موافقتنامه همکاری فنی

۱. متن موافقتنامه

موافقتنامه

بین

دولت شاهنشاهی ایران

و

دولت جمهوری فدرال آلمان

در باره همکاری فنی

دولت شاهنشاهی ایران

و

دولت جمهوری فدرال آلمان

بر اساس مناسبات دوستانه موجود بین دو کشور و مردمان آن،

و

نظر به اشتیاق طرفین به تحکیم این مناسبات و با توجه به علاقه مشترک آنان به

تشویق و توسعه اقتصادی و فنی کشورهای خود

و

با وقوف به منافعی که از همکاری‌های فنی نزدیکتر برای دو کشور حاصل

خواهد شد، به شرح زیر موافقت نمود:

ماده ۱

۱. طرفین متعاهدین اهتمام خواهند کرد که در امور فنی با یکدیگر یاری و

همکاری کنند.

۲. الف) این همکاری بر اصل مشارکت مبتنی خواهد بود و هریک از طرفین با

بذل کمکهای مالی و غیره موجبات اجرای توافقات مقرر در بند ۳ این ماده را فراهم خواهد ساخت.

ب) درباره دیگر کمکهای مربوط به مشارکت که مشمول مقررات این موافقتنامه

یا مفاد توافقات مقرر در بند ۳ این ماده نباشد، طرفین به اقتضای مورد توافق خواهند

کرد.

۳. طرفین متعاهدین براساس این موافقتنامه در مورد هر یک از طرحهای مربوط به همکاری‌های فنی، توافقی‌های ویژه‌ای به عمل خواهند آورد.

ماده ۲

چنین همکاری فنی ممکن است مقرر دارد که دولت جمهوری فدرال آلمان به تقاضای دولت شاهنشاهی ایران:

۱. مدارس و کارگاههای آموزشی و مراکز تعلیماتی و نیز مؤسسات صنعتی نمونه در ایران تأسیس کند و معلمان و متخصصین آلمانی اعزام دارد و وسایل و تجهیزات فراهم آورد.

۲. مشاورینی را مأمور کند که در زمینه طرحهای ویژه مطالعاتی به عمل آورند.

۳. کارشناسانی را برای انجام کارهای ویژه به ایران اعزام تجهیزات و لوازم کارشان را تأمین کند.

۴. مستشارانی را در اختیار دولت شاهنشاهی ایران قرار دهد.

ماده ۳

در کادر همکاری فنی دولت جمهوری فدرال آلمان اهتمام خواهد نمود که:

۱. بورسهای تعلیمات فنی در مؤسسات آلمانی در اختیار دانشجوی ایرانی بگذارد.

۲. موجبات کارآموزی کارآموزان ایرانی را در مدارس حرفه‌ای و مؤسسات صنعتی آلمان فراهم سازد.

۳. موجبات کارآموزی یا کارآموزی دامنه‌دارتر معلمان و متخصصین ایرانی را در جمهوری فدرال آلمان تأمین کند.

۴. همکاران ایرانی متخصصین آلمانی را تحت کارآموزی لازم قرار دهد تا بتواند در مورد طرحهایی که در دست اجراست به موقع خود جانشین متخصصین آلمانی شوند.

ماده ۴

در کادر همکاری فنی و به اقتضای ضرورت هر مورد دولت شاهنشاهی ایران:

۱. برای اجرای طرحها، زمین و ساختمانهای لازم منجمله لوازم و اثاثیه ساختمانهایی را که از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان تهیه نمی شود، فراهم خواهد نمود.

۲. الف) اقلام وسایل و تجهیزات و سایر کالاهایی را که دولت جمهوری فدرال آلمان در اجرای طرحها به ایران تحویل می دهد و پس از ورود به خاک ایران متعلق به ایران خواهد شد، همان طور که در قوانین ایران پیش بینی شده است از پرداخت حقوق گمرکی و سایر عوارض و مالیاتها معاف خواهد کرد و عوارض بندر و هزینه حمل و نقل و هزینه بیمه کالاهای مذکور و نیز مخارج دیگری را که از بندر ورود الی مقصد به آن تعلق گیرد، به عهده خواهد گرفت.

ب) پرداخت عوارض بندری و حقوق گمرکی و مخارج حمل نقل و بیمه از بندر ورود الی مقصد و نیز سایر مخارج و عوارض را به کالاهایی که دولت جمهوری فدرال آلمان به منظور استفاده موقت در یک طرح به ایران تحویل می دهد، به عهده خواهد گرفت و در چنین موردی ممکن است پرداخت این قبیل عوارض و مخارج را مؤسسات ذی نفع ایرانی عهده دار شوند.

ج) تعیین اینکه آیا وسایل و تجهیزات و کالاها مشمول جزء الف یا ب این بند تلقی خواهد شد، منوط به ترتیبات مخصوصی است که طبق بند ۳ ماده ۱ این موافقتنامه به عمل آمده است.

۳. پرداخت هزینه بهره برداری و نگهداری طرحها را عهده دار خواهد شد.

۴. کارمندان کمکی ایرانی را که مورد نیاز باشند، فراهم خواهد کرد.

۵. مراقبت خواهد کرد که همکاران ایرانی مناسبی برای متخصصین آلمانی انتخاب شوند تا در موقع مقتضی جانشین متخصصین آلمانی گردند در مواردی که قرار شود این همکاران ایرانی در جمهوری فدرال آلمان دوره کارآموزی طی کنند، دولت شاهنشاهی ایران در فرصت مناسب عده کافی داوطلب کارآموزی معرفی خواهد کرد. این کارآموزان فقط از میان آن عده معرفی خواهند شد که تعهد سپرده باشند در بازگشت به ایران حداقل مدت پنج سال مرجحاً در طرح مربوط به کار بپردازند.

ماده ۵

۱. در کادر همکاری فنی و با توجه به مقررات ماده ۲ موافقتنامه حاضر، دولت

شاهنشاهی ایران:

(الف) متخصصین آلمانی را از پرداخت مالیات بر حقوقی که در ازای انجام خدمت طبق این موافقتنامه از منابع آلمانی دریافت می دارند، معاف خواهد داشت.

(ب) متخصصین آلمانی را که از منابع ایرانی حقوقی دریافت نمی دارند از پرداخت هزینه های مربوط به صدور پروانه کار از طرف مقامات ذی صلاحیت ایرانی معاف خواهد نمود.

(ج) متخصصین آلمانی را از پرداخت حقوق و عوارض گمرکی و دیگر حقوقی وارداتی و همچنین سود بازرگانی بابت لوازم شخصی و اثاثیه منزل که جهت استفاده و رفع احتیاجات متخصصین و خانواده آنها در استقرار اولیه به ایران وارد می گردد، معاف خواهد کرد.

(د) متخصصین آلمانی را از پرداخت حقوق و عوارض گمرکی و سایر حقوق وارداتی و سود بازرگانی و همچنین عوارض دولتی و شهرداری بابت یک دستگاه اتومبیل سواری که برای استفاده شخصی به ایران وارد می کنند، معاف خواهد نمود.

۲. همسر و فرزندان و منسوبین درجه اول به مفهوم قوانین ایران که تحت تکفل متخصصین باشند، اعضای خانواده او محسوب خواهند شد.

۲. لوازم شخصی و اثاثیه منزل متخصص آلمانی با وضع و احتیاجات وی در طول مدت انجام وظایفی که طبق مفاد این موافقتنامه به او محول می شود، متناسب باشد. لوازم و اثاثیه مزبور باید قبل یا حداکثر شش ماه پس از ورود متخصص یا اعضای خانواده او به ایران وارد کشور شود.

۴. هرگاه وسایل و اثاثیه ای که به موجب جزء ج و د این ماده وارد شده در ایران به دیگری منتقل یا فروخته شود متخصص آلمانی ملزم است کلیه حقوق و عوارض گمرکی و سایر حقوق وارداتی و سود بازرگانی و عوارض دولتی و همچنین سایر مخارج و هزینه های متعلقه را طبق مقررات جاری مربوطه بپردازد.

ماده ۶

۱. در کادر همکاری فنی و طبق مقررات ماده ۲ موافقتنامه حاضر دولت

شاهنشاهی ایران:

(الف) به متخصصین آلمانی و افراد خانواده آنها در مدت مأموریتشان اجازه

خواهد داد در هر موقع طبق مقررات جاریه، به کشور وارد یا از آن خارج شوند و نیز پروانه اقامت لازم جهت آنان صادر خواهد نمود.

(ب) وضع حقوقی و وظایف متخصصین را در پروانه اقامت آنان تأیید خواهد نمود.

۲. متخصصین آلمانی به هیچ نوع فعالیتی غیر از آنچه در موافقتنامه حاضر پیش‌بینی شده است، مبادرت نخواهند نمود و همچنین هیچیک از افراد خانواده آنها بدون کسب موافقت قبلی دولت شاهنشاهی ایران در شرکتها و مؤسسات خصوصی و یا نزد افراد قبول اشتغال نخواهند کرد.

ماده ۷

مفاد این موافقتنامه حاضر با اصلاحات لازم حسب مورد — شامل متخصصین آلمانی که هنگام لازم‌الاجرا شدن این موافقتنامه در کادر همکاری فنی بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان مشغول بکار می‌باشند — خواهد گردید.

ماده ۸

موافقتنامه حاضر در مورد «لاند» برلن نیز مجری خواهد بود مگر آنکه دولت جمهوری فدرال آلمان ظرف سه ماه از تاریخ اجرای موافقتنامه خلاف آن را به دولت شاهنشاهی ایران اعلام دارد.

ماده ۹

۱. این موافقتنامه از تاریخی که دولت شاهنشاهی ایران به دولت جمهوری فدرال آلمان اعلام کند، که تشریفات تصویب آن طبق قوانین اساسی ایران انجام شده است، به مرحله اجرا درخواهد آمد و مدت اعتبار آن پنج سال خواهد بود.

۲. این موافقتنامه به طور ضمنی برای دوره‌های متوالی یک ساله تمدید خواهد شد، مگر آنکه هر یک از طرفین متعاهدین شش ماه قبل از انقضای آن فسخ موافقتنامه را کتباً اعلام بدارد.

۳. حتی پس از انقضای موافقتنامه حاضر — کلیه طرحهای همکاری فنی که پیش از انقضای موافقتنامه شروع شده باشد — تا زمان انجام همچنان مشمول مفاد

موافقتنامه خواهد بود، مگر آنکه طرفین به نحو دیگری توافق نمایند.

این موافقتنامه در تاریخ ۱۳۹۷/۸/۱۶ در بن درشش متن اصلی که دو متن به زبان آلمانی و دو متن فارسی و دو متن انگلیسی است، تنظیم گردید، در صورت اختلاف در تفسیر بین متون آلمانی و فارسی، متن انگلیسی نافذ خواهد بود.

از طرف دولت جمهوری

از طرف دولت شاهنشاهی

فدرال آلمان

ایران

امضا

امضا

۲. نامهٔ معاونت وزارت خارجهٔ آلمان به سفیر ایران

۱۳۴۷/۸/۱۶

عالی جناب

افتخار دارم به موافقتنامهٔ همکاری فنی که امروز بین دولتين متبوع ما به امضاء رسيد، عطف نموده و در مورد مادهٔ ۵ موافقتنامه مزبور از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان، انعقاد ترتيبات زیر را پيشنهاده نمايد:

دولت شاهنشاهی ایران:

۱. پرداخت اجاره بها و هزینه نگهداری منازل مبيله مناسب برای متخصصين آلمانی و خانواده هایشان را تقبل خواهد کرد.

۲. پرداخت هزینه سفرهای موافقت شدهٔ مأموریتی متخصصين آلمانی را در ایران تقبل خواهد نمود یا علاوه بر واریز مخارج مسافرت و حمل اثاثیه، فوق العادهٔ روزانهٔ مناسبی به آنها پرداخت خواهد کرد.

۳. حقوقی گمرکی و سود بازرگانی و دیگر عوارض وارداتی را که متخصصين آلمانی برای ورود کالاهای مصرفی خود می پردازند تا معادل مبلغ دویست مارک آلمان در ماه و چنانچه متخصص آلمانی در ایران دارای خانواده باشد، معادل یکصد مارک آلمان نیز علاوه بر آن — در مقابل ارائه اسناد مربوطه به متخصصين مزبور مسترد خواهد کرد.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با این پيشنهاده موافق باشد، توصیه می نماید که این یادداشت و یادداشت جوابیهٔ آنجناب، به منزلهٔ ترتيبات بین دولتين متبوع ما که جزء لاینفک موافقتنامهٔ مذکور در فوق است تلقی شود و همزمان با موافقتنامه به مرحلهٔ اجرا درآید.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

گئورگ - فردیناند دوکویتز

معاون وزارت امور خارجهٔ جمهوری فدرال آلمان

۳. اعلام توافق سفیر ایران با نامه معاونت وزارت امور خارجه آلمان

عالی جناب

افتخار دارم وصول نامه مورخ ۱۳۴۷/۸/۱۶ آن جناب را به شرح زیر اعلام:
«افتخار دارم به موافقتنامه همکاری فنی که امروز بین دولتين متبوع ما به امضاء رسید، عطف نموده و در مورد ماده ۵ موافقتنامه مزبور از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان انعقاد ترتیبات زیر را پیشنهاد نماید.
دولت شاهنشاهی ایران:

۱. پرداخت اجاره بها و هزینه نگهداری منازل مبله مناسب برای متخصصین آلمانی و خانواده هایشان را تقبل خواهد کرد.

۲. پرداخت هزینه سفرهای موافقت شده مأموریتی متخصصین آلمانی را در ایران تقبل خواهد کرد یا علاوه بر واریز مخارج مسافرت و حمل اثاثیه، فوق العاده روزانه مناسبی به آنها پرداخت خواهد کرد.

۳. حقوق گمرکی و سود بازرگانی و دیگر عوارض وارداتی را که متخصصین آلمانی برای ورود کالاهای مصرفی خود می پردازند تا معادل مبلغ دو یست مارک آلمان در ماه و چنانچه متخصص آلمانی در ایران دارای خانواده باشد، معادل یکصد مارک آلمان نیز علاوه بر آن— در مقابل ارائه اسناد مربوطه به متخصصین مزبور مسترد خواهد کرد.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با این پیشنهاد موافق باشد، توصیه می نماید که این یادداشت و یادداشت جوابیه آن جناب، به منزله ترتیبات بین دولتين متبوع ما که جزء لاینفک موافقتنامه مذکور در فوق است، تلقی شود و همزمان با موافقتنامه به مرحله اجرا درآید.

و با مفاد آن موافقت نماید.»

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

سپهبد مظفر مالک

سفیر شاهنشاه آریامهر در جمهوری فدرال آلمان

۴. نامه معاونت وزارت خارجه آلمان به سفیر ایران

محرمانه

۱۳۴۷/۸/۱۶

عالی جناب

افتخار دارم به مذاکراتی که بین وزارت امور خارجه شاهنشاهی ایران و سفارت جمهوری فدرال آلمان در تهران صورت گرفته و امروز منتهی به امضای موافقتنامه همکاری فنی بین دولت جمهوری فدرال آلمان و دولت شاهنشاهی ایران شده است، عطف نموده و از طرف دولت متبوع خود انعقاد ترتیبات زیر را پیشنهاد نماید:

۱. هرگاه دولت جمهوری فدرال آلمان در اجرای موافقتنامه مذکور در فوق معلمین و متخصصین و مشاورین و کارشناسان و مستشاران آلمانی (که از این پس متخصصین آلمانی خوانده می شوند) به ایران اعزام دارد، دولت شاهنشاهی ایران به عنوان کمک براساس مشارکت - مخارج زیر را که از اعزام متخصصین آلمانی ناشی می شود، به عهده خواهد گرفت:

پرداخت حق بیمه مربوط به مسئولیتهای حقوقی برای هر ماه اقامت رسمی هر یکی از متخصصین آلمانی در ایران - طبق قرارداد بیمه ای که بین «انجمن آلمانی برای تشویق کشورهای در حال رشد» واقع در فرانکفورت ماین به عنوان بیمه گذار و شرکت بیمه یورک شایر با مسئولیت محدود واقع در لندن - برای هر یک از متخصصین منعقد می گردد. این بیمه براساس قرارداد بیمه مزبور مسئولیتهای قانونی حقوقی خسارات ناشیه از غفلت متخصصین آلمانی به سبب انجام وظایف طبق موافقتنامه مذکور در فوق را حداکثر تا مبلغ ۷۵۰۰۰۰ (هفتصد و پنجاه هزار) مارک در مورد خسارات وارده برای اشخاص و حداکثر مبلغ ۵۰۰,۰۰۰ (پانصد هزار) مارک در مورد خسارات وارده بر اموال شامل خواهد شد. انجمن آلمانی فوق الذکر باید حق بیمه را قبلاً بپردازد و سپس قبوض مربوطه را مرجحاً تا تاریخ ۳۰ ژوئن و ۳۱ دسامبر هر سال (شش ماهه) به مؤسسه ایرانی دریافت کننده، مربوطه ارائه داده وجوه پرداختی را دریافت دارد.

بازپرداخت وجوه پرداختی بابت حق بیمه باید به محض ارائه قبوض به ارزی که انجمن آلمانی حق بیمه را به آن پرداخت نموده است، صورت پذیرد.

دولت شاهنشاهی ایران کلیه مساعدتهای ممکنه را در حدود تسهیلاتی که در

اختیار دارد، نسبت به متخصصین آلمانی در انجام وظایفی که طبق موافقتنامه مذکور در فوق به آنها محول شده است، مبذول خواهد کرد.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با این پیشنهاد موافق باشد، توصیه می نماید که این یادداشت و یادداشت جوابیه آن جناب جزء لاینفک موافقتنامه تلقی گردد و همزمان با موافقتنامه به مرحله اجرا درآید.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

گئورک — فردیناند دوکویتز

معاون وزارت امور خارجه جمهوری فدرال آلمان

۵. اعلام توافق سفیر ایران با نامه معاونت وزارت خارجه آلمان

عالی جناب

افتخار دارم وصول نامه مورخ ۱۳۴۷/۸/۱۶ آن جناب را به شرح زیر اعلام: «افتخار دارم به مذاکراتی که بین وزارت امور خارجه شاهنشاهی ایران و سفارت جمهوری فدرال آلمان در تهران صورت گرفته و امروز منتهی به امضای موافقتنامه همکاری فنی بین دولت جمهوری فدرال آلمان و دولت شاهنشاهی ایران شده است عطف نموده و از طرف دولت متبوع خود انعقاد ترتیبات زیر را پیشنهاد نماید:

۱. هرگاه دولت جمهوری فدرال آلمان در اجرای موافقتنامه مذکور در فوق معلمین و متخصصین و مشاورین و کارشناسان و مستشاران آلمانی (که از این پس متخصصین آلمانی خوانده می شوند) به ایران اعزام دارد، دولت شاهنشاهی ایران به عنوان کمک براساس مشارکت، مخارج زیر را که از اعزام متخصصین آلمانی ناشی می شود به عهده خواهد گرفت:

پرداخت حق بیمه مربوط به مسئولیت های حقوقی برای هر ماه اقامت رسمی هر یک از متخصصین آلمانی در ایران - طبق قرارداد بیمه ای که بین انجمن آلمانی برای تشویق کشورهای در حال رشد واقع در فرانکفورت ماین به عنوان بیمه گذار و شرکت بیمه یورک شایر با مسئولیت محدود واقع در لندن، برای هر یک از متخصصین منعقد می گردد. این بیمه براساس قرارداد بیمه مزبور مسئولیتهای قانونی حقوقی خسارات ناشیه از غفلت متخصصین آلمانی سبب انجام وظایف طبق موافقتنامه مذکور در فوق را حداکثر تا مبلغ ۷۵۰,۰۰۰ (هفتصد و پنجاه هزار) در مورد خسارات وارده بر اشخاص و حداکثر تا مبلغ ۵۰۰,۰۰۰ (پانصد هزار) مارک در مورد خسارات وارده بر اموال، شامل خواهد شد.

انجمن آلمانی فوق الذکر باید حق بیمه را قبلاً بپردازد و سپس قبوض مربوطه را مرجحاً تا تاریخ ۳۰ ژوئن و ۳۱ دسامبر هر سال (شش ماهه) به مؤسسه ایرانی دریافت کننده مربوطه ارائه داده وجوه پرداختی را دریافت دارد. بازپرداخت وجوه پرداختی بابت حق بیمه باید به محض ارائه قبوض به ارزی که انجمن آلمانی حق بیمه را به آن پرداخت نموده است، صورت پذیرد.

دولت شاهنشاهی ایران کلیه مساعدتهای ممکن را در حدود تسهیلاتی که در اختیار دارد، نسبت به متخصصین آلمانی در انجام وظایفی که طبق موافقتنامه مذکور در

فوق به آنها محول شده است، مبذول خواهد کرد.
چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با این پیشنهاد موافق باشد، توصیه می نماید که
این یادداشت و یادداشت جوابیه آن جناب جزء لاینفک موافقتنامه تلقی گردد و همزمان
با موافقتنامه به مرحله اجرا درآید.» و با مفاد آن موافقت نماید.
موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

سپهبد مظفر مالک

سفیر شاهنشاهی آریامهر در جمهوری فدرال آلمان

۱۸. قرارداد اجتناب از اخذ مالیات مضاعف

قرارداد

بین ایران و جمهوری فدرال آلمان
به منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف از درآمد و ثروت
اعلی حضرت همایون شاهنشاه ایران

و

حضرت رئیس جمهوری فدرال آلمان
با تمایل به تحکیم مراتب دوستی بین دو دولت مصمم شدند قراردادی به منظور
اجتناب از اخذ مالیات مضاعف از درآمد و ثروت منعقد نمایند و به این منظور نمایندگان
تام الاختیار خود را به شرح زیر تعیین نمودند:

اعلی حضرت همایون شاهنشاه
تیمسار سپهبد مظفر مالک
ایران
سفیر شاهنشاه آریامهر در جمهوری فدرال آلمان

حضرت رئیس جمهوری فدرال
آلمان
و
آقای گئورک فردیناند دوکویتز
معاون وزارت امور خارجه جمهوری فدرال آلمان

و
معاون وزارت دارایی جمهوری فدرال آلمان
و این نمایندگان بعد از مبادله اختیارنامه هایی که در کمال صحت و اعتبار بود
نسبت به مواد زیر توافق نمودند:

ماده ۱

۱. قرارداد حاضر ناظر به اشخاصی است که مقیم قلمرو یکی از دو دولت یا
مقیم قلمرو هر دو دولت متعاقد باشند.

۲. این قرارداد نسبت به انواع درآمدهای ناشی از فعالیتهای انجام شده در ایران
که به موجب قوانین خاص ایران در مورد قراردادهای مربوط به مواد نفتی و مشتقات آن
به تصویب رسیده است و همچنین نسبت به ثروتهایی که برای این گونه فعالیتها به کار
رفته است، جاری نخواهد بود.

ماده ۲

۱. این قرارداد بدون توجه به نحوه وصول ناظر بر مالیاتهای بردرآمد و ثروتی است که به حساب هر یک از دولتهای متعاقد و لاندها و یا تقسیمات سیاسی و یا مقامات محلی آن وصول می شود.

۲. مالیاتهای بردرآمد و ثروت شامل مالیاتهایی است که از مجموع درآمد یا ثروت و یا از هر یک از منابع درآمد یا ثروت وصول می شود، از جمله مالیات بر منافع حاصل از انتقالات اموال منقول یا غیر منقول و یا مالیات بر کل مبلغ پرداختی مؤسسات بابت مزد و همچنین مالیات بر ترقی بها.

۳. مالیاتهای فعلی که بخصوص موضوع این قرارداد هستند عبارتند از:
(۱) در مورد دولت شاهنشاهی ایران:

مالیات بردرآمد از جمله مالیاتهای اضافی موضوع قانون مالیات بردرآمد که از این به بعد «مالیات ایران» نامیده خواهد شد.

۲. در مورد دولت جمهوری فدرال آلمان:

الف) مالیات بردرآمد اشخاص حقیقی یا شرکتهای

ب) مالیات بر ثروت

پ) مالیات حق کسب

که از این به بعد «مالیات آلمان» نامیده خواهد شد.

۴. این قرارداد نسبت به مالیاتهایی که در آینده به مالیاتهای فعلی اضافه شوند در صورتی که نوعاً نظیر و مشابه آنها باشند و یا بجای آنها وضع شوند نیز جاری خواهد بود.

ماده ۳

۱. از نظر این قرارداد جز در مواردی که مفاد عبارت مفهوم دیگری ایجاب

نماید:

الف) اصطلاح «ایران» اطلاق می شود به قلمرو دولت شاهنشاهی ایران.

ب) اصطلاح «جمهوری فدرال آلمان» اطلاق می شود به قلمرو حکومت قانون

اساسی جمهوری فدرال آلمان.

پ) اصطلاحات «یک دولت متعاقد» و «دولت متعاقد دیگر» اطلاق

می شود، حسب مورد به دولت شاهنشاهی ایران یا دولت جمهوری فدرال آلمان.

ت) اصطلاح «شخص» اطلاق می‌شود به اشخاص حقیقی و شرکتهای و هر نوعی دیگر از جمعیت‌های اشخاص.

ث) اصطلاح «شرکت» اطلاق می‌شود به هر شخص حقوقی یا هر واحدی که از لحاظ مالیاتی در حکم شخص حقوقی تلقی گردد.

ج) اصطلاحات «مؤسسه یک دولت متعاهد» و «مؤسسه دولت متعاهد دیگر» به ترتیب اطلاق می‌شود به مؤسسه‌ای که وسیله مقیم قلمرو یک دولت متعاهد و مؤسسه‌ای که وسیله مقیم قلمرو دولت متعاهد دیگر بهره‌برداری می‌شود.

چ) اصطلاح «اتباع» اطلاق می‌شود به:

الف - الف) در مورد ایران کلیه اشخاص حقیقی که دارای تابعیت ایران می‌باشند و همچنین کلیه اشخاص حقوقی و شرکتهای اشخاص و جمعیت‌هایی که طبق مقررات جاری ایران تأسیس شده است.

ب - ب) در مورد جمهوری فدرال آلمان کلیه افراد آلمانی به مفهوم مفاد بند یک ماده ۱۱۶ قانون اساسی جمهوری فدرال آلمان و همچنین کلیه اشخاص حقوقی و شرکتهای اشخاص و جمعیت‌هایی که طبق مقررات جاری جمهوری فدرال آلمان تأسیس شده است.

ح) اصطلاح «مقام صلاحیتدار» اطلاق می‌شود به:

الف - الف) در مورد ایران وزیر دارایی ایران.

ب - ب) در مورد جمهوری فدرال آلمان، وزیر دارایی آلمان.

۲. در اجرای این قرارداد توسط هر یک از دول متعاهد هر اصطلاحی که در این قرارداد به نحو خاص تعریف نشده باشد، دارای معنایی خواهد بود که از قوانین جاری مربوط به مالیات‌های موضوع این قرارداد در قلمرو آن دولت استنباط می‌شود، مگر آنکه مفاد عبارت تعبیر دیگری را ایجاب نماید.

ماده ۴

۱. از نظر این قرارداد اصطلاح «مقیم قلمرو یک دولت متعاهد» به هر شخصی اطلاق می‌شود که به موجب مقررات دولت مذکور به سبب سکونت یا اقامت یا محل اداره یا حسب سایر ضوابط مشابه، مشمول مالیات آن دولت می‌باشد.

۲. هرگاه حسب مفاد بند ۱ یک شخص حقیقی مقیم قلمرو هر دو دولت

متعاقد تلقی شود، مورد به ترتیب زیر حل و فصل می شود:

الف) این شخص مقیم قلمرو دولت متعاهدی تلقی می شود که در آنجا محل سکونت دائمی در اختیار دارد.

هرگاه این شخص در قلمرو هر دو دولت متعاقد محل سکونت دائمی در اختیار داشته باشد، در این صورت مقیم قلمرو دولت متعاهدی تلقی می شود که با آن دارای روابط شخصی و اقتصادی نزدیکتری است (مرکز منافع حیاتی).

ب) اگر نتوان دولت متعاهدی را که این شخص در قلمرو آن دارای مرکز منافع حیاتی است مشخص نمود یا اینکه در قلمرو هیچیک از دو دولت متعاقد محل سکونت دائمی در اختیار نداشته باشد، مقیم قلمرو دولت متعاهدی تلقی می شود که معمولاً در آنجا به سر می برد.

پ) اگر این شخص معمولاً در قلمرو هر دو دولت متعاقد به سر ببرد و یا اینکه در هیچیک از آن دو به سر نبرد مقیم قلمرو دولت متعاهدی تلقی می شود که تابعیت آن را دارد.

ت) اگر این شخص دارای تابعیت هر دو دولت متعاقد باشد یا تابعیت هیچیک از آن دو را دارا نباشد، مقامات صلاحیتدار دو دولت متعاقد موضوع را با موافقت یکدیگر حل و فصل می کنند.

۳. هرگاه حسب مفاد بند ۱ شخصی غیر از شخص حقیقی مقیم قلمرو هر دو دولت متعاقد تلقی شود، این شخص مقیم قلمرو دولت متعاهدی شناخته می شود که محل اداره واقعی آن در آنجا قرار دارد.

ماده ۵

۱. از نظر این قرارداد اصطلاح «پایگاه ثابت» اطلاق می شود به تأسیسات ثابت امور که مؤسسه فعالیت خود را کلاً یا جزئاً در آن انجام می دهد.

۲. اصطلاح پایگاه ثابت بالاخص به موارد زیر اطلاق می شود:

الف) محل اداره؛

ب) شعبه؛

پ) فروشگاه؛

ت) دفتر؛

ث) کارخانه؛

ج) کارگاه؛

چ) معدن و یا هر محل دیگر استخراج منابع طبیعی؛

ح) کارگاه ساختمانی یا نصب در صورتی که مدت استقرار آن از شش ماه تجاوز ننماید.

۳. موارد زیر پایگاه ثابت تلقی نمی شود:

الف) تأسیساتی که منحصرأ به منظور انبار یا نمایش یا تحویل کالاهای متعلق به مؤسسه مورد استفاده قرار می گیرد.

ب) کالای متعلق به مؤسسه که منحصرأ به منظور انبار یا نمایش یا تحویل نگهداری می شود.

پ) کالای متعلق به مؤسسه که منحصرأ به منظور تغییر شکل دادن توسط مؤسسه دیگر نگهداری می شود.

ت) تأسیسات ثابت امور که منحصرأ به منظور خرید کالا یا جمع آوری اطلاعات برای مؤسسه مورد استفاده قرار می گیرد.

ث) تأسیسات ثابت امور که منحصرأ به منظور تبلیغات تجاری یا کسب اطلاعات یا تحقیقات علمی یا فعالیتهای مشابه که جنبه مقدماتی یا فرعی برای مؤسسه داشته باشد، مورد استفاده قرار می گیرد.

۴. شخصی که در قلمرو یک دولت متعاهد به حساب مؤسسه دولت متعاهد دیگر عمل می کند (غیر از عاملی که دارای وضع مستقل است و در بند ۵ به آن اشاره شده است) به شرطی که در قلمرو دولت اول دارای اختیاراتی باشد که عادتاً قراردادهایی را به نام مؤسسه منعقد نماید در قلمرو این دولت پایگاه ثابت تلقی می شود، مگر اینکه فعالیت این شخص منحصر به خرید کالا برای مؤسسه باشد.

۵. به صرف اینکه مؤسسه یک دولت متعاهد در قلمرو دولت متعاهد دیگر به وسیله دلال یا حق العملکار یا هر واسطه دیگری که دارای وضع مستقلی است فعالیت نماید، دارنده پایگاه تلقی نمی گردد، مشروط بر اینکه عملیات اشخاص مذکور در حدود معمول فعالیت خود آنها باشد.

۶. به صرف اینکه شرکت مقیم قلمرو یک دولت متعاهد شرکتی را که مقیم قلمرو دولت متعاهد دیگر می باشد یا در قلمرو آن دولت فعالیت می کند (خواه به وسیله

یک پایگاه ثابت و خواه بدون آن)، کنترل کند یا به وسیله آن کنترل شود، خود به خود کافی نخواهد بود که یکی از آنها پایگاه ثابت دیگری تلقی شود.

ماده ۶

۱. درآمدهای حاصل از اموال غیرمنقول مشمول مالیات دولت متعاهدی است که مال غیرمنقول در قلمرو آن واقع است.
۲. اصطلاح اموال غیرمنقول طبق قوانین دولت متعاهد تعریف می شود که اموال در قلمرو آن دولت واقع است. این اصطلاح در هر حال ملحقات اموال غیرمنقول و وسایل و حیوانات مربوط به بهره برداری های کشاورزی یا جنگلی و حقوقی که طبق مقررات حقوق خصوصی مربوط به مالکیت ارضی باشد و حق انتفاع از اموال غیرمنقول و همچنین حق الامتیاز ثابت و یا غیرثابت مربوط به بهره برداری یا واگذاری حق بهره برداری از معادن و چشمه ها و سایر منابع ارضی را شامل می شود - سفینه ها، کشتی ها و وسایط نقلیه هوایی، اموال غیرمنقول تلقی نمی شوند.
۳. مقررات بند ۱ نسبت به درآمدهای حاصل از بهره برداری مستقیم یا اجازه یا مزارعه یا هر شکل دیگر بهره برداری از اموال غیرمنقول جاری است.
۴. مقررات بند ۱ و ۳ نسبت به درآمدهای حاصل از اموال غیرمنقول متعلق به یک مؤسسه یا مورد استفاده یک شغل آزاد نیز جاری است.

ماده ۷

۱. منافع مؤسسه یک دولت متعاهد فقط مشمول مالیات همان دولت است، مگر آنکه مؤسسه مذکور فعالیت خود را در قلمرو دولت متعاهد دیگر وسیله یک پایگاه ثابت واقع در قلمرو آن دولت انجام دهد که در این صورت منافع مؤسسه فقط تا حدودی که مربوط به پایگاه ثابت مذکور باشد، مشمول مالیات دولت دیگر خواهد بود.
۲. در صورتی که مؤسسه یک دولت متعاهد فعالیت خود را در قلمرو دولت متعاهد دیگر وسیله یک پایگاه ثابت واقع در قلمرو آن دولت انجام دهد، در هر یک از دو دولت متعاهد منافع برای پایگاه ثابت منظور می شود که اگر این پایگاه ثابت مستقل می بود و مانند یک مؤسسه مشخص و مجزی از فعالیتهای نظیر یا مشابه در شرایط نظیر یا مشابه آن منابع را تحصیل می نمود.

۳. در محاسبه منافع یک پایگاه ثابت هزینه‌های انجام شده به منظور حصول به مقاصد پایگاه ثابت (از جمله هزینه‌های مدیریت و هزینه‌های عمومی اداری اعم از اینکه در قلمرو دولتی که پایگاه ثابت در آن واقع است و یا در جای دیگر به مصرف رسیده باشد) جزو هزینه‌های قابل قبول محسوب خواهد گردید.

۴. به صرف خرید کالا وسیله پایگاه ثابت، برای مؤسسه منافی از این بابت برای پایگاه ثابت منظور نخواهد شد.

۵. در مواردی که منافع شامل انواع درآمدهایی باشد که جداگانه در سایر مواد این قرارداد حکم آن آمده است، مقررات این ماده تأثیری در مقررات آن مواد نخواهد داشت.

ماده ۸

۱. منافع حاصل از بهره‌برداری کشتی‌ها یا هواپیماها در خطوط بین‌المللی فقط در قلمرو دولت متعاقد که محل اداره واقعی مؤسسه در آن قرارداد، مشمول مالیات می‌باشد.

۲. در صورتی که محل اداره واقعی یک مؤسسه کشتیرانی در عرشه یک سفینه یا کشتی باشد، محل اداره واقعی در قلمرو دولت متعاهدی تلقی می‌شود که بندر وابسته این سفینه یا کشتی در آن واقع است و در صورت نداشتن بندر وابسته در قلمرو دولت متعاهدی تلقی می‌شود که بهره‌بردار سفینه یا کشتی مقیم آن است.

ماده ۹

در صورتی که:

الف) مؤسسه یک دولت متعاقد به طور مستقیم یا غیرمستقیم در اداره یا کنترل یا سرمایه یک مؤسسه دولت متعاقد دیگر شرکت داشته باشد یا؛

ب) همین اشخاص به طور مستقیم یا غیرمستقیم در اداره یا کنترل یا سرمایه مؤسسه یک دولت متعاقد و مؤسسه دولت متعاقد دیگر شرکت داشته باشند.

و در هر یک از دو مورد این دو مؤسسه از لحاظ روابط تجاری یا مالی تحت شرایطی (مورد تراضی یا تحمیلی) با یکدیگر مربوط باشند که این شرایط با شرایطی که ممکن است بین مؤسسات مستقل برقرار شود، متفاوت باشد. در این صورت منافی را که

در صورت فقد این شرط ممکن بود عاید یکی از مؤسسات گردد ولی عملاً به علت وجود همین شرایط عاید نشده است می توان جزء منافع این مؤسسه محسوب و در نتیجه مشمول مالیات نمود.

ماده ۱۰

۱. سود سهامی که شرکت مقیم قلمرو یک دولت متعاقد به شخص مقیم قلمرو دولت متعاقد دیگر پرداخت می نماید، در دولت متعاقد دیگر مشمول مالیات می باشد.
 ۲. مع هذا سود سهام مزبور ممکن است در دولت متعاقدی که شرکت پرداخت کننده سود سهام در قلمرو آن مقیم است براساس مقررات آن دولت مشمول مالیات شود، ولی این مالیات نباید از میزان زیر تجاوز نماید:
 الف) ۱۵٪ کل مبلغ ناویژه سود سهام در صورتی که منتفع شرکته باشد که لا اقل ۲۵٪ سرمایه داری حق رأی شرکت پرداخت کننده سود را مستقیماً در اختیار داشته باشد.

ب) ۲۰٪ کل مبلغ ناویژه سود سهام در تمام موارد دیگر.
 ۳. علی رغم مفاد بند ۲ تا زمانی که جمهوری فدرال آلمان نرخ مالیات بر شرکته در مورد منافع تقسیم شده حداقل ۲۰ واحد کمتر از نرخ مقرر در مورد منافع تقسیم نشده باشد، مالیات متعلقه به سود سهام در جمهوری فدرال آلمان ممکن است به ۲۵٪ کل مبلغ ناویژه سود سهام بالغ گردد، مشروط بر اینکه:
 الف) سود سهام از طرف یک شرکت سرمایه مقیم جمهوری فدرال آلمان پرداخت و توسط یک شرکت مقیم ایران دریافت گردد.

ب) شرکت مقیم ایران به طور مستقیم یا غیرمستقیم لا اقل ۲۵٪ سرمایه داری حق رأی شرکت سرمایه مقیم جمهوری فدرال آلمان را در اختیار داشته باشد.
 ۴. اصطلاح «سود سهام» به نحوی که در این قرارداد به کار رفته است اطلاق می شود. به درآمدهای حاصل از سهام یا سهام منافع یا اسناد سهم منافع یا حق السهم معدن یا حق السهم مؤسس یا سایر حق السهمهای منافع (به استثنای حق السهم مطالبات) و همچنین درآمدهای سایر حق السهمها در جمعیتهای که طبق مقررات مالیاتی دولتی که شرکت تقسیم کننده سود در قلمرو آن مقیم است، مشابه درآمدهای حاصل از سهام تلقی می گردد.

۵. هرگاه منتفع از سود سهام که در قلمرو یکی از دولت متعاقد مقیم است در

قلمرو دولت متعاهد دیگر که شرکت پرداخت کننده سود در آن مقیم است، دارای پایگاه ثابتی باشد که سود مزبور در واقع ناشی از مشارکت آن پایگاه باشد در این صورت مقررات بندهای ۱ تا ۳ این ماده قابل اجرا نبوده و مورد تابع مقررات ماده ۷ خواهد بود.

۶. هرگاه شرکت مقیم قلمرو یک دولت متعاهد منافع یا درآمدی در قلمرو دولت متعاهد دیگر تحصیل نماید، دولت متعاهد دیگر نمی تواند از سود سهام پرداخت شده توسط این شرکت به اشخاصی که مقیم قلمرو این دولت دیگر نیستند یا از منافع تقسیم نشده شرکت مالیات سود سهام یا مالیات منافع تقسیم نشده شرکت وصول نماید ولو اینکه سود سهام پرداختی یا منافع تقسیم نشده کلاً یا جزئاً از منافع یا درآمد حاصل در قلمرو این دولت دیگر تشکیل شده باشد.

ماده ۱۱

۱. بهره حاصل در قلمرو یک دولت متعاهد که به یک شخص مقیم قلمرو دولت متعاهد دیگر پرداخت می شود در دولت متعاهد دیگر مشمول مالیات خواهد بود.

۲. مع هذا بهره مزبور ممکن است در دولت متعاهدی که بهره از آنجا حاصل می شود، بر اساس مقررات آن دولت مشمول مالیات شود ولی این مالیات نباید از ۱۵٪ کل مبلغ ناویژه بهره تجاوز نماید.

۳. بهره حاصل در جمهوری فدرال آلمان که بانک مرکزی ایران در حدود وظایف عمومی خود دریافت می دارد، از مالیات آلمان معاف می باشد. بهره حاصل در ایران که دویچ بوندس بانک یا کردیت انشتالت فورویدراف با و در حدود وظایف عمومی خودشان دریافت می نماید، از مالیات ایران معاف می باشد.

۴. اصطلاح «بهره» به نحوی که در این قرارداد به کار رفته است، اطلاق می شود به درآمدهای حاصل از اوراق اعتباری دولتی، اوراق قرضه اعم از اینکه توأم با تضمین رهنی یا شرط مشارکت در منافع باشد یا نباشد و هر نوع مطالبات و همچنین سایر عایدات یا درآمد حاصله از وجوه وام داده شده به موجب مقررات مالی دولتی که درآمد در قلمرو آن تحصیل شده است.

۵. هرگاه منتفع از بهره که در قلمرو یکی از دول متعاهد مقیم است در قلمرو دولت متعاهد دیگر که بهره در آنجا حاصل می شود، دارای پایگاه ثابتی باشد که بهره مذکور در واقع ناشی از مطالبات آن پایگاه باشد در این صورت مقررات بندهای ۱ تا ۳

این ماده قابل اجرا نبوده و مورد تابع مقررات ماده ۷ خواهد بود.

۶. هرگاه بدهکاری یکی از دول متعاهد یا یک «لاند» یا یکی از تقسیمات سیاسی یا مقامات محلی یا یکی از مقیمین قلمرو آن دولت باشد، بهره متعلقه حاصل در قلمرو این دولت تلقی می شود، مع هذا هرگاه بدهکار در قلمرو یک دولت متعاهد دارای پایگاه ثابتی باشد که قرارداد وام مولد بهره برای آن پایگاه ثابت منعقد شده است و پایگاه ثابت مزبور پرداخت بهره را به عهده داشته باشد، این بهره حاصل در قلمرو دولت متعاهد تلقی می شود که پایگاه ثابت در آنجا واقع است، اعم از اینکه بدهکار بهره مقیم قلمرو آن دولت متعاهد باشد یا نباشد.

۷. هرگاه به سبب روابط خاص موجود بین بدهکار و بستانکار و یا روابط خاصی که هر دوی آنها با اشخاص ثالث دارند مبلغ بهره پرداختی با توجه به طلبی که بهره از آن بابت پرداخت می شود از مبلغی که ممکن بود در صورت فقد چنین روابطی بین بدهکار و بستانکار مقرر گردد بیشتر باشد، مقررات این ماده فقط نسبت به مبلغ اخیر قابل اجراست.

در این صورت مازاد پرداختی با رعایت سایر مقررات این قرارداد طبق مقررات هر یک از دو دولت متعاهد مشمول مالیات خواهد بود.

ماده ۱۲

۱. حق الامتیاز حاصل در قلمرو یک دولت متعاهد که به یک شخص مقیم قلمرو دولت متعاهد دیگر پرداخت می شود در دولت متعاهد دیگر مشمول مالیات خواهد بود.

۲. مع هذا حق الامتیاز مزبور ممکن است در دولت متعاهد دیگر که حق الامتیاز در آنجا حاصل می شود براساس مقررات آن دولت مشمول مالیات شود، ولی این مالیات نباید از ده درصد کل مبلغ ناویژه حق الامتیاز تجاوز نماید.

۳. اصطلاح «حق الامتیاز» به نحوی که در این قرارداد به کار رفته، اطلاق می شود به هر نوع حقوق پرداختی بابت استفاده یا واگذاری حق استفاده از حق ایجاد یک اثر ادبی، هنری یا علمی منجمله فیلم های سینمایی، گواهی ثبت، علامت ساخت یا تجاری، نقشه یا نمونه طرح، فرمول یا طریقه سری و همچنین بابت استفاده یا واگذاری حق استفاده از تجهیزات صنعتی و فنی و تجاری و کشاورزی یا علمی و یا بابت اطلاعات مربوط به تجربیات حاصل در امور صنعتی و فنی و تجاری و کشاورزی یا علمی.

۴. هرگاه منتفع از حق الامتیاز، مقیم قلمرو یک دولت متعاقد باشد و در قلمرو دولت متعاقد دیگر که حق الامتیاز در آن حاصل می شود دارای پایگاه ثابتی باشد که حق الامتیاز مذکور در واقع ناشی از حقوق یا اموال آن پایگاه باشد، در این صورت مقررات بندهای ۱ و ۲ این ماده قابل اجرا نبوده و مورد تابع مقررات ماده ۷ خواهد بود.

۵. هرگاه بدهکاری از دول متعاقد یا یک «لاند» یا مقامات محلی یا یکی از مقیمین قلمرو آن دولت باشد، حق الامتیاز متعلقه حاصل در قلمرو این دولت تلقی می شود. مع هذا هرگاه بدهکار پایگاه ثابتی در قلمرو یک دولت متعاقد داشته باشد که تعهدات موجب حق الامتیاز برای آن پایگاه ثابت ایجاد شده است و پایگاه ثابت مزبور پرداخت حق الامتیاز را عهده دار باشد، این حق الامتیاز حاصل در قلمرو دولت متعهده تلقی می شود که پایگاه ثابت در آن واقع است اعم از اینکه بدهکار حق الامتیاز مقیم قلمرو آن دولت متعاقد باشد یا نباشد.

۶. هرگاه به سبب روابط خاص موجود بین بدهکار و بستانکار یا روابط خاصی که هر دوی آنها با اشخاص ثالث دارند، مبلغ حق الامتیاز پرداخت با توجه به ارزش امتیازی که بابت آن حق الامتیاز پرداخت شده از مبلغی که ممکن بود در صورت فقد چنین روابطی بین بدهکار و بستانکار مقرر گردد بیشتر باشد، مقررات این ماده فقط نسبت به مبلغ اخیر قابل اجرا است. در این صورت مازاد پرداختی با رعایت سایر مقررات این قرارداد طبق مقررات هر یک از دو دولت متعاقد مشمول مالیات خواهد بود و در صورتی که حق الامتیاز بر اساس منافع بدهکار احتساب گردد مازاد پرداختی بر حسب مقررات قبلی در حکم تحصیل سود از پایگاه ثابت بستانکار در قلمرو دولت متعهده که حق الامتیاز در آنجا حاصل می گردد، تلقی می شود و در این صورت مازاد مزبور مشمول مقررات ماده ۷ خواهد بود.

ماده ۱۳

۱. عواید حاصل از نقل و انتقالات اموال غیر منقول به مفهومی که در بند ۲ ماده ۶ تعریف شده است در قلمرو دولت متعهده که این اموال در آنجا واقع است، مشمول مالیات می باشد.

۲. عواید حاصل از نقل و انتقالات اموال منقول موضوع دارایی پایگاه ثابتی که مؤسسه یک دولت متعاقد در قلمرو دولت متعاقد دیگر دارد و عواید حاصل از نقل و

انتقالات اموال منقول تشکیل دهنده محل کار ثابتی که مقیم قلمرو یک دولت متعاهد در قلمرو دولت متعاهد دیگر برای اشتغال به مشاغل آزاد در اختیار دارد، منجمله عواید حاصل از انتقال یکجای آن اموال با پایگاه ثابت (به تنهایی یا ضمن تمام مؤسسه) یا با محل کار ثابت در قلمرو دولت متعاهد دیگر مشمول مالیات می باشد. مع هذا عواید حاصل از نقل و انتقالات اموال منقول منظور در بند ۳ ماده ۲۳ فقط در قلمرو دولت متعاهدی مشمول مالیات است که اموال مورد بحث به موجب مقررات ماده مذکور در آنجا مشمول مالیات می باشد.

۳. عواید حاصل از نقل و انتقالات هر مالی غیر از آنچه در بند ۱ و ۲ مندرج است فقط در قلمرو دولت متعاهدی که واگذار کننده مقیم آن می باشد، مشمول مالیات است.

ماده ۱۴

۱. درآمدهایی که مقیم قلمرو یک دولت متعاهد از مشاغل آزاد یا سایر فعالیتهای مستقل مشابه تحصیل می نماید فقط در قلمرو این دولت مشمول مالیات خواهد بود، مگر اینکه این شخص مقیم در قلمرو دولت متعاهد دیگر برای اشتغال به فعالیت خود محل کار ثابتی به طور عادی در اختیار داشته باشد. در این صورت این نوع درآمدها مشمول مالیات دولت متعاهد دیگر خواهد بود، ولی فقط تا حدودی که مربوط به محل کار ثابت مزبور باشد.

۲. اصطلاح «مشاغل آزاد» بخصوص شامل فعالیتهای مستقل از انواع فعالیتهای علمی، ادبی، هنری، آموزشی یا پرورشی و همچنین فعالیتهای مستقل پزشکان، وکلای دادگستری، مهندسين، معماران، دندان سازان و حسابداران می باشد.

ماده ۱۵

۱. با رعایت مقررات ۱۶ و ۱۸ و ۱۹ مزد و حقوق به معنای اخص و سایر حقوق مشابه که مقیم قلمرو یک دولت متعاهد به سبب خدمت دریافت می دارد فقط در قلمرو این دولت مشمول مالیات می باشد، مگر آنکه کار در قلمرو دولت متعاهد دیگر انجام شود که در این صورت حقوق مذکور در قلمرو دولت متعاهد دیگر مشمول مالیات است.

۲. علی رغم مقررات بند یک حقوق دریافتی مقیم قلمرو یک دولت متعاهد

به سبب خدمتی که در قلمرو دولت متعاهد دیگر انجام شده فقط در قلمرو دولت متعاهد اول مشمول مالیات می باشد، مشروط بر اینکه:

الف) جمع مدت یا مدت‌هایی که منتفع در ظرف سال مالی مربوط در قلمرو دولت متعاهد دیگر به سر برده باشد از ۱۸۳ روز تجاوز نکند و؛

ب) حقوق توسط کارفرما یا به نام کارفرمایی که مقیم قلمرو دولت متعاهد دیگر نیست، پرداخت شده باشد و؛

پ) هزینه حقوق به پایگاه ثابت یا محل کار ثابتی که کارفرما در قلمرو دولت دیگر دارد، تحمیل نشده باشد.

۳. علی رغم مقررات قبلی این ماده حقوق پرداختی به سبب خدمت انجام شده در روی کشتی یا هواپیما در خطوط بین المللی مشمول مالیات دولتی متعاهدی خواهد بود که محل اداره مؤسسه در قلمرو آن دولت واقع است.

ماده ۱۶

سهم منافع و حق حضور و سایر دریافتی های مشابه که مقیم قلمرو یک دولت متعاهد به عنوان عضو هیئت مدیره یا نظارت یک شرکت مقیم قلمرو دولت متعاهد دیگر وصول می نماید، در قلمرو دولت متعاهد دیگر مشمول مالیات می باشد.

ماده ۱۷

علی رغم مقررات مواد ۱۴ و ۱۵ درآمدهایی که نمایندگان حرفه ای از قبیل هنرمندان تئاتر و سینما و رادیو و تلویزیون و موزیسینها و همچنین ورزشکاران از این نوع فعالیت شخصی خود بدست می آورند، در قلمرو دولت متعاهدی که این فعالیتها در آن اجرا می شود، مشمول مالیات است.

ماده ۱۸

با رعایت مقررات بند ۱ ماده ۱۹ مستمری ها و سایر حقوق مشابه که به مقیم قلمرو یک دولت متعاهد بابت خدمات گذشته پرداخت می شود، فقط در قلمرو این دولت مشمول مالیات است.

ماده ۱۹

۱. مزد و حقوق به معنی اخص و سایر حقوق مشابه و همچنین مقرری‌های بازنشستگی که توسط یک دولت متعاقد یا یک «لاند» یا یکی از تقسیمات سیاسی یا مقامات محلی آن به طور مستقیم یا از طریق برداشت از صندوقی که قبلاً تشکیل داده‌اند به یک شخص حقیقی مقیم قلمرو دولت متعاقد دیگر به سبب خدمات انجام شده پرداخت می‌شود. در قلمرو دولت اول مشمول مالیات است این حقوق و مقرری‌ها از مالیات دولت متعاقد دیگر که منتفع مقیم آن است معاف خواهد بود، به شرط آنکه تابعیت دولت اول را داشته باشد و در همان زمان تابعیت دولت دیگر را نداشته باشد.

۲. نسبت به حقوق یا مقرری‌های پرداختی بابت خدماتی که در حدود فعالیت‌های تجاری یا صنعتی وسیله یکی از دول متعاقد یا یک «لاند» یکی از تقسیمات سیاسی یا مقامات محلی آن انجام شده باشد، مقررات مواد ۱۵ و ۱۶ و ۱۸ جاری است.

۳. علی‌رغم مقررات بند ۲ حقوق و مقرری‌هایی که سازمان‌های یک دولت متعاقد به کارکنان خود پرداخت می‌نمایند در صورتی که درآمد و هزینه آن سازمان‌ها جزو بودجه کل دولت متعاقد مربوط باشد، مشمول مقررات بند یک خواهد بود و نیز در مورد جمهوری فدرال آلمان درآمد و هزینه‌های دویچ بوندس بانک و دویچ بوندس باهن و دویچ بوندس پست، مشمول مقررات این ماده می‌باشد.

۴. غراماتی که به صورت مستمری یا مقرری مادام‌العمر و سایر کمک‌های مستمر یا غیر مستمر که از طرف یک دولت متعاقد یا یک «لاند» یا یک شخص حقوقی (از نظر حقوق عمومی این دولت) به سبب خسارات ناشی از مخاصمات یا فشار سیاسی اختصاص داده می‌شود در قلمرو دولت متعاقد دیگر از پرداخت مالیات معاف است.

ماده ۲۰

۱. وجوهی که یک محصل یا کارآموز که مقیم قلمرو یک دولت متعاقد می‌باشد یا قبلاً در آنجا مقیم بوده است (و صرفاً به منظور تحصیل یا کارآموزی در قلمرو دولت متعاقد دیگر به سر می‌برد)، برای مخارج زندگی و تحصیل یا کارآموزی خود در قلمرو دولت متعاقد دیگر دریافت می‌کنند از مالیات دولت متعاقد دیگر معاف خواهد بود، به شرطی که این وجوه از منابعی خارج از قلمرو دولت متعاقد دیگر تحصیل شده باشد.

۲. محصلینی که مقیم قلمرو یک دولت متعاقد می‌باشند و یا قبلاً در آنجا مقیم

بوده‌اند و صرفاً به منظور ادامه تحصیلات در یک دانشگاه یا مؤسسه علمی عالی یا فنی در قلمرو دولت متعاهد دیگر به سر می‌برند، نسبت به حقوقی که به سبب مشاغلی در جهت کارآموزی (که مستقیماً به رشته تحصیل آنها مربوط می‌باشد) دریافت می‌دارند از مالیات این دولت متعاهد دیگر معاف خواهند بود، به شرط آنکه مدت این اشتغال از ۱۸۳ روز تجاوز ننماید.

ماده ۲۱

هر نوع حقوق دریافتی اساتید و سایر اعضای هیئتهای آموزشی که مقیم قلمرو یک دولت متعاهد می‌باشند و یا قبلاً در آنجا مقیم بوده‌اند و به منظور تعلیم و تحقیقات علمی در یک مؤسسه آموزشی یا تحقیقاتی علمی غیرانتفاعی در قلمرو دولت متعاهد دیگر برای مدتی که از سه سال تجاوز نکند به سر می‌برند از مالیات دولت متعاهد دیگر معاف خواهند بود، مشروط بر اینکه حقوق مذکور از طرف دولت اول یا از طرف مؤسسه غیرانتفاعی که حداقل پنجاه درصد مخارج سالیانه آن از طریق کمک دولت اول تأمین شود، پرداخت شده باشد.

ماده ۲۲

سایر انواع درآمد مقیم قلمرو یک دولت متعاهد که در مواد قبلی این قرارداد مصرحاً به آن اشاره نشده است، فقط مشمول مالیات این دولت می‌باشد.

ماده ۲۳

۱. ثروت متشکل از اموال غیرمنقول به نحوی که در بند ۲ ماده ۶ تعریف شده مشمول مالیات دولت متعاهدی است که این اموال در قلمرو آن واقع است.
۲. ثروت متشکل از اموال منقولی که جزو دارایی یک پایگاه ثابت مؤسسه‌ای می‌باشد و یا از اموال منقولی که تشکیل دهنده محل کار ثابتی است که برای مبادرت به مشاغل آزاد مورد استفاده قرار می‌گیرد، مشمول مالیات دولت متعاهدی است که پایگاه ثابت یا محل کار ثابت در قلمرو آن واقع است.
۳. کشتی‌ها و هواپیماهایی که در خطوط بین‌المللی از آنها بهره‌برداری می‌شود و همچنین اموال منقولی که برای بهره‌برداری از آنها اختصاص داده شده است، فقط

مشمول مالیات دولت متعاهد است که مقر اداره واقعی مؤسسه در قلمرو آن واقع است.
 ۴. سایر اقلام ثروت متعلق به مقیم قلمرو یک دولت متعاهد فقط مشمول مالیات این دولت می باشد.

ماده ۲۴

۱. در مورد اشخاص مقیم جمهوری فدرال آلمان نحوه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف به شرح زیر خواهد بود:

الف) درآمدهای حاصل از ایران به استثنای درآمدهای منظور شده در جزء ب تا جزء ت و اقلام ثروت واقع در ایران که طبق مواد قبل در قلمرو این دولت مشمول مالیات شناخته شده اند، از مالیاتهای آلمان معاف خواهند بود. این قاعده حق جمهوری فدرال آلمان را در تعیین نرخ مالیاتهای خود برای منظور نمودن درآمدها و اقلام ثروتی که به این ترتیب معاف شده اند، محدود نمی کند.

در مورد سود سهام مقررات مذکور در قسمت اول این جزء فقط در صورتی اجرا می شود که سود سهام توسط یک شرکت سهامی مقیم ایران به یک شرکت سرمایه ای مقیم جمهوری فدرال آلمان که حداقل ۲۵ درصد از سرمایه دارای حق رأی شرکت اول را مستقیماً در اختیار دارد، پرداخت شده باشد. سهام یا سهم الشرکه های شرکتی که مقیم ایران است تحت همین شرایط از مالیات بر ثروت دریافتی در جمهوری فدرال آلمان معاف می باشد.

ب) مالیاتی که مطابق مقررات مواد قبل از درآمدهای زیر که در ایران حاصل و در این کشور وصول شده است از مالیات آلمان کسر خواهد شد:

الف - الف) سود سهامی که در بند الف ذکر نشده است.

ب - ب) بهره.

پ - پ) حق الامتیاز.

ت - ت) حقوق مقرری های منظور شده در بند ۱ ماده ۱۹ که به موجب مقررات مزبور از مالیات آلمان معاف نشده است.

این مبلغ قابل کسر نباید از آن قسمت از مالیات آلمان که قبل از کسر آن به درآمدهای حاصل در ایران تعلق می گیرد، تجاوز نماید.

پ) مع هذا اگر سود سهام یا حق الامتیاز مذکور در جزء ب به موجب قواعد

خاصی که در قوانین ایران به منظور تشویق توسعه اقتصاد ایران پیش بینی شده است از مالیات ایران معاف باشد یا در نرخ مالیاتی آنها تخفیف داده شده باشد، مالیاتی که در صورت فقد چنین مقررات خاصی در مورد این سود سهام یا این حق امتیازها در ایران قابل پرداخت می بود از مالیات آلمان کسر خواهد شد. بدیهی است مبلغی که به این ترتیب قابل کسر کردن است نباید از مبلغی که به عنوان مالیات ایران حسب مورد مطابق مقررات جزء به بند ۲ ماده ۱۰ یا بند ۲ ماده ۱۲ ممکن است برداشت نمود، تجاوز نماید. مقامات صلاحیتدار دول متعاقد از طریق توافق طبق مفاد ماده ۲۶ مقررات قانون ایران را که ترتیبات خاصی در زمینه شرایط فوق الذکر پیش بینی کرده است، مشخص خواهند کرد.

ت) اگر درآمدهای شرکتی منحصراً یا تقریباً به طور انحصاری از تولید، فروش اموال یا مال التجاره، اجاره بها، مزارعه یا از انجام خدمات یا عملیات بانکی یا بیمه، بهره یا سود سهام از ایران تحصیل نشده باشد (در موردی که سود سهام وسیله یک یا چند شرکت مقیم ایران که بیش از ۲۵ درصد از سرمایه آن در اختیار شرکت اول قرار دارد تقسیم شده باشد، مشروط بر اینکه درآمد شرکت دوم منحصراً یا تقریباً به طور انحصاری از فعالیتهای فوق الذکر حاصل شده باشد)، مقررات جزء الف در مورد سود سهام تقسیم شده این شرکت اجرا نمی شود در این صورت مالیات سود سهام پرداخت شده در ایران مطابق مقررات جزء ب از مالیات آلمان کسر می شود.

۲. در مورد اشخاص مقیم ایران نحوه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف به شرح زیر خواهد بود.

مالیاتی که مطابق مقررات این قرارداد از درآمدهای حاصله در جمهوری فدرال آلمان و از آن جمله حقوق و مستمری های مذکور در بند ۱ ماده ۱۹ در جمهوری فدرال آلمان وصول شده و به موجب این مقررات از مالیات ایران معاف نمی باشند از مالیات ایران که مربوط به همین درآمدها است، کسر خواهد گردید.

این مبلغ قابل کسر نباید از آن قسمت از مالیات ایران که به درآمدهای حاصله در جمهوری فدرال آلمان قبل از کسر تعلق می گیرد، تجاوز نماید.

ماده ۲۵

۱. به اتباع یک دولت متعاقد در قلمرو دولت متعاقد دیگر هیچ نوع مالیات یا

الزامات ناشی از آن که مغایر یا سنگین‌تر از آنچه که اتباع این دولت دیگر در همان شرایط مشمول آن می‌شوند یا ممکن است مشمول آن بشوند، تحمیل نمی‌گردد.

۲. نسبت به پایگاه ثابتی که مؤسسه یک دولت متعاهد در قلمرو دولت متعاهد دیگر دارد در قلمرو دولت اخیر شرایط مالیاتی نامساعدتری از شرایط مالیاتی مؤسسات این دولت دیگر که همان فعالیت را انجام می‌دهند برقرار نمی‌شود. این مقررات به نحوی تغییر نخواهند شد که یک دولت متعاهد را ملزم نماید که معافیت شخصی و حداقل بخشودگی و تخفیف مالیاتی را که به سبب وضع یا هزینه خانوادگی برای اشخاص مقیم قلمرو خود قائل است به اشخاص مقیم قلمرو دولت متعاهد دیگر اعطا نماید.

۳. به مؤسسات یک دولت متعاهد که سرمایه آن جزاً و یا کلاً به طور مستقیم یا غیرمستقیم در اختیار یا تحت کنترل یک یا چند مقیم قلمرو دولت متعاهد دیگر می‌باشد در قلمرو دولت متعاهد اول هیچ نوع مالیات یا الزامات ناشی از آنکه مغایر یا سنگین‌تر از آنچه که سایر مؤسسات مشابه این دولت مشمول آن می‌شوند یا ممکن است مشمول آن بشوند، تحمیل نمی‌گردد.

۴. اصطلاح «مالیات» در این ماده به هر نوع مالیات به هر عنوان که باشد، اطلاق می‌شود.

ماده ۲۶

۱. هرگاه مقیم قلمرو یک دولت متعاهد تشخیص دهد که روش متخذه یک دولت متعاهد یا هر دو دولت متعاهد مستلزم تعلق مالیاتی مغایر مقررات این قرارداد با او می‌باشد یا ممکن است باشد علاوه بر حق اقامه دعوی به ترتیبی که در قوانین ملی هر یک از دو دولت پیش‌بینی شده است می‌تواند مورد را به مقام صلاحیتدار دولت متعاهدی که در آن مقیم است، عرضه نماید.

۲. این مقام صلاحیتدار در صورتی که اعتراض را وارد بداند و نتواند در مقام ارائه راه حل رضایت‌بخش برآید، سعی خواهد نمود که از طریق توافق دوستانه با مقام صلاحیتدار دولت متعاهد دیگر به منظور اجتناب از اخذ مالیاتی مغایر مقررات این قرار داد موضوع را فیصله دهد.

۳. مقامات صلاحیتدار دو دولت متعاهد سعی خواهند نمود از طریق توافق

دوستانه مشکلات را حل و تردیدهای ناشی از تعبیر یا اجرای قرارداد را رفع نمایند. مقامات مذکور می‌توانند به منظور اجتناب از مالیات مضاعف نسبت به مواردی که در این قرارداد پیش‌بینی نشده است، تبادل نظر نمایند.

۴. مقامات صلاحیت‌دار دو دولت متعاقد می‌توانند به منظور حصول توافق‌هایی که در بندهای قبلی مشخص شده است با یکدیگر ارتباط مستقیم برقرار نمایند.

ماده ۲۷

۱. مقامات صلاحیت‌دار دو دولت متعاقد برای اجرای مقررات این قرارداد اطلاعات لازم را با یکدیگر مبادله خواهند نمود.

هر اطلاعاتی که بدین طریق مبادله شود، محرمانه خواهد ماند و فقط در اختیار اشخاص یا مقاماتی قرار می‌گیرد که مسئول تشخیص و وصول مالیات منظور در این قرارداد می‌باشند.

۲. مقررات بند ۱ نباید در هیچ مورد به نحوی تفسیر شود که یکی از دو دولت متعاقد را مکلف نماید که:

الف) تدابیر اداری خلاف مقررات قانون یا رویه اداری خود و یا دولت متعاقد دیگر اتخاذ نماید.

ب) اطلاعاتی را که نتواند بر اساس مقررات قانونی یا در حدود رویه اداری معمول خود و یا دولت متعاقد دیگر تحصیل نماید، فراهم کند.

پ) اطلاعاتی را که اسرار تجاری یا صنعتی یا حرفه‌ای یا فرمول تجاری را آشکار نماید و یا اطلاعاتی را که مبادله آن مخالف نظم عمومی باشد، اعلام نماید.

ماده ۲۸

مقررات این قرارداد به مزایای مالیاتی کارمندان سیاسی یا کنسولی که به موجب قواعد عمومی حقوق بین‌الملل یا به موجب مقررات موافقتنامه‌های خاص از آن برخوردار می‌باشند، لطمه‌ای وارد نخواهد ساخت.

ماده ۲۹

این قرارداد در مورد لاند برلن نیز قابل اجراست، مگر آنکه دولت جمهوری فدرال

آلمان ظرف سه ماه از تاریخ اجرای این قرارداد اظهاریه مخالفی تسلیم دولت شاهنشاهی ایران بنماید.

ماده ۳۰

۱. این قرارداد به تصویب خواهد رسید و اسناد تصویب آن هر چه زودتر در تهران مبادله خواهد شد.
۲. این قرارداد یک ماه پس از تاریخ مبادله اسناد تصویب آن لازم الاجرا خواهد بود و برای اولین بار نسبت به مالیاتهای دریافتی:
الف) در جمهوری فدرال آلمان.
برای سال مالیاتی که از اول ژانویه سال بعد از سال اجرای این قرارداد شروع می شود.
۲. در ایران.

برای سال مالیاتی که از اول ژانویه سال بعد از سال اجرای این قرارداد و یا در صورتی که سال مالیاتی از اول ژانویه شروع نشود برای سال مالیاتی که بعد از اول ژانویه می باشد، اجرا خواهد شد.

ماده ۳۱

۱. مدت اعتبار این قرارداد نامحدود است.
۲. از اول ژانویه پنجمین سال بعد از سال تصویب این قرارداد هریک از دو دولت متعاقد می توانند ظرف شش ماهه اول هر سال مدنی کتباً و از طریق سیاسی تمایل خود را دایره خاتمه دادن اعتبار این قرارداد به دولت دیگر اعلام نماید. در این صورت اجرای این قرارداد نسبت به مالیاتهای دریافتی:
۱. در جمهوری فدرال آلمان.
برای سال مالیاتی که از اول ژانویه سال بعد از سال اعلام شروع می شود.
۲. در ایران:
- برای سال مالیاتی که از اول ژانویه سال بعد از سال اعلام و یا اگر سال مالیاتی از اول ژانویه شروع نشود برای سال مالیاتی که بعد از اول ژانویه می باشد، متوقف خواهد شد.

بنا به مراتب فوق نمایندگان مختار دو دولت این قرارداد را مهر و امضا نمودند.
 این قرارداد در ۶ نسخه تنظیم شد که دو نسخه آن به زبان فارسی و دو نسخه به
 زبان آلمانی و دو نسخه به زبان فرانسه می باشد که هر شش نسخه معتبر است. در
 صورت اختلاف در تفسیر متن ایرانی و آلمانی متن فرانسه معتبر خواهد بود.
 در بن به تاریخ ۲۹ آذرماه ۱۳۴۷.

از طرف دولت شاهنشاهی ایران
 امضا

از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان
 امضا

۱۹. موافقتنامه ترویج کشت چغندر

۱. نامه سفیر جمهوری فدرال آلمان به وزارت امور خارجه ایران
تاریخ: ۳ نوامبر ۱۹۶۹

عالی جناب

دوستدار افتخار دارد عطف به موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ در باره همکاری
فنی و همچنین عطف به برنامه وسایل کشاورزی که با جناب آقای دکتر زاهدی وزیر
کشاورزی ایران، مورد بحث قرار گرفت انعقاد ترتیبات ذیل را از طرف جمهوری فدرال
آلمان پیشنهاد نماید:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان لوازم مشروحه ذیل را مجاناً سیف بندر تخلیه

— بوشهر — به دولت ایران تحویل خواهد داد:

الف) تراکتور	دو دستگاه
ب) وسیله نقلیه برای استفاده در مزرعه	سه دستگاه
ج) گاواهن سه خیشه سوکی	دو دستگاه
د) گاوهن سه خیشه بشقابی	دو دستگاه
ه) دیسک معمولی	دو دستگاه
و) ماله فرنگی	دو دستگاه
ز) کودپاش	دو دستگاه
ح) جوی بازکن دیسکی	دو دستگاه
ط) نهرکن	یک دستگاه
ی) بذرافشان چهارردیفه با لوازم مربوطه	دو دستگاه
ک) ماشین چغندرکنی	دو دستگاه
ل) ماشین برداشت چغندر	یک دستگاه
م) گردپاش دستی	ده دستگاه
ن) سمپاش پستی	ده دستگاه
س) سمپاش تراکتوری	دو دستگاه
ع) ماشین درو (کمباین) با لوازم و وسایل	دو دستگاه

دو دستگاه	ف) دستگاه آبیاری متحرک
یک دستگاه	ص) تعمیرگاه سیار با لوازم وسایل مربوطه
چهار دستگاه	ق) اتومبیل سواری

۲. وسایل تولید و وسایط نقلیه مذکور در بند یک فوق پس از ورود به بندر تخلیه به مالکیت دولت شاهنشاهی ایران درخواهد آمد، مشروط بر آنکه از آنها برای اجرای طرح وسایل تولید کشاورزی در استان فارس، منطقه مرودشت استفاده شود و وسایط نقلیه مذکور در قسمت ق از بند یک در مدت فعالیت متخصصین آلمانی در ایران بدون هیچگونه محدودیتی در اختیار آنان قرار گیرد.

۳. دولت شاهنشاهی ایران:

الف) وسایل تولیدی و وسایط نقلیه مشروح در بند یک فوق را از عوارض بندری و حقوق وارداتی و هرگونه عوارض عمومی دیگر معاف خواهد نمود.

ب) حمل سریع وسایل مذکور را از بند تخلیه تا محل استفاده تأمین نموده و کلیه مخارج انبارداری مربوطه را تقبل خواهد کرد.

ج) مخارج حمل و نقل را متقبل خواهد شد.

۴. دولت شاهنشاهی ایران:

الف) متخصصان مورد نیاز برای به کار انداختن ماشینها و وسایل مشروح در بند یک فوق را در اختیار خواهد گذاشت.

ب) مخارج کار و نگهداری و همچنین حق بیمه ماشینها و وسایل نقلیه مشروحه در بند یک فوق را تقبل خواهد کرد و در صورت تقاضا رانندگان لازم را در اختیار خواهد گذاشت.

۵. دولت شاهنشاهی ایران وسایل تولیدی از قبیل کود حشره کش و همچنین بذر لازم برای آزمایش ماشینها و وسایل مشروحه در قسمتهای الف تا ص بند ۱ را تهیه خواهد کرد.

۶. دولت جمهوری فدرال آلمان پنج نفر متخصص را جهت اداره طرح مرودشت برای یک دوره مقدماتی یک ساله به ایران اعزام خواهد داشت.

۷. متخصصین مزبور در ابتدای کار موظف به آزمایش ماشینها و وسایل کشاورزی و نظارت بر استفاده از آنها بوده و با موافقت نماینده وزارت کشاورزی ایران، جزئیات استفاده از آنها را تعیین خواهند نمود.

۸. براساس نتیجه حاصل از آزمایش ماشینها نسبت به ادامه اجرای طرح مذکور اخذ تصمیم خواهد شد.
۹. متخصصین لوازم و وسایل حرفه‌ای مورد نیاز را تا حدود لازمه برای اجرای طرح مذکور با خود خواهند آورد.
۱۰. دولت شاهنشاهی ایران هر نوع مساعدتی را که جهت اجرای وظایف متخصصین لازم باشد اعمال نموده و کلیه سوابق و اسناد لازم را در اختیار آنان خواهد گذارد.
۱۱. دولت شاهنشاهی ایران:
- الف) دفتر کار و وسایل دفتری لازم را در اختیار متخصصین خواهد گذاشت.
- ب) کارمندان فنی و کمکی و در صورت تقاضا مترجمین لازمه را در اختیار آنان قرار خواهد داد.
- ج) به سهم خود اقلأ پنج متخصص ایرانی را برای همکاری با متخصصین آلمانی معرفی خواهد نمود.
۱۲. در کلیه موارد دیگر مقررات موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ مذکور نسبت به ترتیبات حاضر اعمال خواهد شد.
- چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادات مندرجه در بندهای ۱ تا ۱۲ مذکور در فوق موافقت داشته باشد، احتراماً پیشنهاد می‌نماید که یادداشت حاضر و یادداشت جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت متبوعه آن جناب به عنوان ترتیبات بین دو دولت تلقی شده و از تاریخ جواب آن جناب به مرحله اجرا درآید.
- موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می‌شمارد.

لیلیانفیلد

سفیر جمهوری فدرال آلمان

۲. اعلام توافق وزارت امور خارجه ایران با نامه سفیر جمهوری فدرال آلمان
آقای سفیر

افتخار دارد وصول نامه مورخ دوازدهم آبان ماه ۱۳۴۸ (سوم نوامبر ۱۹۶۹)
آن جناب را به شرح زیر:
«عالی جناب

دوستدار افتخار دارد عطف به موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ درباره همکاری
فنی و همچنین عطف به برنامه وسائل کشاورزی که با جناب آقای دکتر زاهدی وزیر
کشاورزی ایران مورد بحث قرار گرفت، انعقاد ترتیبات ذیل را از طرف جمهوری فدرال
آلمان پیشنهاد نماید:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان لوازم مشروحه ذیل را مجاناً سیف بندر تخلیه
— بوشهر — به دولت ایران تحویل خواهد داد:

الف) تراکتور	دو دستگاه
ب) وسیله نقلیه برای استفاده در مزرعه	سه دستگاه
ج) گاواهن سه خیشه سوکی	دو دستگاه
د) گاواهن سه خیشه بشقابی	دو دستگاه
ه) دیسک معمولی	دو دستگاه
و) ماله فرنگی	دو دستگاه
ز) کودپاش	دو دستگاه
ح) جوی بازکن دیسکی	دو دستگاه
ط) نهرکن	یک دستگاه
ی) بذرافشان چهار ردیفه با لوازم مربوطه	دو دستگاه
ک) ماشین چغندرکنی	دو دستگاه
ل) ماشین برداشت چغندر	یک دستگاه
م) گردپاش دستی	ده دستگاه
ن) سمپاش پستی	ده دستگاه
س) سمپاش تراکتوری	دو دستگاه
ع) ماشین درو (کمباین) با لوازم و وسایل	دو دستگاه
ف) دستگاه آبیاری متحرک	دو دستگاه

ص) تعمیرگاه سیار با لوازم و وسایل مربوطه
 ق) اتومبیل سواری

۲. وسایل تولید و وسایط نقلیه مذکور در بند یک فوق پس از ورود به بندر تخلیه به مالکیت دولت شاهنشاهی ایران درخواهد آمد، مشروط بر آنکه از آنها برای اجرای طرح وسایل تولید کشاورزی در استان فارس، منطقه مرودشت استفاده شود و وسایط نقلیه مذکور در قسمت ق از بند یک در مدت فعالیت متخصصین آلمانی در ایران بدون هیچ گونه محدودیتی در اختیار آنان قرار گیرد.

۳. دولت شاهنشاهی ایران:

الف) وسایل تولیدی و وسایط نقلیه مشروح در بند یک فوق را از عوارض بندری و حقوق وارداتی و هر گونه عوارض عمومی دیگر معاف خواهد نمود.

ب) حمل سریع وسایل مذکور را از بندر تخلیه تا محل استفاده تأمین نموده و کلیه مخارج انبارداری مربوطه را تقبل خواهد کرد.

ج) مخارج حمل و نقل را متقبل خواهد شد.

۴. دولت شاهنشاهی ایران:

الف) متخصصان مورد نیاز برای به کار انداختن ماشینها و وسایل مشروح در بند یک فوق را در اختیار خواهد گذاشت.

ب) مخارج کار و نگهداری و همچنین حق بیمه ماشینها و وسایل نقلیه مشروحه در بند یک فوق را تقبل خواهد کرد و در صورت تقاضا رانندگان لازم را در اختیار خواهد گذاشت.

۵. دولت شاهنشاهی ایران وسایل تولیدی از قبیل کود حشره کش و همچنین بذر لازم برای آزمایش ماشینها و وسایل مشروحه در قسمتهای الف تا ص بند یک را تهیه خواهد کرد.

۶. دولت جمهوری فدرال آلمان پنج نفر متخصص را جهت اداره طرح مرودشت برای یک دوره مقدماتی یک ساله به ایران اعزام خواهد داشت.

۷. متخصصین مزبور در ابتدای کار موظف به آزمایش ماشینها و وسایل کشاورزی و نظارت بر استفاده از آنها بوده و با موافقت نماینده وزارت کشاورزی ایران جزئیات استفاده از آنها را تعیین خواهند نمود.

۸. براساس نتیجه حاصله از آزمایش ماشینها نسبت به ادامه اجرای طرح مذکور

اخذ تصمیم خواهد شد.

۹. متخصصین لوازم و وسایل حرفه‌ای مورد نیاز را تا حدود لازمه برای اجرای طرح مذکور با خود خواهند آورد.

۱۰. دولت شاهنشاهی ایران هر نوع مساعدتی را که جهت اجرای وظایف متخصصین لازم باشد، اعمال نموده و کلیه سوابق و اسناد لازم را در اختیار آنان خواهد گذارد.

۱۱. دولت شاهنشاهی ایران:

(الف) دفتر کار و وسایل دفتری لازم را در اختیار متخصصین خواهد گذاشت.

(ب) کارمندان فنی و کمکی و در صورت تقاضا مترجمین لازمه را در اختیار آنان خواهد داد.

(ج) به سهم خود اقلاً پنج متخصص ایرانی را برای همکاری با متخصصین آلمانی معرفی خواهد نمود.

۱۲. در کلیه موارد دیگر مقررات موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ مذکور نسبت به ترتیبات حاضر اعمال خواهد شد.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادات مندرجه در بندهای یک تا ۱۲ مذکور در فوق موافقت داشته باشد، احتراماً پیشنهاد می‌نماید که یادداشت حاضر و یادداشت جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت متبوعه آن جناب به عنوان ترتیبات بین دو دولت تلقی شده و از تاریخ جواب آن جناب به مرحله اجرا درآید.»

اعلام داشته و موافقت دولت متبوعه خود را نسبت به آن اطلاع دهد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می‌شمارد.

وزیر امور خارجه — اردشیر زاهدی

جناب آقای لیلیانفیلد

سفیر جمهوری فدرال آلمان

تهران

۲۰. نامه‌های متبادل راجع به اعزام کارشناس

۱. نامهٔ سفیر آلمان به وزارت امور خارجه درخصوص کارشناس مرکز بررسی‌های توسعهٔ صنعتی و بازرگانی

تاریخ: ۱۹ فوریه ۱۹۷۰

عالی جناب

وزیر سابق اقتصاد ایران طی بازدید از آلمان در سپتامبر ۱۹۶۸ از دولت متبوع این جانب تقاضا نمود دو کارشناس آلمانی جهت «مرکز بررسی‌های توسعهٔ صنعتی و بازرگانی» وزارت اقتصاد اعزام گردند.

دوستدار افتخار دارد عطف به تقاضای فوق و موافقتنامهٔ مورخ هفتم نوامبر ۱۹۶۸ دربارهٔ همکاری‌های فنی و نیز با توجه به مذاکرات اخیر این جانب با جناب آقای هویدا، نخست‌وزیر و جناب آقای انصاری وزیر اقتصاد، احتراماً به نمایندگی از طرف جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید ترتیبات ذیل بین دو دولت منعقد گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینهٔ خود از طریق «شرکت سهامی سازمان و برنامه‌ریزی و آموزش» (گوپا*) واقع در نوی ایزنبورگ.

— یک کارشناس اقتصاد صنعتی؛

— یک مهندس مکانیک را؛

بدواً به مدت یک سال به «مرکز بررسی‌های توسعهٔ صنعتی و بازرگانی» وزارت اقتصاد شاهنشاهی ایران، اعزام خواهد داشت.

۲. کارشناسان مزبور وظایف و تکالیفی را که «مرکز بررسی‌های توسعهٔ صنعتی و بازرگانی» وزارت اقتصاد شاهنشاهی برای آنان تعیین می‌کند — از قبیل تهیهٔ مطالعات مقدماتی و عملی فنی اقتصادی طرحهای مختلف — عهده‌دار خواهند شد.

۳. الف) «شرکت سهامی سازمان و برنامه‌ریزی و آموزش» (گوپا) واقع در نوی ایزنبورگ کارشناسان آلمانی را در انجام وظایف مندرج در مادهٔ ۲ فوق‌الذکر مساعدت خواهد کرد.

* Gesellschaft für Organisation, Planung und Aushildung M.B.H-GOPA.

ب) گوپا علی الخصوص در رسیدگی به موضوعات اقتصادی و تکنولوژی و تهیه مطالعات طرحها مساعدت خواهد نمود.

۴. «مرکز بررسی های توسعه صنعتی و بازرگانی» وزارت اقتصاد شاهنشاهی. الف) هر نوع مساعدتی را که کارشناسان آلمانی در انجام وظایف محوله لازم داشته باشند، مبذول خواهد داشت.

ب) کلیه اطلاعات لازمه را در اختیار آنان خواهد گذاشت.

ج) تماسهای لازمه بین کارشناسان آلمانی و مقامات ایرانی را ترتیب خواهد داد.

۵. در کلیه موارد دیگر مقررات موافقتنامه هفتم نوامبر ۱۹۶۸ و نامه های متبادله ضمیمه آن ناظر بر موافقتنامه حاضر خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهاد مندرجه در بندهای ۱ تا ۵ مذکور در فوق موافقت داشته باشد، احتراماً پیشنهاد می نماید که نامه حاضر و نامه جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت متبوع آن جناب به منزله موافقتنامه بین دو دولت تلقی شود و از تاریخ پاسخ آن جناب به مرحله اجرا درآید.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

لیلیانفیلد

سفیر جمهوری فدرال آلمان

تهران

۲. نامه وزارت امور خارجه به سفارت آلمان

آقای سفیر

افتخار دارد وصول نامه مورخ سی ام بهمن ماه ۱۳۴۸ (۱۹ فوریه ۱۹۷۰) آن جناب را به شرح زیر:

«عالی جناب»

وزیر سابق اقتصاد ایران طی بازدید از آلمان در سپتامبر ۱۹۶۸ از دولت متبوع این جناب تقاضا نمود دو کارشناس آلمانی جهت «مرکز بررسی های توسعه صنعتی و بازرگانی» وزارت اقتصاد اعزام گردند.

دوستانار افتخار دارد عطف به تقاضای فوق و موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ درباره همکاری های فنی و نیز با توجه به مذاکرات اخیر این جانب با جناب آقای هویدا، نخست وزیر و جناب آقای انصاری، وزیر اقتصاد، احتراماً به نمایندگی از طرف جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید ترتیبات ذیل بین دو دولت منعقد گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود از طریق «شرکت سهامی سازمان و برنامه ریزی و آموزش» (گوپا) واقع در نوی ایزنبورگ؛

— یک کارشناس اقتصاد صنعتی؛

— یک مهندس مکانیک را؛

بدواً به مدت یک سال به «مرکز بررسی های توسعه صنعتی و بازرگانی» وزارت اقتصاد شاهنشاه ایران اعزام خواهد داشت.

۲. کارشناسان مزبور وظایف و تکالیفی را که «مرکز بررسی های توسعه صنعتی و بازرگانی» وزارت اقتصاد شاهنشاهی برای آنان تعیین می کند از قبیل تهیه مطالعات مقدماتی و عملی فنی — اقتصادی طرح های مختلف عهده دار خواهند شد.

۳. الف) «شرکت سهامی سازمان و برنامه ریزی و آموزش» (گوپا) واقع در نوی ایزنبورگ کارشناسان آلمانی را در انجام وظایف مندرج در ماده ۲ فوق الذکر مساعدت خواهد کرد.

ب) گوپا علی الخصوص در رسیدگی به موضوعات اقتصادی و تکنولوژی و تهیه مطالعات طرح ها مساعدت خواهد نمود.

۴. «مرکز بررسی های توسعه صنعتی و بازرگانی» وزارت اقتصاد شاهنشاهی.

الف) هر نوع مساعدتی را که کارشناسان آلمانی در انجام وظایف محوله لازم داشته باشند، مبذول خواهد داشت.

ب) کلیه اطلاعات لازمه را در اختیار آنان خواهد گذاشت.

ج) تماسهای لازم بین کارشناسان آلمانی و مقامات ایرانی را ترتیب خواهد داد.
۵. در کلیه موارد دیگر مقررات موافقتنامه ۷ نوامبر ۱۹۶۸ و نامه‌های متبادله ضمیمه آن، ناظر بر موافقتنامه حاضر خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهاد مندرجه در بندهای ۱ تا ۵ مذکور در فوق موافقت داشته باشد احتراماً پیشنهاد می‌نماید که نامه حاضر و نامه جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت متبوع آن جناب به منزله موافقتنامه بین دو دولت تلقی شود و از تاریخ پاسخ آن جناب به مرحله اجرا درآید.»

اعلام داشته و موافقت دولت متبوع خود را نسبت به آن اطلاع دهد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، معتنم می‌شمارد.

وزیر امور خارجه — اردشیر زاهدی

جناب آقای لیلیانفیلد

سفیر جمهوری فدرال آلمان

تهران

۲. نامه سفارت آلمان به وزارت امور خارجه درخصوص تمدید مدت مأموریت کارشناس ارتباط راه دور

تاریخ: ۵ ژوئن ۱۹۷۱

شارژدافر — کاردار جمهوری فدرال آلمان

عالی جناب

دوستدار افتخار دارد عطف به یادداشت شماره ۱۸۳۹/۱۰ مورخ ۹ ژوئن ۱۹۷۰ وزارت امور خارجه شاهنشاهی و ترتیبات متخذه در ۲۳ ژوئن ۱۹۶۹ و ۲۳ ژوئیه ۱۹۷۰ در مورد اعزام هفت کارشناس ارتباطات دور به نمایندگی از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید در اجرای موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتين متبوع درخصوص همکاری فنی ترتیبات ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان مدت مأموریت هفت کارشناس ارتباطات دور را که در کشور شاهنشاهی ایران مشغول به کار می باشد به مدت دو سال دیگر تا ۳۱ ژوئیه ۱۹۷۳ تمدید نماید.

۲. کارشناسان وظایف محوله را ادامه داده و آنها را به اتمام خواهند رسانید.

۳. در کلیه موارد دیگر مفاد موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ و ترتیبات متخذه در ۲۳ ژوئن ۱۹۶۹ و ۲۳ ژوئیه ۱۹۷۰ در مورد ترتیبات حاضر لازم الاجرا خواهد بود.

در صورتی که دولت شاهنشاهی ایران با مفاد بندهای ۱ تا ۳ این پیشنهاد موافقت دارد، دوستدار افتخار دارد پیشنهاد نماید که این نامه و نامه جوابی موافق آن جناب به منزله موافقتنامه ای بین دو دولت در این زمینه تلقی گردد و موافقتنامه از تاریخ دریافت نامه جوابی آن جناب لازم الاجرا باشد.

خواهشمند است احترامات فائقه این جانب را بپذیرید.

ف. ژ. شولر

جناب آقای اردشیر زاهدی

وزیر امور خارجه دولت شاهنشاهی ایران

تهران

۳. نامه وزارت امور خارجه به سفارت آلمان راجع به تمدید مأموریت کارشناسان ارتباط راه دور

آقای کاردار

دوستدار افتخار دارد وصول نامه شماره ۳۱۴/۷۱ پ مورخ ۵ ژوئن ۱۹۷۱ را که به قرار زیر است:
«عالی جناب

دوستدار افتخار دارد عطف به یادداشت شماره ۱۸۳۹/۱۰ مورخ ۹ ژوئن ۱۹۷۰ وزارت امور خارجه شاهنشاهی و ترتیبات متخذه در ۲۳ ژوئن ۱۹۶۹ و ۲۳ ژوئیه ۱۹۷۰ در مورد اعزام هفت کارشناس ارتباطات دور به نمایندگی از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید در اجرای موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتین متبوع در خصوص همکاری فنی، ترتیبات ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان مدت مأموریت هفت کارشناس ارتباطات دور را که در کشور شاهنشاهی ایران مشغول به کار می باشند به مدت دو سال دیگر تا ۳۱ ژوئیه ۱۹۷۳ تمدید نماید.

۲. کارشناسان وظایف محوله را ادامه داده و آنها را به اتمام خواهند رسانید.

۳. در کلیه موارد دیگر مفاد موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ و ترتیبات متخذه در ۲۳ ژوئن ۱۹۶۹ و ۲۳ ژوئیه ۱۹۷۰ در مورد ترتیبات حاضر لازم الاجرا خواهد بود.

در صورتی که دولت شاهنشاهی ایران با مفاد بندهای ۱ تا ۳ این پیشنهاد موافقت دارد، دوستدار افتخار دارد پیشنهاد نماید که این نامه و نامه جوابی موافق آن جناب به منزله موافقتنامه ای بین دو دولت در این زمینه تلقی گردد و موافقتنامه از تاریخ دریافت نامه جوابی آن جناب لازم الاجرا باشد.
خواهشمند است احترامات فائقه این جانب را بپذیرید.

ف. ژ. شولر

جناب آقای اردشیر زاهدی

وزیر امور خارجه دولت شاهنشاهی ایران

تهران»

اعلام و مراتب را تأیید نماید.
موقع را برای تجدید احترامات فائمه، مغتنم می شمارد.
وزیر امور خارجه — اردشیر زاهدی

آقای ف. ژ. شولر
کاردار موقت سفارت جمهوری فدرال آلمان
تهران

۴. نامه سفارت آلمان به وزارت امور خارجه در خصوص اقتصاددان صنعتی
تاریخ: ۳ ژوئیه ۱۹۷۱

۱

عالی جناب

دوستدار افتخار دارد با اشاره به یادداشت شماره ۳۸۱/۱۸ مورخ ۸ آوریل ۱۹۷۱ آن جناب و ترتیب متخذ مورخ ۱۲ مارس ۱۹۷۰ در مورد اعزام یک اقتصاددان صنعتی و یک مهندس مکانیک و به نمایندگی از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید در اجرای موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتين متبوع - ترتيبات تکمیلی ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان مدت خدمت دو کارشناس را تا ۳۱ اکتبر ۱۹۷۱ تمدید می نماید.

۲. در کلیه موارد دیگر مفاد موافقتنامه مذکور ترتیب متخذ مورخ ۱۲ مارس ۱۹۷۰ در مورد ترتیبات حاضر ناظر خواهد بود.

در صورتی که دولت شاهنشاهی ایران با مفاد بندهای ۱ و ۲ پیشنهاد فوق موافقت دارد، دوستدار افتخار دارد پیشنهاد نماید که این یادداشت و یادداشت جوابی موافق آن جناب به منزله موافقتنامه ای بین دو دولت در این زمینه تلقی گردد و موافقتنامه از تاریخ دریافت یادداشت جوابی آن جناب لازم الاجرا باشد.
خواهشمند است احترامات فائقه این جناب را بپذیرید.

ک. و. لیلیانفیلد

جناب آقای اردشیر زاهدی

وزیر امور خارجه

تهران

۵. نامه وزارت امور خارجه به سفارت آلمان راجع به اقتصاددان صنعتی

شماره: ۲۹۲۱/۱۸

تاریخ: ۱۳۵۰/۴/۲۸

جناب آقای سفیر

دوستدار افتخار دارد وصول نامه آن جناب را که به قرار زیر است:

«عالی جناب

دوستدار افتخار دارد با اشاره به یادداشت شماره ۳۸۱/۱۸ مورخ ۸ آوریل ۱۹۷۱ آن جناب و ترتیب متخذه مورخ ۱۲ مارس ۱۹۷۰ در مورد اعزام یک اقتصاددان صنعتی و یک مهندس مکانیک - و به نمایندگی از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید در اجرای موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتین متبوع - ترتیبات تکمیلی ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان مدت خدمت دو کارشناس را تا ۳۱ اکتبر ۱۹۷۱ تمهید می نماید.

۲. در کلیه موارد دیگر مفاد موافقتنامه مذکور ترتیب متخذه مورخ ۱۲ مارس ۱۹۷۰ - در مورد ترتیبات حاضر ناظر خواهد بود.

در صورتی که دولت شاهنشاهی ایران با مفاد بندهای ۱ و ۲ پیشنهاد فوق موافقت دارد، دوستدار افتخار دارد پیشنهاد نماید که این یادداشت و یادداشت جوابی موافق آن جناب به منزله موافقتنامه ای بین دو دولت در این زمینه تلقی گردد و موافقتنامه از تاریخ دریافت یادداشت جوابی آن جناب لازم الاجرا باشد.

خواهشمند است احترامات فائقه این جانب را بپذیرید.

ک. و. لیلیانفیلد

جناب آقای اردشیر زاهدی

وزیر امور خارجه

تهران»

اعلام و مراتب را تأیید نماید.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مفتنم می‌شمارد.
وزیر امور خارجه - اردشیر زاهدی

جناب آقای ک. و. لیلیانفیلد
سفیر جمهوری فدرال آلمان
تهران

۶. نامه سفارت آلمان به وزارت امور خارجه درباره اعزام چهار کارشناس ارتباطات راه دور
تاریخ: ۳ ژوئیه ۱۹۷۱

عالی جناب

دوستدار افتخار دارد عطف به یادداشت شماره ۱۸/۶۶۷۱ مورخ ۲۴ ژوئیه ۱۹۷۱ آن جناب و نمایندگی از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید در اجرای موافقتنامه همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتین متبوع، ترتیبات ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان چهار کارشناس ارتباطات دور را به مدت ۲ سال اعزام خواهد داشت.

۲. کارشناسان عهده دار وظایف ذیل خواهند بود:

— راهنمایی شرکت تلفن به منظور توسعه مرکز آموزشی به نحو که شامل فنون خط و رفع نواقص آن گردد.

— تأمین تعلیمات اساسی و پیشرفته برای همکاری محلی.

— دادن تعلیمات نظری و عملی در فنون خط، رفع نواقص و مراقبت از سانترالهای خودکار محلی.

۳. کارشناسان از نظر تجهیزات حرفه ای با لوازم نمایشی، ابزار و وسایل، اندازه گیری، وسایل آموزشی، ۲ وسیله نقلیه و ۲ تریلی مجهز خواهند بود. وسایل مزبور پس از ورود و تخلیه در بندر جز اموال دولت شاهنشاهی ایران خواهند بود، مشروط بر آنکه به شرکت تلفن ایران تحویل داده شود. و بدون قید و شرط در اختیار کارشناسان آلمانی طی دوران خدمتشان براساس ترتیب حاضر قرار گیرد.

مخارج حمل وسایل مزبور از بندر تا محل خدمت همچنین بیمه و استفاده از وسایل نقلیه و تریلی به عهده دولت ایران است.

۴. شرکت تلفن ایران می بایست لوازم ذیل را در اختیار بگذارد:

الف) یک سانترال اتوماتیک به منظور تعلیم کارشناسان محلی در امر نگهداری

لوازم سانترال محلی.

ب) لوازم کار برای تعلیم عملی در فنون خط، رفع نواقص و نگهداری سانترالهای

خودکار محلی.

ج) لوازم آموزشی برای تعلیمات نظری

۵. شرکت تلفن ایران افراد ذیل را در اختیار خواهد گذاشت:

الف) دو همکار ایرانی برای هر کارشناس آلمانی.

ب) یک راننده برای هر یک از وسایل نقلیه که توسط دولت جمهوری فدرال آلمان در اختیار گذاشته شده است.

۶. در کلیه موارد دیگر مفاد موافقتنامه مزبور مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ ناظر خواهد

بود.

در صورتی که دولت شاهنشاهی ایران با مفاد بندهای ۱ تا ۶ این پیشنهاد موافقت نماید، دستدار افتخار دارد پیشنهاد نماید که این نامه و نامه جوابی مبنی بر موافقت دولت متبوع آن جناب به منزله موافقتنامه ای بین دو دولت در این زمینه تلقی گردد و موافقتنامه از تاریخ دریافت نامه جوابی آن جناب لازم الاجرا باشد. موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

ک. و. لیلیانفیلد

۷. نامه وزارت امور خارجه به سفارت آلمان راجع به اعزام کارشناسان ارتباطات راه دور

آقای سفیر

دوستدار افتخار دارد وصول نامه مورخ ۳ ژوئیه ۱۹۷۱ (۱۲ تیرماه ۱۳۵۰) آن جناب را به شرح زیر:

«عالی جناب

دوستدار افتخار دارد عطف به یادداشت شماره ۱۸/۶۶۷۱ مورخ ۲۴ ژوئیه ۱۹۷۱ آن جناب و به نمایندگی از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید در اجرای موافقتنامه همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتين متبوع، ترتیبات ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان چهار کارشناس ارتباطات دور را به مدت ۲ سال اعزام خواهد داشت.

۲. کارشناسان عهده دار وظایف ذیل خواهند بود:

— راهنمایی شرکت تلفن به منظور توسعه مرکز آموزشی به نحوی که شامل فنون خط و رفع نواقص آن گردد.

— تأمین تعلیمات اساسی و پیشرفته برای همکاری محلی.

— دادن تعلیمات نظری و عملی در فنون خط، رفع نواقص و مراقبت از سانترالهای خودکار محلی.

۳. کارشناسان از نظر تجهیزات حرفه ای با لوازم نمایشی، ابزار و وسایل اندازه گیری وسایل آموزشی، ۲ وسیله نقلیه و ۲ تریلی مجهز خواهند بود. وسایل مزبور پس از ورود و تخلیه در بندر جزء اموال دولت شاهنشاهی ایران خواهند بود، مشروط بر آنکه به شرکت تلفن ایران تحویل داده شود و بدون قید و شرط در اختیار کارشناسان آلمانی طی دوران خدمتشان براساس ترتیب حاضر قرار گیرد.

مخارج حمل وسایل مزبور از بندر تا محل خدمت همچنین بیمه و استفاده از وسایل نقلیه و تریلی به عهده دولت ایران است.

۴. شرکت تلفن ایران می بایست لوازم ذیل را در اختیار بگذارد:

الف) یک سانترال اتوماتیک به منظور تعلیم کارشناسان محلی در امر نگهداری لوازم سانترال محلی.

ب) لوازم کار برای تعلیم عملی در فنون خط، رفع نواقص و نگاهداری سائترالهای خودکار محلی.

ج) لوازم آموزشی برای تعلیمات نظری.

۵. شرکت تلفن ایران افراد ذیل را در اختیار خواهد گذاشت:

الف) دو همکار ایرانی برای هر کارشناس آلمانی.

ب) یک راننده برای هر یک از وسایل نقلیه که توسط دولت جمهوری فدرال آلمان در اختیار گذاشته شده است.

۶. در کلیه موارد دیگر مفاد موافقتنامه مزبور مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ ناظر خواهد

بود.

در صورتی که دولت شاهنشاهی ایران با مفاد بندهای ۱ تا ۶ این پیشنهاد موافقت نماید، دوستانه افتخار دارد پیشنهاد نماید که این نامه و نامه جوابی مبنی بر موافقت دولت متبوع آن جناب به منزله موافقتنامه ای بین دو دولت در این زمینه تلقی گردد و موافقتنامه از تاریخ دریافت نامه جوابی آن جناب لازم الاجرا باشد. موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

ک. و. لیلیانفیلد»

اعلام داشته و موافقت دولت متبوع خود را نسبت به آن اطلاع دهد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

وزیر امور خارجه — عباسعلی خلعت بری

جناب آقای لیلیانفیلد

سفیر جمهوری فدرال آلمان

تهران

۸. نامهٔ سفارت آلمان به وزارت امور خارجه در خصوص تمدید مأموریت کارشناسان مرکز بررسی‌های توسعه صنعتی و بازرگانی
تاریخ: تهران ۲۳ دسامبر ۱۹۷۱
سفیر جمهوری آلمان فدرال
عالی جناب

دوستدار افتخار دارد با توجه به یادداشت شماره ۳۱۳۴ مورخ ۳۱ ژوئیه ۱۹۷۱ وزارت امور خارجه و ترتیبات مورخ ۱۲ مارس ۱۹۷۰ و ۱۹ ژوئیه ۱۹۷۱ در مورد اجرای موافقتنامه همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ منعقد بین دولتین متبوع ما به نمایندگی از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان اتخاذ ترتیبات ذیل را پیشنهاد نماید:

۱. دولت جمهوری آلمان به خرج خود مأموریت گروه مشاوران را تا ۳۱ اکتبر ۱۹۷۳ تمدید خواهد نمود و این گروه همواره مرکب از دو کارشناس خواهد بود که سمت مشاورت مرکز بررسی‌های توسعه صنایع و بازرگانی وزارت اقتصاد ایران را به عهده خواهند داشت.

۲. گروه مشاور آلمانی به موجب توافق بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان و براساس نیازمندی‌های مرکز بررسی‌های توسعه صنایع و بازرگانی و به منظور حل مسائل خاص از طریق اضافه نمودن تعداد کارشناسان، قابل توسعه می‌باشد. این فعالیت مشورتی حداکثر شامل ۲۴ نفر/ ماه خواهد بود.

۳. به علاوه کارشناسان مقیم جمهوری فدرال آلمان بر حسب ضرورت تا حدود ۱۲ نفر/ ماه به گروه مشاور آلمانی کمکهای مشورتی خواهند نمود.

۴. گروه مشاور آلمانی موظف است براساس پیشنهادهای مرکز بررسی‌های توسعه صنایع و بازرگانی عملیات زیر را انجام دهد:

— آماده کردن مطالعات بخشی در هر یک از رشته‌های صنعتی.

— تهیه طرح پیشنهادات.

— آماده کردن مطالعات قبلی طرح.

— پاسخگویی به سؤالات خاص فنی و تکنولوژی.

۵. دولت جمهوری آلمان سازمان:

«Gesellschaft für Organisation, Planung und Ausbildung H b H» (GOPA), Bad Homburg vor der Höhe.

را مأمور ادامه اجرای طرح خواهد نمود.

۶. گروه مشاور آلمانی یک ماشین حساب رومیزی و یک ماشین تحریر قابل حمل و یک ماشین نقشه کشی رومیزی و نشریات فنی و یک اتومبیل به عنوان وسایل کار همراه خواهند داشت که پس از ورود به سرزمین ایران به مالکیت دولت شاهنشاهی ایران درخواهد آمد که بدون محدودیت در اختیار گروه مشاور برای فعالیتهایی که در حدود موافقتنامه حاضر انجام می دهند، قرار خواهد داشت.

۷. در کلیه موارد دیگر، مفاد موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ فوق الذکر و ترتیبات مورخ ۱۲ مارس ۱۹۷۰ و مورخ ۱۹ ژوئیه ۱۹۷۱ نسب به ترتیبات حاضر لازم الاجرا خواهند بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادات مندرج در بندهای ۱ تا ۷ فوق الذکر موافقت داشته باشند، پیشنهاد می نماید که این نامه جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت به منزله نامه ای در این خصوص تلقی گردد و از تاریخ نامه آن جناب به مرحله اجرا درآید.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

لیلیانفیلد

سفیر جمهوری فدرال آلمان

تهران

۹. نامه وزارت امور خارجه به سفارت آلمان راجع به تمدید مأموریت کارشناسان مرکز بررسی های توسعه صنعتی و بازرگانی
شماره: ۶۷۸۱/۱۸
تاریخ: ۱۳۵۰/۱۰/۲۸
آقای سفیر

افتخار دارد وصول نامه مورخ ۲۳ دسامبر ۱۹۷۱ (۵۰/۱۰/۲) آن جناب را به شرح زیر:
«عالی جناب

دوستدار افتخار دارد با توجه به یادداشت شماره ۳۱۳۴ مورخ ۳۱ ژوئیه ۱۹۷۱ وزارت امور خارجه و ترتیبات مورخ ۱۲ مارس ۱۹۷۰ و ۱۹ ژوئیه ۱۹۷۱ در مورد اجرای موافقتنامه همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ منعقد بین دولتین متبوع ما به نمایندگی از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان اتخاذ ترتیبات ذیل را پیشنهاد نماید:

۱. دولت جمهوری آلمان به خرج خود مأموریت گروه مشاور را تا ۳۱ اکتبر ۱۹۷۳ تمدید خواهد نمود و این گروه همواره مرکب از دو کارشناس خواهد بود که سمت مشاورت مرکز بررسی های توسعه صنایع و بازرگانی وزارت اقتصاد ایران را به عهده خواهند داشت.

۲. گروه مشاور آلمانی به موجب توافق بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان و براساس نیازمندی های مرکز بررسی های توسعه صنایع و بازرگانی و به منظور حل مسائل خاص از طریق اضافه نمودن تعداد کارشناسان، قابل توسعه می باشد. این فعالیت مشورتی حداکثر شامل ۲۴ نفر/ ماه خواهد بود.

۳. به علاوه کارشناسان مقیم جمهوری فدرال آلمان برحسب ضرورت تا حدود ۱۲ نفر/ ماه به گروه مشاور آلمانی کمکهای مشورتی خواهند نمود.

۴. گروه مشاور آلمانی موظف است براساس پیشنهادهای مرکز بررسی های توسعه صنایع و بازرگانی عملیات زیر را انجام دهد:

- آماده کردن مطالعات بخشی در هریک از رشته های صنعتی.
- تهیه طرح پیشنهادات.
- آماده کردن مطالعات قبلی طرح.

— پاسخگویی به سؤالات خاص فنی و تکنولوژی.

۵. دولت جمهوری آلمان سازمان

«Gesellschaft für Organisation, Planung und Ausbildung mbH» (GOPA), Bad Homburg vor der Höhe,»

را مأمور ادامه اجرای طرح خواهد نمود.

۶. گروه مشاور آلمانی یک ماشین حساب رومیزی و یک ماشین تحریر قابل حمل و یک ماشین نقشه کشی رومیزی و نشریات فنی و یک اتومبیل به عنوان وسایل کار همراه خواهند داشت که پس از ورود به سرزمین ایران به مالکیت دولت شاهنشاهی ایران درخواهد آمد که بدون محدودیت در اختیار گروه مشاور برای فعالیتهایی که در حدود موافقتنامه حاضر انجام می دهد، قرار خواهد داشت.

۷. ر: کلیه موارد دیگر، مفاد موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ فوق الذکر و ترتیبات مورخ ۱۶ مارس ۱۹۷۰ و مورخ ۱۹ ژوئیه ۱۹۷۱ نسبت به ترتیبات حاضر لازم الاجرا خواهند بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادات مندرج در بندهای ۱ تا ۷ فوق الذکر موافقت داشته باشند پیشنهاد می نماید که این نامه و نامه جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت به منزله موافقتنامه ای در این خصوص تلقی گردد و از تاریخ نامه آن جناب به مرحله اجرا درآید.»

اعلام داشته و موافقت دولت شاهنشاهی ایران را نسبت به آن اطلاع دهد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه مغتنم می شمارد.

وزیر امور خارجه — عباسعلی خلعت بری

جناب آقای لیلیانفیلد

سفیر جمهوری فدرال آلمان

تهران

۱۰. نامه سفارت آلمان به وزارت امور خارجه درخصوص کارشناس بررسی آفات و بیماری‌های گیاهی
تاریخ: تهران ۲۶ سپتامبر ۱۹۷۲
سفیر جمهوری فدرال آلمان

عالی جناب

احتراماً عطف به موافقتنامه مورخ ۱۴ نوامبر ۱۹۷۰ از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد می‌نماید که طبق موافقتنامه همکاری فنی بین دو دولت مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ ترتیبات زیر اتخاذ گردد:

۱. مدت طرح مربوط به مؤسسه بررسی آفات و امراض گیاهی در تهران- اوین که از این پس مؤسسه نامیده خواهد شد، تا سی ام ژوئن ۱۹۷۵ تمدید یابد.
۲. الف) دولت جمهوری فدرال آلمان همچنان به هزینه خود تا سی و یکم مارس ۷۳ حداکثر تا سه کارشناس و در فاصله اول آوریل ۱۹۷۳ تا سی ام ژوئن ۱۹۷۵ حداکثر دو کارشناس برای تحقیق در زمینه آفات و امراض نباتی در اختیار مؤسسه قرار خواهد داد. کارشناسان مذکور موظف خواهند بود که با همکاری بخش مدیریت مؤسسه در زمینه تشخیص علل پیدایش امراض و آفات نباتی و همچنین ترویج و توسعه روشهای دفع آفات به تحقیق و مطالعه اقدام نمایند.
- ب) گروه مشاوره و راهنمایی آلمان می‌تواند به طور موقت تعداد کارشناسان خود را افزایش دهد. در این صورت کارشناسان مذکور بنا به پیشنهاد مشترک مدیریت مؤسسه و مدیریت طرح آلمان و با توافق دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان برحسب احتیاج برای حل مشکلات خاص به مؤسسه اعزام خواهند شد. مدت این گونه فعالیتهای مربوط به راهنمایی از سی و شش نفر/ ماه تجاوز نخواهد کرد.
- ج) دولت جمهوری فدرال آلمان علاوه بر این برحسب احتیاج و بنا بر پیشنهاد مشترک مدیریت مؤسسه و مدیریت طرح آلمان هزینه استخدام دانشمندان ایران را در مؤسسه برای حداکثر هشت نفر/ ماه متقبل خواهد شد.
۳. به منظور توسعه همکاری و افزایش مبادله بین المللی تجربیات دولت شاهنشاهی ایران کارشناسانی را در زمینه حمایت از نباتات برای کارآموزی بیشتر به کشور جمهوری فدرال آلمان یا به مؤسسات معتبر فنی در یک کشور ثالث اعزام خواهد

نمود.

کارشناسان ایرانی مذکور با موافقت مدیریت مؤسسه و مدیریت طرح آلمانی و سفارت جمهوری فدرال در تهران انتخاب خواهند گردید. هزینه رفت و بازگشت کارشناسان مذکور به عهده دولت شاهنشاهی ایران و هزینه کارآموزی در محل کارآموزی تکمیلی به عهده جمهوری فدرال آلمان خواهد بود.

۴. دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود لوازم فنی و عملی مورد نیاز کارشناسان آلمانی را برای اجرای وظایف آنان تأمین خواهند نمود. لوازمی که توسط دولت جمهوری فدرال آلمان تأمین می‌گردد به دولت شاهنشاهی ایران تحویل گردیده و جزء اموال ایران محسوب خواهد شد، مشروط بر آنکه اموال مذکور در هر زمان بدون هیچ گونه محدودیت برای انجام وظایف محوله در اختیار کارشناسان آلمانی که در ایران دارای مأموریت دایم می‌باشند و همچنین کارشناسانی که در مأموریت‌های موقت به کار اشتغال دارند، قرار گیرد.

۵. به منظور توسعه تجربیات علمی، مؤسسات آلمان حمایت نباتات تحت مدیریت مؤسسه زیست‌شناسی در خدمت کشاورزی و جنگلداری برون شویگ با مؤسسه تحقیقاتی دفع آفات و امراض نباتی در تهران- اوین و مراکز صحرایی آن در زمینه‌های فنی و پرسنلی همکار نزدیک خواهند نمود.

جزئیات این همکاری بین دو مؤسسه مذکور با همکاری سفارت جمهوری فدرال آلمان و سایر مراجع ذی‌صلاحیت دو کشور به توافق خواهد رسید.

۶. ترتیبات حاضر در کلیه موارد دیگر مشمول مقررات موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ و ترتیبات مورخ ۱۴ نوامبر ۱۹۷۰ خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با مفاد بندهای یک تا ۶ فوق‌الذکر موافقت داشته باشد افتخار دارد پیشنهاد نماید که این یادداشت و یادداشت جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت متبوعه به عنوان ترتیباتی بین دو دولت تلقی گردد که از تاریخ یادداشت جوابیه لازم‌الاجرا خواهد گردید.

موقع را برای تجدید احترامات فائقة مغتنم می‌شمارد.

ک. و. لیلیانفیلد

۱۱. نامه وزارت امور خارجه به سفارت آلمان راجع به کارشناسان بررسی آفات و بیماری‌های

گیاهی

شماره: ۷۵۳۶/۱۸

تاریخ: ۵۱/۱۰/۱۲

آقای سفیر

افتخار دارد وصول نامه مورخ ۲۶ سپتامبر ۱۹۷۲ (۴ مهر ۱۳۵۱) آن جناب را

به شرح زیر:

«عالی جناب

احتراماً عطف به موافقتنامه مورخ ۱۴ نوامبر ۱۹۷۰ از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد می‌نماید که طبق موافقتنامه همکاری فنی بین دو دولت مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ ترتیبات زیر اتخاذ گردد:

۱. مدت طرح مربوط به مؤسسه بررسی آفات و امراض گیاهی در تهران- اوین که از این پس مؤسسه نامیده خواهد شد، تا سی ام ژوئن ۱۹۷۵ تمدید یابد.

۲. الف) دولت جمهوری فدرال آلمان همچنان به هزینه خود تا سی و یکم مارس ۷۳ حداکثر تا سه کارشناس و در فاصله اول آوریل ۱۹۷۳ تا سی ام ژوئن ۱۹۷۵ - حداکثر دو کارشناس برای تحقیق در زمینه آفات و امراض نباتی در اختیار مؤسسه قرار خواهد داد. کارشناسان مذکور موظف خواهند بود که با همکاری بخش مدیریت مؤسسه در زمینه تشخیص علل پیدایش امراض و آفات نباتی و همچنین ترویج و توسعه روشهای دفع آفات به تحقیق و مطالعه اقدام نمایند.

ب) گروه مشاوره و راهنمایی آلمان می‌تواند به طور موقت تعداد کارشناسان خود را افزایش دهد. در این صورت کارشناسان مذکور بنا به پیشنهاد مشترک مدیریت مؤسسه و مدیریت طرح آلمان و با توافق دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان برحسب احتیاج برای حل مشکلات خاص به مؤسسه اعزام خواهند شد. مدت این گونه فعالیتهای مربوط به راهنمایی از سی و شش نفر/ ماه تجاوز نخواهد کرد.

ج) دولت جمهوری فدرال آلمان علاوه بر این برحسب احتیاج و بنا بر پیشنهاد مشترک مدیریت مؤسسه و مدیریت طرح آلمان هزینه استخدام دانشمندان ایرانی را در مؤسسه برای حداکثر هشت نفر/ ماه متقبل خواهد شد.

۳. به منظور توسعه همکاری و افزایش مبادله بین المللی تجربیات دولت شاهنشاهی ایران کارشناسانی را در زمینه حمایت از نباتات برای کارآموزی بیشتر به کشور جمهوری فدرال آلمان یا به مؤسسات معتبر فنی در یک کشور ثالث اعزام خواهد نمود.

کارشناسان ایرانی مذکور با موافقت مدیریت مؤسسه و مدیریت طرح آلمان و سفارت جمهوری فدرال در تهران انتخاب خواهند گردید. هزینه رفت و بازگشت کارشناسان مذکور به عهده دولت شاهنشاهی ایران و هزینه کارآموزی در محل کارآموزی تکمیلی به عهده دولت جمهوری فدرال آلمان خواهد بود.

۴. دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود لوازم فنی و علمی مورد نیاز کارشناسان آلمانی را برای اجرای وظایف آنان تأمین خواهد نمود. لوازمی که توسط دولت جمهوری فدرال آلمان تأمین می‌گردد به دولت شاهنشاهی ایران تحویل گردیده و جزء اموال ایران محسوب خواهد شد، مشروط بر آنکه اموال مذکور در هر زمان بدون هیچ گونه محدودیت برای انجام وظایف محوله در اختیار کارشناسان آلمانی که در ایران دارای مأموریت دائم می‌باشند و همچنین کارشناسانی که در مأموریت‌های موقت به کار اشتغال دارند، قرار گیرد.

۵. به منظور توسعه تجربیات علمی، مؤسسات آلمانی حمایت نباتات تحت مدیریت مؤسسه زیست‌شناسی در خدمت کشاورزی و جنگلداری برون شوینگ با مؤسسه تحقیقاتی دفع آفات و امراض نباتی در تهران- اوین و مراکز صحرایی آن در زمینه‌های فنی و پرسنلی همکاری نزدیک خواهند نمود.

جزئیات این همکاری بین دو مؤسسه مذکور با همکاری سفارت جمهوری فدرال آلمان و سایر مراجع ذی صلاحیت دو کشور به توافق خواهد رسید.

۶. ترتیبات حاضر در کلیه موارد دیگر مشمول مقررات موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ و ترتیبات مورخ ۱۴ نوامبر ۱۹۷۰ خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با مفاد بندهای ۱ تا ۶ فوق‌الذکر موافقت داشته باشد، افتخار دارد پیشنهاد نماید که این یادداشت و یادداشت جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت متبوعه به عنوان ترتیباتی بین دو دولت تلقی گردد که از تاریخ یادداشت جوابیه لازم‌الاجرا خواهد گردید.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه مغتنم می‌شمارد.

ک. و. لیلیانفیلد»

اعلام داشته و موافقت دولت متبوع خود را نسبت به آنان اطلاع دهد.
موقع را برای تقدیم احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.
وزیر امور خارجه — عباسعلی خلعت‌بری

جناب آقای لیلیانفیلد
سفیر جمهوری فدرال آلمان
تهران

۱۲. نامه سفارت آلمان به وزارت امور خارجه درخصوص کارشناس فنی برای مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی
تاریخ: ۲۸ سپتامبر ۱۹۷۲

عالی جناب

افتخار دارد عطف به یادداشت شماره ۴۸۲/۳۱/۲۰ مورخ ۲۶ ژانویه ۱۹۷۱ (۵ بهمن ۱۳۴۹) وزارت امور خارجه شاهنشاهی ایران - بدین وسیله از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید که در اجرای موافقتنامه همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتين متبوع، ترتیبات ذیل اتخاذ گردد.
۱. دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود یک نفر مهندس برق را جهت اشتغال در مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به مدت ۱۲ ماه اعزام خواهد داشت.

۲. کارشناس مذکور وظیفه خواهد داشت با مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران برای توسعه آزمایشگاههای برق آن مؤسسه همکاری نماید. وظایف خاص این کارشناس عبارت خواهد بود از:

الف) به کار انداختن دستگاههای آزمایش کننده جدید و برنامه ریزی دستگاههای فرعی اضافی و احتمالاً نظارت بر تولید این دستگاهها تحت مدیریت ایرانی.
ب) انجام آزمایش به منظور حصول اطمینان و بررسی کفایت و کارایی دستگاهها.

ج) راهنمایی در تنظیم خط مشی اداری درخصوص قبولی و کنترل کارگاه.

د) مشارکت در تنظیم استانداردها یا مقررات آزمایش.

ه) ترتیب متخصصین شایسته ایرانی در رشته های مربوطه.

۳. دولت شاهنشاهی ایران مساعدتهای لازم را در مورد کارشناس مرعی داشته و کلیه سوابق و اسناد و مدارک لازم را در اختیار او قرار خواهد داد.

۴. دولت شاهنشاهی ایران به هزینه خود تسهیلات ذیل را برای کارشناس فراهم خواهد نمود:

الف) تأمین کارگاه و دفتر مناسب و همچنین وسایل کار مورد نیاز.

ب) تأمین یک اتومبیل با راننده برای مسافرتها رسمی با مسئولیت نگهداری و

سرویس آن.

ج) تأمین پرسنل فنی و کمکی لازم.

د) تأمین تعداد کافی از ایرانیان برای کارآموزی که پس از عزیمت کارشناس آلمانی این افراد تعلیم دیده بتوانند به خدمت خود در اجرای طرح ادامه دهند.

۵. در کلیه موارد دیگر، ترتیبات حاضر مشمول مقررات موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادهای مندرج در بندهای ۱ تا ۵ فوق موافقت داشته باشد، افتخار دارد پیشنهاد نماید که این نامه و نامه جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت ایران به منزله ترتیباتی بین دولتین متبوع تلقی گردد که از تاریخ نامه جوابیه جناب عالی به موقع اجرا درخواهد آمد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه مغتنم می شمارد.

ک. و. لیلیانفیلد

۱۳. نامه وزارت امور خارجه به سفارت آلمان راجع به کارشناسان فنی برای مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی
شماره: ۶۶۵۷/۱۸
تاریخ: ۱۳۵۱/۹/۹

آقای سفیر

افتخار دارد وصول نامه مورخ ۲۸ سپتامبر ۱۹۷۲ (۶ مهر ۱۳۵۱) آن جناب را
به شرح زیر:
«عالی جناب

افتخار دارد عطف به یادداشت شماره ۴۸۲/۲۰ مورخ ۳۱/۲۰ ژانویه ۱۹۷۱ (۵ بهمن ۱۳۴۹) وزارت امور خارجه شاهنشاهی ایران - بدین وسیله از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید که در اجرای موافقتنامه همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتين متبوع - ترتیبات ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود یک نفر مهندس برق را جهت اشتغال در مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به مدت ۱۲ ماه اعزام خواهد داشت.

۲. کارشناس مذکور وظیفه خواهد داشت با مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران برای توسعه آزمایشگاههای برق آن مؤسسه همکاری نماید. وظایف خاص این کارشناس عبارت خواهد بود از:

الف) به کار انداختن دستگاههای آزمایش کننده جدید و برنامه ریزی دستگاههای فرعی اضافی و احتمالاً نظارت بر تولید این دستگاهها تحت مدیریت ایرانی.
ب) انجام آزمایش به منظور حصول اطمینان و بررسی کفایت و کارایی دستگاهها.

ج) راهنمایی در تنظیم خط مشی اداری در خصوص قبولی و کنترل کارگاه.

د) مشارکت در تنظیم استانداردها یا مقررات آزمایش.

ه) تربیت متخصصین شایسته ایرانی در رشته های مربوطه.

۳. دولت شاهنشاهی ایران مساعدهای لازم را در مورد کارشناس مرعی داشته و کلیه سوابق و اسناد و مدارک لازم را در اختیار او قرار خواهد داد.

۴. دولت شاهنشاهی ایران به هزینه خود تسهیلات ذیل را برای کارشناس فراهم خواهد نمود:

الف) تأمین کارگاه و دفتر مناسب و همچنین وسایل کارمورد نیاز.
ب) تأمین یک اتومبیل با راننده برای مسافرت‌های رسمی با مسئولیت نگهداری و سرویس آن.

ج) تأمین پرسنل فنی و کمکی لازم.
د) تأمین تعداد کافی از ایرانیان برای کارآموزی که پس از عزیمت کارشناس آلمانی این افراد تعلیم دیده بتوانند به خدمت خود در اجرای طرح ادامه دهند.
۵. در کلیه موارد دیگر، ترتیبات حاضر مشمول مقررات موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادهای مندرج در بندهای ۱ تا ۵ فوق موافقت داشته باشد، افتخار دارد پیشنهاد نماید که این نامه و نامه‌جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت ایران به منزله ترتیباتی بین دولتين متبوع تلقی گردد که از تاریخ نامه‌جوابیه جناب‌عالی به موقع اجرا درخواهد آمد.
موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می‌شمارد.

ک. و. لیلیانفیلد»

اعلام داشته و موافقت دولت متبوع خود را نسبت به آن اطلاع دهد.
موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می‌شمارد.
وزیر امور خارجه — عباسعلی خلعت‌بری

جناب آقای لیلیانفیلد

سفیر جمهوری فدرال آلمان

تهران

۱۴. نامه سفارت آلمان به وزارت امور خارجه در خصوص تمدید مأموریت کارشناسان ارتباطات راه دور
تاریخ: ۱۲ اوت ۱۹۷۳

عالی جناب

افتخار دارد عطف به ترتیبات مورخ ۱۹ سپتامبر ۱۹۷۱ در مورد اعزام چهار کارشناس ارتباطات دور از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید که پیرو موافقتنامه همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتين متبوع، ترتیبات ذیل اتخاذ گردد:
۱. دولت جمهوری فدرال آلمان مدت خدمت چهار کارشناس ارتباطات دور را در کشور شاهنشاهی ایران تا ۳۱ دسامبر ۱۹۷۴ تمدید خواهد نمود.
۲. متخصصین آلمانی وظیفه خواهند داشت که کارهای جاری را ادامه داده و به اتمام رسانند.

۳. در کلیه مواد دیگر ترتیبات حاضر مشمول مفاد موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ از جمله قید برلین (ماده ۸) و مفاد ترتیبات مورخ ۹ سپتامبر ۱۹۷۱ خواهد بود.
چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادهای مندرج در بندهای ۱ تا ۳ فوق موافقت داشته باشد، افتخار دارد پیشنهاد نماید که این یادداشت و یادداشت جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت ایران به عنوان ترتیباتی بین دو دولت تلقی گردد که از تاریخ یادداشت آن جناب لازم الاجرا خواهد گردید.
موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

ک. و. لیلیانفیلد

۱۵. نامه وزارت خارجه به سفارت آلمان راجع به تمدید مأموریت کارشناسان ارتباطات راه دور

شماره: ۶۵۹۲/۱۸

تاریخ: ۱۳۵۲/۷/۲۸

جناب آقای سفیر

دوستدار افتخار دارد وصول نامه مورخ ۱۲ اوت ۱۹۷۳ (۱۳۵۲/۵/۲۱) آن جناب

به شرح زیر را:

«عالی جناب

افتخار دارد عطف به ترتیبات مورخ ۱۹ سپتامبر ۱۹۷۱ در مورد اعزام چهار کارشناس ارتباطات دور از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید که پیرو موافقتنامه همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتین متبوع، ترتیبات ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان مدت خدمت چهار کارشناس ارتباطات دور را در کشور شاهنشاهی ایران تا ۳۱ دسامبر ۱۹۷۴ تمدید خواهد نمود.
۲. متخصصین آلمانی وظیفه خواهند داشت که کارهای جاری را ادامه داده و به اتمام رسانند.

۳. در کلیه مواد دیگر ترتیبات حاضر مشمول مفاد موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ از جمله قید برلین (ماده ۸) و مفاد ترتیبات مورخ ۹ سپتامبر ۱۹۷۱ خواهد بود.
چنانکه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادهای مندرج در بندهای ۱ تا ۳ فوق موافقت داشته باشد، افتخار دارد پیشنهاد نماید که این یادداشت و یادداشت جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت ایران به عنوان ترتیباتی بین دو دولت تلقی گردد که از تاریخ یادداشت آن جناب لازم الاجرا خواهد گردید.
موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

ک. و. لیلیانفیلد»

اعلام و مراتب را تأیید نماید.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

وزیر امور خارجه — عباسعلی خلعت‌بری

جناب آقای ک. و. لیلیانفیلد
سفیر جمهوری فدرال آلمان
تهران

۱۶. نامه سفارت آلمان به وزارت امور خارجه در خصوص خدمت مشاورین آلمانی در وزارت اقتصاد

تاریخ: ۲۹ سپتامبر ۱۹۷۳

عالی جناب

افتخار دارد عطف به ترتیبات مورخ ۱۲ مارس ۱۹۷۰ و ۱۹ ژوئیه ۱۹۷۱ و ۱۸ ژانویه ۱۹۷۲ بدین وسیله از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید که در اجرای موافقتنامه همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتين متبوع، ترتیبات اضافی ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان مدت خدمت گروه مشاورین آلمانی را که هم اکنون بنا بر ترتیبات مورخ ۱۸ ژانویه ۱۹۷۲ مذکور در فوق در ایران مشغول انجام وظیفه هستند تا تاریخ ۱۶ فوریه ۱۹۷۴ تمدید خواهد نمود.

۲. در کلیه موارد دیگر ترتیبات حاضر مشمول مقررات ترتیبات فوق و نیز موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ منجمله قید برلین (ماده ۸) خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادهای مندرج در بندهای ۱ تا ۲ فوق موافقت داشته باشد، افتخار دارد پیشنهاد نماید که این نامه و نامه جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت ایران به منزله ترتیباتی بین دولتين متبوع تلقی گردد که از تاریخ نامه جوابیه جناب عالی، موقع اجرا درآید. اعلام داشته و موافقت دولت شاهنشاهی ایران را نسبت به آن اطلاع دهد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مفتنم می شمارد.

ک. و. لیلیانفیلد

سفیر جمهوری فدرال آلمان

۱۷. نامه وزارت امور خارجه به سفارت آلمان راجع به خدمت مشاورین آلمانی در وزارت اقتصاد

شماره: ۷۱۳۲/۱۸

تاریخ: ۱۳۵۲/۸/۱۵

آقای سفیر

افتخار دارد وصول نامه مورخ ۲۹ سپتامبر ۱۹۷۳ (۱۳۵۲/۶/۴) آن جناب را به شرح زیر:

«عالی جناب

افتخار دارد عطف به ترتیبات مورخ ۱۲ مارس ۱۹۷۰ و ۱۹ ژوئیه ۱۹۷۱ و ۱۸ ژانویه ۱۹۷۲ بدین وسیله از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید که در اجرای موافقتنامه همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتين متبوع، ترتیبات اضافی ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان مدت خدمت گروه مشاورین آلمانی را که هم اکنون بنا بر ترتیبات مورخ ۱۸ ژانویه ۱۹۷۲ مذکور در فوق در ایران مشغول انجام وظیفه هستند تا تاریخ ۱۶ فوریه ۱۹۷۴ تمدید خواهد نمود.

۲. در کلیه موارد دیگر ترتیبات حاضر مشمول مقررات ترتیبات فوق و نیز موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ منجمله قید برلین (ماده ۸) خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادهای مندرج در بندهای ۱ تا ۲ فوق موافقت داشته باشد، افتخار دارد پیشنهاد نماید که این نامه و نامه جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت ایران به منزله ترتیباتی بین دولتين متبوع تلقی گردد که از تاریخ نامه جوابیه جناب عالی، به موقع اجرا درآید.

اعلام داشته و موافقت دولت شاهنشاهی ایران را نسبت به آن اطلاع دهد. موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

وزیر امور خارجه — عباسعلی خلعت بری

جناب آقای ک. و. لیلیانفیلد

سفیر جمهوری فدرال آلمان

تهران

۱۸. نامه سفارت آلمان به وزارت امور خارجه در خصوص اعزام کارشناس کشت سیب زمینی
تاریخ: تهران ۲۰ فوریه ۱۹۷۴

عالی جناب

افتخار دارد عطف به یادداشت شماره ۱۴۶/۱۰ مورخ ۶ آوریل ۱۹۷۰ وزارت
امور خارجه شاهنشاهی، بدین وسیله از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید
که در اجرای موافقتنامه همکاری فنی بین دولت شاهنشاهی ایران و جمهوری آلمان فدرال
مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ ترتیبات ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری آلمان فدرال به هزینه خود طی سه سال تعداد ۲ نفر کارشناس
متخصص کشت سیب زمینی برای حداکثر مدت ۵۰ ماه به ایران اعزام خواهد داشت.
به علاوه چنانچه لازم باشد کارشناسان دیگری را نیز برای مدت کوتاهی برای
کمکهای مشاورتی حرفه‌ای در مورد مسائل خاص به ایران گسیل خواهد نمود (تعداد ۹
نفر کارشناس برای ۹ ماه).

۲. کارشناسان مزبور موظف خواهند بود که وزارت کشاورزی ایران را در امر
انجام کوششها و مساعی خود در زمینه افزایش تولید سیب زمینی بویژه جهت برقراری یک
مرکز آزمایشی کشت سیب زمینی در همدان معاضدت نمایند. برنامه همکاری مزبور در
زمینه‌های ذیل متمرکز خواهد بود.

الف) ارائه روش مؤثر در زمینه تولید سیب زمینی بذری. (انواع سیب زمینی‌های
بذری محلی ایرانی از قبیل «اسلامبولی» و «پشندی» به عنوان مأخذ آزمایشهای مورد
استفاده قرار خواهد گرفت). این نوع سیب زمینی‌های بذری پس از انجام آزمایشات
مخصوصی توسط مرکز بیولوژی یکی کشاورزی و جنگلداری آلمان فدرال از وجود هرگونه
ویروس مبری خواهند گردید.

ب) تهیه پیشنهاداتی به منظور تأسیس سازمانی جهت کنترل و یرونها براساس
بازدیدهای تحقیقاتی بر روی نباتات آفت‌زده و همچنین تجزیه نمونه‌هایی از بذری
مزبور در آزمایشگاه و گرمخانه‌ها.

ج) تهیه پیشنهاداتی به منظور تأسیس یک سازمان مربوط به توسعه کشت و بذر
سیب زمینی.

د) تهیه طرح و انتخاب مقدار عمده‌ای از انواع سیب زمینی اروپایی به منظور

کشت آزمایشی آن در ایران با توجه به چگونگی رشد آنها در شرایط آب و هوای سخت و عوامل متعدده مسبب امراض گوناگون و انجام آزمایشات کشت بر روی انواع بذرهاى اروپایی به منظور انتخاب انواع بذرهاى آفت‌زا و مقاوم در مقابل آب و هوای خشک و همچنین تعیین آنکه آیا این قبیل بذرها مناسب کشت در آب و هوای ایران خواهند بود یا خیر؟

۳. دولت آلمان فدرال به هزینه خود (سیف) امکان بهره‌برداری از تسهیلات ذیل را جهت کارشناسان فراهم خواهد نمود:
(الف) دو دستگاه اتومبیل.

(ب) تعداد محدودی تجهیزات فنی و بویژه ماشین کشت بذر به منظور نمونه‌نمایی.

(ج) انتشار نشریات و دستورالعملهای آموزشی و نمایی.

(د) تأمین ذخایر از بذر سیب‌زمینی تا حدودی که کارشناسان آلمانی و مقامات ذی‌صلاحیت ایرانی مقدار آن را به منظور کشت آزمایشی لازم بدانند.

۴. دولت شاهنشاهی ایران به منظور ایفاء وظایف کارشناسان به نحو مطلوب کلیه اطلاعات و اسناد مورد لزوم را در اختیار آنان قرار داده و مساعدتهای ضروری را در قبال این افراد مرعی خواهد داشت.

۵. همچنین دولت شاهنشاهی ایران امکانات ذیل را برای کارشناسان فراهم خواهد نمود:

(الف) واگذاری مقدار زمین لازم به منظور تولید سیب‌زمینی و پرداخت کلیه هزینه‌های مربوط به نگهداری و اداره آن از قبیل پرداخت اجاره بها یا سایر هزینه‌های دیگر.

(ب) لوازم دفتری و تجهیزات مربوطه.

(ج) پرسنل فنی و مترجمین و یا سایر دستیارانی که وجود آنها لازم باشد.

(د) در مقابل هر کارشناس آلمانی حداقل یک نفر ایرانی مسئول به عنوان همدریف او که در انجام آموزشهای لازم انجام وظیفه خواهد نمود.

ه) دو نفر راننده جهت اتومبیلهای موضوع پاراگراف شماره ۳ (الف)، همچنین دولت شاهنشاهی ایران هزینه‌های تعمیرات و نگهداری اتومبیلها را نیز به عهده خواهد داشت.

۶. به علاوه دولت شاهنشاهی ایران زمین و ساختمانهای لازم را با تجهیزات ضروری در اختیار کارشناسان قرار داده و بدین منظور انجام تعهدات تأسیس مرکز تولید سیب زمینی را در همدان به عهده خواهد گرفت.

۷. از نظر سایر جهات شرایط مذکور در موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ (منجمله ماده ۸ آن) (موضوع برلین) در مورد این ترتیبات حاضر نیز معمول خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادات مندرج در بند ۱ تا ۷ فوق موافقت داشته باشد افتخار دارد پیشنهاد نماید که این نامه و نامه جوابیه آن جناب مبنی بر اعلام موافقت ایران به منزله ترتیباتی بین دولتين ایران و آلمان فدرال تلقی گردد از تاریخ نامه جوابیه لازم الاجرا خواهد گردید.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه مغتنم می شمارد.

هانس گئورگ ویک

سفیر جمهوری فدرال آلمان

۱۹. نامه وزارت امور خارجه به سفارت آلمان راجع به اعزام کارشناس کشت سیب زمینی

شماره: ۴۰۵۳/۱۸

تاریخ: ۱۳۵۳/۴/۳۱

آقای سفیر

افتخار دارد وصول نامه مورخ ۲۰ فوریه ۱۹۷۴ (۵۲/۱۲/۱) جناب آقای لیلیانفیلد را به شرح زیر:
عالی جناب

افتخار دارد عطف به یادداشت شماره ۱۴۶/۱۰ مورخ ۶ آوریل ۱۹۷۰ وزارت امور خارجه شاهنشاهی، بدین وسیله از طرف دولت جمهوری آلمان فدرال پیشنهاد نماید که در اجرای موافقتنامه همکاری فنی بین دولت شاهنشاهی ایران و جمهوری آلمان فدرال مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ ترتیبات ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری آلمان فدرال به هزینه خود طی سه سال تعداد ۲ نفر کارشناس متخصص کشت سیب زمینی برای حداکثر مدت ۵۰ ماه به ایران اعزام خواهد داشت. به علاوه چنانچه لازم باشد کارشناسان دیگری را نیز برای مدت کوتاهتری برای کمکهای مشاورتی حرفه‌ای در مورد مسائل خاص به ایران گسیل خواهد نمود (تعداد ۹ نفر کارشناس برای ۹ ماه).

۲. کارشناسان مزبور موظف خواهند بود که وزارت کشاورزی ایران را در امر انجام کوششها و مساعی خود در زمینه افزایش تولید سیب زمینی بویژه جهت برقراری یک مرکز آزمایشی کشت سیب زمینی در همدان معاضدت نمایند. برنامه همکاری مزبور در زمینه‌های ذیل متمرکز خواهد بود:

الف) ارائه روش مؤثر در زمینه تولید سیب زمینی بذری. (انواع سیب زمینی‌های بذری محلی ایرانی از قبیل «اسلامبولی» و «پشندی» به عنوان مأخذ آزمایشهای مورد استفاده قرار خواهد گرفت). این نوع سیب زمینی‌های بذری پس از انجام آزمایشات مخصوصی توسط مرکز بیولوژیکی کشاورزی و جنگلداری آلمان فدرال از وجود هرگونه ویروس مبری خواهند گردید.

ب) تهیه پیشنهاداتی به منظور تأسیس سازمانی جهت کنترل ویروسها براساس بازدیدهای تحقیقاتی بر روی نباتات آفت زده و همچنین تجزیه نمونه‌هایی از بذرهای مزبور

در آزمایشگاه و گرمخانه‌ها.

ج) تهیه پیشنهاداتی به منظور تأسیس یک سازمان مربوط به توسعه کشت و بذر سیب زمینی.

د) تهیه طرح و انتخاب مقدار عمده‌ای از انواع سیب زمینی اروپایی به منظور کشت آزمایشی آن در ایران با توجه به چگونگی رشد آنها در شرایط آب و هوای سخت و عوامل متعدده مسبب امراض گوناگون و انجام آزمایشات کشت بر روی انواع بذرهای اروپایی به منظور انتخاب انواع بذرهای آفت‌زا و مقاوم در مقابل آب و هوای خشک و همچنین تعیین آنکه آیا این قبیل بذرهای مناسب کشت در آب و هوای ایران خواهند بود یا خیر؟

۳. دولت آلمان فدرال به هزینه خود (سیف) امکان بهره‌برداری از تسهیلات ذیل را جهت کارشناسان فراهم خواهد نمود:
الف) دو دستگاه اتومبیل.

ب) تعداد محدودی تجهیزات فنی و بویژه ماشین کشت بذر به منظور نمونه‌نمایی.

ج) انتشار نشریات و دستورالعملهای آموزشی و نمایشی.

د) تأمین ذخایری از بذر سیب زمینی تا حدودی که کارشناسان آلمانی و مقامات ذی صلاحیت ایرانی مقدار آن را به منظور کشت آزمایشی لازم بدانند.
۴. دولت شاهنشاهی ایران به منظور ایفای وظایف کارشناسان به نحو مطلوب کلیه اطلاعات و اسناد مورد لزوم را در اختیار آنان قرار داده و مساعدتهای ضروری را در قبال این افراد مرعی خواهد داشت.

۵. همچنین دولت شاهنشاهی ایران امکانات ذیل را برای کارشناسان فراهم خواهد نمود:

الف) واگذاری مقدار زمین لازم به منظور تولید سیب زمینی و پرداخت کلیه هزینه‌های مربوط به نگهداری و اداره آن از قبیل پرداخت اجاره بها یا سایر هزینه‌های دیگر.

ب) لوازم دفتری و تجهیزات مربوطه.

ج) پرسنل فنی و مترجمین و یا سایر دستیارانی که وجود آنها لازم باشد.

د) در مقابل هر کارشناس آلمانی حداقل یک نفر ایرانی مسئول به عنوان

همردیف او که در انجام آموزشهای لازم انجام وظیفه خواهد نمود.
 ه) دو نفر راننده جهت اتومبیلهای موضوع پاراگراف شماره ۳ (الف). همچنین دولت شاهنشاهی ایران هزینه های تعمیرات و نگهداری اتومبیلها را نیز به عهده خواهد داشت.

۶. به علاوه دولت شاهنشاهی ایران زمین و ساختمانهای لازم را با تجهیزات ضروری در اختیار کارشناسان قرار داده و بدین منظور انجام تعهدات تأسیس مرکز تولید سیب زمینی را در همدان به عهده خواهد گرفت.

۷. از نظر سایر جهات شرایط مذکور در موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ (منجمله ماده ۸ آن) (موضوع برلین) در مورد این ترتیبات حاضر نیز معمول خواهد بود.
 چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادات مندرج در بند ۱ تا ۷ فوق موافقت داشته باشد افتخار دارد پیشنهاد نماید که این نامه و نامه جوابیه آن جناب مبنی بر اعلام موافقت ایران به منزله ترتیباتی بین دولتين ایران و آلمان فدرال تلقی گردد که از تاریخ نامه جوابیه لازم الاجرا خواهد گردید.»

اعلام داشته و موافقت دولت شاهنشاهی ایران را نسبت به آن اطلاع دهد.
 موقع را برای تجدید احترامات فائقه مغتنم می شمارد.

وزیر امور خارجه — عباسعلی خلعت بری

جناب آقای هانس گئورگ ویک
 سفیر جمهوری فدرال آلمان
 تهران

۲۰. نامه سفارت آلمان به وزارت امور خارجه درخصوص اعزام کارشناس منابع طبیعی

تاریخ: تهران ۱۵ ژوئن ۱۹۷۴

سفیر جمهوری فدرال آلمان

عالی جناب

افتخار دارد از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید که در اجرای موافقتنامه همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتین متبوع ترتیبات ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان به دولت شاهنشاهی ایران کمک خواهد کرد تا دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران واقع در کرج و بخصوص بخش جنگلداری آن را توسعه بخشد.

۲. دولت جمهوری فدرال آلمان بدین منظور سه نفر مشاور دایمی را به شرح زیر به ایران اعزام خواهد داشت:

(الف) یک نفر فارغ التحصیل رشته جنگلداری برای توسعه آزمایشگاه فنی جنگلداری دانشکده منابع طبیعی کرج. از جمله وظایف نامبرده تسلیم پیشنهاد در مورد اموری است که باید در آزمایشگاه انجام گیرد.

وظایف مشورتی این شخص شامل امور مربوط به ملحقات ساختمانی و تجهیزات آزمایشگاه فنی جنگلداری و استخدام کارکنان آزمایشگاه نیز خواهد بود. به علاوه این کارشناسان در برنامه ریزی و انجام آزمایشها نیز همکاری خواهند کرد.

(ب) یک نفر فارغ التحصیل رشته اقتصاد جنگلداری که در تهیه و تنظیم یک برنامه تحقیقاتی مربوط به حفاظت جنگلها همکاری داشته و درخصوص مسائل عملی مربوط به آزمایشها، توصیه های لازم را خواهد نمود.

(ج) یک نفر فارغ التحصیل رشته اقتصاد جنگلداری برای عهده داری طرحهای آزمایشی و آمار و ریاضی و برنامه ریزی کامپیوتر که در انجام برنامه تحقیقاتی بخصوص از طریق تهیه و بررسی آزمایشها در کلیه امور جنگلداری و نظارت بر چوب بری مساعدت خواهد کرد.

مدت مأموریت کارشناسان دایمی در سمت مشاور جمعاً معادل نیروی انسانی ۷۲ نفر در ماه به طول خواهد انجامید.

۳. به علاوه دولت جمهوری فدرال آلمان در صورت تقاضا - و با موافقت دانشکده منابع طبیعی کرج - کارشناسانی را برای مأموریتهای کوتاه مدت جهت انجام

اموری خاص در اختیار دولت ایران خواهد گذارد. مدت خدمت کارشناسانی که به طور کوتاه مدت در سمت مشاور مأموریت می‌یابند جمعاً معادل نیروی انسانی ۶ نفر در ماه خواهد بود.

۴. مشاورین اعزامی فعالیتهای مشورتی خود را با آموزش کارکنان واجد شرایط ایرانی در سطح مقدماتی و پیشرفته، توأم خواهند کرد.

۵. در موارد استثنایی و در صورتی که بنا بر دلایل خاصی ایجاب نماید، دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود مقادیر محدودی وسایل و مواد را برای تکمیل تجهیزات آزمایشگاه و مقاصد آموزشی مهیا خواهد نمود.

۶. دولت شاهنشاهی ایران هرگونه کمکی را که کارشناسان در راه انجام وظایفشان بدان نیاز داشته باشند و کلیه مدارک و اسناد لازم را در اختیار آنان قرار خواهد داد.

۷. دولت شاهنشاهی ایران هزینه ساختن قسمتهایی را که عنداللزوم به ساختمان بخش جنگلداری دانشکده افزوده شود و نیز هزینه تجهیز تأسیسات فوق‌الذکر واقع در دانشکده منابع طبیعی کرج را تأمین خواهد کرد.

۸. به علاوه دولت شاهنشاهی ایران به هزینه خود تسهیلات زیر را فراهم خواهد کرد:

الف) محل کار و لوازم مورد نیاز کارشناسان.

ب) مقرری مناسب روزانه یا تأمین هزینه مسکن کارشناسانی که در پیشبرد طرح و با موافقت دانشکده منابع طبیعی کرج در ایران مسافرت می‌نمایند.

ج) کارکنان فنی و کمکی ایرانی مورد نیاز.

۹. در کلیه موارد دیگر ترتیبات حاضر مشمول مقررات موافقتنامه مذکور در فوق

مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ منجمله قید برلین (ماده ۸) خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادهای مندرج در بندهای ۱ تا ۸ فوق موافقت داشته باشد، افتخار دارد پیشنهاد نماید که این نامه و نامه جوابی آن جناب مبنی بر موافقت دولت ایران به منزله ترتیباتی بین دولتین متبوع ما تلقی گردد که از تاریخ نامه جوابی جناب عالی به موقع اجرا درخواهد آمد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می‌شمارد.

دکتر هانس گئورگ ویک

۲۱. نامه وزارت امور خارجه به سفارت آلمان راجع به اعزام کارشناس منابع طبیعی

شماره: ۷۸۷۹/۱۸

تاریخ: ۱۳۵۳/۸/۱

آقای سفیر

افتخار دارد وصول نامه مورخ ۱۵ ژوئن ۱۹۷۴ (۲۵ خردادماه ۱۳۵۳) آن جناب را به شرح زیر:

«عالی جناب

افتخار دارد از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید که در اجرای موافقتنامه همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتين متبوع ترتيبات ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان به دولت شاهنشاهی ایران کمک خواهد کرد تا دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران واقع در کرج و بخصوص بخش جنگلداری آن را توسعه بخشد.

۲. دولت جمهوری فدرال آلمان بدین منظور سه نفر مشاور دایمی را به شرح زیر به ایران اعزام خواهد داشت:

(الف) یک نفر فارغ التحصیل رشته جنگلداری برای توسعه آزمایشگاه فنی جنگلداری دانشکده منابع طبیعی کرج. از جمله وظایف نامبرده تسلیم پیشنهاد در مورد اموری است که باید در آزمایشگاه انجام گیرد.

وظایف مشورتی این شخص شامل امور مربوط به ملحقات ساختمانی و تجهیزات آزمایشگاه فنی جنگلداری و استخدام کارکنان آزمایشگاه نیز خواهد بود. به علاوه این کارشناسان در برنامه ریزی و انجام آزمایشها نیز همکاری خواهند کرد.

(ب) یک نفر فارغ التحصیل رشته اقتصاد جنگلداری که در تهیه و تنظیم یک برنامه تحقیقاتی مربوط به حفاظت جنگلها همکاری داشته و درخصوص مسائل عملی مربوط به آزمایشها، توصیه های لازم را خواهد نمود.

(ج) یک نفر فارغ التحصیل رشته اقتصاد جنگلداری برای عهده داری طرحهای آزمایشی و آمار ریاضی و برنامه ریزی کامپیوتر که در انجام برنامه تحقیقاتی بخصوص از طریق تهیه و بررسی آزمایشها در کلیه امور جنگلداری و نظارت بر چوب بری مساعدت خواهد کرد.

مدت مأموریت کارشناسان دایمی در سمت مشاور جمعاً معادل نیروی انسانی ۷۲ نفر در ماه به طول خواهد انجامید.

۳. به علاوه دولت جمهوری فدرال آلمان در صورت تقاضا - و با موافقت دانشکده منابع طبیعی کرج - کارشناسانی را برای مأموریت‌های کوتاه مدت جهت انجام اموری خاص در اختیار دولت ایران خواهد گذارد. مدت خدمت کارشناسانی که به طور کوتاه مدت و سمت مشاور مأموریت می‌یابند، جمعاً معادل نیروی انسانی ۶ نفر در ماه خواهد بود.

۴. مشاورین اعزامی فعالیتهای مشورتی خود را با آموزش کارکنان واجد شرایط ایرانی در سطح مقدماتی و پیشرفته توأم خواهند کرد.

۵. در موارد استثنایی و در صورتی که بنا بر دلایل خاصی ایجاب نماید، دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود مقادیر محدودی وسایل و مواد را برای تکمیل تجهیزات آزمایشگاه و مقاصد آموزشی مهیا خواهد نمود.

۶. دولت شاهنشاهی ایران هرگونه کمکی را که کارشناسان در راه انجام وظایفشان بدان نیاز داشته باشند و کلیه مدارک و اسناد لازم را در اختیار آنان قرار خواهد داد.

۷. دولت شاهنشاهی ایران هزینه ساختن قسمتهایی را که عنداللزوم به ساختمان بخش جنگلداری دانشکده افزوده شود و نیز هزینه تجهیز تأسیسات فوق‌الذکر واقع در دانشکده منابع طبیعی کرج را تأمین خواهد کرد.

۸. به علاوه دولت شاهنشاهی ایران به هزینه خود تسهیلات زیر را فراهم خواهد کرد:

(الف) محل کار و لوازم مورد نیاز کارشناسان.

(ب) مقرری مناسب روزانه یا تأمین هزینه مسکن کارشناسانی که در پیشبرد طرح و با موافقت دانشکده منابع طبیعی کرج، در ایران مسافرت می‌نمایند.

(ج) کارکنان فنی و کمکی ایرانی مورد نیاز.

۹. در کلیه موارد دیگر، ترتیبات حاضر مشمول مقررات موافقتنامه مذکور در فوق

مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ منجمله قید برلین (ماده ۸) خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادهای مندرج در بندهای ۱ تا ۸ فوق موافقت داشته باشد، افتخار دارد پیشنهاد نماید که این نامه و نامه جوابی آن جناب مبنی

بر موافقت دولت ایران به منزله ترتیباتی بین دولتمتبع ما تلقی گردد که از تاریخ نامه جوابی جناب عالی به موقع اجرا درخواهد آمد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، معتنم می شمارد.
دکتر هانس ژرژ ویک»

اعلام داشته و موافقت دولت متبوع خود را نسبت بدان اطلاع دهد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، معتنم می شمارد.

وزیر امور خارجه — عباسعلی خلعت بری

جناب آقای دکتر هانس ژرژ ویک

سفیر جمهوری فدرال آلمان

تهران

۲۲. نامه سفارت آلمان به وزارت امور خارجه در خصوص اعزام کارشناس برای همکاری با وزارت کار و امور اجتماعی
تاریخ: تهران ۱۳ اوت ۱۹۷۴

عالی جناب

افتخار دارد عطف به یادداشت مورخ ۱۱ دسامبر ۱۹۷۲، بدین وسیله از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید که در اجرای موافقتنامه همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتین متبوع، ترتیبات ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود کارشناسانی را به ایران اعزام خواهد نمود تا به عنوان مشاور در وزارت کار و امور اجتماعی ایران انجام وظیفه نمایند. کارشناسان مزبور در درجه اول در صندوق آموزش صنعتی (صندوق) مشغول انجام وظیفه خواهند شد.

۲. هدف از فعالیت کارشناسان مزبور در سمت مشاور کمک به هماهنگی نمودن نظام آموزش فنی و صنعتی با احتیاجات نیروی کار در ایران است.

۳. فعالیتهای مشورتی کارشناسان عبارت خواهد بود از:

الف) تهیه سوابق شغلی به تناسب احتیاجات.

ب) تنظیم طرحهای تفصیلی و برنامه های درسی و تهیه و تنظیم برنامه های آموزشی براساس سوابق شغلی مذکور.

ج) هماهنگی کردن برنامه های آموزشی موجود به منظور بهبود کیفیت آنها.

د) یکنواخت کردن مقررات و نحوه برگزاری امتحانات.

ه) تأسیس و تجهیز کارگاهها و دیگر مراکز آموزش حرفه ای و بویژه تهیه و

تنظیم کمکهای بصری و وسایل نمایشی.

و) آموزش و تربیت هرچه بیشتر معلمان و مربیان (اقدامات موقتی).

۴. فعالیتهای مشورتی جمعاً معادل نیروی انسانی ۷۲ نفر در ماه به طول خواهد

انجامید.

الف) حداکثر دو کارشناس به طور طویل المدت به ایران اعزام خواهند شد.

ب) چنانچه مدت ۷۲ ماه به طور کامل مورد استفاده مشاورینی که به طور

طویل المدت خدمت می نمایند قرار نگیرد، ممکن است در صورت لزوم کارشناسان

دیگری به طور کوتاه مدت جهت انجام برخی امور مصرحه در بند ۳ فوق اعزام گردند.

۵. دولت جمهوری فدرال آلمان آماده است بنا به تقاضای کارشناسان آلمانی و به هزینه خود مقادیر محدودی وسایل آموزشی و نمایشی را که مورد نیاز باشد، تهیه نماید. به علاوه دولت آلمان به هزینه خود یک اتومبیل تهیه خواهد کرد. اشیای تهیه شده توسط دولت جمهوری فدرال آلمان به محض ورود به ایران جزء اموال دولت شاهنشاهی ایران تلقی خواهد شد، لیکن این اشیاء به طور نامحدود در اختیار کارشناسان اعزامی به ایران قرار خواهد داشت.

۶. دولت شاهنشاهی ایران به هزینه خود کارکنان اضافی و اماکن اداری مورد نیاز را در اختیار کارشناسان اعزامی به ایران از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان، جهت انجام وظایفشان به نحو مؤثر، قرار خواهد داد. حداقل یک نفر کارمند ایرانی با صلاحیت مشابه در اختیار هر یک از کارشناسانی که به طور طویل المدت خدمت می نمایند، قرار خواهد گرفت.

۷. در کلیه موارد دیگر، ترتیبات حاضر مشمول مقررات موافقتنامه مذکور در فوق مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ منجمله قید برلین (ماده ۸) و تبادل نامه های پیوست موافقتنامه خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادهای مندرج در فوق موافقت داشته باشد، افتخار دارد پیشنهاد نماید که این نامه و نامه جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت ایران به منزله ترتیباتی بین دولتين متبوع تلقی گردد که از تاریخ نامه جوابیه جناب عالی به موقع اجرا درخواهد آمد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

اس. ژ. ویک

۲۳. نامه وزارت امور خارجه به سفارت آلمان راجع به اعزام کارشناس برای همکاری با وزارت کار و امور اجتماعی
شماره: ۶۱۹۱/۱۸
تاریخ: ۵۳/۶/۱۹

آقای سفیر

افتخار دارد وصول نامه مورخ ۱۳ اوت ۱۹۷۴ (۲۲ مردادماه ۱۳۵۳) آن جناب را
به شرح زیر:
«عالی جناب

افتخار دارد عطف به یادداشت مورخ ۱۱ دسامبر ۱۹۷۲، بدین وسیله از طرف
دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید که در اجرای موافقتنامه همکاری فنی مورخ ۷
نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتین متبوع، ترتیبات ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود کارشناسانی را به ایران اعزام
خواهد نمود تا به عنوان مشاور در وزارت کار و امور اجتماعی ایران انجام وظیفه نمایند.
کارشناسان مزبور در درجه اول در صندوق آموزش صنعتی (صندوق) مشغول انجام وظیفه
خواهند شد.

۲. هدف از فعالیت کارشناسان مزبور در سمت مشاور کمک به هماهنگی
نمودن نظام آموزش فنی و صنعتی با احتیاجات نیروی کار در ایران است.

۳. فعالیتهای مشورتی کارشناسان عبارت خواهد بود از:

الف) تهیه سوابق شغلی به تناسب احتیاجات.

ب) تنظیم طرحهای تفصیلی و برنامه های درسی و تهیه و تنظیم برنامه های
آموزشی براساس سوابق شغلی مذکور.

ج) هماهنگی کردن برنامه های آموزشی موجود به منظور بهبود کیفیت آنها.

د) یکنوخت کردن مقررات و نحوه برگزاری امتحانات.

ه) تأسیس و تجهیز کارگاهها و دیگر مراکز آموزش حرفه ای و بویژه تهیه و
تنظیم کمکهای بصری و وسایل نمایشی.

و) آموزش و تربیت هرچه بیشتر معلمان و مربیان (اقدامات موقتی).

۴. فعالیتهای مشورتی جمعاً معادل نیروی انسانی ۷۲ نفر در ماه به طول خواهد

انجامید.

الف) حداکثر دو کارشناس به طور طویل‌المدت به ایران اعزام خواهند شد.
ب) چنانچه مدت هفتاد و دو ماه به طور کامل مورد استفاده مشاورینی که به طور طویل‌المدت خدمت می‌نمایند قرار نگیرد، ممکن است در صورت لزوم کارشناسان دیگری به طور کوتاه مدت جهت انجام برخی امور مصرحه در بند ۳ فوق اعزام گردند.

۵. دولت جمهوری فدرال آلمان آماده است بنا به تقاضای کارشناسان آلمانی و به هزینه خود مقادیر محدودی وسایل آموزشی و نمایشی را که مورد نیاز باشد، تهیه نماید. به علاوه دولت آلمان به هزینه خود یک اتومبیل تهیه خواهد کرد. اشیای تهیه شده توسط دولت جمهوری فدرال آلمان به محض ورود به ایران جزء اموال دولت شاهنشاهی ایران تلقی خواهد شد، لیکن این اشیاء به طور نامحدود در اختیار کارشناسان اعزامی به ایران قرار خواهد داشت.

۶. دولت شاهنشاهی ایران به هزینه خود کارکنان اضافی و اماکن اداری مورد نیاز را در اختیار کارشناسان اعزامی به ایران از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان — جهت انجام وظایفشان به نحو مؤثر — قرار خواهد داد. حداقل یک نفر کارمند ایرانی با صلاحیت مشابه در اختیار هریک از کارشناسانی که به طور طویل‌المدت خدمت می‌نمایند، قرار خواهد گرفت.

۷. در کلیه موارد دیگر، ترتیبات حاضر مشمول مقررات موافقتنامه مذکور در فوق مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ منجمله قید برلین (ماده ۸) و تبادل نامه‌های پیوست موافقتنامه خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادهای مندرج در فوق موافقت داشته باشد، افتخار دارد پیشنهاد نماید که این نامه و نامه جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت ایران به منزله ترتیباتی بین دولتین متبوع تلقی گردد که از تاریخ نامه جوابیه جناب عالی به موقع اجرا درخواهد آمد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می‌شمارد.

اس. ژ. ویک»

اعلام داشته و موافقت دولت متبوع خود را نسبت به آن اطلاع دهد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می‌شمارد.

وزیر امور خارجه — عباسعلی خلعت‌بری

جناب آقای اس. ژ. ویک
سفیر جمهوری فدرال آلمان
تهران

۲۱. ایجاد انستیتو الکترونیک

۱. نامهٔ سفیر جمهوری فدرال آلمان به وزیر امور خارجه

تاریخ: اول ژوئن ۱۹۷۰

عالی جناب

دوستدار افتخار دارد عطف به مذاکرات مربوط به همکاری بین دو دولت در مورد ایجاد انستیتوی الکتروتکنولوژی در دانشگاه تهران و در اجرای موافقتنامهٔ مورخ ۲۲ دسامبر ۱۹۵۹ مربوط به تصفیهٔ حسابهای سابق تهاتری ایران و آلمان و براساس یادداشت وزارت امور خارجهٔ شاهنشاهی ایران به شماره ۹/۱۷۴۸/۶۷۹۰ مورخ ۹ ژوئن ۱۹۶۴ (۱۹ خرداد ماه ۱۳۴۳) و در اجرای موافقتنامهٔ همکاری فنی بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸، انعقاد ترتیبات ذیل را پیشنهاد نماید.

۱. الف) دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان مشترکاً در مورد ایجاد انستیتوی الکتروتکنولوژی در دانشگاه تهران (که از این پس انستیتو نامیده می شود) اقدام خواهند نمود.

انستیتو در رشته های زیر دارای تسهیلات خواهد بود:

ماشین آلات الکتریکی
تأسیسات الکتریکی
مهندسی روشنائی
الکتروتکنولوژی تئوریک
تکنیکهای اندازه گیری
مهندسی برق با فرکانس زیاد
مهندسی تلکومونیکاسیون

۲. دولت شاهنشاهی ایران متعهد می شود که:

الف) زمین لازم را جهت تأسیس انستیتو در امیرآباد در اختیار بگذارد.
ب) به هزینهٔ خود ترتیب تأسیس ساختمان جدید انستیتو را بدهد و منجمله تأسیساتی را که جهت انستیتو لازم بوده و توسط دولت جمهوری فدرال آلمان با توجه به بند ۳ ذیل تأمین نمی شود، تهیه نماید.
ساختمان انستیتو طبق نقشه هایی که توسط آقای مهندس آ— فرمانفرمایان تهیه

شده و در تاریخ ۱۲ مه ۱۹۶۶ مورد بررسی و تأیید آقایان دکتر بازرگان و دکتر دوربنگ و دکتر ساتلر واقع شده است، بنا خواهد شد.

هر نوع اصلاح و تغییری منوط به توافق طرفین متعاهدین یا مؤسسات تعیین شده به وسیله آنان خواهد بود.

ج) هزینه تأسیس یک آمفی تئاتر و کلاسهای را که از لحاظ اندازه برای انستیتو مناسب باشد، در امیرآباد، تقبل نماید و نیز وجوه سالیانه کافی را به منظور تأمین هزینه های آموزشی و تفحصی انستیتو و تعویض تجهیزات فنی قدیمی در اختیار دانشگاه تهران قرار دهد.

۳. الف) دولت جمهوری فدرال آلمان تجهیزات علمی و فنی انستیتو را به هزینه خود (سیف بندر تخلیه) در اختیار خواهد گذاشت.

ب) تجهیزات نامبرده در بند الف بالا طبق صورت تنظیمی مورخ ۳۰ اکتبر ۱۹۶۸ خواهد بود.

ج) تجهیزات مزبور پس از تکمیل ساختمان انستیتو در اختیار گذاشته خواهد شد.

چنانچه تجهیزات مزبور را نتوان بلافاصله پس از ورود به ایران در محل خود سوار نمود، دولت شاهنشاهی ایران به هزینه خود نسبت به نگهداری آنها توسط یک شرکت آلمانی در تهران اقدام خواهد نمود.

د) در مورد جزئیات وسایل بین طرفین متعاهدین یا مؤسسات تعیین شده به وسیله آنان، توافق خواهد شد.

۴. الف) اقلام و تجهیزاتی که به وسیله دولت جمهوری فدرال آلمان در اختیار گذاشته خواهد شد پس از ورود به ایران به صورت اموال دانشگاه تهران درآمده و منحصراً توسط دانشکده فنی مورد استفاده قرار خواهد گرفت. تجهیزات مزبور به صورت نامحدود در اختیار کارمندان آلمانی که طبق بند ۵ ذیل برای انجام وظایف خود به ایران اعزام می شوند قرار خواهد داشت.

ب) دولت شاهنشاهی ایران متعهد می شود که حمل و نصب و استفاده و بهره برداری از تجهیزات مزبور را به هزینه خود انجام و اقدامات لازمه را برای جلوگیری از گم یا معیوب شدن لوازم و همچنین برای نگهداری و اداره آنها به عمل آورد.

ج) هرگاه تعمیر تجهیزاتی که در اختیار گذاشته شده است به وسیله انستیتو

مقدور نباشد، در صورت امکان به عهده یک شرکت آلمانی که در تهران دارای نمایندگی باشد گذارده خواهد شد. در این مورد باید اطمینان حاصل شود که قرارداد تعمیر تجهیزات فقط با شرکت منعقد شده است که دارای کارمندان فنی واجد شرایط و کارگاههای مجهز و انبارهای مناسب لوازم یدکی در تهران می باشد.

۵. الف) دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود حداکثر تا چهار متخصص (که یکی از آنها مهندس برق و دیگری مهندس تلکومونیکاسیون خواهد بود) و یک تکنیسین ارشد را جهت کار در انستیتو به مدت دو سال به ایران اعزام خواهد نمود.

ب) کارشناسان با همکاری استادان ایرانی رشته های مربوطه انستیتو برنامه ای برای کار تجربی و عملی تهیه خواهند نمود و در سایر امور آزمایش نمونه ای نیز کمک کرده و به معاونین ایرانی خود تعلیم خواهند داد.

ج) تکنیسین ارشد در نصب کارگاههای انستیتو و آموزش کارکنان ایرانی کمک و همکاری خواهد نمود.

د) در مورد جزئیات فعالیت کارمندان آلمانی بین مؤسسات تعیین شده توسط طرفین متعاهدین توافق خواهد شد. دولت شاهنشاهی ایران اقدامات لازمه را در مورد تعیین تعداد کافی آسیستان علمی بخصوص برای کارهای عملی و همچنین کارمند کمکی برای تأسیسات علمی و کارگاههای انستیتو به عمل خواهد آورد. از این عده دو یا سه نفر تکنیسین ابزارآلات دقیق یا تکنیسین برق برای تعمیر و نگهداری تجهیزات اندازه گیری، خواهند بود.

۷. طرفین متعاهدین مساعی خود را در تشویق تماس بین انستیتو و انستیتوهای مشابه آن در جمهوری فدرال آلمان به کار خواهند بست.

۸. مفاد موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ فوق الذکر در مورد ترتیبات حاضر نیز مجری خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادات مندرجه در بندهای یک تا هشت مذکور فوق موافقت داشته باشد، احتراماً پیشنهاد می نماید که یادداشت حاضر و یادداشت جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت متبوع آن جناب به عنوان ترتیبات بین دو دولت تلقی شده و از تاریخ جواب آن جناب به مرحله اجرا درآید.

با تقدیم احترامات

امضا: گئورگ فون-لیلیانفیلد

۲. نامه وزیر امور خارجه به سفیر جمهوری فدرال آلمان

شماره: ۲۸۴۹/۱۸

تاریخ: ۱۳۴۹/۵/۴

آقای سفیر

افتخار دارد وصول نامه مورخ اول ژوئن ۱۹۷۰ (۱۱ خرداد ماه ۱۳۴۹) آن جناب را به شرح زیر:
«عالی جناب

دوستدار افتخار دارد عطف به مذاکرات مربوط به همکاری بین دو دولت در مورد ایجاد انستیتوی الکتروتکنولوژی در دانشگاه تهران و در اجرای موافقتنامه مورخ ۲۲ دسامبر ۱۹۵۹ مربوط به تصفیه حسابهای سابق تهاتری ایران و آلمان و براساس یادداشت وزارت امور خارجه شاهنشاهی ایران به شماره ۶۷۹۰/۱۷۴۸/۹ مورخ ۹ ژوئن ۱۹۶۴ (۱۹ خرداد ماه ۱۳۴۳) و در اجرای موافقتنامه همکاری فنی بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸، انعقاد ترتیبات ذیل را پیشنهاد نماید.
۱. الف) دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان مشترکاً در مورد ایجاد انستیتوی الکتروتکنولوژی در دانشگاه تهران (که از این پس انستیتو نامیده می شود) اقدام خواهند نمود.

انستیتو در رشته های زیر دارای تسهیلات خواهد بود:

ماشین آلات الکتریکی

تأسیسات الکتریکی

مهندسی روشنایی

الکتروتکنولوژی تئوریک

تکنیکهای اندازه گیری

مهندسی برق با فرکانس زیاد

مهندسی تلکومونیکاسیون

۲. دولت شاهنشاهی ایران متعهد می شود که:

الف) زمین لازم را جهت تأسیس انستیتو در امیرآباد در اختیار بگذارد.

ب) به هزینه خود ترتیب تأسیس ساختمان جدید انستیتو را بدهد و منجمله

تأسیساتی را که جهت انستیتو لازم بوده و توسط دولت جمهوری فدرال آلمان با توجه به بند ۳ ذیل تأمین نمی شود تهیه نماید.

ساختمان انستیتو طبق نقشه‌هایی که توسط آقای مهندس آ- فرمانفرمایان تهیه شده و در تاریخ ۱۲ مه ۱۹۶۶ مورد بررسی و تأیید آقایان دکتر بازرگان و دکتر دورینگ و دکتر ساتلر واقع شده است، بنا خواهد شد.

هر نوع اصلاح و تغییری منوط به توافق طرفین متعاهدین یا مؤسسات تعیین شده به وسیله آنان خواهد بود.

ج) هزینه تأسیس یک آمفی تئاتر و کلاس‌هایی را که از لحاظ اندازه برای انستیتو مناسب باشد - در امیرآباد - تقبل نماید و نیز وجوه سالیانه کافی را به منظور تأمین هزینه‌های آموزشی و تفحصی انستیتو و تعویض تجهیزات فنی قدیمی در اختیار دانشگاه تهران قرار دهد.

۳. الف) دولت جمهوری فدرال آلمان تجهیزات علمی و فنی انستیتو را به هزینه خود (سیف بندر تخلیه) در اختیار خواهد گذاشت.

ب) تجهیزات نامبرده در بند الف بالا طبق صورت تنظیمی مورخ ۳۰ اکتبر ۱۹۶۸ خواهد بود.

ج) تجهیزات مزبور پس از تکمیل ساختمان انستیتو در اختیار گذاشته خواهد شد.

چنانچه تجهیزات مزبور را نتوان بلافاصله پس از ورود به ایران در محل خود سوار نمود دولت شاهنشاهی ایران به هزینه خود نسبت به نگهداری آنها توسط یک شرکت آلمانی در تهران اقدام خواهد نمود.

د) در مورد جزئیات وسایل بین طرفین متعاهدین یا مؤسسات تعیین شده به وسیله آنان، توافق خواهد شد.

۴. الف) اقلام و تجهیزاتی که به وسیله دولت جمهوری فدرال آلمان در اختیار گذاشته خواهد شد پس از ورود به ایران به صورت اموال دانشگاه تهران درآمده و منحصراً توسط دانشکده فنی مورد استفاده قرار خواهد گرفت. تجهیزات مزبور به صورت نامحدود در اختیار کارمندان آلمانی که طبق بند ۵ ذیل برای انجام وظایف خود به ایران اعزام می شوند قرار خواهد داشت.

ب) دولت شاهنشاهی ایران متعهد می شود که حمل و نصب و استفاده و

بهره‌برداری از تجهیزات مزبور را به هزینه خود انجام و اقدامات لازمه را برای جلوگیری از گم یا معیوب شدن لوازم و همچنین برای نگاهداری و اداره آنها به عمل آورد.

(ج) هرگاه تعمیر تجهیزاتی که در اختیار گذاشته شده است به وسیله انستیتو مقدور نباشد، در صورت امکان به عهده یک شرکت آلمانی که در تهران دارای نمایندگی باشد گذارده خواهد شد. در این مورد باید اطمینان حاصل شود که قرارداد تعمیر تجهیزات فقط با شرکتی منعقد شده است که دارای کارمندان فنی واجد شرایط و کارگاههای مجهز و انبارهای مناسب لوازم یدکی در تهران می باشد.

۵. الف) دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود حداکثر تا چهار متخصص (که یکی از آنها مهندس برق و دیگری مهندس تلکومونیکاسیون خواهد بود) و یک تکنیسین ارشد را جهت کار در انستیتو به مدت دو سال به ایران اعزام خواهد نمود.

ب) کارشناسان با همکاری استادان ایرانی رشته‌های مربوطه انستیتو برنامه‌ای برای کار تجربی و عملی تهیه خواهند نمود و در سایر امور آزمایش نمونه‌ای نیز کمک کرده و به معاونین ایرانی خود تعلیم خواهند داد.

(ج) تکنیسین ارشد در نصب کارگاههای انستیتو و آموزش کارکنان ایرانی کمک و همکاری خواهند نمود.

د) در مورد جزئیات فعالیت کارمندان آلمانی بین مؤسسات تعیین شده توسط طرفین متعاهدین توافق خواهد شد.

۶. دولت شاهنشاهی ایران اقدامات لازمه را در مورد تعیین تعداد کافی آسیستان علمی بخصوص برای کارهای عملی و همچنین کارمند کمکی برای تأسیسات علمی و کارگاههای انستیتو به عمل خواهد آورد. از این عده دو یا سه نفر تکنیسین ابزارآلات دقیق یا تکنیسین برق برای تعمیر و نگهداری تجهیزات اندازه‌گیری خواهند بود.

۷. طرفین متعاهدین مساعی خود را در تشویق تماس بین انستیتو و انستیتوهای مشابه آن در جمهوری فدرال آلمان به کار خواهند بست.

۸. مفاد موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ فوق‌الذکر در مورد ترتیبات حاضر نیز مجری خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادات مندرجه در بندهای یک تا هشت مذکور فوق موافقت داشته باشد احتراماً پیشنهاد می‌نماید که یادداشت حاضر و یادداشت جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت متبوع آن جناب به عنوان ترتیبات بین دو دولت

تلقى شده و از تاریخ جواب آن جناب به مرحله اجرا درآید.

با تقدیم احترامات
امضا: گئورگ فون- لیلین فیلد»
اعلام داشته و موافقت دولت متبوع خود را نسبت بدان اطلاع دهد.
موقع را برای تجدید احترامات فائمه، مغتنم می شمارد.
وزیر امور خارجه — اردشیر زاهدی

جناب آقای لیلیانفیلد
سفیر جمهوری فدرال آلمان — تهران

۲۲. تحویل وسیله نقلیه مجهز به لوازم ژئوالکتریک به ایران

۱. نامه سفیر جمهوری فدرال آلمان به وزیر امور خارجه

تاریخ: تهران، ۱۹ اوت ۱۹۷۰

عالی جناب

دوستدار افتخار دارد عطف به مذاکرات فی مابین در خصوص توسعه همکاری با اداره هیدروئولوژی یک ایران در زمینه بررسی های ژئوالکتریک و در اجرای موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان درباره همکاری فنی، انعقاد ترتیبات ذیل را پیشنهاد نماید:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود «سیف» تهران یک دستگاه وسیله نقلیه مجهز به دستگاه و ابزار اضافی اندازه گیری ژئوالکتریک تهیه و تحویل خواهد نمود.
۲. الف) دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود افراد ذیل را به ایران اعزام خواهد داشت:

الف — الف) یک ژئوفیزیسین برای یک دوره دوماه به منظور نشان دادن طرز کار دستگاه مذکور در بند یک این ترتیبات و طرز گرفتن و تجزیه اندازه گیری های ژئوالکتریک به کارشناسان ایرانی.

ب — ب) تقریباً یک سال پس از دوره خدمت مذکور در بند فرعی (الف — الف) یک ژئوفیزیسین به منظور واریسی تجهیزات اندازه گیری و نتایج حاصله.
ب) اقلامی که به موجب بند یک این ترتیبات تحویل می گردد پس از ورود به مقصد به مالکیت اداره هیدروژئولوژی یک ایران درخواهد آمد.

۳. الف) دولت جمهوری فدرال آلمان طریقه سوار کردن و به کار انداختن دستگاه مذکور در بند یک این ترتیبات و همچنین طرز اجرا و تجزیه اندازه گیری های ژئوالکتریک را در انستیتوی فدرال تحقیقات ژئولوژی یک واقع در هانور به یک ژئوفیزیسین ایرانی تعلیم خواهد داد.

ب) دولت شاهنشاهی ایران هزینه سفر ژئوفیزیسین مزبور را از شهر محل اقامت او تا مقصد در جمهوری فدرال آلمان و مراجعت، تقبل خواهد کرد.

۴. دولت شاهنشاهی ایران به موجب مقررات بند سه این ترتیبات:

- الف) یک ژئوفیزیسین شایسته ایرانی را به آلمان اعزام خواهد داشت.
- ب) هزینه کار کردن و تعمیر و نگهداری وسیله نقلیه مجهز به دستگاه و ابزار اضافی اندازه گیری را تقبل خواهد کرد.
- ج) اطلاعات حفاری و عکسهای هوایی و نقشه های توپوگرافی لازمه جهت تعلیم کارشناسان ایرانی توسط ژئوفیزیسین آلمانی را در اختیار خواهد گذاشت.
۵. در کلیه موارد دیگر مقررات موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ مذکور و یادداشتهای متبادله مربوطه در همان تاریخ، نسبت به ترتیبات حاضر اعمال خواهد شد.
- چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادات مندرج در بندهای ۱ تا ۵ مذکور در فوق موافقت داشته باشند، احتراماً پیشنهاد می نماید یادداشت حاضر و یادداشت جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت متبوعه آن جناب به عنوان ترتیبات بین دو دولت تلقی شده و از تاریخ جواب آن جناب به مرحله اجرا درآید.
- موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

لیلیانفیلد

سفیر جمهوری فدرال آلمان

۲. نامه وزیر امور خارجه به سفیر جمهوری فدرال آلمان

شماره: ۴۲۱۸/۱۸

تاریخ: ۱۳۴۹/۷/۶

آقای سفیر

افتخار دارد وصول نامه مورخ ۱۹ اوت ۱۹۷۰ (۲۸ مرداد ۱۳۴۹) آن جناب را به

شرح زیر:

«عالی جناب

دوستدار افتخار دارد عطف به مذاکرات فی مابین در خصوص توسعه همکاری با اداره هیدروئولوژی یک ایران در زمینه بررسی های ژئوالکتریک و در اجرای موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان درباره همکاری فنی، انعقاد ترتیبات ذیل را پیشنهاد نماید:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود «سیف» تهران یک دستگاه وسیله نقلیه مجهز به دستگاه و ابزار اضافی اندازه گیری ژئوالکتریک تهیه و تحویل خواهد نمود.

۲. الف) دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود افراد ذیل را به ایران اعزام خواهد داشت:

الف — الف) یک ژئوفیزیسین برای یک دوره دو ماهه به منظور نشان دادن طرز کار دستگاه مذکور در بند یک این ترتیبات و طرز گرفتن و تجزیه اندازه گیری های ژئوالکتریک، به کارشناسان ایرانی.

ب — ب) تقریباً یک سال پس از دوره خدمت مذکور در بند فرعی الف — الف یک ژئوفیزیسین به منظور واریسی تجهیزات اندازه گیری و نتایج حاصله.

ب) اقلامی که به موجب بند یک این ترتیبات تحویل می گردد، پس از ورود به مقصد به مالکیت اداره هیدروئولوژی یک ایران درخواهد آمد.

۳. الف) دولت جمهوری فدرال آلمان طریقه سوار کردن و به کار انداختن دستگاه مذکور در بند یک این ترتیبات و همچنین طرز اجرا و تجزیه اندازه گیری های ژئوالکتریک را در انستیتوی فدرال تحقیقات ژئولوژیک واقع در هانور به یک ژئوفیزیسین ایرانی تعلیم خواهد داد.

ب) دولت شاهنشاهی ایران هزینه سفر ژئوفیزیسین مزبور را از شهر محل اقامت او تا مقصد در جمهوری فدرال آلمان و مراجعت، تقبل خواهد کرد.

۴. دولت شاهنشاهی ایران به موجب مقررات بند سه این ترتیبات:

الف) یک ژئوفیزیسین شایسته ایرانی را به آلمان اعزام خواهد داشت.

ب) هزینه کارکردن و تعمیر و نگهداری وسیله نقلیه مجهز به دستگاه و ابزار اضافی اندازه گیری را تقبل خواهد کرد.

ج) اطلاعات حفاری و عکسهای هوایی و نقشه های توپوگرافی لازمه جهت تعلیم کارشناسان ایرانی توسط ژئوفیزیسین آلمانی را در اختیار خواهد گذاشت.

۵. در کلیه موارد دیگر مقررات موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ مذکور و

یادداشت های متبادله مربوطه در همان تاریخ، نسبت به ترتیبات حاضر اعمال خواهد شد.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادات مندرج در بندهای ۱ تا ۵ مذکور

در فوق موافقت داشته باشند، احتراماً پیشنهاد می نماید یادداشت حاضر و یادداشت

جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت متبوعه آن جناب به عنوان ترتیبات بین دو دولت

تلقی شده و از تاریخ جواب آن جناب به مرحله اجرا درآید.»

اعلام داشته و موافقت دولت متبوع خود را نسبت بدان اطلاع دهد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

وزیر امور خارجه — اردشیر زاهدی

جناب آقای لیلیانفیلد

سفیر جمهوری فدرال آلمان

تهران

۲۳. همکاری فنی و حرفه‌ای با آموزش و پرورش

۱. نامهٔ سفیر جمهوری فدرال آلمان به وزیر امور خارجه

تاریخ: تهران، ۲۹ ژوئن ۱۹۷۱

عالی جناب

دوستدار افتخار دارد به نمایندگی از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید پیرو موافقتنامهٔ همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتين متبوع، ترتیبات ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان آمادگی خود را به منظور اعزام گروهی از متخصصین آلمانی برای شور با دولت شاهنشاهی ایران در زمینهٔ مطالبی که در چارچوب صلاحیت وزارت آموزش و پرورش ایران است، اعلام می‌دارد.
۲. هدف اقدامات مشورتی، تأمین تعلیمات حرفه‌ای در موارد ذیل:

(الف) فلزکاری؛

(ب) مهندسی برق و الکترونیک، همچنین

(ج) مهندسی وسایل نقلیهٔ موتوری (شامل موتورهای دیزلی و ماشین‌آلات کشاورزی) حسب نیازمندی‌های بازار کار ایران می‌باشد.
۳. اقدامات مشورتی شامل:

(الف) به کار بستن تعلیمات فنی در حدود نیازمندی‌های کارگران ایران از نظر کیفیت پیاده کردن نتایج حاصله در برنامه‌های تعلیماتی مربوطه؛

(ب) سازمان دادن کلی و تأمین نیازمندی‌های مالی مدارس فنی؛

(ج) توسعهٔ وسایل آموزشی؛

(د) طرح ریزی و توسعهٔ مدارس فنی موجود و ایجاد مدارس جدید؛

(ه) آشنا ساختن دبیران فنی ایرانی با برنامه‌های آموزشی جدید؛

(و) ایجاد یک مؤسسه به منظور تأمین تعلیمات پیشرفتهٔ فنی برای دبیران.

۴. گروه مشورتی آلمان ممکن است به حداکثر ۶ نفر بالغ گردد. مجموع

خدمات مشورتی نباید متجاوز از کار ۱۸۰ نفر در ماه باشد.

مشاوران آلمانی که هر یک دارای دو همکار تحت تعلیم ایرانی خواهند بود در دفتر

فنی که تحت نظر مدیر کل تعلیمات حرفه‌ای وزارت آموزش و پرورش ایران ایجاد خواهد شد، مشغول به کار خواهند شد.

۵. دولت شاهنشاهی ایران فضای کافی اداری در اختیار مشاوران آلمانی قرار خواهد داد که مسئولیتهای خود را به نحو احسن انجام دهند.

۶. دولت جمهوری فدرال آلمان به خرج خود وسایل مورد نیاز مشاورین را تأمین خواهد نمود. بخصوص وسایل آموزشی و نمایشی به انضمام یک واحد وسیله نقلیه که برای استفاده اداری در اختیار مشاورین قرار خواهد گرفت.

مضافاً دولت مزبور این وسایل را تا مقصد بیمه خواهد نمود. کلیه اقلام وسایل پس از ورود به سرزمین ایران جزء اموال دولت شاهنشاهی ایران خواهد شد ولی بدون قید و شرط در اختیار مشاوران آلمانی برای انجام وظایف محوله قرار خواهد گرفت.

۷. خدماتی را که دولت جمهوری فدرال آلمان به موجب موافقتنامه مورخ ۲۲ فوریه ۱۹۶۴ در مورد مدارس فنی تهران و تبریز تعهد نموده بود، انجام شده است. متخصصین آلمانی که هنوز در مدارس فنی مزبور مشغول کار می‌باشند تا حدودی که به وجود آنها نیاز باشد وظایفی را که به آنها به موجب بند ۳ فوق ارجاع می‌شود، انجام خواهند داد.

۸. دولت جمهوری فدرال آلمان به خرج خود در جمهوری فدرال آلمان ۲۵ نفر از اتباع ایران را به عنوان دبیران فنی تعلیم خواهد داد. نامزدهای این تعلیمات باید به وسیله دفتر فنی انتخاب شده و تعلیمات مقدماتی را در دروس خاصی ببینند. تنها نامزدهایی را باید انتخاب کرد که تعهد حداقل پنج سال خدمت تمام وقت را در مدارس فنی پس از پایان تعلیمات عالیّه خویش در جمهوری فدرال آلمان بپردازند.

۹. در کلیه موارد دیگر مفاد موافقتنامه ۷ نوامبر ۱۹۶۸ مذکور در فوق و یادداشتهای متبادله در همان تاریخ در مورد موافقتنامه حاضر لازم الاجرا است.

در صورتی که دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهاد فوق موافقت دارد، دستدار افتخار دارد پیشنهاد نماید که این یادداشت و یادداشت جوابی موافق آن جناب به منزله موافقتنامه‌ای بین دو دولت در این زمینه تلقی گردد و موافقتنامه از تاریخ دریافت یادداشت جوابی آن جناب لازم الاجرا باشد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می‌شمارد.

ک. و. لیلیانفیلد

جناب آقای اردشیر زاهدی
وزیر امور خارجه
تهران

۲. نامه وزیر امور خارجه به سفیر جمهوری فدرال آلمان

شماره: ۳۰۰۸/۱۸

تاریخ: ۱۳۵۰/۵/۲

جناب آقای سفیر

دوستاندار افتخار دارد وصول نامه آن جناب را که به قرار زیر است:

«عالی جناب

دوستاندار افتخار دارد به نمایندگی از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید پیرو موافقتنامه همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتين متبوع، ترتیبات ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان آمادگی خود را به منظور اعزام گروهی از متخصصین آلمانی برای شور با دولت شاهنشاهی ایران در زمینه مطالبی که در چارچوب صلاحیت وزارت آموزش و پرورش ایران است، اعلام می دارد.
۲. هدف اقدامات مشورتی، تأمین تعلیمات حرفه ای در موارد ذیل:
الف) فلزکاری؛

ب) مهندسی برق و الکترونیک، همچنین

ج) مهندسی وسایل نقلیه موتوری (شامل موتورهای دیزلی و ماشین آلات کشاورزی) حسب نیازمندی های بازار کار ایران می باشد.
۳. اقدامات مشورتی شامل:

الف) به کار بستن تعلیمات فنی در حدود نیازمندی ها بخصوص به وسیله بررسی نیازمندی های کارگران ایران از نظر کیفیت پیاده کردن نتایج حاصله در برنامه های تعلیماتی مربوطه؛

ب) سازمان دادن کلی و تأمین نیازمندی های مالی مدارس فنی؛

ج) توسعه وسایل آموزشی؛

د) طرح ریزی و توسعه مدارس فنی موجود و ایجاد مدارس جدید؛

ه) آشنا ساختن دبیران فنی ایرانی با برنامه های آموزشی جدید؛

و) ایجاد یک مؤسسه به منظور تأمین تعلیمات پیشرفته فنی برای دبیران.

۴. گروه مشورتی آلمان ممکن است به حداکثر ۶ نفر بالغ گردد. مجموع

- خدمات مشورتی نباید متجاوز از کار ۱۸۰ نفر در ماه باشد.
- مشاوران آلمانی که هریک دارای دو همکار تحت تعلیم ایرانی خواهند بود در دفتر فنی که تحت نظر مدیر کل تعلیمات حرفه‌ای وزارت آموزش و پرورش ایران ایجاد خواهد شد، مشغول به کار خواهند شد.
۵. دولت شاهنشاهی ایران فضای کافی اداری در اختیار مشاوران آلمانی قرار خواهد داد که مسئولیتهای خود را به نحو احسن انجام دهند.
۶. دولت جمهوری فدرال آلمان به خرج خود وسایل مورد نیاز مشاورین را تأمین خواهد نمود. بخصوص وسایل آموزشی و نمایشی به انضمام یک واحد وسیله نقلیه که برای استفاده اداری در اختیار مشاورین قرار خواهد گرفت.
- مضافاً دولت مزبور این وسایل را تا مقصد بیمه خواهد نمود. کلیه اقلام وسایل پس از ورود به سرزمین ایران جزء اموال دولت شاهنشاهی ایران خواهد شد، ولی بدون قید و شرط در اختیار مشاوران آلمانی برای انجام وظایف محوله قرار خواهد گرفت.
۷. خدماتی را که دولت جمهوری فدرال آلمان به موجب موافقتنامه مورخ ۲۲ فوریه ۱۹۶۴ در مورد مدارس فنی تهران و تبریز تعهد نموده بود، انجام شده است. متخصصین آلمانی که هنوز در مدارس فنی مزبور مشغول کار می‌باشند تا حدودی که به وجود آنها نیاز باشد وظایفی را که به آنها به موجب بند ۳ فوق ارجاع می‌شود، انجام خواهند داد.
۸. دولت جمهوری فدرال آلمان به خرج خود در جمهوری فدرال آلمان ۲۵ نفر از اتباع ایران را به عنوان دبیران فنی تعلیم خواهد داد. نامزدهای این تعلیمات باید به وسیله دفتر فنی انتخاب شده و تعلیمات مقدماتی را در درس خاصی ببینند. تنها نامزدهایی را باید انتخاب کرد که تعهد حداقل پنج سال خدمت تمام وقت را در مدارس فنی پس از پایان تعلیمات عالیّه خویش در جمهوری فدرال آلمان بپذیرند.
۹. در کلیه موارد دیگر مفاد موافقتنامه ۷ نوامبر ۱۹۶۸ مذکور در فوق و یادداشتهای متبادله در همان تاریخ در مورد موافقتنامه حاضر لازم الاجرا است.
- در صورتی که دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهاد فوق موافقت دارد، دوستدار افتخار دارد پیشنهاد نماید که این یادداشت و یادداشت جوابی موافق آن جناب به منزله موافقتنامه ای بین دو دولت در این زمینه تلقی گردد و موافقتنامه از تاریخ دریافت یادداشت جوابی آن جناب لازم الاجرا باشد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

ک. و. لیلیانفیلد

جناب آقای اردشیر زاهدی

وزیر امور خارجه

تهران»

اعلام و مراتب را تأیید نماید.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

وزیر امور خارجه — اردشیر زاهدی

جناب آقای ک. و. لیلیانفیلد

سفیر دولت جمهوری فدرال آلمان

تهران

۲۴. موافقتنامه وام

۱. متن موافقتنامه اصلی

مقدمه

با توجه به علاقه ای که در جهت همکاری به منظور توسعه اقتصادی و اجتماعی ایران وجود دارد، دولت جمهوری فدرال آلمان تمهید دراز مدت کمکهای مالی را طی قراردادی با دولت ایران در ۲۹ آوریل ۱۹۷۰ به امضا رسانده که من بعد به عنوان «قرارداد دولتی» به آن اشاره می‌گردد.

بر اساس پیشنهاد دولت شاهنشاهی ایران، بانک صنعتی و توسعه معادن ایران می‌تواند وامی به مبلغ ۲۵,۵۰۰,۰۰۰ میلیون مارک (بیست و پنج میلیون و پانصد هزار مارک) از کردیتانشتال اخذ نماید.

بر مبنای موافقتنامه دولتی قرارداد وام ذیل به توافق طرفین رسیده است.

ماده ۱

مبلغ و هدف پرداخت وام

۱. بر مبنای شرایط این قرارداد (کردیتانشتالت متعهد می‌گردد که وامی که بیش از ۲۵,۵۰۰,۰۰۰ مارک در اختیار بانک توسعه معادن قرار دهد. (بیست و پنج میلیون و پانصد هزار مارک)

۲. تخصیص وام تنها برای اعتباراتی است که از سوی بانک توسعه معادن بر مبنای این موافقتنامه و مواد آن و مقررات بانکی حاکم بر عملیات بانکی و ضوابط و اصول صحیح بانکداری برای تأمین اعتبار طرحهای خصوصی صنعتی (ترجیحاً کوچک و متوسط) که از این به بعد به عنوان «طرحها» به آنها اشاره خواهد شد و مورد رضایت کردیتانشتال می‌باشد، ارائه می‌گردد.

تخصیص وجوه وام برای اولین بار به طور عمده منحصر به هزینه های وارداتی سرمایه گذاری در کالاهای سرمایه ای می‌باشد.

۳. طرحهای ارائه شده بایستی از نظر اقتصادی و مالی و فنی مناسب بوده و به دلایل منطقی دارای استحقاق الویت اجرایی از نظر وضعیت کلی اقتصادی ایران باشند.

۴. قبل از تخصیص اعتبار از وجوه وام که (من بعد به عنوان وامهای فرعی گفته

می‌شود) بانک توسعه بایستی مدارک لازم را برای ارزیابی پروژه‌ها در اختیار کردیتانشتالت قرار دهد.

۵. بانک توسعه متعهد می‌گردد که اطمینان یابد وام گیرنده فرعی پروژه‌های اجرایی از وجوه این وام را بر طبق روال صحیح مالی و فنی تهیه و اجرا و به انجام می‌رساند.

۶. بانک توسعه نرخ بهره وام‌های فرعی را بر مبنای نرخ بهره موجود در ایران، تنظیم نموده و سایر شرایط و مقررات مربوط به پروژه را نیز تهیه و تنظیم می‌نماید.

۷. وام‌های فرعی از جانب بانک توسعه فقط بر مبنای توسعه و پیشرفت پروژه‌ها پرداخت می‌گردد.

۸. از مبلغ وام برای پرداخت موارد ذیل استفاده نخواهد شد:

الف) مالیات گمرک کالاهای وارده و سایر هزینه‌های دولتی که برعهده وام گیرنده فرعی می‌باشد.

ب) کالاهای و خدماتی از ممالک و مناطقی که به وسیله دولت آلمان فدرال تصریح شده و یا از سوی کمیسیون ویژه‌ای تعیین گردیده است و یا کالاهایی که از یکی از این ممالک و یا نواحی بارگیری شده و یا به وسیله وسایل حمل نقل این گونه ممالک حمل می‌گردد.

۹. تمام قراردادهایی که از جانب بانک توسعه با وام گیرندگان فرعی بسته می‌شود، باید شامل ماده‌ای به شرح ذیل باشد:

در مورد مسافرت هوایی و دریایی مسافری و یا کالاهای که در ارتباط با اعطای این وام هستند، تمام مسافری و یا صاحبان کالا آزاد خواهند بود که طبق ضوابط مندرج در پاراگراف ب ماده ۱، سرویس حمل و نقل را اختیار نمایند. علاوه بر آن هیچ اقدامی نباید در جهت ممانعت و یا اظهار تعصب در خصوص مشارکت شرکت‌های حمل و نقل آلمانی به عمل آورده شود.

ماده ۲

تأدیه وام

۱. تأدیه وام براساس تقاضای بانک توسعه و به مقدار لازم برای فراهم نمودن اعتبار جهت وام گیرندگان فرعی و طبق پاراگراف ۷ ماده ۱ که فوقاً ذکر شد، به عمل

خواهد آمد.

مرحله اختصاصی و تأدیه وام به وام گیرندگان فرعی و خصوصاً دلایلی که باید از سوی بانک توسعه در زمان پرداخت وام و استفاده از آن در جهت مقاصدی که در این قرارداد مورد توافق واقع شده است، بعداً طی توافقی جداگانه بین بانک توسعه و کردیتانشالت به عمل خواهد آمد.

۲. هرگاه تا تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۷۴ تمام مبلغ وام (۲۵ میلیون مارک) به وام گیرندگان فرعی تأدیه نشده باشد، کردیتانشالت محق خواهد بود که از پرداخت وامهای فرعی دیگر امتناع ورزد.

۳. بانک توسعه می تواند مبالغی را که باقی مانده و تأدیه نگردیده است، کان لم یکن نماید.

ماده ۳

هزینه های انتقال، نرخ بهره و باز پرداخت وام

۱. بانک توسعه مبلغی معادل ۱/۴ درصد در سال به عنوان هزینه اجرا و انتقال برای مبالغ وامهای پرداخت نشده، منظور خواهد داشت. این مبلغ سه ماه بعد از امضای این قرارداد، ملحوظ شده و سپس در هنگام پرداخت و تأدیه وامهای فرعی با احتساب سود آنان از کل مبلغ و نسبت به مابه التفاوت، محاسبه می گردد.

۲. وام مزبور شامل بهره سالانه معادل ۵٪ (پنج درصد) بوده که از زمان کسر تأدیه وامهای فرعی تا زمانی که بازپرداخت به عمل می آید، محاسبه می گردد. (ذیلاً بیان خواهد شد)

۳. هزینه انتقال و نرخ بهره برای شش ماه گذشته در تاریخ ۳۰ ژوئن و یا ۳۱ دسامبر هر سال به ترتیب قابل پرداخت خواهد بود.

۴. وام مزبور به شرح ذیل بازپرداخت می گردد:

۳۰ ژوئن ۱۹۸۰	۵۶۰,۰۰۰ مارک
۳۱ دسامبر ۱۹۸۰	۵۶۰,۰۰۰ مارک
۳۰ ژوئن ۱۹۸۱	۵۶۰,۰۰۰ مارک
۳۱ دسامبر ۱۹۸۱	۵۶۰,۰۰۰ مارک

تا تاریخ ۳۰ ژوئن سال ۲۰۰۲ که وام با اقساطی که از ژوئن ۱۹۸۷ به ۵۷۰,۰۰۰ بالغ می‌گردیده، تماماً پرداخت خواهد شد.

۵. هرگاه بازپرداخت دین در مواعید مشخص به عمل نیاید، کردیتانشتالت می‌تواند نرخ بهره‌ی بازپرداختهای معوقه را تا ۲٪ در سال در زمانی که پرداخت نشده، افزایش دهد.

در صورت عدم پرداخت بهره، کردیتانشتالت می‌تواند ادعای خسارات ناشی از تعویق پرداخت بهره را بنماید.

این جبران خسارت، بیش از میزان بهره‌ای نخواهد بود که از سوی باندیس بانک با توجه به بهره‌های تخفیفی در مورد چنین تعویقهای با احتساب ۲٪ به عمل می‌آید.

۶. هزینه‌های انتقال و نرخ بهره و هزینه‌های دیگر که شامل بازپرداختهای معوقه می‌گردد براساس سالی ۳۶۰ روز و ۱۲ ماه که هر ماه ۳۰ روز باشد، محاسبه خواهد شد.

۷. بانک توسعه می‌تواند با اخطار ۳۰ روزه قبلی یک یا چند قسط را قبل از مواعید آنها پرداخت نماید.

۸. بدون توجه به مفاد پاراگراف ۱۰ (که ذکر خواهد شد) اقساطی که قبل از فرارسیدن موعد آنها پرداخت شود، می‌تواند به عنوان بازپرداختهایی که هنوز مواعید آنها طبق برنامه‌ی پرداخت اقساط فرارسیده است، تلقی گردد.

۹. وامهایی که مبالغ آنها طبق پاراگراف ۳ ماده ۲ (که قبلاً ذکر شده است) کان لم یکن تلقی شده است، از کل بازپرداختها کسر می‌گردد. همین گونه است مبالغی که هنوز از طرف بانک وام دهنده طبق پاراگراف ۲ ماده ۲ تأدیه نگردیده است.

۱۰. تمام اقساطی که پرداخت می‌گردد، ابتدا هزینه انتقال و نگهداری و سپس سایر هزینه‌های اقساط عقب افتاده طبق پاراگراف ۵ را شامل شده و سپس بهره اقساط عقب افتاده را دربر گرفته و بالاخره مشتمل بر اقساطی که مواعید آنها فرا رسیده است، می‌گردد.

۱۱. تمام اقساط از سوی بانک توسعه به هیچ ارزی جز مارک آلمان فدرال پرداخت نشده و به حساب شماره ۵۰,۴۰۹,۱۰۰ کردیتانشتالت نزد باندیس بانک شعبه فرانفکورت واریز خواهد شد.

ماده ۴

بدون جنبه های تعقیب آمیز در مورد شرایط بازپرداخت وام که در ماده ۳ مذکور گردیده، بانک توسعه بر طبق بندهای ماده یک مذکور در قبل می تواند از بازپرداخت وامهای فرعی برای سرمایه گذاری های خود استفاده نماید.

ماده ۵

تعلیق و لغو تخصیص وام

۱. کردیتانشتالت محق است که تأدیة مبالغ وام را به تعلیق اندازد هرگاه:
  - الف) هزینه تأدیة و نگاهداری بهره بازپرداخت و یا اقساط دریافت نگردند و یا به طور کامل در مواعید مشخص واصل نشوند.
  - ب) وامهای دریافتی برای مقاصدی غیر از آنچه که مورد موافقت قرار گرفته، به کار روند.
  - ج) هرگونه تعهدات دیگر این قرارداد به انجام نرسد.
  - ه) بانک توسعه نتواند اقساطی را که از تضمینها یا قراردادهای استقراضی دیگر ناشی می گردد به کردیتانشتالت بپردازد.
  - و) وقوع هرگونه شرایط و اوضاع و احوال غیرعادی که قویاً اجرای اهدافی که در مورد وام در نظر گرفته شده و یا تعهداتی را که در باب پرداخت اقساط دین از سوی بانک توسعه تقبل شده است به مخاطره افکند.
۲. کردیتانشتالت محق خواهد بود که فوراً درخواست بازپرداخت تمام مبالغ وامهای پرداختی و بهره های تخصیص یافته و یا هرگونه هزینه احتمالی دیگر را در صورت تحقق پاراگرافهای الف تا ه مذکور در فوق نموده، مشروط بر آنکه طی مدت مشخصی که از سوی آن بانک مقرر خواهد شد، موانع مزبور برطرف نگردد. این مدت کمتر از ۳۰ روز نمی باشد.

ماده ۶

تضمین وام

به عنوان وثیقه برای این وام دولت شاهنشاهی ایران که از این به بعد به عنوان

«تضمین کننده» به آن اشاره خواهد شد، قرارداد تضمین جداگانه را که من بعد بعنوان «قرارداد تضمینی» به آن ارجاع می‌گردد با کردیتانشتالت منعقد خواهد نمود.

ماده ۷

اوراق بهادار وعده‌دار (یا سفته‌های وعده‌دار)

برای فراهم نمودن وثیقه وام، بانک توسعه قبل از تأدیه تخصیصی اولین مبلغ وام تعداد ۴۵ نسخه اوراق وعده‌دار براساس آنچه که در ماده ۳ پاراگراف ۴ ذکر گردیده که مبلغ و تاریخ پرداخت اقساط در هریک از آنها مشخص شده است را در اختیار کردیتانشتالت قرار خواهد داد.

تمام اوراق بهادار وعده‌دار به عنوان کردیتانشتالت تنظیم شده و از سوی تضمین کننده نیز طبق شرایط وام دهنده، تنظیم خواهد شد. این دوران به حساب کردیتانشتالت قابل پرداخت می‌باشد.

۲. هرگونه اوراق وعده‌داری که بر مبنای این موافقتنامه، وام تنظیم نشده باشد، از سوی کردیتانشتالت به نفع بانک توسعه ضبط و حفظ خواهد شد.

۳. با دریافت اقساط در مواعید مشخص، کردیتانشتالت اوراق وعده‌دار مربوط به اقساط مزبور را کان لم یکن تلقی کرده و آنها را بر بانک توسعه عودت خواهد داد، مگر اینکه تضمین کننده خواهان اوراق مزبور براساس پرداخت قسط از سوی آن باشد.

ماده ۸

ماده مربوط به عدم تبعیض

۱. بانک توسعه اعلام می‌دارد که هیچ گونه وثیقه و یا تضمینی برای هیچ گونه وام دراز مدت خارجی قبلاً ارائه ننموده است به این لحاظ هیچ تضمین مالی و یا وثیقه‌ای برای مبلغ این وام در نظر گرفته نشده است. در صورتی که بانک توسعه برای هر وام دیگر که دراز مدت بوده و از خارج دریافت کرده باشد در آینده تضمینی را ارائه نماید، در برابر کردیتانشتالت نیز تضمینی و یا وثیقه‌ای با ارزش برابر وام ارائه خواهد نمود.

۲. واژه «وثیقه و یا تضمینی» به نحوی که درپاراگراف بالا منعکس گردیده، عبارت است از هرگونه حقی که وام دهنده در برابر بانک توسعه خواهد داشت تا بتواند از مستملکات و یا منابع پولی بانک توسعه حقوق ترجیحی خود را استیفا نماید.
۳. واژه «وام دراز مدت خارجی» به گونه ای که درپاراگراف ۱ بالا به کار رفته است به معنای هرگونه وامی است که به هرگونه پول خارجی غیر از پول رایج ایران و پیش از موعد یک سال از تاریخ تحقق و تصویب آن قابل پرداخت باشد.

ماده ۹

مالیاتها، کارمزد و تعرفه ها

۱. تمام اقساطی که از سوی بانک توسعه بر مبنای این قرارداد، پرداخت خواهد شد بدون کسر مالیات و کارمزد و تعرفه و یا هزینه های دیگر خواهد بود.
۲. تمام مالیاتها، کارمزدها و تعرفه هایی که به موجب این قرارداد و اجرای آن در خارج از آلمان فدرال و هرگونه هزینه های انتقال و یا تبدیل وامهای جزئی به عهده بانک توسعه خواهد بود.

ماده ۱۰

صلاحیت وام گیری و نیابت در آن

۱. در موقع مقتضی و قبل از تأدیة اولین قسمت وام شواهد قانع کننده از سوی بانک توسعه برای کردیتانشتالت ارائه خواهد شد، مبنی بر اینکه:
- (الف) بانک توسعه بر مبنای اساسنامه و مواد مربوطه آن و تمام مقررات مربوط به امور بانکی و قوانین ایران ناظر بر عملیات آن اقدام نموده و تمام تعهدات خود را با عنایت به جنبه های قانونی و الزام آور آن خصوصاً اینکه جواز استفاده از وامهای مربوطه از سوی مقامات صلاحیتدار صادر شده است، به انجام خواهد رساند.
- (ب) نمایندگان بانک توسعه که این قرارداد و اوراق بهادار را امضا کرده اند از نظر قانونی واجد صلاحیت می باشند.
- (ج) قرارداد تضمینی بین بانک کردیتانشتالت و دولت تضمین کننده و قرارداد حکمیت از جنبه های قانونی به امضا رسیده باشد.

ه) اوراق تاریخ دار بهادار طبق پاراگراف ۱ ماده ۷ این قرارداد، تحویل شده از سوی تضمین کننده ضمانت شده اند.

۲. بانک توسعه قبل از تأدیة اولین بخش وام از سوی کردیتانشالت نمونه امضای کسانی را که قانوناً نمایندگی آن را در ارتباط با اجرای این قرارداد به عهده دارند در اختیار بانک کردیتانشالت قرار خواهد داد.

این نمونه های امضا جنبه قانونی برای کردیتانشالت خواهد داشت، مگر زمانی که اعتبار آنها قانوناً ملغی الاثر اعلام شده و به کردیتانشالت اعلام شود.

ماده ۱۱

۱. بانک توسعه در مورد درخواستهای وام و اجرای پروژه های مربوط، کردیتانشالت را طبق مفاد این قرارداد، مطلع خواهد ساخت. کردیتانشالت به بانک توسعه اطلاع خواهد داد که تا چه حدودی اطلاعات مزبور، مورد نیاز خواهد بود. بانک توسعه فوراً کردیتانشالت را از هرگونه تغییری که در اساسنامه و مواد آن و جریانات مربوط به کارهای بانکی به عمل آید، مطلع خواهد نمود. اعم از تغییرات در سازمان مدیریت و یا هرگونه اوضاع و احوال دیگری که با هدف و نیتی که برای وام در نظر گرفته شده، مغایرت داشته باشد.

۲. به محض پایان یافتن کار گزارش سالانه بانک توسعه، گزارش مزبور همراه با مدارک و توضیحات لازم به انضمام گزارش مربوط به سود و زیان حسابهای خود را به کردیتانشالت تسلیم خواهد کرد.

علاوه بر آن کردیتانشالت و نمایندگان آن از جانب بانک توسعه مجاز خواهند بود که تمام حسابها و بایگانی مربوط به بانک مزبور و یا بانک ثالثی را که در ارتباط با این وام می باشد در زمینه چگونگی استفاده از آن بررسی نماید.

بانک توسعه اطلاعات مورد نیاز کردیتانشالت را در حد منطقی و عرفی آن فراهم خواهد آورد.

۳. بانک توسعه مادام که تعهدات پرداخت وامهای فرعی از جانب وام گیرندگان باقی می باشد، موافقت خواهد کرد که کردیتانشالت و یا نمایندگان آن هر موقع که بخواهند درخصوص استفاده مناسب از مبلغ وامهای فرعی بررسی و تحقیق نموده و همچنین طرحهایی که براساس این وامها اجرا می شود را نیز بازرسی نمایند. آنها

همچنین مجازند که موقعیت مالی و طراز پرداختها و درآمدهای شرکتهایی را که وامهای فرعی دریافت داشته‌اند، مطالبه نموده و چنانچه کردیتانشتالت درخواست نماید، این امر به اتفاق نمایندگان بانک توسعه توأماً انجام خواهد یافت.

ماده ۱۲

موارد مختلف

۱. هیچ گونه تأخیر و یا غفلت از سوی کردیتانشتالت در احقاق حقوق خود در این قرارداد به معنای ابطال آن و یا ترضیه در مورد عدم پرداخت اقساط نخواهد بود. هرگونه اقدامی در مورد احقاق جزئی از حقوق به معنای ممانعت از احقاق کلی آنها نخواهد بود.

چنانچه یک یا چند بخش این قرارداد فاقد ارزش تلقی گردد، تأثیری در ارزش قانونی بخشهای دیگر قرارداد، نخواهد داشت.

۲. بانک توسعه هیچ گونه حقوقی که براساس این قرارداد به وجود آمده است را منتقل نساخته و یا از آن به عنوان وثیقه و تضمین استفاده نخواهد کرد.

۳. هرگونه تغییر و یا افزون موادی به این قرارداد و هرگونه درخواستی مربوط به آن بایستی از سوی طرفین به صورت کتبی انجام یابد.

چنین درخواست و یا اعلام قبلی بایستی به نشانی‌های ذیل طرفین ارسال گردد.

کردیتانشتالت — آدرس پستی

بانک توسعه — آدرس پستی

هرگونه تغییری در نشانی‌های فوق‌الذکر موقعی قانونی خواهد بود که به اطلاع طرف مقابل رسیده باشد.

۴. این موافقتنامه و تمام الزامات و حقوق ناشی از آن که برعهده طرفین قرارداد می‌باشد، تابع قانون آلمان است. محل اجرای آن فرانکفورت ماین بوده و در صورت تردید در تفسیر مناسب آن به متن آلمان استناد خواهد شد.

۵. ارتباط قانونی بین بانک توسعه و کردیتانشتالت که براساس این قرارداد به وجوه آمده، هنگامی گسسته خواهد شد که تمام تعهدات مالی که از سوی بانک توسعه بر مبنای این قرارداد به عمل آمده است، انجام یافته باشد.

۶. تمام اختلافات ناشی از این قرارداد، مشتمل بر اختلافات مربوط به ارزش

قانونی و یا حکمیت که به صورت مصالحه آمیزی بین طرفین حل و فصل نگردد به حکمیت که برطبق قرارداد حکمیت که جزء لاینفک این قرارداد می باشد، احاله خواهد شد.

۷. این قرارداد هنگامی قانونی خواهد شد که هیئت مدیره کردیتانشتالت آن را تأیید نماید.

در چهار نسخه، دو نسخه آلمانی و دو نسخه انگلیسی در فرانکفورت تنظیم گردید.

۲. متن قرارداد وام

مقدمه

براساس قرارداد مورخ ۲۰ ژانویه ۱۹۷۲ که از این به بعد بعنوان «قرارداد وام» خوانده می شود، کردیتاشتالت تعهد نموده است که وامی به مبلغ ۲۵,۰۰۰,۰۰۰ مارک در اختیار بانک توسعه معادت و صادرات ایران- تهران که نامش بعد بعنوان «بانک توسعه» خوانده خواهد شد، قرار دهد. با این شرط که تضمین کننده وام، تضمین در جهت بازپرداخت وام براساس قرارداد وام مذکور طبق شرایط ذیل به عمل آورد:

ماده ۱

ضامن وام بدین وسیله تمام مواد مربوط به قرارداد وام را پذیرفته و متعهد می گردد که برای استفاده از وام اجازه های قانونی را اعطا نماید.

ماده ۲

تضمین بازپرداخت

۱. بدون توجه به اختلافات دعاوی که ممکن است از قرارداد وام ناشی گردد، بانک تضمین کننده بازپرداخت وام بدین وسیله تضمین مستقل و غیرقابل خدشه ای را در قبال کردیتاشتالت برای انجام کامل تعهدات مربوط به بازپرداخت وام به وسیله بانک توسعه که طبق این قرارداد وام به عهده گرفته شده، به عمل می آورد.

۲. بر مبنای این قرارداد، تضمین کننده وام متعهد می گردد که هرگونه قسطی که موعد آن فرا رسیده و از سوی بانک توسعه پرداخت نگردیده است را به محض تقاضای کردیتاشتالت پرداخت نماید. تعهدات تضمین کننده ارتباطی با اخطارهای اولیه بانک وام دهنده (کردیتاشتالت یا اقدامات قانونی دیگر آن بانک علیه بانک توسعه) ندارد.

۳. تمام پرداختها و اقساط به مارک آلمان فدرال و به حساب شماره ۵۰,۴۰۹,۱۰۰ بانک کردیتاشتالت نزد دویچ بانک یادداشت خواهد شد. هیچ ادعایی علیه اقساط مزبور پذیرفته و جایز نخواهد بود.

ماده ۳

۱. تضمین کننده وام متعهد می گردد که تضمین هیچ وثیقه ای از هیچ نوع در

قبال وام خارجی و دراز مدت دیگر نداده باشد و لهذا وثیقه و تضمین برای این وام نیز از سوی تضمین کننده، تعیین نخواهد شد. در صورتی که ضامن وام در آینده برای هرگونه قرضه دراز مدت خارجی تضمین و یا وثیقه‌ای تعیین نماید برای این وام نیز نزد کردیناشالت وثیقه و یا تضمین که برابر با ارزش وام باشد، تعیین خواهد کرد.

۲. واژه تضمین و یا وثیقه به صورتی که در پاراگراف بالا به کار رفته به این مناسبت که وام دهنده ترجیحاً محق است که از بخش دارایی‌ها و یا سپرده‌های تضمین کننده (بانک مرکزی) یا نمایندگی‌های آن و یا شرکتهای وابسته به آن احقاق حقوق بنماید.

۳. واژه «وام دراز مدت خارجی» که در پاراگراف بالا به کار رفته عبارت از دینی است که به پول غیر از پول رایج کشور تضمین کننده و در مهلتی بیش از یک سال از تاریخ تحقق آن، قابل پرداخت باشد.

ماده ۴

موارد مختلف

۱. هیچ گونه انصرافی و تأخیر در اعمال حقوق کردیناشالت براساس این قرارداد به معنای اسقاط حقوق و یا تسلیم در برابر کوتاهی از بازپرداخت دین نخواهد شد.

اعمال بخشی از حقوق به معنای انصراف از اجرای کل حقوق که وام دهنده دارا می‌باشد، نیست.

چنانچه بخشی از این قرارداد یا قرارداد وام ارزش خود را از دست بدهد، به معنای از بین رفتن کل این قرارداد و یا مواد دیگر آن نیست.

۲. چنانچه مواد الحاقی و یا اضافاتی بخواهد به قرارداد وام افزوده شود باید با صوابدید ضامن وام در موردی که به تعهدات دین در ماده ۲ مربوط می‌گردد، باشد.

۳. هرگونه اظهار و اخطاری که در ارتباط با این قرارداد بین طرفین متعاهدین صورت پذیرد باید کتبی بوده و به صورت قانونی در آدرسهای ذیل پس از ارسال آنها دریافت گردد.

آدرس کردیناشالت   آدرس ضامن

هرگونه تغییر محل در صورتی معتبر است که قبلاً به اطلاع طرف دیگر رسیده

باشد.

۴. وزیر دارایی و یا اشخاصی که از سوی او کتباً دارای قدرت قانونی هستند، می‌توانند در مقابل کردیناشتالت مطالب و اظهارات کتبی را دریافت کرده و فعالیتهایی که در ارتباط با ضامن و نیز اجرای این قرارداد می‌باشد را به عهده گیرند. قدرت قانونی این اشخاص شامل اضافات و الحاقات احتمالی نیز خواهد بود مگر آنکه خلاف آن از سوی ضامن به کردیناشتالت اظهار گردد.

وکالت این اشخاص هنگامی تمام خواهد شد که عزل کتبی آنها به کردیناشتالت اعلام شود. طبق درخواست کردیناشتالت ضامن نمونه امضای وکلای خود را ارائه خواهد داد.

۵. این قرارداد مشمول قوانین آلمان خواهد بود و محل اجرای آن نیز فرانکفورت ماین می‌باشد. در صورت تردید نسبت به تفسیر متن قرارداد متن آلمانی آن معتبر می‌باشد.

۶. تمام اختلافات ناشی از این قرارداد که به طور مسالمت آمیز حل و فصل نگردد به حکمیت ارجاع خواهد شد و قرارداد حکمیت در این مورد بخش لاینفک این قرارداد محسوب می‌گردد. این قرارداد در نسخه اصلی دو نسخه به آلمانی و دو نسخه به انگلیسی تنظیم شده است.

فرانکفورت ۲۰ ژانویه ۱۹۷۲

نماینده ایران

نماینده آلمان

امضا

امضا

۳. قرارداد حکمیت

قرارداد حکمیت

با توجه به ماده ۱۲ پاراگراف ۶ موافقتنامه وام بین کردیناشتالت و بانک توسعه مورخ ۲۰ ژانویه ۱۹۷۲ به مبلغ ۲۵,۰۰۰,۰۰۰ مارک و عطف به ماده ۴ پاراگراف ۶ قرارداد تضمینی وام مزبور بین کردیناشتالت و پادشاهی ایران که من بعد به عنوان تضمین کننده یا ضامن به آن اشاره خواهد شد، (مورخ ۲۰ ژانویه ۱۹۷۲) به کردیناشتالت بانک توسعه و ضامن وام نسبت به موارد ذیل موافقت می نمایند:

ماده ۱- تمام دعاوی ناشی از قرارداد وام یا قرارداد تضمینی آن از جمله دعاوی مربوط به اعتبار قرارداد وام و تضمین آن و یا این موافقتنامه حکمیت که به صورت مصالحت آمیز حل و فصل نگردد به طور جداگانه و کامل از جانب دادگاه داوری حل و فصل خواهد گردید.

ماده ۲- طرفین این حکمیت عبارت خواهند بود از ضامن و یا بانک توسعه از یک جانب و کردیناشتالت از سوی دیگر.

کردیناشتالت محق است که دعاوی حکمیت را علیه ضامن و یا بانک توسعه به صورت واحد و یا جداگانه اقامه نماید. متقابلاً ضامن و یا بانک توسعه نیز محق هستند به طور جداگانه و یا واحد علیه کردیناشتالت اقامه دعاوی حکمیت بنمایند.

ماده ۳- هرگاه طرفین نسبت به حکم واحد توافق نکنند در این صورت دادگاه حکمیت از سه حکم که به شرح ذیل منصوب می گردند، تشکیل خواهد شد: یک حکم از سوی ضامن و یا هرگاه در دعوی شرکت ندارد از جانب بانک توسعه تعیین گشته و حکم ثانی از سوی کردیناشتالت و سومین حکم که از این به بعد به عنوان «رئیس»، خوانده خواهد شد با توافق طرفین منصوب و انتخاب می گردد و چنانچه توافق ننمایند، ظرف ۶۰ روز پس از درخواست حکمیت رئیس اطاق بازرگانی بین المللی حکم را تضمین نموده و چنانچه وی نیز نتواند رئیس کمیته سوئسی اطاق بازرگانی بین المللی حکمی را معین خواهد کرد. هرگاه هر یک از طرفین نسبت به تعیین حکم توافق نکنند، رئیس تعیین شده حکم دو طرف را تعیین خواهد نمود.

۲. هرگاه یکی از حکمهای تعیین شده بر مبنای فوق الذکر استعفاء داده و یا قادر به انجام حکمیت نباشد، جانشین وی به همان ترتیبی که او انتخاب شده، تعیین

گرفته و نامبرده دارای تمام حقوق و اختیارات حکم اولی می باشد.

ماده ۴ - مرحله حکمیت با درخواست کتبی یکی از طرفین از طرف دیگر شروع شده که در آن ماهیت ادعا و نحوه جبران خسارت و نام حکم هرگاه از قبل تعیین شده برطبق ماده ۳ پاراگراف ۱ ذکر می گردد.

۲. در خلال ۳۰ روز پس از دریافت دادخواست، مدعی علیه نام حکمی را که تعیین کرده به مدعی اطلاع داده که برطبق ماده ۳ پاراگراف ۱ فوق الذکر تعیین شده است.

ماده ۵ - زمان دادگاه حکمیت از سوی رئیس تعیین می گردد. رئیس دادگاه همچنان مکان اجلاس آن را در صورتی که طرفین توافق نکرده باشند، تعیین خواهد کرد.

ماده ۶ - دادگاه حکمیت قاضی صلاحیت خود خواهد بود و طبق عرف دادگاههای حکمیت دوران کار خود را تنظیم خواهد ساخت و اظهارات شفاهی طرفین را در جلسات منظم امضا نموده و ممکن است علی رغم عدم حضور یکی از طرفین تصمیم خود را اتخاذ نماید. تمام آرای دادگاه حکمیت مستلزم تصویب حداقل دو تن از داوران می باشد.

ماده ۷ - دادگاه حکمیت رأی خود را همراه با استدلال مربوطه کتباً اعلام خواهد داشت که مشتمل بر امضای حداقل دو تن از حکمها می باشد و نسخه آن به هر یک از طرفین تسلیم خواهد شد. رأی مزبور نهایی و لازم الاجرا می باشد. با امضای این قرارداد طرفین خود را ملتزم به اطاعت و قبول رأی مزبور می نمایند.

ماده ۸-۱. طرفین هزینه های دادگاه حکمیت و کارمزد داوران را به عهده خواهد داشت.

۲. هرگاه طرفین در مورد هزینه ها و کارمزد داوران به توافق نرسند، دادگاه داورى به نظر خود آن را تعیین خواهد کرد و سهم هریک از طرفین برعهده خود آن می باشد، ولی سرانجام هزینه های داورى به طرفی تحمیل خواهد شد که رأی داورى علیه آن صادر شده است. هرگاه علیه هیچ یک از طرفین رأی قاطع و کامل صادر نشود هزینه داورى بین طرفین به نسبت تقسیم می گردد.

۳. دادگاه داورى در مورد تمام مسائل مربوط به هزینه ها تصمیم نهایی خواهد گرفت.

۴. طرفین متفقاً و منفرداً برای پرداخت کارمزد اشخاص و داوران مذکور در پاراگراف ۱ متعهد و ملتزم خواهند بود:

ماده ۹- هرگونه اخطار و اظهار نظر از سوی طرفین دعوی و یا دادگاه داورى که در ارتباط با جریان داورى باشد، بایستی کتباً اعلام و اظهار گردد. چنین اخطاریه‌ها و درخواستها به محض ارائه و یا تسلیم به نشانی طرفین به شرح ذیل به منزله اعلام قانونی خواهد بود.

برای کردیناشالت به آدرس زیر:

Kreditantalt für Wiederaufbau
Palmengartenstrasse 5-9
6 Frankfurt/Main
Federal Republic of Germany
Kaditanstalt Frankfurtmain

فرانکفورت آلمان باختری
آدرس کابل:

برای بانک توسعه صنعتی و معدنی ایران به آدرس زیر:

بانک توسعه صنعتی و معدنی ایران

صندوق پستی ۱۸۰۱، تهران، ایران

INMIDEL-Tehran

آدرس کابل: این میدل-تهران

برای طرف ضامن قرارداد به آدرس زیر:

وزارت دارایی خیابان داور، تهران، ایران

آدرس کابل: ...

هر نوع تغییر آدرسهای بالا فقط زمانی اعتبار خواهد داشت که اطلاعیه مربوط به آن از یکی از طرفین به طرف دیگر رسیده باشد.

درشش نسخه اصلی، سه نسخه به آلمانی و سه نسخه به انگلیسی در تاریخ امروز بیستم ژانویه ۱۹۷۲ به امضا رسید.

از سوی کردیناشالت و یدراوف بو

از سوی بانک توسعه صنعتی و معدنی ایران

به نمایندگی از طرف دولت ایران

دکترج. لقمان

۲۵. موافقتنامه های همکاری های آزمایشگاهی رادیوایزوتوپ و C-14

۱. نامه سفیر جمهوری فدرال آلمان به وزیر امور خارجه

تاریخ: تهران، ۳۰ نوامبر ۱۹۷۲

عالی جناب

افتخار دارد با عطف به مذاکراتی که بین آزمایشگاه کربن ۱۴ انستیتوی دوم فیزیک دانشگاه هایدلبرگ و مرکز تحقیقات و لابراتوار وزارت آب و برق ایران- تهران که تحت برنامه کمکهای فنی آژانس بین المللی انرژی اتمی انجام گرفته، از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید که در اجرای موافقتنامه ۷ نوامبر ۱۹۶۸ در مورد همکاری های فنی بین دولتين متبوع ترتیبات زیر معمول گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود آزمایشگاه کربن ۱۴ را مأمور

خواهد کرد:

الف) طی یک دوره مقدماتی تا حد امکان آزمایشهای ایزوتوپهای ثابت را برای مرکز تحقیقات و لابراتوار تا زمانی که این مرکز با استقرار یک طیف یاب جرمی بتواند رأساً تجزیه ایزوتوپهای پایدار را به عهده بگیرد، انجام دهد. تعداد آزمایشات ایزوتوپهای ثابت به حدود ۴۰۰ نمونه در سال خواهد رسید.

ب) ترتیب کارآموزی متخصصین و در صورت لزوم کارکنان تحقیقاتی مرکز تحقیقات و لابراتوار را جهت فراگیری معمولترین روشهای ایزوتوبی و نیز تعبیر و تفسیر ایزوتوپهای هیدرولوژیکی براساس نوع ۲ کارآموزی ها و مطابق با نرخ تثبیت شده هیئت کمکهای فنی سازمان ملل برای دولت جمهوری فدرال آلمان را بدهد.

۲. دولت شاهنشاهی ایران هزینه مسافرتها را که در این زمینه انجام می شود و تشریفات اداری مربوط به این امر را به عهده خواهد گرفت.

۳. مدت و شروع کارآموزی مذکور در بند ۱ بالا در صورت تصویب دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان حداقل شش ماه قبل از شروع کارآموزی با توافق مرکز تحقیقات و لابراتوار و آزمایشگاه کربن ۱۴ معین خواهد شد.

۴. برنامه تحقیقات شامل فعالیتهایی خواهد بود که در ضمیمه شرح داده شده

است و ممکن است در صورت تصویب دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان با توافق مرکز تحقیقات و لابراتوار و آزمایشگاه کربن ۱۴ اصلاح گردد.

۵. در صورتی که در محل برای تفسیر آمار ایزوتوپ اطلاعاتی مورد احتیاج بوده یا کمکهای فنی مورد نیاز باشد، دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود یک نفر متخصص را که از طرف آزمایشگاه کربن ۱۴ دانشگاه هایدلبرگ انتخاب می شود به ایران خواهد فرستاد. در نظر است این بازدیدها تحت برنامه کارشناسان آژانس بین المللی انرژی اتمی ترتیب داده شود.

۶. هزینه بازدید متخصصین مرکز تحقیقات و لابراتوار از آزمایشگاه کربن ۱۴ بجز مقاصد کارآموزی و بخصوص برای مبادله اطلاعات و تجربیات، به عهده دولت شاهنشاهی ایران خواهد بود.

۷. دولت جمهوری فدرال آلمان از طریق آزمایشگاه کربن ۱۴ مواد لازم (لوازم جدید و وسایل یدکی) را که هنوز در ایران موجود نیست برای مرکز تحقیقات و لابراتوار تهیه خواهد نمود. هزینه خرید وسایل و مخارج حمل و نقل برعهده دولت شاهنشاهی ایران خواهد بود یا از وجهی که نزد آژانس بین المللی انرژی اتمی سپرده می شود، تأمین خواهد گردید.

۸. این ترتیبات به مدت سه سال لازم الاجرا خواهد بود و قابل تمدید می باشد.

۹. در سایر موارد ترتیبات حاضر مشمول مقررات موافقتنامه مذکور در فوق مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ در مورد همکاری های فنی و همچنین مشمول قید برلن خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادهای مندرج در بندهای ۱ تا ۹ فوق موافقت داشته باشد، افتخار دارد پیشنهاد نماید این نامه و نامه جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت ایران به منزله ترتیباتی بین دولتين متبوع تلقی گردد که از تاریخ نامه جوابیه جناب عالی به موقع اجرا درخواهد آمد.

ک. و. لیلیانفیلد

جناب آقای عباسعلی خلعت بری

وزیر امور خارجه

تهران

۲. نامه وزیر امور خارجه به سفیر جمهوری فدرال آلمان

شماره: ۱۳۲۰/۱۸

تاریخ: ۱۳۵۲/۲/۲۰

جناب آقای سفیر

دوستدار افتخار دارد وصول نامه مورخ ۳۰ نوامبر ۱۹۷۲ (۱۳۵۲/۹/۹) آن جناب

به شرح زیر:

«عالی جناب

افتخار دارد با عطف به مذاکراتی که بین آزمایشگاه کربن ۱۴ انستیتیوی دوم فیزیک دانشگاه هایدلبرگ و مرکز تحقیقات و لابراتوار وزارت آب و برق ایران- تهران که تحت برنامه کمکهای فنی آژانس بین المللی انرژی اتمی انجام گرفته، از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید که در اجرای موافقتنامه ۷ نوامبر ۱۹۶۸ در مورد همکاریهای فنی بین دولتين متبوع ترتیبات زیر معمول گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود آزمایشگاه کربن ۱۴ را مأمور خواهد کرد:

الف) طی یک دوره مقدماتی تا حد امکان آزمایشهای ایزوتوپهای ثابت را برای مرکز تحقیقات و لابراتوار تا زمانی که این مرکز با استقرار یک طیف یاب جرمی بتواند رأساً تجزیه ایزوتوپهای پایدار را به عهده بگیرد انجام دهد. تعداد آزمایشات ایزوتوپهای ثابت به حدود ۴۰۰ نمونه در سال خواهد رسید.

ب) ترتیب کارآموزی متخصصین و در صورت لزوم کارکنان تحقیقاتی مرکز تحقیقات و لابراتوار را جهت فراگیری معمولترین روشهای ایزوتوپی و نیز تعبیر و تفسیر ایزوتوپهای هیدرولژیکی براساس نوع ۲ کارآموزیها و مطابق با نرخ تثبیت شده هیئت کمکهای فنی سازمان ملل برای دولت جمهوری فدرال آلمان را بدهد.

۲. دولت شاهنشاهی ایران هزینه مسافرتها را که در این زمینه انجام می شود و تشریفات اداری مربوط به این امر را به عهده خواهد گرفت.

۳. مدت و شروع کارآموزی مذکور در بند ۱ بالا در صورت تصویب دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان حداقل شش ماه قبل از شروع کارآموزی یا توافق مرکز تحقیقات و لابراتوار و آزمایشگاه کربن ۱۴ معین خواهد شد.

۴. برنامه تحقیقات شامل فعالیتهایی خواهد بود که در ضمیمه شرح داده شده است و ممکن است در صورت تصویب دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان با توافق مرکز تحقیقات و لابراتوار و آزمایشگاه کربن ۱۴ اصلاح گردد.

۵. در صورتی که در محل برای تفسیر آمار ایزوتوپ اطلاعاتی مورد احتیاج بوده یا کمکهای فنی مورد نیاز باشد، دولت جمهوری فدرال آلمان به هزینه خود یک نفر متخصص را که از طرف آزمایشگاه کربن ۱۴ دانشگاه هایدلبرگ انتخاب می شود به ایران خواهد فرستاد. در نظر است این بازدیدها تحت برنامه کارشناسان آژانس بین المللی انرژی اتمی ترتیب داده شود.

۶. هزینه بازدید متخصصین مرکز تحقیقات و لابراتوار از آزمایشگاه کربن ۱۴ به جز مقاصد کارآموزی و بخصوص برای مبادله اطلاعات و تجربیات، به عهده دولت شاهنشاهی ایران خواهد بود.

۷. دولت جمهوری فدرال آلمان از طریق آزمایشگاه کربن ۱۴ مواد لازم (لوازم جدید و وسایل یدکی) را که هنوز در ایران موجود نیست برای مرکز تحقیقات و لابراتوار تهیه خواهد نمود. هزینه خرید وسایل و مخارج حمل و نقل برعهده دولت شاهنشاهی ایران خواهد بود یا از وجهی که از نزد آژانس بین المللی انرژی اتمی سپرده می شود، تأمین خواهد گردید.

۸. این ترتیبات به مدت سه سال لازم الاجرا بود خواهد بود و قابل تمدید می باشد.

۹. در سایر موارد ترتیبات حاضر مشمول مقررات موافقتنامه مذکور در فوق مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ در مورد همکاری های فنی و همچنین مشمول قید برلن خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهاد های مندرج در بندهای ۱ تا ۹ فوق موافقت داشته باشد، افتخار دارد پیشنهاد نماید این نامه و نامه جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت ایران به منزله ترتیباتی بین دولتین متبوع تلقی گردد که از تاریخ نامه جوابیه جناب عالی به موقع اجرا درخواهد آمد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مفتنم می شمارد.

ک. و. لیلیانفیلد

جناب آقای عباسعلی خلعت بری

وزیر امور خارجه

تهران»

و ضمیمه آن را اعلام و مراتب را تأیید نماید.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

وزیر امور خارجه — عباسعلی خلعت‌بری

جناب آقای ک. و. لیلیانفیلد

سفیر جمهوری فدرال آلمان

تهران

۳. ضمیمه نامه‌های متبادل راجع به رادیو ایزوتوپ و C-14

پیوست

مبادله یادداشت

خلاصه برنامه تحقیقاتی که در قرارداد همکاری‌های علمی و فنی بین آزمایشگاه‌های رادیو ایزوتوپ مرکز تحقیقات و آزمایشگاه‌های وزارت آب و برق ایران و آزمایشگاه شماره ۲ کربن ۱۴ مؤسسه فیزیک دانشگاه هایدلبرگ بیان شده به قرار زیر است:

۱. تاریخ گذاری آبهای تحت الارضی با استفاده از کربن ۱۴

در ایران بویژه در قسمت جنوبی آن ذخایر آب‌های زیرزمینی وجود دارد که گمان می‌رود دارای منشأ بسیار قدیمی (فسیلی) باشد. با آزمایش کربن ۱۴ روی این آبها تعیین خواهد شد، آیا این ذخایر واقعاً قدیمی است یا آبهای جوان نیز با آنها مخلوط می‌شود، یعنی آیا پر شدن مجدد این ذخایر تا امروز ادامه داشته است یا خیر. در هر حال مبادله کربن بین بیکربناتهای محلول که برای تاریخگذاری مورد استفاده قرار می‌گیرد و مواد جامد آهکی آبها بر تاریخگذاری تأثیر خواهد گذاشت. ۱. از آنجا که ماده جامد معمولاً کربن ۱۴ ندارد (عمر ماده جامد بیش از صد هزار سال است در حالی که کربن ۱۴ تنها به پنجاه هزار سال پیش برمی‌گردد) سن ظاهری که با استفاده از کربن چهارده به دست می‌آید در صورتی که مبادله کربن نقشی اساسی داشته باشد، بسیار زیاد خواهد بود. در بسیاری موارد آزمایش با کربن ۱۳ مقدار تأثیر این مبادله کربن را نشان خواهد داد. بنابراین اطلاعات حاصل از آزمایش کربن ۱۴ با استفاده از کربن ۱۳ و آزمایش نمونه‌های آب زیرزمینی مورد بحث با استفاده از دوتریوم (هیدروژن سنگین) تکمیل خواهد شد. اطلاعات حاصل از آزمایش هیدروژن سنگین غیر از عوامل دیگر بستگی به میانگین دمای سالیانه دارد. بدین ترتیب مقدار دوتریوم بارانی که فی‌المثل در اواخر عصر یخبندان باریده، با مقدار دوتریوم باران آب و هوای فعلی متفاوت است. ۲. بنابراین بهتر است، سنجش با کربن ۱۴ با آزمایش ایزوتوپهای ثابت ترکیب شود. سنجش با کربن ۱۴ در آزمایشگاه رادیو ایزوتوپ تهران و آزمایشهای با کربن ۱۳ و دوتریوم تا زمانی که طیف سنج جرمی مناسبی در تهران وجود ندارد در آزمایشگاه کربن ۱۴ واقع در هایدلبرگ

به عمل خواهد آمد. (نگاه کنید به موافقتنامه همکاری فصل ۱) وزارت آب و برق ترتیب اعزام هیئتها به مناطق تحقیق را خواهد داد. تا سرحد امکان نمونه‌های بزرگ آب زیرزمینی گردآوری خواهد شد. در آزمایشگاه رادیوایزوتوپ وسایل مناسب و سهل استفاده جهت خارج کردن بیکربنات آب در محل عملیات وجود دارد. بدین شکل از کار شاق و پرهزینه حمل نمونه‌های بزرگ (که هر کدام بین ۵۰ تا ۲۰۰ کیلوگرم وزن دارند) به تهران اجتناب خواهد شد. برای هر هیئت پیش‌بینی حداقل دو دانشمند، دو تکنسین و دو لندروور با راننده ضرورت دارد.

II. مطالعات راجع به حرکت آبهای تحت‌الارضی

گروههای تحقیقاتی وزارت آب و برق و وزارت سازمان برنامه در چندین نقطه ایران سرگرم مطالعه آبهای تحت‌الارضی با استفاده از روشهای متداول آب‌شناسی هستند. اطلاعات حاصل از آزمایش با کربن ۱۴ و تریتیوم چاههای گوناگون این مناطق اطلاعاتی راجع به سرعت حرکت آبهای تحت‌الارضی و نیز منشای آن به دست خواهد داد. هم اکنون برخی مطالعات مقدماتی آبهای تحت‌الارضی. ۳ و ۴. با استفاده از تریتیوم محیط و کربن ۱۴ در مناطقی از ورامین (چهل کیلومتری جنوب شرق تهران) و بهشهر (جنوب شرق دریای خزر) در جریان است. سنجش مقدار تریتیوم هم‌چنین در آزمایشگاه رادیوایزوتوپ که در آن سیستم شمارش مقادیر کم تریتیوم و غنی سازی از طریق برفکافت = Electrolysis موجود است، نیز انجام خواهد شد. کلیه وسایل لازم برای کار در محل توسط وزارت آب و برق فراهم خواهد شد. آزمایشگاه کربن ۱۴ که از سالها قبل در مورد مطالعه آبهای زیرزمینی کار کرده از طریق اعزام کارشناس به تهران در انتخاب طرحهای تحقیقاتی مناسب، تفسیر اطلاعات ایزوتوپها و حل مشکلات فنی کمک خواهد کرد (نگاه کنید به فصل چهارم موافقتنامه).

III. آزمایشهای ردیابی تریتیوم

در اروپای مرکزی حرکت آب باران در مناطق اشباع نشده با استفاده از روش ردیابی رطوبت خاک با تریتیوم انجام شده است. ۵. به منظور تعیین این که روش مذکور برای مطالعات مشابه در نواحی خشک نیز قابل اجرا است یا خیر، چنین مطالعاتی قبلاً در سال ۱۹۶۹ در ورامین آغاز و در سال ۱۹۷۰ ادامه یافت. آزمایشهای ۳ و ۶ در

یک مزرعه ذرت نشان داده است که روش ردیابی می‌تواند حتی در شرایط نسبتاً نامناسب انجام گیرد.

قبل از تزریق ردیاب مزرعه به مدت ده روز آبیاری نشده بود، خاک خشک و بسیار سخت بود و ترک‌هایی در آن ایجاد شده بود. لازم است این آزمایشها با همکاری آزمایشگاه کربن ۱۴ ادامه یابد. افزودن بر این آزمایشهای ردیابی با تریتوم جهت مطالعه تراوش آب قناتها به خارج و آب نسبت سدها برنامه ریزی شده است. وسایل مناسب مثل طیف سنج از نوع Packard Tricarb، سیستم خودکار تقطیر با استفاده از خلأ جهت استخراج رطوبت خاک و وسایل کار در محل به منظور اجرای آزمایشهای ردیابی در آزمایشگاه رادیوایزوتوپ موجود است.

IV. سنجش میزان خلل و فرج خاک در محل

در حال حاضر روش نسبتاً ساده‌ای برای سنجش مقدار خلل و فرج خاک در محل در آزمایشگاه کربن ۱۴ در دست تکمیل است. این روش مبتنی است بر جذب تشعشع طبیعی Y (به علت فعالیت اورانیوم، توریم و پتاسیم ۴۰ مواد خاک توسط آب موجود در خاک). هدف آن است که این روش پس از تکمیل در ایران نیز مورد استفاده قرار گیرد.

نتیجه

به منظور انجام کار صحیح تحقیقاتی با آزمایشگاه رادیوایزوتوپ تهران همکاری بین‌المللی که در مورد دیگر آزمایشگاهها به صورت یک قاعده درآمده در اینجا نیز جنبه حیاتی دارد. از آنجا که هیئت علمی آزمایشگاه رادیوایزوتوپ در زمینه استفاده از تکنیکهای رادیوایزوتوپ در آب‌شناسی کم تجربه‌اند، باید در دوره‌های ویژه آموزشی در خارج از کشور که طبیعتاً و لامحاله در هایدلبرگ برگزار می‌شود، شرکت کنند. (نگاه کنید به بندهای دوم و پنجم موافقتنامه) بدین ترتیب از انزوای نامطلوب جلوگیری خواهد شد.

ادامه فعالیت آزمایشگاه رادیوایزوتوپ تنها در صورتی میسر است که تأمین قطعات یدکی تضمین شود. متأسفانه هنوز بسیاری از این لوازم مثل گاز Q، خمیر خلأ، روغن خلأ، اکسیژن وازت تصفیه شده، برخی انواع بطری‌های شیشه‌ای و پلاستیکی، و

قطعات برقی الکتریکی و امثال آن در تهران موجود نیست. آزمایشگاه کرین ۱۴ به راحتی می تواند با تنخواهی که در اختیار است، این کالاها را تهیه کند. (نگاه کنید به بند ۶ موافقتنامه) بدین شکل از فعالیتهای خسته کننده اداری که در صورتی که بنا بود از تهران به امر تهیه کننده تماس گرفته شود، پیش می آمد، اجتناب خواهد شد.

۲۶. پروتکل اولین اجلاس کمیسیون مشترک اقتصادی

۱. متن پروتکل

پروتکل نخستین اجلاس کمیسیون مشترک همکاری‌های
اقتصادی ایران و جمهوری فدرال آلمان

نخستین اجلاس کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی ایران و جمهوری فدرال آلمان در سطح وزرا که آقای ویلی برانت، صدراعظم آلمان باختری، در جریان دیدار ماه مارس ۱۹۷۲ خود از تهران با برگزاری آن موافقت کرده بودند، از پنجم تا هفتم ژوئن ۱۹۷۳ در بن (پایتخت آلمان باختری) برگزار شد.

ریاست هیئت ایرانی را، عالی‌جناب هوشنگ انصاری، وزیر اقتصاد ایران، و ریاست هیئت آلمان باختری را، عالی‌جناب دکتر هانس فریدریش، وزیر اقتصاد آلمان فدرال، به عهده داشتند.

لیستهای اسامی اعضای دو هیئت را در ضمیمه‌های ۱ و ۲ همین پروتکل ملاحظه می‌فرمایید.

هر دو هیئت اعلام کردند که مصممند روابط اقتصادی بین دو کشور را هرچه بیشتر گسترش بدهند و به این نتیجه رسیده‌اند که هماهنگی گسترده علایق مشترک و توانایی‌های اقتصادی دو کشور برای نیل به این هدف بنیادی پابرجا و استوار است. جو حاکم بر مذاکرات، علاقه عمیق طرفین به بنیانی تلقی کردن این علایق مشترک بود و ایجاد زمینه‌های هرچه گسترده‌تر برای همکاری‌های دوجانبه براساس این بنیان و بویژه در زمینه‌های انرژی و صنایع.

همکاری در زمینه‌های انرژی و صنایع

هر دو هیئت، آمادگی خود را در زمینه همکاری به منظور یک کاسه کردن توانایی‌های بالفعل و بالقوه اقتصادی خود در ایران و آلمان باختری و همچنین بازارهای دیگر جهان، اعلام کردند و بر همین اساس، موافقت شد که اگرچه همین ترتیب و قراردادهای دوجانبه، روابط کلی ایران با بازار مشترک اروپا را بهبود می‌بخشد، به سود ایران خواهد بود اگر روابط خود با جامعه اروپایی را هرچه استوارتر کند و هیئت آلمان باختری اعلام داشت که به سهم خود و با تمام قوا از گسترش این روابط حمایت خواهد

کرد و موافقت شد که در جریان گسترش این روابط، اهمیت روزافزون منابع انرژی ایران و ساخت اقتصاد ایران که به سرعت دارد دگرگون می‌شود؛ در نظر گرفته بشوند.

با توجه به همین نوع ملاحظات، جمهوری فدرال آلمان از پیشنهاد هیئت ایرانی برای ساختن یک پالایشگاه نفت در ایران به عنوان یک پروژه مشترک ایرانی - آلمانی و به منظور تأمین نیازهای آلمان باختری به فرآورده‌های نفتی در درازمدت و طبعاً از خود ایران، استقبال کرد.

طرفین به این نتیجه رسیدند که در موقع تعیین قیمتهای فرآورده‌های نفتی، ایران باید اجازه داشته باشد در مرحله پالایش، ارزش افزوده مناسب و عادلانه‌ای برای هریک از فرآورده‌های نفتی خود در نظر بگیرد.

با توجه به این امر و برای این که این فرآورده‌ها از فرآورده‌های مشابه خودشان در بازار آلمان باختری گرانتر تمام و عرضه نشوند و در نتیجه بازار آلمان فدرال را به رقابت خودشان نبازند، طرف آلمانی برای اقدامات هماهنگ با حل و فصل مسائل دیگر مربوط به این پروژه، در محدوده بازار مشترک اروپا و در موقع مناسب، اعلام آمادگی کرد و قرار شد این نوع فرآورده‌ها که در مدتی طولانی و به طور مستمر به جمهوری فدرال صادر خواهند شد، از تعرفه‌های گمرکی معاف باشند.

طرفین از پیشنهاد سازمان صنعتی آلمانی VEBA (شرکت سهامی الکتریسته و معدن) برای مذاکره در موارد زیر استقبال کردند:

الف) شرکت و همکاری شرکت ملی نفت ایران با پالایشگاه آلمانی «ایمدن» (EMDEN) و شبکه توزیع محصولات نفتی آن شامل ۱۲۰۰ پمپ بنزین.

ب) شرکت و همکاری شرکت ملی نفت ایران با طرح ایجاد و تأسیس یک پالایشگاه جدید در شمال آلمان باختری با ظرفیت پالایش سالانه شش میلیون تن نفت خام که قرار است در آینده چند واحد تولید فرآورده‌های پتروشیمیایی برای تأمین نیازهای بازارهای جمهوری فدرال و دیگر کشورها را نیز شامل باشد.

ج) شرکت و همکاری شرکت ملی نفت ایران در ایجاد و تأسیس یک ناوگان نفتکش با ظرفیت نهایی حداکثر در حدود ۱۵ میلیون تن نفت خام در سال.

طرف ایرانی خاطرنشان ساخت که حق تقدم در نظرش با ساختن یک پالایشگاه مشترک در ایران است ولی در عین حال امکان شرکت و همکاری شرکت ملی نفت ایران در زمینه اجرا پروژه‌های پیشنهادی جمهوری فدرال را کاملاً بررسی خواهد کرد و

مورد توجه قرار خواهد داد و در مورد ایجاد و تأسیس ناوگان نفتکش، در صورتی که ظرفیت پالایش مناسبی برای ایران در نظر گرفته شود و ظرفیت ناوگان مذکور فقط نفت خام ایران نباشد، همکاری و اقدام خواهد کرد.

طرف آلمانی خاطرنشان ساخت که برای پروژه ساخت پالایشگاه صادراتی (در ایران) و امکانات همکاری با ایرانی‌ها در خاک جمهوری فدرال به یک اندازه ارزش قایل است و طرفین موافقت کردند امکان کشف و بهره‌برداری از منابع نفت را به اتفاق و در سطح بین‌المللی و نه فقط در خاک ایران بررسی کنند تا در این زمینه هرچه بیشتر همکاری کرده باشند.

امکان صدور گاز طبیعی ایران به جمهوری فدرال نیز بررسی شد. طرف آلمانی علاقه خود را به شرکت در تشکیل و تأسیس یک کنسرسیوم اروپایی به منظور ساختن یک خط لوله انتقال گاز در نواحی جنوب اروپا اعلام کرد و طرف ایرانی، امکان صدور ۴۰ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی در سال را از طریق این خط لوله و یا به صورت گاز طبیعی مایع LNG خاطرنشان ساخت.

طرفین، علاقمندی و پابندی خودشان را به قراردادی که بر طبق آن قرار است سالی ده تا پانزده میلیارد متر مکعب گاز طبیعی از منابع جنوب و نواحی دیگر ایران (از طریق خلیج فارس و یا به هر ترتیب)، به جمهوری فدرال صادر شود، تأیید کردند.

همکاری‌های اقتصادی و تکنولوژیک

طرفین به این نتیجه رسیدند که امکانات برای همکاری‌های اقتصادی و تکنولوژیک بسیارند و در جریان اجرای پروژه‌های صنعتی، هدف نباید فقط تأمین نیازهای بازار ایران بلکه تلاش برای راه یافتن به دیگر بازارها و از جمله بازار جمهوری فدرال باشد.

طرفین وضعیت کنونی پروژه‌های گوناگون همکاری ایران و آلمان را به ویژه در زمینه‌های مهندسی سنگین، تولید فولاد، پتروشیمی، وسایل و ماشین‌آلات سیمان‌سازی و تولید محصولات مسین که طرف ایرانی و شرکت‌های آلمانی مربوطه در مورد آنها مذاکراتی داشته‌اند، مورد بحث قرار دادند.

برای اطلاع بیشتر در این زمینه، رجوع کنید به ضمیمه ۳ همین پروتکل. کمیسیون اشتیاق و رغبت شرکت‌های آلمانی به سرمایه‌گذاری در ایران یا گسترش

وسیع سرمایه‌گذاری‌های کنونی‌شان در ایران را با خرسندی خاطر نشان و تأیید کرد و طرفین، آمادگی خودشان را به بیشتر تشویق کردن کمپانی‌های هر دو کشور در زمینه ایجاد پروژه‌های مشترک، اعلام داشتند.

در زمینه همکاری تکنولوژیک بین دو کشور، موافقت اصول دولت فدرال در مورد ساختن تأسیسات آب شیرین‌سازی در سواحل ایرانی خلیج فارس با خرسندی از سوی کمیسیون تأیید شد و در یادداشت تفاهم این اجلاس نیز به این موضوع اشاره شده. انتظار می‌رود آلمان باختری در این رابطه تقریباً هشت میلیون مارک آلمان سرمایه‌گذاری کند و جزئیات جریان کارپس از برآورد نهایی هزینه‌های تمامی پروژه، تعیین خواهند شد.

تاریخ و محل اجلاس آینده

اجلاس آینده کمیسیون مشترک در سطح وزرا در ۱۹۷۴ و در تهران برگزار خواهد شد و تاریخ دقیق آن بعداً تعیین خواهد شد.

روسای دو هیئت موافقت کردند به طور جداگانه و خارج از حدود گردهمایی‌های معین کمیسیون مشترک در سطح وزران نیز تبادل نظر و مذاکره داشته باشند و در همین رابطه، عالی‌جناب آقای انصاری، در کمال صمیمیت از عالی‌جناب دکتر فریدریش دعوت کردند در آینده نزدیک از تهران دیدن کنند. این دعوت پذیرفته شد و تاریخ مسافرت دکتر فریدریش به تهران به موقع خود اعلام خواهد شد.

این پروتکل در بن به تاریخ ۷ ژوئن ۱۹۷۳ و در دو نسخه اصلی به انگلیسی که هر دو به یک میزان اعتبار دارند، تهیه شد.

رئیس هیئت آلمانی

رئیس هیئت ایرانی

(محل امضا)

(محل امضا)

دکتر هانس فریدریش

هوشنگ انصاری

وزیر اقتصاد دولت شاهنشاهی ایران   وزیر اقتصاد فدرال دولت جمهوری فدرال آلمان

ضمیمه ۱

فهرست اسامی اعضای هیئت ایرانی

۱. عالی جناب هوشنگ انصاری وزیر اقتصاد
۲. عالی جناب جواد وفا معاون وزیر اقتصاد در امور بین الملل
۳. عالی جناب عباسقلی بختیاری معاون وزیر اقتصاد در امور صنایع
۴. عالی جناب رضا امین مدیرعامل شرکت ملی صنایع فولاد ایران
۵. آقای باقر مستوفی مدیرعامل شرکت ملی پتروشیمی ایران
۶. آقای تقی مصدقی مدیرعامل شرکت ملی گاز ایران
۷. آقای حبیب چینی رئیس کل اداره اطلاعات وزارت اقتصاد
۸. آقای علیرضا عروضی رئیس کل اداره همکاری های اقتصادی وزارت اقتصاد
۹. آقای حسن ایزدی نایب رئیس اداره بازاریابی و صادرات شرکت ملی نفت ایران
۱۰. آقای شیرازی رئیس اداره پروژه ها و پژوهش و تحقیق شرکت ملی گاز ایران
۱۱. آقای حمید حبیب آگاهی اقتصاددان ارشد سازمان برنامه و بودجه
۱۲. آقای بهنام بازرگانی منشی خصوصی وزیر اقتصاد

ضمیمه ۲

فهرست اسامی اعضای هیئت آلمانی

۱. عالی جناب دکتر هانس فریدریش	وزیر اقتصاد فدرال
۲. آقای دکتر دتلورو-ودر	معاون وزیر اقتصاد فدرال
۳. خانم هلگا استیگ	هماهنگ کننده امور وزارتی وزارت اقتصاد فدرال
۴. آقای دکتر اولف لانتزکه	مدیر کل وزارت اقتصاد فدرال
۵. آقای پیتر هرمس	مدیر کل وزارت امور خارجه فدرال
۶. آقای دکتر لوتارلان	مدیر کل وزارت امور خارجه فدرال
۷. آقای دکتر هانس-هربرت وبر	مدیر کل وزارت دارایی فدرال
۸. آقای دکتر فرانتس کلامزر	هماهنگ کننده امور وزارتی، وزارت همکاری های اقتصادی فدرال

سفیر کبیر جمهوری فدرال آلمان در ایران، آقای گئورگ فن لیلینفلد نیز در مذاکرات فوق الذکر شرکت داشته اند.

۹. پروژه‌های مورد بحث بین نمایندگان دو کشور

پروژه‌های مورد بحث بین هیئت ایرانی و شرکتهای گوناگون آلمانی

۱. سند موافقت اصولی با طراحی مهندسی و ساخت یک کارخانه کاهش مستقیم سنگ آهن با ظرفیت سالیانه ۱/۲ میلیون تن آهن نرم (اسفنجی)، بین شرکت ملی صنایع فولاد ایران و کمپانی آلمانی بادیش استال ورک (شرکت سهامی) واقع در بادن آلمان فدرال، براساس مذاکرات قبلی کمیسیون مشترک، امضا شد.

۲. سند موافقت اصولی با طراحی مهندسی و ساخت یک کارخانه کاهش مستقیم سنگ آهن دیگر با ظرفیت سالیانه ۳۳۰,۰۰۰ تن آهن نرم (اسفنجی)، نیز بین شرکت ملی صنایع فولاد ایران و کمپانی آلمانی اوگوست تیسن-هوت (شرکت سهامی) امضا شد.

۳. کمپانی فریدریش کروپ با مسئولیت محدود AG آمادگی خود را برای همکاری در موارد زیر اعلام کرد:

الف) شرکت در یک پروژه مشترک با سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران به منظور تأسیس یک کارخانه ماشین سازی و یک مؤسسه طراحی و مهندسی در ایران. این شرکت، ماشین آلات و ابزار فنی و خدمات مهندسی صنایع ایران و آلمان و همچنین نیازهای مشتریان کروپ در این موارد را در بازارهای دیگر تأمین خواهد نمود.

ب) پیشگامی در تأسیس یک کنسرسیوم اروپایی به منظور تأمین نیاز فراوان ایران با ماشین آلات و وسایل سیمان سازی.

این کنسرسیوم برای ساخت و تولید بخشی از این ماشین آلات و وسایل، ماکسیموم استفاده از امکانات موجود در ایران را به عمل خواهد آورد، ولی براساس طرحها و روشهای خود.

ج) ایجاد و گسترش امکانات مهندسی به منظور ساختن کارخانه های آب شیرین کن در ایران و دیگر کشورهای منطقه و در رابطه با همکاری تکنولوژی یک بین ایران و جمهوری فدرال.

د) همکاری و شراکت همه جانبه با یک تولید کننده عمده محصولات مسی در اروپا براساس ایجاد یک پروژه مشترک با ایران برای استفاده از قسمتی از مس سرچشمه که به اروپا صادر شده و برای ساخت تقریباً ۲۵ هزار تن محصولات گوناگون

منسی در سال کاربرد خواهد داشت.

بین شرکت ملی پتروشیمی ایران و کمپانی آلمانی بایر (شرکت سهامی) واقع در لورکوسن (Leverkusen) آلمان باختری قراردادی امضا شد، که طبق آن هر دو شرکت موافقت کردند برای تأسیس یک کارخانه تهیه کاپرولاکتوم (از مواد لازم در تولید الیاف مصنوعی) با ظرفیت در حدود چهل هزار تن در سال، مطالعه و پژوهش اولیه به عمل آورند و امکانات تأسیس آن را بررسی نمایند.

۲۷. موافقتنامه همکاری فنی درخصوص تأسیس دانشکده تربیت بدنی

۱. نامه سفیر جمهوری فدرال آلمان به وزیر امور خارجه

تهران ۱۵ دسامبر ۱۹۷۳

عالی جناب

افتخار دارد با توجه به مذاکراتی که با سازمان تربیت بدنی ایران صورت گرفته، از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید که در اجرای موافقتنامه همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتین متبوع، ترتیبات ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان در مورد تأسیس یک دانشکده تربیت بدنی در

تهران به سازمان تربیت بدنی ایران به شرح زیر کمک خواهد کرد:

(الف) کمکهای مشورتی خاص به منظور تأسیس مؤسسات علمی؛

(ب) کمکهای مشورتی به منظور تربیت عملی معلمان؛

(ج) کمکهای مشورتی جهت تنظیم برنامه‌های درسی و برنامه امتحانات؛

(د) کمکهای مشورتی به منظور ساختن مؤسسات، مراکز ورزشی و تأسیسات

علمی مورد نیاز؛

ه) تأمین وسایل تدریس و تجهیزاتی که لازمه کمکهای مشورتی موضوع

بندهای فرعی (الف) تا (د) فوق می باشد.

۲. (الف) دولت جمهوری فدرال آلمان در پیشبرد کمکهای مشورتی مذکور به

هزینه خود کارشناسان ورزشی به ایران اعزام خواهد داشت و از متخصصین ایرانی دعوت

خواهد کرد که بازدیدهای مطالعاتی از جمهوری فدرال آلمان به عمل آورند.

(ب) در مورد مأموریت‌های کوتاه مدت حداکثر تا یک ماه مخارج مسافرت به عهده

دولت فرستنده و هزینه زندگی به عهده دولت میزبان خواهد بود.

۳. (الف) سازمان تربیت بدنی ایران اقداماتی را که جهت تأسیس دانشکده

تربیت بدنی در تهران به عمل می آورد، با کمک کارشناسان مدرسه عالی ورزش آلمان

در کلن که از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان به ایران اعزام می شوند، هماهنگ

خواهد نمود.

ب) نمایندگان مدرسه عالی ورزش آلمان در کلن و سازمان تربیت بدنی ایران در مورد برنامه‌های همکاری و کلیه مسائلی نیز که در ترتیبات حاضر ذکر نشده لیکن جزیی از برنامه‌های همکاری مربوط به تأسیس دانشکده تربیت بدنی در تهران می‌باشد، ترتیباتی فی مابین اتخاذ خواهند کرد. این گونه ترتیبات منوط به تصویب کمیته ترویج ورزش هیئت وزرای دولت جمهوری فدرال آلمان خواهد بود.

۴. دولت شاهنشاهی ایران تعهد می‌نماید به موقع خود برنامه‌هایی را که به موجب بندهای ۱ و ۳ فوق مشترکاً تنظیم شده است، به موقع اجرا گذارد.

۵. ترتیبات حاضر تا ۳۰ دسامبر ۱۹۷۶ معتبر بوده و از آن پس ملغی می‌گردد، مگر اینکه طرفین متعاقد در مورد تمدید آن ۶ ماه قبل از انقضای مدت مقرر به توافق برسند.

۶. در کلیه موارد دیگر، ترتیبات تکمیلی حاضر مشمول مقررات موافقتنامه مذکور در فوق، مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ منجمله قید برلین (ماده ۸) خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادهای مندرج در بندهای ۱ تا ۶ فوق موافقت داشته باشد، افتخار دارد پیشنهاد نماید که این نامه و نامه جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت ایران به منزله ترتیباتی بین دولتين متبوع تلقی گردد که از تاریخ نامه جوابیه جناب عالی به موقع اجرا درخواهد آمد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می‌شمارد.

گ. و. لیلیانفیلد

۲. نامه وزیر امور خارجه به سفیر جمهوری فدرال آلمان

شماره: ۹۹۸۰/۱۸

تاریخ: ۱۳۵۲/۱۱/۱۷

جناب آقای سفیر

دوستدار افتخار دارد وصول نامه مورخ ۱۵ دسامبر ۱۹۷۳ (۱۳۵۲/۹/۲۴)

آن جناب را به شرح زیر:

«عالی جناب

افتخار دارد با توجه به مذاکراتی که با سازمان تربیت بدنی ایران صورت گرفته، از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد نماید که در اجرای موافقتنامه همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ بین دولتین متبوع، ترتیبات ذیل اتخاذ گردد:

۱. دولت جمهوری فدرال آلمان در مورد تأسیس یک دانشکده تربیت بدنی در تهران به سازمان تربیت بدنی ایران به شرح زیر کمک خواهد کرد:

الف) کمکهای مشورتی خاص به منظور تأسیس مؤسسات علمی؛

ب) کمکهای مشورتی به منظور تربیت عملی معلمان؛

ج) کمکهای مشورتی جهت تنظیم برنامه های درسی و برنامه امتحانات؛

د) کمکهای مشورتی به منظور ساختن مؤسسات، مراکز ورزشی و تأسیسات

علمی مورد نیاز؛

ه) تأمین وسایل تدریس و تجهیزاتی که لازمه کمکهای مشورتی موضوع بندهای فرعی (الف) تا (د) فوق می باشد.

۲. الف) دولت جمهوری فدرال آلمان در پیشبرد کمکهای مشورتی مذکور به هزینه خود کارشناسان ورزشی به ایران اعزام خواهد داشت و از متخصصین ایرانی دعوت خواهد کرد که بازدیدهای مطالعاتی از جمهوری فدرال آلمان به عمل آورند.

ب) در مورد مأموریت های کوتاه مدت حداکثر تا یک ماه، مخارج مسافرت به عهده دولت فرستنده و هزینه زندگی به عهده دولت میزبان خواهد بود.

۳. الف) سازمان تربیت بدنی ایران اقداماتی را که جهت تأسیس دانشکده تربیت بدنی در تهران به عمل می آورد، با کمک کارشناسان مدرسه عالی ورزش آلمان در کلن که از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان به ایران اعزام می شوند، هماهنگ

خواهد نمود.

ب) نمایندگان مدرسه عالی ورزش آلمان در کلن و سازمان تربیت بدنی ایران در مورد برنامه‌های همکاری و کلیه مسائلی نیز که در ترتیبات حاضر ذکر نشده لیکن جزیی از برنامه‌های همکاری مربوط به تأسیس دانشکده تربیت بدنی در تهران می‌باشد، ترتیباتی فی مابین اتخاذ خواهند کرد. این گونه ترتیبات منوط به تصویب کمیته ترویج ورزش هیئت وزرای دولت جمهوری فدرال آلمان خواهد بود.

۴. دولت شاهنشاهی ایران تعهد می‌نماید به موقع خود برنامه‌هایی را که به موجب بندهای ۱ و ۳ فوق مشترکاً تنظیم شده است، به موقع اجرا گذارد.

۵. ترتیبات حاضر تا ۳۰ دسامبر ۱۹۷۶ معتبر بوده و از آن پس ملغی می‌گردد، مگر اینکه طرفین متعاقد در مورد تمدید آن ۶ ماه قبل از انقضای مدت مقرر به توافق برسند.

۶. در کلیه موارد دیگر، ترتیبات تکمیلی حاضر مشمول مقررات موافقتنامه مذکور در فوق، مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ منجمله قید برلین (ماده ۸) خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادهای مندرج در بندهای ۱ تا ۶ فوق موافقت داشته باشد، افتخار دارد پیشنهاد نماید که این نامه و نامه‌جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت ایران به منزله ترتیباتی بین دولتین متبوع تلقی گردد که از تاریخ نامه‌جوابیه جناب عالی به موقع اجرا درخواهد آمد.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می‌شمارد.

گ. و. لیلیانفیلد»

اعلام و موافقت دولت ایران را با مندرجات آن تأیید نماید.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می‌شمارد.

وزیر امور خارجه — عباسعلی خلعت‌بری

جناب آقای گ. و. لیلیانفیلد

سفیر جمهوری فدرال آلمان

تهران

۲۸. نحوه باز پرداخت طلب دولت آلمان

۱. نامه سفیر جمهوری فدرال به وزیر امور خارجه

تهران، ۲۹ آوریل ۱۹۷۴

عالی جناب

احتراماً عطف به ترتیبات تکمیلی محرمانه مورخ ۴ فوریه ۱۹۶۰، متمم موافقتنامه مورخ ۴ فوریه ۱۹۶۰ راجع به تأسیس مرکز آموزش و آزمایش کشاورزی و نیز عطف به یادداشت شماره ۳۷۵۵/۱۸ مورخ ۶/۹/۱۳۵۰ (۳۱ اوت ۱۹۷۱) وزارت امور خارجه شاهنشاهی ایران، از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد می نماید که در اجرای موافقتنامه همکاری فنی بین دو دولت مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸، ترتیبات تکمیلی زیر اتخاذ گردد:

۱. هزینه هایی که دولت جمهوری فدرال آلمان بر طبق ماده ۱ ترتیبات تکمیلی فوق الذکر مورخ ۴ فوریه ۱۹۶۰ قبلاً تقبل نموده است، مبلغ ۱,۲۸۵,۰۰۰ (یک میلیون و دویست و هشتاد و پنج هزار) دویچه مارک می باشد.

۲. علی رغم مفاد ماده ۲ ترتیبات تکمیلی مورخ ۴ فوریه ۱۹۶۰، دولت جمهوری فدرال آلمان موافقت می نماید که مبلغ مذکور در بند ۱ فوق حداکثر تا ۳۰ ژوئن ۱۹۷۴ توسط دولت شاهنشاهی ایران به پول رایج ایران به حساب بانک فدرال آلمان در بانک دولتی ایران- تهران که شماره آن متعاقباً تعیین خواهد گردید، پرداخت شود.

۳. دولت جمهوری فدرال آلمان مبلغ مذکور در بند ۱ فوق را با موافقت دولت شاهنشاهی ایران به مصرف تهیه اقلام تجهیزات برای استفاده در تشکیلات بیرونی مؤسسه حفظ نباتات واقع در تهران (اوین)، خواهد رسانید.

وجوه مزبور جهت تهیه اقلام زیر به کار خواهد رفت:

— ۱۷ کابین آزمایش

— ۳ کامیون از نوع فولکس واگن

— ۱ Unimog با تجهیزات فرعی آن

— ۱۵ دست ابزار و آلات

— تجهیزات مخصوص ویرولوژیک برای ساختن Sera آزمایش

— تجهیزات مخصوص آنتومولوژی یک

— تجهیزات مخصوص نماتولوژی یک

ریز این اقلام را می توان با توافق طرفین تغییر داد، لیکن مبلغ مذکور در بند ۱ افزایش نخواهد یافت.

۴. لوازم تهیه شده طبق بند ۳ فوق همواره به طور نامحدود در اختیار کارشناسان آلمانی که از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان برای انجام وظایف خود به مؤسسه حفظ نباتات واقع در تهران (اوین) اعزام می شوند، منجمله کارشناسانی که به طور کوتاه مدت مأموریت دارند، قرار خواهد داشت.

۵. در کلیه موارد دیگر، ترتیبات حاضر مشمول مقررات ترتیبات تکمیلی محرمانه فوق الذکر مورخ ۷ فوریه ۱۹۶۰ و موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ منجمله قید برلین (ماده ۸) خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادهای مندرج در بندهای ۱ تا ۵ موافقت داشته باشد، افتخار دارد پیشنهاد نماید که این یادداشت و یادداشت جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت متبوعه به منزله ترتیباتی بین دو دولت تلقی گردد که از تاریخ یادداشت جوابیه لازم الاجرا خواهد گردید.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

ک. و. لیلیانفیلد

۲. نامه وزیر امور خارجه به سفیر جمهوری فدرال آلمان

شماره: ۳۷۷۸/۱۸

تاریخ: ۱۳۵۳/۴/۲۳

آقای سفیر

افتخار دارد وصول نامه مورخ ۲۹ آوریل ۱۹۷۴ (۹ اردیبهشت ۱۳۵۳) جناب آقای لیلیانفیلد را به شرح زیر:
«عالی جناب

احتراماً عطف به ترتیبات تکمیلی محرمانه مورخ ۴ فوریه ۱۹۶۰، متمم موافقتنامه مورخ ۴ فوریه ۱۹۶۰ راجع به تأسیس مرکز آموزش و آزمایش کشاورزی و نیز عطف به یادداشت شماره ۳۷۵۵/۱۸ مورخ ۶/۹/۱۳۵۰ (۳۱ اوت ۱۹۷۱) وزارت امور خارجه شاهنشاهی ایران، از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان پیشنهاد می نماید که در اجرای موافقتنامه همکاری فنی بین دو دولت مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸، ترتیبات تکمیلی زیر اتخاذ گردد:

۱. هزینه هایی که دولت جمهوری فدرال آلمان بر طبق ماده ۱ ترتیبات تکمیلی فوق الذکر مورخ ۴ فوریه ۱۹۶۰ قبلاً تقبل نموده است، مبلغ ۱,۲۸۵,۰۰۰ (یک میلیون و دویست و هشتاد و پنج هزار) دویچه مارک می باشد.

۲. علی رغم مفاد ماده ۲ ترتیبات تکمیلی مورخ ۴ فوریه ۱۹۶۰، دولت جمهوری فدرال آلمان موافقت می نماید که مبلغ مذکور در بند ۱ فوق حداکثر تا ۳۰ ژوئن ۱۹۷۴ توسط دولت شاهنشاهی ایران به پول رایج ایران به حساب بانک فدرال آلمان در بانک دولتی ایران- تهران که شماره آن متعاقباً تعیین خواهد گردید، پرداخت شود.

۳. دولت جمهوری فدرال آلمان مبلغ مذکور در بند ۱ فوق را با موافقت دولت شاهنشاهی ایران به مصرف تهیه اقلام تجهیزات برای استفاده در تشکیلات بیرونی مؤسسه حفظ نباتات واقع در تهران (اوین)، خواهد رسانید.

وجوه مزبور جهت تهیه اقلام زیر به کار خواهد رفت:

— ۱۷ کابین آزمایش

— ۳ کامیون از نوع فولکس واگن

— ۱ Unimog با تجهیزات فرعی آن

— ۱۵ دست ابزار و آلات

— تجهیزات مخصوص ویرولوژیک برای ساختن Sera آزمایش

— تجهیزات مخصوص آنتومولوژیک

— تجهیزات مخصوص نماتولوژیک

ریز این اقلام را می توان با توافق طرفین تغییر داد لیکن مبلغ مذکور در بند ۱ افزایش نخواهد یافت.

۴. لوازم تهیه شده طبق بند ۳ فوق همواره به طور نامحدود در اختیار کارشناسان آلمانی که از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان برای انجام وظایف خود به مؤسسه حفظ نباتات واقع در تهران (اوین) اعزام می شوند، منجمله کارشناسانی که به طور کوتاه مدت مأموریت دارند، قرار خواهد داشت.

۵. در کلیه موارد دیگر، ترتیبات حاضر مشمول مقررات ترتیبات تکمیلی محرمانه فوق الذکر مورخ ۷ فوریه ۱۹۶۰ و موافقتنامه مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ منجمله قید برلین (ماده ۸) خواهد بود.

چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادهای مندرج در بندهای ۱ تا ۵ فوق موافقت داشته باشد، افتخار دارد پیشنهاد نماید که این یادداشت و یادداشت جوابیه آن جناب مبنی بر موافقت دولت متبوعه به منزله ترتیباتی بین دو دولت تلقی گردد که از تاریخ یادداشت جوابیه لازم الاجرا خواهد گردید.

موقع را برای تجدید احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

ک. و. لیلیانفیلد»

اعلام داشته و موافقت دولت متبوع خود را نسبت به آن اطلاع دهد.

موقع را برای تقدیم احترامات فائقه، مغتنم می شمارد.

وزیر امور خارجه — عباسعلی خلعت بری

جناب آقای هانس گئورگ ویک

سفیر جمهوری فدرال آلمان

تهران

۲۹. موافقتنامه آموزشی

موافقتنامه

بین وزارت آموزش و پرورش شاهنشاهی ایران از یک طرف و انجمن مدرسه آلمانی که در این موافقتنامه «انجمن» نامیده می شود از طرف دیگر، موافقتنامه زیر منعقد می گردد.

۱. وزارت آموزش و پرورش دولت شاهنشاهی ایران یک قطعه زمین از اراضی قیطره را که طبق تصویبنامه های شماره ۴۶۹۴ مورخ ۱۷/۴/۴۸ (۱۹۶۹/۷/۸) و شماره ۷۸۵۸ مورخ ۱۷/۴/۴۸ و شماره ۲۳۴۳۴ مورخ ۱۰/۸/۴۸ (۱۹۶۹/۱۱/۱) به وزارت آموزش و پرورش منتقل گردیده است از تاریخ انعقاد این موافقتنامه به مدت ۹۹ سال در اختیار انجمن مدرسه آلمانی می گذارد تا انجمن مزبور در آن زمین ساختمانهای ضروری برای مؤسسات آموزشی و تأسیسات مربوط به آن را ایجاد نموده و مؤسسات آموزشی آلمانی را در آنجا دایر و اداره کند. حدود زمین یاد شده به مساحت ۷۲۳۹۸/۸۰ متر مربع در نقشه افزاری زمین به مقیاس ۱:۱۰۰۰ که ضمیمه قرارداد می باشد، با رنگ سبز مشخص گردیده. این نقشه در تاریخ ۳/۲/۵۳ از طرف اداره ثبت قلمک مورد تأیید قرار گرفته است.

۲. نقشه های عمارات و تأسیسات ضروری که باید در قطعه زمین مشروح در ردیف ۱ این موافقتنامه ایجاد شود قبل از شروع عملیات ساختمانی جهت صدور اجازه ساختمان به وزارت آموزش و پرورش دولت شاهنشاهی ایران ارائه خواهد شد.

۳. انجمن متعهد می شود پس از ایجاد مؤسسات آموزشی آلمانی تعداد محل های لازم برای پذیرش دانش آموزان کودکستان و دبستان و دبیرستان را به شرح زیر افزایش دهد:

کودکستان به ۱۲۵ محل

دبستان به ۵۶۰ محل

دبیرستان به ۱۰۰۵ محل

۴. انجمن متعهد می شود در نقشه خود یک شبانه روزی پیش بینی کند که گنجایش حداقل ۵۰ نفر دانش آموز را داشته باشد و هرچه زودتر شروع به ایجاد آن بنماید.

۵. وزارت آموزش و پرورش دولت شاهنشاهی ایران اقدامات لازم برای تأمین آب و برق و تلفن به مقدار کافی و همچنین برای ایجاد یک خیابان تا زمین مشروح در ردیف ۱ این موافقتنامه را به عمل خواهد آورد، به نحوی که هنگام شروع عملیات ساختمانی ضروریات مزبور آماده و فراهم خواهد بود.

۶. مرجع مسئول از لحاظ امور حقوقی، انجمن مدرسه آلمانی است که طبق قوانین ایران در تاریخ ۱۳۳۶/۴/۲ (۱۹۵۷/۶/۲۳) تحت شماره ۳۵۸ به ثبت رسیده است.

۷. مدرسه آلمانی به آموزش دانش‌آموزان ایرانی و آلمانی خواهد پرداخت و در عین حال می‌تواند کودکان تبعه سایر کشورها را نیز بپذیرد.

۸. مدیر مدرسه و همچنین تعدادی معلمین آلمانی به منظور اجرای برنامه‌های آموزشی از آلمان اعزام خواهند شد و معلمین آلمانی باید دارای همان شرایطی باشند که برای انجام مشاغل نظیر آنها در مدارس آلمان فدرال ضروری است. انجمن مدرسه آلمانی، مدارک تحصیلی و سوابق شغلی مدیر و معلمان رسمی را پس از ورود به ایران باید در اختیار وزارت آموزش و پرورش دولت شاهنشاهی ایران بگذارد. مدارک تحصیلی و سوابق شغلی معلمینی که در ایران استخدام می‌شوند نیز باید قبل از شروع به کار جهت تصویب به وزارت آموزش و پرورش دولت شاهنشاهی ایران تسلیم شود.

۹. برنامه‌های آموزشی که در مدرسه آلمانی به مورد اجرا گذاشته خواهد شد بر اساس برنامه‌های مدارس ایالات جمهوری فدرال آلمان غربی تنظیم و تدوین خواهد شد. تدریس دروس زبان فارسی، تاریخ و جغرافیای ایران، علوم اجتماعی و تعلیمات دینی توسط معلمان ایرانی به عمل خواهد آمد.

امتحانات نهایی به ریاست یک نماینده از طرف کنفرانس دائمی وزیران فرهنگ ایالات جمهوری فدرال آلمان و با حضور نماینده وزارت آموزش و پرورش دولت شاهنشاهی ایران، انجام خواهد شد.

۱۰. گواهینامه‌های صادره از طرف مدرسه آلمانی از طرف وزارت آموزش و پرورش دولت شاهنشاهی ایران و همچنین از طرف وزارتخانه‌های فرهنگ ایالات جمهوری فدرال آلمان به رسمیت شناخته خواهد شد.

۱۱. انجمن متعهد می‌شود پس از انقضای مدت ۹۹ سال که از تاریخ ۳۰

اردیبهشت ماه ۱۳۵۳ آغاز می‌گردد عمارات و تأسیسات و تجهیزاتی را که در زمین مشروح در ردیف ۱ این موافقتنامه ایجاد گردیده و کلیه وسایل آموزشی و اداری و ماشینهای مدرسه آلمانی را به همان وضعی که در آن زمان خواهند داشت، مجاناً و بدون ایجاد هزینه‌ای برای انجمن به وزارت آموزش و پرورش دولت شاهنشاهی ایران واگذار نماید.

۱۲. هر گاه وزارت آموزش و پرورش دولت شاهنشاهی ایران قبل از انقضای مدت موافقتنامه امتیاز مدرسه را از انجمن بازگیرد و یا مدرسه آلمانی را مجبور به تخلیه محل نماید، متعهد می‌باشد غرامتی برابر قیمت روز عمارات و تجهیزات و تأسیسات (قیمت فروش روز عبارت از ارزش عمارات و تجهیزات و تأسیسات در زمان تخلیه است) از طریق انجمن به دولت جمهوری فدرالی آلمان بپردازد.

در هر حال حداقل مبلغ قابل پرداخت به انجمن کمتر از اصل مخارج انجام شده پس از کسر $\frac{1}{99}$ آن به ازای هر سال استفاده از عمارات و تجهیزات مدرسه مذکور نخواهد بود. مبنای محاسبه مارک آلمان غربی خواهد بود.

۱۳. این موافقتنامه را می‌توان با توافق طرفین پس از انقضای مدت مذکور در ردیف ۱ چندین بار و هر بار به مدت ۲۵ سال تمدید نمود.

۱۴. از آنجایی که بر طبق مفاد ۳۷ قانون اصلاح بعضی از مواد قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع کشور مصوب فروردین ماه ۱۳۴۸ (مارس ۱۹۶۹) اگر اراضی مورد نظر در مدت ۵ سال از تاریخ واگذاری برای اجرای طرح مورد استفاده قرار نگیرد به وزارت منابع طبیعی مسترد می‌شود. بنابراین با توجه به تاریخ واگذاری اراضی قیطریه چنانچه انجمن تا تاریخ ۲۸/ خرداد ماه ۱۳۵۳ (۱۸/۶/۱۹۷۴) اقدام به احداث تأسیسات فرهنگی ننماید وزارت آموزش و پرورش شاهنشاهی ایران این حق را برای خود محفوظ می‌دارد که از طریق اعلام کتبی به انجمن، موافقتنامه را کان لم یکن تلقی کند.

۱۵. مسائلی که در طول مدت این موافقتنامه پیش می‌آید و مربوط به استفاده از موافقتنامه می‌گردد یا مستلزم تکمیل و یا لغو موافقتنامه می‌باشد توسط طرفین موافقتنامه با توافق و تراضی در صورت لزوم به وسیله یک موافقتنامه الحاقی حل و فصل خواهد شد. هر گاه طرفین موافقتنامه در باره تعبیر و تفسیر موافقتنامه اتفاق رأی نداشته باشند یک هیئت داورى تشکیل خواهد شد که داوران به شرح زیر تعیین خواهد گردید:

الف) هریک از طرفین موافقتنامه یک داور پیشنهاد خواهند نمود.
 ب) داور سوم با توافق طرفین موافقتنامه تعیین خواهد شد.
 امضا شد در تهران به تاریخ ۳۰ اردیبهشت ماه ۱۳۵۳ در ۶ نسخه.
 متن فارسی و متن آلمانی موافقتنامه دارای اعتبار واحد و یکسان است.

انجمن مدرسه آلمانی

امضا

از طرف وزیر آموزش و پرورش

دولت شاهنشاهی ایران

امضا

۳۰. موافقتنامه همکاری علمی و توسعه تکنولوژی

۱. متن موافقتنامه

موافقتنامه

همکاری در زمینه پژوهش علمی و توسعه تکنولوژی
بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان

دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان
نظر به علاقه مشترک به بسط بیشتر روابط نزدیک و دوستانه فی مابین، با توجه به
تمایل متقابل برای بهبود وضع زندگی در هر دو کشور از راه گسترش تحقیقات علمی و
توسعه تکنولوژی، و با توجه به منافع که از طریق همکاری نزدیک در جهت تعقیب
هدفهای مذکور برای دو کشور حاصل می شود، به شرح زیر توافق نمودند.

ماده ۱

۱. طرفین متعاهدین همکاری بین دو کشور را در زمینه تحقیقات علمی و
تکنولوژیکی بسط و گسترش خواهند داد.
۲. طرفین متعاهدین رشته هایی را که از نظر توسعه همکاری حایز اولویت است،
مشترکاً تعیین خواهند نمود.
۳. موضوع، هدف و اجرای برنامه های همکاری در هر مورد خاص منوط به
انعقاد موافقتنامه های ویژه بین طرفین متعاهدین، یا سازمانهایی که از جانب آنها تعیین
می گردند، خواهد بود.
۴. گسترش همکاری در زمینه استفاده صلح جویانه از انرژی هسته ای تحت
موافقتنامه خاصی که در این مورد بین سازمان انرژی اتمی ایران و وزیر فدرال پژوهش و
تکنولوژی منعقد می گردد، صورت خواهد گرفت.

ماده ۲

۱. این همکاری ها از طریق زیر گسترش خواهد یافت:

الف) مبادله اطلاعات

ب) مبادله دانشمندان، محققان و پرسنل فنی

پ) تأمین یا تهیه خدمات مشاورتی و غیره

ث) اجرای طرحهای عمرانی یا طرحهای مشترک و هم‌آهنگ تحقیقاتی

۲. طرفین متعاهدین تسهیلات لازم را برای انجام این گونه همکاری از طریق تأمین مواد و وسایل تا سرحد امکان فراهم خواهند نمود.

۳. تقسیم هزینه‌های مربوط به همکاری‌های مشترک بر اساس موافقتنامه‌های مخصوصی که تحت بند ۳ ماده یک مذکور در فوق منعقد خواهد شد، تعیین خواهد گشت.

ماده ۳

به منظور تسهیل در اجرای موافقتنامه‌های حاضر و موافقتنامه‌های مخصوصی که به موجب بند ۳ ماده یک مذکور در فوق منعقد خواهد گشت، نمایندگان طرفین متعاهدین هر چند یک بار منظمأ تشکیل جلسه داده و یکدیگر را از پیشرفت فعالیتهای مورد علاقه مطلع خواهند ساخت و درباره اتخاذ تصمیمات ضروری با یکدیگر مشورت خواهند نمود و گروههای کارشناسان برای مذاکره درباره مسائل خاصی تعیین خواهند گشت.

ماده ۴

۱. مبادله اطلاعات مورد نظر ممکن است بین طرفین متعاهدین و یا فی مابین سازمانهایی که از جانب آنها تعیین گردیده‌اند بخصوص سازمانهای تحقیقاتی و مراکز اسناد تخصصی و کتابخانه‌ها صورت گیرد.

۲. طرفین متعاهدین و یا سازمانهایی که از طرف آنها تعیین گردیده‌اند می‌توانند اطلاعات مکتسبه را در اختیار مؤسسات عمومی و یا بنگاههای غیر انتفاعی که توسط سازمانهای عمومی حمایت می‌گردند قرار دهند. در صورتی که یکی از طرفین متعاهدین یا سازمانهایی که از جانب آن طرف تعیین شده‌اند قبل از مبادله یا هنگام مبادله اطلاعات تصمیم به محدود ساختن و یا عدم ارسال اطلاعات بگیرد، ارسال اطلاعات به این قبیل مؤسسات یا سازمانها و یا افراد بایستی ممنوع یا محدود گردد.

۳. هریک از طرفین متعاهدین بایستی اطمینان حاصل نماید که افراد یا

سازمانهایی که تحت موافقتنامه حاضر یا موافقتنامه‌های مخصوصی که به منظور اجرای این موافقتنامه منعقد می‌گردد، اطلاعاتی دریافت می‌دارند این اطلاعات را در اختیار سازمانها یا افرادی که تحت این موافقتنامه و یا تحت موافقتنامه‌های مخصوصی که بر اساس بند ۳ ماده یک موافقتنامه حاضر منعقد خواهد شد، مجاز به دریافت آن نمی‌باشند، قرار ندهند.

ماده ۵

۱. موافقتنامه حاضر شامل موارد زیر نمی‌گردد:
  - الف) اطلاعاتی را که به موجب حقوق طرفهای ثالث یا به موجب ترتیباتی که با طرفهای ثالث منعقد می‌گردد، نمی‌توان در اختیار دیگران قرار داد.
  - ب) اطلاعاتی که از جانب طرف متعهد سری تشخیص داده شود مگر آنکه اجازه مقامات ذی صلاحیت طرف متعهد قبلاً کسب شده باشد. انتقال این گونه اطلاعات منوط به ترتیبات خاصی خواهد بود که نحوه و شرایط انتقال را تصریح نموده باشد.
  ۲. اطلاعاتی را که دارای ارزش بازرگانی هستند می‌توان بر اساس ترتیبات خاص که در عین حال شرایط و نحوه انتقال را تعیین نموده باشد به غیر انتقال داد.
  ۳. موافقتنامه‌های خاصی که به موجب بند ۳ ماده یک موافقتنامه حاضر منعقد می‌گردد، اشخاص مجاز به دریافت اطلاعات دارای ارزش تجارتي را که در نتیجه تحقیقات و کاوشهای مشترک بدست می‌آید، تعیین خواهند نمود.

ماده ۶

۱. طرفین متعاهدین کوشش خواهند کرد تا طرفهای این همکاری حتی الامکان یکدیگر را از میزان صحت و قابل استفاده بودن اطلاعات مورد مبادله و یا مواد و تجهیزات تأمین شده آگاه سازند.
- این واقعیت که طرفین متعاهدین ممکن است در چارچوب همکاری‌های حاضر سهمی در انتقال اطلاعات داشته باشند، فی نفسه دلیلی برای مسئولیت آنها نخواهد بود.
۲. موافقتنامه‌های خاصی که طبق بند ۳ ماده یک موافقتنامه حاضر منعقد خواهد گردید بایستی در صورت لزوم مسئولیت مربوط به خسارت وارده به طرفین متعاهدین یا طرفهای ثالث را در زمینه انجام همکاری موضوع این موافقتنامه پیش‌بینی نماید.

ماده ۷

مسائل مربوط به وضع کارمندانی که تحت موافقتنامه حاضر مبادله خواهند گشت با نظر مساعد و به بهترین وجه مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

ماده ۸

موافقتنامه حاضر براساس قوانین و مقررات جاری در هر یک از دو کشور به مرحله اجرا در خواهد آمد و تأثیری در تعهدات بین المللی طرفین متعاهدین نخواهد داشت.

ماده ۹

هر گونه اختلاف مربوط به تفسیر و یا اجرای موافقتنامه حاضر از طریق مذاکره بین طرفین متعاهدین حل و فصل خواهد گردید، مگر آنکه در موافقتنامه های ویژه ای که برای اجرای موافقتنامه حاضر منعقد خواهد شد به نحو دیگری توافق شده باشد.

ماده ۱۰

موافقتنامه حاضر همچنین در سرزمین برلین قابل اجرا است مشروط بر آنکه دولت جمهوری فدرال آلمان از تاریخ اعتبار موافقتنامه حاضر تا سه ماه اعلامی بر خلاف آن به دولت شاهنشاهی ایران نکرده باشد.

ماده ۱۱

۱. موافقتنامه حاضر به محض آنکه طرفین متعاهدین یکدیگر را از انجام تشریفات قانونی خود به منظور لازم الاجرا شدن این موافقتنامه مطلع سازند، قوت اجرایی خواهد یافت.

۲. موافقتنامه حاضر برای مدت ۵ سال لازم الاجرا خواهد بود و پس از انقضای مدت مزبور برای دوره های دوساله تمدید خواهد شد مگر آنکه یکی از طرفین دوازده ماه قبل از انقضای مدت تصمیم خود را دایر بر عدم تمدید موافقتنامه به اطلاع طرف دیگر رسانده باشد. این عدم تمدید نسبت به مدت اعتبار موافقتنامه های ویژه که تحت بند ۳ ماده ۱ موافقتنامه حاضر منعقد خواهد گشت بلا اثر خواهد بود. پس از لغو موافقتنامه حاضر مواد آن برای مدت و میزانی که لازم تشخیص داده شود، همچنان

صادق خواهد بود تا اجرای موافقتنامه‌های ویژه‌ای که تحت بند ۳ ماده ۱ موافقتنامه حاضر منعقد گردیده و در تاریخ فسخ این موافقتنامه در دست اجرا می‌باشند، تأمین گردد.

۳. هر گونه اصلاحات در موافقتنامه حاضر منوط به توافق طرفین متعاهدین می‌باشد و با مبادله یادداشتهای سیاسی در این مورد اعتبار خواهد یافت.

این موافقتنامه در شهر تهران به تاریخ نهم تیر ماه ۱۳۵۴ در دو نسخه به زبانهای فارسی - آلمانی و انگلیسی تهیه و تنظیم گردید که هر سه متن دارای اعتبار می‌باشند. در صورت بروز اختلاف در تفسیر مفاد موافقتنامه متن انگلیسی معتبر خواهد بود.

از طرف دولت شاهنشاهی ایران
از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان

امضا

امضا

۲. نامه سفیر جمهوری فدرال آلمان به معاون امور فرهنگی و اجتماعی وزارت امور خارجه

تهران - ۳۰ ژوئن ۱۹۷۵

عالی جناب

عطف به موافقتنامه ای که امروز درباره همکاری علمی و فنی در امر پژوهش علمی و توسعه تکنولوژی بین دولت جمهوری فدرال آلمان و دولت شاهنشاهی ایران به امضا رسید، افتخار دارد که از طرف دولت جمهوری فدرال آلمان نکات ذیل را اعلام نماید:

دولت جمهوری فدرال آلمان کوشش خواهد کرد تا در حدود مقررات مربوطه وسایل فنی و علمی وارده یا صادره در چارچوب موافقتنامه های خاص منعقد بر طبق بند ۳ ماده ۱ موافقتنامه فوق الاشعار را حتی الامکان از حقوق گمرکی و سایر عوارض مقرر در مورد واردات و یا صادرات معاف سازد.

با تجدید احترامات فائقه

دکتر هانس گئورگ ویک

سفیر جمهوری فدرال آلمان

جناب آقای مرتضی قدیمی نوایی

معاون امور فرهنگی و اجتماعی

وزارت امور خارجه شاهنشاهی ایران

تهران

۳. نامه معاون امور فرهنگی و اجتماعی وزارت امور خارجه به سفیر جمهوری فدرال آلمان
تهران — ۹ تیرماه ۱۳۵۴
(۳۰ ژوئن ۱۹۷۵)

آقای سفیر

عطف به موافقتنامه ای که امروز درباره همکاری علمی و فنی در امر پژوهش علمی و توسعه تکنولوژی بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان به امضا رسید، افتخار دارد که از طرف دولت شاهنشاهی ایران نکات ذیل را اعلام نماید:

دولت شاهنشاهی ایران کوشش خواهد کرد در حدود مقررات مربوطه وسایل فنی و علمی وارده یا صادره در چارچوب موافقتنامه های خاص منعقد بر طبق بند ۳ ماده ۱ موافقتنامه فوق الاشعار را حتی الامکان از حقوق گمرکی و سایر عوارض مقرر در مورد واردات یا صادرات معاف سازد.
با تجدید احترامات فائقه

مرتضی قدیمی نوائی

معاون امور فرهنگی و اجتماعی وزارت امور خارجه

جناب آقای هانس گئورگ ویک
سفیر جمهوری فدرال آلمان
تهران

۳۱. پروتکل دومین اجلاس کمیسیون مشترک اقتصادی

پروتکل دومین اجلاس کمیسیون مشترک اقتصادی ایران و جمهوری فدرال آلمان برای همکاری‌های اقتصادی

دومین اجلاس کمیسیون مشترک در سطح وزرا از ۲۹ تا ۳۱ ژوئیه ۱۹۷۵ در تهران تشکیل و برگزار شد.

ریاست هیئت ایرانی با عالی جناب هوشنگ انصاری وزیر امور اقتصادی و دارایی ایران و ریاست هیئت آلمانی با عالی جناب دکتر هانس فریدریش، وزیر اقتصاد آلمان باختری بود.

پیش از شروع شدن این دومین اجلاس کمیسیون مشترک مختصر بحث و تبادل نظر بین کارشناسان دو طرف به عمل آمد.

فهرستهای اسامی اعضای دو هیئت را در ضمیمه‌های یک و دومین پروتکل می‌توانید ملاحظه بفرمایید.

کمیسیون، گسترش روابط اقتصادی دو جانبه را بررسی کرد و توسعه و تقویت همکاری‌های اقتصادی بین دو کشور را، به ویژه پس از برگزاری کنفرانس سرمایه‌گذاری ایران و آلمان در ماه آوریل ۱۹۷۴ در تهران، مورد توجه قرارداد و به این نتیجه رسید که اغلب پروژه‌هایی که در کنفرانس یاد شده در مورد آنها موافقت شده بود، به طور رضایت‌بخش و کامل اجرا شده‌اند و همچنین اجرای چندین پروژه جدید شروع یا پیشنهاد شد.

ارزش کل پروژه‌های مشترک که به طور عمده در زمینه‌های گاز و نفت، پتروشیمی، آهن و فولاد، مهندس مکانیک و برق، صنایع اتومبیل‌سازی کشتی‌سازی، تحلیل اطلاعات الکترونیک (صنایع کامپیوتر)، مصالح و مواد ساختمانی و ساختمان‌سازی، آب شیرین‌سازی، کشاورزی بازرگانی (در مقیاس وسیع)، حمل و نقل و ارتباطات پستی و مخابرات، به مرحله نهایی، به اجرای کامل خواهند رسید. بیش از ۱۴ میلیارد مارک آلمان برآورد شده و اجرای کامل آنها به همکاری‌های اقتصادی ایران و آلمان معنا و تحرک بیشتری خواهد بخشید.

گسترش قابل توجه همکاری‌های ایران و آلمان، از طریق بهره‌برداری از امتیازهای چشمگیر دو کشور و براساس ارزیابی واقع‌گرایانه و مشترک حقایق اقتصادی

در ابعاد جهانی، امکان پذیر شده و در همین رابطه است که هر دو کشور تأیید کردند که آماده اند در حدود موارد تعیین شده در مباحث کمیسیون مشترک، از حداکثر توانایی های خود برای حمایت قاطعانه از گسترش هرچه بیشتر روابط اقتصادی به سود دو طرف، بهره برداری کنند.

هیئت آلمانی خاطرنشان ساخت که جامعه بازرگانی آلمان، کاملاً برای هرچه بیشتر توسعه و ژرفا دادن به روابط اقتصادی با ایران، آمادگی دارد. کمیسیون، پس از بررسی موارد بالا، به مواردی که ذیللاً خاطرنشان خواهد شد، پرداخت و تصمیم گیری های زیر را تصویب کرد:

۱. سرمایه گذاری

هیئت آلمانی، آمادگی دولت آلمان باختری برای ادامه حمایت کامل از تشویق و گسترش سرمایه گذاری های آلمانی در ایران را خاطرنشان ساخت.

طرف ایرانی، منافع اقتصادی و اجتماعی قانون مربوط به گسترش مالکیت صنعتی در ایران را به تفصیل مطرح و خاطرنشان ساخت، روی اهمیتی که دولت شاهنشاهی ایران برای سرمایه گذاری های خارجی در ایران قایل است، تأکید کرد و آمادگی خود را برای تشویق و همکاری با سرمایه گذاران آلمان باختری، با توجه به ارزشهای ویژه تک تک پروژه های پیشنهادی، اعلام نمود.

هیئت آلمانی نیز مجدداً نظر مثبت و خالی از غرض دولت آلمان باختری نسبت به سرمایه گذاری های ایرانی در آلمان فدرال را مطرح نمود و هر دو هیئت تأیید کردند که تبادل اطلاعات در زمینه سرمایه گذاری های کلان و پیش از شروع عملیات سرمایه گذاری، می تواند همکاری در این زمینه را، تسهیل کند.

طرفین موافقت کردند به آمادگی سازمانهای کوچک و متوسط آلمانی برای سرمایه گذاری در ایران، توجه مخصوص داشته باشند و این سرمایه گذاری ها را از طریق تدارک ترتیب و قراردادهای مناسب به منظور هرچه بیشتر ترقی و گسترش دادن صنایع کوچک و متوسط در ایران، تشویق و امکان پذیر نمایند و در همین رابطه، هیئت آلمانی در مورد پروژه ها و فعالیتهای «سازمان دولتی آلمانی همکاری های اقتصادی» در زمینه تشویق و پیشبرد سرمایه گذاری های آلمان باختری در سطح جهانی توضیحاتی داد.

۲. انرژی

کمیسیون در مورد علایق مشترک طرفین در زمینه انرژی در سطوح دو جانبه و جهانی، به طور مبسوط و مفصلاً به تبادل نظر پرداخت و رضایت خود را از پیشرفت مذاکرات سه جانبه در مورد پروژه صدور گاز طبیعی ایران که امید می رود تا پایان سال جاری میلادی به نتیجه نهایی و قطعی برسد، ابراز داشت.

طرف ایرانی از هیئت آلمانی خواست در مورد تأمین هزینه های مالی پروژه به طور معقول و براساس شرایط منطقی، اقدامات متناسب را به عمل آورده و ترتیبات لازم را مطرح نماید و هیئت آلمانی خاطرنشان ساخت که آماده است در حدود قوانین و مقررات موجود در آلمان باختری، هر نوع درخواست از سوی شرکتهای آلمانی مربوط در مورد تضمین دولتی این نوع سرمایه گذاری ها و ترتیبات را، مشخصاً و به طور قطعی بررسی نماید و در ضمن علاقه خود را به تأمین لوله های انتقال گاز و سایر وسایل و تجهیزات لازم برای اجرای این پروژه را مطرح ساخت.

در مورد پروژه پالایشگاه صادراتی، طرفین خواست دو دولت را در زمینه به تحقق پیوستن این پروژه که می تواند نقش مهمی در همکاری های اقتصادی ایران و آلمان داشته باشد، مجدداً تأیید کردند و اظهار امیدواری نمودند که هر دو طرف برای مسائل و مشکلات موجود بر سر راه اجرای آن، راه حلهای رضایت بخشی بیابند.

۳. صنعت

کمیسیون، همکاری صنعتی بین دو کشور را بررسی کرده و خاطرنشان ساخت که ادامه اجرای پروژه های مشترک گوناگون و به ویژه برخی از پروژه های کلان، مانند کارخانه های استخراج آهن با روش کاهش مستقیم با ظرفیت کل ۱/۵ میلیون تن در سال و نیروگاههای اتمی و همچنین تشکیل سه شرکت مشترک مهندسی و مهندسی مشاور، موجب کمال رضایت و مسرت خواهد بود.

همچنین خاطرنشان شد که ساخت و تولید ماشین آلات ریسندگی و تجهیزات ذوب فلزات با ظرفیت سالانه ۱۵۰۰۰ تن، کارخانجات کشتی سازی با ظرفیت تولید سالانه مینیموم شش کشتی بیست هزار تنی و تعدادی قایقهای بزرگ ماهیگیری و معمولی و قایقهای گشت ساحلی و اقلام معینی از ماشین آلات و تجهیزات سنگینی که می بایستی در مجتمع صنعتی رضا پهلوی مورد استفاده قرار بگیرند، پروژه های جدیدی

هستند که برای اجرای آنها بین سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و چندین سازمان صنعتی آلمانی، قراردادهای مهمی به امضا رسیده‌اند. در مورد گسترش همکاری در زمینه ارتباطات و مخابرات، پیشنهادهایی از سوی هیئت آلمانی به هیئت ایرانی تسلیم شدند.

۴. ترابری (حمل و نقل)

کمیسیون، همکاری در زمینه حمل و نقل را مورد بحث قرار داد و به این نتیجه رسید که به ویژه در زمینه‌هایی که ذیلاً خاطرنشان می‌شود، امکان این نوع همکاری‌ها وجود دارد:

- الف) ترتیب دادن برنامه‌های آموزشی برای مهندسان و تکنیسین‌های ساختمان، ترافیک و حمل و نقل ایرانی و همچنین پرسنل عملیاتی راه‌آهن دولتی ایران.
- ب) تأمین نیازهای ایران در زمینه‌های راه‌سازی، ترافیک و حمل و نقل در سطح کارشناسی ارشد و با استفاده از منابع و کارشناسان آلمانی.
- ج) ساخت و مدیریت ترمینالهای باراندازی در ایران.
- د) تأسیس شرکتهای مشترک حمل و نقل با شرکت کمپانی‌های حمل و نقل هر دو کشور.

موافقت شد کارشناسان طرفین در عرض سه ماه پس از امضای این پروتکل، برای تعیین جزئیات همکاری در زمینه‌های فوق‌الذکر و همچنین بررسی امکان همکاری در زمینه کشتیرانی، گردهمایی داشته باشند.

۵. صنایع کشاورزی

هر دو هیئت موافقت کردند همکاری خود در زمینه صنایع کشاورزی را گسترش بدهند و پیشنهادهای شرکتهای آلمانی به سازمانهای دولتی مربوط در ایران را مورد توجه قرار داده و تأیید کردند.

کمیسیون تأیید کرد که طرفین به همکاری نزدیک در زمینه‌هایی مانند تأسیس شرکتهای مشترک برای تولید شیر و مواد لبنی دیگر، گوشت، تخم‌مرغ و مرغ و صنایع غذایی، کمال علاقه را دارند و موافقت شد هر دو طرف برای رسیدن به نتایج قطعی در این مورد، اهتمام نمایند و با یکدیگر در تماس مستمر باشند.

۶. همکاری در کشورهای ثالث

کمیسیون، موضوع همکاری در کشورهای ثالث را به تفصیل مورد بحث قرار داد و رضایت خود را از شروع اجرای یک پروژه مشترک ایران و آلمان در برزیل، اعلام داشته و موافقت کرد که طرفین به منظور گسترش و تعمیق این نوع همکاری‌ها می‌بایستی هر چه بیشتر کوشش کنند و در مورد نیاز به مبادله اطلاعات بین طرفین در رابطه با فرصت‌های احتمالی ویژه برای همکاری در کشورهای ثالث نیز موافقت نمود.

۷. اتاق بازرگانی و صنایع ایران و آلمان

هر دو هیئت، امتنان خود را از تأسیس اتاق بازرگانی و صنایع ایران و آلمان در تهران همزمان با تشکیل دومین اجلاس کمیسیون مشترک ابراز داشته و به این نتیجه رسیدند که کار این مؤسسه در آینده، جریانی خواهد بود بسیار کارا و با ارزش در جهت گسترش و استواری بخشیدن به روابط اقتصادی بین دو کشور.

۸. روابط ایران و جامعه اقتصادی اروپا (بازار مشترک اروپا)

هیئت ایرانی، نیاز به قطعیت یافتن قرارداد موافقت عمومی براساس حقوق امتیازی برای ایران بین ایران و جامعه اقتصادی اروپا را مجدداً تأیید نمود و طرف آلمانی، حمایت مستمر خود را از قطعیت یافتن این قرارداد به طرزی رضایت‌بخش و در جهت تحقق تمام اهداف و نظریات اصلی ایران در این رابطه، اعلام داشت.

ضمیمه ۱

فهرست اسامی اعضای هیئت ایرانی

وزیر امور اقتصادی و دارایی	عالی جناب هوشنگ انصاری
مشاور ارشد وزیر امور اقتصادی و دارایی	آقای بیژن نوذری
رئیس بخش مهندسی و بازاریابی سازمان گسترش و نوسازی صنعتی	آقای ضیاء الدین طباطبائی
معاون اداره اقتصادی وزارت امور خارجه	آقای پرویز منصور مؤید
مشاور اقتصادی جمهوری فدرال آلمان	آقای ابوالفضل عدلی
مدیرکل اداره کنترل ترافیک و حمل و نقل وزارت راه و ترابری	آقای مسیح فامورزاده
مدیرکل اداره همکاری های اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی	آقای ابوالحسن میربهاء
معاون اداره امور پروژه های خارجی شرکت ملی نفت ایران	آقای منوچهر پارسا
رئیس قسمت بازارهای بین المللی شرکت ملی گاز ایران	آقای حسین طهماسبی
معاون اداره مجتمعه های گوشت و فرآورده های لبنی وزارت کشاورزی و منابع طبیعی	آقای محمود عابد سلیمی
معاون بخش مطالعات و پژوهشهای کانی و معدنی وزارت صنایع و معادن	آقای داود خرقانی
معاون بخش همکاری های اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی	آقای مسعود موسوی
معاون بخش همکاری های بین المللی وزارت بازرگانی	آقای مرتضی پدرام نیا
اقتصاددان اداره امور بین الملل وزارت امور اقتصادی و دارایی	خانم میترا معصومی

ضمیمه ۲

فهرست اسامی اعضاء هیئت آلمان فدرال

عالی جناب دکتر هانس فریدریش	وزیر اقتصاد آلمان فدرال
خان هلگا استیگ	مدیرکل و رئیس اداره بازرگانی خارجی وزارت اقتصاد آلمان فدرال
دکتر الماربکر	معاون مدیرکل و رئیس بخش نفت وزارت اقتصاد آلمان فدرال
آقای فرانتس-ژوزف اسپکس	معاون مدیرکل و رئیس بخش بازرگانی خارجی وزارت کشاورزی، جنگلداری و تدارک خوراک آلمان فدرال
دکتر هورست هوتال	رئیس بخش خاورمیانه وزارت امور خارجه آلمان فدرال
آقای کارل هانس ریت مایر	رئیس بخش همکاری های صنعتی وزارت اقتصاد آلمان فدرال
آقای دیتریش فوگل	سخنگوی وزارت آلمان فدرال
دکتر هانس اشمیت-دالنبورگ	از وزارت اقتصاد آلمان فدرال
آقای رولف برنت	منشی خصوصی وزیر اقتصاد آلمان فدرال (دکتر فریدریش)
آقای اکارد اوترمان	از وزارت ترابری (حمل و نقل) آلمان فدرال
آقای راینر فرانتس	از فدراسیون صنایع آلمان باختری
خانم اینگرید شبن	مترجم حضوری وزارت اقتصاد آلمان باختری
عالی جناب دکتر هانس-گئورگ ویک	سفیر کبیر آلمان باختری در ایران

تاریخ و محل اجلاس آینده

اجلاس آینده کمیسیون مشترک در سال ۱۹۷۶ و در بن (پایتخت آلمان باختری) برگزار خواهد شد.

این پروتکل در تاریخ ۳۱ ژوئیه ۱۹۷۵ میلادی در دو نسخه به انگلیسی تنظیم و تهیه شده که هر دو کاملاً و به یک اندازه اعتبار حقوقی دارند.

رئیس هیئت آلمان باختری	رئیس هیئت ایرانی
دکتر هانس فریدریش	هوشنگ انصاری
وزیر اقتصاد آلمان باختری	وزیر امور اقتصادی و دارایی

۳۲. موافقتنامه انرژی هسته‌ای

۱. متن موافقتنامه

موافقتنامه

همکاری در زمینه استفاده صلح‌جویانه از انرژی هسته‌ای

بین

سازمان انرژی اتمی ایران

و

وزیر فدرال پژوهش و تکنولوژی جمهوری فدرال آلمان

طرفین متعاهدین

نظر به تمایل مشترک به بسط دامنه اجرای موافقتنامه همکاری در زمینه پژوهش علمی و توسعه تکنولوژی بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان که در تاریخ ۳۰ ژوئن ۱۹۷۵ در تهران به امضا رسیده است و در اجرای بند ۴ ماده یک موافقتنامه مزبور و با توجه به علاقه مشترک به گسترش استفاده صلح‌جویانه از انرژی هسته‌ای و با آگاهی به منافع که همکاری نزدیک در زمینه‌های آموزشی و پژوهشی و نیز در امر توسعه تکنولوژیکی و صنعتی و اقتصادی مربوط به این زمینه‌ها برای ایران و جمهوری فدرال آلمان دربر خواهد داشت، به شرح زیر توافق نمودند:

ماده ۱

۱. طرفین متعاهدین همکاری بین ایران و جمهوری فدرال آلمان در زمینه استفاده صلح‌جویانه از انرژی هسته‌ای و بویژه همکاری در زمینه‌های مشروحه زیر را بسط و گسترش خواهند داد:

الف) تحقیق و توسعه علمی و تکنولوژیکی؛

ب) برنامه‌ریزی، ساختمان و اداره نیروگاههای هسته‌ای و سایر تأسیسات هسته‌ای و تحقیقاتی؛

ج) آموزش و کارآموزی کارکنان علمی و فنی؛

د) تکنولوژی نیروی هسته‌ای؛

ه) امنیت و حفاظت تأسیسات هسته‌ای و جلوگیری از تشعشعات؛

و) سوخت اتمی؛

ز) به کار گرفتن انرژی هسته‌ای برای مقاصدی بجز تولید برق؛

ح) تولید و استعمال رادیوایزوتوپها؛

۲. موضوع، دامنه و اجرای همکاری در هر مورد تحت ترتیبات خاصی که بین طرفین متعاهدین یا بین سازمانهای خصوصی برطبق مفاد این موافقتنامه منعقد می شود، تعیین خواهد گردید.

ماده ۲

۱. این همکاری ها به طریق زیر گسترش خواهد یافت:

الف) مبادله اطلاعات

ب) مبادله کارکنان علمی و فنی

ج) تشکیل اجلاسهای کارشناسان دو دولت و سایر فعالیتهای مشترک

د) تأمین یا تهیه خدمات مشورتی و غیره

ه) اجرای طرحهای تحقیقاتی و عمرانی و سایر طرحهای هسته‌ای مشترک و هماهنگ

۲. طرفین متعاهدین تسهیلات لازم را برای انجام این گونه همکاری از طریق تأمین مواد و وسایل تا سرحد امکان فراهم خواهند نمود.

۳. تقسیم هزینه های مربوط به همکاری های مشترک براساس ترتیبات خاصی که تحت مفاد بند ۲ ماده ۱ منعقد می گردد، تعیین خواهد شد.

ماده ۳

به منظور بسط و گسترش دامنه اجرای موافقتنامه حاضر و ترتیبات خاصی که به موجب بند ۲ ماده ۱ منعقد خواهد شد، نمایندگان طرفین متعاهدین هر گاه ضرورت ایجاد نماید و با توافق متقابل تشکیل جلسه داده و یکدیگر را از پیشرفت فعالیتهای مورد علاقه مشترک مطلع خواهند نمود و درباره اتخاذ تدابیر لازم به مشورت خواهند پرداخت و ممکن است گروههای کارشناسان جهت مذاکره پیرامون مسائل خاصی تعیین گردند.

ماده ۴

۱. مبادله اطلاعات مورد نظر یا بین طرفین متعاهدین یا فی مابین سازمانهایی که

از جانب آنها تعیین می‌گردند بخصوص مؤسسات تحقیقاتی و مراکز اسناد تخصصی و کتابخانه‌ها صورت خواهد گرفت.

۲. مبادله اطلاعات مورد نظر از طرق گوناگون منجمله تهیه گزارش، تشکیل کنفرانس و بازدید از تأسیسات صورت خواهد گرفت و حاوی اطلاعات در زمینه‌های مشروحه زیر خواهد بود:

الف) توسعه، طرحریزی، ترکیب، اداره و استفاده از تحقیقات، آزمایش مواد، راکتورهای آزمایشی، نمایشی و برق، آزمایشات مربوط به راکتورها؛

ب) استفاده از ایزوتوپهای رادیواکتیو، مواد اصلی، مواد مخصوص انشقاق و سایر موادی که در رشته‌های فیزیک، استخراج فلزات، شیمی، زیست‌شناسی، پزشکی، کشاورزی و صنعتی به کار برده می‌شوند؛

ج) حفاظت مربوطه در برابر تشعشعات و مسائل امنیتی.

۳. طرفین متعاهدین یا سازمانهایی که از طرف آنها تعیین می‌شوند، می‌توانند اطلاعات مکاتبه را در اختیار مؤسسات عمومی یا مؤسسات و شرکتهای غیر انتفاعی که توسط سازمانهای عمومی حمایت می‌گردند، قرار دهند. در صورتی که یکی از طرفین متعاهدین یا سازمانهایی که از جانب آن طرف متعاهد تعیین شده‌اند قبل از مبادله یا به هنگام مبادله اطلاعات تصمیم به محدود ساختن و یا عدم ارسال اطلاعات بگیرد، ارسال اطلاعات به این قبیل مؤسسات یا سایر سازمانها یا افراد بایستی ممنوع یا محدود گردد.

۴. هریک از طرفین متعاهدین بایستی اطمینان حاصل نمایند که افراد یا سازمانهایی که به موجب موافقتنامه حاضر یا به موجب ترتیبات خاصی که به منظور اجرای این موافقتنامه منعقد می‌گردد، اطلاعاتی دریافت می‌دارند، این اطلاعات را در اختیار سازمانها یا افرادی که تحت این موافقتنامه یا بر طبق ترتیبات خاص که براساس بند ۲ ماده ۱ منعقد خواهد شد مجاز به دریافت اطلاعات مزبور نمی‌باشند، قرار ندهند.

ماده ۵

۱. موافقتنامه حاضر شامل موارد زیر نمی‌گردد:

الف) اطلاعاتی را که به موجب حقوق طرفهای ثالث یا به موجب ترتیبات منعقد با طرفهای ثالث نمی‌توان در اختیار دیگران قرار داد که البته شامل اطلاعاتی که

براساس ترتیبات خاص منعقدۀ تحت بند ۲ مادۀ ۱ انتقال داده خواهد شد، نمی‌گردد.

ب) اطلاعاتی که از جانب دولت متبوع هر طرف متعاقد سری تشخیص داده شود، مگر اینکه اجازه مقامات صلاحیتدار دولت مربوطه قبلاً کسب شده باشد، نمی‌توان بدون دلیل منطقی از دادن این اجازه خودداری نمود. انتقال این گونه اطلاعات منوط به عقد ترتیبات خاصی خواهد بود که نحوه انتقال در آن پیش‌بینی شده باشد.

۲. اطلاعاتی را که دارای ارزش تجارتي هستند می‌توان براساس ترتیبات خاصی که به موجب مفاد بند ۲ مادۀ ۱ انعقاد می‌یابد، به غیر انتقال داد.

۳. ترتیبات خاصی که براساس بنده ۲ مادۀ ۱ منعقد می‌گردد، اشخاص مجاز به دریافت اطلاعات متضمن ارزش تجارتي را که در نتیجه تحقیقات و کاوشهای مشترک به دست می‌آید، تعیین خواهد نمود.

مادۀ ۶

۱. متعاهدین کوشش خواهند نمود تا طرفهای این همکاری حتی الامکان یکدیگر را از میزان صحت و قابل استفاده بودن اطلاعات مبادله شده یا مواد و تجهیزات تأمین شده، آگاه سازند. این واقعیت که طرفین متعاهدین ممکن است در چارچوب همکاری‌های حاضر سهمی در انتقال اطلاعات داشته باشند، فی نفسه دلیلی برای مسئولیت آنها نخواهد بود.

۲. در ترتیبات خاصی که طبق بند ۲ مادۀ ۱ منعقد می‌گردد بایستی در صورت لزوم بخصوص مسئولیت مربوط به خسارت وارده به طرفین متعاهدین یا طرفهای ثالث در قبال انجام همکاری موضوع این موافقتنامه پیش‌بینی شده باشد.

مادۀ ۷

۱. مسائل مربوط به وضع کارمندانی که تحت موافقتنامه حاضر مبادله می‌شوند با نظر مساعد و به بهترین وجه مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۲. بنا به تقاضای یک صادر کننده یا وارد کننده و بر طبق قوانین و مقررات قابل اجرا در سرزمینهای طرفین متعاهدین، گواهی‌های صدور و ورود برای مواد و تجهیزات و تکنولوژی لازم برای اجرای این موافقتنامه با ترتیبات خاص منعقدۀ تحت بند ۲ مادۀ ۱ یا اجرای قراردادهای منعقدۀ تحت این ترتیبات خاص، صادر خواهد شد.

۳. تحویل یا انتقال بویژه مواد و تجهیزات هسته‌ای به سرزمین طرف متعاقد دریافت کننده این مواد، تحت مقررات موافقتنامه مربوط به اقدامات تأمینی موجود منعقد شده با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی (IAEA) برطبق مفاد پیمان منع گسترش سلاحهای هسته‌ای صورت خواهد گرفت. این گونه اقدامات تأمینی تا زمانی قابل اجرا خواهد بود که مواد اصلی و مواد قابل شکافتن و همچنین تجهیزات و موادی که بخصوص برای تولید و استعمال و عمل آوردن مواد قابل انشقاق طرح و اختصاص یافته و از سرزمین طرف متعاقد دیگر انتقال داده شده است یا اینکه مواد اصلی یا مواد مخصوص قابل انشقاق که به کمک این مواد و تجهیزات انتقالی تولید یا استعمال یا به عمل آورده شده، در سرزمین طرف متعاقد دریافت کننده استقرار داده شود.

۴. مواد و تجهیزات هسته‌ای که از سرزمین یک طرف متعاقد به سرزمین طرف متعاقد دیگر انتقال داده شده یا به کمک این گونه مواد و تجهیزات تولید شده و یا از این مواد و تجهیزات مشتق گردیده باشد را می‌توان فقط به سرزمین آن دسته از دول ثالث که در تاریخ اول ژانویه ۱۹۶۷ جزء دول فاقد سلاحهای هسته‌ای بوده‌اند انتقال مجدد یا انتقال داد، البته در صورتی که با دولت دریافت کننده این مواد و تجهیزات موافقتنامه‌ای درخصوص اقدامات تأمینی موضوع بند ۳ ماده ۷ منعقد شده باشد.

ماده ۸

۱. هر یک از طرفین متعاهدین اقدامات لازم را برای تأمین امنیت و حفاظت مواد و تجهیزات و تأسیسات هسته‌ای در سرزمین خود و همچنین طی مدتی که این وسایل بین سرزمینهای یکدیگر و به سرزمینهای دول ثالث انتقال می‌یابد، به عمل خواهند آورد.

۲. این تدابیر بدان منظور صورت می‌گیرد که حتی الامکان از بروز خطرات ناشی از حوادث و یا استفاده و اداره ناصحیح این وسایل جلوگیری شود.

۳. طرفین متعاهدین مواد و تجهیزاتی را که تحت این موافقتنامه انتقال یافته یا تولید می‌شود به کار خواهند برد و طبق استانداردهایی که در سند INFCTRC/225 آژانس بین‌المللی انرژی اتمی پیش‌بینی شده و یا برطبق مقررات یا توصیه‌هایی که در تکمیل یا اصلاح سند مزبور یا به جانشینی آن وضع شود، عمل خواهند نمود، مگر آنکه در این مورد به نحو دیگری توافق شده باشد. طرفین متعاهدین برای استفاده از تجربیات

یکدیگر درباره نحوه اجرای این گونه استانداردها به مشاوره خواهند پرداخت. این موافقتنامه براساس قوانین و مقررات جاری هر یک از دو مملکت به مرحله اجرا درخواهد آمد و تأثیری در تعهدات بین المللی موجود دول متبوع طرفین متعاهدین نخواهد داشت.

ماده ۱۰

هرگونه اختلاف مربوط به تفسیر یا اجرای موافقتنامه حاضر از طریق مشاوره بین طرفین متعاهدین با توجه به حقوق بین الملل حل و فصل خواهد شد، مگر آنکه در ترتیبات خاصی که براساس بند ۲ ماده ۱ انعقاد می یابد در این خصوص به نحو دیگری توافق شده باشد.

ماده ۱۱

موافقتنامه حاضر همچنین در سرزمین برلین قابل اجرا است، مشروط بر آنکه دولت جمهوری فدرال آلمان تا سه ماه از تاریخ لازم الاجرا شدن موافقتنامه، اعلامی برخلاف آن به دولت شاهنشاهی ایران ننموده باشد.

ماده ۱۲

۱. این موافقتنامه به محض آنکه طرفین متعاهدین یکدیگر را از انجام تشریفات قانونی خود به منظور لازم الاجرا شدن آن مطلع سازند، به مرحله اجرا درخواهد آمد.
۲. موافقتنامه حاضر برای مدت ۱۵ سال معتبر خواهد بود و پس از انقضای مدت مزبور برای دوره های متوالی ۵ ساله تمدید خواهد شد، مگر آنکه یکی از طرفین متعاهدین حداقل دوازده ماه قبل از انقضای مدت تصمیم خود را مبنی بر عدم تمدید موافقتنامه به طرف دیگر اعلام نماید. این عدم تمدید نسبت به مدت اعتبار ترتیبات خاصی که به موجب بند ۲ ماده ۱ منعقد می گردند، بلا اثر خواهد بود. پس از فسخ موافقتنامه حاضر مفاد آن برای مدت و تا میزانی که به منظور اجرای ترتیبات خاص منعقد شده تحت بند ۲ ماده ۱ ضروری تشخیص داده شود، کماکان معتبر خواهد بود. فسخ موافقتنامه حاضر نسبت به پیش بینی هایی که در آن راجع به انتقال مواد، تجهیزات، تکنولوژی و اطلاعات به عمل آمده، بلا اثر خواهد بود.

۳. هرگونه اصلاح موافقتنامه حاضر منوط به توافق طرفین متعاهدین بوده و از طریق مبادله یادداشت صورت خواهد گرفت.

موافقتنامه حاضر در تاریخ ۱۳ تیرماه ۲۵۳۵ در تهران در دو نسخه اصلی به زبانهای فارسی و آلمانی و انگلیسی تنظیم گردید که هر سه متن دارای اعتبار یکسان می باشند. در صورت بروز اختلاف در تغییر مفاد موافقتنامه، متن انگلیسی معتبر خواهد بود.

از طرف سازمان انرژی اتمی ایران	از طرف وزیر فدرال پژوهش و
امضا	تکنولوژی جمهوری فدرال آلمان
	امضا

۲. نامه وزیر پژوهش و تکنولوژی جمهوری فدرال آلمان به رئیس سازمان انرژی اتمی ایران

نامه‌هایی که باید مبادله شود (۲)

نامه اول

محرمانه

عالی جناب

افتخار دارد درخصوص موافقتنامه‌ای که امروز بین وزیر فدرال پژوهش و تکنولوژی جمهوری فدرال آلمان و سازمان انرژی اتمی ایران در مورد همکاری در زمینه استفاده صلح جویانه از انرژی هسته‌ای امروز به امضا رسید و با توجه به قراردادهایی که مابین سازمان انرژی اتمی ایران و شرکت کرافت‌ورک یونیون در مورد ساختمان نیروگاه‌های انرژی هسته‌ای ایران ۱ و ایران ۲ انعقاد خواهد یافت، به نمایندگی از جانب وزیر فدرال پژوهش و تکنولوژی به اطلاع برسانم که امضا کنندگان موافقتنامه به شرح زیر توافق نموده‌اند:

۱. قراردادهایی که بین سازمان انرژی اتمی ایران و کرافت‌ورک یونیون انعقاد خواهد یافت، به عنوان ترتیبات ویژه‌ای تلقی می‌شود که تحت بند ۲ ماده ۱ موافقتنامه انجام می‌گیرد.

۲. اطلاعات محرمانه مربوط به امنیت و حمایت نیروگاه‌های انرژی هسته‌ای ایران ۱ و ایران ۲ که در اجرای قراردادهای فوق‌الذکر از جانب کرافت‌ورک یونیون به سازمان انرژی اتمی ایران انتقال خواهد یافت، در صورتی طبق جزء ب بند ۱ ماده ۵ موافقتنامه مورد تأیید قرار می‌گیرد که از این گونه اطلاعات در ایران نیز به همان روشی که در جمهوری فدرال آلمان حمایت و مراقبت می‌شود، مراقبت به عمل آید.

مذاکرات مربوط به انعقاد ترتیبات خاص موضوع جزء ب بند ۱ ماده ۵ موافقتنامه که براساس آن انتقال این گونه اطلاعات محرمانه عملی خواهد بود در اولین فرصت آغاز خواهد شد.

۳. طرفین متعاهدین پیش از انتقال مواد هسته‌ای قابل شکافتن که تحت قراردادهای مندرج در بند ۱ فوق‌الذکر تهیه گردیده و یا از این گونه مواد مشتق شده و یا با استفاده از نیروگاه‌های انرژی هسته‌ای ایران ۱ و ایران ۲ تولید گردیده، به ممالک ثالث با یکدیگر مشورت خواهند کرد.

طرفین ممکن است توافق کنند که این گونه مواد بدون اجازه و موافقت دولت جمهوری فدرال آلمان به بعضی ممالک منتقل نگردد.

در صورت پیشنهاد انتقال سوخت حاصل از تشعشع برای دوباره آزمایی، ذخیره کردن و یا سایر خدمات و عملیات به کشورهایی که نیاز به دریافت اجازه و موافقت دولت جمهوری آلمان فدرال ندارند، دولت جمهوری فدرال آلمان می تواند یک کشور ثالث را که مایل است با شرایط قابل رقابت خدمات و یا سایر عملیات مورد نیاز را انجام دهد، تعیین نماید. در چنین مواردی انتقال به کشوری که آلمان تعیین نموده انجام می گیرد مشروط بر اینکه این انتقال مغایر با خط مشی های معمول تجاری دولت شاهنشاهی ایران نباشد.

طرفین متعهدین همچنین موافقت نموده اند که مواد هسته ای قابل شکافتن فوق الذکر به استثنای مقادیر کم که برای تجارب آزمایشگاهی در نظر گرفته شده است، باید در صورت انتقال دایم به یک کشور ثالث فقط به مصرف تهیه عناصر سوختی برای راکتورهای نیروی هسته ای برسد. بدین منظور شرایط این گونه انتقال که مورد موافقت دولت شاهنشاهی ایران و کشور ذی نفع قرار می گیرد باید در بر گیرنده پیش بینی های ضروری و مناسب باشد.

افتخار دارد پیشنهاد نماید چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادات مندرج در بندهای ۱ تا ۳ موافقت داشته باشد، مراتب طی نامه جوابی آن جناب به اطلاع ما رسانیده شود.

احترامات فائقه ما را بپذیرید.

۳. نامه رئیس سازمان انرژی اتمی به وزیر پژوهش و فناوری جمهوری فدرال آلمان

عالی جناب

افتخار دارد، وصول نامه امروز آن جناب به شرح زیر:

«عالی جناب

افتخار دارد درخصوص موافقتنامه‌ای که امروز بین وزیر فدرال پژوهش و فناوری جمهوری فدرال آلمان و سازمان انرژی اتمی ایران در مورد همکاری در زمینه استفاده صلح جویانه از انرژی هسته‌ای امروز به امضا رسید و با توجه به قراردادهایی که مابین سازمان انرژی اتمی ایران و شرکت کرافت ورک یونیون در مورد ساختمان نیروگاههای انرژی هسته‌ای ایران ۱ و ایران ۲ انعقاد خواهد یافت، به نمایندگی از جانب وزیر فدرال پژوهش و فناوری به اطلاع برسانم که امضا کنندگان موافقتنامه به شرح زیر توافق نموده‌اند:

۱. قراردادهایی که بین سازمان انرژی اتمی ایران و کرافت ورک یونیون انعقاد خواهد یافت، به عنوان ترتیبات ویژه‌ای تلقی می‌شود که تحت بند ۲ ماده ۱ موافقتنامه انجام می‌گیرد.

۲. اطلاعات محرمانه مربوط به امنیت و حمایت نیروگاههای انرژی هسته‌ای ایران ۱ و ایران ۲ که در اجرای قراردادهای فوق‌الذکر از جانب کرافت ورک یونیون به سازمان انرژی اتمی ایران انتقال خواهد یافت، در صورتی طبق جزء ب بند ۱ ماده ۵ موافقتنامه مورد تأیید قرار می‌گیرد که از این گونه اطلاعات در ایران نیز به همان روشی که در جمهوری فدرال آلمان حمایت و مراقبت می‌شود، مراقبت به عمل آید.

مذاکرات مربوط به انعقاد ترتیبات خاص موضوع جزء ب بند ۱ ماده ۵ موافقتنامه که براساس آن انتقال این گونه اطلاعات محرمانه عملی خواهد بود، در اولین فرصت آغاز کار خواهد شد.

۳. طرفین متعهدین بیش از انتقال مواد هسته‌ای قابل شکافتن که تحت قراردادهای مندرج در بند ۱ فوق‌الذکر تهیه گردیده و یا از این گونه مواد مشتق شده و یا با استفاده از نیروگاههای انرژی هسته‌ای ایران ۱ و ایران ۲ تولید گردیده، به ممالک ثالث با یکدیگر مشورت خواهند کرد.

طرفین ممکن است توافق کنند که این گونه مواد بدون اجازه و موافقت دولت جمهوری فدرال آلمان به بعضی ممالک منتقل نگردد.

۴. نامه وزیر پژوهش و تکنولوژی جمهوری فدرال آلمان به رئیس سازمان انرژی اتمی ایران
تهران، ۴ ژوئیه ۱۹۷۶

عالی جناب

عطف به نامه امروزین جانب که جمله مربوط است به تدارکات خاص برای
نیروگاههای انرژی اتمی ایران ۱ و ایران ۲ و با توجه به مفاد بند ۳ نامه مزبور احتراماً
پیشنهاد می نماید که مواد مذکور بدون اجازه و موافقت جمهوری فدرال آلمان به
کشورهایی که اسامی آنها در فهرست پیوست قید شده، منتقل نگردد. چنانچه این مواد به
کشورهایی که نام آنها در فهرست ضمیمه قید نشده منتقل گردد، دولت شاهنشاهی ایران
باید اطمینان حاصل کند که انتقال دوباره از این کشورها به یکی از کشورهای مندرج
در فهرست با موافقت و اجازه دولت شاهنشاهی ایران انجام گیرد و این گونه اجازه تنها با
موافقت دولت جمهوری آلمان فدرال صادر می گردد.

احتراماً پیشنهاد می نماید چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با این پیشنهاد موافقت
داشته باشد، مراتب طی نامه جوابی جناب عالی به اطلاع ما رسانیده شود.
احترامات فائقه مرا بپذیرید.

پیوست

لیست کشورها

آلبانی

بلغارستان

کوبا

چکسلواکی

دموکراتیک کامبوج

جمهوری دموکراتیک خلق کره

جمهوری دموکراتیک خلق لائوس

جمهوری دموکراتیک ویتنام

جمهوری دموکراتیک آلمان

مجارستان

مغولستان

جمهوری خلق چین
لهستان
جمهوری ویتنام جنوبی
رومانی
شوروی

در صورت پیشنهاد انتقال سوخت حاصل از تشعشع برای دوباره آزمایشی، ذخیره کردن و یا سایر خدمات و عملیات به کشورهایی که نیاز به دریافت اجازه و موافقت دولت جمهوری آلمان فدرال ندارد، دولت جمهوری فدرال آلمان می‌تواند یک کشور ثالث را که مایل است با شرایط قابل رقابت خدمات و یا سایر عملیات مورد نیاز را انجام دهد، تعیین نماید. در چنین مواردی انتقال به کشوری که آلمان تعیین نموده انجام می‌گیرد مشروط بر اینکه این انتقال مغایر با خط‌مشی‌های معمول تجاری دولت شاهنشاهی ایران نباشد.

طرفین متعاهدین همچنین موافقت نموده‌اند که مواد هسته‌ای قابل شکافتن فوق‌الذکر به استثنای مقادیر کم که برای تجارب آزمایشگاهی در نظر گرفته شده است، باید در صورت انتقال دایم به یک کشور ثالث فقط به مصرف تهیه عناصر سوختی برای راکتورهای نیروی هسته‌ای برسد. بدین منظور شرایط این گونه انتقال که مورد موافقت دولت شاهنشاهی ایران و کشور ذی‌نفع قرار می‌گیرد باید در بر گیرنده پیش‌بینی‌های ضروری و مناسب باشد.

افتخار دارد پیشنهاد نماید چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با پیشنهادات مندرج در بندهای ۱ تا ۳ موافقت داشته باشد، مراتب طی نامه جواب آن جناب به اطلاع ما رسانیده شود.

احترامات فائقه ما را بپذیرید.»

اعلام داشته و موافقت دولت شاهنشاهی ایران را با پیشنهادات مندرج در بندهای ۱ تا ۳ نامه جناب‌عالی به اطلاع برساند.

احترامات فائقه مرا بپذیرید.

اکبر اعتماد

۵. نامه رئیس سازمان انرژی اتمی ایران به وزیر پژوهش و تکنولوژی جمهوری فدرال آلمان تهران، ۴ ژوئیه ۱۹۷۶

عالی جناب

افتخار دارد وصول نامه امروز آن جناب به شرح زیر:

«عالی جناب:

عطف به نامه امروز این جناب که از جمله مربوط است به تدارکات خاص برای نیروگاههای انرژی اتمی ایران ۱ و ایران ۲ و با توجه به مفاد بند ۳ نامه مزبور احتراماً پیشنهاد می نماید که مواد مذکور بدون اجازه و موافقت دولت جمهوری فدرال آلمان به کشورهای که اسامی آنها در فهرست پیوست قید شده، منتقل نگردد. چنانچه این مواد به کشورهای که نام آنها در فهرست ضمیمه قید نشده منتقل گردد، دولت شاهنشاهی ایران باید اطمینان حاصل کند که انتقال دوباره از این کشورها به یکی از کشورهای مندرج در فهرست با موافقت و اجازه دولت شاهنشاهی ایران انجام گیرد و این گونه اجازه تنها با موافقت دولت جمهوری آلمان فدرال صادر می گردد.

احتراماً پیشنهاد می نماید چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با این پیشنهاد موافقت داشته باشد، مراتب طی نامه جوابی جناب عالی به اطلاع ما رسانیده شود.

احترامات فائقه مرا بپذیرید.

هانس-هیلگر هونشیلد

پیوست

لیست کشورها

آلبانی

بلغارستان

کوبا

چکسلواکی

دموکراتیک کامبوج

جمهوری دموکراتیک خلق کره

جمهوری دموکراتیک خلق لائوس

جمهوری دموکراتیک ویتنام

جمهوری دموکراتیک آلمان

مجارستان

مغولستان

جمهوری خلق چین

لهستان

جمهوری ویتنام جنوبی

رومانی

شوروی

اعلام داشته و موافقت دولت شاهنشاهی ایران را با پیشنهاد مندرج در نامه جناب عالی به اطلاع برساند.

احترامات فائقه مرا بپذیرید.

۵. نامه رئیس سازمان انرژی اتمی ایران به وزیر پژوهش و تکنولوژی جمهوری فدرال آلمان
تهران، ۴ ژوئیه ۱۹۷۶

عالی جناب

افتخار دارد وصول نامه امروز آن جناب به شرح زیر:

«عالی جناب:

عطف به نامه امروز این جانب که از جمله مربوط است به تدارکات خاص برای
نیروگاههای انرژی اتمی ایران ۱ و ایران ۲ و با توجه به مفاد بند ۳ نامه مزبور احتراماً
پیشنهاد می نماید که مواد مذکور بدون اجازه و موافقت دولت جمهوری فدرال آلمان به
کشورهایی که اسامی آنها در فهرست پیوست قید شده، منتقل نگردد. چنانچه این مواد
به کشورهایی که نام آنها در فهرست ضمیمه قید نشده منتقل گردد، دولت شاهنشاهی
ایران باید اطمینان حاصل کند که انتقال دوباره از این کشورها به یکی از کشورهای
مندرج در فهرست با موافقت و اجازه دولت شاهنشاهی ایران انجام گیرد و این گونه اجازه
تنها با موافقت دولت جمهوری آلمان فدرال صادر می گردد.

احتراماً پیشنهاد می نماید چنانچه دولت شاهنشاهی ایران با این پیشنهاد موافقت
داشته باشد، مراتب طی نامه جوابی جناب عالی به اطلاع ما رسانیده شود.

احترامات فائقه مرا بپذیرید

هانس-هیلگر هونشیلد

پیوست
لیست کشورها

آلبانی

بلغارستان

کوبا

چکسلواکی

دموکراتیک کامبوج

جمهوری دموکراتیک خلق کره

جمهوری دموکراتیک خلق لائوس

جمهوری دموکراتیک ویتنام

جمهوری دموکراتیک آلمان

مجارستان

مغولستان

جمهوری خلق چین

لهستان

جمهوری ویتنام جنوبی

رومانی

شوروی

اعلام داشته و موافقت دولت شاهنشاهی ایران را با پیشنهاد مندرج در نامه جناب عالی به

اطلاع برساند.

احترامات فائقه مرا بپذیرید.

۶. نامه وزیر پژوهش و تکنولوژی جمهوری فدرال آلمان به رئیس سازمان انرژی اتمی ایران

تهران، ۴ ژوئیه ۱۹۷۶

از طرف وزیر پژوهش و تکنولوژی آلمان باختری

به: عالی جناب دکتر اکبر اعتماد

رئیس کل سازمان انرژی هسته‌ای ایران-تهران

عالی جناب

افتخار دارم بدین وسیله قرارداد موافقت بین وزیر فدرال پژوهش و تکنولوژی جمهوری فدرال آلمان و سازمان انرژی هسته‌ای ایران در رابطه با همکاری در زمینه‌های کاربرد و استفاده صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای را که امروز به امضا رسید، خاطرنشان سازم.

این قرارداد، قرارداد موافقتی است برای همکاری نزدیک، به منظور اجرای برنامه‌های مربوط به تولید نیروی هسته‌ای هر دو کشور.

طرفین از این حقیقت مسلم مطلعند که در مرحله به تحقق پیوستن برنامه تولید انرژی هسته‌ای در ایران یعنی در زمانی که چندین نیروگاه هسته‌ای در ایران مشغول کار خواهند بود، ممکن است به دلایل عملی یا اقتصادی و در صورت موافقت طرف آلمانی، ایجاد تأسیسات غنی‌سازی اورانیوم یا احیا و تصفیه مجدد سوخت انرژی هسته اتمی در ایران، لازم تشخیص داده بشود و در این رابطه و بر طبق بند F پاراگراف ۱ از ماده ۱ همین قرارداد، طرف آلمانی آماده است در این زمینه با ایران همکاری داشته باشد. همچنین ممکن است خواستار مشارکت در ایجاد تأسیسات غنی‌سازی اورانیوم و احیای تصفیه مجدد سوخت انرژی هسته‌ای در ایران باشد که در این صورت، حدود و شرایط مقتضیات این مشارکت به موقع خود و طبق مقررات ویژه مندرج در پاراگراف ۲ از ماده ۱ این قرارداد، تعیین و اعلام خواهند شد.

در اینجا مایلیم به نمایندگی از سوی دولت آلمان باختری خاطرنشان سازم که طرفین قرارداد در موقع تصمیم‌گیری نهایی برای ایجاد تأسیسات غنی‌سازی اورانیوم و احیا و تصفیه مجدد سوخت انرژی هسته‌ای در ایران، می‌بایست مقررات چندجانبه جهانی را در نظر داشته باشند و تدابیر اتخاذ شده در برنامه‌ریزی ایجاد این تأسیسات باید به اندازه‌ای متناسب و منطقی باشند که از پذیرش گسترده در سطح جهانی برخوردار

باشوند.

افتخار دارم، پیشنهاد کنم که در صورت موافقت دولت پادشاهی ایران با مندرجات این نامه، موارد مطرح شده در آن در نامه‌ای به عنوان پاسخ به نامه حاضر توسط آن عالی جناب تأیید بشوند.
احترامات فائقه مرا بپذیرید.

از طرف وزیر پژوهش و تکنولوژی آلمان باختری
هانس-هیلگر هونشیلد معاون وزیر
وزارت پژوهش و تکنولوژی آلمان باختری

۷. برنامه رئیس سازمان انرژی اتمی ایران به وزیر پژوهش و تکنولوژی جمهوری فدرال آلمان

۴ ژوئیه ۱۹۷۶

رئیس کل سازمان انرژی هسته ای ایران

به: آقای هانس-هیلگر هونشیلد

معاون وزیر پژوهش و تکنولوژی جمهوری فدرال آلمان

بن

عالی جناب

افتخار دارم دریافت نامه مورخه ۴ ژوئیه ۱۹۷۶ شما را که متن کامل، ولی بدون عنوان و تاریخ امضای آن را ذیلاً ملاحظه می فرمایید، به اطلاع برسانم:

«عالی جناب

افتخار دارم بدین وسیله قرارداد موافقت بین وزیر فدرال پژوهش و تکنولوژی جمهوری فدرال آلمان و سازمان انرژی هسته ای ایران در رابطه با همکاری در زمینه های کاربرد و استفاده صلح آمیز از انرژی هسته ای را که امروز به امضا رسید، خاطرنشان سازم.

این قرارداد، قرارداد موافقی است برای همکاری نزدیک به منظور اجرای برنامه های مربوط به تولید نیروی هسته ای هر دو کشور.

طرفین از این حقیقت مسلم مطلعند که در مرحله به تحقق پیوستن برنامه تولید انرژی هسته ای در ایران یعنی در زمانی که چندین نیروگاه هسته ای در ایران مشغول کار خواهند بود، ممکن است به دلایل عملی یا اقتصادی و در صورت موافقت طرف آلمانی، ایجاد تأسیسات غنی سازی اورانیوم یا احیا و تصفیه مجدد سوخت انرژی هسته ای در ایران، لازم تشخیص داده شود و در این رابطه و بر طبق بند F پاراگراف ۱ از ماده ۱ همین قرارداد، طرف آلمانی آماده است در این زمینه با ایران همکاری داشته باشد.

طرف آلمانی ممکن است خواستار مشارکت در ایجاد تأسیسات غنی سازی اورانیوم و احیا و تصفیه مجدد سوخت انرژی هسته ای در ایران باشد که در این صورت حدود و شرایط و مقتضیات این مشارکت به موقع خود و طبق مقررات ویژه مندرج در پاراگراف ۲ از ماده ۱ این قرارداد، تعیین و اعلام خواهند شد.

در اینجا مایلیم به نمایندگی از سوی دولت آلمان باختری خاطرنشان سازم که

طرفین قرارداد در موقع تصمیم‌گیری نهایی برای ایجاد تأسیسات غنی‌سازی اورانیوم و احیا و تصفیه مجدد سوخت انرژی هسته‌ای در ایران می‌بایستی مقررات چندجانبه جهانی را در نظر داشته باشند و تدابیر اتخاذ شده در برنامه ریزی ایجاد این تأسیسات باید به اندازه‌ای متناسب و منطقی باشند که از پذیرش گسترده در سطح جهانی برخوردار بشوند.

افتخار دارم، پیشنهاد کنم که در صورت موافقت دولت پادشاهی ایران با مندرجات این نامه، موارد مطرح شده در آن در نامه‌ای به عنوان پاسخ به نامه حاضر توسط آن عالی جناب تأیید بشوند.»

افتخار دارم از سوی دولت ایران، موافقت طرف ایرانی با مندرجات نامه شما را تأیید نمایم. طرف ایرانی درک می‌کند که تدابیری که قرار است در برنامه ریزی برای ایجاد تأسیسات مربوطه اتخاذ شوند (رجوع کنید به پاراگراف پنجم نامه مورخه ۴ ژوئیه خودتان)، می‌بایستی در سطح جهانی تأیید شده و براساس مذاکرات آشکار و آزاد بین ملل مختلفی که در این رابطه دارای علایق جدی هستند، اتخاذ شده باشند.

احترامات فائقه مرا بپذیرید.

اکبر اعتماد

رئیس سازمان انرژی هسته‌ای ایران

۳۳. موافقتنامه تأسیس و توسعه دانشگاه گیلان

۱. متن موافقتنامه

موافقتنامه

بین وزارت علوم و آموزش عالی دولت شاهنشاهی ایران

و

وزارت امور خارجه جمهوری فدرال آلمان

درباره تأسیس و توسعه دانشگاه گیلان

وزارت علوم و آموزش عالی دولت شاهنشاهی ایران و وزارت امور خارجه جمهوری فدرال آلمان،

براساس مناسبات دوستانه موجود بین دو کشور و مردم آنها،

با علاقه ای که به بسط این مناسبات بالاخص در زمینه آموزش عالی دارند، با توجه به اینکه دولت شاهنشاهی ایران مایل است با همکاری دولت جمهوری فدرال آلمان و در اجرای بیانیه مشترکی که در تاریخ سوم نوامبر ۱۹۷۵ توسط امیرعباس هویدا، نخست وزیر ایران، و هلموت اشمیت، صدراعظم جمهوری فدرال آلمان، به امضا رسیده است، در استان گیلان دانشگاهی به سبک آلمانی تأسیس کند،

و در اجرای بند ۳ ماده اول موافقتنامه مورخ سوم نوامبر ۱۹۷۵ راجع به همکاری در زمینه پژوهش علمی و توسعه تکنولوژی بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان و در اجرای موافقتنامه همکاری فنی بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری فدرال آلمان مورخ هفتم نوامبر ۱۹۶۸ به شرح زیر موافقت نمودند:

ماده ۱

هدفها و مقاصد دانشگاه گیلان

۱. دانشگاه گیلان به عنوان یک مؤسسه آموزش عالی، با تأکید بر کیفیت عالی آموزشی که پژوهش جزء لاینفک آن است، تأسیس می شود.
دروس نظری و عملی هر دو در تعلیمات دانشگاه گیلان اهمیت بسیار خواهد داشت.

۲. هیئت آموزشی دانشگاه گیلان مرکب از کارکنان علمی و فنی ایرانی و آلمانی خواهد بود.
۳. زبان فارسی و آلمانی هر دو زبان تدریس خواهد بود.
۴. برنامه فوق طبق گزارش مورخ چهارم دسامبر ۱۹۷۶ کمیته مشترک ایران و آلمان اجرا خواهد شد. کمیته مزبور به دادن توصیه برای اجرای برنامه‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه گیلان ادامه خواهد داد.
۵. در وهله نخست کمیته مشترک کارکنان دانشگاه را که واجد شرایط مناسب و کافی باشند توسط یک کمیته فرعی انتخاب خواهد کرد. تعیین و انتصاب کارکنان ایرانی دانشگاه تابع مقررات استخدامی دانشگاه گیلان خواهد بود.
۶. دانشگاه گیلان هدفها و مقاصد معینه در بندهای فوق را رعایت خواهد کرد.

ماده ۲

کمک آلمانی به دانشگاه گیلان

۱. طرف آلمانی توسط اعضای خود در کمیته مشترک نسبت به برنامه ریزی و تأسیس و توسعه دانشگاه گیلان نظر مشورتی خواهد داد.
- مخارج گروه مشاوران آلمانی شامل اعضای آلمانی کمیته مشترک و کمیته‌های فرعی و نیز مخارج مشاوران ویژه (به مدت حداکثر سه ماه) به عهده طرف آلمانی خواهد بود.
۲. طرف آلمانی کارکنان علمی و فنی آلمانی واجد شرایط را استخدام خواهد کرد.
- هزینه‌های اداری به عهده طرف آلمانی خواهد بود.
۳. حقوق بازنشستگی کارکنان آلمانی بابت مدتی که در استخدام دانشگاه گیلان هستند، به عهده طرف آلمانی خواهد بود.
۴. همکاری بین دانشگاه گیلان و مؤسسات علمی و دانشگاههای آلمان تقویت و تشویق خواهد شد.
۵. طرف آلمانی به دانشجویان و اعضای هیئت آموزشی دانشگاه گیلان برای تحصیلات فوق لیسانس در مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی آلمان و نیز به دانشجویان آلمانی که در دانشگاه گیلان پذیرفته شوند، کمک هزینه تحصیلی اعطا خواهد کرد.

۶. طرف آلمانی همچنین اعضای هیئت آموزشی دانشگاه گیلان را که در آلمان تحت تربیت تکمیلی باشند، یاری و راهنمایی خواهد کرد.

ماده ۳

کمکهای دولت شاهنشاهی ایران به دانشگاه گیلان

۱. دولت شاهنشاهی ایران اعتبارات بودجه‌ای لازم را برای برنامه ریزی و تأسیس (ساختمان و تجهیزات) دانشگاه گیلان و توسعه بیشتر آن به منظور تأمین هدفها و مقاصد مندرج در ماده ۱ در اختیار این دانشگاه خواهد گذارد.

هزینه‌های جاری دانشگاه نیز به عهده دولت شاهنشاهی ایران خواهد بود.

۲. هزینه خدمات کارکنان علمی و فنی آلمانی به عهده دولت شاهنشاهی ایران خواهد بود. این هزینه‌ها توسط دولت شاهنشاهی ایران طبق مقررات جاری سرویس مبادلات دانشگاهی آلمان (میزان حقوق دانشگاه گیلان به اضافه حدود سی و شش درصد هزینه سفر و کرایه حمل و نقل اثاثیه و لوازم شخصی از آلمان به رشت و بالعکس و هزینه سفر بابت استفاده از مرخصی در موطن) تعیین و تصویب خواهد شد. دولت شاهنشاهی ایران، براساس محاسبه سالانه، مبلغ کلی مورد نیاز را هر سال در چهار قسط به مؤسسه مبادلات دانشگاهی آلمان که نماینده دولت آلمان است، پرداخت می‌کند. مؤسسه مبادلات دانشگاهی آلمان در آخر هر سال صورتحسابها و ترازنامه را به دولت شاهنشاهی تسلیم خواهد کرد.

۳. محل سکونت کارکنان آلمانی به طور رایگان فراهم خواهد شد. هزینه نگهداری منجمله هزینه آب و برق و تلفن و تعمیرات جزئی توسط کارکنان آلمانی پرداخت خواهد شد.

۴. دولت شاهنشاهی ایران برای فرزندان کارکنان دانشگاه یک مدرسه ایرانی و آلمانی (در سطح دبستان و دبیرستان) که دارای فضا و محوطه (CAMPUS) باشد، فراهم خواهد ساخت.

ماده ۴

پذیرش کارکنان آلمانی در ایران

مفاد مواد ۵ و ۶ و ۷ موافقتنامه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری

فدرال آلمان درباره همکاری فنی مورخ ۷ نوامبر ۱۹۶۸ و نیز مفاد الحاقیه های آن راجع به پاره ای از معافیتها و سایر مقررات مربوط به کارکنان آلمانی در ایران مجری می باشد.

ماده ۵

همکاری بین دانشگاه گیلان و مؤسسه مبادلات دانشگاهی آلمان (DAAD)

۱. دانشگاه گیلان و مؤسسه مبادلات دانشگاهی آلمان (DAAD) در اجرای مفاد موافقتنامه حاضر همکاری خواهند کرد. جزئیات این همکاری تابع ترتیبات ویژه ای بین دانشگاه گیلان و مؤسسه مبادلات دانشگاهی آلمان (DAAD) خواهد بود.

۲. طرفین متعاقد ترتیبات مذکور در بالا را تصویب و اجرای آنها را در چارچوب موافقتنامه حاضر تشویق خواهند کرد.

ماده ۶

موافقتنامه حاضر در مورد بخش برلن (LAND BERLIN) نیز اجرا خواهد شد، مشروط بر آنکه دولت جمهوری فدرال آلمان ظرف سه ماه از تاریخ لازم الاجرا شدن موافقتنامه حاضر، خلاف آن را به دولت شاهنشاهی ایران اعلام ننماید.

ماده ۷

۱. موافقتنامه حاضر از روز اعلام دولت شاهنشاهی ایران به دولت جمهوری فدرال آلمان دایر بر اینکه تشریفات مربوط به لازم الاجرا شدن موافقتنامه انجام یافته است، به مرحله اجرا درخواهد آمد. این موافقتنامه برای ده سال معتبر خواهد بود.

۲. موافقتنامه حاضر به طور ضمنی برای دوره های یک ساله متوالی تمدید خواهد شد، مگر آنکه هریک از طرفین متعاقد دوازده ماه قبل از انقضای مدت اعتبار موافقتنامه فسخ آن را کتباً اعلام کند.

۳. حتی پس از انقضای اعتبار موافقتنامه حاضر، کلیه طرحهای همکاری که در چارچوب این موافقتنامه و قبل از انقضای مدت آن آغاز شده باشد تا تکمیل این طرحها تابع مفاد موافقتنامه حاضر خواهد بود، مگر آنکه طرفین متعاقد به ترتیب دیگری توافق نمایند.

۴. مسائل ناشی از این موافقتنامه از طریق مشاوره منظم بین طرفین متعاقد مورد

رسیدگی و اقدام قرار خواهد گرفت.

این موافقتنامه در تاریخ بیست و نهم آوریل ۱۹۷۷ در شهر بن در دو نسخه به زبانهای انگلیسی و آلمانی تنظیم گردید که هر دو متن دارای اعتبار یکسان می باشد.

از طرف وزارت علوم و آموزش عالی دولت   از طرف وزارت امور خارجه

شاهنشاهی ایران   جمهوری فدرال آلمان

امضا   امضا

۲. اصل ترتیبات بین دانشگاه گیلان و مؤسسه مبادلات دانشگاهی آلمان فدرال

ترتیبات بین دانشگاه گیلان

و

مؤسسه مبادلات دانشگاهی آلمان (DAAD)

رئیس دانشگاه گیلان به نمایندگی از طرف آن دانشگاه و (که در این سند «دانشمند» نامیده می شود) با مشارکت مؤسسه مبادلات دانشگاهی آلمان (DAAD) قرارداد ذیل را منعقد خواهد کرد.

۱. دانشمند از تاریخ ... به مدت ... سال سمت ذیل را ... (شرح وظایف) با حقوق و وظایف ناشیه در مقابل دانشگاه گیلان و به عنوان عضو دانشگاه مزبور به عهده خواهد گرفت. این حقوق و وظایف عبارت خواهد بود از شرکت در اداره دانشگاه و شرکت در توسعه دانشگاه و مؤسسات آن و نیز شرکت در تهیه و تنظیم طرح و محتوای دوره های آموزشی دانشگاه در رشته مربوطه به کارش. دانشمند متعهد می شود که در رشته خود به کار تدریس و پژوهش بپردازد. وظایف آموزشی او معادل ... واحد خواهد بود.
۲. کارکنان و تجهیزات زیر طبق برنامه توسعه دانشگاه برای این سمت در نظر گرفته شده و منوط به تأمین اعتبارات بودجه می باشد: (شرح و در صورت اقتضا مدتی که در نظر گرفته شده است).
۳. دانشمند درازای کار خود در دانشگاه گیلان حقوق و مزایای دیگر را توسط DAAD و طبق رهنمودهای جاری که DAAD برای استخدام اعضای مؤسسات آموزش عالی آلمانی دارد دریافت خواهد نمود.
- سطح حقوق و مزایا را DAAD تعیین خواهد کرد و دانشمند می تواند دعاوی مربوط به حقوق و مزایای مربوط را فقط علیه DAAD در بن اقامه کند.
۴. هزینه های ویژه مربوط به اموری که از طرف دانشگاه انجام می شود (مسافرت های رسمی و غیره) به عهده و طبق مقررات دانشگاه خواهد بود.
۵. دانشگاه برای دانشمند محل سکونت رایگان فراهم خواهد ساخت و هزینه های نگهداری محل سکونت منجمله بهای آب و برق و تلفن و تعمیرات جزئی به عهده دانشمند خواهد بود.
۶. دانشمند سالی چهار هفته مرخصی خواهد داشت و چنانچه قرارداد او حداقل

به مدت سه سال باشد، حق خواهد داشت (هر دو سال یک بار) از دو ماه مرخصی برای رفتن به موطن خود استفاده نماید که جزء مرخصی سالانه اش محسوب خواهد شد. دانشمند با توجه به احتیاجات آموزشی و پژوهشی، درباره تاریخ استفاده از مرخصی خود با دانشگاه گیلان توافق خواهد کرد.

۷. فعالیتهای اضافی علمی و هنری و نگارشی منوط به تصویب و موافقت نخواهد بود. سایر فعالیتهای علمی بخصوص فعالیتهایی که برای طرفهای ثالث صورت گیرد (مانند مشورتی یا امور مشاوره‌ای) و غیره موکول به تصویب و موافقت دانشگاه خواهد بود.

۸. دانشمند ملزم است در رشت یا در حومه نزدیک آن سکونت کند.

۹. این قرارداد در انقضای مدت مذکور در بند ۱ مذکور در بالا پایان می‌یابد و ممکن است تمدید شود. این قرارداد را معمولاً نمی‌توان لغو کرد. هیچیک از طرفین نمی‌تواند این قرارداد را پیش از انقضای مدت لغو کند، مگر به علل مهم آن هم قاعداً فقط در پایان نیمسال. در مورد مستثنیات وارد بر این قاعده، کمیته ویژه‌ای که دانشگاه گیلان تعیین می‌کند، تصمیم خواهد گرفت.

در اجرای موافقتنامه مورخ بیست و نهم آوریل ۱۹۷۷ منعقد بین وزارت علوم و آموزش عالی دولت شاهنشاهی ایران و وزارت امور خارجه جمهوری فدرال آلمان درباره تأسیس و توسعه دانشگاه گیلان، دانشگاه مزبور و مؤسسه مبادلات دانشگاهی آلمان نسبت به ترتیبات زیر موافقت می‌نمایند:

۱. مؤسسه مبادلات دانشگاهی آلمان با استخدام کارکنان علمی و فنی آلمان و نیز با اقدام در مورد پرداخت حقوق و سایر مزایای آنان، دانشگاه گیلان را یاری خواهد کرد.

۲. اعتبارات لازم برای این منظور را دانشگاه گیلان طبق بند ۲ از ماده ۳ موافقتنامه مذکور در بالا در اختیار مؤسسه مبادلات دانشگاهی آلمان قرار خواهد داد.

۳. دانشگاه گیلان شرح وظایف سمتهای مختلفی را که کارکنان علمی و فنی آلمانی باید عهده‌دار شوند در اختیار مؤسسه مبادلات دانشگاهی آلمان خواهد گذاشت و مؤسسه مزبور این سمتها را طبق روش معمول خود اعلان خواهد کرد.

۴. مؤسسه مبادلات دانشگاهی آلمان کلیه اوراق و مدارک مربوط به تقاضانامه‌های داوطلبان مناسب را به کمیته انتصابات که طبق بند ۵ ماده ۱ موافقتنامه مذکور در بالا تشکیل می‌گردد، تسلیم خواهد کرد.

اطلاعیه مشترک

دولت جمهوری فدرال آلمان در برنامه ریزی و تأسیس و توسعه دانشگاه گیلان (در رشت) با دولت شاهنشاهی ایران همکاری خواهد کرد.

براساس مذاکرات غیررسمی که تا کنون صورت گرفته است، وظیفه اصلی دولت آلمان فدرال عبارت خواهد بود از راهنمایی در زمینه برنامه ریزی برای دانشگاه و توسعه برنامه های آموزشی و پژوهشی و فراهم آوردن اعضای هیئت علمی. دولت شاهنشاهی ایران هزینه های دانشگاه را که شامل هزینه های عمرانی و هزینه های جاری منجمله حقوق کارمندان است، برعهده خواهد داشت.

دو دولت موافقت دارند که کمیته مشترکی مرکب از هفت نفر از اعضای هر طرف که دارای سوابق علمی از مملکت خود باشند، تأسیس گردد. رئیس این کمیته یکی از اعضای هیئت ایرانی خواهد بود.

کمیته در مورد ساختمان دانشگاه و نحوه توسعه آن در آتیه برنامه های تفصیلی مهیا خواهد نمود. اولین اجلاس این کمیته هرچه زودتر تشکیل خواهد شد و گزارش نهایی خود را در عرض یک سال به هر دو دولت تسلیم خواهد کرد.

پس از بررسی گزارش کمیته، دو دولت جهت انعقاد یک موافقتنامه در سطح دولتی که در آن مفاد و جزئیات مربوط به همکاری بیشتر در زمینه ایجاد دانشگاه گیلان (در رشت) مشخص شده باشد، مبادرت به انجام مذاکره خواهند نمود.

تهران - ۳ نوامبر ۱۹۷۵

نخست وزیر دولت شاهنشاهی ایران
امضا

صدراعظم جمهوری فدرال آلمان
امضا

۳۴. نامه‌های متبادل در خصوص ثبت اماکن سفارت آلمان

۱. نامه سفارت آلمان به وزارت امور خارجه

تهران، ۲۸ اوت ۱۹۷۷

عالی جناب

مفتخرم که موضوع ثبت دو ملک در تهران که در خیابان فردوسی و نزدیک پل رومی واقع است را به اطلاعاتان برسانم. از املاک مذکور، جهت محل کار سفارت و زندگی سفیر جمهوری فدرال آلمان استفاده می‌شود.

دولت شاهنشاهی ایران با استفاده از حاکمیت خود، اقدام سیاسی مورد ستایشی نموده و این ساختمانها را از ۲۴ سال پیش در اختیار جمهوری فدرال آلمان گذاشته است که از آن زمان به بعد، در نهایت آرامش از آنها استفاده می‌شود.

این املاک، در دفتر ثبت املاک تهران هنوز به نام کنت شولنبرگ، وزیر رایش آلمان، در اوایل سالهای ۱۹۳۰ می‌باشد.

دولت جمهوری فدرال آلمان از دولت شاهنشاهی می‌خواهد که نسبت به ثبت املاک مذکور، به نام دولت فدرال آلمان به همان ترتیبی که در مورد سایر کشورهای دوست صورت گرفته، با عمل حاکمیت خود اقدام نماید. عالی جناب احترامات فائقه مرا بپذیرید.

جناب آقای دکتر عباسعلی خلعتبری

وزیر امور خارجه ایران- تهران

۲. نامه وزارت امور خارجه به سفارت آلمان

شماره: ۰۱۹۷/۱۸

تاریخ: ۳۶/۸/۱

جناب آقای سفیر

خوشوقتم عطف به نامه مورخ ۲۸ اوت ۱۹۷۷ (۶ شهریور ۲۵۳۶) آن جناب به اطلاع برسانم که دولت شاهنشاهی ایران با تقاضای دولت جمهوری فدرال آلمان برای تبدیل نام مالک اماکن سفارت واقع در خیابان فردوسی تهران و پل رومی شمیران، به نام دولت جمهوری فدرال آلمان در دفاتر ثبتی و اسناد مربوطه، موافقت دارد.

طبق اطلاع، این مراتب هم اکنون در دفاتر املاک ناحیه شمال تهران و ناحیه شمیران قید و ثبت گردیده است و لذا در صورت مراجعه به نواحی ثبتی مذکور و ارائه اسناد مالکیت مربوطه، مراتب تبدیل نام در اسناد مالکیت نیز قید و ثبت خواهد شد.

عباسعلی خلعت‌بری

وزیر امور خارجه

جناب آقای گرهارد ریتزل

سفیر جمهوری فدرال آلمان-تهران

۳. نامه سفارت آلمان به وزارت امور خارجه

تهران، ۸ نوامبر ۱۹۷۷

از: سفیر کبیر جمهوری فدرال آلمان در ایران، دکتر گرهارد ریتزل
به: عالی جناب دکتر عباسعلی خلعتبری، وزیر امور خارجه ایران-تهران

عالی جناب

احتراماً دریافت نامه مورخ ۲۳ اکتبر ۱۹۷۷. شما را تأیید می‌کنم، لطف فرموده اطلاع داده‌اید که دولت پادشاهی ایران موافقت کتبی خود را با مالکیت تمامی زمینهای این سفارت کبری و از جمله زمینهای محلات مسکونی این سفارت کبری توسط دولت ایران را به سازمان ثبت مربوطه در آلمان باختری ابلاغ نمود.

مایلم مراتب امتنان خود را از بابت این اقدام دولت پادشاهی ایران که موجب کمال خرسندی و امتنان دولت این جانب نیز هست، ابراز دارم و اضافه می‌کنم که از نظر ما اقدام شما در این مورد، نشانه روحیه دوستی و همکاری حاکم بر روابط بین ایران و آلمان باختری است.

احترامات فائقه مرا بپذیرید.

گرهارد ریتزل

جمهوری دموکراتیک آلمان (۳ - ۴)

۱. صورت جلسه مذاکرات وزیران اقتصاد

صورت جلسه مذاکرات

به دعوت عالی جناب هورست زول، وزیر روابط اقتصادی خارجی جمهوری دموکراتیک آلمان، عالی جناب هوشنگ انصاری، وزیر اقتصاد ایران، از ۱۰ مارس ۱۹۷۳ تا ۱۴ مارس ۱۹۷۳، از نمایشگاه بین المللی بهاره لایپزیک دیدن کرده و در مراسم افتتاح آن نیز شرکت نمودند.

در جریان این بازدید از لایپزیک، وزیر اقتصاد ایران با عالی جناب اریش هونکر، دبیر اول کمیته مرکزی حزب اتحاد سوسیالیست آلمان خاوری، و یلی اشتوف، رئیس شورای وزیران جمهوری دموکراتیک آلمان، و همچنین با عالی جنابان دکتر گرهارد وایس، معاون شورای وزیران و هورست زول، وزیر روابط اقتصادی خارجی آلمان خاوری، دیدار و مذاکره فرمودند.

در این ملاقاتها، طرفین امکانات فراوان روابط اقتصادی و بازرگانی بین ایران و آلمان خاوری را به تفصیل بررسی کرده، آمادگی کامل خود را در جهت ایجاد بنیانی استوار برای گسترش همکاری های اقتصادی، بازرگانی و فنی بین دو کشور اعلام نمودند و در موارد زیر به موافقت کامل رسیدند:

۱. طرفین به دو بانک معتبر خود، بانک مرکز ایران در تهران و شرکت سهامی بانک تجارت خارجی آلمان در برلن، توصیه خواهند نمود، ترتیب دادن قرارپرداختهای لازم پایه تهاتری به منظور مبادله کالا بین دو کشور، با یکدیگر تماس برقرار کرده، روابط لازم را ایجاد کنند.

۲. طرفین به این نتیجه رسیدند که پیش نویس یک قرارداد بازرگانی پنجساله تا حداکثر ژوئن ۱۹۷۳ باید بین دو کشور مبادله شده و خود این قرارداد باید در فصل سوم

۱۹۷۳ و در تهران توسط نمایندگان دو دولت به امضا برسد.

۳. طرف آلمان دموکراتیک، آمادگی خود را برای تأمین نیازهای ایران در زمینه‌های کارخانجات، ماشین‌آلات سنگین، تجهیزات الکتریکی، واگن و لوکوموتیو و از این قبیل ماشین‌آلات کشاورزی، تجهیزات صنایع غذایی و انواع وسایل و تجهیزات دیگر و طرف ایرانی، آمادگی خود را برای تأمین نیازهای آلمان خاوری در زمینه‌های کالاهای صنعتی مثل خودرو، کالا و مواد مصرفی ماندنی و غیرماندنی، مواد پتروشیمیایی و همچنین کالاهای سنتی نظیر خشکبار و پنبه، اعلام نمودند. لیستهای تفصیلی این کالاها در قرارداد بازرگانی مربوطه خواهند آمد.

۴. طرفین همچنین موافقت کردند یک کمیسیون مشترک وزارتی برای همکاری‌های فنی و اقتصادی تشکیل دهند که به طور متناوب در تهران و برلن گردهمایی داشته، روال همکاری‌های بازرگانی و اقتصادی بین دو کشور را مرحله به مرحله بررسی کند و اقدامات لازم برای گسترش این نوع همکاری‌ها را به عمل آورد.

۵. جمهوری دموکراتیک آلمان به شرکت در اجرای برنامه پنجم توسعه اقتصادی ایران ابراز علاقه نمود و در این رابطه قرار شد طرف ایرانی، خلاصه شرح برنامه مذکور را در اختیار طرف آلمان دموکراتیک قرار دهد و طرف آلمانی با توجه به این خلاصه شرح برنامه و به منظور تعیین و پیشنهاد موارد همکاری مؤثر بین دو کشور، کارشناسانی به ایران بفرستد.

وزیر اقتصاد ایران از پذیرایی گرم دولت آلمان خاوری از خود و اعضای هیئت ایرانی همراه خود سپاسگزاری نموده، از وزیر روابط اقتصادی خارجی آلمان خاوری صمیمانه دعوت کردند از ایران دیدن کنند.

این دعوت، پذیرفته شد و تاریخ دیدار آقای هورست زول از ایران، بعداً تعیین خواهد شد. به تاریخ ۱۳ مارس ۱۹۷۳ در لایپزیک، تایپ و تأیید شد.

هورست زول
وزیر روابط اقتصادی خارجی آلمان خاوری
هوشنگ انصاری
وزیر اقتصاد دولت پادشاهی ایران

۲. موافقتنامه‌های بازرگانی و پرداخت

۱. موافقتنامه بازرگانی

موافقتنامه درازمدت بازرگانی بین دو دولت پادشاهی ایران و جمهوری دموکراتیک آلمان دو دولت پادشاهی ایران و آلمان، به منظور گسترش بخشیدن به روابط بازرگانی براساس منافع مشترک بین دو دولت، در موارد زیر به توافق رسیده‌اند:

ماده ۱

مبادله کالا بین دو کشور باید براساس لیست‌های A و B (به ترتیب صادرات ایران به آلمان و بالعکس) همین موافقتنامه انجام بگیرد و به همین منظور، طرفین با توجه به قوانین و مقررات جاری در دو کشور، اعتبار صادرات و واردات کالاهای ذکر شده در لیست‌های A و B و دیگر کالاهایی که مقامات صلاحیتدار دو کشور بعدها تعیین نمایند را، بدین وسیله تأیید می‌کنند.

مجموعه دو لیست A و B از بخشهای اصلی این موافقتنامه است، سهمیه‌های تعیین شده در این دو لیست، برای سال مالی ۷۴ - ۱۹۷۳ در نظر گرفته شده‌اند و طرفین موافقت کرده‌اند که سهمیه‌های چهار سال باقیمانده موافقتنامه تا پیش از پایان ۱۹۷۴ تعیین بشوند.

هر نوع تغییر در سهمیه‌های تعیین شده در لیست‌های A و B این موافقتنامه، موکول خواهد بود به موافقت مقامات صلاحیتدار هر دو کشور.

ماده ۲

طرفین موافقت کردند براساس قوانین و مقررات جاری در هر یک از دو کشور و به منظور گسترش بخشیدن به بازرگانی بین دو کشور، ماکسیموم تسهیلات ممکن را فراهم سازند.

ماده ۳

در این موافقتنامه، کالاهای صادر شده از ایران به آلمان، زیر عنوان کالاهای

ایرانی و کالاهای صادر شده از آلمان به ایران، زیر عنوان کالاهای جمهوری دموکراتیک آلمان مشخص خواهند شد و می بایستی به ترتیب به ایران و آلمان ساخته شده باشند. گواهی مبدأ کالا باید توسط مقامات صلاحیتدار کشور صادر کننده، صادر شده، گواهی پذیرش هر دو طرف را همراه داشته و ضمیمه اسناد بارگیری باشد.

ماده ۴

طرفین باید به یکدیگر اطمینان بدهند که کالاهای وارد شده از هر یک از دو کشور به کشور دیگر، بدون اجازه قبلی صادر کننده به یک کشور ثالث صادر نخواهند شد و در این رابطه، اقدامات حقوقی لازم باید انجام بگیرند.

ماده ۵

ورود و صدور کالاهای تعیین شده در این موافقتنامه باید توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی مقیم ایران و مؤسسات بازرگانی خارجی آلمان انجام گیرند و با توجه به قوانین و مقررات جاری در ایران یا آلمان دموکراتیک.

ماده ۶

طرفین به منظور تسهیل بازرگانی میان دو کشور باید براساس قوانین و مقررات موجود در دو کشور به یکدیگر اجازه بدهند در خاک ایران یا آلمان، نمایشگاه و بازار مکاره برپا نموده در این رابطه با یکدیگر همکاری کنند و در عین حال یکدیگر را به شرکت در نمایشگاهها و بازارهای مکاره ای که در ایران یا آلمان برپا می شوند، تشویق نمایند.

ماده ۷

پرداخت قیمت کالاهای مبادله شده طبق این موافقتنامه باید در چارچوب مفاد موافقتنامه دراز مدت پرداخت قیمت کالاها که همراه با همین موافقتنامه مبادله کالا و دقیقاً همزمان با آن توسط طرفین به امضا رسیده، انجام گیرد.

ماده ۸

معاملات تصویب شده توسط مقامات مربوط دو کشور در محدوده زمانی اعتبار این موافقتنامه تا مرحله نهایی آن بایستی براساس شرایط پیش‌بینی شده در این موافقتنامه و همچنین موافقتنامه دراز مدت پرداخت قیمت کالا که دقیقاً همزمان با آن به امضا رسیده، اجرا بشود. مگر اینکه برای اجرای این قبیل قراردادها، ترتیب و قرارهای ویژه‌ای بین طرفین در نظر گرفته بشوند.

ماده ۹

به منظور تسهیل اجرای این موافقتنامه و گسترش بخشیدن هر چه بیشتر به روابط بازرگانی بین دو کشور، طرفین موافقت نمودند کمیته‌ای مرکب از نمایندگان دو دولت سالی یکبار به طور متناوب در تهران و برلن تشکیل جلسه بدهد و در این گردهمایی‌های سالانه، مواردی را که در زیر خاطرنشان می‌شوند، بررسی کند:

۱. اجرای کامل شرایط موافقتنامه‌های بازرگانی و پرداخت مربوط.
۲. اقدامات لازم در جهت برطرف کردن موانع و مشکلاتی که ممکن است در جریان اجرای کامل این دو موافقتنامه پیش بیایند.
۳. بررسی پیشنهادهای هر کدام از دو طرف در چارچوب این موافقتنامه و به منظور هر چه گسترده‌تر و گوناگون‌تر کردن بازرگانی بین دو کشور.
۴. تغییر و تجدید نظر در لیستهای A و B مذکور در ماده ۱ این موافقتنامه در صورت لزوم.

ماده ۱۰

این موافقتنامه با توجه به شرایط و مقتضیات قانونی در هریک از دو کشور به تصویب خواهد رسید و از تاریخ روز مبادله یادداشتهای رسمی حاکی از تصویب آن در هر دو کشور به مدت پنج سال اعتبار قانونی خواهد داشت، مگر این که یکی از طرفین حداقل سه ماه پیش از تمام شدن سالی از مدت موافقتنامه که موافقتنامه در جریان گذراندن آن است، کتباً آن را فسخ شده اعلام کند و یا این که تقاضا کند موافقتنامه جدیدی به امضا برسد.

لازم است، خاطرنشان شود که این قرارداد موافقت در طول مدت ۵ ساله تعیین

شده برای آن، هر ساله به طور اتوماتیک اعتبار قانونی خواهد داشت، ولی حداقل دو ماه پیش از تمام شدن هر یک از سالهای مدت آن، طرفین باید در مورد لیستهای A و B سال بعدی مدت قرارداد موافقت که کاملاً ممکن است با لیستهای مشابه پیش از خود تفاوت داشته باشند، به توافق برسند.

این قرارداد موافقت در تاریخ ۲۵ سپتامبر ۱۹۷۳ در تهران و در دو نسخه اصلی به انگلیسی که هر دو به یک اندازه و به طور یکسان اعتبار قانونی دارند، تهیه و تنظیم و تأیید شد.

از سوی دولت پادشاهی	از سوی دولت جمهوری دموکراتیک آلمان
هوشنگ انصاری	هورست زول
وزیر اقتصاد	وزیر روابط اقتصاد خارجی

لیست A

صادرات کالا از ایران به آلمان

(به میلیون ریال ایران)

برای سال ۷۴-۱۹۷۳

۱۴۰	۱. شمش آلومینیوم؛
۳۵	۲. لاستیک و تیوب اتومبیل؛
۱۰۰	۳. لوازم خانگی شامل یخچال، فریزر، سردخانه، اجاق گاز و آب گرمکن؛
۳۵	۴. روکش از جنس چوب گردو؛
۷۰	۵. گلیسیرین؛
۱۰۰	۶. کفش؛
	۷. خودرو؛
	۸. البسه؛
۲۱۰	۹. پوشاک زیرپنبه‌ای و کشباف؛
۶۰	۱۰. فرآورده‌های پتروشیمیایی شامل گوگرد؛
۳۵	۱۱. میوه و سبزی آماده برای مصرف یا پخت؛
۷۰	۱۲. لوازم صنعتی و ابزار؛
۳۵	۱۳. کالاهای پلاستیکی؛
۷۰	۱۴. مواد پاک کننده؛
۳۵	۱۵. الکتروموتور؛
۱۰	۱۶. مواد گیاهی ضروری برای چرم‌سازی و رنگریزی؛
۱۵	۱۷. تیغ صورت تراشی؛
۲۰	۱۸. دارو و مواد دارویی؛
۵	۱۹. چای؛
۲۰	۲۰. صنایع دستی؛
۳۵	۲۱. پوشش و روکش بسته‌بندی و از این قبیل؛
۱۰	۲۲. توتون؛
۳۵	۲۳. کنجاره دانه‌های روغنی؛
۷۰	۲۴. چرم و پوست قیمتی؛
۱۷۵	۲۵. پنبه؛
۷۰	۲۶. کنسانتره سنگ کروم؛
۷۰	۲۷. کنسانتره سنگ سرب و روی؛

بعداً تعیین خواهد شد.

۴۰۰

بعداً تعیین خواهد شد.

۷۰

۲۷۵

۲۲۷۵

۲۸. سنگ مس؛

۲۹. خشکبار؛

۳۰. قالی و فرش؛

۳۱. پشم و موی حیوانی؛

۳۲. متفرقه؛

جمع کل:

لیست B

صادرات کالا از آلمان به ایران
(به میلیون ریال ایران)

برای سال ۷۴ - ۱۹۷۳

۱. ماشین آلات پلاستیک سازی؛ ۳۵
۲. ماشین آلات و تجهیزات صنایع شیمیایی و قند و شکر سازی؛ ۱۰۵
۳. تجهیزات کارخانه های سیمان سازی؛ ۱۴۰
۴. تجهیزات کارخانجات تولید ورق آهن؛ بعداً تعیین خواهد شد.
۵. تجهیزات و ماشین آلات صنایع چاپ؛ ۵۵
۶. تجهیزات و ماشین آلات نساجی؛ ۱۰۵
۷. ماشینهای راه سازی، صنایع ساختمان و آجر سازی و جراثقالهای ماشینی؛ ۲۰۰
۸. ابزار، لوازم و وسایل ماشینی؛ ۱۰۵
۹. ماشین آلات و لوازم صنایع غذایی؛ ۷۰
۱۰. ماشین آلات و تجهیزات کشاورزی و دامپروری؛ ۷۰
۱۱. انواع آسیاب؛ ۳۵
۱۲. واگن و لوکوموتیو برقی؛ بعداً تعیین خواهد شد.
۱۳. ماشینهای اداری؛ ۳۵
۱۴. وسایط نقلیه دو چرخ؛ ۵۵
۱۵. تجهیزات تأمین و توزیع نیرو؛ ۷۰
۱۶. تجهیزات مخابرات و ارتباطات؛ ۷۰
۱۷. کابل و دیگر کالاهای الکترونیک؛ ۱۰۵
۱۸. نیروگاههای دیزلی؛ ۷۰
۱۹. تجهیزات تهویه هوا و سردخانه؛ ۷۰
۲۰. ابزار دقیق علمی، مکانیکی و بصری؛ ۳۵
۲۱. انواع تجهیزات عکاسی و فیلم؛ ۷۰
۲۲. وسایل و دستگاههای پزشکی، فنی و لوازم آزمایشگاه؛ ۷۰
۲۳. فرآورده های صنایع آهن و فولاد؛ ۱۰۰
۲۴. وسایل کمک آموزشی و تستگیری؛ ۳۵
۲۵. انواع کاغذ و فرآورده های کاغذی؛ ۳۵
۲۶. انواع دارو و مواد دارویی؛ ۳۵
۲۷. فرآورده های شیمیایی؛ ۷۰

۳۵	۲۸. فرآورده‌های صنایع شیشه‌سازی؛
۱۰۰	۲۹. انواع نخ بافندگی و الیاف مصنوعی؛
۳۵	۳۰. انواع منسوجات پنبه‌ای؛
۷۰	۳۱. مواد غذایی؛
۱۹۰	۳۲. متفرقه.
<hr/>	
۲۲۷۵	جمع کل:

۲. موافقتنامه پرداخت

موافقتنامه درازمدت پرداخت بین دو دولت پادشاهی ایران و جمهوری دموکراتیک آلمان دو دولت ایران و آلمان با توجه به ماده ۷ قرارداد موافقت درازمدت بازرگانی که امروز، ۲۵ سپتامبر ۱۹۷۳ میلادی، بین دو کشور به امضا رسید، در مورد موادی که ذیلًا ملاحظه می فرمایید به توافق نهایی رسیدند:

ماده ۱

پرداختهای مذکور در ماده ۳ همین موافقتنامه بین اشخاص حقیقی یا حقوقی ساکن ایران و اماکن آلمان، در چارچوب همین موافقتنامه و با توجه به مقررات جاری در هر یک از کشورهای مربوطه و به ریال ایران (به عنوان واحد محاسبه) صورت خواهند گرفت.

ماده ۲

۱. پرداختهای بین ایران و آلمان؛ از سوی ایران توسط بانک مرکزی ایران در تهران و از سوی آلمان توسط بانک تجارت خارجی آلمان (شرکت سهامی) در برلن، صورت خواهند گرفت.

۲. بانک مرکزی ایران در تهران به نمایندگی از سوی دولت پادشاهی ایران باید حسابی در دفاتر خود باز کند به ریال ایران (واحد محاسبه)، به نام بانک تجارت خارجی آلمان (شرکت سهامی) در برلن و زیر عنوان «حساب تهاتری جمهوری دموکراتیک آلمان».

۳. بانک تجارت خارجی آلمان (شرکت سهامی) در برلن به نمایندگی از سوی دولت جمهوری دموکراتیک آلمان باید حسابی در دفاتر خود باز کند به ریال ایران (واحد محاسبه)، به نام بانک مرکزی ایران در تهران و زیر عنوان «حساب تهاتری ایران».

به این دو حساب مذکور در بندهای ۲ و ۳ بالا، بهره تعلق نخواهد گرفت و هر دو حساب باید از هر گونه کارمزد و یا هزینه امور بانکی معاف باشند.

۴. هر ریال ایران، حاوی ۱۰۸۰۵۵٪ گرم طلاست و در صورت بروز هر گونه تغییری در میزان طلای موجود در ریال ایران موجودیهای حسابهای مذکور در ماده ۲ باید در روز اعلام رسمی تغییر و با توجه به میزان تغییر از نو محاسبه و تعیین بشوند.

۵. اشخاص حقیقی یا حقوقی مقیم آلمان، مبالغ پرداختهای خود در رابطه با این موافقتنامه را به «حساب تهاتری ایران» و در وجه اشخاص حقیقی یا حقوقی مقیم ایران خواهند ریخت و مبالغ سفارش پرداختهای رسیده به بانک تجارت خارجی آلمان (شرکت سهامی) در برلن از همین حساب تهاتری ایران کسر خواهند شد.

۶. اشخاص حقیقی یا حقوقی مقیم ایران، مبالغ پرداختهای خود در رابطه با این موافقتنامه را به «حساب تهاتری جمهوری دموکراتیک آلمان» و در وجه اشخاص حقیقی یا حقوقی مقیم آلمان خاوری خواهند ریخت و مبالغ سفارش پرداختهای رسیده به بانک مرکزی ایران در تهران از همین حساب تهاتری جمهوری دموکراتیک آلمان کسر خواهند شد.

ماده ۳

پرداختهای زیر در قرارداد پیش بینی شده اند:

۱. پرداختهای مربوط به مبادله کالا در موافقتنامه درازمدت بازرگانی که به تاریخ امروز یعنی ۲۵ سپتامبر ۱۹۷۳ بین دو کشور امضا شده، شامل هزینه های مربوطه از قبیل هزینه هر نوع حمل و نقل (به استثنای بازرگانی غیرمستقیم یا ترانزیت (TRADE - CROSS) انبارداری، کارمزد بازرسی، حقوق و عوارض گمرکی و بندری، هزینه های بارگیری و تخلیه بار و حمل کالا، کمیسیونها، بهره و کارمزد عملیات بانکی، پیش قسطها، دعاوی، آگهی و تبلیغات، تمام حقوق و عوارض و سود حاصله از بازرگانی ترانزیت، کارمزد جراثقال و بارگیری و آماده سازی کالا برای بارگیری و از این قبیل.

۲. حقوق بیمه عادی یا اتکایی و بیمه زیان تا میزانی که قراردادهای مربوطه اجازه می دهند و به ریال ایران (به عنوان واحد محاسبه).

۳. واریزها و پرداختهای نوبتی و مرحله به مرحله بین وزارت های پست و تلگراف و تلفن و ادارات رادیویی دو کشور.

۴. خدمات، تعمیر و نگهداری، پژوهش و بررسی، هزینه سفرها، هزینه های درمانی و بیمارستانی و اقامت های موقت.

۵. حقوق ماهانه، بازنشستگی ها، مستمری ها، پاداش های جبرانی، مدد معاشها، پرداختهای فوق العاده، نفقه های ویژه و از این قبیل.

۶. حقوق و درآمدهای حاصله از ثبت اختراع و ابتکار و پژوهش و ساخت ماشین آلات و از این قبیل و پروانه و جواز و اجازه نامه و علائم تجارتي و فیلمها و حق تألیف یا اختراع و اکتشاف و پژوهش و از این قبیل.
۷. حق اشتراک یا اعانه، حق عضویت و اجاره و کرایه و حقوق مربوط به آنها.
۸. مالیاتها، حقوق گمرکی و بندری و نظایر آن، هزینه های مربوط به دعوی حقوقی و قانونی (کارمزد وکیل مدافع و دادگاه و جرایم و پرداختهای مشابه) و حقوق مربوط به گواهی و شهادت و ادای سوگند در دادگاه و نظایر آن.
۹. هزینه های مربوط به نمایندگی های دیپلماتیک، کنسولی و بازرگانی و اهداف رسمی و دولتی دیگر.
۱۰. هزینه های نمایشگاهها و بازارهای مکاره.
۱۱. هزینه های مربوط به همکاری های علمی و فنی، دوره های آموزشی ویژه و تعیین و اعزام کارشناس.
۱۲. هرگونه پرداختهای دیگر که هر دو بانک نامبرده در مورد آنها به توافق برسند.

ماده ۴

به منظور تضمین ادامه پرداختهای لازم در حدود چارچوب این موافقتنامه، یک اعتبار اصطلاحی (تکنیکال) بدون بهره به میزان ۲۳۰,۰۰۰,۰۰۰ (دویست و سی میلیون) ریال ایران (واحد محاسبه)، در حسابهای خاطرنشان شده در ماده ۲ این موافقتنامه توسط دو بانک نامبرده، بازخواهد شد.

میزان اعتبار اصطلاحی (تکنیکال) برای هریک از سالهای باقیمانده و هریک از طرفین براساس سهمیه های پیش بینی شده برای هریک از طرفین که کمیسیون مشترک در سطح وزرا یا کمیته مذکور در ماده ۹ موافقتنامه دراز مدت بازرگانی در مورد آنها توافق کرده اند ده درصد از کل سهمیه هریک از دو طرف است.

اگر میزان باقیمانده حساب از میزان اعتبار اصطلاحی (تکنیکال) تجاوز نماید، طرفین ناچار خواهند بود از طریق مبادله کالا و در طی سه ماه، این اضافه حساب را جبران و حذف کنند و در غیر این صورت، باقیمانده بدهی اضافی در صورت درخواست بستانکار و در طی چهار هفته پس از تاریخ صدور این درخواست می بایستی به یک ارز

قابل تبدیل پذیرفته شده از سوی هر دو طرف پرداخت بشود.

ماده ۵

در پیشنهادها، قراردادها، صورت حساب ها و سفارش پرداختهای پیش بینی شده در موافقتنامه های دراز مدت بازرگانی و پرداخت، ارقام مالی و پولی باید به طور آشکار و دقیق و فقط به ریال ایران (واحد محاسبه) آمده باشند.

ماده ۶

بانک مرکزی ایران در تهران و بانک تجارت خارجی آلمان (شرکت سهامی) در برلن باید در مورد روشهای لازم برای اجرای این موافقتنامه، به توافق برسند.

ماده ۷

پس از به پایان رسیدن مدت اعتبار این قرارداد موافقت، حسابهای تهاتری نامبرده باید همچنان تا ۶ ماه باز بمانند تا باقیمانده بدهی از طریق صدور کالا به کشور بستانکار جبران و تسویه بشود.

در این رابطه مقامات کشور بستانکار باید در صورت لزوم و طبق مقررات خودشان مجوز ورود کالاهای لازمه را صادر و تأیید نمایند.

اگر پس از تمام شدن شش ماه مهلت خاطرنشان شده در بالا، هنوز در حسابهای نامبرده، باقیمانده ای وجود داشته باشد، این باقیمانده بدهی باید به محض درخواست بستانکار و به ارز قابل تبدیل مورد توافق دو بانک به او پرداخت شود.

ماده ۸

باقیمانده های موجود در حسابهای مربوط در هر دو بانک در چارچوب پیش نویسهای مورد توافق طرفین و امضا شده در تاریخ ۱۳ مارس ۱۹۷۳، در تاریخ و روز به اجرا درآمدن قانونی این موافقتنامه می بایستی به حسابهای پایاپای مذکور در ماده ۲ همین موافقتنامه واریز بشوند و تبدیل ارز در این مورد باید براساس نرخ روز منتشر شده خرید و فروش دلار امریکا در بانک مرکزی ایران، انجام بگیرد.

پرداختهای لازم در رابطه با قراردادهای پیش بینی شده در پیش نویسهای مورد

توافق امضا شده در تاریخ ۱۳ مارس ۱۹۷۳ که پیش از به اجرا درآمدن قانونی این موافقتنامه، تسویه نشده اند، می بایستی براساس نرخ روز منتشر شده خرید و فروش دلار امریکا در بانک مرکزی ایران، تبدیل بشوند و این پرداختها باید از طریق حسابهای مذکور در ماده ۲ همین موافقتنامه پرداخت، انجام بگیرد.

ماده ۹

این قرارداد موافقت، مربوط و ضمیمه است به قرارداد موافقت دراز مدت بازرگانی بین دو دولت پادشاهی ایران و آلمان که به تاریخ امروز، ۲۵ سپتامبر ۱۹۷۳ میلادی به امضا رسید.

ماده ۱۰

این قرارداد موافقت با توجه به شرایط و مقتضیات قانونی در هر یک از دو کشور به تصویب نهایی خواهد رسید، و از تاریخ روز مبادله یادداشتهای رسمی حاکی از به تصویب رسیدن آن در هر دو کشور و هر ساله به مدت پنج سال اعتبار قانونی خواهد داشت. مگر اینکه یکی از طرفین، حداقل سه ماه پیش از تمام شدن سالی از مدت موافقتنامه که موافقتنامه در جریان گذراندن آن است، کتباً آن را فسخ شده اعلام کند و یا این که تقاضا کند موافقتنامه جدیدی به امضا برسد.

این قرارداد موافقت در تاریخ ۲۵ سپتامبر ۱۹۷۳ میلادی در تهران و در دو نسخه به انگلیسی که هر دو به یک اندازه و به طور یکسان اعتبار قانونی دارند، تهیه و تنظیم و تأیید شد.

از سوی دولت پادشاهی ایران	از سوی دولت جمهوری دموکراتیک آلمان
هوشنگ انصاری	هورست زول
وزیر اقتصاد	وزیر روابط اقتصادی خارجی

۳. پروتکل بازرگانی

۱. متن پروتکل

پروتکل بازرگانی بین ایران و آلمان

براساس مواد ۱ و ۹ موافقتنامه دراز مدت بازرگانی بین دولت پادشاهی ایران و دولت آلمان، مورخ ۲۵ سپتامبر ۱۹۷۳، از ۲۳ تا ۲۶ ژوئن ۱۹۷۵، مذاکراتی بین هیئتهای نمایندگی ایران و آلمان در برلن به عمل آمدند و طرفین در مواردی که ذیلاً ملاحظه می فرمایید به توافق نهایی رسیدند:

۱. طرفین، بازرگانی بین دو کشور را از تاریخ به اجرا درآمدن موافقتنامه های بازرگانی و پرداخت مورخ ۲۵ سپتامبر ۱۹۷۳ بررسی کرده گسترش مبادلات بازرگانی بین دو کشور را خاطرنشان ساختند، ولی هر دو به این نتیجه رسیده اند که امکانات فراوانی برای هر چه بیشتر گسترش و گوناگونی یافتن این مبادلات وجود دارند و آمادگی خود را برای بیشتر کوشیدن در جهت تشویق این بازرگانی دوجانبه، اعلام داشتند.

۲. طرفین موافقت کردند لیستهای A و B الحاقی به موافقتنامه دراز مدت بازرگانی مورخ ۲۵ سپتامبر ۱۹۷۳ تا تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۷۵، اعتبار حقوقی و قانونی کامل داشته باشند.

۳. طرفین همچنین موافقت کردند مبادله کالا از تاریخ ۱ ژانویه ۱۹۷۶ تا تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۷۸، براساس لیستهای A و B پروتکل حاضر (که به ترتیب مربوط می شوند به صادرات ایران به آلمان و بالعکس)، انجام گیرد.

این پروتکل و لیستهای A و B ضمیمه شده به آن، از اجزای لازم و مکمل موافقتنامه دراز مدت بازرگانی مورخ ۲۵ سپتامبر ۱۹۷۳ هستند.

این سند در تاریخ ۲۶ ژوئن ۱۹۷۵ در برلن و در دو نسخه اصلی به انگلیسی که هر دو به یک اندازه و به طور یکسان اعتبار قانونی دارند، تهیه و امضا شده.

رئیس هیئت دولت پادشاهی ایران

لئونهارت اورشل

مرتضی زمانی

مدیرکل وزارت بازرگانی خارجی

مدیرکل بخش بازرگانی خارجی، وزارت بازرگانی

لیست A

صادرات ایران به جمهوری دموکراتیک آلمان
(به میلیون ریال ایران)

کالاها	۱۹۷۸	۱۹۷۷	۱۹۷۶
۱. شمش آلومینیوم؛	۴۱۰	۳۸۰	۳۵۰
۲. لاستیک و تیوب اتومبیل؛	۱۰۰	تعیین بعدی	تعیین بعدی
۳. لوازم خانگی شامل یخچال، فریزر، سردخانه، اجاق گاز و آبگرمکن؛	۲۵۰	۲۲۰	۲۰۰
۴. چوب گردو و چوبهای دیگر و پارکت و روکش چوبی؛	۹۰	۸۰	۷۰
۵. گلیسرین؛	۹۰	۸۰	۷۰
۶. کفش و محصولات چرمی؛	۳۱۰	۲۸۰	۲۵۰
۷. وسایط نقلیه موتوری و لوازم مربوطه؛	۳۱۰	۲۸۰	۲۵۰
۸. پارچه و البسه کشیاف و لباس زیر و دیگر محصولات نساجی؛	۵۰۰	۴۵۰	۴۰۰
۹. فرآوردههای پتروشیمیایی شامل گوگرد؛	۲۵۰	۲۲۰	۲۰۰
۱۰. سبزی و میوه آماده برای مصرف؛	۷۰	۶۰	۵۰
۱۱. ابزار و لوازم صنعتی؛	۳۱۰	۲۸۰	۲۵۰
۱۲. مواد پلاستیکی؛	۹۰	۸۰	۷۰
۱۳. مواد پاک کننده؛	۲۰۰	۱۷۰	۱۵۰
۱۴. الکتروموتور؛	۹۰	۸۰	۷۰
۱۵. مواد گیاهی مصرفی چرم سازی و رنگرزی؛	۳۰	۲۵	۲۰
۱۶. تیغ صورت تراشی و اصلاح و غیره؛	۴۰	۳۵	۳۰
۱۷. مواد دارویی؛	۶۰	۵۵	۵۰
۱۸. چای؛	تعیین بعدی	تعیین بعدی	تعیین بعدی
۱۹. کاشی سرامیک و لوازم بهداشتی؛	۴۰	۳۵	۳۰
۲۰. بلبرینگ؛	۴۰	۳۵	۳۰
۲۱. کابل؛	۳۵	۳۰	۲۵
۲۲. باتری خشک؛	۳۵	۳۰	۲۵
۲۳. ادویه، زیره و از این قبیل؛	۱۰	۱۰	۱۰
۲۴. آشامیدنی های الکلی؛	۶۰	۵۵	۵۰
۲۵. جورابه های ساقه بلند و ساقه کوتاه؛	۶۰	۵۵	۵۰

۱۴۰	۱۲۰	۱۰۰	۲۶. نخ تابیده پنبه ای؛
۱۵۰	۱۲۰	۱۰۰	۲۷. پوشش و روکش و از این قبیل؛
۲۵	۲۰	۲۰	۲۸. توتون؛
۱۰۰	۵۰	تعیین بعدی	۲۹. کنجاره (به عنوان خوراک دام)؛
۱۵۰	۱۳۵	۱۲۰	۳۰. چرم و پوستهای قیمتی؛
۶۰۰	۵۵۰	۵۰۰	۳۱. پنبه؛
۲۲۰	۱۸۰	۱۵۰	۳۲. کنستانتره سنگ کروم؛
۲۲۰	۱۸۰	۱۵۰	۳۳. کنستانتره سنگ سرب یا روی؛
تعیین بعدی	تعیین بعدی	تعیین بعدی	۳۴. کنستانتره سنگ مس؛
۸۰۰	۷۵۰	۷۰۰	۳۵. آجیل و خشکبار؛
۷۰	۶۰	۵۰	۳۶. فرش و قالی؛
۱۲۰	۱۱۰	۱۰۰	۳۷. موی حیوانات؛
۶۰	۵۵	۵۰	۳۸. صنایع دستی؛
۲۶۵	۳۴۵	۲۶۰	۳۹. متفرقه.
۶۴۰۰	۵۷۰۰	۵۰۰۰	جمع کل:

لیست B

صادرات جمهوری دموکراتیک آلمان به ایران
(به میلیون ریال)

کالاها	۱۹۷۸	۱۹۷۷	۱۹۷۶
۱. ماشین آلات و تجهیزات ویژه صنایع شیمیایی و پتروشیمیایی؛	۱۲۰	۱۱۰	۱۰۰
۲. ماشین آلات و تجهیزات ویژه صنایع استخراج و قال-کردن فلزات؛	۲۵۰	۲۳۰	۲۱۰
۳. ماشین آلات و تجهیزات ویژه صنایع سیمان سازی؛	۲۰۰	۱۷۰	۱۵۰
۴. ماشین آلات و تجهیزات ویژه صنایع پلاستیک و لاستیک سازی؛	۷۰	۵۰	۳۰
۵. ابزار ماشین و تجهیزات و لوازم مربوط به آنها؛	۲۵۰	۲۳۰	۲۱۰
۶. ماشین آلات و تجهیزات ویژه صنایع غذایی و از جمله قند؛	۲۰۰	۱۷۰	۱۵۰
۷. ماشین آلات و تجهیزات ویژه صنایع کشاورزی و کاشت و داشت و برداشت؛	۲۵۰	۲۲۰	۲۰۰
۸. وسایط نقلیه موتوری؛	۳۵۰	۳۱۰	۲۸۰
۹. لوکوموتیو و واگن برقی؛	۴۰۰	۳۵۰	۳۲۰
۱۰. انواع ماشین آلات ویژه راه سازی و ساختمانی و جراثقال و بالابر و از این قبیل؛	۳۷۰	۳۳۰	۳۰۰
۱۱. ماشین آلات و تجهیزات ویژه صنایع نساجی؛	۲۰۰	۱۶۰	۱۴۰
۱۲. ماشین آلات و تجهیزات ویژه صنایع چاپ؛	۱۰۰	۸۰	۷۰
۱۳. ماشین آلات و تجهیزات سردخانه و تهویه مطبوع؛	۹۰	۸۰	۷۰
۱۴. پمپ، کمپرسور و موتورهای دیزل؛	۹۰	۸۰	۷۰
۱۵. تجهیزات ویژه نیروگاهها؛	۱۰۰	۸۰	۷۰
۱۶. تجهیزات و کارخانه های انتقال نیرو؛	۲۶۰	۲۳۰	۲۱۰
۱۷. تجهیزات ویژه ارتباطات و مخابرات؛	۱۲۰	۱۱۰	۱۰۰
۱۸. تجهیزات ویژه لوازم برقی خانگی و غیر خانگی؛	۱۸۰	۱۶۰	۱۴۰
۱۹. دستگاههای علمی و پزشکی و ابزار سنجش؛	۱۰۰	۸۰	۷۰
۲۰. دستگاههای آزمایشگاهی؛	۱۰۰	۸۰	۷۰
۲۱. لوازم و دستگاههای آموزشی؛	۱۰۰	۸۰	۷۰

۲۲. حیوانات زنده برای پرورش و کشتار و گوشت و					
فرآورده‌های گوشتی؛	۶۰۰	۵۵۰	۵۰۰		
۲۳. فرآورده‌های شیر (کره و پنیر و غیره) و					
دیگر فرآورده‌های خوراکی؛	۶۰۰	۵۵۰	۵۰۰		
۲۴. فرآورده‌های صنایع شیمیایی و پتروشیمیایی و دارو؛			۴۵۰	۴۰۰	۳۰۰
۲۵. فیلم، دوربین و تجهیزات عکاسی؛	۹۰	۸۰	۷۰		
۲۶. فرآورده‌های صنایع شیشه‌سازی؛			۶۰	۵۰	۴۰
۲۷. فرآورده‌های صنایع نساجی؛			۵۰	۴۰	۳۰
۲۸. الیاف و نخ تابیده مصنوعی؛			۴۰۰	۳۵۰	۳۰۰
۲۹. کاغذ و فرآورده‌های کاغذی؛			۹۰	۸۰	۷۰
۳۰. متفرقه.			۱۶۰	۲۱۰	۱۶۰
جمع کل:			۶۴۰۰	۵۷۰۰	۵۰۰۰

۲. نامه محرمانه رئیس هیئت نمایندگی ایران به رئیس هیئت نمایندگی جمهوری دموکراتیک

آلمان

به: آقای مرتضی زمانی

رئیس هیئت نمایندگی دولت پادشاهی ایران

برلن، ۲۶ ژوئن ۱۹۷۵

محرمانه

آقای عزیز

در جریان مذاکراتی که به امضای پروتکل مورخ امروز منجر شد، هیئت نمایندگی آلمان موضوع صادرات نفت خام از ایران به جمهوری دموکراتیک آلمان را مطرح نمود.

هیئت ایرانی خاطرنشان ساخت که به شرکت ملی نفت ایران توصیه خواهد نمود در برابر صدور منظم و مستمر کالاهای درخواستی ایران به قراری که در لیست «B» ضمیمه پروتکل نامبرده آمده‌اند، نفت خام به آلمان تحویل بدهد.

این نامه، از اجرای مکمل و حتمی پروتکل نامبرده مورخ امروز است و نگارنده صمیمانه تقاضا دارد، هماهنگی کامل مندرجات آن با توافق دو دولت در مورد پروتکل نامبرده را تأیید بفرمایید.

احترامات فائقه نگارنده را لطف فرموده، بپذیرید.

رئیس هیئت نمایندگی دولت جمهوری

دموکراتیک آلمان

لئونهارت اورشل

۳. نامه رئیس هیئت نمایندگی جمهوری دموکراتیک آلمان به رئیس هیئت نمایندگی ایران

به: آقای لئونهارت اورشل

رئیس هیئت نمایندگی دولت جمهوری دموکراتیک آلمان

برلن، ۲۶ ژوئن ۱۹۷۵

محرمانه

آقای عزیز

احتراماً دریافت نامه مورخ امروزتان به قرار زیر را تأیید می‌کنم:

«در جریان مذاکراتی که به امضای پروتکل مورخ امروز منجر شد، هیئت نمایندگی آلمان، موضوع صادرات نفت خام از ایران به جمهوری دموکراتیک آلمان را مطرح نمود.

هیئت ایرانی خاطرنشان ساخت که به شرکت ملی نفت ایران توصیه خواهد نمود در برابر صدور منظم و مستمر کالاهای درخواستی ایران به قراری که در لیست «B» ضمیمه پروتکل نامبرده آمده‌اند، نفت خام به آلمان تحویل بدهد.

این نامه، از اجرای مکمل و حتمی پروتکل نامبرده مورخ امروز است و نگارنده صمیمانه تقاضا دارد هماهنگی کامل مندرجات آن با توافق دو دولت در مورد پروتکل نامبرده را تأیید بفرمایید.»

بدین وسیله تأیید می‌شود که مندرجات نامه نامبرده با توافق دو دولت در مورد پروتکل مورد بحث، هماهنگی کامل دارند و با تقدیم بهترین احترامات.

رئیس هیئت نمایندگی دولت پادشاهی ایران

۴. موافقتنامه فرهنگی

موافقتنامه فرهنگی بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک آلمان

دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک آلمان نظر به علاقه‌ای که به بسط روابط و همکاری‌های متقابل در زمینه امور فرهنگی و هنری و آموزشی دارند و با اعتقاد به اینکه این همکاری‌ها در تشدید مناسبات دوستانه فی مابین دو کشور مؤثر خواهد بود و به پیروی از اصول منشور ملل متحد تصمیم به انعقاد این موافقتنامه فرهنگی گرفته و بدین منظور نمایندگان تام‌الاختیار خود را به شرح زیر تعیین نموده‌اند:

دولت شاهنشاهی ایران:

مرتضی قدیمی نوایی.

معاون امور فرهنگی و اجتماعی وزارت امور خارجه.

دولت جمهوری دموکراتیک آلمان:

دکتر کلاوس ویلر دینگ.

معاون وزارت امور خارجه جمهوری دموکراتیک آلمان.

و نمایندگان مزبور پس از مبادله اختیارنامه‌های خود که در کمال صحت و اعتبار بود، به شرح ذیل موافقت نمودند:

ماده ۱- دو طرف متعاهد به منظور آشنایی با میراث فرهنگی دو کشور و پیشرفتهایی که در زمینه فرهنگ و هنر و علوم و آموزش و پرورش نصیب آنها شده است، روابط فرهنگی خود را بر اساس معامله متقابل و احترام به تساوی حقوق و عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر گسترش خواهند داد.

ماده ۲- دو طرف متعاهد همکاری بین دانشگاهها و سایر مؤسسات آموزشی و علمی و فرهنگی دو کشور را تشویق خواهند نمود.

ماده ۳- دو طرف متعاهد مبادله استادان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و کارشناسان علمی و آموزشی و هنرمندان و گروههای هنری و هیئتهای فرهنگی و هنری را تشویق خواهند نمود.

ماده ۴- دو طرف متعاهد موافقت می‌نمایند که شناسایی و تعیین ارزش مدارک تحصیلی و گواهینامه‌ها و دانشنامه‌های علمی صادره از دانشگاهها یا مؤسسات آموزشی دو کشور را مورد بررسی قرار دهند.

ماده ۵- هر یک از دو طرف عرضه آثار نمایشی، موسیقی، ایراد سخنرانی، برگزاری نمایشگاهها، نمایش فیلم و انتشار ترجمه آثار هنری و ادبی و علمی طرف متعاقد دیگر و شرکت در جشنواره‌های موسیقی و فیلم و تأثیر مربوط به طرف متعاقد دیگر را در کشور خود مورد تشویق قرار خواهد داد.

دو طرف متعاقد همچنین تسهیلات لازم در مورد مبادله انتشارات هنری و علمی هر یک از دو کشور را بر طبق مقررات جاری فراهم خواهند کرد.

ماده ۶- دو طرف متعاقد همکاری بین سازمانهای رادیو و تلویزیون و سینمایی دو کشور را تشویق خواهند نمود. طرفین همچنین توسط سازمانهای مرکزی دولتی خود و بر طبق قوانین و آییننامه‌های جاری دو کشور در امر مبادله فیلمهای علمی و هنری تسهیلاتی فراهم خواهند نمود.

ماده ۷- دو طرف متعاقد همکاری در زمینه‌های ورزشی تربیت بدنی را تشویق خواهند نمود.

ماده ۸- ۱. اتباعی که به موجب مفاد این موافقتنامه اعزام می‌شوند، ملزم به رعایت قوانین کشور میزبان می‌باشند.

۲. دو طرف متعاقد با توجه به قوانین و مقررات جاری در کشورهای خود برای اتباع کشور دیگر که به موجب این موافقتنامه اعزام می‌شوند، شرایط لازم را ایجاد خواهند کرد تا این افراد بتوانند وظایف خود را انجام دهند.

ماده ۹- دو طرف متعاقد به منظور اجرای این موافقتنامه در مورد برنامه‌های اجرایی دو ساله موافقتنامه خواهند نمود.

برنامه‌های مذکور شامل کلیه تدابیر و اقدامات مربوط به مبادلات فرهنگی و همچنین تدارکات مالی خواهد بود.

ماده ۱۰- این موافقتنامه از تاریخ مبادله یادداشت بین دو طرف متعاقد دایر بر این که هر یک طبق مقررات قوانین اساسی خود برای لازم‌الاجرا شدن این موافقتنامه عمل کرده است، به مرحله اجرا درخواهد آمد.

ماده ۱۱- این موافقتنامه برای مدت سه سال منعقد می‌گردد و مدت اعتبار آن سه سال به سه سال خود به خود تمدید خواهد شد، مگر آن که یکی از دو طرف متعاقد لااقل شش ماه قبل از انقضای مدت اعتبار آن فسخ موافقتنامه را کتباً اعلام دارد.

این موافقتنامه در تاریخ ۲۸ آبان ماه ۱۳۵۴ (۱۹ نوامبر ۱۹۷۵) در تهران به امضا

رسید.

از طرف دولت شاهنشاهی ایران

امضا

از طرف دولت جمهوری دموکراتیک آلمان

امضا

۵. موافقتنامه اقتصادی، فنی و علمی

۱. متن موافقتنامه

موافقتنامه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک آلمان برای همکاری اقتصادی، فنی و علمی

دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک آلمان، همگام با روابط دوستانه موجود بین دو کشور و مطابق با اصول منشور ملل متحد و براساس تساوی حقوق و منافع متقابل، احترام متقابل به استقلال ملی و حق حاکمیت و عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر با توجه به امکانات وسیع ناشی از رشد سریع اقتصاد ملی دو کشور و با علاقمندی نسبت به روابط بلندمدت اقتصادی، فنی و علمی بین دو کشور، در موارد زیر موافقت نمودند:

ماده ۱ - طرفین تصمیم خود را برای توسعه و تحکیم روابط اقتصادی، فنی و علمی با توجه به امکانات بالقوه و اقتصاد ملی خود در جهت توسعه و متنوع ساختن این روابط ابراز می دارند.

ماده ۲ - همکاری اقتصادی، فنی و علمی بین دو کشور می تواند شامل فعالیتهای وسیع و متنوع گردد، از قبیل:

- تأسیس کارخانه هایی در زمینه های مهندسی، متالورژی شیمی، الکترونیک، صنایع نساجی و کشاورزی برای تأمین احتیاجات دو کشور و همچنین بازارهای ثالث.

- همکاری در زمینه زمین شناسی، معدن، ارتباطات، حمل و نقل، آموزش و پرورش، بهداشت عمومی و حفاظت محیط زیست.

- تهیه گزارشات توجیهی مربوط به کارخانه ها و طرحهای فوق الذکر، انجام تحقیقات و آموزش در زمینه های علمی و فنی.

- ایجاد مدارس حرفه ای و فنی در زمینه های صنعتی و کشاورزی.

طرفین تأیید می نمایند که در نتیجه همکاری در زمینه های فوق و سایر رشته ها مبادله کالاهای مصرفی، واسطه ای و سرمایه ای بین ایران و دولت جمهوری دموکراتیک آلمان به نفع هر دو طرف افزایش یافته و متنوع خواهد گردید. چنین مبادلاتی شامل تأسیسات کامل، ماشین آلات، تجهیزات و سایر تولیدات صنعتی و همچنین کالاهای

سنتی خواهد بود.

ماده ۳- توسعه روابط اقتصادی بین دو کشور همچنین می تواند به صورت همکاری و ایجاد تخصص در تولید و مبادله قطعات و لوازم بین سازمانهای مربوط دو کشور و بازاریابی محصولات تمام شده انجام پذیرد.

ماده ۴- سازمانهای مربوط دو کشور می توانند در زمینه های اقتصادی، فنی و علمی در کشورهای یکدیگر و همچنین مشترکاً در کشورهای ثالث همکاری نمایند.

ماده ۵- براساس مفاد این موافقتنامه، طرفین و سازمانهای مربوط آنها می توانند موافقتنامه ها و یا قراردادهای خاص جهت اجرای این موافقتنامه منعقد نمایند. طرفین اقدامات لازم را به منظور تسهیل در اجرای قراردادهای فوق معمول خواهند داشت.

ماده ۶- طرفین موافقت می نمایند که یک کمیسیون مشترک برای همکاری های اقتصادی، فنی و علمی تحت ریاست وزیران دو کشور به تناوب در تهران و برلین تشکیل گردد تا عملکرد بازرگانی و همکاری اقتصادی بین دو کشور را در هر دوره مورد بررسی قرار داده و اقدامات لازم را برای گسترش این همکاری به عمل آورد.

ماده ۷- این موافقتنامه به مدت پنج سال از تاریخ اجرا معتبر خواهد بود. در تاریخ انقضای دوره مزبور اعتبار آن خود به خود برای دوره های یک ساله تمدید خواهد شد، مگر اینکه یکی از طرفین سه ماه قبل از انقضای مدت موافقتنامه قصد خود را مبنی بر خاتمه دادن آن کتباً اعلام نماید.

ماده ۸- مفاد این موافقتنامه همچنین کلیه قراردادهای و فعالیتهایی را که در طول دوره اعتبار آن مورد موافقت قرار گرفته و یا شروع شده ولی تا تاریخ انقضای این موافقتنامه به اتمام نرسیده است، شامل می شود.

این موافقتنامه منوط به تصویب بر طبق مقررات قانونی هر یک از دو کشور می باشد و از تاریخ مبادله یادداشت مبنی بر تصویب آن، به موقع اجرا گذارده خواهد شد.

تنظیم شده در تهران، به تاریخ ۱۹ نوامبر ۱۹۷۵، در دو نسخه اصل به زبان انگلیسی که هر دو دارای اعتبار یکسان می باشند.

دولت جمهوری دموکراتیک آلمان

دولت شاهنشاهی ایران

۲. صورت جلسه مذاکرات نخست وزیران

پیش نویسهای مورد توافق نخست وزیران ایران و جمهوری دموکراتیک آلمان در جریان ملاقات عالی جناب هورست سیندرمان، رئیس شورای وزیران آلمان دموکراتیک، با عالی جناب امیرعباس هویدا، نخست وزیر ایران و به دنبال مذاکرات دو طرف و به منظور تحقق بخشیدن به تصمیم گیری های ایشان، مقامات رسمی دو کشور برای تعیین زمینه های همکاری دوجانبه براساس منافع مشترک، مذاکراتی به عمل آوردند و در مواردی که ذیلاً از لحاظ مبارک خواهند گذشت به توافق قطعی و نهایی رسیدند:

صنعت

طرفین، امکانات همکاری صنعتی بین دو کشور را بررسی کرده، وجود طیفی گسترده برای اجرای مشترک پروژه هایی در زمینه های گوناگون صنعتی را خاطرنشان ساختند و طرف آلمانی آمادگی خود را برای همکاری در بنیان گذاری و ساخت کارخانه ها و تأسیسات صادر کننده زیر در ایران را اعلام نمود:

۱. کارخانه کابل سازی؛
۲. کارخانه های نغریسی؛
۳. کارخانه هایی برای تولید:
  - لوازم صنعتی،
  - شمع اتومبیل،
  - لوازم و تجهیزات برقی از جنس چینی صنعتی،
  - پمپ،
  - تریلر و کانتینر CONTAINER،
  - آهک،
  - ابزار سنجش دقیق.

طرف آلمانی آمادگی کامل خود را برای همکاری با ایرانی ها در زمینه های ماشین سازی و تولید الکتروموتور با ظرفیت ماکسیموم ۴ کیلووات اعلام داشت و قرار شد، سازمانهای معتبر دو کشور به منظور مبادله اطلاعات در رابطه با پروژه های بالا، با

یکدیگر تماس برقرار کنند و طرف آلمانی، پیشنهادهای قطعی و گزارشهای مربوط به اقدامات عملی و مثبت خود در همین رابطه را ارائه و هماهنگ کند. طرف ایرانی باید پیشنهادهای مذکور را بررسی کرده، نظریاتش را به موقع خود به طرف آلمانی گزارش کند.

کشتی‌های باری

طرف ایرانی موافقت کرد مشخصات و استانداردهایی را که ایران طبق آنها قرار است ناوگان بازرگانی خود را گسترش بدهد، به طرف آلمانی گزارش کند و طرف آلمانی خاطرنشان ساخت که آماده است اطلاعات مربوطه و از جمله مشخصات تفصیلی کشتی‌های باری ساخت آلمان دموکراتیک را به ایرانی‌ها گزارش کند. طرف ایرانی موافقت کرد پس از بررسی اطلاعات یاد شده، نظریاتش را به موقع خود به آلمانی‌ها تسلیم نماید.

واگنهای باری و مسافری

موافقت شد آلمانی‌ها در رابطه با تحویل واگنهای باری و به ویژه واگنهای ویژه حمل و نقل سنگ فلز، واگنهای مسافری و واگنهای سردخانه، پیشنهادهایی به راه‌آهن دولتی ایران ارائه کنند و تصمیم‌گیری نهایی در این مورد قرار شد پس از تصویب مشخصات و شرایط و مقتضیات توسط مقامات مربوطه ایرانی، به عهده راه‌آهن دولتی ایران باشد و قرار شد راه‌آهن دولتی ایران امکانات همکاری با سازمانهای آلمانی مربوطه را در رابطه با نصب تجهیزات ایمنی و علامت دهنده، مورد توجه قرار بدهد.

پالایش هرزآبهای بیولوژیک

قرار شد طرف آلمانی اطلاعات فنی - اقتصادی مربوط به پالایش هرزآبهای بیولوژیک را در اختیار ایرانی‌ها قرار بدهد و طرف ایرانی خاطرنشان ساخت که پس از بررسی اطلاعات یاد شده، نظریاتش را به آلمانی‌ها تسلیم خواهد کرد.

تجهیزات ویژه توزیع و انتقال نیرو

طرف ایرانی موافقت کرد در مورد نیازهای خود به تجهیزات ویژه توزیع و انتقال

نیرو در آینده با ظرفیت ماکسیموم ۲۳۰ کیلوولت، طرف آلمانی را در جریان قرار بدهد و سازمانهای آلمانی مربوطه را دعوت نماید در مناقصه های مربوطه وزارت نیروی ایران و مؤسسات وابسته به آن شرکت کنند.

همچنین موافق شد از طرف آلمانی دعوت بشود در مناقصه های مربوط به خرید تجهیزات توزیع و انتقال نیرو با ظرفیت بیشتر از ۲۳۰ کیلوولت شرکت نماید، ولی مشروط بر آن که آلمانی ها پیش از دریافت دعوتنامه برای شرکت در این قبیل مناقصه ها یا انتشار یافتن آگهی هایشان، مشخصات و ویژگی های تجهیزات نامبرده را برای تصویب و تأیید نهایی به مقامات ایرانی تسلیم کرده باشند.

کشاورزی

هر دو طرف بر این باورند که امکانات همکاری در زمینه کشاورزی فراوان است، قرار شد موضوع در آینده تعقیب و بررسی شود.

طرف آلمانی، گرایش کامل خود به همکاری در زمینه تولید خوراک دام از مواد زاید کارخانه های قند و همچنین تولید سیب زمینی، غلات و حبوبات در ایران، اعلام داشت و موافقت شد کارشناسان طرفین پس از مبادله اطلاعات بیشتر در مورد پروژه های مذکور، به منظور بررسی جزئیات این نوع همکاری ها و همچنین بازیابی امکانات دیگر در این رابطه در تهران گردهمایی داشته باشند.

مخابرات و ارتباطات

طرفین امکانات همکاری در زمینه مخابرات را بررسی نموده موافقت کردند این موضوع را در آینده، دنبال و بررسی کنند.

تحويل انواع تجهیزات

طرف آلمانی آمادگی خود را برای تحويل تجهیزاتی که ذیل در مورد آنها توضیح داده شده به ایران اعلام داشت:

۱. تجهیزات کامل آزمایشگاهی در رابطه با پژوهشهای علمی، آموزش و کنترل تولید در صنایع کشاورزی.
۲. افلاک نماهای فضا بین و افلاک نماهای کوچک آموزشی بویژه برای

آموزشگاههای هواپیمایی و دریانوردی (علوم دریایی).

۳. ساختمانهای فلزی سبک ویژه انبارداری و کارهای تولیدی و غیره.

۴. تجهیزات ویژه سردخانه‌ها.

طرف ایرانی خاطرنشان ساخت که پس از دریافت و بررسی جزئیات تفصیلی پیشنهادهای نامبرده و در صورت علاقه‌مند شدن به پذیرش آنها، طرف آلمانی را در جریان خواهد گذاشت.

موافقت شد اجرای مندرجات این پیش‌نویسها در نخستین اجلاس کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی، فنی و علمی، بررسی بشود.

این سند در تاریخ ۱۹ نوامبر ۱۹۷۵ میلادی در تهران نوشته و تأیید شد.

امضا

امضا

از سوی دولت جمهوری دموکراتیک آلمان

از سوی دولت پادشاهی ایران

ضمیمه

۱. طرفین موافقت کردند به منظور مبادله نظریات و تجربیاتشان در زمینه برنامه ریزی و بررسی امکانات همکاری در زمینه برنامه ریزی دراز مدت روابط اقتصادی دو کشور، هیئتی از آلمان خاوری در اوایل ۱۹۷۶ از ایران دیدن کند.
  ۲. طرفین موافقت کردند امکانات انعقاد قراردادهای دراز مدت و فرضاً ۵ ساله بازرگانی به منظور تأمین نیازمندی های دو کشور به فرآورده های ویژه را بررسی نمایند.
  ۳. تا آنجا که به همکاری در زمینه های گوناگون صنعتی و کشاورزی مربوط می شود، هر دو طرف موافقت کردند بلافاصله پس از به امضا رسیدن این پیش نویسها، مشخصات و اطلاعات مربوطه را مبادله کرده و به دنبال این جریان مبادله، بررسی هایی در مورد عملی بودن پروژه های مربوطه به عمل آورند تا به نخستین اجلاس کمیسیون مشترک همکاری های اقتصادی، فنی و علمی دو کشور تقدیم شوند.
  ۴. طرفین موافقت کردند نخستین اجلاس کمیسیون مشترک همکاری های اقتصادی، فنی و علمی دو کشور در نخستین فصل سال ۱۹۷۶ در برلن برگزار شود و تاریخ دقیق برگزاری این اجلاس قرار شد با توافق طرفین تعیین بشود.
- این ضمیمه، جزء مکمل و حتمی پیش نویسهای حاضر، مورخ ۱۹ نوامبر ۱۹۷۵ است.

۶. پروتکل اولین اجلاس کمیسیون مشترک اقتصادی، فنی و علمی

۱. متن پروتکل

پروتکل نخستین اجلاس کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی، فنی و علمی ایران و جمهوری دموکراتیک آلمان

I

هماهنگ با قرارداد موافقت بین دو دولت ایران و جمهوری دموکراتیک آلمان در رابطه با همکاری‌های اقتصادی، فنی و علمی مورخ ۱۹ نوامبر ۱۹۷۵، نخستین اجلاس کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی، فنی و علمی از ۲۱ تا ۲۶ سپتامبر ۱۹۷۶ در برلن خاوری برگزار شد.

ریاست هیئت ایرانی را عالی جناب فرخ نجم‌آبادی، وزیر صنایع و معادن و ریاست هیئت آلمانی را عالی جناب ولفگانگ روشفوس، معاون شورای وزیران آلمان به عهده داشتند.

لیستهای نامهای اعضای دو هیئت را در ضمیمه‌های ۱ و ۲ این پروتکل ملاحظه می‌فرمایید.

عالی جناب فرخ نجم‌آبادی در طی اقامتشان در آلمان، با عالی جنابان هورست سیندرمان، رئیس شورای وزیران آلمان؛ گونتر کلایبر معاون شورای وزیران آلمان دموکراتیک؛ هورست زول، وزیر بازرگانی خارجی؛ دکتر هربرت کرولیکفسکی، معاون وزارت امور خارجه، گرهارد زیمرمان، وزیر مهندسی سنگین و ساخت کارخانجات؛ اوتفريد استگر، وزیر مهندسی برق و الکترونیک و دکتر رودی گشورگی، وزیر ابزار ماشین و ساخت ماشین‌آلات تهیه و آماده‌سازی مواد، ملاقات فرمودند. طرفین در رابطه با گسترش هرچه بیشتر همکاری‌های اقتصادی، مذاکرات مبسوطی به عمل آورده و پیشرفت این همکاری‌ها از زمان امضای موافقتنامه مذکور به بعد را با رضایتمندی خاطر نشان ساختند و گرایش استوار خود را برای اعمال هر نوع کوشش در جهت گسترش دادن به همکاری‌های اقتصادی و بازرگانی در حدود تعیین شده توسط کمیسیون

مشترک، اعلام داشتند.

با توجه به کار آینده کمیسیون مشترک، دو طرف موافقت کردند فعالیتهای کمیسیون نامبرده براساس موارد رجوعی که ذیلاً از لحاظ مبارک می‌گذرند، انجام بگیرند:

- تشویق همکاری اقتصادی، فنی و علمی و بررسی پیشنهادهای و اتخاذ تدابیر لازم برای تشویق این نوع همکاری‌ها.
- مبادله مرحله به مرحله و مستمر اطلاعات در رابطه با گسترش دادن اقتصادهایشان و بازیابی امکانات توسعه بیشتر مبادلات بازرگانی‌شان.
- تشکیل کمیته‌های فرعی یا گروههای کار در رابطه با زمینه‌های ویژه در صورت لزوم که مستقیماً به کمیسیون مشترک گزارش خواهند داد.
- کمیسیون مشترک به طور متناوب هر ساله و یا به هر ترتیب و در هر تاریخی که طرفین تعیین کنند، در تهران یا برلن خاوری گردهمایی خواهند داشت.

II

طرفین با توجه به علاقمندی مشترک به ایجاد و گسترش همکاری‌های اقتصادی، زمینه‌های گوناگون این همکاری‌ها و امکانات موجود در این رابطه را بررسی نموده، تصمیمات زیر را اتخاذ کردند.

بازرگانی

۱. به منظور تأمین نیازمندی‌های مالی، قراردادهای منعقد بین طرفین معاملات بازرگانی مربوط به تحویل اقلام ضمیمه ۳ این پروتکل (جدا از اقلام مذکور در موافقتنامه‌های بازرگانی و پرداخت مورخ ۲۵ سپتامبر ۱۹۷۳)، در مورد روش کار زیر توافق شد:

۱-۱. یک اعتبار از سوی تأمین کننده به میزان قیمت بدون حمل و بیمه (F.O.B) تجهیزات، ماشین‌آلات، نصب و تأسیس و سرویسهای مربوطه (ولی بدون سرویسها و خدمات ساختمانی) که باید در اختیار ایران قرار بگیرند، توسط طرف آلمانی تدارک دیده خواهد شد.

۲-۱. میزان اعتبار از سوی تأمین کننده، براساس ارزش مالی قراردادهای

تحويل اقلام مذکور در ضمیمه ۳ این پروتکل به اضافه ارزش مالی خدمات و سرویسهای مربوطه، تعیین خواهد شد.

تاریخ روز استفاده از این اعتبار، از تاریخ روز تحويل هرپارتی (قسمتی) از کالاها است و نرخ بهره‌ای که به این اعتبار مصرفی تعلق می‌گیرد، سالی شش درصد خواهد بود و از تاریخ روز صدور هر سند حمل و نقل یا سرویس و خدمات محاسبه خواهد شد.

۳-۱. بازپرداخت این اعتبار مصرفی باید در هفت قسط سالیانه برابر و به روش زیر انجام شود:

— در مورد تجهیزات، ماشین‌آلات و کالاهای مشابه، از شش ماه پس از تاریخ تحويل یا انجام سرویس مربوطه و براساس تاریخ روز صدور اسناد بارگیری یا اسناد مربوط به انجام سرویس مربوطه.

— در مورد ماشین‌آلات و قطعات آنها، از شش ماه پس از اجرا و پذیرش آزمایش اطمینان از کار کالا و ماکسیموم پانزده ماه پس از تحويل آخرین پارتی (قسمتی) لازم برای راه‌اندازی ماشین‌آلات به طور کامل و بی نقص.

۴-۱. ارزش معاملات مربوط به قراردادهای طرف تأمین کننده، طبق قرارداد پرداخت مورخ ۲۵ سپتامبر ۱۹۷۳ بین دو کشور، به ریال ایران خواهد بود.

۵-۱. سازمانهای صلاحیتدار آلمان برای خرید نفت خام از ایران و به قیمت روز تعیین شده توسط اوپک، جداگانه با شرکت ملی نفت ایران قراردادهایی خواهند بست.

ارزش مالی این قراردادها شامل ارزش مالی قرارداد طرف تأمین کننده است به اضافه بهره‌ای که در حدود مقررات موجود در متن این قراردادهای مربوط به طرف تأمین کننده، باید پرداخت شود.

قراردادهای تحويل نفت خام باید هرچه زودتر و حداکثر تا تاریخ روز امضای قرارداد طرف تأمین کننده مربوطه، به امضا برسند.

تحويل نفت خام در هفت پارتی سالیانه برابر و بلافاصله پس از امضای قراردادهای مربوط به طرف تأمین کننده باید انجام بشود.

۶-۱. به منظور تسویه حساب معاملات پیش‌بینی شده در چارچوب ترتیب و قرارهای مشترک بین دو طرف، حسابهای تهاتری (پایاپای) جداگانه‌ای می‌بایستی در

بانک مرکزی ایران از سوی ایران و بانک بازرگانی خارجی آلمان (شرکت سهامی) از سوی آلمان باز بشوند.

به حسابهای نامبرده هیچ گونه بهره‌ای تعلق نخواهد گرفت و این حسابها از هر نوع کارمزد یا عوارض بانکی معاف خواهند بود. دو بانک نامبرده در مورد جزئیات امور بانکی مربوطه، مشترکاً تصمیم خواهند گرفت.

۷-۱. سازمانهای صلاحیتدار دو کشور برای انعقاد قراردادهای بازرگانی مربوطه، فوراً داخل مذاکره خواهند شد.

۸-۱. در هریک سال از قرارداد، طرف ایرانی می‌تواند پیشنهاد کند به جای نفت خام، کالاهای صنعتی پیش‌بینی شده در موافقتنامه بازرگانی مورخ ۲۵ سپتامبر ۱۹۷۳ و از جمله مواد خوراکی آماده برای مصرف و لوازم بهداشتی به آلمان صادر کند ولی ارزش مالی این کالاها از بیست و پنج درصد ارزش مالی مبلغ کل پرداختهای پیش‌بینی شده در میزان اعتبار طرف تأمین کننده برای همان سال نباید بیشتر باشد و بدین وسیله تأیید می‌شود که طرف ایرانی باید شش ماه پیش از شروع هر سال میلادی طرف آلمانی را در این رابطه مطلع نماید.

۲. طرف آلمان خاطرنشان ساخت که شرکتهای بازرگانی خارجیش آماده‌اند به منظور بررسی انعقاد قراردادهایی برای وارد کردن محصولات نظیر مس، سنگ کروم، کنسانتره سنگ روی، پنبه و لوازم بهداشتی از ایران و صدور کالاها و محصولات مورد علاقه ایران به ایران، با شرکتها و مؤسسات مربوطه در ایران داخل مذاکره بشوند.

طرف ایرانی خاطرنشان ساخت که این نوع تماسها را تسهیل خواهد کرد و امکانات تهیه کالاها و محصولات مورد توجه شرکتهای ایرانی علاقه‌مند را به اطلاع آنها خواهد رساند.

۳. آلمان از تصمیم طرف ایرانی برای شرکت در نمایشگاه بهاره ۱۹۷۷ لایپ زیگ استقبال کرد و طرفین به این نتیجه رسیدند که شرکت هر دو کشور در نمایشگاههای بین‌المللی در خاک ایران یا آلمان، به گسترش و تقویت روابط بازرگانی بین دو کشور کمک خواهد کرد.

صنایع

۱. کارخانه تولید لوازم فرعی و اتصالات صنعتی

طرف ایرانی، علاقه خود را به خرید این کارخانه از آلمان مجدداً خاطرنشان ساخت و در این رابطه، طرف آلمان، عزیمت کارشناسانش به تهران را در تاریخ ۲۱ سپتامبر ۱۹۷۶ به طرف ایرانی اطلاع داد.

طرفین موافقت نمودند بررسی و پژوهش در زمینه عملی بودن پروژه و ارائه طرحهای مربوط به برنامه تولید آن تا آخر اکتبر ۱۹۷۶ به پایان برسد و آلمان بلافاصله پس از تصویب شدن نتیجه گیری های این پژوهش توسط طرف ایرانی، پیشنهاد مربوطه را تسلیم نماید.

۲. کارخانه ساخت و تولید محور راه آهن

طرف ایرانی خاطرنشان ساخت که اطلاعات فنی تهیه شده توسط آلمان در مورد ایجاد کارخانه ساخت محور راه آهن در ایران باید با طرحی در مورد تولید سری های کامل چرخ واگن و لوکوموتیو همراه باشد.

طرف آلمان خاطرنشان ساخت که طرح درخواستی ایران را تا اول نوامبر ۱۹۷۶ تسلیم خواهد نمود و بر این اساس طرفین موافقت کردند در فصل چهارم ۱۹۷۶ در این رابطه مذاکرات فنی (تکنیکال) داشته باشند.

۳. تکنولوژی ها و تجهیزات ویژه ذوب فلز

طرفین، انتقال اطلاعات فنی و مجوزهای لازم در زمینه تکنولوژی ها و تجهیزات ویژه ذوب فلز و امکان همکاری بین دو کشور در این زمینه را مورد بحث قرار دادند و قرار شد گروهی از کارشناسان آلمان به منظور مذاکرات فنی (تکنیکال) در اکتبر- نوامبر ۱۹۷۶ به تهران بیایند.

۴. ماشین آلات و تجهیزات ویژه کارخانه های سیمان سازی به روش خشک

طرفین، امکانات همکاری دراز مدت به منظور تأسیس کارخانه های سیمان سازی در ایران و کشورهای ثالث را بررسی کردند و قرار شد مذاکرات بین سازمانهای مربوطه دو کشور در زمینه انتقال مجوز ساخت تجهیزات سیمان سازی به روش

خشک در ایران بزودی صورت بگیرند.

طرفین موافقت کردند پس از امضا شدن قرارداد انتقال مجوز (پروانه ساخت تجهیزات مربوطه) بین سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) و سازمان اس. کی. ای. تی (اسکت) جمهوری دموکراتیک آلمان، همکاری در این زمینه را با توجه و براساس پروژه کارخانه سیمان سازی بلوچستان ایران، شروع کنند و قرار شد مذاکرات در این زمینه بلافاصله دنبال بشوند.

۵. کارخانه های روغن کشی از مواد گیاهی و حیوانی و خرد کننده و له کننده مواد مختلف طرفین، موضوع تحویل ماشین آلات و تجهیزات ویژه روغن کشی و تهیه روغن ها و چربی های گیاهی (نباتی) و حیوانی و ماشین آلات خرد کننده و له کننده مواد مختلف را و همچنین موضوع دادن امتیاز یا مجوز قانونی برای انتقال تکنولوژی و اطلاعات فنی مربوطه را از جمهوری دموکراتیک آلمان به ایران، مورد بحث قرار دادند و طرف آلمان در مورد توانایی هایش در این زمینه توضیحاتی ارائه نموده، آمادگی خود را برای شروع مذاکرات در این رابطه با سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران اعلام کرد و قرار شد طرف ایرانی سازمان های آلمان وابسته به این زمینه را برای مذاکره به ایران دعوت نماید.

۶. سردخانه ها

کمیسیون در مورد صدور ارقام زیر از آلمان به ایران، به موافقت اصولی رسید:

- چندین نوع سردخانه با ظرفیت کل صد هزار تن برای ذخیره سازی کوتاه یا بلند مدت مواد غذایی گوناگون.
- ماشین آلات ویژه بسته بندی و جداساز و آماده سازی Sorting مواد گوناگون.
- تجهیزات ویژه سوپرمارکتها.
- وسایط نقلیه مجهز به سردخانه (سردخانه های متحرک).

کمیسیون همچنین به این نتیجه رسید که سازمان های مربوطه دو کشور باید در زمینه های مهندسی، ساخت و ایجاد سردخانه ها همکاری کنند و در این رابطه تا آنجا که ممکن است از ماشین آلات و تجهیزات ساخت ایران استفاده بشود.

طرف آلمان از سوی خود دو سازمان بازرگانی خارجی تکنوکومرتز* با مسئولیت محدود و ماشینهای حمل و نقل صادرات- واردات** را برای انعقاد قراردادهای بازرگانی مربوطه تعیین و تأیید نمود و طرف ایرانی قرار شد بزودی سازمانهای صلاحیتدار ایرانی را در این رابطه تعیین و معرفی کند.

۷. ژنراتورهای دیزلی

طرف آلمان به طرف ایرانی اطلاع داد که دو سازمان بازرگانی خارجی جمهوری دموکراتیک آلمان، تکنوکومرتز با مسئولیت محدود و الکترونیک صادرات- واردات*** آماده هستند از ۱۹۷۷ تا ۱۹۸۱، ژنراتورهای دیزلی هشت تا هزار و صد کیلو وات آمپر به ایران صادر کنند و علاقه‌مندی خود را به شرکت در مناقصه‌های مربوطه شرکت مخابرات ایران اعلام داشت.

طرف ایرانی خاطرنشان نمود که نظریاتش در این مورد را بعداً و به موقع خود اعلام خواهد نمود.

۸. ماشین آلات ویژه ساخت و تهیه مواد و کالاهای پلاستیکی و لاستیکی

طرف ایرانی علاقه‌مندی خود را به ساخت و تهیه اقلام زیر در ایران اعلام نمود:

— ماشین آلات آماده‌سازی مواد پلاستیکی و لاستیکی (ماشینهای تزریق پلاستیک، تولید پلاستیک ورق، پرس پلاستیک و ماشینهای بیرون‌انداز قطعات پلاستیکی یا لاستیکی و از این قبیل).

— تسمه نقاله.

موافقت شد یک گروه از کارشناسان ایرانی به منظور تعیین زمینه‌های ویژه همکاری در این مورد به جمهوری دموکراتیک آلمان اعزام بشوند.

۹. تأسیسات توزیع و انتقال نیرو

کمیسیون خاطرنشان نمود که در اوت ۱۹۷۶، هیئتی از سوی وزارت نیروی ایران به منظور بررسی امکانات همکاری بین دو کشور در زمینه توزیع و انتقال نیرو، هیئتی از

* Technocommerz GMBH   ** Transport Maschinen Export-Import

*** Elektrotechnik Export-Import

سوی وزارت نیروی ایران از جمهوری دموکراتیک آلمان دیدن کرد و یک پیش نویس گزارش ملاقات نیز بین هیئت ایرانی و هیئت همتای آلمان به امضا رسید و کمیسیون موافقت کرد همکاری بین دو کشور در این زمینه، هماهنگ با اصول و خط مشی های منعکس شده در پیش نویس نامبرده، پیش برود.

۱۰. کارخانه ها و ماشین آلات کامل برای ساخت و تولید ابزار سنجش دقیق، ابزار نقشه برداری و میکروسکوپ به کمیسیون اطلاع داده شد که سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران مایل است میکروسکوپ و دیگر ابزار سنجش دقیق بصری- مکانیکی تهیه و تولید کند و سازمان صنعتی وی ای بی کارل زایس ینای جمهوری دموکراتیک آلمان آماده است در مورد این پروژه با سازمان ایرانی نامبرده همکاری نماید و کمیسیون با رضایتمندی از ترتیب و قرارهای منعقد بین دو سازمان ایرانی و آلمان نامبرده در بالا برای همکاری در آینده و این که قرار است در طی چهار هفته پس از به امضا رسیدن این پروتکل، گروهی از کارشناسان طرف آلمان خاوری به منظور مذاکره در مورد جزئیات این همکاری به ایران اعزام شوند، استقبال نمود.

۱۱. ابزار مکانیک دقیق و ابزار بصری دقیق

طرف آلمان، علاقه اش را در رابطه با تأمین تجهیزات مورد نیاز سازمان جغرافیایی ملی ایران برای ارزشیابی نقشه برداری فتوگرافیک هوایی و تحویل تعدادی افلاک نما در سالهای ۱۹۷۷ و ۱۹۷۸ و همچنین ابزار و تجهیزات پزشکی ساخت سازمان صنعتی وی ای بی کارل زایس ینا^{*} اعلام داشت و طرف ایرانی خاطرنشان ساخت که این پیشنهادها را بررسی نموده و نظریاتش در رابطه با آنها را به موقع خود در اختیار آلمان قرار خواهد داد.

۱۲. کارخانجات تولید آهن ورق

طرف ایرانی، علاقه اش را به خرید تجهیزات ویژه کارخانجات تولید آهن ورق از آلمان اعلام داشت و موافقت شد کارشناسان دو طرف بزودی مذاکراتشان در این زمینه را شروع کنند.

* Veo Gahl Zeiss Jena

۱۳. کشتی

طرف آلمان خاطرنشان ساخت که مایل است از کارشناسان ایرانی دعوت کند از کارخانه‌های کشتی‌سازی جمهوری دموکراتیک آلمان دیدن کرده توانایی‌ها و امکانات آلمان را در این رابطه بررسی نمایند تا در آینده اگر در این زمینه مذاکراتی بین دو کشور صورت گرفتند، طرف ایرانی در این مورد سابقه ذهنی داشته باشد.

۱۴. تعمیرگاههای راه آهن

طرفین در مورد تأسیس دو تعمیرگاه راه آهن توسط آلمان برای واگنهای باری و مسافری در ایران به موافقت اصولی رسیدند. یکی از این دو تعمیرگاه، تعمیرگاه واگنهای باری اهواز با ظرفیت تعمیر حدوداً ۴۰۰۰ واگن باری در سال و دیگری، تعمیرگاه سرویس و چک-آپ واگنهای مسافری مشهد با ظرفیت سرویس و چک-آپ حدوداً ۴۰۰ واگن مسافری در سال خواهد بود و در همین رابطه قرار شد کارشناسان آلمانی در اکتبر ۱۹۷۶ برای بررسی امکانات همکاری با همتایان ایرانی‌شان در تهران باشند و طرف ایرانی قرار شد تا پایان فوریه ۱۹۷۷ در مورد بررسی مذکور، نظر بدهد.

آلمان تا پایان ژوئن ۱۹۷۷ پروژه اولیه خود را به طرف ایرانی تسلیم خواهد نمود و طرفین براساس این اسناد متبادله و به منظور انعقاد قراردادهای لازم تا حداکثر پایان ۱۹۷۷، مذاکرات مربوطه را به عمل خواهند آورد.

۱۵. واگن

طرفین موافقت کردند آلمان تا سال ۱۹۸۰ اقلام زیر را به ایران تحویل بدهد:

- ۵۰ واگن سردخانه.
- ۱۰۰ دستگاه جراثیقال که ۳۸ دستگاه آنها باید جراثیقالهای گگردنه (گردان) ویژه راه آهن باشند.
- ۲۵ واگن غذاخوری (رستوران).
- ۵۰ واگن مسافری درجه یک مجهز به تهویه مطبوع.
- ۱۰۰ واگن مسافری درجه دو بدون تهویه مطبوع.
- ۱۵۰۰ واگن باری.
- ۱۵ تراورسگذار ویژه راه آهن.

همچنین قرار شد کارشناسان دو طرف در اکتبر- نوامبر ۱۹۷۶ میلادی مذاکرات خود را به منظور تعیین مشخصات و ویژگی های فنی، قیمتها و تاریخ تحویلها در رابطه با کل این معامله شروع کرده تا پایان سال ۱۹۷۶ میلادی قراردادهای لازم را منعقد نمایند.

۱۶. کوره های صنعتی

کمیسیون با رضایتمندی متذکر شد که سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و سازمان بازرگانی خارجی آلمان، الکتروتکنیک صادرات- واردات و مجتمع صنعتی ال ای دبلوهنینگر دورف* آلمان موافقت کرده اند در زمینه تولید کوره های برقی صنعتی با ویژگی های تعیین شده در ایران همکاری داشته باشند.

طبق این موافقتنامه، یک هیئت فنی- اقتصادی متشکل از نمایندگان دو سازمان آلمانی نامبرده ETEI و LEW برای مذاکرات بیشتر و بررسی امکانات اجرای نظریاتی که در آینده توسط سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران اعلام خواهند شد به ایران یک هیئت همتای هیئت نامبرده از سوی سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و به منظور بررسی پیشنهادها و نظریات همتای آلمانی خود و دیدار از کارخانجات سازنده کوره های برقی (یا قطعات و قسمتهای مکمل این کوره ها) توسط سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران به آلمان اعزام خواهند شد.

در عرض سه ماه پس از مبادله کارشناسان ایرانی و آلمانی مذکور در بالا و پس از موافقت کامل هر دو طرف، پیش نویس قراردادهای برای مذاکرات مربوطه و تأیید نهایی طرحها و پیشنهادها باید آماده بشود و باید توجه داشت که این مبادله کارشناس طبعاً می بایستی منجر بشود به تشویق و تقویت هرچه بیشتر و گسترده تر این پروژه.

۱۷. کارخانه های تقطیر مواد گیاهی و عطرسازی

طرفین موافقت کردند در زمینه تأسیس کارخانه هایی برای تهیه عطریات و هیدروکربورهای اتیلن در ایران همکاری داشته باشند و طرف آلمانی به این نتیجه رسید که در این زمینه ها مطالعه کرده و نتیجه پژوهشهایش را تا ۳۱ دسامبر ۱۹۷۶ به طرف ایرانی اطلاع بدهد.

* LEW Heningsdort

۱۸. مراکز آموزشی

طرف ایرانی، علاقه‌مندیش را به تأسیس یک مرکز آموزشی ویژه مجتمع صنعتی رضا پهلوی اعلام داشت و طرف آلمانی موافقت کرد به منظور پژوهش و بررسی و تهیه و ارائه پیشنهادها مناسب در این زمینه، کارشناسانی به ایران بفرستد.

کشاورزی

کمیسیون به این نتیجه رسید که امکانات متعددی برای همکاری دو کشور در زمینه کشاورزی و بویژه در رابطه با تحویل ماشینهای برداشت سیب‌زمینی، تجهیزات آزمایشگاهی، سیستمها و ماشین‌آلات و تجهیزات کشتارگاهها، لبنیات و کارخانه‌های تولید علوفه دام به ایران و همچنین همکاری در زمینه کاشت سیب‌زمینی در ایران و انتقال معلومات فنی در زمینه کشاورزی به ایران وجود دارند و موافقت شد طرفین به منظور ایجاد و گسترش همکاری در این زمینه کلی با یکدیگر در تماس باشند.

همکاری در کشورهای ثالث

کمیسیون، موضوع همکاری در کشورهای ثالث را مورد بحث قرار داد و موافقت شد اطلاعات مربوط به امکانات اجرای پروژه‌های مشترک در کشورهای ثالث بین دو طرف مبادله شوند.

تاریخ و محل اجلاس بعدی

کمیسیون موافقت نمود دومین اجلاس کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی، فنی و علمی بین دو کشور در تهران و در سپتامبر ۱۹۷۷ یا در هر زمان دیگری که طرفین صلاح بدانند برگزار بشود. به تاریخ ۲۶ سپتامبر ۱۹۷۶ در آلمان و در دو نسخه اصلی به انگلیسی که هر دو به یک میزان اعتبار قانونی دارند. تهیه و تأیید شد.

امضا: ولفگانگ روشفوس

امضا: فرخ نجم‌آبادی

از سوی دولت جمهوری دموکراتیک

از سوی دولت ایران

آلمان

ضمیمه ۱

لیست نامهای اعضای هیئت نمایندگی آلمان

معاون کمیسیون برنامه ریزی دولتی	عالی جناب دکتر دیتر آلبرشت
معاون وزیر بازرگانی خارجی	عالی جناب فرید مار کلاس نیتزر
معاون وزیر مهندسی برق و الکترونیک	عالی جناب ارنست-اولریش گرانده
سفیر و مدیرکل وزارت امور خارجه	عالی جناب کارل هاینتز لوگن-هایم
سفیر کبیر و وزیر مختار آلمان در ایران	عالی جناب کلاس ولف
مدیرکل وزارت بازرگانی خارجی	آقای لئونهارت اورشل
رئیس گروه کار و وزارت کشاورزی، جنگلداری و آماده سازی فرآورده های کشاورزی	آقای رودی فایت
رئیس بخش بازرگانی و فروش خارجی وزارت مهندس سنگین و ساخت کارخانجات	دکتر یورگن زیفلت
رئیس بخش در وزارت ابزار ماشین و ساخت ماشین آلات تهیه و آماده سازی مواد	آقای فریتز کراش
مدیر وزارت بازرگانی خارجی و دبیر مشاور بازرگانی جمهوری دموکراتیک آلمان	آقای آرنولد لیتکه
درپادشاهی ایران	آقای ارهارد ویشرت

ضمیمه ۲

لیست نامهای اعضای هیئت نمایندگی ایران

سفیر ایران در آلمان	عالی جناب فریدون فرخ
معاون وزیر راه و ترابری و رئیس کل راه آهن دولتی ایران	عالی جناب خسرو پاکدامن
معاون وزیر بازرگانی در زمینه بازرگانی خارجی	عالی جناب علیرضا عروضی
مدیرعامل صنایع الکترونیک ایران	دریا سالار ابوالفتح اردلان
مدیرعامل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران	آقای هوشنگ ثابتی
مشاور عالی وزیر امور اقتصادی و دارایی	آقای بیژن نوذری
رئیس دفتر وزیر صنایع و معادن	خانم فرشته پیرایش
اقتصاددان بخش امور بین الملل وزارت امور اقتصادی و دارایی	آقای فربرز آذرنیا

ضمیمه ۳

۱. واگن راه آهن، کارخانه های تهیه و تولید علایم و تجهیزات ایمنی راه آهن و تعمیرگاههای واگن:

- ۵۰ واگن سردخانه؛
  - ۱۰۰ عدد جراثقال و از جمله ۳۸ جراثقال گردان ویژه راه آهن؛
  - ۲۵ واگن غذاخوری (رستوران)؛
  - ۵۰ واگن مسافری درجه یک مجهز به سیستم تهویه مطبوع؛
  - ۱۰۰ واگن مسافری درجه ۲ بدون سیستم تهویه مطبوع؛
  - ۱۵۰۰ واگن باربری؛
  - ۱۵ تراورس گذار ویژه راه آهن؛
  - تجهیزات ایمنی و علائم راه آهن؛
  - تعمیرگاههای واگن.
۲. چند سردخانه با ظرفیت کل صد هزار تن به اضافه تجهیزات بسته بندی و جداسازی و گروه بندی و از این قبیل.
۳. تأسیسات نیروگاهی برای انتقال و توزیع نیرو.
۴. کارخانه های سیمان سازی.
۵. تعمیرگاههای تجهیزات ساختمانی.
۶. ماشین آلات و تجهیزات کامل برای مراکز آموزشی.
۷. ماشین آلات ویژه ساخت کوره های صنعتی.
۸. کارخانه کامل برای ساخت لوازم صنعتی.
۹. کارخانه ساخت و تولید محورهای راه آهن.
۱۰. تجهیزات ذوب فلز.
۱۱. ماشین آلات و تجهیزات ویژه تولید انواع روغن و چربی خوراکی گیاهی (نباتی).

۱۲. خرد کننده (سنگ و غیره).

۱۳. ژانراتورهای دیزلی.

۱۴. ماشین آلات ویژه تهیه مواد و کالاهای پلاستیکی و لاستیکی.

۱۵. ماشین آلات و تجهیزات ویژه ساخت ابزار سنجش دقیق، ابزار نقشه برداری

و میکروسکوپ.
۱۶. کارخانه های تولید آهن ورق.

۲. متمم پروتکل اولین اجلاس کمیسیون مشترک

متمم سند

متمم پروتکل نخستین اجلاس کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی، فنی و علمی بین ایران و جمهوری دموکراتیک آلمان مورخ ۲۶ سپتامبر ۱۹۷۶. در مذاکرات مربوط به اجرای پروتکل کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی، فنی و علمی بین ایران و آلمان مورخ ۲۶ سپتامبر ۱۹۷۶، موافقت شد پاراگرافهای زیر عنوان بازرگانی و بویژه پاراگراف فرعی ۵-۱ به این معناست که ۱۵٪ قیمت خرید اقلام نامبرده در ضمیمه ۳ پروتکل مذکور، بجز در مورد واگنهای مسافری، باید از طریق تحویل نفت خام ایران و مطابق جدول زمانی زیر پرداخت شود:

الف) ۷/۵ درصد ارزش کالاها در زمان امضای قرارداد.

ب) ۷/۵ درصد ارزش کالاها در زمان بارگیری کالاهای نامبرده در آلمان. پرداخت اصل و بهره ۸۵ درصد باقیمانده ارزش کالاها، می‌بایستی در هفت قسط برابر سالیانه و به صورت نفت خام ایران و مطابق پاراگرافهای ۲-۱ و ۳-۱ پروتکل نامبرده مورخ ۲۶ سپتامبر ۱۹۷۶، انجام گیرد.

و اما در مورد تحویل ۱۷۵ واگن مسافری به ایران، ۱۵ درصد قیمت خرید آنها می‌بایستی به عنوان پیش‌قسط و به صورت نفت خام ایران و براساس برنامه زیر، پرداخت شود:

الف) ۵ درصد ارزش واگنهای مسافری در زمان امضای قرارداد.

ب) ۵ درصد ارزش واگنهای مسافری، ۹ ماه پس از تاریخ روز امضای قرارداد.

ج) ۵ درصد ارزش واگنهای مسافری در زمان بارگیری آنها در آلمان.

پرداخت اصل و بهره ۸۵ درصد باقیمانده باید به صورت نفت خام ایران و هفت قسط برابر سالیانه که هر کدام شش ماه پس از تحویل هریک از چند قسمت کالا پرداخت خواهد شد، انجام گیرد.

تهران ۴ آوریل ۱۹۷۷

کلاس والف

جواد وفا

سفیر کبیر و وزیرمختار آلمان
در ایران

معاون وزیر امور اقتصادی و دارایی ایران در
امور بین الملل

۷. پروتکل دومین اجلاس کمیسیون مشترک اقتصادی، فنی و علمی با ضمائم

پروتکل دومین اجلاس کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی، فنی و علمی بین ایران و جمهوری دموکراتیک آلمان

دومین اجلاس کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی، فنی و علمی از ۲۴ تا ۲۸ سپتامبر ۱۹۷۷ در تهران برگزار شد.

ریاست هیئت ایرانی را عالی جناب محمدرضا امین، وزیر صنایع و معادن، و ریاست هیئت آلمانی را عالی جناب ولفگانگ روشفوس، معاون رئیس شورای وزیران آلمان خاوری، و وزیر تأمین مواد و مصالح، به عهده داشتند. نامهای اعضای دو هیئت در ضمیمه‌های ۱ و ۲ همین پروتکل از لحاظ مبارک می‌گذرند.

کمیسیون مشترک، اجرای کامل مواد پروتکل نخستین اجلاس را بررسی نموده، رضایتمندی خود را در مورد گسترش روابط اقتصادی بین ایران و آلمان از زمان برگزاری اجلاس قبلی به بعد ابراز داشت.

اعضای کمیسیون مشترک اعلام داشت که معتقد هستند، امکانات بیشتری برای همکاری‌های اقتصادی وجود دارند که طرفین باید از آنها کمال استفاده را به عمل آورند و بنا براین به این نتیجه رسید که برای بیشتر گسترش دادن به همکاری در زمینه‌های گوناگون اقتصادی، فنی و علمی از هیچ گونه کوششی فروگذاری نکند و طرفین در این رابطه تصمیمات زیر را اتخاذ نمودند:

بازرگانی

کمیسیون موافقت کرد مواد پروتکل نخستین اجلاس کمیسیون مشترک مورخ ۲۶ سپتامبر ۱۹۷۶ و الحاقی به پروتکل، مورخ ۴ آوریل ۱۹۷۷ در موارد تحویل کالا از سوی آلمان طبق ضمیمه ۳ پروتکل حاضر نیز، اعتبار قانونی داشته باشند.

دو طرف، جریان بازرگانی بین دو کشور را بررسی کرده خاطرنشان ساختند که حجم کنونی و همچنین ساختار بازرگانی مذکور، میزان توانایی‌ها و امکانات دو کشور در این رابطه را منعکس و بازتاب نمی‌کند و کمیسیون در نتیجه تصمیم گرفت به منظور

گوناگونی بخشیدن و افزایش مبادله کالا بین دو کشور، از هیچ گونه کوششی فروگذاری نکند.

در این رابطه، طرف آلمانی، گرایش ایران به گسترش صادرات کالاهای صنعتی و نیم ساخته خود به آلمان را مورد توجه قرار داد و مرکز گسترش صادرات ایران قرار شد اطلاعات کامل، پیشنهادها و نمونه کالاها را که تصور می شود مورد نیاز بازارهای داخلی آلمان باشند به سازمانهای وارد کننده در جمهوری دموکراتیک آلمان تسلیم نماید.

در رابطه با اجرای موافقتنامه دراز مدت بازرگانی، طرفین قرار شد پیش از تاریخ سومین اجلاس کمیسیون مشترک و به منظور تهیه لیست کالاهای A و B موافقتنامه دراز مدت بازرگانی برای یک دوره دو ساله، جلسه ای در برلن خاوری داشته باشند.

طرف ایرانی با توجه به طرح پیشنهادی آلمان در مورد صدور انواع سردخانه به ایران موافقت کرد لیستی از مؤسسات و شرکتهای ایرانی صلاحیتدار در این رابطه را در اختیار طرف آلمانی قرار بدهد.

طرفین به این نتیجه رسیدند که شرکت منظم و مستمر در نمایشگاههای جهانی در خاک ایران یا آلمان به گسترش و تقویت هرچه بیشتر روابط بازرگانی بین دو کشور یاری خواهد نمود و قرار شد به سازمانهای صلاحیتدار مربوطه در دو کشور توصیه شود به شرکت در نمایشگاههای جهانی تهران و نمایشگاههای لایپزیک ادامه دهند.

صنایع

۱. کارخانه تولید چرخ قطار

طرفین خاطرنشان ساختند که پیشنهاد تحویل کارخانه ساخت و تولید چرخ قطار در ایران را آلمان در مه ۱۹۷۷ به ایران تسلیم نموده و تصمیم گرفته شد مذاکرات مربوطه در اکتبر ۱۹۷۷ در تهران انجام بشوند و قرارداد نهایی در این رابطه در اوایل ۱۹۷۸ منعقد گردد.

طرف آلمانی خواهد کوشید تا پایان ۱۹۷۷ طرحهای زیر را نیز مطرح نماید:

- طرح کارخانه آهن ورق و اثره تولید چرخ قطار.
- طرح کارخانه آهن ورق و اثره آهن ورق چرخشی یا مدور و از این قبیل.

۲. کارخانه ها و تجهیزات سیمان سازی از طریق روش خشک

کمیسیون مشترک رضایت‌مندی خود را از امضای قرارداد موافقت بین سازمان صنعتی و ب اسکت (VEB- SKET) و سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران برای همکاری در زمینه صنایع سیمان و از جمله ساخت تجهیزات مربوط به آن در ایران مورخ ۲۵ سپتامبر ۱۹۷۷، اعلام نمود.

۳. راه آهن

کمیسیون مشترک از امضای قراردادهای بین راه آهن دولتی ایران و سازمان بازرگانی خارجی ماشین آلات صادراتی آلمان را برای صدور ۱۶۵ واگن مسافری و ۲۵ واگن سردخانه به ایران استقبال کرد و طرف آلمانی آمادگی خود را برای ارائه پیشنهادها و دیگری برای صدور واگن به ایران ابراز داشت.

به منظور گسترش دادن به همکاری بین دو کشور در زمینه صنایع راه آهن، تصمیم گرفته شد گروهی از کارشناسان آلمان برای بررسی شرایط موجود در رابطه با تأسیس یک تعمیرگاه جدید ویژه تعمیرات واگن های مسافری به ایران اعزام شوند و پیشنهادهایشان را در این رابطه ارائه کنند.

کارشناسان آلمان در مورد نوسازی و مدرن سازی تعمیرگاههای کنونی راه آهن دولتی ایران نیز به منظور بالا بردن بازده تولیدی و کاری آنها مطالعه و پژوهش خواهند نمود.

این کارشناسان در مورد اصلاح و بهبود تجهیزات ایمنی و تجهیزات مربوط به علایم راه آهن دولتی ایران نیز مطالعاتی به عمل آورده، یافته ها و برداشتها و توصیه هایشان را در اختیار طرف ایرانی قرار خواهند داد.

طرف ایرانی پیشنهادها و مذکور طرف آلمانی را بررسی کرده نظریاتش را در این رابطه به طرف آلمانی تسلیم خواهند نمود.

۴. کشتی ها

طرف آلمان از کارشناسان مربوطه ایرانی دعوت کرد از کارخانه های کشتی سازی آلمان دیدن کرده، توانایی ها و امکانات آلمان در زمینه کشتی سازی و صدور کشتی های بارکش به ایران را از نزدیک ببینند و بررسی کنند.

۵. کارخانه‌های ویژه تولید آهن ورق

براساس دعوت آلمانی‌ها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران در فصل آخر ۱۹۷۷ به منظور انجام مذاکرات لازم با سازمان صنعتی اسکت در مورد امکانات شرکت آلمان تولید کارخانه‌های ساخت آهن ورق در ایران و بحث درباره امکان همکاری دراز مدت در زمینه استخراج و آماده‌سازی فلزات بین دو کشور، هیئتی به آلمان اعزام خواهد داشت.

۶. تکنولوژی و تجهیزات ذوب فلز

به کمیسیون اطلاع داده شد که در فاصله دو ماه آخر ۱۹۷۷ (نوامبر- دسامبر)، هیئتی از آلمان مرکب از کارشناسان مهندس صنایع ذوب فلز به منظور تعیین زمینه‌های همکاری در این رابطه با مقامات صلاحیتدار سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران در تهران، مذاکراتی خواهند داشت.

۷. کوره‌های صنعتی

با رضایتمندی خاطرنشان شد که در ژوئن ۱۹۷۷ قراردادی برای همکاری در زمینه ساخت کوره‌های صنعتی برقی بین سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و سازمان صنعتی ال ای دبلیو (LEW) به امضا رسیده و دو طرف به این نتیجه رسیده‌اند که اجرای قرارداد مذکور به گسترش هرچه بیشتر همکاری‌های صنعتی بین دو کشور کمک خواهد نمود.

۸. کارخانه‌های کامل برای ساخت و تولید ابزار سنجش دقیق و نقشه‌برداری و میکروسکوپ

با توجه به ترتیب و قرارهای منعقد شده بین سازمان صنعت و ب کارل زایس ینا* و سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، طرفین در مورد گسترش همکاری‌های علمی و فنی بین این دو سازمان مذاکراتی به عمل آوردند و قرار شد مذاکرات مربوط به انعقاد قراردادهای لازم برای تولید شیشه عدسی و دوربینهای دوچشمی (دورنگرها) در ایران دنبال شوند.

طرفین معتقدند همکاری در زمینه تولید ابزار سنجش دقیق و نقشه‌برداری و

* Veb Carl Zeiss Jena

میکروسکوپ از زمینه‌های امیدبخش در رابطه با گسترش همکاری بین دو کشور است.

۹. پرسهای ویژه پرس فلزات

طرف ایرانی، علاقه خود را به تولید انواع ویژه‌ای از این نوع پرسها ابراز داشت و با توجه به درخواست سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران از سوی سازمان صنعتی ایرانی، صنایع پرس شولیران، طرف آلمانی قرار شد تا آخر اکتبر ۱۹۷۷ پیشنهادی در این زمینه تقدیم نماید.

۱۰. مراکز آموزشی

طرف ایرانی علاقه خود را به همکاری فنی با آلمان در زمینه امکان تأسیس مراکز آموزشی در ایران ابراز داشت و طرف آلمانی قرار شد در این رابطه پیشنهادهایی مطرح نماید.

قرار شد یک هیئت از سوی وزارت کار و امور اجتماعی ایران به منظور بررسی امکانات و تجربیات آلمان خاوری در این زمینه به آلمان اعزام بشوند. سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران علاقه خود را به ادامه مذاکرات با آلمان در رابطه با تأسیس مراکز آموزشی برای مجتمع صنعتی رضا پهلوی اعلام داشت و قرار شد آلمان خاوری تا پایان ژانویه ۱۹۷۸ پیشنهادی در این مورد ارائه نماید.

۱۱. تجهیزات الکتریکی

کمیسیون موافقت کرد همکاری در زمینه ساخت تأسیسات الکتروتکنیک براساس پروتکل امضا شده بین وزارت نیروی ایران و وزارت الکتروتکنیک و الکترونیک آلمان مورخ ۲۷ اوت ۱۹۷۶ ادامه یابد و قرار شد گروهی از کارشناسان آلمان به منظور بررسی امکانات شرکت آلمان در اجرای پروژه‌های ایستگاههای فرعی انتقال نیرو (ترانسفورمر) با ظرفیت‌های ۲۰، ۶۳ و ۲۳۰ کیلوولت در ایران در اکتبر ۱۹۷۷ به ایران اعزام شوند.

۱۲. همکاری در زمینه ساخت و تأسیس مجتمعهای صنعتی - کشاورزی

طرفین موافقت کردند سازمانهای مربوطه دو کشور به منظور بررسی امکانات

تحويل ماشین آلات کشاورزی از قبیل ماشین آلات کشت و برداشت سیب زمینی و غلات و حبوبات به ایران و نیز تأسیس و ایجاد مجتمعات صنعتی - کشاورزی در ایران، همچنان با یکدیگر در تماس باشند.

۱۳. همکاری در کشورهای ثالث

هر دو طرف به این نتیجه رسیدند که همکاری در کشورهای ثالث، می تواند بسیار ثمربخش باشد و در همین رابطه، آمادگی خود را برای ادامه دادن به تماس هایشان به منظور ایجاد زمینه های لازم برای گسترش این نوع همکاری ها اعلام داشتند.

۱۴. همکاری های فنی

دو طرف به این نتیجه رسیدند که امکانات همکاری های فنی بین دو کشور باید مورد بهره برداری قرار گیرند و سازمانهای صلاحیتدار دو کشور باید به همین منظور تماسهایی با یکدیگر برقرار نمایند.

طرف آلمانی خاطرنشان ساخت که از امکانات ترتیب دادن یک سری سخنرانی های فنی - علمی در ایران نیز باید بهره برداری بشود.

تاریخ و محل اجلاس آینده

کمیسیون موافقت کرد سومین اجلاس کمیسیون مشترک همکاری های اقتصادی، فنی و علمی در نیمه دوم ۱۹۷۸ در برلین برگزار نماید.

در تاریخ ۲۸ سپتامبر ۱۹۷۷ در دو نسخه اصلی به انگلیسی که هر دو به یک میزان اعتبار حقوقی دارند، تهیه و تأیید شد.

امضا: محمدرضا امین

امضا: ولفگانگ روشفوس

از سوی دولت پادشاهی ایران

از سوی دولت جمهوری دموکراتیک آلمان

ضمیمه ۱

لیست نامهای اعضای هیئت ایرانی

	رئیس هیئت :
وزیر صنایع و معادن	عالی جناب محمدرضا امین
	اعضای هیئت :
معاون وزیر نیرو	عالی جناب مظفر عامری
معاون وزیر صنایع و معادن	عالی جناب مهدی غفارزاده
مدیرعامل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران	آقای هوشنگ ثابتی
مشاور عالی وزیر امور اقتصادی و دارایی	آقای بیژن نوذری
رئیس کل بخش در وزارت امور خارجه	آقای شاهرخ غفاری
مدیرکل وزارت صنایع و معادن	آقای شمس الدین قائم مقامی
مدیرکل وزارت امور اقتصادی و دارایی	آقای فیض الله پورفتحی
مدیرکل وزارت بازرگانی	آقای خسرو فاضل
معاون مدیرعامل راه آهن دولتی ایران	آقای ناصر نخعی
معاون مدیرکل وزارت کشاورزی و توسعه روستایی	آقای مسعود سلیم پور
دستیار ویژه وزیر صنایع و معادن	هرمز نفیسی
کارشناس مسئول وزارت امور اقتصادی و دارایی	فریبرز آذرنیا
کارشناس وزارت امور اقتصادی و دارایی	محمد باقری

ضمیمه ۲

لیست نامهای اعضای هیئت جمهوری دموکراتیک آلمان

رئیس هیئت :

عالی جناب ولفگانگ روشفوس معاون رئیس شورای وزیران جمهوری دموکراتیک آلمان

اعضای هیئت :

معاون رئیس کمیسیون برنامه ریزی دولتی	عالی جناب دکتر دیترا آلبرشت
معاون وزیر مهندسی برق و الکترونیک	عالی جناب رودی وکر
سفیر کبیر و وزیر مختار آلمان خاوری در ایران	عالی جناب کلاس ولف
سفیر و رئیس کل بخش در وزارت امور خارجه	عالی جناب ولفگانگ کنشل
مدیرکل وزارت بازرگانی خارجی	آقای لئونهارت اورشل
راینزن بازرگانی سفارت جمهوری دموکراتیک آلمان در ایران	آقای ارهارد ویشرت
رئیس کل بخش بازرگانی خارجی و فروش وزارت مهندسی سنگین و ساخت کارخانجات	دکتر یورگن زیفلت
از مدیران کل کمیسیون برنامه ریزی دولتی	آقای هرمان فلووم
رئیس قسمت در وزارت ابزار ماشین و ساخت ماشین آلات آماده سازی و عمل آوری	آقای فریتز کراش
مشاور شخصی عالی جناب ولفگانگ روشفوس	آقای کلاس کامپانینی
مشاور حقوقی وزارت بازرگانی خارجی	آقای هانس پروکین
از مدیران وزارت بازرگانی خارجی و دبیر هیئت آلمانی	آقای آرنولد لیتکه
کارمند عالی رتبه اداره امور شورای وزیران (نخست وزیری)	آقای کیرشنر
سر مترجم (شفاهی)	دکتر کلاس کارتلیری
مترجم (شفاهی)	آقای گوستاو هاگر
سکرتر	خانم اینگه گریگوش

ضمیمه ۳

۱. واگن راه آهن، کارخانه تولید علایم و تکنیکهای ایمنی و تعمیرگاه ویژه واگن راه آهن.
۲. کارخانجات سیمان سازی.
۳. سردخانه ها با ظرفیت کل صد هزار تن و تجهیزات بسته بندی و طبقه بندی و جداسازی مواد مربوطه.
۴. تأسیسات توزیع و انتقال نیرو.
۵. ماشین آلات ویژه ساخت کوره های صنعتی.
۶. ماشین آلات و تجهیزات ویژه مراکز آموزشی.
۷. کارخانه ویژه تولید چرخ قطار به صورت سری.
۸. تجهیزات ویژه ذوب فلز.
۹. ماشین آلات و تجهیزات ویژه ساخت و تولید میکروسکوپ و ابزار نقشه برداری و سنجش دقیق.
۱۰. کارخانجات تولید آهن ورق.
۱۱. کشتی ها.
۱۲. مجتمع های صنعتی - کشاورزی.
۱۳. کارخانه ساخت و تولید چرخ دنده.
۱۴. دیگر پروژه های مورد توافق کمیسیون مشترک.

۸. برنامه مبادلات فرهنگی

۱. متن برنامه

برنامه همکاری فرهنگی
بین دولت شاهنشاهی ایران

و

دولت جمهوری دموکراتیک آلمان
برای سالهای ۱۹۷۸، ۱۹۷۹ و ۱۹۸۰

دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک آلمان تمایل دارند که روابط دوستانه خود را هرچه بیشتر بین دو کشور، برپایه احترام به اصل حاکمیت و تساوی دولتها و عدم دخالت در امور داخلی یکدیگر و ارتقای همکاری فرهنگی بین دو کشور، در چهارچوب موافقتنامه فرهنگی منعقد بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک آلمان مورخ ۲۸ آبان ۱۳۵۴ (۱۹ نوامبر ۱۹۷۵) با اجرای این برنامه کاری برای سالهای ۱۹۷۸ و ۱۹۷۹ و ۱۹۸۰، توسعه دهند.

فصل اول
هنر و فرهنگ

ماده ۱

سازمان جشنواره و هنر، همه ساله به مدت دو هفته، نماینده وزارت فرهنگ جمهوری دموکراتیک آلمان را به عنوان ناظر در جشنواره شیراز، می پذیرد.

ماده ۲

وزارت فرهنگ جمهوری دموکراتیک آلمان، امکان اعزام Berliner Ensemble (گروه هنری برلین) را به مدت هفت روز، به تهران مورد مطالعه قرار می دهد.

ماده ۳

وزارت فرهنگ جمهوری دموکراتیک آلمان، همه ساله به مدت دو هفته نماینده جشنواره هنر را، به عنوان ناظر جهت شرکت در جشنواره برلین می پذیرد.

ماده ۴

در مدت اعتبار این برنامه، طرفین ترتیب برگزاری یک نمایشگاه هنری را برای مدت دو تا سه هفته می دهند. یک نفر مسئول نمایشگاه خواهد بود. موضوع نمایشگاه و تاریخ تشکیل آن، از طریق رسمی تعیین خواهد شد.

ماده ۵

بنا به دعوت بنیاد شهبانو فرح، جمهوری دموکراتیک آلمان در نمایشگاه بین المللی هنر که در پاییز ۱۹۷۸، در تهران برگزار می شود، شرکت خواهد نمود. شرایط شرکت تابع قواعد عمومی نمایشگاه می باشد.

ماده ۶

در مدت اعتبار این برنامه، دو طرف ترتیب مبادله یک گروه هنری را خواهند داد. ایران یک گروه موسیقی سنتی را به جمهوری دموکراتیک آلمان اعزام و جمهوری دموکراتیک آلمان یک ارکستر در سطح بالا جهت اجرای کنسرت به ایران خواهد فرستاد. تاریخ و جزئیات این مبادلات از طریق رسمی تعیین خواهد شد.

ماده ۷

در مدت اعتبار این برنامه، طرفین دو شخصیت فرهنگی و هنری را برای مدت یک هفته، به کشوری دیگر اعزام خواهند نمود.

ماده ۸

وزارت فرهنگی جمهوری دموکراتیک آلمان بنا به دعوت وزارت فرهنگ و هنر ایران، یک اوپرا در سطح بالا، اجرا خواهد نمود.

ماده ۹

نمایشگاهی از نسخه خطی اصلی «دیوان غربی - شرقی» گوته به مدت حداکثر چهار هفته، جهت طرف ایرانی به نمایش گذاشته خواهد شد. این نمایشگاه، دو نفر به همراه خواهد داشت.

با توجه به اینکه مراقبت ویژه جهت این دست خطهای اصیل، که بسیار آسیب‌پذیرند لازم است، جزئیات حفاظت از این آثار در مدت نمایشگاه، از طریق رسمی تعیین خواهد شد.

ماده ۱۰

هر یک از طرفین در کشور خود، جهت نمایش فیلمهای طرف دیگر، باشگاه سینمایی تشکیل می‌دهند.

ماده ۱۱

طرف ایرانی همه ساله، دعوتی جهت شرکت در جشنواره فیلم تهران از جمهوری دموکراتیک آلمان به عمل خواهد آورد. و از هیئت نمایندگی آلمان که از دو نفر تشکیل شده، به مدت ۱۲ روز، پذیرایی خواهد نمود.

ماده ۱۲

وزارت فرهنگ و هنر ایران، با بنگاه انتشاراتی Seemann لاینبرگ در مورد چاپ و پخش دایرة المعارف Thieme - Becker - Vollmer که این بنگاه قصد انتشار آن را در زمینه هنر دارد، همکاری خواهد نمود.

ماده ۱۳

وزارت فرهنگ جمهوری دموکراتیک آلمان و وزارت فرهنگ و هنر ایران تسهیلات لازم را جهت مبادله اطلاعات در زمینه انتشار کتاب فراهم آورده و چاپ آثار ادبی طرف دیگر را مورد مطالعه قرار خواهند داد.

ماده ۱۴

وزارت فرهنگ جمهوری دموکراتیک آلمان و وزارت فرهنگ و هنر ایران نسبت به مبادله صفحه، کتاب، اسلاید و کاتالوگ نمایشگاهها اقدام خواهند نمود.

فصل دوم علوم و آموزش

ماده ۱۵

دانشگاه تهران دو نفر از زبان‌دانان خود را، جهت شرکت در کلاسهای تابستانی، به جمهوری دموکراتیک آلمان اعزام خواهد نمود. وزارت آموزش عالی و فنی جمهوری دموکراتیک آلمان وظیفه دارد که از آنان پذیرایی نماید.

ماده ۱۶

وزارت آموزش عالی و فنی جمهوری دموکراتیک آلمان و وزارت علوم و آموزش عالی ایران، نسبت به اعزام حداکثر سه دانشمند برای مدت سه تا چهار هفته جهت انجام سفر مطالعاتی و ارائه کنفرانسها در مورد موضوعاتی که متعاقباً بین طرفین تعیین می شود، اقدام خواهند نمود.

ماده ۱۷

طرفین نسبت به مبادله انتشارات علمی در زمینه علوم و آموزش عالی توسط دانشگاههای دو کشور، اقدام خواهند نمود.

ماده ۱۸

طرفین همکاری بین آکادمی علوم جمهوری دموکراتیک آلمان و آکادمی شاهنشاهی علوم ایران را، مورد تشویق و حمایت قرار خواهند داد.

ماده ۱۹

- در مدت اعتبار این برنامه، وزارت آموزش ملی و انستیتو تحقیقاتی و برنامه ریزی علمی و آموزشی ایران، هیئت چهار نفره ای را به مدت دو هفته، جهت مبادله اطلاعات در زمینه های ذیل به جمهوری دموکراتیک آلمان اعزام خواهند نمود:
۱. برنامه ریزی و هدایت روشهای آموزش (دو نفر، یکی از طرف وزارت آموزش و دیگری انستیتو تحقیقاتی و برنامه ریزی علمی و آموزشی).
  ۲. تعلیم در زمینه های پلّی تکنیک و آموزش در جمهوری دموکراتیک آلمان (یک

نفر از انستیتو تحقیقاتی و برنامه ریزی).

۳. ترتیب کادر آموزشی (یک نفر از وزارت آموزش ملی ایران).
وزارت آموزش جمهوری دموکراتیک آلمان، پذیرایی از هیئت ایرانی را به عهده دارد.

ماده ۲۰

وزارت آموزش ملی جمهوری دموکراتیک آلمان در مدت این برنامه، هیئتی مرکب از دو متخصص در زمینه های فوق العاده آموزشی* برای مدت دو هفته، جهت مبادله تجربیات با متخصصین ایرانی اعزام خواهد نمود. وزارت آموزش ملی ایران از هیئت مذکور پذیرایی خواهد کرد.

ماده ۲۱

وزارت آموزش ملی ایران در مدت این برنامه، شش متخصص برای مدت دو هفته جهت مبادله تجربیات در زمینه های ذیل اعزام خواهد نمود.
الف) دو متخصص در زمینه ورزش و ژیمناستیک مدارس.
ب) دو متخصص در زمینه آموزش کودکان عقب افتاده و معلول (کرو لال، نابینا و غیره).
ج) دو متخصص در زمینه فعالیتهای فوق العاده آموزشی.

ماده ۲۲

وزارت آموزش ملی ایران، دو شخصیت از میزان آموزش ملی ایران را جهت شرکت در هشتمین مناظره** آموزشی بین المللی به برلین اعزام خواهد نمود. وزارت آموزش جمهوری دموکراتیک آلمان از این دو شخصیت پذیرایی خواهد نمود.

ماده ۲۳

طرفین بنا به درخواست یکدیگر نسبت به مبادله نشریات آموزشی و اسناد و

* Extia Scolai es

** Colloque

برنامه‌های مطالعاتی اقدام خواهند نمود.

ماده ۲۴

وزارت فرهنگ جمهوری دموکراتیک آلمان و وزارت آموزش ملی ایران در سال بین‌المللی کودک ترتیب نمایشگاهی از نقاشی‌های کودکان را در کشور یکدیگر خواهند داد.

ماده ۲۵

وزارت آموزش ملی ایران و وزارت آموزش حرفه‌ای جمهوری دموکراتیک آلمان در مدت اعتبار این برنامه، امکان مبادله هیئت دو نفری را برای مدت دو هفته جهت تبادل تجربیات در زمینه روشهای تربیت کادر حرفه‌ای و سازمانهای آموزش حرفه‌ای جوانان در زمینه‌های تخصصی صنعت، مورد مطالعه قرار خواهند داد.

فصل سوم

کودکان و نوجوانان

ماده ۲۶

جمهوری دموکراتیک آلمان، همه ساله در جشنواره بین‌المللی فیلم کودکان و نوجوانان تهران، شرکت خواهد نمود. نحوه شرکت براساس رعایت مقررات جشنواره مذکور خواهد بود.

ماده ۲۷

مرکزپروورش فکری کودکان و نوجوانان، دو متخصص جهت مطالعه نحوه فعالیتهای مراکز تفریحات کودکان به جمهوری دموکراتیک آلمان اعزام خواهد نمود.

فصل چهارم

ورزش و تربیت بدنی

ماده ۲۸

طرفین همکاری در زمینه ورزش و تربیت بدنی را تشویق خواهند نمود. جزئیات

در مورد مبادله ورزشکاران، مربیان و کارشناسان و سایر تدابیر مربوطه، توسط سازمانهای ورزشی صلاحیتدار طرفین تعیین خواهد شد.

فصل پنجم

مطبوعات، رادیو و تلویزیون

ماده ۲۹

طرفین همکاری بین کمیته دولتی رادیو و کمیته دولتی تلویزیون نزد شورای وزیران جمهوری دموکراتیک آلمان و سازمان ملی رادیو-تلویزیون ایران را تشویق می‌کنند؛ هم‌چنین انعقاد موافقتنامه در مورد رادیو و تلویزیون را بین نهادهای صلاحیتدار دو کشور مورد تشویق قرار خواهند داد.

همکاری‌های مورد نظر در این ماده به طور اخص شامل زمینه‌های ذیل خواهد بود:

(الف) مبادله برنامه‌های رادیویی به صورت نوار، موسیقی و صفحه.

(ب) مبادله برنامه‌های تلویزیونی به صورت نوار یا فیلم.

(ج) بازدید متقابل مدیران، سردبیران رادیو و تلویزیون از کشورهای طرف دیگر.

این دیدارها باید با دعوت رسمی و موافقت قبلی طرفین صورت پذیرد.

(د) مبادله انتشارات فنی در زمینه رادیو و تلویزیون.

(ه) طرفین از شرکت نمایندگان یکدیگر در جشنواره‌هایی که توسط سازمانهای

رادیو و تلویزیون دو طرف تشکیل می‌شود، حمایت می‌کنند.

جهت شرکت در جشنواره‌های مذکور، طرفی که ترتیب جشنواره را داده است، از

طرف دیگر بر مبنای توافقات قبلی دعوت به عمل خواهد آورد.

ماده ۳۰

طرفین تسهیلات لازم را جهت بازدید متقابل هنرمندان، کارشناسان و گروههای

هنری از کشوریکیدیگر به موجب توافقهایی که قبلاً به عمل خواهد آمد، فراهم می‌کنند.

سازمان ذیصلاح جمهوری دموکراتیک آلمان در این خصوص آژانس هنرمندان

جمهوری دموکراتیک آلمان* خواهد بود.

* Künstler Agentur Der DDR.

ماده ۳۱

طرفین همکاری بین گروههای خبری رادیو و تلویزیون دو کشور را جهت دستیابی به اطلاعات درباره وقایع مهم در دو کشور، مورد تشویق قرار می دهند.

ماده ۳۲

طرفین تسهیلات لازم جهت همکاری بین آژانسهای خبری یکدیگر را فراهم خواهند نمود و نسبت به مبادله دو روزنامه نگار در هر سال برای مدت هفت تا ده روز، اقدام خواهند نمود.

فصل ششم
ترتیبات مالی

ماده ۳۳

ترتیب اعزام افراد و گروهها، به موجب این برنامه برحسب مقررات ذیل صورت می گیرد:

الف) هزینه رفت و برگشت سفر، افراد و هیئتها که به موجب این برنامه انجام می شود، به عهده طرف فرستنده می باشد.

ب) طرف میزبان هزینه اقامت، هزینه سفرهای داخلی که برای اجرای برنامه انجام می شود، پول توجیبی روزانه به مبلغ ۳۵۰ ریال در ایران و ۱۰ مارک در جمهوری دموکراتیک آلمان، هزینه احتمالی درمانی که شامل دارو نیز می گردد، را تقبل می کند.

ج) طرف میزبان در صورت نیاز، یک راهنما - مترجم در اختیار افراد یا گروه طرف دیگر قرار می دهد.

ماده ۳۴

هزینه های سفر گروههای هنری براساس ترتیبات ذیل، تأمین می شود:

الف) طرف فرستنده هزینه سفر رفت و برگشت گروه هنری همچنین مخارج حمل جامه دانها، لباسها، دکور و آلات موسیقی و غیره را تأمین می کند.

ب) طرف میزبان هزینه اقامت و هزینه های اتفاقی جهت اجرای برنامه ها و احیاناً هزینه درمانی را تأمین می کند. طرف میزبان در صورت لزوم مترجم - راهنما در اختیار

گروه هنری قرار می دهد.
دستمزد یا هر نوع اعطای هدیه به هنرمند یا گروه هنری، توسط کشور میزبان با توافق قبلی صورت می گیرد.

ماده ۳۵

هزینه تشکیل نمایشگاهها به ترتیب ذیل خواهد بود:
(الف) کشور فرستنده، هزینه حمل و نقل اشیا و بیمه آن را تا پایتخت کشور دیگر و بازگشت اشیای مذکور را تأمین می کند.
(ب) کشور میزبان، مخارج تشکیل نمایشگاه، تبلیغات و سایر مخارج را در سرزمین خود تأمین می کند.
(ج) مخارج بیمه اشیاى مورد نمایش، در کشور میزبان به عهده کشور فرستنده است.

(د) مخارج رفت و برگشت افرادی که همراه نمایشگاه سفر می کنند، به عهده کشور فرستنده است، هزینه اقامت در تمام مدت نمایشگاه به عهده کشور میزبان می باشد.
(ه) در صورت مفقود شدن یا صدمه دیدن اشیا به نمایش گذاشته شده، طرف میزبان تمام مدارک لازم را تهیه خواهد نمود تا طرف فرستنده بتواند، خسارات واصله را از شرکت بیمه وصول نماید.

ماده ۳۶

کشور فرستنده مخارج رفت و برگشت محصلانی که به آنها بورس تحصیلی داده شده را تأمین می کند.

فصل هفتم ترتیبات عمومی

ماده ۳۷

کشور فرستنده، حداقل دو ماه قبل از انجام سفر افراد یا هیئتهای پیش بینی شده در این برنامه، کشور میزبان را از آن مطلع نموده و اطلاعات معین در مورد وضعیت و شرایط آشنایی افراد یا هیئتها به زبانهای خارجی و برنامه کار آنها و موضوع کنفرانس

آنها در اختیار کشور میزبان می‌گذارد.

کشور فرستنده حداقل پانزده روز قبل از انجام سفر اشخاص یا هیئت‌ها، کشور میزبان را از تاریخ ورود و وسیله‌ای که سفر با آن انجام شده، مطلع می‌نماید.

ماده ۳۸

هر یک از طرفین، حداقل دو ماه قبل از گشایش نمایشگاه، کلیه مدارک و اطلاعات لازم در مورد نمایشگاه هم‌چنین اعلاناتها، کاتالوگها، ابزار لازم جهت نمایشگاه، شرایط و ویژگی‌های فنی اشیای نمایشی و... را برای طرف میزبان ارسال خواهد نمود.

اشیا و آثار نمایشی باید یک ماه قبل از تاریخ تعیین شده، جهت گشایش نمایشگاه ارسال شود.

ماده ۳۹

در مورد جزئیات یا شرایط اجرای برنامه حاضر، هم‌چنین هر نوع تغییر در برنامه طرفین از طریق دیپلماتیک عمل خواهند کرد.

کمیسیون مختلط بعدی در هر سه ماهه چهارم سال ۱۹۸۰ در تهران تشکیل می‌شود.

برنامه حاضر از روز امضا لازم‌الاجرا است.

برنامه حاضر در تاریخ ۸ اوت ۱۹۷۸ در برلن، در دو نسخه تنظیم و امضا شده است.

از طرف دولت شاهنشاهی ایران	از طرف دولت جمهوری دموکراتیک آلمان
امضا: ایرج پزشکزاد	امضا: دکتر کلاس ویلردنیک
مدیرکل فرهنگی و اجتماعی	معاون وزارت خارجه
وزارت امور خارجه	

۲. صورت جلسهٔ امضای برنامه

صورت جلسه

هیئتهای فرهنگی دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک آلمان، به منظور تنظیم و امضای برنامه همکاری فرهنگی بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک آلمان در سالهای ۱۹۷۸، ۱۹۷۹ و ۱۹۸۰ از تاریخ ۳ تا ۸ اوت ۱۹۷۸ در برلن اجتماع نمودند.

دو هیئت، مسائل ذیل را در مورد همکاریهای متقابل، مورد بررسی قرار دادند:

(الف) هنر و فرهنگ؛

(ب) علوم و آموزش؛

(ج) کودکان و نوجوانان؛

(د) ورزش و تربیت بدنی؛

(ه) مطبوعات، رادیو و تلویزیون؛

(و) ترتیبات مالی؛

(ز) ترتیبات عمومی؛

برنامه همکاری فرهنگی شامل ۳۹ ماده است.

ریاست هیئت نمایندگی ایران را آقای ایرج پزشک‌زاد، مدیرکل فرهنگی و اجتماعی وزارت امور خارجه، به عهده داشت.

ریاست هیئت نمایندگی جمهوری دموکراتیک آلمان را آقای دکتر کلاوس ویلر‌دینگ، معاون وزارت امور خارجه، به عهده داشت.

فهرست اعضای دو هیئت نمایندگی ضمیمه صورت جلسه می باشد.

برلن ۸ اوت ۱۹۷۸

امضا:

از طرف هیئت ایرانی

امضا:

از طرف هیئت جمهوری دموکراتیک آلمان

اعضای هیئت نمایندگی دولت شاهنشاهی ایران که در مذاکرات مربوط به برنامه کار در مورد همکاری فرهنگی و علمی در سالهای ۱۹۷۸ و ۱۹۷۹ و ۱۹۸۰ بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک آلمان شرکت داشتند، عبارت اند از:

جناب آقای ایرج پزشک‌زاد	مدیرکل فرهنگی و اجتماعی وزارت امور خارجه
آقای دکتر جمشید نبوی	مدیرکل روابط بین‌المللی دانشگاه تهران
آقای مسعود محرابی	مدیرکل همکاری‌های علمی و فنی و روابط بین‌المللی وزارت علوم و آموزش عالی
آقای مهدی نمازی زاده	معاون سازمان ورزش ایران
آقای عبدالحسین خیرخواه	معاون مدیرکل روابط بین‌المللی وزارت آموزش ملی
خانم آذر خیام	دبیر سوم اداره فرهنگی و علمی و فنی وزارت امور خارجه

اعضای هیئت نمایندگی جمهوری دموکراتیک آلمان که در مذاکرات مربوط به برنامه کار در مورد همکاری فرهنگی و علمی در سالهای ۱۹۷۸ و ۱۹۷۹ و ۱۹۸۰ بین دولت جمهوری دموکراتیک آلمان و دولت شاهنشاهی ایران شرکت داشتند، عبارت اند از:

آقای کلاوس ویلردینگ	معاون وزارت امور خارجه، رئیس هیئت
خانم فرالوتس کندروف	معاون اداره کل روابط فرهنگی وزارت امور خارجه
آقای هورست فیختر	رئیس قسمت اجرایی در اداره کل روابط فرهنگی وزارت امور خارجه
آقای رلند هوبرت	دبیر دوم وزارت امور خارجه
آقای تیلوهایدل	دبیر سوم وزارت امور خارجه
خانم آنلیزه هوبرت	رئیس قسمت در وزارت فرهنگ
آقای پتر ساندر	نماینده وزارت آموزش عالی و فنی
خانم هلگا شیک	مترجم

نمونه اسناد

*Embajada
de la
Republica Argentina*

20.11.27
124/0310

Washington, November 5, 1927.

Excellency:

I am instructed to inform you that the Argentine Government has taken due notice of your communication of July 7th, 1927, by which your Government brings to an end the capitulatory rights, and denounces by virtue of Chapter VI the Treaty existing between our two countries.

It is with pleasure that I communicate to you that my Government will be very glad to consider a new Treaty that the Persian Government may propose.

Accept, Excellency, the assurance of my highest esteem.

J. L. Carrasco

His Excellency,
Mirza Davoud Khan Meftah,
E. E. and Plenipotentiary of Persia,
Washington.

*Embajada
de la
Republica Argentina*

٥٩١
٢٢/٧/٢٧

Washington, July 23, 1927.

V.O. No-11.

Excellency:

I have the pleasure to inform Your Excellency that I have transmitted to my Government the text of the communication contained in your Note No. 500, of July 7, 1927, concerning capitulatory rights.

Accept, Excellency, the assurance of my highest consideration.

J. H. ...

His Excellency,
Mirza Davoud Khen Kefteh,
E. E. and Plenipotentiary of Persia,
Washington.

SOUTH AFRICAN CONSULATE GENERAL,
T E H R A N

4th October, 1971

Your Excellency,

Acting under instructions from my Government, I have the honour to refer to the recent exchange of views concerning the reciprocal abolition of consular fees for visas issued in favour of citizens of the Republic of South Africa and of Iran, and, in accordance with the understanding reached, to propose the following:

- (1) The competent South African authorities shall waive consular fees on visas for persons possessing valid Iranian passports and who propose to travel to South Africa;
- (2) The competent Iranian authorities shall waive consular fees on visas for persons possessing valid South African passports and who propose to travel to Iran;
- (3) The present arrangement shall come into force on 1st November, 1971, and shall remain valid until denounced by either side, which shall be requested to give two months' notice in writing to the other.

/.....

His Excellency Abbas Ali Khalatbari,
Minister for Foreign Affairs,
TEHRAN.

End/v

I avail myself of this opportunity to renew to Your Excellency the assurances of my highest consideration.

John Oxley
CONSUL GENERAL
OF THE REPUBLIC OF
SOUTH AFRICA.

۱۲۵۰ / ۷ / ۱۷
 ۶۶۵۵ / ۱۸
 وزارت امور خارجه
 ۱۲
 ۲ ۱۲ ۲
 ۲ ۱۲ ۲
 ۴ ۱۲ ۴
 ۲ ۱۲ ۲
 شماره عهود و امور حقوقی

AGREED MINUTES

An economic delegation from the Republic of South Africa headed by the Honourable Mr. O. P. F. Horwood, the Minister of Economic Affairs visited Iran from June 20 to 24, 1974.

2. The Minister of Economic Affairs was received in audience by His Imperial Majesty Aryamehr, Shah-an Shah of Iran. He also called on His Excellency Mr. Amir-Abbas Hoveyda the Prime Minister and had meetings with H. E. Dr. Manouchehr Eghbal, Chairman of the Board and Managing-Director of the National Iranian Oil Company, H. E. Mr. Hushang Ansary, Minister of Economic Affairs and Finance, H. E. Mr. Abdol-Majid Majidi, Minister of State and Head of Plan and Budget Organization, H. E. Mr. Iraj Vahidi, Minister of Energy, H. E. Mr. Fereidoun Mahdavi, Minister of Commerce, and other high official^s of the Iranian Government.

3. The Honourable Mr. Horwood held extensive discussions with H. E. Mr. Farrokh Najmabadi, the Minister of Industry and Mines, who headed the Iranian delegation. In the course of these discussions the two Ministers examined the possibilities for developing trade and economic relations between Iran and South Africa. The two Parties shared the view that there was great scope for cooperation in these areas and agreed as follows:

NUCLEAR ENERGY

4. The South African Party informed the Iranian side of the experience of South Africa in the field of exploration, enrichment, and beneficiation of uranium ores as well as the preparatory work done for the establishment of atomic power stations. It declared its readiness to enter into a general cooperation agreement with Iran in all areas of atomic energy as well as in any particular field. The South African Party further stated that it would welcome Iranian experts to visit South Africa to acquaint themselves with the methods for the exploration and exploitation of uranium ores in that country. It also stated that the establishment of an uranium enrichment plant in South Africa is under study and declared that Iran would be welcome to participate in this project. In this connection a "General Framework for Participation" was given for the information of the Iranian side.

5. The Minister of Industry and Mines stated that the Head of Atomic Energy Organization of Iran shall keep contacts with South African Officials in charge of atomic energy and shall visit South Africa toward the last quarter of 1974. He further stated that in the course of these contacts and visit possibilities of cooperation between the two countries in the above-mentioned areas shall be fully examined. As regards the Iranian participation in the uranium enrichment

plant it was agreed that South Africa shall be informed about the Iranian view following the receipt of further relevant information and the outcome of the feasibility studies.

MINING

6. The South African Party expressed its readiness to cooperate with Iran in the areas of mineral exploration, exploitation and beneficiation. This was welcomed by the Iranian side.

7. In this connection the two sides agreed that South Africa will cooperate with Iran in the exploration, exploitation and beneficiation of gold deposits in Iran. To this end, South African Party undertook to encourage the private sector in that country to meet with the respective organizations assigned by the Iranian Party in Tehran within two months of signing these Agreed Minutes in order to prepare a concrete plan for the implementation of this objective. They furthermore agreed, to cooperate in the exploration and exploitation of asbestos, lead and zinc in Iran. South Africa shall encourage a visit to Iran by a team of experts of the private sector from South Africa within four months of signing these Agreed Minutes to finalize cooperation in these areas with the Iranian experts.

8. The Minister of Economic Affairs welcomes investment by Iran in coal mining in South Africa and the possible preparation of cokes for meeting the requirement of both countries as well as export to third markets. The Minister of Industry and Mines expressed Iran's interest in this area and stated that this shall be given careful consideration by Iran. With this in view, the Minister of Economic Affairs stated that full information concerning the location and specifications of coal mines in South Africa shall be sent to Iran within one month of signing these Agreed Minutes.

9. Both Parties expressed satisfaction over their cooperation in training of mining technicians in Iran and the South African Party declared its readiness to continue its cooperation in the establishment of mining school^s in Iran and the expansion of the Mining School at Nakhlak. The two Parties agreed that the exp^rts of the two countries shall meet in Tehran within three months of signing these Agreed Minutes in order to prepare a programme in this field, specifying the role of each party therein.

INDUSTRY

10. The two parties agreed to cooperate in the establishment of pulp, paper and wood industries in South Africa. For detailed examination of this cooperation

5.

the experts of the two countries shall meet in South Africa within four months of signing these Agreed Minutes.

11. Noting the requirements of Iran for cement, limestone and mining equipment, the South African party stated that it will be possible to supply machinery and equipment needed by Iran for the production of these items, and that it will encourage the private sector to cooperate with the Iranian machine-building plants to make it possible for them to supply as much of the required machinery and equipment as feasible. The Iranian side expressed interest in cooperation with South Africa in this area and it was agreed that the Iranian experts shall visit South Africa within four months of signing these Agreed Minutes in order to visit the respective South African plants and to discuss the details of cooperation in these projects.

12. The two parties agreed to cooperate in utilizing the excess industrial capacity existing in both countries for their mutual benefit and to establish joint venture industries in the two countries in order to meet the requirements of their respective countries as well as those of third markets.

PETROLEUM AND PETROCHEMICALS

13. In the field of petroleum and petrochemicals, the South African party made the following proposals:-

(a) To increase the equity share-holding of National Iranian Oil Company (NIOC) in National Petroleum Refiners of South Africa (Natref) from the present $17\frac{1}{2}\%$ up to $33\frac{1}{3}\%$ at par.

(b) Upon increasing its share-holding, NIOC would commence exercising its processing rights in the refinery.

(c) After the NIOC signifies its interest in the increase in its share-holding, it would be offered the facility of marketing the products, which it would obtain from exercising its processing rights in Natref through the same channels which are at present available to South African Coal, Oil and Gas Corporation Limited (Sasol) and Sasol would be willing to share the "Blue Pump" gasoline marketing hospitality, which it enjoys on the stations of the international oil companies, on a 50-50 basis with NIOC.

In connection with the above proposals the South African side shall make available further details as well as economic and other implications of greater participation in refining and marketing in South Africa, and would give NIOC the option whether it wishes to accept the proposal at such time or at a later stage within a period to be agreed upon, when remaining technical difficulties in the Natref refinery have been overcome.

7.

(d) Sasol would be willing to make available to Iran on competitive terms, the licences, know-how and expertise relating to the application of the former's sythol Fischer-Tropsch process for the conversion of dry gas to petrochemicals and/or petrochemical feed-stocks. Should Iran decide to utilize this process, Sasol would favourably consider joining in the realisation of the respective project if it is invited to join in such a venture.

(e) Sasol further declared its rediness^u to give NIOC the opportunity of taking an interest in a proposed coastal or inland petrochemical plant in South Africa based on steam-cracking, should the project eve^fntually materialize.

14. The Iranian Party stated that it would examine any firm proposal together with the necessary information, economic feasibility study etc. which may be submitted by Sasol on the above proposals.

TRADE

15. The two sides reviewed trade relations between the two countries and noted that despite recent increases in trade between them there existed much wider possibilities for the expansion of bilateral trade. They shared the view that although the initiatives

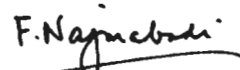
taken for the expansion of economic cooperation between the two countries will go a long way toward expansion of trade, nevertheless conclusion of a trade agreement between the two parties will provide a further stimulus for the expansion of trade on a long term basis possibly leading to specific agreements of a bilateral nature. For this reason they agreed on a text of a trade agreement between the two countries to be signed at a date and venue to be mutually agreed upon.

16. The South African Party stated that it shall make its best endeavours to supply to Iran with a total quantity of 300,000 tons of cement, 100,000 tons of billet suitable for rolling in Iranian rolling mills and 50,000 tons of unrefined sugar during 1974 and 1975. The two parties agreed that unless otherwise informed by either party the representatives of their respective agencies shall meet in South Africa within six weeks of signing these Agreed Minutes in order to make concrete agreements for the above-mentioned deliveries.

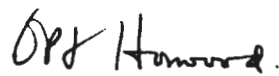
17-The Minister of Economic Affairs extended an invitation to the Minister of Industry and Mines to pay a visit to South Africa. This invitation was accepted with pleasure and it was agreed that the visit shall take place at mutually convenient date.^a

Done at Tehran on June 24, 1974, in two originals, in English, both being equally authentic.

Leader of the Iranian
Delegation

Farrokh Najmabadi
Minister of Industry and
Mines

Leader of the South
African Delegation

O. P. F. Horwood
Minister of Economic
Affairs

Le 15 mai 1928

Monsieur le Ministre,

En réponse aux demandes adressées et au moment de la réalisation de sa résolution d'abolir le régime connu sous le nom de régime capitulaire, le Gouvernement Impérial de Perse, animé du désir de dissiper les inquiétudes qui pourraient naître chez les ressortissants allemands séjournant en Perse en raison de la nouveauté du régime qui leur sera désormais appliqué et désireux de mettre par votre intermédiaire vos ressortissants au courant des dispositions prises par la législation et le gouvernement persans à leur égard, vous adresse, pour que vous en puissiez transmettre la teneur à vos ressortissants, la présente décision.

Il est inutile de vous dire que le Gouvernement Persan lui-même, qui a pour intérêt et qui tient à cœur de procurer le plus de garanties possibles aux citoyens persans et d'avoir à cet effet un appareil judiciaire dont le fonctionnement approche autant que possible de la perfection, a accompli des réformes très appréciables quant au personnel et aux lois judiciaires.

Sans parler des lois qui sont connues de tout le monde, actuellement la possession de connaissances en matière de droit, équivalent à celles que consacre le diplôme de licencié en droit, est une condition obligatoire pour l'entrée dans la carrière judiciaire.

Quant à la situation des ressortissants allemands en Perse, découlant des prescriptions des lois persanes, les dispositions suivantes prises par le Gouvernement Persan, leur seront

Son Excellence

Monsieur le Comte Schulenburg

Ministre d'Allemagne

T E H E R A N

- 2 -

appliquées à dater du dix mai 1920.

1. Sur la base d'une parfaite réciprocité, ils seront admis et traités sur le territoire belge conformément aux règles et pratiques du droit commun international, y jouiront de la plus entière protection des lois et des autorités territoriales et y bénéficieront du même traitement que les nationaux.

2. En tout procès civil, ou commercial ou une des parties est un ressortissant allemand seule la preuve écrite sera admise.

En tout procès même criminel, les jugements seront rédigés par écrit et contiendront les considérants de droit et de fait sur lesquels ils se fondent.

Les intéressés au procès ou les personnes autorisées de leur part auront droit à obtenir copie des témoignages et de jugements, sous condition d'acquitter les taxes réglementaires.

En matière criminelle, le témoignage oral étant un mode normal de preuve, les intérêts des inculpés restent sauvegardés par les articles 215 et 216 du code pénal frappant le faux témoignage.

3. A l'exclusion de toute autre juridiction, seuls les cours et tribunaux relevant du Ministère de la Justice seront compétents dans les cas où une des parties est de nationalité allemande.

Seuls les tribunaux criminels relevant du Ministère de la Justice pourront en général prononcer des peines d'emprisonnement contre les ressortissants allemands.

Toutefois, dans le cas d'une proclamation d'état de siège, lorsque l'instruction d'un procès reviendra à un tribunal spécialement formé, ce tribunal pourra aussi connaître des cas où un ressortissant allemand sera prévenu.

De plus en matière fiscale et en général dans une

contestation entre une administration et un ressortissant allemand relative à une matière purement administrative, les tribunaux administratifs conservent leur compétence.

4. Les ressortissants allemands ne seront en tout cas justiciables que des tribunaux laïcs et les lois laïques leur seront seules applicables.

5. Les tribunaux de simple police ne seront compétents que dans les affaires de minime importance et pour des faits n'entraînant qu'une amende légère.

Ils ne pourront prononcer des peines d'emprisonnement sauf le cas où les ressortissants allemands demanderaient eux-mêmes de convertir en emprisonnement la peine d'amende qui aura été prononcée contre eux. Conformément à la loi, les tribunaux de simple police ne pourront jamais prononcer un emprisonnement de plus d'une semaine. Il est bien entendu qu'ils ne sont pas autorisés à prononcer des peines corporelles.

6. Un ressortissant allemand arrêté en flagrant pour un fait qualifié délit ou crime ne pourra être détenu plus de 24 heures sans être amené devant l'autorité compétente.

En dehors des cas de flagrant délit, aucun allemand ne sera arrêté ou incarcéré sans un ordre de l'autorité judiciaire compétente. Ni la maison privée de commerce d'un ressortissant allemand ne sera forcée de servir sans un mandat provenant de l'autorité judiciaire avec des garanties à déterminer ultérieurement lesdites.

7. Les ressortissants allemands arrêtés et mis en prison auront le droit, conformément au règlement des prisons,

Les personnes qui communiquent avec leurs consuls, les plus proches, et les consuls ou leurs représentants auront en se conformant aux règles des prisons, la permission de les visiter.

Les autorités gouvernementales transmettront de suite à leur adresse de telles demandes de communiquer avec eux.

8. Le Gouvernement Impérial a pris en vue une généreuse réglementation en ce qui concerne la mise en liberté sous caution, qui sera de rigueur dans tous les cas excepté en cas de crime (le crime tel qu'il est défini par le code pénal).

La somme demandée comme cautionnement sera raisonnablement proportionnée au degré de l'infraction.

Lorsqu'une personne condamnée se pourvoiera en appel, les mêmes facilités de liberté sous caution mentionnées ci-dessus lui seront accordées jusqu'à ce que le jugement d'appel ait été rendu.

9. Selon la loi persane, les audiences relatives au procès en général et sauf dans des cas exceptionnels, étant publiques, les intéressés au procès et au sort des parties en cause ont donc le droit d'y assister, sauf dans des cas exceptionnels, en tant que spectateurs, sans aucun droit toutefois de se mêler aux débats.

10. Le Gouvernement Impérial a décidé d'améliorer les conditions des prisons conformément aux usages modernes et une somme d'argent suffisante pour l'aménagement des prisons en l'esce remplissant les conditions nécessaires hygiéniques est déjà votée. En attendant, les ressortissants allemands qui seront condamnés à un emprisonnement de plus d'un mois - l'emprisonnement d'un mois ou moins étant convertible en une peine d'amende - sur leur demande seront transférés dans une prison remplissant les conditions hygiéniques nécessaires.

11. En matière de statut personnel les ressortissants

- 5 -

Allemands sur le territoire persan restent soumis aux prescriptions de leurs lois nationales.

14. En matière d'impôts, les ressortissants allemands seront traités sur un pied d'égalité avec les ressortissants persans et ne seront pas astreints à acquitter à quelque titre que ce soit des impôts, taxes ou autres redevances fiscales auxquels ne seraient pas astreints les ressortissants persans.

15. En matière judiciaire tous les jugements rendus par les anciens tribunaux - même s'ils n'ont pas été mis à exécution - sont considérés comme définitivement réglés et ne seront en aucun cas susceptibles d'un nouvel examen; de même tout jugement définitif rendu par les anciens tribunaux est reconnu exécutoire.

En somme, tous les procès achevés sous le régime judiciaire ancien sont considérés comme définitivement réglés et ne sont en aucun cas susceptibles d'être ouverts à nouveau.

Les procès non achevés au tribunal du Ministère des Affaires étrangères et aux tribunaux des gouverneurs des provinces seront achevés devant ces tribunaux à moins que la partie de nationalité étrangère demande avant la clôture des débats, à transférer le litige aux tribunaux judiciaires.

Le délai accordé par le Gouvernement Impérial pour achever les procès non achevés devant les dits tribunaux est au plus tard jusqu'au dix mai 1929.

* 16. Toute question relative à la caution judiciaire solvée, à l'exécution du jugement, à la communication des actes judiciaires et extra-judiciaires, aux commissions rogatoires, aux condamnations aux frais et dépens, à l'assistance judiciaire gratuite et à la contrainte par corps sont réservées à des conditions spéciales à établir entre la Perse et l'Allemagne.

17. Selon la loi persane, tous compromis et clauses con-

promissaires en matière civile ou commerciale étant permis
les décisions arbitrales ainsi rendues étant exécutoires sur
l'ordre du président du tribunal de première instance qui est
tenu de donner cet ordre sauf dans les cas où la décision ar-
bitraire serait contraire à l'ordre public, il est évident que
les ressortissants allemands jouiront entièrement de cette dis-
position légale.

14. Pour sauvegarder provisoirement des créances de
droit civil, on ne pourra ni arrêter ni soumettre à des limita-
tions de liberté individuelle les ressortissants allemands sauf

*18. En matière
placée, l'inculpé
des atteintes
libre de choisir
son défenseur
qui peut être
choisi même
parmi ses
congénères*

dans le cas où l'exécution à opérer sur les avoirs appartenant
aux débiteurs et se trouvant en Perse semblerait courir un danger
sérieux venant de la part du débiteur ou elle ne pourrait être
sauvegardée par un autre moyen.

17. En ce qui concerne les biens et droits de nature
immobilière, il reste entendu que les ressortissants allemands
sur le territoire persan sont autorisés à acquérir, occuper ou
posséder les immeubles nécessaires à leur habitation et à l'exer-
cice de leur commerce et industrie.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, l'assurance de ma
haute considération.

در محله فوقه من سرحد راه رفته در تاریخ ۱۴۰۲ در محله تهران
در زمان کفر دولت اسفند به نام دولت در محله تهران در تاریخ فوقه من

Convention entre l'Empire de Perse et l'Allemagne
sur la protection des brevets d'invention, marques
de fabrique ou de commerce, des noms commerciaux
et dessins, des droits de propriété artistique et
littéraire.

Sa Majesté Impériale le Schah de Perse
et

Le Président du Reich Allemand,

Egalement animés du désir de resserrer les relations
économiques entre les deux Etats, conformément au Traité
d'Amitié et en complément de la Convention de Commerce,
Douanes et Navigation, signés le 17 février 1929, ont déci-
dé de conclure une Convention sur la protection des brevets
d'invention, marques de fabrique ou de commerce, des noms
commerciaux et dessins, des droits de propriété artistique
et littéraire, et ont nommé à cet effet pour Leurs Plénipo-
tentiaires,

Sa Majesté Impériale le Schah de Perse :

Son Excellence M. Mohammad Ali Khan Farzine, Son Ministre de
Affaires Etrangères,

Le Président du Reich Allemand :

Monsieur Friedrich Werner Graf von der Schulenburg, Envoyé
Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire Allemand à Té-
héran.

Lesquels, après s'être communiqué leurs pleins-pouvoirs
reconnus en bonne et due forme, ont convenu des dispositions
suivantes :

Article I.

Les ressortissants et les sociétés de chacune des Hautes Parties Contractantes jouiront sur le territoire de l'autre Partie des mêmes droits que les ressortissants et les sociétés de celle-ci en ce qui concerne les brevets d'invention, marques de fabrique ou de commerce, les noms commerciaux et dessins, les droits de propriété artistique et littéraire, moyennant l'accomplissement des formalités prescrites par les lois en vigueur sur ce territoire.

Les Hautes Parties Contractantes s'engagent, pour sauvegarder les droits susmentionnés, à établir des sanctions appropriées contre toute infraction desdits droits.

Il reste entendu que chacune des Hautes Parties Contractantes appliquera également ces dispositions aux brevets d'invention, marques de fabrique ou de commerce aux noms commerciaux et dessins et aux droits de propriété artistique et littéraire des ressortissants et sociétés de l'autre Haute Partie, si les formalités y relatives, prescrites par les lois en force sur son territoire, ont été accomplies avant même l'entrée en vigueur de la présente Convention.

Article II.

La présente Convention est rédigée en double original en français.

Elle sera ratifiée et l'échange des ratifications aura lieu à Téhéran le plus tôt que faire se pourra.

Elle entrera en vigueur avec l'échange des instruments de ratification et restera en force jusqu'à l'expiration de la Convention d'Etablissement, signée entre les Hautes Parties Contractantes en date du 17 février 1929.

Toutefois, en conformité avec leurs lois constitutionnelles respectives, les Hautes Parties Contractantes pourront, avant l'échange des instruments de ratification, par un échange de notes, mettre la présente Convention en vigueur pour une durée de trois mois.

En foi de quoi les Plénipotentiaires respectifs, dûment autorisés à cet effet, ont signé la présente Convention et y ont apposé leurs sceaux.

Fait à Téhéran, le 24 février 1930.

M. Karjane

Siadig Hume, Graf von der

Deutsche Gesandtschaft

Téhéran, le 22 février 1930.

No. 398.

Monsieur le Ministre,

Faisant suite aux négociations qui ont eu lieu, j'ai l'honneur de porter à la connaissance de Votre Excellence que le Président du Reich a signé en date du 7 courant le document d'après lequel je suis autorisé à signer la Convention sur la Protection des brevets d'inventions, marques de fabrique ou de commerce, des noms commerciaux et dessins, des droits de propriété artistique et littéraire.

Je ne manquerai pas de transmettre à Votre Excellence le document en question, qui se trouve en route, dès que je serais en sa possession.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, les nouvelles assurances de ma très haute considération.

Le Ministre d'Allemagne

Son Excellence

Mirza Mohammed Ali Khan F a r s i n e

Ministre des Affaires Étrangères

de l'Empire de Perse

T é h é r a n .

F. W. Schulenburg.

Deutsche Gesandtschaft

Téhéran, le 10 mars 1930.

No. 594.

Monsieur le Ministre,

Faisant suite à ma lettre du 22 février dernier No. 398, j'ai l'honneur de transmettre par la présente le document par lequel le Président du Reich Allemand m'autorise à signer la Convention sur la Protection des brevets d'inventions, marques de fabrique ou de commerce, des noms commerciaux et dessins, des droits de propriété artistique et littéraire.

Je profite de l'occasion pour renouveler à Votre Excellence les assurances de ma très haute considération.

Le Ministre d'Allemagne

F. W. Schulenburg.

Son Excellence

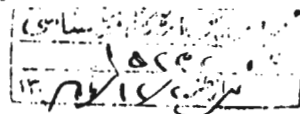
Monsieur M. Mohammad Ali Khan Farsine

Ministre des Affaires Etrangères

de l'Empire de Perse

Téhéran.

فایده ای ندارد
مستوفی
۱۳۴۰
مستوفی
۱۳۴۰

Agreement between the Empire of Iran and the Federal
Republic of Germany on the Liquidation of the Former
Iranian-German Clearing Accounts

THE EMPIRE OF IRAN
and
THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY.

Anxious to take the steps necessary to liquidate the
former Iranian-German clearing accounts,
Have resolved to conclude the following Agreement:

Article 1

The Federal Republic of Germany shall pay to the
Empire of Iran a sum of Deutsche Mark 1,835,679.89.

Article 2

(1) The Federal Republic of Germany undertakes
to settle the pecuniary claims of the creditors referred
to in Article 3 below, and of their successors, to the
extent and provided that in payment of such claims

1. The Bank Melli Iran, in accordance with the
provisions of the Iranian-German Payments
Agreement of 4 January 1939, dispatched on
or before 16 June 1941 the corresponding
orders to make payment to the debit of its
Reichsmark clearing account with the Deut-
sche Verrechnungskasse, and that the Deut-
sche Verrechnungskasse did not carry out
these payment orders; or
2. the Bank Melli Iran posted the equivalent
amounts in Reichsmark to the account of the

- 2 -

Iranian-German Clearing Fund, which was opened with the said Bank on 28 October 1941, and that in February 1947 the postings to this account were transferred to the account of "Deutsche Verrechnungskasse" and have remained so transferred.

(2) The claims referred to in paragraph (1) above shall be settled in the following manner: The Reichsmark amounts in respect of which the payment orders referred to in sub-paragraph 1 of paragraph (1) above were issued and the Reichsmark amounts posted to the account referred to in sub-paragraph 2 of paragraph (1) above shall be converted from Reichsmarks into Deutsche Marks in the ratio of 10 to 1 and the amounts thus converted shall be paid in Deutsche Marks.

Article 3

The undertaking referred to in Article 2 above shall be in respect of pecuniary claims of individuals and of juristic persons established under private and public law, of companies or bodies of persons, having on the date of application (Article 4 below) their domicile or registered office in the territory of the Federal Republic of Germany or in Berlin (West) or designating an agency situated therein and authorized to receive payments in respect of such claims.

Article 4

(1) Payments under Article 2 above shall be subject to application.

(2) Applications may be filed by the creditors, or their successors.

(3) Applications shall be filed with the Deutsche Verrechnungskasse within one year from the date of entry into force of this Agreement. Any applicant who through no fault of his own shall have failed to file his application within the said period may be granted "restitutio in integrum" within one year from the expiration of the said period.

(4) Responsibility for decisions concerning applications for payment and for "restitutio in integrum" shall lie with the Deutsche Verrechnungskasse.

Article 5

Acceptance by the creditors of the payments made under the provisions of Articles 2, 3, and 4 above shall constitute acknowledgment of full and final settlement of their claims, including any interest, in respect of which the payment orders referred to in sub-paragraph 1 of paragraph (1) of Article 2 above were issued or the postings referred to in sub-paragraph 2 of paragraph (1) of Article 2 above were made.

Article 6

The undertakings by the Federal Republic of Germany given in Articles 1 and 2 above shall be deemed to be in full and final settlement of all obligations in respect of

- (a) the Reichsmark balances accumulated on the clearing account referred to in sub-paragraph 1 of paragraph (1) of Article 2 above; and
- (b) the claims in settlement of which Reichsmark

payments were made into the "Vorkonto" of the Bank Melli Iran with the Deutsche Verrechnungskasse, which was opened on 6 December 1941.

Article 7

The Empire of Iran undertakes to meet these outstanding claims in settlement of which

1. payment orders were issued by the Deutsche Verrechnungskasse prior to 6 December 1941, which, however, were not carried out any more by the Bank Melli Iran; or
2. deposits were accepted by the Deutsche Verrechnungskasse and credited to the clearing account referred to in sub-paragraph 1 of paragraph (1) of Article 2 above without payment orders having been issued by the Deutsche Verrechnungskasse; or
3. deposits were made into the "Vorkonto" with the Deutsche Verrechnungskasse, referred to in sub-paragraph (b) of Article 6 above.

Article 8

- (1) The Contracting States shall provide for all the measures necessary to implement this Agreement.
- (2) The Governments of the Contracting States shall consult each other on all matters connected with the interpretation and application of this Agreement. They shall conclude such supplementary agreements as may be necessary for the technical implementation of this Agreement.

Article 9

This Agreement shall also apply to Land Berlin, provided that the Government of the Federal Republic of Germany has not made a contrary declaration to the Government of the Empire of Iran within three months from the date of entry into force of this Agreement.

Article 10

(1) This Agreement shall be ratified. The instruments of ratification shall be exchanged as soon as possible.

(2) This Agreement shall enter into force after the expiration of one month following the date on which the instruments of ratification are exchanged.

Done at Bonn in duplicate, this twenty-second day of December 1959, in the English and German languages each text being equally authentic.

For the Empire of Iran

M. Tadj-Pay

For the Federal Republic
of Germany

Knappe

Seidler.

DER BOTSCHAFTER
DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND

No. P 330/71

Excellency,

I have the honour to propose on behalf of the Government of the Federal Republic of Germany that in pursuance of the Agreement of 7 November 1968 between our two Governments regarding Technical Co-operation the following Arrangement be concluded.

1. The Government of the Federal Republic of Germany :
: declares its readiness to dispatch a group of German experts who shall advise the Imperial Government of Iran on matters falling within the competence of the Iranian Ministry of Education.
2. The aim of the advisory activity is to adapt vocational training in
  - (a) metal work,
  - (b) electrical engineering and electronics as well as
  - (c) motor vehicle engineering (including Diesel engines and agricultural machinery)
 to the requirements of the Iranian labour market.
3. The advisory activity shall cover
  - (a) the adaptation of technical training to requirements, in particular by means of analyzing the qualitative

V.E.

Mr. Ardeshir Zahedi

Minister of Foreign Affairs

Tehran

- 2 -

aspects of Iranian labour requirements and translating the findings thus obtained into relevant training programmes;

- (b) general organization and financing of technical schools;
- (c) development of teaching aids;
- (d) planning and expansion of existing technical schools and establishment of new ones;
- (e) acquainting Iranian technical teachers with new training programmes;
- (f) establishment of an institution for the advanced training of technical teachers.

4. The German advisory team may comprise up to six German experts. The total advisory services rendered shall not exceed one hundred and eighty men/months.

The German advisers, who shall have two Iranian counterparts-in-training each, shall work in a technical office to be established under the Director-General for vocational training in the Iranian Ministry of Education.

5. The Imperial Government of Iran shall provide the German advisers with adequate office space enabling them to carry out their tasks properly.
6. The Government of the Federal Republic of Germany shall supply at its expense the equipment which the advisers require for their activities, in particular teaching and demonstration material and one car which shall be available to the German advisers for official purposes. In addition it shall bear the cost of insuring the transport of these supplies to the place of destination.

All articles of equipment shall, upon their arrival on Iranian territory, become the property of the Empire of Iran but shall remain at the unrestricted disposal of the German advisers for the purpose of their tasks.

7. The services which the Government of the Federal Republic of Germany undertook to render in accordance with the Government Agreement of 22 February 1964 concerning the technical schools in Tehran and Tabriz have been fulfilled. The German specialists still working at those technical schools shall to the extent that they are suited for such work be assigned to the tasks referred to in paragraph 3 above.
8. The Government of the Federal Republic of Germany shall have trained at its expense in the Federal Republic of Germany up to twenty-five Iranian nationals for work as technical teachers. Candidates for such training shall be selected by the technical office and receive preliminary training in special courses. Only such candidates shall be selected as have given an undertaking to the Imperial Government of Iran that they will work at Iranian technical schools as full-time teachers for at least five years after the termination of their advanced training in the Federal Republic of Germany.
9. In all other respects the provisions of the aforementioned Agreement of 7 November 1968 and of the exchange of letters thereto of the same date shall apply to the present Arrangement.

If the Imperial Government of Iran agrees to the foregoing proposal, I have the honour to suggest that this Note and Your Excellency's Note in reply thereto

۶۲۲

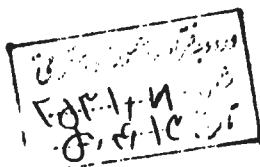
- 4 -

expressing the agreement of your Government shall constitute an Arrangement between our two Governments, to enter into force on the date of your Note in reply.

Accept, Excellency, the assurance of my highest consideration.

J. V. Akhundzadeh

PROTOCOL OF THE FIRST SESSION
OF THE JOINT MINISTERIAL
COMMISSION OF IRAN AND THE
FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY
FOR ECONOMIC CO-OPERATION

۶۳۲

The first session of the Joint Ministerial Commission of Iran and the Federal Republic of Germany for Economic Co-operation as agreed upon during the visit of Chancellor Brandt to Teheran in March 1972 was held in Bonn from fifth to seventh of June, 1973. The Iranian Delegation was headed by H.E. Hushang Ansary, Minister of Economy and the German Delegation was led by H.E. Dr. Hans Friderichs, Federal Minister of Economics. The lists of the names of the two Delegations are given in annexes 1 and 2.

Both Delegations reaffirmed their determination to develop further the economic relations between the two countries. They concurred in the view that the wide-ranging correspondence of mutual interests and the economic capabilities of the two countries formed a sound basis for this purpose. The talks were guided by the desire to make these corresponding interests the foundation on which to build extensive co-operation, particularly in the industrial and energy fields.

Co-operation in the Fields of Energy and Industry

Both Delegations expressed their readiness to co-operate in bringing together the economic capabilities and potentials of the two sides in Iran, in the Federal Republic as well as in third markets.

In the same spirit, it was agreed that, while such bilateral arrangements would also favourably affect Iran's overall

relations with the EEC, it would at the same time be desirable for Iran to develop an improved relationship with the European Community, a relationship which the Federal Republic of Germany would for her part welcome and fully support. Such a development should take place in a manner that would take into account the increasing importance of Iran's energy resources and the fast changing pattern of her economy .

In this context, the Federal Republic of Germany welcomed the Iranian initiative for the construction of an oil refinery in Iran as an Irano-German joint project aimed at the long-term supply of the German market with petroleum products from Iran. It was recognized that in fixing product prices allowance must be made for an appropriate value-added element in the refining phase for Iran. With this in view and in order to enable the petroleum products to be sold at competitive prices in the Federal Republic the German Delegation expressed its readiness to take steps concurrent with the solution of other matters connected with this project - at an appropriate time - within the framework of the EEC in order to exempt from tariffs product supplies of this kind which should be contracted on a long-term basis to the Federal Republic.

Both Delegations welcomed a negotiating-offer put forward by VEBA containing the following elements:

- a) Participation of NIOC in the existing Emden Refinery and its downstream distribution network of approximately 1200 filling stations.
- b) The participation of NIOC in the construction of a new refinery in the Northern part of the Federal Republic with an annual capacity of six million tons of crude oil and with provision to include downstream petrochemical units to meet the requirements of the Federal Republic and other markets.

c) The participation of NIOC in the formation of a tanker fleet with an ultimate annual capacity of approximately 15 million tons of crude oil.

The Iranian Delegation stated that while priority is given to the construction of a joint refinery in Iran, it would, however, give careful consideration to the possibilities of NIOC participation in the above ventures proposed by the Federal Republic. The Iranian Delegation further stated that it would consider the proposal for the formation of the tanker fleet if adequate refined capacity were included.

The German Delegation stated that it attached equal value to the project of building an export refinery and the possibilities of a co-operation in the Federal Republic of Germany.

The two Delegations agreed to examine the possibility of joint exploration and exploitation of petroleum wherever feasible worldwide in order to intensify co-operation in this field.

The possibilities of Iranian deliveries of natural gas to the Federal Republic were also examined. The German Delegation expressed interest in participating in the formation of a European consortium for the purpose of building a pipeline through Southern Europe. The Iranian side indicated the possibility of delivery, through this pipeline of about 40 billion cubic meters of natural gas annually or of also supplying the same amount of gas in the form of LNG. It was agreed that discussion on this subject would be resumed after the respective feasibility studies were prepared. The two sides also reiterated their interest in an arrangement that would make it possible for delivery of gas in quantities of 10 to 15 billion cubic meters from Iran's Southern and other sources through alternative routes to the Federal Republic.

Jr

- 4 -
W. M. S.

Economic and Technological Co-operation

There was agreement that a variety of opportunities for economic-technological co-operation existed. In the course of the implementation of industrial projects, particular attention should be given beyond the supply of the Iranian market to sales to other markets, including the Federal Republic of Germany.

The Delegations discussed the present status of various German-Iranian co-operation projects, in particular in the fields of heavy engineering, steel production, petrochemicals, cement making machinery and equipment and copper processing, regarding which the discussions were held between the Iranian Delegation and the German firms concerned. Details are contained in annex 3.

The Commission also noted with satisfaction the willingness of various German companies to invest in Iran or considerably expand current investment. Both sides declared their readiness to further encourage companies in the two countries to engage in joint ventures.

In the context of technological co-operation between the two countries the Commission noted with satisfaction the decision made in principle by the Federal Government regarding the construction on the Persian Gulf of the plant for the desalination of sea-water referred to in the existing Memorandum of Understanding. - The German financial contribution is expected to amount to approximately 8 million D-marks. The details will be determined after the final evaluation of the costs of the whole project.

- 5 -

Date and venue of next session

The next session of the Joint Ministerial Commission shall be held in Teheran in 1974 at a date to be subsequently agreed upon.

The Heads of the two Delegations agreed that they shall also continue their talks outside the regular meetings of the Joint Ministerial Commission. In this context, H.E. Mr. Ansary extended a cordial invitation to H.E. Dr. Friderichs to visit Teheran in the near future. This invitation was accepted and the date shall be agreed upon in due course.

Done in Bonn on June 7, 1973, in two originals in English, both being equally authentic.

Head of the
Iranian Delegation

Hushang Ansary
Minister of Economy
of the Imperial Government
of Iran

Head of the
German Delegation

Dr. Hans Friderichs
Federal Minister
of Economics
of the Government of the
Federal Republic of
Germany

AGREED MINUTES

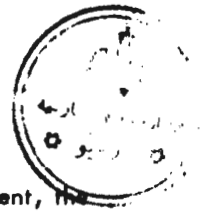
At the invitation of His Excellency Horst Soelle, Minister of External Economic Relations of the German Democratic Republic, His Excellency Hushang Ansary, Minister of Economy of Iran, visited Leipzig from March 10th, 1973 to March 13 th, 1973, and participated in the opening of the Leipzig International Spring Fair.

During this visit, the Minister of Economy had the occasion to meet His Excellency Erich Honecker, First Secretary of the Central Committee of the Socialist Unity Party of Germany and His Excellency Willi Stoph, Chairman of the Council of Ministers of the German Democratic Republic. On several occasions he also met His Excellency Dr. Gerhard Weiss, Deputy Chairman of the Council of Ministers, and His Excellency Horst Sölle, Minister of External Economic Relations of the German Democratic Republic.

In these meetings, the two sides examined at length the many possibilities concerning trade and economic relations between Iran and the German Democratic Republic, and expressed full preparedness to establish a firm basis for the development of trade, economic and technical cooperation between the two countries. With this in mind they reached the following agreement:

1. The two sides shall recommend to their competent banks, i. e. the Bank Markazi, Iran, Teheran, and the Deutsche Aussenhandelsbank AG, Berlin, to establish contacts for the purpose of arranging the necessary payment stipulations, on a clearing basis, for the exchange of goods between Iran and the German Democratic Republic.

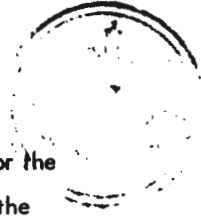
2. The two sides shall conclude a five year trade agreement, the draft text of which shall be exchanged between them not later than June 1973. The trade agreement shall be signed in Teheran during the third quarter of 1973 by the representatives of the two governments.

3. The GDR party expressed its readiness to supply Iran with, among other things, plants, heavy machinery, electrical equipment, rolling stocks, agricultural machinery, equipment for the foodstuff industry, and other equipment. The Iranian party expressed its readiness to supply GDR with such industrial products as vehicles, durable and non-durable consumer goods, petrochemicals, as well as such traditional goods as dried fruits and cotton.

Detailed lists of goods shall be agreed upon mutually under the trade agreement to be concluded.

4. The two sides also agreed to form a Joint Ministerial Commission for Economic and Technical Cooperation to meet alternately in Teheran and Berlin for the purpose of reviewing periodically the performance of trade and economic cooperation between the two countries, and to adopt measures necessary for the expansion of such cooperation.

5. The GDR party expressed interest to participate in the implementation of Iran's Fifth Development Plan. For this purpose, it was agreed that the Iranian party shall submit to the GDR party a resume of the said Plan, following which the GDR party shall send experts to Iran with a view to propose areas of effective cooperation between the two countries.

The Iranian Minister of Economy expressed his appreciation for the warm reception accorded to him and members of his party by the Government of the German Democratic Republic, and extended a cordial invitation to the GDR Minister of External Economic Relations to pay a visit to Iran. This invitation was accepted and the visit shall take place at a mutually convenient date.

Done in Leipzig on March 13th, 1973.

Hushang Ansary

Minister of Economy Imperial
Government of Iran

Horst Soelle

Minister of External Economic
Relations of the Government
of the German Democratic
Republic

CULTURAL AGREEMENT
BETWEEN
THE IMPERIAL GOVERNMENT OF IRAN
AND
THE GOVERNMENT OF THE
GERMAN DEMOCRATIC REPUBLIC

The Imperial Government of Iran
and
The Government of the German Democratic
Republic

Desiring to develop mutual relations and
cooperation in the fields of culture, art and
education; and believing that such cooperation
will contribute to consolidation of friendly
relations between the two countries; and fol-
lowing the principles of the United Nations
Charter;

Have decided to conclude the present cul-
tural agreement, for which purpose they have
appointed as their plenipotentiaries:

The Imperial Government of Iran
Morteza Ghadimi Navai
Undersecretary for Cultural and Social
Affairs, at the Ministry of Foreign Affairs

The Government of the German Democratic
Republic
Dr. Klaus Willerding
Deputy Minister of Foreign Affairs, of the
German Democratic Republic

who, having exchanged their credentials, found

to be in due and good form have agreed as follows:

Article 1

The two Contracting Parties shall develop their cultural relations basing on reciprocity, with due respect to equal rights and non-interference in each other's internal affairs with a view to acquainting themselves with the cultural heritage of, and advancement achieved in the fields of culture, art, sciences, education and sport in the two countries.

Article 2

The two Contracting Parties shall encourage cooperation between the universities and other educational, scientific and cultural institutions of the two countries.

Article 3

The two Contracting Parties shall encourage the exchanges of:
professors of universities and higher educational institutions, experts in science and education, artists, art troupes and cultural and art delegations.

Article 4

The two Contracting Parties agree to consider recognition and evaluation of educational documents, diplomas and science degrees issued by the universities or educational institutions of the two countries.

Article 5

Either of Contracting Parties shall encourage presentation of dramatic works, music, lectures, exhibitions, films and propagation of artistic, literary and scientific translations and participation in music, films, and theatre festivals of the other Contracting Party in its own territory.

The two Contracting Parties shall provide needed facilities in respect of exchanging artistic and scientific publications of each of the two countries in accordance with the current regulations.

Article 6

The two Contracting Parties shall encourage cooperation between the radio, television and cinematographic organizations of the two countries.

They shall also facilitate exchange of scientific and art films through their central government organizations and in accordance with laws and regulations in force in either of the two countries.

Article 7

The two Contracting Parties shall encourage cooperation in the fields of sport and physical training.

Article 8

1- Citizens sent in accordance with the content of this agreement are bound to respect

the laws of the host country.

2- The two Contracting Parties shall provide, with regards to prevailing laws and regulations of their own country, necessary conditions for citizens of the other party sent in accordance with this agreement in order to enable them to carry out their duties.

Article 9

In order to implement this agreement, the two Contracting Parties will agree on biennial action programmes. These programmes will contain all related plans and measures to cultural exchanges and also financial arrangements.

Article 10

This Agreement shall enter into force on the date of exchange of notes between the Contracting Parties informing each other that they have complied with their own constitutional requirements for the entry into force of this Agreement.

Article 11

This Agreement is concluded for a period of three years and its validity shall automatically be extended triennially unless one of the two Contracting Parties announces its cancellation in writing, at least, six months prior to the expiry of its term.

- 5 -

Done in duplicate on 19th November 1975
at *Taheran*

FOR THE IMPERIAL
GOVERNMENT OF IRAN

M. H. van

FOR THE GOVERNMENT
OF THE GERMAN DEMOC-
RATIC REPUBLIC

Indira Devi

Protocol

of the Second Session of the
Joint Commission for Economic, Technical and Scientific Cooperation between Iran
and the German Democratic
Republic

The Second Session of the Joint Commission for Economic, Technical and Scientific Cooperation was held in Tehran from September 24 to 28, 1977.

The Iranian delegation led by H. E. Mohammad Reza Amin, Minister of Industry and Mines and the G. D. R. delegation was headed by H. E. Wolfgang Rauchfuss, Deputy Chairman of the Council of Ministers of the German Democratic Republic and Minister of Materials Supply.

The names of the members of the two delegations are listed in the annexes 1 and 2 of this Protocol.

The Joint Commission reviewed the implementation of the provisions of the Protocol of the First Session and expressed its satisfaction over the development of economic relations between Iran and the G. D. R. since the previous Session.

The Joint Commission expressed its conviction that there are further possibilities for economic cooperation which should be thoroughly exploited by the two Parties.

The Commission, therefore, resolved to exert every effort to further expand cooperation in the economic, technical and scientific fields.

In this context the two Parties made the following observations and decisions:

Trade

The Commission agreed that the provisions of the Protocol of the First Session of the Joint Commission dated September 26, 1976 and the supplement to the Protocol dated April 4, 1977, shall apply to deliveries from the G. D. R. under Annex 3 to this Protocol.

The two Parties examined the performance of trade between the two countries and noted that the present volume as well as the structure of trade did not reflect the capabilities and potentials of the two countries.

The Commission, therefore decided to make every effort to augment as well as diversify the exchange of goods between the two countries. In this respect the G. D. R. Party noted Iran's intention to expand its export of industrial and semi-manufactured products to the G. D. R. . The Export Promotion Center of Iran would furnish the G. D. R. import organizations with detailed information, offers and samples of products which are considered to have export possibilities in the G. D. R. market.

With regard to the implementation of the long-term trade agreement the two Parties agreed to meet in Berlin prior to the date of the Third Session of the Joint Commission in order to prepare the commodity-lists A and B of the Long-Term Trade Agreement for a period of 2 years.

The Iranian Party noted G. D. R. 's proposal to supply Iran with a variety of cold storages and agreed that a list of suitable organizations should be submitted by Iran for cooperation in this area.

The two Parties agreed that regular participation in the international fairs which are organized in their respective territories shall contribute to further develop and strengthen trade relations between the two countries. Both Parties shall recommend their respective competent organiza-

tions to continue to participate in the Tehran International Fairs and the Leipzig Fairs.

Industry

1. Plant for the production of railway wheel sets

The two Parties noted that an offer concerning the delivery of a wheel set factory to Iran was submitted by the G. D. R. in May 1977. It was decided that negotiations shall take place in Tehran in October 1977 aiming at the conclusion of the respective contract in early 1978.

The G. D. R. Party shall endeavour to submit the following additional offers by the end of 1977,

- precision forging plant
- rolling mill for circular shapes
- rolling mill for wheels.

2. Plants and Equipment for Cement Production by the Dry Process.

The Joint Commission expressed its satisfaction over the signing of an agreement between VEB SKET/G. D. R. and IDRO/Iran on cooperation in the field of cement industry including the manufacture of respective equipment in Iran dated September 25, 1977.

3. Railways

The Joint Commission noted with satisfaction the signing of the contracts between Iranian State Railways (ISR) and Foreign Trade Enterprise Mashinen-Export for the delivery of 165 passenger coaches and 25 refrigerator wagons to Iran by the G. D. R. . The G. D. R. Party expressed its readiness to submit further offers concerning the delivery of rolling stock to Iran.

In order to expand cooperation between the two countries in the field of railways it was decided that a team of G. D. R. experts shall visit Iran in order to study the requirements for the establishment of a new work shop for the repair of passenger coaches in Iran and submit their proposals in this respect. The G. D. R. experts shall also study and submit their respective proposals for the renovation and the modernization of the existing I. S. R. repair shops aiming at the improvement in the production as well as upgrading the performance of the said repair shops. The experts shall also carry out a study regarding the necessary improvements in the signalling and safety of the railway operation and submit their findings and recommendations to the Iranian Party.

The Iranian Party shall examine the above mentioned proposals to be made by the G. D. R. Party and will subsequently communicate its views to the latter Party.

4. Ships

The G. D. R. Party extended an invitation to experts from Iran to visit the shipyards of the G. D. R. with a view to study the capabilities of the G. D. R. in the field of ship building and delivery of cargo ships to Iran from the G. D. R.

5. Rolling Mills

On the basis of the invitation already made by the G. D. R. Party, a delegation from IDRO shall visit the G. D. R. in the 4th quarter of 1977 in order to hold negotiations with the SKET on the possibilities of G. D. R. participation in the production of rolling mills in Iran and to discuss the possible long-term cooperation in the field of metallurgy between the two countries.

6. Foundry Technologies and Equipment

The Commission was informed that in November/December 1977 a delegation from the G. D. R.

foundry engineering shall carry out negotiations with IDRO in Tehran in order to identify the fields of cooperation in foundry.

7. Industrial Furnaces

It was noted with satisfaction that in June 1977 a contract regarding the cooperation in the field of industrial electrical furnaces was signed between IDRO and LEW. Both sides felt that the implementation of the above mentioned contract shall contribute to the further development of industrial cooperation between the two countries.

8. Complete Plants for ^{the} Manufacture of Precision Measuring Instruments, Surveying Instruments and Microscopes

In conformity with the arrangement made between VEB Carl Zeiss Jena and IDRO discussions were held between the two Parties concerning the development of technical and scientific cooperation between the two organizations.

Both sides agreed that the negotiations regarding the conclusion of contracts for the production of spectacle lenses and binoculars in Iran should be continued. They were of the opinion that cooperation for the production of precision measuring and surveying instruments as well as microscopes was a promising area for further cooperation between the two Parties.

9. Metal Forming Presses

The Iranian Party expressed its interest in the production of selected types of Metal Forming Presses.

In conformity with the specified inquiry made by IDRO (Schuliran Press Industries), the G. D. R. side shall submit an offer for Metal Forming presses by the end of October 1977.

10. Training Centers

The Iranian Party expressed its interest in technical cooperation with the G. D. R. in the possible establishment of training centers in Iran.

The G. D. R. Party shall submit proposals in this respect.

A delegation from the Ministry of Labour and Social Affairs of Iran shall visit G. D. R. with a view to study the G. D. R. possibilities and experiences in this field.

IDRO expressed its interest in continuing the negotiations with the G. D. R. on the establishment of training centers in Reza Pahlavi Industrial Complex. The G. D. R. will submit an offer relating thereto by the end of January 1978.

11. Electrical equipment

The Commission agreed that cooperation in the field of electrotechnical installations shall be continued on the basis of the Protocol signed between the Ministry of Energy of Iran and the Ministry of Electrotechnics and Electronics of the G. D. R. dated 27/8/76.

It was also agreed that a group of G. D. R. experts shall visit Iran in October 1977, to study the possibilities of participating in the establishment of transformer substation of 20 kv, 63 kv and 230 kv projects in Iran.

12. Cooperation in the field of agro-industrial complexes

The two Parties agreed that their respective organizations shall continue their contacts for possible deliveries by G. D. R. to Iran of agricultural machineries such as potato and cereals cultivation and harvesting machineries as well as the establishment of agro-industrial complexes in Iran.

13. Cooperation in third countries

The two Parties were of the opinion that the joint action in third countries is a promising area of further cooperation between the two Parties. In this context the two sides expressed their readiness to continue their contacts with a view to establish cooperation in this field.

14. Technical Cooperation

The two Parties agreed that the possibilities of technical cooperation between the two countries should be explored and that to this end, the competent organization^s of the two Parties shall establish contacts.

The G. D. R. Party stated that the possibilities of conducting a series of technical - Scientific lectures in Iran should also be explored.

Date and place of the next Session

The Commission agreed to hold the Third Session of the Joint Commission on Economic, Technical and Scientific Cooperation in Berlin in the second half of 1978.

Done in Tehran on 28th September 1977 in two originals in the English language, both being equally authentic.

For the
Imperial Government of
Iran

M. R. Amin

For the
Government of the
German Democratic
Republic

[Signature]